

Sal in a foyu ke nzak karanj

Karang (New Testament+)

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mbete Matiyе	4
Mbete Marki	37
Mbete Luk	56
Mbete Zаh	89
Mbete Fe labna Tempuki	113
Mbete R๑mri	145
Mbete K๑renteri a titilu	159
Mbete K๑renteri a sede-u	172
Mbete Galadri	180
Mbete Efezeri	185
Mbete Filipiri	190
Mbete Kolosiri	194
Mbete Tesaloniri a titilu	197
Mbete Tesaloniri a sede-u	200
Mbete Timote a titilu	202
Mbete Timote a sede-u	206
Mbete Tid	209
Mbete Filemon	211
Mbete Ebereri	212
Mbete Zak	222
Mbete Piyer a titilu	225
Mbete Piyer a sede-u	229
Gun Mbete Zаh a titilu	232
Gun Mbete Zаh a sede-u	236
Gun Mbete Zаh a sayu	237
Mbete Zud	238
Mbete Ten sawbay	240

Mbeta Matiye

- 1 Bay Ngermbay Zezu †, ke ba gun zih *Abaraham*, ke ba gun zih ngermbay David. S̄aw in ye mí na-ay :
 2 Abaraham mbuŋ *Isak*,
 Isak mbuŋ *Zakob*,
 Zakob mbuŋ *Zuda* ke yj̄n yeri.
 3 *Zuda* mbuŋ *Peres* ke *Zara*, mah woyri ba *Tamar* ††.
 Peres mbuŋ *Heserom*,
 Heserom mbuŋ *Aram*.
 4 *Aram* mbuŋ *Aminadab*,
 Aminadab mbuŋ *Nason*,
 Nason mbuŋ *Salmon*.
 5 *Salmon* mbuŋ *Bowaz*, mah ye ba *Rahab*.
 Bowaz mbuŋ *Obed*, mah ye ba *Rud* ‡.
 Obed mbuŋ *Zeseh*.
 6 *Zeseh* mbuŋ *David* a ye ngermbay.
 David ba, mbuŋ *Salomon*, mah ye ba w̄ȳ kanpele *Yuri* ††.
 7 *Salomon* mbuŋ *Robowam*,
 Robowam mbuŋ *Abiyah*,
 Abiyah mbuŋ *Asaf*.
 8 *Asaf* mbuŋ *Zosafad*,
 Zosafad mbuŋ *Zoram*,
 Zoram mbuŋ *Ozias*.
 9 *Ozias* mbuŋ *Zotam*,
 Zotam mbuŋ *Ahaz*,
 Ahaz mbuŋ *Hezekiya*,
 10 *Hezekiya* mbuŋ *Manase*,
 Manase mbuŋ *Amos*,
 Amos mbuŋ *Zosiyah*.
 11 *Zosiyah* mbuŋ *Zekoniyah* ke yj̄n yeri.
 Ke sew lák mbay *Zekoniyah* a ye mbay zibri, nzuk *Babilonri* f̄ah gun *Izarayelri-aw* ba mgbal si tusiba woyri.
 12 Fal f̄ah gun *Izarayelri* si puh mgbal ké *Babilon* mí gun *Zekoniyah* † mbuŋ *Salatiyel*,
 Salatiyel mbuŋ *Zorobabel*.
 13 *Zorobabel* †† mbuŋ *Abiyud*,
 Abiyud mbuŋ *Eliyakim*,
 Eliyakim mbuŋ *Az̄r*.
 14 *Az̄r* mbuŋ *Sad̄k*,
 Sad̄k mbuŋ *Akim*,
 Akim mbuŋ *Aliyud*,
 15 *Aliyud* mbuŋ *Eliyazar*,
 Eliyazar mbuŋ *Matan*,
 Matan mbuŋ *Zakob*.
 16 *Zakob* mbuŋ *Zezeb* wah *Mari*, *Mari* mbuŋ *Zezu* a ye ké riŋ dina *Ngermbay* kan tul ye.

† Í m̄gba *Mbeta* 2 *Samuel* 7.4-19, *Mbeta* *S̄aw fe* 12.1-3; 18.1-15; 21.1-6 †† Bay tu bay *TAMAR*, í k̄j *Mbeta* *S̄aw fe* (*Genèse*) mah-u 38. ‡ Bay tu bay *Rud*, í k̄j *Mbeta* *Ruth*. †† Bay tu bay *YURI*, í k̄j *Mbeta* 2 *Samuel* mah-u 11. †† Bay tu bay *GUN ZEKONIYAH*, í k̄j *Mbeta* 1 *Chroniques* 3.15-16. Gun *Zekoniyah* ba *Zehoyakim* ké bil *Mbeta* 1 *Chroniques* 3.15, mí s̄aw nzak tu riŋ gun *Zekoniyah* ba *Zekoniyah* pi. S̄awu mí nzuk-s̄ob *Mbeta* vbeh ba *GUN ZEKONIYAH* bay hj̄ karan̄ri bá lah ba gah-u. ††† *ZOROBABEL* yo sakra nzukri ké el ke puh mgbal ké *Babilon*. Bay ye na bil *Mbeta* *Esdra* 2.2 ke 3.3.

¹⁷ Kaŋ mí kǐ fal zih yeri ur ke tul Abaraham si kǎh tul David, ku kǐ ba boh falu niŋ. Ur ke tul David si kǎh sew kú-u fǎh gun Izarayelri si mgbal ké tusíba Babilon, ku kǐ sǎw zih yeri ba boh falu niŋ. Ur ke sew kú-u fǎh gun Izarayelri ba mgbal si tusíba Babilon si kǎh tul Ngermbay, kǐna-u ba boh falu niŋ.

¹⁸ Bay mbuŋna Ngermbay Zezu ti kandǎkay : Mah ye Mari ba wuy mbana Zezeb. Dara kú yǎ hani le, Mari yǎ bil. Sǎwu ba Tempuki. ¹⁹ Zezeb ba, tu sǎw-yǎ bil Mari ya. Ke ba nzuk ké tu Ngerzah ba zǎh ye, mí ke sa ten bay yǎ bil Mari ké gel daba ya rǎkǎ ké baŋ sǎhru kan nun Mari. Kaŋ mí ke lek bay poŋ ni deŋ. ²⁰ Zezeb bá ker bayaw bale, í ko, tem nzak pihna *Gaŋ tul feri riw tǐh* nun ye bil lǎl mí bahri : « Zezeb gun zih David, mú lab hǎkme yǎ Mari ba wuy wo ya bayu ké sǎw gun ké na bil ye ba Tempuki. Gunu ba nzuk lawpuki. ²¹ Mari bay mbuŋ gun wǎronzuk. Mu tú riŋ gunu ba Zezu bayu ké gunu bay yǎ sǎw in ye zǐbri a woyri gun Izarayelri hj kú tǐh ke bil suya. »

²² Fe labna-uri gbam tǐh hj bay ké gun nzak pihna Ngerzah vbeh lewsǎ lab yo gelu. ²³ Nzak pihna ra bahri, í ko, *gun wuy tikla bay yǎ bil, ke mbúŋ gun wǎronzuk, ku tú riŋ ye ba Emanuyel†.*

Emanuyel yih bahri, Ngerzah yo zih na.

²⁴ Mí Zezeb tom ke nam. Ke yǎ bolnzak tem nzak pihna Ngerzah ra. Ke yǎ Mari ba wuy ye. ²⁵ Ke na zih ni ya kǐru kǎh nam ké wuy ye mbuŋ gun ra. Mí ke tu riŋ gunu ba Zezu.

2 ¹⁻² Mbuŋna Zezu lab ké Bedlehem ké tusíba Zude sew ké *Erod†* lak mbay ké tusíba-aw. Í ko. Nzuk fe konari ur ke tusíba a fál tǐh seh gi kǎh Zurusalem bale, ku vbi nzukri bay bahri : « Mbay zǐbri kú-u mbuŋ ni ké Zurusalemay wa, ke na fál suŋ le ? Nah ko gunwuy nunmbam tǐh ké fál tǐh seh sǎk na bay ye, mí nah gi ko ni bay dim ni. »

³ Mbay Erod bá lah bayaw bale, law ye ke law ngernzuk zǐbri gbam ké Zurusalem lu duŋ duŋ. ⁴ Ke el mbuŋ ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sǎk mbete bolkusol Ngerzah hj gun Izarayelri, mí ke fakla sǎwbayu. Ke vbi niri bay gel mbuŋna Ngermbay ké mbete sǎk ra. ⁵⁻⁶ Ku bahri, gel mbuŋna ye bay lab ké Bedlehem ké tusíba Zude bayu ké gun nzak pihna Ngerzah vbeh lewsǎ bahri : *A wo Bedlehem puh ké sakra puhri ké tusíba Zude, mbay tusíbari-aw ta di mu ba gun puh ya bayu ké nzuk-hǎl sami bay tǐh ke bil wo. A ye mí ke hǎl sǎw bi gun Izarayelri††.*

⁷⁻⁸ Wara mí Erod di nzuk fe konari si duh gel. Ke goso niri bay lah sǎwseh ké gunwuy nunmbam tǐh ra bale, ke poŋ niri tǎr si Bedlehem. Ke bahri : « Í si wuri Bedlehem. Í fakla bay gun ra, í tu te-teh. I zih ni dale, í pih nzak pihna gi sǎk mi. Kaŋ le a bi kara mi si dí m ni pi. »

⁹ Ku lah bolnzak mbay ra ba, mí ku ur tǎr. Í ko. Gunwuy nunmbam ra el tǐh maŋ niri mí si tǎh yo síba ké gel nam gun ra. ¹⁰ Ku ko gunwuy nunmbam ké yo ra bale, ku zo zakra zakra ke mun rihna. ¹¹ Ku rih si bil vulu, ku ko gun ke mah ye Mari. Ku huk síba pol gunu, mí ku dim ni ke lari lǎr ke rekna kpuh ké ɓari-u fuy buy buy ke sǎwkpuh *mir†*. ¹² Ku tǎr si na nam bale, Ngerzah bak niri bil lǎl bahri, ko-ko kú el ke ful a tǎw Erod. Mí ku mbi mahful a boru kǎh tusíba woyri keni.

¹³ Ku tǎr dale, í ko, tem nzak pihna *Gaŋ tul feri riw tǐh* nun Zezeb bil lǎl bahri : « Ur síba. Mú fǎh gun ra ke mah ye. Mú duk zih niri si tusíba Ezibte. Mú kab ri geŋ nam ké mi dí mu bay mú el gi, bayu ké Erod yah ful bay i gun ra. »

¹⁴ Mí Zezeb ur síba bale, ke fǎh gun ra ke mah ye ke suŋu-aw, mí ke duk zih niri si tusíba Ezibte ††. ¹⁵ Ku kab ri kǎh nam hul Mbay Erod. Fe labna-u kal hj bay ké gun nzak pihna Ngerzah vbeh lewsǎ ra lab yo gelu. Bayu bah kandǎkay : *Mi di gun bi tǐh ke Ezibte.*

¹⁶ Erod tu bahri se, nzuk fe konari mba ni ke law wara mí law ye sǐh kperer. Ke el pih soze yeri si Bedlehem ke puh a boruri ké doŋ ri, kú i gun wǎrori gbam ur ke tul gunri ké mbihmbam woyri lab sede el kǎh gun a penjuri. Mbihmbam gunri-aw si ke sǎwseh tǐhna gunwuy nunmbam ké Erod goso bayu ké nzak nzuk fe konari. ¹⁷ Kaŋ mí sozeri lab fe-u. Wara mí bay ké Zeremi gun nzak pihna Ngerzah a lewsǎ vbeh lab yo gelu. Fe vbehna-u na kandǎkay : ¹⁸ *kusol nzukri mgbe godi godi ké Rama ba rew hul gololo. Zǎh Rasel yo vuh bay gun yeri. Ke sa gǎl-na ya bay fe le, gun yeri ta mba††.*

¹⁹ Erod hu bale, í ko, tem nzak pihna *Gaŋ tul feri riw tǐh* nun Zezeb bil lǎl ké Ezibte bahri : ²⁰ « Ur síba, mú fǎh gun ra ke mah ye. Mú el zih niri si tusíba gun Izarayelri. Nzukri ké yah ful bay i gun ra hu da. »

²¹ Mí Zezeb ur síba ba, ke el fǎh gun ra ke mah ye el zih niri si tusíba gun Izarayelri. ²² Ke gi lah bahri, Arselo soh bol bah ye, mí lak mbay ké tusíba Zude bale, hǎkme káb tusíba Zude lab ni. Ngerzah bak ni bil lǎl, mí ke

† Bayay na bil Mbete Esaie 7.14. †† Bayay na bil Mbete Michée 5.2. ‡ Nzuk goso fe tuna a haniri bahri, lari lǎr sǎk bay riŋ dina mbay. Rekna kpuh ba, sǎk bay fe puhna nzuk fe puhna. Sǎwkpuh mir ba, sǎk bay hul. Í mgba bay sǎwkpuh mir tuh ke Mbete Matiye 27.34

†† Ur ke Bedlehem si ma Ezibte di-dih. Ko ya mí ku yo tul ful sina nam toŋndǎk sede ya le, nam boh. ††† Bayay na bil Mbete Jérémie 31.15. Í kǐ Mbete Jérémie 40.1 pi bay í tu bay Rasel ké ba wuy Zakob Izarayel a fal. Ku gǎr ni ké Bedlehem. Ke ba zah kahdǎk gun Izarayelri. Rama ba puh kú-u mbuŋ gun Izarayelri dara nzuk Babilonri fǎh niri si puh mgbal ké tusíba woyri.

kal si tusiba Galile. ²³ Ke k̄ah puh a hani ké rinu ba Nasared ké tusiba-aw, mí ke lab puh ye ké ri. Kanj mí bay ké gun nzak pihna Ngerzahri bah lews̄a lab yo gelu. Bayu bahri, ku tú ni ba gun Nasared.

3 ¹⁻² Sew a hani Z̄ah t̄jh bil lawk̄or ké tusiba Zude. Ke namuri-aw, ke yo hj nzukri t̄jh bil batem a mbih. Ke yo ka-kah bay bahri se : « Lák mbay a nunmbam gi k̄ah da, í mbi law woiri ké tul suya ma fal el kan law tul Ngerzah. »

³ Z̄ah ra ba nzuk ké Ezay, gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a bah bay tul ye bahri, *kusol nzuk mgbe bil lawk̄or bahri, í lek wuri mahful geñ Miyori†. Í lek wuri fulu bá na kparak kparak.*

⁴ Z̄ah ra ndoh gar kú-u kanj ke pirma z̄h̄z̄h̄ ††. Ke nḡah s̄jh ye ke sal h̄oko. Fe s̄yna ye ba zele ke num zuhru.

⁵ Wara mí zib̄ a Zurusalemri ke zib̄ a boruri ké tusiba Zude ke zib̄ a ̄yri ké puh woyri doñ bel mbih Zurdeñ gbam gim ma t̄aw ye. ⁶ Ku hj Z̄ah soh niri mbih batem bil mahmbih Zurdeñ. Nzak woyri yo ten bay suya woyri. ⁷ Z̄ah ko d̄aba fariziri ke sadusiri yo gi ma gel ké-e yo hj zibri t̄jh bil batem a mbih ra bale, ke bah hj niri bahri : « A woiri, m̄jhri soy, a ge mí s̄ok wuri í duk hanj f̄ahna Ngerzah ké yo gina le ? ⁸ Í hj m̄jhri mbilaw woiri ké i ruh bá t̄jh, bá leh lehna siñ sina a suki ké mah ke kanlaw tul Ngerzah. ⁹ Kerbay woiri ké i bahri, i bay ȳa mun woiri ke rinj ziih Abaraham le, í lu kerbayu ma fal. Mi yo bah hj wuri bahri se, Ngerzah yo ke ngerna-s̄ok kasawri-aw t̄jh ba gun zih Abarahamri.

¹⁰ Tena yo diñ ya ké s̄aw kpuh bay te-u wara. Kpuh a suñ suñ gbam ké leh lehna a suki ya dale, ke bay te k̄y bil h̄or̄o. ¹¹ A bi ra, mi hj nzukri t̄jh bil batem a mbih ké ba batem a mbilaw bay law woyri kú-u mbi ké tul suya ma fal el kan tul Ngerzah. Mí nzuk a luki yo gina. Ngerna ye mba tul bi mba-mba. D̄in̄ tul bay sel sal sabok ye kara mi mah ya. A ye mí ke bay hj nzukri t̄jh bil batem a Tempuki ké ba batem a h̄or̄o. ¹² Ngoro-zo nan̄ na ndok ye. Ke bay kehr keni m̄bȳ nan̄ ke t̄jhri nan̄. Ke bay f̄ah t̄jhri nan̄ k̄y bil pul. M̄bȳ nan̄ ba, ke bay nzuh ke h̄or̄o ké ri-rim-na ya. »

¹³ Wara mí Zezu ur ke tusiba Galile gi k̄ah t̄aw Z̄ah ké bel sew Zurdeñ bay hj Z̄ah bá soh ni mbih batem. ¹⁴ Mí Z̄ah sa-a. Ke bahri : « A bi mí-i yih bay mú soh mi mbih batem wa, ani mú-u gi t̄aw bi bay mí soh mu mbih batem le ? »

¹⁵ Dale Zezu yih nzak ye bahri : « Mú poñ hj batemu bá lab. Su-su bay mú soh mi batemay bay hj sal in ké Ngerzah lek bay mí nḡah bá lab yo gelu. »

Wara mí Z̄ah soh ni mbih batem ‡.

¹⁶ Zezu bá t̄jh bil mbih bale, í ko, nunmbam mgbur hj nzukri ko, mí Zezu ko Tem Ngerzah der kandok mbore gi kab tul ye. ¹⁷ Mí í ko, kusol t̄jh ke nunmbam bahri : « A ye-ay, ke ba gun sana bi. Law bi na sa tul ye. »

4 Wara mí Tempuki mañ Zezu si bil lawk̄or. Ke poñ *diyabolo* a ye mbay z̄ah tukala ndoh law Zezu ke bay. ² Zezu s̄y fe ya nam bon niñ ke suñ bon niñ dale, d̄aka i ni i-i. ³ Mí mbay z̄ah tukala nzuk-ndoh law nzukri ke bay gi t̄aw ye. Ke bahri : « Ké mu ba *gun Ngerzah* ra ††, mú bah hj kasawayri †† bá t̄jh ba fe s̄yna hj mu, mú s̄y. »

⁴ Bale Zezu el ke bay bahri : « Mbeta Ngerzah bahri, *okna nzuk na bay fe s̄yna kan̄to ya. Wara le okna na bay bayri gbam ké Ngerzah††† bah†††.* »

⁵ Wara mí diyabolo ra mbi ni si Zurusalem puh a luki ké law Ngerzah te sa sari. Ke hj ni ke yo t̄jw gel a ganju zenlenlen ké tul vul kani Ngerzah. ⁶ Mí ke bahri : « Ké mu ba gun Ngerzah ra, mú zo vbu siba. Mbeta ye bahri se, *ke bay pih tem nzak pihna yeri bay tul wo. Ku héh mu r̄ok̄ bok wo bá be kasaw[§].* »

⁷ Zezu fer nzak ye bahri : « Mbeta Ngerzah bah ra báy bahri, *Miyori mí ba Ngerzah wo, mu f̄ah ni ya^{§†}.* »

⁸ Diyabolo el mbi ni si yo tul kasaw a ganju zenlenlen, mí ke hj ni ko tul puh laknari mbew mbew gbam ke fe rinj d̄ina woyri-aw pi. ⁹ Mí ke el bah hj ni bahri : « Mú huk siba, mú dim mi le, gbamaw, mi k̄y ké ndok wo. »

¹⁰ Wara mí Zezu bahri : « Nzukbaa, mú t̄r ma s̄a. Mbeta Ngerzah bahri, *Miyori mí ba Ngerzah wo, a ye mbew yan̄ mú-u h̄uk siba ké pol ye, mu d̄im ni mbew yan̄^{§††}.* »

¹¹ Kandokaw mí diyabolo poñ Zezu. Ke t̄r bale, í ko, tem nzak pihna Ngerzahri gi t̄aw Zezu mí so ni.

¹² Zezu lah bahri, ku mgba Z̄ah batisi mbih vul mgbal dale, ke poñ tusiba Zude el si tusiba Galile. ¹³ Ke loh ke Nasared si kab Kapernayum. Kapernayum ra na bel mahmbih Galile. Puh-u na f̄al k̄or a ̄y ké gun Izarayelri dí ba tusiba Zabulon̄ ke tusiba Nabtali. ¹⁴ Fe labna-u hj bay ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a bah ra lab yo gelu. ¹⁵⁻¹⁶ Bayu bahri, *tusiba Zabulon̄, tusiba Nabtali, tusibari ké ful-si ma mahmbih Medeterani sak t̄jh ri, ké na kala mahmbih Zurdeñ, ké na tusiba Galile, tusiba a ̄y ké s̄awnzuk a boruri na ri, gun Izarayelri kab ri bil tirima.*

† Í mgba Mbeta Esaie 40.3 tuh ke gel k̄jna-ay. †† Gar ndohna Z̄ah ke fe s̄yna ye eñ gar ndohna ke fe s̄yna a gun nzak pihna Ngerzah. Í mgba Mbeta Zacharie 13.4 ke Mbeta 2 Rois 1.8 tuh ke gel k̄jna-ay. ‡ T̄jh mbih batemaw ba nam ké Ngerzah s̄ok Zezu ba nzuk ké-e mbi ni ba Ngermbay. Kandokaw mí Zezu t̄jh mbih batem ȳa keni suya nzukri k̄y tul ye kandok mbay ȳa suya nzuk puh yeri k̄y tul ye. †† Í mgba Mbeta Matiye 3.17 ††† Í mgba Mbeta Matiye 3.9 †††† Í mgba Mbeta S̄aw fe 1

§§ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 8.3. § Bayay na bil Mbeta Sirj 91.11-12 §† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 6.16. §†† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 6.13.

Mí aṅay gel tehna t̄jh tul woyri. A woyri gun tusiba Zabulon̄ri ke Nabtalri kú-u kab huh tem hul nduṅ, mí aṅay gel tehna teh tul woyri gberere†.

¹⁷ Ur ke sew ké Zezu titil ka-kah bay lák mbay Ngerzah, ke bahri : « Í mbi law woiri ké tul suya ma fal, í el kan law tul Ngerzah bayu ké lák mbay a nunmbam gi k̄ah da. »

¹⁸ Zezu yo ḥarma bel mahmbih Galile dale, ke ko nzukri sede ba gun bil mahri, Simu kú-u dī ni ba Piyer ke yjn ye Andere. Ku yo vbu k̄eke woyri bayu kú-u ba nzuk-mgba nzuyri. ¹⁹ Mí Zezu bah ḥj niri bahri : « Í gi fal bi. Mí bay s̄ob wuri t̄jh ba nzuk-mgba nzukri ḥj mi. »

²⁰ Sa gelu-aw mí ku poṅ k̄eke woyri, mí ku dih fal ye. ²¹ Ke kal ma pol, mí ke el ko gun bil mah a boruri sede, Zak ke yjn ye Z̄ah. Bah woyri ba Zebede. Ku kab bil kumbon ke bah woyri yo lek nun k̄eke. Mí ke dī niri. ²² Sa gelu-aw mí ku poṅ kumbon, ku poṅ bah woyri, mí ku dih fal ye.

²³ Ke ḥarma tusiba Galile gbam, ke yo firma gun Izarayelri bil vul *mison̄* woyri zibri, ke yo ka-kah baysuki lák mbay Ngerzah ḥj niri, mí ke gah sam senari boḍ boḍ gbam. ²⁴ Riṅ ye ya gelri ḥj mberemu si k̄ah tusiba Siri gbam pi, mí ku f̄ah daba senari boḍ boḍ gbam gi keni t̄aw ye. Nzukri ké mun woyri hu yoh, nzukri ké z̄ah yo tul woyri, nzukri ké tul woyri la-laṅ, kpereri pi, mí ke gah niri. ²⁵ Daba nzukri ba ṅḡi-u dih fal ye. Nzukuri-aw ur ke tusiba Galile ke tusiba Dekapol. Ku ur ke Zurusalem ke puh a boruri ké tusiba Zude. Ku ur ke kala mbih Zurdenṅ pi.

5 Zezu ko daba nzukri-aw, mí ke hil si tul kasaw dale, ke kab. Mí nzuk-dih fal yeri gi mbuḥ hani ké t̄aw ye yo lah fe firma ye. ² Ke firma niri bay kand̄okay :

³ « Nzukri ké ko okna woyri ba fe ya, ku ba gun pol tehnari bay fe le, lák mbay a nunmbam na bay woyri.

⁴ Nzukri ké rew mbaṅ law woyri, ku ba gun pol tehnari bay fe le, Ngerzah bay hew niri ††.

⁵ Nzukri ké ḥj law woyri voh lom, ku ba gun pol tehnari bay fe le, ku bay ya fe baah ké ba tusiba gbam.

⁶ Nzukri ké d̄aka-tu Ngerzah ba z̄ah woyri i niri, ku ba gun pol tehnari bay fe le, Ngerzah bay ḥj kú tu sal in ké-ṅḡah ziṅ niri mah gel d̄aka woyri.

⁷ Nzukri ké yo lab law in ziṅ nzuk sehri, ku ba gun pol tehnari bay fe le, Ngerzah bay lab law in ziṅ niri.

⁸ Nzukri ké law woyri te-teh, ku ba gun pol tehnari bay fe le, ku bay ko Ngerzah.

⁹ Nzukri ké yo ḥj deṅ bá gi haṅsekle woyri ke nzukri, nzukuri ba gun pol tehnari bay fe le, riṅ "gun Ngerzah" bay dī tul woyri.

¹⁰ Nzukri ké tu Ngerzah ba z̄ah woyri, mí nzukri lab niri koseh bayu, ku ba gun pol tehnari bay fe le, lák mbay a nunmbam na bay woyri.

¹¹ Pol tehna Ngerzah teh tul woiri, gelke nzukri bal riṅ woiri, ku lab wuri koseh, ku bah kuṅbay a pipiri-uri boḍ boḍ ke riṅ woiri bayu ké i yo ziṅ mi. ¹² Í lab wuri law rihna, í zay mun bay fe le, kpaṅnd̄ok woiri a ngeru yo nunmbam. Kosehri-aw ké nzukri lab ziṅ wuri ra, zih woyri lab ziṅ gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari kaṅ pi.

¹³ A woiri i ba tom ké tusiba. Tom nuṅ mba le, a fe mí bay lab ḥj tomu bá el nuṅ bá le ? Ngerna tomu ta mba. Ba fer k̄y k̄pah ḥj nzukri bá ndakla. ¹⁴ A woiri i ba h̄oṛo-teh tukala. I na kand̄ok puh kú-u mboh ké tul kasaw, gel-m̄uḥ puh-u ta-a. ¹⁵ Nzuk oh h̄oṛo ta lampe bay el mbi mb̄oh̄oṛo guḍ ri ya. Wara le nzuk oh h̄oṛo ta lampe bay mbi kan síba mí ḥj teh gel ḥj nzukri gbam ké kab vulu. ¹⁶ Kaṅaw mí í ḥj gel tehna ‡ woiri bá teh ké pol nzukri ḥj kú ko fe labna sukiri dale, ku pír bah woiri a ye ké yo nunmbam.

¹⁷ Í poṅ kerbay ké i yo ker bahri, mi gi bay i ṅgerna bolkusol Ngerzah bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari. Mi gi bay i ṅgerna bolkusol Ngerzah ya. Wara le mi gi bay mbi bolkusolu lab oh ke gelu gelu. ¹⁸ Ba ketina, mi yo bah ḥj wuri bahri se, nunmbam ke tusiba bay ka-kal, mí gun fe vbehna a nd̄i kú-u zel bil mbete bolkusol Ngerzah ta kal ya. Fe vbehna-uri bay t̄j-t̄jh k̄ah nam ké fe vbehna-uri gbam bay lab oh. ¹⁹ Kaṅaw mí nzuk ké poṅ gun bay a mah gelu ké na bil fe vbehna-u, mí ke firma nzukri ḥj kú poṅ pi le, nzukri ké ḥj nzuk nunmbam lak mbay tul woyri bay dī nzuku-aw ba "sar gun". Mí nzuk a ay ké yo tul bolkusol Ngerzah, ke firma nzukri ḥj kú yo tulu pi le, nzukri ké ḥj nzuk nunmbam lak mbay tul woyri bay dī nzuku-aw ba "baw nzuk". ²⁰ Mi yo bah ḥj wuri bahri se, gelke i yo tul bolkusol Ngerzah kal tul nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri ya le, i ta rih bil lák mbay a nzuk nunmbam ya.

²¹ Ku ḥj wuri i lah bolkusol Ngerzah ké Moyiz ḥj ziihri lews̄a bahri : "Mu í hul ya‡†. Gelke nzuk i hul le, salbay suya-aw bay mgba tul nzuk-i hul ké gel-kuṅ salbay."

²² A bi le mi yo bah ḥj wuri bahri, law nzuk a suṅ suṅ ké f̄ah tul yjn ye le, salbayu bay mgba tul nzuku ké gel-kuṅ salbay. Gelke-e dī yjn ye ba k̄ok̄o le, salbayu bay mgba tul nzuku ké ndiseṅe. Gelke-e dī yjn ye *dahd̄jhze* le, salbayu bay mgba tul nzuku mí yo si ziṅ ni bil h̄oṛo. ²³ Kaṅ dale gelke mu mbi fe puhna si keni ma gel fe puhna

† Bayay na bil Mbete Esaie 9.1. †† Su-su bay mgba gel k̄j̄na-u tuh ke Mbete Zak 4.9

‡ Bay tu bay GEL TEHNA, í k̄j̄ Gun mbete 1 Z̄ah 1.5 Mbete Z̄ah 1.4-5; 8.12 ‡† Bayay na bil Mbete Exode 20.13 ke Mbete Deutéronome 5.17.

Ngerzah, mú-u ker si tul yjn wo ké yo ke bay ziŋ mu le, ²⁴ mú poŋ fe puhna wo kan ké gel fe puhna. Mú el si ziŋ yjn wo. Mú mgbá nżak nżaw ziŋ ni dara mú el si puh fe wo ra hĵ Ngerzah báy. ²⁵ Mú takra bay ziŋ nżuk ké bay sek mu, mú lek bay ziŋ ni dara ké kăh gel-kunĵ salbay. I lek bay ya le, nżuk-sek mu bay si ziŋ mu bay ndoh mu ndok nżuk-kunĵ salbay Nżuk-kunĵ salbay ba, bay ndoh mu ndok soze-kor mgbalri bale, ke vbú mu bu vul mgbal. ²⁶ Ba ketina. Mi yo bah bayay hĵ mu, mu ta tĵh ke vul mgbal ra ya. Tere gursu mbew ta toŋ ya. Mu púh-u ĵh ke gelu dara kú poŋ mu báy.

²⁷ Nżuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri hĵ wuri i lah bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh hĵ ziihri lewsa bahri : “Mu mbí wŷy mbaŋ wo ya†.”

²⁸ A bi le, mi yo bah hĵ wuri bahri se, nżuk a suŋ suŋ ké nun ye pu tul tikla mini wŷy woro le, ke mbi ni ké bil law ye da. ²⁹ Dale nun wo mí ba ndaw lihna hĵ mu saŋ bay bi le, mú lur kŷ kpaĥ ††. Hú ba řaw su mba hú ke nun wo sede mbok hĵ mun wo gbam bá kab bil hōrō ké ri-rimna ya. ³⁰ Nđok lakna wo mí ba ndaw lihna hĵ mu le, mú kunĵ mbid vbu kpaĥ. Hú ba kperē su mba hú ke ndok wo sede mbok hĵ mun wo gbam bá kab bil hōrō ké ri-rimna ya.

³¹ Ku hĵ wuri i lah bahri, nżuk a suŋ ké nĵh wŷy ye le, ké vbeh mbete-nĵh wŷy ndoh ndok wŷy darā ké nĵh ni báy.

³² A bi le, mi yo bah hĵ wuri bahri, nżuk a suŋ suŋ gbam ké wŷy ye tĵh si mbi woro a boru ya, mí ke nĵh wŷy le, a ye mí ke lab hĵ wŷy ye ya woro. Gelke nżuk ya wŷy ké wah ye nĵh ni le, salbay-mbi wŷy woro ta tul nżuku.

³³ Nżuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri hĵ wuri i lah bay a mbaŋu ké na bil mbete bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh hĵ ziihri lewsa bahri : “Mu vbír wahbay wo ya. Gelke mu lu nżak wo ké pol Ngerzah le, mú lab fe-u.”

³⁴ A bi le, mi yo bah bayay hĵ wuri, nżak wo bá tĵh ke fe hahna ya. Mú hah mbam ya bay fe le, nunmbam ba bohro mbay Ngerzah. ³⁵ Mú mgbá tusíba hah keni fe ya pi bay fe le, tusíba ba gel-kŷ bok Ngerzah. Mú hah mun wo ke riŋ *gel kani* Ngerzah ké na Zurusalem ya ‡ bay fe le, Zurusalem ba puh Mbay a luki. ³⁶ Mú hah hul kŷ tul wo kara ya pi bay fe le, ŋgerna-sob pimatul wo mbew bá tĵh ba puki mini ba piri-u ta-a. ³⁷ Kaŋ dale nżak wo bá na ba mbew yaŋ. Nżak wo bahri, “yĵh” le, bay wo bá na ba “yĵh”. Nżak wo bahri, “ŷh-u” le, bay wo bá na ba “ŷh-u”. Nżak ba sede le, řawu ba záh law a pipiri-u munu.

³⁸ Nżuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri hĵ wuri i lah bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh hĵ ziihri lewsa bahri : “Nżuk guh nun mbaŋ ye le, kú guh nun ye pi. Nżuk haw sel mbaŋ ye le, kú haw sel ye pi.”

³⁹ A bi le, mi yo bah bayay hĵ wuri, mú dal baa mgborna ké nżak lab ziŋ mu ya. Wara le nżuk vbā gam wo a lakna †† le, mú sob fála a boru hĵ ni ké vbā pi. ⁴⁰ Nżuk yih sek mu bay nah gar wo a bilu le, mu poŋ mah gar wo hĵ ni pi. ⁴¹ Nżuk hah mu bay mú suk sukna ye baŋ ni mah salful mbew le, mú suk sukna-u baŋ ni mah salful sede.

⁴² Nżuk goŋ mu fe le, mú hĵ ni. Ke yih bay ta fe wo le, mú lab law kpuhna ziŋ ni ya.

⁴³ Nżuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri hĵ wuri i lah bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh hĵ ziihri lewsa bahri : “Mu sá nżuk mbaŋ wo.” Ku el bahri se, “mú fŷy nżukbaa wo.”

⁴⁴ A bi le, mi yo bah bayay hĵ wuri, í sa nżukbaa woiri. Í goŋ Ngerzah bá lab suki hĵ nżukri ké lab wuri koseh kaŋ, ⁴⁵ le í na kandok bah woiri a nunmbam bay fe le, ke hĵ seh ye tĵh mí teh gel ké tul nżuk law a pipiri-uri ke nżuk law sukiri. Ke hĵ mbam to tul nżukri ké tu ni ba záh woyri ke nżukri ké saŋ ni pi. ⁴⁶ Gelke i sa nżukri ké sa wuri kaŋto ra wa, fe labna-aw mah ziŋ kpaŋndok gaŋ lo ? Nżuk-mbŷh lampohri yo lab kaŋ pi wa, ani le ?

⁴⁷ Gelke mu vah yĵn wo kaŋto ra wa, fe labna-aw ba fe saŋ lo ? řawnżuk a boruri yo lab kaŋ pi wa, ani le ?

⁴⁸ Kandokaw le bah woiri a nunmbam ké ba nżuk gama lawsuki, a woiri kara í eŋ ni ba nżuk gama lawsuki kaŋ pi.

6 Í řŷ ke mun woiri rōkō í lab suki ke riŋ Ngerzah ké nun nżukri bay hĵ riŋ woiri bá mgbe. I lab bay hĵ nżukri bá ko fe labna suki woiri le, i ta ziŋ kpaŋndok ké řaw bah woiri ké nunmbam ra ya. ² Gelke i lab law in ziŋ nżuk sehri dale, ká-kah-u bá ta-a. Nżuk-mŷh ketinari mí yo lab kaŋ ké vul misonĵ, ké mahful mgbonĵ pi hĵ riŋ dína woyri mgbe ké nżak nżukri. Ba ketina, mí-i yo bah bayay hĵ wuri, kpaŋndok woyri le ku ziŋ keđ da. ³ A wo ba, gelke mu lab law in ziŋ nżuk sehri le, mú hĵ ndok kperu wo bá tu fe ké ndok lakna lab ra ya ⁴ bay hĵ bo law in ké mu lab ra bá lab ké gel a mŷh-u dale, bah wo ké yo ko suki ké mu lab ké gel a mŷh-u ra bay el hĵ mu báy.

⁵ Gelke i yo bah bay ziŋ Ngerzah le, i láb kandok nżuk-mŷh ketinari yo labu ya bay fe le, ku yo síba mí ku goŋ Ngerzah ké vul misonĵ, ké ndiseŋe pi hĵ nżukri bá ko gōŋ Ngerzah woyri mí kona-aw ba fe law rihna woyri. Ba

† Bayay na bil Mbeta Exode 20.14 ke Mbeta Deutéronome 5.18. †† řaw nżak gerek vbeh bahri, mú lu kan kpaĥ. Ké řaw Zibri, lú nun mbew mah hani ke lur nun sede mbok. Ké řaw Karaŋri, lu nun mbew si sina ke nun mbew le, bay ta-a. řawu mí nah ten kerbayu mí vbeh MÚ LUR Kŷ KPAĤ. ‡ řaw nżak gerek vbeh bahri, mú hah mun wo ke fe ké na Zurusalem ya. Zibri bahri, Zurusalem ba puh ké Ngerzah mbay a luki kab ri bay fe le, vul kani Ngerzah mboh ké ri. řawu mí nah sob vbeh bahri, MÚ HAH MUN WO KE RIŋ GEL KANI NGERZAH KÉ NA ZURUSALEM YA bay hĵ karaŋri bá lah ba gah-u. †† Ké řaw zibri gelke nżuk mbi ndok ye a fála kperu kú-u tak keni diŋ woyri keni bay vbā gam nżak a boru a lakna le, ba farna.

ketina, mi yo bah bayay hij wuri, kpaɲndɔk woyri le ku zinj keɗ da. ⁶ A wo ba, gelke mu yo bah bay zinj Ngerzah le, mú mɔh mun wo ké tɔw gel, mú tuh nzakful bu tul wo, mí mú bah bay zinj bah wo ké yo gel a mɔh-u ra dale, bah wo ké yo ko mu ké gel a mɔh-u ra bay hij suki ye bá gi zinj mu. ⁷ Mu yo bah bay zinj Ngerzah le, mú ro bay raɓ raɓ kandɔk sɔwnzuk a boruri ya. Ku ker bahri se, tumbɔl ró bay woyri mí Ngerzah bay lah niri. ⁸ Dale í ndɔl fe labna woyri ya bayu ké bah woiri tu fe ké i na daka-u pol dara mí i vbi ni bayu-aw báy. ⁹ Mí í bah bay zinj ni kandɔkay :

Bah wah ké nunmbam,
riɲ dína wo mbew yaɲ bá mgbe ké nzak nzukri bahri,
mu ba záh woyri.

¹⁰ Lák mbay wo bá ya gel.

Fe ké mu yih labu bá tɔh ké tusiba kandɔk a nunmbam.

¹¹ Mú hij na fe sɔna a namu-aw, náh sɔ guri.

¹² Mú lu salbay suya ké mgba tul wah kandɔk a wah, nah sel nzukri ké lab na suya.

¹³ Le mú hij fe-leh law bá zinj na ya. Wara le mú sel na bil ndɔk záh law a pipiri-u.

¹⁴ Gelke i sel nzukri ké lab wuri suya le, bah woiri a nunmbam bay lu salbay suya ké tul woiri. ¹⁵ Gelke i sa sel nzukri ké lab wuri suya ya le, bah woiri bay poɲ salbay suya sa tul woiri.

¹⁶ Í rɔ ke mun woiri rɔkɔ í saɲ mbih kandɔk nzuk-mɔh ketinari. Ku haw nzakpol woyri. Ku ngɔh nun woyri hij nzukri bá ko saɲmbih woyri. Ba ketina, mi yo bah bayay hij wuri, kpaɲndɔk woyri le ku zinj keɗ da. ¹⁷⁻¹⁸ A wo ba, nam ké mu saɲ mbih le, mú wɔk nun wo, mú nɔh num tul wo ba suki rɔkɔ nzukri bá tu saɲmbih wo. Dale bah wo ké mɔh mun ye ké nun nzukri ra yo ko fe ké mu lab ké gel a mɔh-u, mí ke bay hij suki ye bá gi zinj mu.

¹⁹ Í mbɔh fe zinjna woiri ké tusiba ya. Tusiba ra ba gel ké sɔniri yo beb fe ké ri, fe a boruri ba, yo ko gay. Ribari yo haw nzak vul si rih feri bilu pi. ²⁰ Mí í kɔy fe zinjna woiri tul hani ké nunmbam. Ké nunmbam ra ndereri nde fe ké ri ya, feri ko gay ké ri ya, ribari haw nzak vul fah fe ké ri ya. ²¹ Gel a ay ké fe zinjna wo kɔ ri ra, sa gelaw mí law wo te sa sari. ²² Lampe ké mun wo mí ba nun wo. Kaɲaw mí nun wo te-teh le, gel bay na ba teh-u ké mun wo gbam. ²³ Gelke nun wo teh gel ya le, mun wo gbam na bil tirim. Nun wo hij gel tehna ké mun wo na ba tirima le, tirima-aw na nduɲ gaɲ. ²⁴ Mgbal ké hij tul ye hij bahgaɲri sede ta-a. Mgbal ra bay fɔy nzuk a mbewu, ke él sa nzuk a boru. Ke bay yo ke nzuk a mbewu ke law mbew, bahgaɲ a boru ba, ke él kpɛhr ni. Kandɔkaw mí mahful bay mú mbɔh fe zinjna tukala ke Ngerzah ta-a.

²⁵ Sɔwu mí-i yo bah hij wuri bahri se, í hij law woiri bá *tehre* ya, ba ra kerbay fe sɔna, ba ra kerbay gar ndohna. Uwa, nzuk pimatul mba tul fe sɔna mba-mba, mun nzuk mba tul gar ndohna mba-mba, kaɲ ya le ? ²⁶ Í ko gundoyri. Gundoyri ruh fe ya, vbeh fe pay ya, mbɔh fe payri kɔ pul ya. Bah woiri a nunmbam yo hɔl gundoyri-aw. A woiri ba, i mba tul gundoyri mba-mba, kaɲ ya le ? ²⁷ Ké sakra woiri-ay ra wa, nzuk a suɲ mí law ye tehre ni le, mah lab sɔwseh ndj dɔm tul nam ye le wo ? ²⁸ Bay gar ndohna ba, bay fe mí i hij kerbay ra tehre law woiri le ? Í ko funa feri bil kpah-aw, í hij kona-u bá guh law woiri. Funa feri su ba gama, fe-uri lab pihna ya, kaɲ gar ya.

²⁹ Mí-i yo bah hij wuri bahri se, *Salomon* mbay a luki ké lewsɔ ke vɔna ye gbam, ke ndoh gar ké ndɔh mah ke funa fe kpahri-aw ya dih. ³⁰ A ké gay feri bil kpah ké Ngerzah ndoh funa ba gar ndohna, pele le, hɔrɔ se ra wa, ani báy mí ke a woiri le ? I mba tul fe-uri mba-mba, kaɲ ya le ? Uwa, a woiri nzukri ké law woirikehr sede. ³¹ Kaɲ dale kerbay feri ké i yo bahri, “a fe mí-i sɔ-u le”, “a fe mí-i nzó-u le”, “gar fe mí-i ndóh-u le” bá tehre law woiri ya.

³² Bayu ké sɔwnzuk a boruri mí yo duk fal feri-aw. Mí bah woiri ké nunmbam tu feri riw ké mah mun woiri tu-tu.

³³ Dale í poɲ mun woiri hij Ngerzah bá lak mbay tulu, í hij mun woiri bá tu Ngerzah ba záh woiri dara mí fe a boruri-aw le, ke ndár hij wuri báy. ³⁴ Kaɲaw mí í hij kerbay bá tehre law woiri tul nam a pele ya. Fe zɔklɔ nam a pele na bay pele. Fe zɔklɔ nam a suɲ suɲ na bay namu-aw.

7 Íkehr nzukri ba nzuk a sukiri, ba nzuk a suya-uri ya rɔkɔkehrna-u ké ikehr nzukri bá el mbɔh wuri ba nzuk suyari. ² Suya fe fe ké ikehr nzuk a boruri keni-aw ra, suya-aw gaɲ mí bay si zinj wuri gel-kuɲ salbay. Bay ké i kan tul nzuk a boru le, bay ra bay el kan tul woiri. ³ Bay fe mú-u ko suy ké na nun mbaɲ wo, mí sɔw nun wo ké baw kpuh tik ri mú-u ko ya le ? ⁴ Uwa, ani mú-u bah hij nzuk a boru bahri : “Yaɲ, mú hij mi mí lu suy ké bu nun wo-aw” le ? Mí í ko, kpuh ké tih sɔw nun wo, mu ko ya lo ? ⁵ Nzuk-mɔh ketina, mú ten kpuh ké tik sɔw nun wo dara mú-u kó gel ba teh-u bay el lu suy ké nun mbaɲ wo báy.

⁶ Í mbi fe puki Ngerzah hij gayri ya, í mbi zaw lari mbayri bu siba ké pol kɔsɔɲri † ya rɔkɔ kú ndakla duɲa duɲa dale, ku él sɔb mun nuɲ wuri. ⁷ Í vbi Ngerzah, ke bay lah wuri. Í taw ni, ke bay hij í tu ni. Í vbɔ nzak vul ye ngunɲ ngunɲ, ke bay mgbur nzak vulu hij wuri. ⁸ Bayu ké nzuk a suɲ suɲ ké vbi Ngerzah le, nzuku yo ya-ya. Nzuk ké taw ni le, ke yo hij nzuku tu ni. Nzuk ké vbɔ nzak vul ye le, ke bay mgbur nzak vulu hij ni. ⁹ Uwa, ké sakra woiri nzukri

† Zibri dí sɔwnzukri ké dim záh a boruri mí sa lah bay Ngerzah ya ba GAYRI ke KɔSɔɲRI.

ra wa, gun vbi bah ye huru le, bah ye bay mbi kasaw h̄j gun ye ra le wo ? ¹⁰ Gun ye vbi ni nzuy le, ke bay mbi soy h̄j gun ye le wo ? ¹¹ Mí kaṇaw ba, a woiri nzuk law a pipiri-uri, i tu h̄j fe a suki h̄j gun woiri ra wa, bay lab ani báy mí bah woiri a ye ké nunmbam ba, bay h̄j suki h̄j nzukri ké yo vbi ni, ya le wo ? ¹² Kaṇaw ba, lawsuki a suṇ suṇ gbm ké i yih bay h̄j nzuk a boruri bá lab ziṇ wuri ra, a woiri kara í lab lawsuki-u ziṇ niri pi. Kandɔkaw mí ba bolkusol Ngerzah ké na bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsári.

¹³ Í mbi ful a ah ya-u bay fe le, mgboṇ a ah-u ra ah borovboṇ, fulu si ziṇ nzukri ba zina. Daba nzukri mí si keni sina. ¹⁴ Ful a ah ya-u ra, ah ya gaṇ ba. Fulu-aw si ziṇ nzukri si k̄ah ɔkna, nzukri ṅḡj ya mí ziṇ fulu.

¹⁵ Í r̄y ke mun woiri bay tul gun nzak pihna Ngerzah a fohri. Ngerzah pih niri ya, mí ku lab mun eṇ sami, mí ku ba gaykoy bay s̄y wuri. ¹⁶ I tú niri bay fe labna woyri kandɔk i tu kpuh bay lehna kpuh-u kaṇ. Nzuk bay hal nzuy ké tul ṅgatukru lo ? Ke bay hal v̄oko † ké tul ṅgatukru gun gay le wo ? ¹⁷ Kpuh a suki le, leh lehna a suki, kpuh a suya-u, leh lehna a suya-u gaṇ ba. ¹⁸ Kpuh a suki ta leh lehna a suya-u ya. Kpuh a suya-u ba, leh lehna a suki ya. ¹⁹ Kpuh a suṇ suṇ gbm ké leh lehna a suki ya le, ku bay te ke s̄awu k̄y h̄ɔɔ. ²⁰ Mi bahri se, i bay tu niri bay fe labna woyri kandɔk i tu kpuh bay lehna kpuh-u kaṇ.

²¹ Ta ba nzukri gbm kú-u dí mi, “ṅgernzuk, ṅgernzuk” mí bay rih bil lák mbay a nzuk nunmbam ya. Wara le nzuk a ɔy ké lab fe ké bah bi ké nunmbam yih bayu mí bay rih bilu. ²² Daba nzukri bay bah h̄j mi ké namu-aw kandɔkay : “ṅgernzuk, ṅgernzuk, nah ten bay nzak pihna Ngerzah h̄j nzukri lah ke riṇ wo, nah ṅh záhri ké tul nzukri ke riṇ wo, nah lab ṅḡjna fe saṇri ke riṇ wo, kaṇ ya le ?”

²³ Wara mí-i báh ketina-ay h̄j niri bahri : “Bɔk mbew bi gel-tu wuri ya. Í t̄ɔr wuri ke nzak bi ma s̄a, a woiri nzukri ké i poṇ bay Ngerzah.”

²⁴ Kaṇaw ba, nzuk a suṇ suṇ gbm ké lah bay bi, mí ke yo tulu le, nzuku ba nzuk a r̄y-u. Ke mboh vul ye ké gel ké kasaw na diṇu. ²⁵ Mbam to, mbih-u haw gi vb̄a bɔk vul ra gbɔh gbɔh. Kuna ba, ku bivbid bivbid, mí vulu haw ya bayu ké-e mboh vulu gel ké kasaw na diṇu. ²⁶ Nzuk a suṇ suṇ gbm ké lah bay bi, mí ke poṇ le, nzuku ba k̄ok nzuk, ke mboh vul ye ké gel sikɔkre. ²⁷ Mbam to, mbih-u haw gi vb̄a bɔk vul ra gbɔh gbɔh. Kuna ba, ku bivbid bivbid, mí vulu dir wuruk. Dirna-u t̄h ba baw bebna. »

²⁸ Kandɔkaw mí Zezu ɔh fe firma ké-e firma nzukri bale, gosobay zi nzukri bay tul fe firma ye. ²⁹ Fe firma ye na kandɔk fe firma nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ya. Ku yo mbi bay Ngerzah firma nzukri keni. A ye ba, ke bah bayuri kandɔk a ye mí ke ba mbay bolkusolu.

8 Zezu ur, ke der ké tul kasawaw. Daba nzukri ba ṅḡj-u dih fal ye. ² Í ko. Nzuk ndɔbe a hani gi huk siba ké pol ye bahri : « ṅgernzuk, ṅgerna woiri mah gah ndɔbe bi-ay h̄j mun bi teh ††. Le saṇna-si gel kani Ngerzah bay lu ké tul bi. »

³ Zezu ndar ndɔk mí za nzuk ndɔbe ra, ke bahri : « Mi yih. Ful-si gel kani Ngerzah bay dim ni bá yo ri. Mú teh wara. »

Sa gelaw mí mun ye teh pedede. ⁴ Zezu el bah h̄j ni bahri : « Ko-ko mú bah bayu h̄j nzuk. Wara le mú si gel kani Ngerzah sɔk mun wo h̄j nzuk fe puhna bá ko. Mú si ke fe puhna kandɔk ké Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah bay h̄j kú te-teh bayu bahri, ndɔbe wo ɔh ba ketina. »

⁵ Zezu ba, el si Kapernayum. Kumandah mbew nzɔh nun ye. Ké ba mbay tul sozeri sɔd, s̄aw ye ba gun Izarayel ya. ⁶ Ke bah h̄j Zezu bahri : « ṅgernzuk, gun bi mbew na sena. Mun ye hu yɔh. Sena-u ṅger mbamba. »

⁷ Zezu bahri : « Mi si-u, mi gáh ni. »

⁸ Mí kumandah yih nzak ye bahri : « ṅgernzuk, mi mah bay í rih bil kerpuh bi-ay ya. Wara le í bah bay kaṇto kara mun gun bi ra bay gah-u. ⁹ A bi ra mi yo lah nzak ṅgernzuk biri. Mi ba mbay tul sozeri pi. Gelke mi dí soze bahri, ké gi le, ke gi gaṇ ba. Mi bah h̄j soze a boru bahri, ké t̄ɔr le, ke t̄ɔr gaṇ ba. Mi bah h̄j mgbal bi bahri, ké lab fe-ay le, ke lab fe-u lab gaṇ ba. »

¹⁰ Zezu bá lah bay ké kumandah bah ra bale, na ni yer, mí ke el bah h̄j nzukri ké dih fal ye bahri : « Bay ké kumandah bah-ay ba ketina. Mi yo bah h̄j wuri, ké sakra wah gun Izarayelri mi ko nzuk mbew ké kan law ye sa tul bi mah ke nzukay ké s̄aw ye na boḍay ya. ¹¹ Mi yo bah h̄j wuri bahri se, daba nzuk a boruri ké fál t̄h seh ke fál r̄iṇ seh bay gi rih bil lák mbay a nzuk nunmbam. Ku káb nzak fe s̄una ziṇ Abaraham, Isak, Zakob. ¹² Mí gun a puh lakna-uri ba, Mbay puh-u bay vbuk niri k̄y kala bil tirima nduṇ. Gelaw ra ku bay vuh rew ke mbihnun woyri darara darara, ku s̄y sel woyri ṅger ṅger. »

¹³ Mí Zezu bah h̄j kumandah ra bahri : « Mú si puh. Mun gahna gun wo bá lab kandɔk ké mu kan law wo ké tul bi kaṇ. »

Kandɔkaw mí mun gun ye ra gah ke s̄awseh-u-aw.

† S̄aw nzak bah bay raisin ké ba lehna kpuh viyeh, mí viyeh t̄h ké k̄ɔr karaṇri ya. Nah sɔb ke nzak karaṇ ba v̄oko bay h̄j karaṇri bá lah ba gah-u. †† S̄aw nzak gerek bahri : Mu yih le, mí nah sɔb ba ṅGERNA WOIRI MAH GAH NDɔBE BI-AY H̄J MUN BI TEH r̄ɔk karaṇri bá lah goṇna nzuk ndɔbe ra ba farna.

¹⁴ Zezu kal si kerpuy Piye dale, ke zih mahfay Piye na ba sena. Mun ye zaŋ bid bid. ¹⁵ Mí ke ndar ndok za mun mahfay Piye ra, mí mun zaŋna ye voh, mí ke ur mgba niri gahru.

¹⁶ Seh yo riŋna bale, nzukri fah daba nzukri ké záh yo tul woyri gi keni kú taw Zezu. Zezu ba, bah bay mbew mí njih keni záhri ké tul nzukri-aw. Nzuk senari ba, ke gah niri mbew mbew gbam. ¹⁷ Fe labna-u hí bay ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsah bah ra lab yo gelu. Bayu bahri, a ye ra ke fah bebna wah kan tul ye, ke lu sena wah kú kpah†.

¹⁸ Zezu ko daba nzukri ké doŋ ni, mí ke bah bay hí nzuk-dih fal yeri bahri, kú tor si kala mahmbih fál sa. ¹⁹ Bale nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzah mbew gi taw Zezu. Ke bahri : « Metere, mi díh fal wo ndeŋ ndeŋ. »

²⁰ Zezu ba, bahri : « Nzjwri yo ke loko nam. Gundoyri yo ke vul nam. Mí gun nzuk pimatulay ba, gel-eh tul kara ke ta keni ya. »

²¹ Nzuk-dih fal Zezu a boru ba, bahri : « Ngerzok, mú poŋ mi mí el si puh. Seh hul bah bi le, mí gor hulu dara mí dih fal wo báy. »

²² Bale Zezu bah bayay hí ni : « Mú dih fal bi-ay. Mú poŋ hulri bá gor hul mban woyri. »

²³ Bale Zezu rih kab bil kumbon †† bay si kala mahmbih, nzuk-dih fal yeri kab zih ni. ²⁴ Ku di-dih ke bel sew mahmbih ra dale, í ko, mahmbam to, kuna ku fah mbih mbah bil kumbon. Zezu ba, toŋ na nam bil kumbon.

²⁵ Mí nzuk-dih fal yeri tom ni bahri : « Ngerzok, nah bay hu wuri. Mú ya na wo. »

²⁶ Mí Zezu bahri : « Uwa. Nzuk law hekmeri, law woiri kehr sede báy le ? »

Wara mí ke ur, ke hah kuna ke mbih, mí kuna ke mbih tuk kelek hí gel na deŋ gaŋ ba. ²⁷ Nzuk-dih fal yeri ba, kab yer na niri ba saŋ. Ku bahri : « Nzukay na ani mí mbih ke kuna kara lah nzak ye-ay le ? »

²⁸ Ku kah kala mbih ké fál tusiba nzuk Gadarari bale, nzukri sede ké záhri yo tul woyri tih ke gel-gor hulri gi nzoh nun Zezu. Ku mgbor mbamba. Mahful kalna nzukri ta-a. ²⁹ Í ko. Ku vbah nzak beleŋ beleŋ bahri : « Gun Ngerzah, bay wo ba fe mí zih na le ? Nam wah kah ya báy ba, mu gi bay lab na koseh mgbum ley ? »

³⁰ Ké bel woyri ba dih-u ndj mí daba kosohri yo yah ri lakna. ³¹ Mí záhri ra vuh hí ni bahri : « Mu njih na le, mú pih na si rih tul kosohri-aw. »

³² Mí ke bahri : « Í tih, í si rih tul kosohri ra. » Mí ku tih si rih tul kosohri ra gaŋ ba. Í ko. Kosohri riw krah ke dukna si kah nzak hereŋ lih kú mahmbih kirim kirim, mí mbih kal niri nduy. ³³ Nzuk-kor kosohri ra su dukna si kah bil puh. Ku si ndazi bay feri riw ké kal hí nzukri lah. Ku sok bay nzukri ké záhri tih ke tul woyri ra. ³⁴ Í ko. Nzuk puhri gbam tih yir mbyh ké taw Zezu. Ku ko ni, mí ku lab kokroya hí ni bay ké tih ke tusiba woyri poŋ niri.

9 Kan mí Zesuri poŋ nzuk Gadarari. Ku hil bil kumbon el gi fál gini, mí ke si puh †. ² Í ko. Nzukri suk nzuk sena ke hih nam ye gi keni hí Zezu. Mun nzuk ra hu yoh. Zezu bá ko law woyri kú-u kan tul ye bale, ke bah hí nzuk ké mun ye hu yoh ra bahri : « Gun bi, mú syh law. Salbay suya lu ké tul wo. »

³ Nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzah a haniri yo gelu pi. Ku lah bay ké Zezu bah ra bale, í ko, ku nguhru bay bahri : « Gunworo-ay leh tul ye ke Ngerzah. »

⁴ Zezu tu kerbay woyri tu-tu, mí ke bahri : « Saw bay fe mí na kerbay woiri nduŋ le ? ⁵ Sakra báh hí nzuk bahri, ké ur si sina ke báh hí nzuk bahri, salbay suya ye lu, a suŋ mí kpuh le ? ⁶ Mí bay í tu bahri se, gun nzuk pimatul ba mbay mí yo ke ngerna ké tusiba bay lu salbay suya ké tul nzukri le ... »

Zezu poŋ nzak bay ye, ke el sob nun ma tul nzuk ké mun ye hu yoh ra bale, ke bahri : « Mú ur síba, mú mbi hih wo, mú el si puh. »

⁷ Nzuk ra ur, mí ke mbi hih nam ye el si puh. ⁸ Daba nzukri ko fe ké-e lab, mí hekme se niri. Ku el dim Ngerzah záh ké ndoh ngerna mbay a kandokaw ndok nzuk pimatulri.

⁹ Zezu ba, kal ma pol bale, ke ko Matiye †† nzuk-mbyh lampoh ké gel pihna ye. Mí Zezu di ni : « Mú dih fal bi-ay. »

Matiye ur ba, mí ke dih fal ye.

¹⁰ Seh a hani Zezu kab nzak fe syana ké puh Matiye. Í ko. Daba nzuk-mbyh lampohri ke nzuk suya a boruri tih gi kab nzak fe syana zih Zezu ke nzuk-dih fal yeri pi. ¹¹ Fariziri bá ko fe-u kan dale, ku bah bay hí nzuk-dih fal yeri kandokay : « Bay fe mí metere woiri yo sy fe zih nzuk-mbyh lampohri ke sam nzuk suya a boruri-aw le ? »

¹² Zezu lah bay kú-u bah ra bale, ke bahri : « Nzuk mun gahnari si seh dokta ya. Nzuk senari mí si seh dokta.

¹³ Í si likol, í hí tul woiri bay tu bayay ké Ngerzah bah, láb law in mí ke yih bayu, Láb pihna hí ni ndikpoh le, ke sa-a^{†††}.

† Bayay na bil Mbeta Esaie 53.4. †† Kumbonri ké seh-aw ra pehna-u ma tulndok 8, ahna-u ma tulndok 2 ke ndj ke gaŋna-u ma tulndok 1 ke ndj. ‡ Puh-u ba Kapernayum. Í mgba Mbeta Matiye 4.13 †† MATIYE yo ke riŋ sede. Riŋ ye a boru ba Levi. Í mgba Mbeta Marki 2.13-22 Mbeta Luk 5.27-39 ††† Saw nzak vbeh bahri, a Mi yih bay í lab law in zih nzuk, bo puh fe le, mi sa-a. Puh fe ké taw zibri mah hani ke puh fe ké taw karaŋri ya. Zibri puh fe kandok bolkusol Ngerzah sok niri. Ba fe a suki ké taw woyri. Ba pihna kú-u lab hí Ngerzah. Sawu mí nah vbeh bahri, LÁB PIHNA HÍ NI bay hí karaŋri bá lah kerbay bay fe puhna ba gah-u. ††† Bayay na bil Mbeta Osée 6.6.

Kandɔkaw mí-i gi bay di nzukri ké yo tul mbete bolkusol Ngerzah ya. Wara le mi gi bay di nzuk suyari. »

¹⁴ Wara mí nzuk-dih fal Z̄ah batisiri gi t̄aw Zezu bahri : « A wah ke fariziri nah toŋ saŋ mbih ba, bay fe mí nzuk-dih fal wori, saŋ mbih ya le ? »

¹⁵ Zezu bah hi niri bahri : « Nzukri ké gi gel t̄ihmbih nzuk-ȳa w̄y a foyu † bay lab mun ba seh lo ? Mí nam yo gi-na bay hi nzuk w̄y a foyu ra bá ta-a. Namuri-aw dara ku s̄aŋ mbih báy. ¹⁶ Nzuk ké bay mbi nzak gar a foyu saŋ keni nun t̄aw gar ta-a. Gar a foyu-aw bay ḡoh t̄aw gar ra tir ma pol hi garu suya mba a pol. ¹⁷ Nzuk ta aŋ yim a p̄awu k̄y t̄aw b̄ol h̄oko ya. Yimu ȳj̄ le, b̄ol h̄oko ra bay fur kpum dale, yim a p̄awu ra bay k̄y k̄pah. T̄aw b̄olu kara bay be-beb pi. Kaŋ dale ku aŋ yim a p̄awu k̄y bil b̄ol h̄oko a foyu ma. Mí yim ke b̄ol h̄oko sede mbɔk bay na ba suki. »

¹⁸ Zezu yo bah bay ra báy bale, í ko, ngernzuk mbew gi t̄aw ye. Ke huk síba goŋ ni bahri : « Gun bi a w̄y hu aŋay. Keni-aw kara mu si baŋ ndɔk kan tul ye le, ke él kab ke nun báy. »

¹⁹ Zezu mbi mahful yo sina fal ngernzuk ra. Nzuk-dih fal yeri si pi. ²⁰ Mí í ko, w̄y si ke fal Zezu mí za nzak gar ye. W̄y ra, sem yo t̄ih ke bil ye lab mbihmbam boh falu sede kari da ††. ²¹ Ke bahri se : « Ba ra nzak gar ye kaŋto mí-i za kara mi t̄ih ke ndɔk hul. »

²² Zezu s̄ob nun, ke ko w̄y ra dale, ke bahri : « Gun bi, mú s̄uh law. Law wo ké te sa tul bi-ay ȳa mu ke ndɔk hul ȳa-ȳa. »

Kaŋaw mí w̄y ra ziŋ mun gahna ke s̄awseh-u-aw.

²³⁻²⁴ Zezu kaŋ kerpup ngernzuk ra. Ke ko nzuk-dí siŋ rew hulri ke nzuk-vb̄a munri, mí ke bah hi niri bahri : « Í el wuri ma puh wara. Gun tikla-ay hu ya. Wara le ke na nam kaŋto. »

Mí ku sak ni gbaw. ²⁵ Ke niŋ nzukri-aw bale, ke rih bil vul. Ke mgba ndɔk hul ra, ke tom ni. Tem gun tikla ra el gi, ke ur síba. ²⁶ Kandɔkaw mí mberem bayu ȳa gelri riw ké tusíba-aw.

²⁷ Zezu poŋ kerpup ngernzuk ra yo t̄orna. R̄awri sede dih bol ye yo vb̄a nzak belen belen. Ku yo bahri : « Gun zih ngermbay David, mú lab law in ziŋ na ge. »

²⁸ Zezu rih vul, mí r̄awri ké sede ra rih si tul ye. Zezu vbi niri bahri : « Law woiri te tul bi bahri, ngerna bi mah so wuri le ? »

Ku bahri : « Kandɔkaw. Ngermbay, mu ma-mah. »

²⁹ Wara mí ke ndar ndɔk za nun woyri, ke bahri : « Nun woiri bá mgbur mah ke kanlaw woiri. »

³⁰ Kaŋ mí nun woyri mgbur, mí Zezu bak niri bahri : « Ko-ko í bah bayu hi nzuk mbew. »

³¹ T̄ihna woyri ke vul bale, ku si bah bayu par par hi mberemu ȳa gelri riw ké tusíba-aw.

³² Zezu ke nzuk-dih fal yeri t̄ih ke vul yo t̄orna bale, í ko, nzukri maŋ mbiki ké z̄ah mbih kusol ye gi keni hi Zezu.

³³ Zezu niŋ z̄ah ké tul mbiki ra, mí mbiki-u el bah bay. Fe-u na daba nzukri yer. Ku bahri : « Fe saŋ a kandɔkaw t̄ih nun gun Izarayelri b̄ok mbew ya báy. »

³⁴ Fariziri ba, yo bahri : « Ke ngerna mbay z̄ah tukala mí ke yo niŋ z̄ahri ké tul nzukri-aw. »

³⁵ Zezu si ke puh puh, puh a lukiri ke gun puhri pi. Ke yo firma zibri bay l̄ak mbay Ngerzah bil vul mison woyri. Ke ka-kah baysuki l̄ak mbay a nunmbam. Ke gah sam senari bođ bođ. ³⁶ Ké-e ko daba nzukri-aw dale, ku baseh ké nun ye bay fe le, fe z̄okb kal tul woyri pi, kal law woyri pi. Ke ko niri kandɔk sami ké nzuk-k̄r niri ta-a. ³⁷ Wara mí Zezu bah bay hi nzuk-dih fal yeri : « Naŋ na ndekle ké waka mah vbehna, mí nzuk-vbeh naŋuri ngj ya.

³⁸ Dale í goŋ nzuk waka bá pih nzuk-vbeh naŋ a boruri gi d̄om tul nzuk a polri báy. »

10 Kandɔkaw, Zezu di nzuk-dih fal ye a boh falu seđeri gi t̄aw ye. Ke hi niri ngerna bay mba tul z̄ah tukalari hi kú niŋ z̄ahri ké tul nzukri, kú gah sam senari bođ bođ pi. Kaŋ mí ke pih niri. ²⁴ Riŋ gun nzak pihhari ké boh falu sede ra mí na-ay : titil k̄jna-u ke tul Simu kú-u di ni ba Piyer ke ȳj̄ ye Andere, Zak gun Zebede ke ȳj̄ ye Z̄ah, Filīb ke Bartelemi, Toma ke Matiye nzuk-mb̄uh lampoh, Tade ke Zak gun Alfe, Simu nzuk-r̄j̄h sjw bay tusíba woyri ke Zudas ké Isikariyod a ye ké-e te Zezu.

⁵ Zezu pih gun nzak pihna a boh falu seđeri ra ke bolnzak bahri : « Tusíba nzukri ké s̄aw woyri bođ, í si ri ya. Tusíba nzuk *Samariri* kara í si ya pi. ⁶ Wara le í si t̄aw gun Izarayelri kú-u ba sami biri mí ku zi-zi. ⁷ Sina woiri-aw, í ka-kah hi niri bahri, "l̄ak mbay a nunmbam kaŋ da." ⁸ Senari le, í gah. Hulri ba, í tom. Nzuk ndɔberi, í gah niri hi saŋna-si gel kani Ngerzah bá lu ké tul woyri. Í niŋ z̄ahri ké tul nzukri. Ngerna-lab fe-ayri, i ȳa ndikpo le, í lab hi nzukri ndikpo pi. ⁹ Í ȳa lari l̄r ya, í ȳa lari a puki ya, í ȳa lari a s̄ih-u ya pi. ¹⁰ Í mbi b̄ol bay goŋ fe ké gel gahru woiri ya. Í ȳa gar a boru d̄om tul gar ké i ndoh ya, í ȳa sab̄ok a boru d̄om tul sab̄ok woiri ya, í ȳa k̄awkpup sina a boru d̄om tul k̄awkpup woiri ya pi. Bayu ké fe s̄yna gun-lab pihna ra, ke s̄y ké gel pihna ye mí mah ni seeh.

¹¹ Ba ra puh a luki mini gun puh mí i si ri le, í fakla nzuk ké bay mgba nzak pihna woiri ma law ba teh-u, mí í na kerpup ye kaŋ nam t̄orna woiri. ¹² Gelke i rih bil puh gahru woiri le, í vah nzuk kerpup-uri ke deŋ. ¹³ Law nzuk

† Ngerzah di mun ye ba NZUK-ȲA W̄Y. Í k̄j Mbeta Esaie 62.4-5 ke 54.5-6 ke Mbeta Osée 2.16-20 bay tu bayu. †† Í mgba Mbeta Lévitique 15.25-27 tuh ke gel k̄jna-ay.

puh-uri ba law deŋ le, mgbɔkɔ deŋ woiri bay kab ziŋ niri. Mí kerpuh-aw mah ya deŋ woiri ya le, mgbɔkɔ woiri bay el yo ziŋ wuri. ¹⁴ Kerpuh ké sa mgbá wuri gahru ya, puh ké nzukri sa lah nzak pihna woiri ya, mí tɔrna woiri le, í kpoh kasal bɔk woiri sɔk bahri, salbay suya woyri mgbahla wuri ya. ¹⁵ Ba ketina, mi yo bah bayay hj wuri, nam-kun salbay le, salbay suya ké bay kɔ tul nzukri ké puh-aw bay kpuh mba salbay suya ké kɔ tul nzuk a lewsari ké *Sɔɔm* ke *Gɔmɔr* mba-mba.

¹⁶ Í ko, a bi mí-i yo pih wuri ba samiri ma sakra gaykoyri. Dale í si siŋ sina ruŋa kandɔk siŋ sina soy ké ruŋa kaŋ. Í tu suya ya kandɔk mbɔre ké tu suya ya kaŋ. ¹⁷ Í ruŋa ke mun woiri bay nzukri. Ku bay mgbá wuri si pol ngernzuk misonri hj ku kun salbay kɔ tul woiri. Ké vul misonri ku zɔr wuri ke ndehdɔŋ. ¹⁸ Ku bay kɔkɔ wuri si pol guvener-ri pi, pol mbay tusibari pi bayu ké i yo tul riŋ bi. Fe-u bay lab hj wuri í te-teh bay bi ké pol ngernzuk tusibari pi, ké pol sɔwnzuk a boruri pi.

¹⁹ Gelku-u mgbá wuri ndoh ndɔk nzukri le, í hj law woiri bá lu ya. Í nzah bay ké i bah-u ké pol nzukri ra ya. Bayu ké Tem bah woiri Ngerzah bay hj wuri bayri ké i bay bah-u ke sɔwseh-u. ²⁰ Bayri ké yo tɔh ke nzak woiri ta ba bay woiri ya. Wara le ba bay Tem bah woiri mí i bah hj nzukri-aw. ²¹⁻²² Nzukri bay fuy wuri bayu ké i yo tul riŋ bi. Nzuk bay te yin ye hj kú i, bah gun bay te gun ye hj kú i. Gun bay ur ziŋ nzukri ké mɔn ni bay i niri. Mí nzuk ké sɔh law ye tul riŋ bi kpuru kɔh hul ye le, ke bay tɔh ke ndɔk hul. ²³ Gelke ku faŋ bol woiri bil puh mbew le, í duk si puh a boru. Ba ketina, mi yo bah bayay hj wuri, se-se bay í kɔh puhri gɔm ké tusiba gun Izarayelri dara gun nzuk pimatul bá el gi.

²⁴ Gun likɔl mba tul metere ye ya. Mgbal kara mba tul gaŋ ye ya pi. ²⁵ Mah bay gun likɔl bá eŋ metere ye. Mgbal kara bá eŋ bahgaŋ ye pi. Ku di riŋ mbay zɔh tukala kan tul nzuk puh bahri, "Belzebul" ra wa, ani mí ku bay di gun puh-uri ke riŋu bá le wo ? ²⁶ Dale í lab hɔkme nzuk-lab wuri koseh-awri ya, bayu ké bayri gɔm ké mɔ-mɔh bay tɔh kala. Bayri gɔm ké mɔh nun nzukri ra, nzukri bay tu-u. ²⁷ Bay ké mi bah hj wuri ké gel a mɔh-u le, í bah bayu ké gel a teh-u. Bay ké mi dakla ké kɔkɔ suk woiri le, í ka-kah bayu ma síba síba. ²⁸ Í lab hɔkme nzuk-i hulri ya. Ku ta ke ngerna bay za tem woiri ya. Í lab hɔkme Ngerzah ma. A ye ke mah zi mun ke tem woiri sede mbɔk ké bil hɔrɔ. ²⁹ Nzukri yo yeh tɔhri sede ke tere gursu, kaŋ ya le ? Tɔhri mbew mbew gɔm ké lih hul le, bah woiri Ngerzah tu-tu. ³⁰ A woiri ba, Ngerzah kɔ pimatul woiri mbew mbew gɔm dale, ³¹ í lab hɔkme ya. I mba tul tɔhri le, el mba ra bá. ³² Nzak nzuk a suŋ suŋ gɔm ké bah ketina bi † ké pol nzukri le, nzak bi kara bay tu riŋ nzuku ké pol bah bi ké nunmbam pi. ³³ Nzuk a ay ké saŋ riŋ bi ké pol nzukri le, a bi kara mi bay saŋ nzuku ké pol bah bi ké nunmbam pi.

³⁴ Í lu kerbay ké bahri se, mi gi bay hj deŋ bá yo tusiba. Mi gi ke deŋ ya. Wara le mi gi ke mahwuy. ³⁵ Mi gi kún sal ké sakra gun wɔronzuk ke bah ye, ké sakra gun wɔynzuk ke mah ye, ké sakra wuy wɔro ke mahfay ye. ³⁶ Nzukbaa nzuk ba nzuk bil kerpuh yeri. ³⁷ Nzuk yih bah ye mini mah ye poŋ mi le, nzuku mah nun bi ya. Nzuk yih gun ye, ba ra a wɔro-u mini a wuy poŋ mi le, nzuku mah nun bi ya. ³⁸ Nzuk sa mbi kpuh vbatay hul ye suk dih fal bi keni ya le, nzuku mah nun bi ya. ³⁹ Nzuk ké tu sɔ tukala le, tul ye bay zi-u. Nzuk ké poŋ kerbay tul ye bay tul bi le, ke bay ziŋ kɔna.

⁴⁰ Nzuk ké ya wuri le, a bi mí ke ya mi-aw. Nzuk ké ya mi le, ke ya nzuk-pih mi. ⁴¹ Nzuk ya gun nzak pihna Ngerzah bayu ké-e tu ni ba gun nzak pihna Ngerzah le, nzuku bay ziŋ kpaŋndɔk a gun nzak pihna Ngerzah. Nzuk ya nzuk ké tu Ngerzah ba zɔh ye bayu ké-e tu ni ba nzuk ké tu Ngerzah ba zɔh ye le, nzuku bay ziŋ kpaŋndɔk a nzuk ké tu Ngerzah ba zɔh ye. ⁴² Nzuk a ay ké lab suki a mah gelu, ba ra mbih nzona mí ke kah hj gun a mah gelu bayu ké-e yo dih fal bi le, ba ketina, mi yo bah bayay hj wuri, kpaŋndɔk nzuku ta zi ya. »

11 Zezu hj bolnzak hj nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ra ɔh bale, ku tɔr si ka-kah bay gina lɔk mbay Ngerzah ké puh gun Izarayelri. A ye kara ke si puh ke puh yo firma gun Izarayelri bay lɔk mbay Ngerzah pi. Ke ka-kah bayu hj niri ku lah.

²⁻³ Zɔh batisi ba, na vul mgbal, mí mberem fe labna Ngermbay toh suk ye. Dale ke pih nzuk-dih fal yeri si tɔw Zezu, mí vbi ni bay bahri : « A wo mú-u ba Ngermbay ké Ngerzah wahbay pih ni hj na zibri ra, ké bay gi lɔk mbay tusiba gɔm mini nah geŋ nzuk a boru le †† ? »

⁴ Zezu yih nzak woyri bahri : « Í si bah hj Zɔh bá lah bay feri-ay ké i lah ke suk woiri, ké i ko ke nun woiri bahri se, ⁵ rɔwri ko gel, kpereri si sina, mun nzuk ndɔberi teh mí saŋna-si gel kani Ngerzah lu ké tul woyri, mbikiri lah bay, hulri el kab ke nun, kɔhkori lah baysuki Ngerzah ma law ‡. ⁶ Pol tehna teh tul nzuk ké riŋ bi tɔh ba ndaw lih-na ye ya. »

† Í mgbá Mbeta Rɔmri 10.9-10

†† Vbi bay ké Zɔh vbi ra sɔk keni kerbay zibri. Ku geŋ Ngerzah bá pih Mbay zibri ké ba Ngermbay gi. Ngermbay woyri ra bay lak mbay ké tusiba gɔm. Wara mí Zezu sɔk bahri, gina Ngermbay a titilu na bay i ngerna mbay zɔh tukala. Sɔwu mí a ye ke nɔh zɔhri ké tul nzukri, ke gah nzukri, ke hj nzukri tɔh ke puh zɔh. Pihna Ngermbay ba sél nzukri ké bil ndɔk zɔh tukala dara bá. Anay ke i ngerna mbay zɔh tukala da mí nam yo gina bay ké ɔh ngernmu-aw. Í kɔ Mbeta Ten sɔwbay 20 ‡ Í mgbá Mbeta Esaie 35.5-6 ke 61.1 tuh ke gel kɔna-ay.

⁷ Nzuk-dih fal Z̄ah batisiri t̄or ba, mí Zezu bah bay tul Z̄ah batisi h̄j daba nzukri bahri : « Sina woiri bil lawk̄raw, i si bay ko fe le ? I si bay ko sihri ké kuna laŋ mgb̄aya mgb̄aya lo ? ⁸ Uwa. I si bay ko fe le ? I si bay ko nzuk ké ndoh gar lari a nd̄ȳu mgbelek mgbelek le wo ? Í ko. Nzukri ké ndoh gar lari a kand̄kaw kab kerpuh mbayri. ⁹ Uwa, i si bay ko fe le ? I si bay ko gun nzak pihna Ngerzah le wo ? I si bay ko gun nzak pihna Ngerzah gaŋ. Mí-i yo bah h̄j wuri bahri se, Z̄ah ra ke mba tul gun nzak pihna Ngerzah a boruri mba-mba. ¹⁰ A ye ra Ngerzah vbeh bay tul ye h̄j zih woiri bahri, *í ko, ke pih gun nzak pihna ye yo pol woiri[†] bay lek ful geŋ ni^{††}*. ¹¹ Bayaw ba ketina, mí-i yo bah h̄j wuri bahri se, ké sakra nzuk pimatulri kú-u m̄buŋ niri ké tusiba gbam, nzuk mbew ké mba tul Z̄ah ta-a. Mí gun a mah gelu ké ba gun puh lakna a nunmbam mí mba ni. ¹² Ur ke sew Z̄ah batisi k̄ah guri-ay, lák mbay a nunmbam ra nzuk law mgb̄or̄ri † mí yo nah-u ke ngere ngere ††. ¹³ Bay ra Ngerzah h̄j Moyiz vbeh bil mbete lews̄a, ke h̄j gun nzak pihna ye a lews̄ari vbeh bil mbeteri pi gi k̄ah sew Z̄ah batisi, ke h̄j ni ka-kah bayu pi. ¹⁴ Mí i m̄gba bahri, Z̄ah ra mí ba Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a †† ké-e bay gi-u dara Ngermbay bay gi báy ra le, su-su. ¹⁵ Nzuk ké yo ke suk-lah bay le, ké lah.

¹⁶⁻¹⁷ Sam nzuk a saŋri mí-i m̄gba tuh ke *gun tukala-ayri* le ? Ku eŋ gunri ké kab ndiseŋe yo ȳj-ȳjha. Ku d̄i haniri bahri : “Nah ul t̄jw, mí i sa nda nday ya. Nah d̄i siŋ rew hul, mí i sa vb̄a law woiri zad zad ya.” ¹⁸ Kaŋaw mí Z̄ah gi. Ke lak huru ya, ke nzo yim ya, mí nzukawri bahri, eh duk ni. ¹⁹ Gun nzuk pimatul ba, gi. Ke s̄y fe, ke nzo fe le, ku bahri, í ko, ke ba bah̄ȳhmi, ke ba nzuk-ta yim. Ke m̄gba yaŋ ziŋ nzuk-m̄b̄uh lampohri ke nzuk suya a boruri pi. Mí pihna labna saŋw r̄ȳna Ngerzah teh bay ketina saŋw r̄ȳna ye. »

²⁰ Wara mí Zezu t̄ehre nzuk puh a aŋri kú-u ko daba fe saŋri ké-e lab bay fe le, ku sa mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul ye ya bahri : ²¹ « Kúy, gun Izarayelri a woiri zibri ké Korazin, ké Bedsayda, koseh yo geŋ wuri bay fe le, saŋwnzuk a boruri ké Tir ke Sidon ††† a lews̄a ku ko ra fe saŋri ké yo lab ké bil Korazin ke Bedsayda le, nzuk Tir-ri ke Sidonri-aw bay ndoh gar seh, ku bay buklu mun woyri bil seh h̄or̄, ku mbí law woyri ké tul tukala ma fal el kan law tul bi. ²² Keni-aw gaŋ kara mi yo bah bayay h̄j wuri, nam-kuŋ salbay a luki le, salbay suya ké k̄y tul woiri nzuk Korazinri ke nzuk Bedsaydari ra bay kpuh mba salbay suya ké k̄y tul nzuk Tir-ri ke Sidonri mba-mba. ²³ A woiri nzuk Kapernayumri, i ker bahri, tul woiri bay gaŋ kal tul a boruri si k̄ah nunmbam ley ? Hay. Tul woiri bay ḡr malak ma puh Hulri bay fe le, nzuk a lews̄ari ké S̄od̄m ††† ko ra fe saŋri ké mi lab ké sakra woiri nzuk Kapernayumri le, ku ta ziŋ bebna ya, mí ku bay yo ri k̄ah guri-ay. ²⁴ Keni-aw gaŋ kara mi yo bah bayay h̄j wuri bahri se, nam-kuŋ salbay a luki le, salbay suya ké k̄y tul woiri nzuk Kapernayumri bay kpuh mba salbay suya ké k̄y tul nzuk a lews̄ari ké S̄od̄m mba-mba. »

²⁵ Saŋweh-u bale Zezu el bahri : « Baah, a wo ké mu ba Gaŋ tul feri gbam ké nunmbam pi, ké tusiba pi riŋ d̄ina wo mgbe ké nzak bi bay fe le, mu m̄ȳh r̄ȳna wo ké nun nzuk r̄ȳnari, ké nun nzuk kerlawri pi. Gunri ba, mu h̄j ku tu saŋwu. ²⁶ Riŋ d̄ina wo mgbe ké nzak bi gaŋ bay fe le, baah, mu ko fe labna-u su-su ké nun wo.

²⁷ Bah bi ndoh feri riw bil nd̄k bi. Nzuk mbew ké tu gun tu ta-a, sa ba baah mí tu gun ye. Nzuk ké tu baah tu ta-a, sa ba gun mí tu ni. Nzukri ké gun yo ke law rihna bay kú tu baah, mí ku tu ni. ²⁸ Í gi wuri ma t̄aw bi, a woiri ké i t̄ah k̄p̄ȳ, ké sukna yih kal tul woiri. A bi mi h̄j wuri í m̄gba t̄ahma. ²⁹⁻³⁰ Í gi mbi zuk bi suk ziŋ mi. Í tih wuri si sina ziŋ mi bay fe le, law bi voh l̄om, mi d̄iŋ tul, mí i bay m̄gba t̄ahma. Zuk bi ra ba fe-t̄j suk. Sukna bi yih ya tafalaw. »

12 Ke nam a hani bil sewu-aw Zezuri kal ke mahful sekle waka fe pay. Namu ba nam ɔkna. Daka i nzuk-dih fal yeri dale, ku haw tul fe pay, mí ku ɔkro s̄y. ² Fariziri bá ko le, ku bah h̄j Zezu bahri : « Mú ko nzuk-dih fal wori. Ku yo lab fe ké bolkusol Ngerzah hah labu ke nam ɔkna. »

³ Bale Zezu bahri : « I k̄j bay fe labna David a lews̄a k̄j, kaŋ ya le ? Daka i ni ke b̄oh sina yeri ⁵. ⁴ Ke si vul kani Ngerzah. Peŋ ké nzuk fe puhna puh h̄j Ngerzah mí a ye ke s̄y ke b̄oh sina yeri pi-aw wa, bolkusol Ngerzah ba, hah nzuk a garuri s̄y-u, nzuk fe puhnari kaŋto mí yo ke ful bay s̄y pen̄u.

⁵ Uwa. Bay nam ɔkna ké bil mbete bolkusol ra, i k̄j bayu ké bahri, nzuk kaniri toŋ lab pihna ^{5†} ke nam ɔkna bil vul kani Ngerzah yo beb bolkusol nam ɔkna, mí ku ziŋ bay ya. ⁶ Dale mi yo bah bayay h̄j wuri bahri se, nzuk ké mba tul vul kani Ngerzah mí yo ri-ay. ⁷ I tu ra bay ké Ngerzah bahri, *láb law in mí ke yih bayu. Láb pihna h̄j ni*

† Í m̄gba Mbeta Exode 23.20 tuh ke gel k̄j̄na-ay. Bayu vbeh bahri : Í ko, mi pih gun nzak pihna bi si yo pol wo. Ngerzah yo bah bay h̄j gun Izarayelri. Ke d̄i niri « wo » kand̄k ké-e d̄i nzuk mbew. Saŋwu mí nzuk-s̄ob mbete vbeh bahri, woiri bay h̄j lahna-u bá se ya. †† Í m̄gba Mbeta Malachie 3.1 tuh ke gel k̄j̄na-ay. Malachie vbeh bahri : A ye ke bay lek ful geŋ mi. Matiye vbeh bahri : a ye ke bay lek ful geŋ mu. Ngerzah yo bah bay tul ye bil Mbeta Malachie. Ke yo bah bay Ngermbay bil Mbeta Matiye kand̄k ké-e Ngerzah t̄j ba nzuk pimatul mí ba Ngermbay Zezu. Saŋwu mí nzuk-s̄ob mbete vbeh bahri, ni bay h̄j lahna-u bá se ya. † Nzukri ké k̄ah t̄aw Z̄ah bay ké soh niri mbih batem a mbi law ba nzukri ké tu suya woyri kand̄k nzuk-m̄b̄uh lampohri, w̄ȳ nunpukiri, nzuk suya a boruri ba nḡj-u pi. †† Mahful-s̄ob saŋw nzak ké gel k̄j̄na-ay ba sede. Mahful a sede-u mí na-ay : lák mbay a nunmbam yo ya gel ke ngerna. †† Bay tu bay Eli le, í m̄gba Mbeta Malachie 4.5 ke Mbeta Ten saŋw bay 11.3-6 ††† Bay tu bay Tir ke Sidon í k̄j Mbeta Esaie 23, Mbeta Ézéchiél 26, Mbeta Amos 1.9-10. ††† Bay tu bay S̄od̄m ke Ḡom̄r í k̄j Mbeta Saŋw fe 19.24-29 § Bay tu bay fe labna David, í k̄j Mbeta 1 Samuel 21.1-6 ke Mbeta Lévitique 24.5-9. ††† Bay pihna nzuk fe puhnari ke nam ɔkna na bil Mbeta Nombres 28.9-10 ke Mbeta Lévitique 24.8.

ndikpo le, ke sa-a†, i tu te-teh gaŋ le, i ta sek nzukri gɔr ya, 8 bayu ké mbay ké ko tul nam ɔkna ba a ye gun nzuk pirmatul. »

⁹ Zezu poŋ gelaw si rih vul misonŋ woyri. ¹⁰ Í ko. Nzuk mbew ké ndɔk ye hu yɔh kab ri. Mí fariziri nzah nzak Zezu bay sek ni. Ku vbi ni bay bahri : « Bolkusol Ngerzah hɔ nzuk ful bay gah sena ke nam ɔkna le ? »

¹¹ A ye ba, ke bahri : « Ké hansekle woiri-ay, a ge mí sami ye toh lɔkɔ ke nam ɔkna le, ke ta ten ni ya le wo ?

¹² Nzuk pirmatul ba, mba tul sami le, el mba ra báy. Kandɔkaw mí bolkusol Ngerzah hɔ nzukri ful bay lab suki ke nam ɔkna. »

¹³ Wara mí ke bah hɔ nzuk ké ndɔk ye hu yɔh ra : « Mú ndar ndɔk wo. » Nzuk ra ndar ndɔk ba, ndɔk ye el kpuh kpaŋ yo gelu kandɔk ndɔk ye a fál mbew kaŋ. ¹⁴ Bale fariziri tɔh ke bil vul misonŋ si mbuɔh nzak woyri mbew bay i Zezu.

¹⁵ Zezu tu lekbay woyri mí ke tɔr poŋ niri. Mí daba nzukri ba ngɔ-u dih fal ye. Ke gah sena woyri gbam, ¹⁶ mí ke hah niri, kú hɔ nzukri bá tu ni ya. ¹⁷ Fe labna-u kal hɔ bay ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ bah ra lab yo gelu. Nzak pihna Ngerzah bah kandɔkaw : ¹⁸ « Í ko gun sana bi. Mi lu ni ba gun-lab pihna bi. Law bi na sa tul ye. Tem bi yo ziŋ ni. Ke bay ka-kah hɔ sɔwɔnzuk a boruri lah bay salbay hul ké a ye ke kuŋ. ¹⁹ Ke bá-bala ya, ke báh bay beleŋ beleŋ ya, nzuk mbew ké yo mahful bay ta lah tiri kusol ye ya. ²⁰ Sihri ké fo-fom, ke háw ya. Sal hɔrɔ lampe ké suh hɔrɔ tɔh ri duk duk, ke rím ya. Ke sí kaŋ kaŋ kpuru kaŋ nam ké-e hɔ bolkusol Ngerzah bá tɔh ba fe ké si gada. ²¹ Kaŋ mí sɔwɔnzuk a boruri bay baŋ law te tul riŋ dína ye††. »

²² Wara mí ku maŋ nzuk a hani ké záh yo tul ye gi keni hɔ Zezu. Nzuku ba mbiki, ke ba raŋ pi. Mí Zezu niŋ záh ké tul nzuk ra hɔ nun ye ko gel, ke el bah bay pi. ²³ Fe-u na law daba nzukri riw ba saŋ, ku bahri : « Nzukay ba Ngermbay gun zih ngermbay David mini ani le ? »

²⁴ Fariziri bá lah mberem nzukri bale, ku bahri : « Gunwɔro-ay ta niŋ záhri ké tul nzukri ya. Sa ba ngerna mbay záh tukala a ye Belzebul mí ke niŋ záhri ké tul nzukri-aw. »

²⁵ Zezu tu bay ké muɔ bil law woyri dale, ke bah hɔ niri bahri : « Puh lakna a suŋ suŋ ké nzukuri kehr hani le, gbakra hani yo ri. Puhri mini kerpuhri gbam ké nzukuri kehr hani le, ta kab ya. ²⁶ Mbay záh tukala † niŋ ra záh tukala yeri le, puh lakna ye gbakra hani. Lák mbay ye bay kab ani báy le ? ²⁷ Mi niŋ ra záhri ke ngerna Belzebul wa, gun-toŋ fal woiri ba, niŋ záhri ke ngerna ge le ? Sɔwu mí ku bay nda pol ba mbay woiri. ²⁸ Mí mi niŋ záhri ke ngerna Tem Ngerzah bale, lák mbay Ngerzah tɔh tul woiri da. ²⁹ Uwa, dara nzuk bá rih puh nzuk huhrumun bay fɔh fe yeri le, ke ngɔh nzuk puh-u pol, kaŋ ya le ? Ke ngɔh ni dara mí ke fɔh fe yeri riw báy. ³⁰ Nzuk yo fal ngan bi ya le, ba nzukbaa bi. Nzuk mbuɔh nzukri gel mbew ziŋ mi ya le, gbakra nzukri. ³¹ Sɔwu mí-i yo bah bayay hɔ wuri, suya a suŋ suŋ mini bay a suya-uri ké nzuk bah ke riŋ nzuk le, mahful bay lu salbayu ké tul nzuku yo ri. Mí nzak nzuk dí pihna Tempuki ba pihna záh tukala le, salbayu ta lu ké tul nzuku ya. ³² Nzuk a aŋ ké mbi riŋ gun nzuk pirmatul bah keni suya le, mahful bay lu salbayu ké tul nzuku yo ri báy. Mí nzuk ké fah Tempuki le, salbayu ta lu ya gaŋ, ba ra seway, ba ra sew a gi-u kara salbayu ta lu ya.

³³ Uwa. A woiri i ko kpuh na ba suki le, lehna-u na ba suki pi. I ko kpuh suya le, lehna-u suya pi bayu ké lehna kpuh yo sɔk mun kpuh-u. ³⁴ A woiri, mɔhri soy, nzuk law a pipiri-uri, kerbay a pipiri-uri ké i mbek kɔ bil law woiri ra wa, ke mahful fe mí i él bah bay a suki báy le wo ? Bayu ké fe mbekna ké nzuk mbek kɔ bil law ye yo ur dukuku mí tɔh ke nzak ye. ³⁵ Kerbay a suki ké gaŋ bil law nzuk lawsuki le, nzak ye yo fer kerbay a suki kɔ kala. Kerbay a pipiri-u ké gaŋ bil law nzuk law a pipiri-u bale, nzak ye yo fer law sɔhna ye kɔ kala. ³⁶ Mi yo bah hɔ wuri bahri se, kɔk bay a suŋ suŋ gbam ké nzukri bah-aw, ku bay kɔ falu nam-kuŋ salbay. ³⁷ Bay ké tɔh nzak wo mí sɔk ketina wo, ba ra yó ke Ngerzah ba záh wo, ba ra kehrna wo ke Ngerzah. »

³⁸ Wara mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke *farizi* a haniri el ke bay bahri : « Metere, nah yih bay mú lab fe saŋ, náh ko, Ngerzah pih mu mini ani le ? »

³⁹ Zezu ba, yih nzak woyri bahri : « Gun tukala-ayri, nzuk law a pipiri-uri, ku tɔh kala si mbi záh a boru, ku nzah bay ko fe saŋ. Mí fe saŋ le, ku bay ko ya. Sa ba fe saŋ a aŋ ké lab Zonas gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ kú-u ko-aw. ⁴⁰ Kandɔk Zonas ké na bil mahnzuy suŋ say, seh say ††, gun nzuk pirmatul bay na ké puh záhri suŋ say, seh say †† kaŋ pi. ⁴¹ Nzuk Ninive a lewsɔri bay tɔh ke gun tukala-ayri. Ku mbuɔh ma gel-kuŋ salbay. Fe labna nzuk Niniveri bay ten suya gun tukala-ayri hɔ salbay suya mgba tul gun tukala-ayri bay fe le, nzuk Niniveri lah kahbay Zonas ra, mí ku mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul nzak pihna Zonas. Mí í ko, nzuk ké yo-ay ba, mba tul Zonas ra mba-mba.

† Gel kɔna-u na bil Mbete Osée 6.6. †† Gel kɔna-u na bil Mbete Esaie 42.1-4. ‡ Sɔw nzak vbeh bahri, Satan.Satan sɔk bahri, nzukbaa. Mí nah vbeh MBAY ZÁH TUKALA †† Bay tu bay ZONAS †† Zíbri kɔ namri titilu ke seh riŋna. Í kɔ bay nam ɔkna bil Mbete-yah tɔh riŋri bay lah bay kɔna namri-u ma pol.

⁴² Mbay a wuyyú ké lak mbay tusiba a fál bel bil seh lewsá bay tìh ke gun tukala-ayri. Ku mbùh ma gel-kun salbay. Fe labna ye bay ten suya woyri hì salbay suya mgbá tul woyri bay fe le, a ye ke ur ke gbùh tusiba si lah bay rùna Salomon bay a luki. Mí í ko, nzuk ké yo-ay ba, mba tul Salomon ra mba-mba.

⁴³ Gelke záh tukala tìh ke tul nzuk le, ke hárma bil lawkór yek yek yo fakla gel nam, mí ke zìh ya. ⁴⁴ Wara mí ke el bahri se : “Mí él si doro gel kabna bi a pol ra.” Ke el gi kàh ba, ke zìh gel kabna ra na ndikpo, gelu te-teh, gelu lek na guk guk ba suki. ⁴⁵ Bale ke tìh, mí ke si fàh záh a boruri tonndòk say ké mgbòrna woyri kal mgbòrna ye ka-kal. Ku gi deh puh ké tul nzuk ra. Wara mí kó nzuku baseh mbamba kal nzuku a pol. Kandòkaw pi mí fe-u bay lab ke gun tukala-ayri. Ku ba nzuk law a pipiri-uri. »

⁴⁶ Zezu yo bah bay hì daba nzukri ra bale, í ko, mah ye ke yìh yeri gi yo kala. Ku vbi bay ye, ku yìh bah bay zìh ni. ⁴⁷ [Nzuk mbew bahri : « Zezu, mah wo ke yìh wori yo kala, ku yìh bay ko mu. »] ⁴⁸ Dale Zezu yìh nzak nzuk ra bahri : « A ge mí ba mah bi le ? Nzuk a sunri mí ba yìh biri le ? »

⁴⁹ Mí ke ndoh ndòk ye ma tul nzuk-dih fal yeri ke bahri : « Í ko mah bi ke yìh biri ké yo-ay, ⁵⁰ bayu ké nzuk a ayri ké lab fe ké bah bi ké nunmbam yìh le, a woyri mí ku ba mah bi, yìh bi, manah biri. »

13 Namu-aw Zezu tìh si kab bel mahmbih, ² mí daba nzukri ba ngj-u gi mbùh hani mer mer ké taw ye. Kan mí Zezu hil bil kumbon zìh gel kabna. Nzukri-aw gbam ba, yo nzak mahmbih.

³ Mí ke bah lawbayri ba ngj-u hì niri. Ke bahri : « Í lah, nzuk mbew si waka bay mjh mjhri. ⁴ Ke yo mjh mjhri bale, mjhri a haniri kù mahful, mí gundoyri gi te mjhri-u òh riw. ⁵ Mjhri a boruri kù gel ké siba ngj ri ya bay kasaw ké na diñu bale, fe pay ra tìh ba gah-u bay siba ké ngj ya. ⁶ Seh bá zan le, fe pay ra rìh mí el hòk wòh bay sawu ké bar siba ya. ⁷ Mjhri fe pay a haniri kù gel ngatukru. Fe pay ra tìh. Ngatukru kara tìh pi, mí ngatukru kan tul fe pay ra kidik kidik fùh fe pay ra hì ngù-ngùh. ⁸ Mjhri a boruri ba, kù siba a suki. Fe payri ra tìh mí leh ba suki. Sawu mbew le, leh sòd, a boru leh bon tòtòkò, a haniri ba, leh bon say.

⁹ Nzuk ké yo ke suk-lah bay le, ké lah. »

¹⁰ Nzukri ké dih fal Zezu loh ma taw ye, mí ku bahri : « Bay fe mú-u bah bay hì nzukri ke lawbay le ? »

¹¹ Bale Zezu yìh nzak woyri bahri se : « Bay fe le a woiri ra Ngerzah ten sawbay lák mbay a nunmbam ké mù-mùh hì wuri i lah. Nzuk a kalari ba, sawu mù-mùh ké taw woyri. ¹² Nzuk a sunj sunj ké yo ke suk ké lah bay le, ke bay lah bay a mbanjuri ngj wòkòkò kal a pol ra bá. Nzuk a ay ké ta ke suk-lah bay ya le, bay a ndì ké-e lah-aw bay zi wum. ¹³ Sawu mí-i yo bah ke lawbay bay fe le, nzuk ko ke nun kara na nun ye dah. Ke lah ke suk kara na ni ba tuku. Bayu guh law ye ya. ¹⁴ Ké taw woyri le bay ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah bah ra mgbá tul woyri kèk. Ke bahri, *nzukri-ay lah ke suk woyri la-lah, mí bayu guh law woyri ya. Ku ko ke nun woyri ko-ko, mí ku ko dah.* ¹⁵ Nzukri-aw, *ku hì law woyri kpùh. Ku mbih suk woyri lib lib ròkò kù lah. Ku um nun sìh sìh ròkò kù ko le, law woyri bá guh hì ku el gi taw bi bay mí gah niri.*

¹⁶ A woiri ba, pol teha Ngerzah teh tul woiri bay fe le, nun woiri ko-ko, suk woiri lah bayu lah. ¹⁷ Pol teha yo zìh wuri gan. Mi bahri se, daba gun nzak pihna Ngerzah a lewsári ke daba nzuk a lewsári kù-u tu ni ba záh woyri, ku taw bay ko fe ké i ko-ay, mí nun woyri ko ya. Ku taw bay lah bay ké i lah-ay, mí suk woyri lah ya.

¹⁸ Kanjaw le í lah saw lawbay nzuk-mjh mjhri fe pay ra wara. ¹⁹ Nzukri gbam ké lah bay lák mbay a nunmbam kù-u hì bayu guh law woyri ya ra, záh law a pipiri-u gi lu bayu ké law woyri. A woyri ra ku ba mahful ké mjhri fe pay kù ri. ²⁰ Gel ké siba ngj ya bay kasaw ké na diñu ra ba nzukri kù-u lah bay Ngerzah bale, ku yà bayu ba gah-u ke law rihna. ²¹ Mí bayu bar saw ya. Kal ba kuna. Fe-leh law zìh niri mini nzuk lab niri koseh bay tul bay lák mbay Ngerzah ra le, bayu el tìh ba ndaw ké nun woyri. ²² Gel ngatukru ké mjhri kù ri ra ba nzukri ké lah bay lák mbay Ngerzah, mí kerbay tukala ke kunjbay fe zìhnari rìh law woyri. Fe-uri kan tul nzukuri-aw kidik kidik. Ku hì Ngerzah lak mbay tul woyri ya. Ku ngù-ngùh, ku le-lehna ya. ²³ Siba a suki ké mjhri fe pay kù ri ra ba nzukri ké lah bay lák mbay Ngerzah, mí bayu guh law woyri. Ku hì bayu leh lehna kandòk saw fe pay mbew le, leh sòd, a boru leh bon tòtòkò, a boru ba, leh bon say. »

²⁴ Zezu bah lawbay a boru hì nzukri, ke bahri : « Lák mbay a nunmbam na kandòkay : nzuk a hani mbew si ruh nan a suki bil waka ye. ²⁵ Sunj sìh, nzukri na nam dale, nzukbaa ye gi ruh kòk nan kù bilu, mí ke tór. ²⁶ Nan a suki hùh, sel, lab tìhri ba, kòk nan ra sel pi. ²⁷ Gun-lab pihna yeri bá ko kòk nan ra bale, ku si vbi bahgan woyri bahri : “Mbay, nan a suki mí i ruh kù waka woiri wa, ani mí kòk nan tìh ri pi-aw le ?”

²⁸ Ke yìh nzak woyri bahri : “Nzukbaa bi mí lab fe-aw.”

Gun-lab pihna yeri el vbi ni bayay : “Mí le, nàh lur kòk nan ra kù kpah le ?”

²⁹ Bale ke bah bay kandòkay : “Í lur anj ya ròkò í lur ke nan a suki pi. ³⁰ Í ponj nan a suki bá nze. Few-vbeh nan dale, mi báh hì nzuk-vbeh nanri bá vbeh nan a suki dale, kù mbùh tìhri nan bi kù bil pul. Kòk nan ba, kù nzuh ke hòrò.” »

† Gel kìna-ay ta bil saw nzak mbete Ngerzah a haniri ya.

³¹ Ke bah lawbay a boru báy : « Lák mbay a nunmbam na kandɔk mɔhri fe pay a hani † ké nzuk mɔh ké waka. ³² Mɔhri ra hɔh ya kalak kaŋto. Hɔhna-aw mah ke mɔhri fe a boruri ya. Gelke fe pay ra tɔh mí hɔh dale, lab kpuh ké hɔh mba tul fe pay a boruri gbam. Ndɔkuri vba gbah gbah, mí gundoyri gi lab ri vul. »

³³ Ke bah lawbay a boru ra báy : « Lák mbay a nunmbam na kandɔk is ké wɔyɔnzuk wɔh bil som kilo bon sede. Is ra rih bil som yɔh yɔh mí ur som mbah fe baɗ baɗ. »

³⁴ Bayawri gbam ké Zezu bah hɔ daba nzukri-aw ba lawbay. Lawbay ta-a le, ke bah ya. ³⁵ Fe labna-aw hɔ bay ké gun nzak pihna Ngerzah a lewsá bah ra lab yo gelu. Bayu bahri, *haw ye ah tɔh ke lawbay. Sawbayri ké mɔh ke sew ké Ngerzah lab nunmbam ke tusiba ke titilu dɔy ra, ke ten na gel a teh-u.*

³⁶ Wara mí Zezu poŋ daba nzukri ra tɔr, mí ke el si rih vul. Dale nzuk-dih fal yeri loh ma tɔw ye. Ku bahri : « Me-tere, mú ten saw lawbay kɔk naŋ ra hɔ na náh lah. »

³⁷ Ke yih nzak woyri bahri : « Nzuk-ruh mɔhri naŋ a suki ba gun nzuk pimatul-ay. ³⁸ Waka mí ba tusiba ke nunmbam ké Ngerzah lab. Mɔhri naŋ a suki ba nzukri ké ba gun puh lakna a nunmbamri. Kɔk naŋ ba, ba nzukri ké ba gun mbay záh tukalari a ye záh law a pipiri-u. ³⁹ Nzukbaa ké ruh kɔk naŋ ra ba mbay záh tukala. Few-vbeh naŋ ra ba ɔh nam tukala. Nzuk vbeh naŋri ba, ba tem nzak pihna Ngerzahri. ⁴⁰ Kandɔk kɔk naŋ kú-u nzuh ke hɔɔ ra, kaŋaw mí ba ɔh nam tukala. ⁴¹ Gun nzuk pimatul bay pih tem nzak pihna yeri. Ku lúr sam ndaw lihnari ké bil puh lakna ye gbam ké hɔ nzukri saŋ Ngerzah, ku lúr nzuk-poŋ Ngerzahri pi. ⁴² Ku fɔh fe-awri-aw ke nzukuri-aw gbam vbuk kɔ bil hɔɔ. Gelu-aw mí ku bay vuh rew ke mbihnun darara darara. Ku sɔ sel woyri nger nger. ⁴³ Wara mí nzukri ké tu Ngerzah ba záh woyri le, ku bay ndɔy bil lák mbay bah woyri kandɔk seh ké ndɔy kaŋ. Nzuk ké yo ke suk-lah bay le, ké lah.

⁴⁴ Lák mbay a nunmbam na kandɔk fe ziŋna a luki ké mɔh ké waka. Nzuk ziŋ fe-u. Ke el mbi si mɔh ma pol. Bay law rihna tul fe ziŋna-u, ke si puh mí ke fɔh fe yeri riw yeh dara mí ke el lari-u si yeh keni waka ké fe ziŋna mɔh ri ra.

⁴⁵ Lák mbay a nunmbam ra báy, lák mbayu na kandɔk nzuk fe yehna ké yah zaw lari a ngeru. ⁴⁶ Ke ziŋ zaw ra mbew bale, ke si puh mí ke fɔh fe yeri riw yeh dara mí ke el lari-u si yeh keni zaw lari a ngeru ra.

⁴⁷ Lák mbay a nunmbam ra báy, lák mbayu na kandɔk kɔke ké nzuk saŋ bil mbih. Ke mɔba keni nzuyri boɗ boɗ gbam. ⁴⁸ Kɔke ra mbah tuɓ tuɓ dale, ke kɔkɔ tɔh kala. Ke san nzuy a sukiri. Nzuy a suya-uri ba, ke poŋ kɔ kpuh. ⁴⁹ Kaŋaw mí ba ɔh nam tukala. Tem nzak pihna Ngerzahri bay tɔh ke gelri gbam ké tusiba, ku sán nzukri ké tu Ngerzah ba záh woyri. ⁵⁰ Nzuk a ayri kú-u ba gun záh law a pipiri-u ba, ku vbúk niri kɔ bil hɔɔ. Gelu-aw mí ku bay vuh rew ke mbihnun darara darara, ku sɔ sel nger nger. »

⁵¹ Zezu el bahri : « Lawbayri ké mi bah riway wa, i la-lah gaŋ le ? »

Ku bahri : « Nah la-lah. »

⁵² Ke el bah hɔ niri bahri : « Sawu mí nzuk a suŋ suŋ gbam ké sɔk bay mbete bolkusol Ngerzah mí ke tih ke lák mbay ye ra, ke na kandɔk nzuk puh. Fe a tɔwuri ke fe a foyuri ngɔ ké tɔw ye, mí ke ten wal hɔ nzuk kerpuh-uri. »

⁵³ Zezu ɔh firma nzukri lawbay yeri, mí ke loh ma gel a boru. ⁵⁴ Ke si kɔh puh ké-e hɔh ké ri, mí ke firma nzuk puh yeri bay lák mbay Ngerzah ké vul misonɔ. Law nzukri na niri ba saŋ. Ku bahri se : « Sawu rɔna ye ur ke fál suŋ le ? Sawu ngerna ye ba fe le ? ⁵⁵ Bah ye ba nzuk-bar kpuh ya wa ? Mah ye ba Mari ya le ? Zak, Zezeb ††, Simu, Zuda, ku ba yɔn yeri ya le wo ? ⁵⁶ Manah yeri yo ziŋ na-ay pi ya le ? Mí-aw ba, sawu feri-ay ur ke fál suŋ le ? »

⁵⁷ Bay Zezu tɔr law woyri. Zezu ba, el bahri : « Gelri boɗ boɗ, ku yo hɔk gun nzak pihna Ngerzah. Sa ba nzukri ké puh ye ke yɔn yeri, mí ku hɔk ni ya. »

⁵⁸ Kandɔkaw mí Zezu lab fe saŋri ngɔ ya ké puh ye bay law woyri ké ta ziŋ ni ya.

14 Ke sewu-aw, riŋ Zezu yá gelri hɔ bayu toh suk mbay Eroɗ dale, ² ke bah hɔ nzuk yeri bahri : « Nzuku-aw ba Zɔh batisi mí tɔh ke puh záh. Sawu mí ke yo ke ngerna-lab fe saŋri-aw. »

³⁴ Fe ké hɔ Eroɗ bah bay tul Zɔh mí na-ay : Eroɗ yá Herodiya wɔy yɔn ye Filib ké yo ke nun báy, mí Zɔh toŋ bah hɔ ni bahri : « Bolkusol Ngerzah hah yá wɔy yɔn wo ké hu ya báy. »

Sawu mí Eroɗ mɔba Zɔh ngɔh ni si mbih bil vul mɔbal. ⁵ Eroɗ yih bay i Zɔh, mí ke lab hɔkme nzukri bay fe le, ku tu Zɔh ba gun nzak pihna Ngerzah.

⁶ Nam a hani-u mbew dale Eroɗ lab yɔhna nam mɔbɔna ye. Gun Herodiya ké ba tikla gi nda nday ké pol gahruri, mí nday ndɔh nun Eroɗ. ⁷ Bale ke hah mun ye gbaɗ gbaɗ, ke nzak ye ke bahri se, fe a suŋ suŋ ké tikla-aw vbi ni le, ke bay lab hɔ ni. ⁸ Tikla ra yá bay ké mah ye baŋ ndoh law ye, mí ke el keni si bah hɔ Eroɗ : « Anay gaŋ í hɔ mi tul Zɔh batisi kan bil pala. »

† MɔHRI FE PAY A HANI ba mɔhri kú-u dí ke sawu nzak ba mutar. Kpuh-u, nzukri kar keni gahay bay hɔ bari-u fu ba suki. †† Mbeta Marki 6.3sɔk riŋ ZEZEb ke riŋ ye a boru ké ba Zoze.

⁹ Law Erođ rih mba. Bay tul fe hahna ké-e hah ké pol gahruri, mí ke pih bolnzak hj kú kuñ tul Z̄ah ra gi hj ni.

¹⁰ Gun nzak pihna ye si vul mgbal mí hj ku kuñ tul Z̄ah batisi. ¹¹ Ku bañ tul Z̄ah kan pala gi keni hj tikla ra. A ye ba, ke ya si hj mah ye. ¹² Nzuk-dih fal Z̄ahri si mbi hulu. Ku gɔr, mí ku el si sɔk bayu hj Zezu lah.

¹³ Bay ké Erođ bah ra bá toh suk Zezu † bale, ke rih bil kumbon, mí ku tɔr si gel a boru ké nzukri ta ri ya. Daba nzukri lah bay tɔrna ye, mí ku dih doru ye. Ku ur ke bɔk ke puhri bođ bođ si k̄ah gelu pol. ¹⁴ T̄jhna ye ke kumbon, ke ko daba nzukri ké nḡj mbamba-aw. Ke ko niri baseh, mí ke gah nzuk sena woyri.

¹⁵ Seh na n̄z̄eh bale nzuk-dih fal yeri loh ma t̄aw ye. Ku bahri : « Gelay ba bil suy. Seh bay riñna. Mú sel daba nzukri-ay bá tɔr si puhri. Kú yeh fe s̄yna, kú s̄y. »

¹⁶ Dale Zezu bah hj niri bahri : « Uwa, ku t̄or ya. A woiri gañ, í hj niri fe s̄yna, kú s̄y. »

¹⁷ Mí ku bahri : « Nah ta ke fe s̄yna ya. Sa ba peñ ndibi ke nzuy sede mí na-ay. »

¹⁸ Mí ke el bahri : « Í gi keni hj mi. »

¹⁹ Ke hj daba nzukri ra mgba hani kab siba zúb zúb. Ke ya peñ ké ndibi ke nzuy ké sede ra. Ke ɔr nun ma síba, mí ke lu mgbɔkɔ k̄y tulu. Ke gɔh peñ ra hj nzuk-dih fal yeri wal hj nzukri s̄y. ²⁰ Nzukri riw s̄y fe mbah bil woyri poñ tɔru. Ku mb̄uh tɔr fe s̄yna ra mbah tɔb ba boh falu sede. ²¹ Nzukri ké s̄y fe ra, ku k̄j ba wɔrori mí lab sɔd sɔd boh gel ndibi (5.000) dan k̄j w̄yri ke gunri.

²² Ku mb̄uh tɔr fe s̄yna dale, Zezu hj bolnzak hj nzuk-dih fal yeri, kú rih bil kumbon, kú tɔr pol ma kala mbih s̄a. A ye ba, ke toñ fal yo vbar nzukri bá tɔr. ²³ Bale ke hil si tul kasaw yo bah bay ziñ Ngerzah. Seh riñ ni gelaw, ke toñ ke h̄ek ye.

²⁴ Nzuk-dih fal yeri ba, si ke kumbon ba dih-u k̄ah hañsekle mahmbih. Bay kú k̄ah kala mbih s̄a se-se bay baw kuna ké ku. Kuna nzoh nun woyri mí f̄ah mbih vb̄a kumbon gbɔksɔ gbɔksɔ hah niri sina. ²⁵ Tipele toñ dih ya, mí Zezu si sina tul mbih ma t̄aw woyri. ²⁶ Nzuk-dih fal yeri bá ko ni ké-e si sina tul mbih dale, tul woyri f̄ah zikiki ziki. Ku bahri se, z̄ah mbih munu. Ku vb̄a nzak kululu kululu ke h̄ekme dale, ²⁷ Zezu bah hj niri bahri : « Í s̄yh law. A bi munu. Í lab h̄ekme ya. »

²⁸ Piyer ba, bahri : « Ngernzuk, ba a wo gañ le, mú hj mi, mí si tul mbih, mí k̄ah t̄aw wo. »

²⁹ Bale ke bahri : « Mú gi. »

Mí Piyer der ke bil kumbon. Ke si sina tul mbih ma t̄aw Zezu. ³⁰ Piyer bá ko kuna ké ku tul mbih le, h̄ekme lab ni, mí ke yo riñ mbih. Ke el vb̄a nzak belen̄ : « Ngernzuk. Mú ya mi. »

³¹ Ke gah-u mí Zezu ndar ndɔk mgba ni. Ke el bah hj Piyer : « Ani mí law wo kehr sede le ? Law wo yo-yok tul bi. »

³² Ku hil kab bil kumbon, mí kuna tuk. ³³ Bale nzukri ké kab bil kumbonaw ra huk pol ye bahri : « Ketina, mu ba gun Ngerzah gañ. »

³⁴ Ku k̄ah kala mbih ké tusiba Genesared. ³⁵ Nzuk Genesaredri bá ko ni ba a ye Zezu bale, ku pih nzak pihna si puhri gbam ké doñ niri. Mí nzukri f̄ah sena woyri gbam gim keni ma t̄aw ye. ³⁶ A ge ge le dí ni bay ké hj nzuk sena bá za nzak gar ye. Nzuk sena a suñ suñ ké za nzak gar ye le, t̄jh ke ndɔk hul.

15 Wara mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri ur ke Zurusalem gi t̄aw Zezu. Ku bah bayay hj ni : ² « Bay fe mí nzuk-dih fal wori zo tul fe labna s̄aw ziihri le ? Ku toñ s̄y fe dan wɔk ndɔk woyri hj ku teh ya. Lú suya dara kú s̄y fe báy ra, bayu ko niri ya ley ? »

³ Zezu ba, bah hj niri bahri : « Bay fe mí a woiri i zo tul bay Ngerzah bay kab tul s̄aw fe woiri le ? ⁴ Bolkusol Ngerzah bahri : “Mú h̄ek bah wo ke mah wo. Nzuk bah bay a suya-u ziñ bah ye mini mah ye le, kú i ni.” ⁵⁶ Mí a woiri i el bahri, gun ta h̄ek nzuk-mbuñ ni ya, gelke gun bah hj bah ye mini mah ye bahri : “Fe ziñna-ay ké mi bay so wuri keni ra, mi mbi hj Ngerzah da.” A woiri i mbi bolkusol Ngerzah sɔb ba fe a kɔku bay tul fe s̄aw woiri.

⁷ Nzuk-m̄yh ketinari, bay ké Ngerzah ndoh ké nzak Ezay gun nzak pihna ye lews̄a mgba tul woiri ba ketina :

⁸⁻⁹ “Gun Izarayelri-ay, ku h̄ek mi ke nzak, law woyri le dí-dih ziñ mi.

Ku dim mi gɔr.

Fe firma kú-u firma nzukri le ba kerbay nzuk pirmatulri.” »

¹⁰ Mí Zezu dí daba nzukri gi t̄aw ye, ke bah hj niri bahri : « Í lah bayay ba teh-u, í hj bayu bá guh law woiri. ¹¹ Fe ké nzuk s̄y si rih bil ye ta sih law nzuku ké nun Ngerzah ya. Wara le bay ké nzuk bah ke nzak ye mí hj Ngerzah ko ni ba fe a kala. »

¹² Wara mí nzuk-dih fal Zezuri loh ma t̄aw ye bahri : « Mu tu-tu gañ le ? Bay ké mu bah-aw ra mí hj fariziri mgba mu ba kɔkɔ. »

† S̄aw nzak gerek bahri, Zezu lah bay. Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a haniri bahri, Zezu lah bay hul Z̄ah batisi. Nzuk a haniri ba, bahri, Zezu lah kerbay Erođ ké bil gel k̄jna-aw 2. S̄awu mí nah mbi kerbay nzuk goso fe tunari ké bahri, Zezu lah bay bahna Erođ. Í mgba Mbeta Luk 9.10 Mbeta Marki 6.6-30

¹³ Bale ke bahri : « Kpuhri gbam ké bah bi ké nunmbam ma ya le, ke bay lur kɔ kpah. ¹⁴ Í poŋ niri ma sɔ. Nzuk-sɔk ful Ngerzah hɔ nzuk a boruri-aw, ku ba rɔw. Rɔw mgba kɔw rɔw mbaŋ ye le, sede mbɔk woyri ku lih kɔ bil lɔkɔ. »

¹⁵ Bale Piyer bahri : « Mú ten sɔw lawbay ké mu bah ra hɔ na, náh lah. »

¹⁶ Mí ke bahri : « Kɔh aŋay, a woiri gaŋ kara guh law woiri ya pi le ? ¹⁷ I tu ya lo ? Fe sɔna a suŋ suŋ gbam ké nzuk sɔ kal rih bil ye mí el tɔh ba vbjri kɔ kpah. ¹⁸ Bay ké tɔh ke nzak nzuk ba, sɔwu ur ke law nzuk. Kaŋ mí suya ké nzuk bah mí hɔ Ngerzah ko nzuku ba fe a kala. ¹⁹ Sɔw kerbay a pipiri-uri tɔh ke bil law kandɔk í nzuk, mbí wɔy wɔro, láb nunpuki, rih riba, kúŋ bay kɔ nzak nzuk, báh suya ke riŋ nzuk. ²⁰ Feri-aw mí hɔ Ngerzah ko nzuk ba fe a kala. Ta ba sɔ fe dan wɔk ndɔk mí hɔ law nzuk sih ké nun Ngerzah ya. »

²¹ Zezu ur tɔr ma fál Tir ke Sidon ké tusiba Kana †. ²² Mí í ko wɔy tusiba-aw gi tɔw Zezu. Ke vbɔ nzak belen belen bahri : « Gaŋ a luki, gun zih David, kɔkrɔya, mú mgba in ziŋ mi ge. Gun bi a wɔyu mí záh yo lab ni mɔr mɔr. »

²³ Zezu fer bay ya. Nzuk-dih fal yeri ba, loh ma tɔw ye, a ge ge le, gi ke kerbay ye kerbay ye bahri : « Mú niŋ wɔyay bá tɔr bay fe le, ke toŋ vbɔ nzak tul wah. »

²⁴ Bale Zezu bahri : « Nzuk-pih mi pih mi si tɔw sɔwnzuk a boruri ya. Ke pih mi si tɔw sɔw bi gun Izarayelri kú-u ba samiri ké zi-zi. »

²⁵ Wɔy ra loh ma tɔw Zezu, mí ke huk siba bahri : « Gaŋ a luki, í yɔ tɔhna bi ge. »

²⁶ Zezu ba, bahri : « Mbí fe sɔna gunri vbu siba hɔ gun gayri suya. »

²⁷ Bale wɔy ra bahri : « Gaŋ a luki bah ketina bayu ké gun gayri dam bukma fe sɔna ké gɔy kɔ siba ké gel fe sɔna gaŋ woyri. »

²⁸ Wara mí Zezu yih nzak ye bahri : « Wɔy, soko wo. Law wo ké te sa tul bi ngj mbamba. Fe-u bá lab kandɔk ké mu yih. »

Kaŋ mí záh ra tɔh poŋ gun wɔy ra hɔ ke tu mun ye ke sɔwseh-u-aw.

²⁹ Zezu poŋ tusiba ra si ke bel mahmbih Galile. Ke hil tul kasaw, mí ke kab siba. ³⁰ Daba nzukri ba ngj-u fah senari gi keni ma tɔw ye. Ku gi ke kpereri, rɔwri, nzukri ké ndɔk woyri hu yɔh, mbikiri, sam senari boɔ boɔ ba ngj-u kara ku gi keni kɔ pol Zezu. Mí ke gah niri. ³¹ Daba nzukri-aw ko mbikiri bah bay pi, lah bay pi, kpereri si sina, nzukri ké ndɔk hu yɔhri el kpuh kpaŋ, rɔwri ko gel. Fe-u na niri ba saŋ, mí ku loŋ riŋ Ngerzah záh gun Izarayelri.

³² Zezu di nzuk-dih fal yeri gi bale, ke bahri : « Law bi sɔh mi bay tul daba nzukri-ay bay fe le, lab nam say wara kú-u yo ziŋ mi dan sɔ fe. Mí sa hɔ niri kú tɔr bil daka ya rɔkɔ kú lih daka ké ful. »

³³ Mí nzuk-dih fal yeri bahri : « Gelay ba bil suy. Ké fál suŋ mí nah bay ziŋ peŋ ké bay mah gel daka nzukri-ay le ? »

³⁴ Mí Zezu bahri : « Peŋ kɔh ani mí na tɔw woiri le ? »

Bale ku bahri : « Peŋ ba toŋndɔk say ke nzuy ndj. »

³⁵ Zezu hɔ nzukri kab siba. ³⁶ Ke yɔ peŋ ké toŋndɔk say ke nzuy ra. Ke el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, ke haw, mí ke hɔ nzuk-dih fal yeri wal hɔ daba nzukri ra. ³⁷ Nzukri gbam sɔ peŋ ra mbah bil woyri. Tɔr fe sɔna toŋ, mí ku mbɔh mbah tɔlɔ a baw baw ba toŋndɔk say. ³⁸ Tul wɔrɔri ké sɔ peŋ ra ba sɔɔ sɔɔ boh gel niŋ (4.000) dan kɔ wɔyri ke gunri. ³⁹ Zezu poŋ daba nzukri ra tɔr ba, mí ke rih kab bil kumbon. Ku tɔr si fál kɔr Magadan.

16 Fariziri ke sadusiri gi tɔw Zezu. Ku fah ni, ku vbi ni bay ké lab fe saŋ ké sɔk bahri, sɔw ngerna ye ur ke nunmbam hɔ niri kú ko. ² Zezu ba, bah hɔ niri bahri : « [Gel ba bɔklew mí seh na nzɛh †† le, i yo bahri, pele le gel bay teh ba suki. ³ Gel tipele, i ko díkmambam a sɔh-u ke a piri-u zukru hani hɔ gel na gbukru le, i bahri, guri-ay, mbam bay to-u. Fe ké tɔh nun woiri ké nunmbam, i ko-ko ra wa, ani mí sɔw feri ké sɔk bahri, Ngermbay tɔh tul woiri da ra ma, mí i tu ya le wo ?] ⁴ Gun tukala-ayri, ku poŋ Ngerzah, ku tɔh kala si mbi záh a boru. Ku nzah bay ko fe saŋ. Mí fe saŋ le ku bay ko ya. Sa ba fe saŋ a ay ké lab Zonas †† gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ kú-u ko-aw. »

Mí ke sɔb fal hɔ niri, ke tɔr ma kala mbih.

⁵ Tɔrna woyri-aw, nzuk-dih fal yeri yɛkre peŋ. ⁶ Mí Zezu bah hɔ niri bahri : « Í ko-ko, í rɔ ke mun woiri bay is fariziri ke bay is sadusiri. »

⁷ Bale ku fah bay ké hansekle woyri bahri : « Bay tul peŋ ké nah fah ya mí ke bah bayaw. »

† Sɔw nzukri ké TIR KE SIDON na boɔ ke gun Izarayelri. †† Sɔw nzak vbeh bahri, nunmbam sɔh welele. Nunmbam sɔh welele ké tusiba zibri lab hɔ kandɔk SEH NA NZEH ké tusiba karaŋri le, nah sɔb kandɔkaw bay hɔ kerbayu ba máh hani. ‡ Mbeta sɔw nzak Ngerzah a haniri ta ke gel kɔna 2 ke 3 ya. †† Bay tu bay fe saŋ ké lab Zonas, í kɔ Mbeta Jonas. Ngerzah hɔ mahnzuy tɔh ni, ke na bil mahnzuy nam say dara mahnzuy el sam ni ke nun báy.

⁸ Zezu tu kerbay woyri bale, ke bahri : « Ani mí i yo fah bay ke haniri le ? A woiri nzukri ké law woiri kehr sede, i yo bahri, bay peñ ké i fah ya bayu mí-i bah bay is fariziri ke sadusiri-aw le ? ⁹ I tu ya báy lo ? Law woiri ker bay ya le wo ? Peñ ndibi ké nzukri sɔɔ sɔɔ boh gel ndibi (5.000) sɔ ra wa, i fah tɔru mbah tɔɔ kɔh ani le ? ¹⁰ Peñ toɔndɔk say ké nzukri sɔɔ sɔɔ boh gel niñ (4.000) sɔ ra ba wa, i fah tɔru mbah tɔɔ kɔh ani le ? ¹¹ Ani mí i tu ya le ? Mi bah bay peñ a sɔ ma bil ya. Mi bahri se, í rɔ ke mun woiri bay tul is fariziri ke sadusiri. »

¹² Wara mí law woyri guh. Ta ba bay is a tɔk peñ mí Zezu bah bayu ya. Wara le ke bah bay fe firma ké fariziri ke sadusiri firma nzukri.

¹³ Ku kɔh fál kɔr Sezareh-Filib bale, Zezu nzah nzak nzuk-dih fal yeri bahri, a ye gun nzuk pimatul ra wa, nzukri dí ni ba sam nzuk a suñ le ?

¹⁴ Ku bahri, nzukri dí ni ba Zɔh batisi, nzuk a boruri ba, dí ni ba gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ kandɔk Eli mi ni Zeremi mini gun nzak pihna Ngerzah a hani báy ké tɔh ke puh záh.

¹⁵ Zezu el bahri se : « A woiri ba, i dí gun nzuk pimatul ba sam nzuk a suñ le ? »

¹⁶ Bale Simu Piyer yih nzak ye bahri : « A wo mú-u ba Ngermbay a ye *gun Ngerzah* ké ba Ngɔhɔnzuk. »

¹⁷ Zezu ba, bahri : « Simu, gun Zonas, pol tehna Ngerzah teh tul wo bay fe le, ta ba nzuk pimatul mí ten sɔwɔbayay hɔ mu ya. Wara le ba bah bi ké nunmbam mí hɔ mu tu. ¹⁸ A bi le mi yo bah hɔ mu bahri se, a wo ra, mi tu mu ba gun kasaw †. Mí ké tul kasaw a bawu-ay †† mi bay mboh ri vul bi. Vulu ba nzukri kú-u ba sɔw in bi. Tuhru nzak vul Hul ta mbih in biri ba mgbal ya. ¹⁹ Mí mi hɔ mu lakele nzak vul ké rih bil lák mbay a nzuk nunmbam. Bay a suñ ké mu ngɔh ké tusiba, ba bay ké ngɔh-ngɔh ké nunmbam. Bay a ɔy ké mu sel ké tusiba, ba bay ké se-sel ké nunmbam. »

²⁰ Wara mí Zezu bah ba teh-u hɔ niri bahri, kú bah bay riñ dína Ngermbay ye ra hɔ nzuk ya.

²¹ Ur ke sɔwseh-u-aw dale, Zezu titil sɔk ba teh-u hɔ nzuk-dih fal yeri bahri se, na ani ani gañ kara a ye ke sí Zurusalem, ke kó seh ké ndɔk ngernzuk puh woyri ke ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri, ke hú hul. Nam a sayu le, ke tɔh ke puh záh ke pɔymun a foyu.

²² Piyer ba, ten Zezu bale, ke hah Zezu bahri : « Gañ wah, Ngerzah bá kɔr mu rɔkɔ fe-u bá tɔh tul wo. »

²³ Zezu sɔb fal hɔ Piyer, mí ke bahri : « Mbay záh tukala a wo nzukbaa, mú el ké tɔw bi ma fal. Mu ba gburka bay nde mi bay fe le, law wo mbi kerbay Ngerzah ya, wara le ba kerbay nzukri. »

²⁴ Wara mí Zezu el bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Nzuk yih dih fal bi le, ké poñ kerbay tul ye ma fal, ké mbi kpuh vbatay hul ye, ké suk, ké dih keni fal bi, ²⁵ bayu ké nzuk a ɔy ké yih sɔ tukala le, tul ye bay zi-u. Nzuk a suñ suñ ké poñ kerbay tul ye bay tul bi le, ke bay ziñ ɔkna. ²⁶ Fe ziñna fe mí bay tɔh suk hɔ nzuk a ɔy ké sɔ tukala hɔm hɔm mí ɔh bay ye ba kɔk fe le ? Uwa. Fe ziñna fe mí nzuku bay mbi soh keni tul ye le wo ? ²⁷ Bayu ké nam toñ ngɔ mba bay gun nzuk pimatul bá gi ke tem nzak pihna yeri bil riñ dína bah ye. Ur ke seh-u-aw *ke bay el hɔ nzuk mbew mbew gbam kpañndɔk pihna ye pihna ye*‡. ²⁸ Ba ketina, mí-i yo bah hɔ wuri bahri, nzuk a haniri ké sakra wah-ay, hul ta dí riñ woyri ya báy, mí ku kó gina gun nzuk pimatul bil lák mbay ye ke nun woyri. »

17 Falu lab nam tɔtɔkɔ, mí Zezu fah Piyer, Zak ke toñnafal ye Zɔh. Ku lab niñ. Ku hil kasaw ké gañ zenlenlen ke heñ woyri. ² Ké nun Piyer-ri mí mun Zezu sɔb na boɔ. Nun ye ndɔy kandɔk ndɔyna seh. Gar ye ba, su ndɔw ndɔw kandɔk hɔrɔ-teh gel. ³ Mí í ko. Moyiz ke Eli gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔri tɔh nun woyri gi ziñ Zezu. Ku yo lu mberem ziñ ni.

⁴ Piyer ba, bah hɔ Zezu bahri : « Ngernzuk, gel ké nah yo ri-ay su-su. Mu hɔ na náh pɔr vulri ba say. A mbew ba nzuku a wo, a mbewu ba nzuku a Moyiz, a mbewu ba, ba nzuku a Eli. »

⁵ Piyer yo bah bay kɔb báy, í ko, dikmambam †† ndɔy ba puki gi guɔ tul woyri gbukru bale, kusol tɔh ke bilu bahri : « A ye-ay, ke ba gun sana bi. Ke rih law bi mbamba. Í lah nzak ye. »

⁶ Nzuk-dih fal yeri bá lah kusol ké mgbe ra le, ku lih gbɔy guɔ siba. Tem mun woyri tɔh kereñ. ⁷ Zezu ba, loh ma tɔw woyri. Ke za mun woyri, mí ke bahri : « Í ur síba, í lab heñme ya. »

⁸ Ku ɔr nun woyri bale, ku ko nzuku ya. Sa ba Zezu ke heñ ye mí toñ.

⁹ Derna woyri ke tul kasaw ra, Zezu hah niri báh bayu. Ke bahri se : « Í bah bay feri ké tɔh nun woiri-aw hɔ nzuk bá lah ya. Gun nzuk pimatul bá tɔh ke puh záh ke pɔymun a foyu dara í bah bayu báy. »

¹⁰ Mí nzuk-dih fal yeri ké sayaw vbi ni bahri : « Mí-aw ba, bay fe mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri bahri, Eli a lewsɔ bay gi pol dara Ngermbay bay gi báy ra le ? »

¹¹ Ke yih nzak woyri bahri : « Eli bay gi-gi gañ bay ké lek gel bá yo gelu hɔ Ngermbay ††. ¹² Mi yo bah hɔ wuri bahri, Eli gi da, mí ku tu ni ya. Wara le ku lab ni kandɔk kú-u yih. Gun nzuk pimatul bay ko seh ké ndɔk nzukri-aw kañ pi. »

† Sɔw nzak vbeh bahri, petros. Petros sɔk bahri, GUN KASAW. Nzak faranɔe vbeh bahri, pierre. †† Sɔw nzak vbeh bahri, petra. Petra na boɔ ke petros. Petra sɔk bahri, fihri. Sɔwu mí nah sɔb vbeh bahri, KASAW A BAWU. ‡ Í mgba Siñ (Psaume) 28.4 ke 62.12 tuh ke gel kɔna-ay.

†† Í mgba Mbeta Exode 40.34-35 tuh ke gel kɔna-ay. †† Bay gina Eli na bil Mbeta Malachie 3.23-24.

¹³ Wara mí nzuk-dih fal yeri tu bahri, Zezu bah bay tul Zəh batisi.

¹⁴¹⁵ Ku si kəh təw daba nzukri bale, nzuk mbew tih ké sakra woyri gi huk siba ké pol Zezu bahri : « Ngernzuk, mú mgba in zih gun bi-ay bay fe le, sena kuku yo lab ni mōr mōr. Kpatara sena ra yo mgba ni ndih ni bu hōr ya le, ndih ni bu mbih. ¹⁶ Mi maŋ ni si keni təw nzuk-dih fal wori, mí ngerna woyri mah gah ni ya. »

¹⁷ Zezu ba, bahri : « Uwa, gun tukala-ayri, nzukri ké i poŋ Ngerzah ma fal, nzuk pirmatulri ké kerbay woiri rə-rah, toŋ nam kəh ani mí-i yó zih wuri báy le ? Toŋ nam kəh ani mí-i ík law bi ké tul woiri báy le ? Í gi ke gun ra hji mi. »

¹⁸ Zezu hah záh ra hji záh tih poŋ gun ra, mí ke zih mun gahna ba suki. ¹⁹ Wara mí nzuk-dih fal Zezuri loh ma təw ye. Ku bah hji ni bahri : « Bay fe mí ngerna wah mah njih záh ra ya le ? »

²⁰ Bale Zezu bah hji niri : « Bay tul kanlaw woiri ké kehr sede. Ba ketina, mí-i yo bah hji wuri bahri, law woiri yo mbew ke law Ngerzah mí eŋ tihri ngahla le †, i bay bah hji baw kasaw ké na-aw bahri, kasaw bá loh ke gelaw si na sə le, baw kasaw ra bay loh-u gaŋ ba. Bay tul law woiri ké yo mbew ke law Ngerzah mí fe mbew ké bay mba wuri ta-a. » ²¹ ††

²² Zezu ke nzuk-dih fal yeri si mbuh hani ké Galile bale, ke bah bay hji niri ra báy bahri, zah le, ku bay ndoh ni ye gun nzuk pirmatul ndək nzukri. ²³ Ku í ni. Nam a sayu dale, ke bay tih ke puh záhri ke pəymun a foyu.

Mí bayu hji law nzuk-dih fal yeri sə-səh.

²⁴ Ku kəh Kapernayum bale, nzuk-mbuh lampoh bay vul kani Ngerzahri ‡ gi təw Piyer, mí ku bahri : « Metere woiri ra ta puh lampoh vul kani Ngerzah ya le ? »

²⁵ Ke bahri, ke pu-puh.

Piyer bá rih bil vul bale, Zezu kuŋ ni bahri : « Piyer, mu ker ani le ? Mbay tusibari yə lampoh ké təw gun puh woyri mini ké təw nzuk a kalari le ? »

²⁶ Ke bahri : « Ké təw nzuk a kalari. »

Bale Zezu bahri : « Kandəkaw gaŋ dale, bay lampoh yiŋ tul gun puh-uri ya. ²⁷ Mí bayu bá tih ba ndaw lihna hji nzukri-aw ya le, mú si bu boy. Nzuy ké mu mgba ra, mú dah haw ye. Mu zih ri lari, mú si puh keni lampoh tul wah ke hani. »

18 Ke səwseh-u-aw nzuk-dih fal yeri loh gi təw ye bahri : « Mí kaŋaw ba, a ge gaŋ mí ba ngernzuk ké puh lakna a nunmbam le ? »

² Zezu dí gun a lele gi yo haŋsekle woyri. ³ Mí ke bahri : « Í ko gunay. Mi yo bah bayay hji wuri. Gelke i səb kerbay woiri ya, i el hji law woiri na kandək law gun a lele-ay ya dale, i ta rih bil lək mbay a nzuk nunmbam ya.

⁴ Kaŋaw mí nzuk a suŋ suŋ ké tu mun ye ba kəhko eŋ gun a kandəkay le, nzuk ra mí ba ngernzuk a luki ké bil lək mbay a nunmbam. ⁵ Gelke nzuk mgba gun a kandəkayri ma law ye bay tul riŋ bi le, a bi mí ke mgba mi-aw.

⁶ Mí nzuk a əy ké həl ndaw lihna le, ngəh baw kasaw ké sol ye mbi ni vbu bil mahmbih mí su, koseh ye-aw su mba poŋ ni ké mgba gun a mah gelu ké kan law tul bi bá saŋ riŋ bi. ⁷ Bəbna ba a tukala bay hōlna ndaw lihna nzukri, bayu ké ndaw lihni ta əh ké tukala ya. Keni-aw kara koseh ba a nzuk ké həl ndaw lihna-u. ⁸ Ba ra ndək wo mini ba ra bək wo mí ba ndaw lihna hji mu saŋ riŋ bi le, mú kuŋ vbu kpah. Hú ba kpere si kab ke əkna su mba hú ke ndək sede mini ke bək sede si kab bil hōr ké na sew ke sew ba ngəh. ⁹ Ba ra nun wo mí yo hji mu lih bil ndaw le, mú lur kə kpah ††. Hú ba rəw si kab ke əkna su mba hú ke nun wo sede mbək si kab bil hōr ké ri-rimna ya.

¹⁰ Ko-ko bay í mgba gun a mah gelu ba kək fe. Mi yo bah hji wuri bahri se, gun a suŋ suŋ le yo ke tem nzak pihna ké ko tul ye ko tul ye, mí tem nzak pihna gunu yo ke riŋu riŋu ké pol bah bi ké nunmbam. ¹¹ ††¹² I ker ani le ? Gelke nzuk mbew yo ke sami ba səđ, mí mbew zi le, ke bay poŋ sami a bon toŋndək mbew falu toŋndək mbew (99) ké gel-yah lakna, ke él si yah sami ké zi ra, kaŋ ya le ? ¹³ Ke zih sami ra dale, mun rihna yo ri. Mun rihna yo ri gaŋ, mi yo bah hji wuri bahri se, mun rihna tul sami a mbewu-aw bay kal mun rihna tul sami ké bon toŋndək mbew falu toŋndək mbew (99) ké zi ya ra ka-kal. ¹⁴ Kaŋ pi mí bah woiri ké nunmbam sa bay hji gun mbew ké sakra gun a mah geluri bá zi ya.

¹⁵ Gelke nzuk-si misiŋ zih mu lab suya ††† dale, mú si zih ni, tul woiri sede yaŋ. Í kab, mú ndar lakna bay ye. Ke lah bay wo le, mu zih yiŋ wo da. ¹⁶ Mí ke sa lah ya le, mú si təw ye bah bay ra báy mí mu hji nzuk-si misiŋ mbew mini sede bá si zih mu pi bay hji nzak nzukri sede ya le, say bá te-teh bay ké i bah hji əh tər bayu bá yo gelu. ¹⁷ Ke sa lah ya bale, í si ke bay ra ké gel-gəŋ Ngerzah səw nzuk Ngerzahri. Mí ke sa lah niri ya pi le, mú ko ni ba səw

† Səw nzak bahri, tihri mutar, mí karaŋri tu mutar ya. Nzuk səb mbete vbeh bahri, TĪHRI NGAHLA bay hji karaŋri bá lah ba gah-u.

†† Mbeta səw nzakri ba ngj-u ta ke gel kina-ay ya. Mbeta a haniri yo keni. ‡ Bay tu bay LAMPOH VUL KANI NGERZAH, í kji Mbeta Exode 31.13 ke falu. Wərori gəbam ur ke tul wərori ké mbihmbam woyri lab bon sede si kəh tul kəpəkəri, ku puh lampoh ba drakma sede. Drakma mbew mah lari pihna nam mbew. Ku puh mbihmbam ke mbihmbam ba fe puhna hji Ngerzah. Nzuk fe puhnari bale, mgba səw vul kani Ngerzah keni. †† Í mgba Mbeta Matiye 5.29

‡‡ Mbeta səw nzak ba ngj-u ta ke gel

††† Ngjina mbete səw nzak vbeh, LAB SUYA. A haniri ba, vbeh, lab mu suya.

nzuk a boru ya le, ba nzuk-te s̄aw ye †. 18 Ba ketina gaŋ, mi yo bah bayay h̄j wuri, bay a suŋ ké i nḡaḥ ké tusiḥa, ba bay ké nḡa-nḡaḥ ké nunmbam. Bay a āy ké i sel ké tul nzuk ké tusiḥa, ba bay ké se-sel ké nunmbam. 19 Mi bahri se, gelke s̄aw nzuk Ngerzahri mb̄uh hani bay vbi bay a suŋ suŋ ké t̄aw Ngerzah, mí ké sakra woiri ra nzukri sede ziŋ bay ké law woyri si mbew ké tusiḥa-ay le, bah bi ké nunmbam bay h̄j bay ra t̄ih h̄j s̄aw nzuk yeri, 20 bayu ké nzukri sede mini say ké sakra woiri ké gel-gon̄ Ngerzah ra bay woyri mb̄uh mbew gi ke riŋ bi ma law woyri, sa gelu-aw mí mi yo han̄sekle woyri. »

21 Wara mí Piyer loh ma t̄aw Zezu, mí ke bahri : « Gaŋ wah, b̄ok k̄aḥ ani mí-i s̄el ȳj̄n bi ké lab mi suya le ? B̄ok toŋnd̄ok say le ? »

22 Zezu bahri : « B̄ok toŋnd̄ok say ya. Wara le bon toŋnd̄ok say gel toŋnd̄ok say. 23 S̄awu mí fe labna l̄ak mbay a nunmbam na kand̄ok fe labna mbay a hani mbew. Mbay ra yih bay sor mb̄ol ye ké tul gun-lab pihna yeri. 24 Nam ké-e ti sor mb̄oluri bale, ku maŋ nzuk a hani ké mb̄ol mbay ra na tul ye gi pol mbay. Mb̄olu ba *talaŋ* s̄od̄ s̄od̄ boh gel s̄od̄ s̄od̄ boh (1.000.000) ††. 25 Puh mb̄olu mba ni mba-mba dale, mbay h̄j kú mgba ni ke w̄uy ye ke gun yeri gbam si yeh, kú f̄aḥ fe yeri gbam si yeh pi bay puh mb̄ol ra ke lari-u. 26 Bale gun-lab pihna ra lih huk siḥa ké pol mbay. Ke bahri : “Gaŋ bi, í ik law woiri ge. Mi bay puh mb̄ol woiri ra riw gaŋ.”

27 Law bahgaŋ ye s̄aḥ ké tul gun-lab pihna ye-aw, mí ke sel gun-lab pihna ra, ke el lu mb̄ol ké tul ye. 28 Gun-lab pihna ra t̄ih bale, ke t̄ih tul b̄oh pihna ye a hani. Mb̄ol ye nd̄j na tul ȳaḥ-u ra. Ke f̄uh sol ye vede bahri : “Mú puh mb̄ol bi ra.”

29 Mí ȳaḥ ye ra huk pol ye. Ke vbi ni law vohna bahri : “Ȳaḥ, mú ik law wo ge. Mi bay puh mu mb̄ol wo ra báy.”

30 Mí ke sa-a. Ke sek ni h̄j ku mgba ni vbu vul mgbal, ké kab̄ ri kp̄uru si k̄aḥ nam ké-e puh mb̄olu ḥ riw. 31 B̄oh pihna ye a boruri ko fe ké kal ra, mí kerbay ziŋ niri bale, ku si k̄j fal bay fe labna yeri h̄j bahgaŋ woyri lah ke ba-mu bamu gbam. 32 Wara mí bahgaŋ ye pih si d̄i ni gi. Ke bah h̄j ni bahri : “A wo-ay, mu ba gun-lab pihna law a pipiri-u. Mi lu mb̄ol bi ké tul wo ded̄ kand̄ok ké mu vuh ké pol bi. 33 A wo kara mú mah mgba in ziŋ mbaŋ wo kand̄ok a bi ké mi mgba in ziŋ mu kaŋ pi ya le ?”

34 Law mbay f̄aḥ ni, mí ke mgba ni ndoh nd̄ok nzuk-lab nzukri koseh, kú lab ni koseh kp̄uru k̄aḥ nam ké-e puh mb̄olu ḥ. 35 Kand̄okaw mí gelke a woiri mbew mbew gbam i sa sel ȳj̄n woiri ya le, bah bi ké nunmbam bay lab kand̄ok mbay ra ziŋ wuri pi. »

19 Kand̄okaw mí Zezu bah bayri-aw ḥ dale, ke poŋ tusiḥa Galile mí si tusiḥa Zude ké na f̄al kala mbih Zur-deŋ. 2 Daba nzukri ba nḡj-u si fal ye, mí ke gah nzuk senari ké ri. 3 Fariziri ba, gi ndoh law ye ke bay. Ku bahri : « Bolkusol Ngerzah h̄j nzuk ful n̄ih w̄uy ye bay tul bay a suŋ suŋ le ? »

4 Zezu ba, bahri : « Ke titilu d̄ay ké Ngerzah lab nunmbam ke tusiḥa ra, ke lab̄ nzuk pimatul ba w̄oronzuk ke w̄uynzuk. I k̄j-k̄j, kaŋ ya le ? » 5 Ke el bahri se : « S̄awu mí w̄oronzuk bay poŋ bah ye ke mah ye. Ku ȳa hani ke w̄uy ye. Ku ba nzuk ké mbew, 6 ku ba nzukri sede mba. Wara le ku ba nzuk ké mbew yaŋ. A āw ké Ngerzah mb̄uh niri ba nzuk pimatul mbew ra, nzuk bá kehr niri ya. »

7 Fariziri bahri : « Mí-aw ba, bay fe mí Moyiz h̄j bolnzak bahri, nzuk ké yih n̄ih w̄uy ye le, ké vbeh mbete-n̄ih w̄uy ndoh nd̄ok w̄uyy dara ké n̄ih ni báy le † ? »

8 Zezu bahri : « Bay fe le law woiri kpu-kpuh mí Moyiz poŋ ful h̄j wuri bay n̄ih w̄uy woiri. Ke titilu d̄ay le, ta kaŋ ya. 9 Mi yo bah h̄j wuri bahri se, w̄uy t̄ih mbi w̄oro a boru ya, mí wah ye n̄ih ni mgbum mí el ȳa w̄uy a boru soh gelu le, salbay nunpuki ta tul nzuku. »

10 Nzuk-dih fal yeri bahri : « Ké sakra w̄uy ke w̄oro, bayu na kand̄okaw le, kab̄ ba iw dan ȳa w̄uy mí su. »

11 Bale ke bah h̄j nzuk-dih fal yeri bahri : « Ta ba nzukri gbam mí mgba ketina ra ya. Wara le ba nzukri ké Ngerzah h̄j niri kab̄ ba iw kaŋ, mí mgba bayu. 12 Nzuk a haniri kab̄ ba iw bay nd̄jw woyri ké hu sa bil mah woyri s̄a. Iw a boruri-aw kab̄ kaŋ bay f̄ohro ké nzuk a boruri lu. Nzuk a haniri bale, gb̄oh mun woyri. Ku mbi mun woyri h̄j Ngerzah lak mbay tul woyri. Ku sa ȳa w̄uy ya. Nzuk ké mah mgba ketina ra le, ké mgba, ké kab̄ ba iw dan ȳa w̄uy. »

13 Wara mí nzukri yo gi ke gunri ma t̄aw Zezu bay ké lu mgb̄ok̄o †† k̄y tul gunuri, ké gon̄ Ngerzah bay tul woyri. Mí nzuk-dih fal yeri hah gina woyri. 14 Zezu ba, bahri : « Í poŋ gunri bá gi t̄aw bi. Í gb̄oh gina woyri ya, bayu ké l̄ak mbay a nunmbam na bay sam gun a kand̄okayri. »

15 Fal mgb̄ok̄o ké-e lu k̄y tul gunri ra ke poŋ gelu, mí ke kal ma pol.

† S̄aw nzak bahri, nzuk-mb̄uh lampoh. Ké t̄aw zibri, nzuk-mb̄uh lampoh ba nzuk ké te s̄aw woyri bay fe le, ku yo mb̄uh lampoh bay h̄j s̄awnzuk a boru kú-u lak mbay tul woyri. S̄awu mí nah s̄ob vbeh ba NZUK-TE S̄AW YE bay h̄j karaŋri bá lah ba gah-u. †† Bay h̄j gun-lab pihna bá puh *talaŋ* 1.000.000, nzuku kab̄ mbihmbam s̄od̄ s̄od̄ bon sede falu toŋnd̄ok say (2.700) kara ke mah puh-u ya. ‡ Bay-n̄ih w̄uy na bil Mbeta Deutéronome 24.1-4. Ngerzah h̄j Moyiz vbeh bolkusolaw bay p̄r keni tul w̄uy bay mgborna w̄oronzukri. †† S̄aw nzak bahri, bay ké baŋ nd̄ok kan tul gunri mí gon̄ Ngerzah tul woyri. Fe labna-u ba mahful lu mgb̄ok̄o ké t̄aw zibri, s̄awu mí nah s̄ob vbeh LU MGB̄OK̄O bay h̄j karaŋri bá lah ba gah-u.

¹⁶ Í ko. Nzuk mbew gi taw Zezu, mí ke bahri : « Metere, fe suki fe mí-i láb bay mí yo ke okna sew ke sew ba ngoh le ? »

¹⁷ Mí ke bah hij ni bahri : « Ani mú-u vbi mi bay tul bay fe suki le ? Fe suki mbew yan. Mu yih yo ke okna sew ke sew ba ngoh le, mú yo tul bayri ké-e ngah zih zihri. »

¹⁸ Nzuk ra el bahri : « Bolkusol a ani-uri le ? »

Mí Zezu bahri : « Bay a ayayri : mu í hul ya, mu mbí wuy nzuk mban wo ya, mu rih riba ya, mu kúy bay kú nzak nzuk ya. ¹⁹ Mú hek bah wo ke mah wo, mu sá nzuk mban wo en mun wo kan. »

²⁰ Nzuk ra el bahri : « Mi yo tul bayawri gbam. A fe mí ton mi báy le ? »

²¹ Dale Zezu bah hij ni bahri se : « Mu yih bay yo tul bolkusol gbam ke gelu ba nzuk pimatul ké en Ngerzah kandak ké-e lab ra le, mú si fah fe zigna wori, mú yeh. Mú wal lari-u hij kphkori. Mu bay zih suki a nunmbam ngj mbamba. Fal walu dale, mú el gi dih fal bi. »

²² Ke lah bay ké Zezu bah ba, law ye rih ni mba, mí ke taw bayu ké ndak ye ah ngj mbamba. ²³ Mí Zezu el bah hij nzuk-dih fal yeri bahri : « Law nzuk fe zigna ra kuñ ni kuñ gan. Mi yo bah hij wuri bahri se, kpuh mbamba bay hij nzuk vana bá hij mbay ké nunmbam bá lak mbay ké tul ye. ²⁴ Mi el bah hij wuri ra báy, bay hij zohzoh bá rih loko bahtal tih ra, gelu kpuh ya. Mí bay hij nzuk vana bá hij Ngerzah lak mbay ké tul ye, gelu kpuh mbamba. »

²⁵ Nzuk-dih fal yeri lah bay ké Zezu bah kan bale, gosobay zi niri zi-zi, ku bahri : « Mi-aw ba, nzuk a sunj mí mah kab ke okna le ? »

²⁶ Zezu ko niri zih bale, ke bahri : « Káb ke okna le mba nzuk pimatul. Ngerzah mí mah bay hij nzuk kab ke okna. »

²⁷ Wara mí Piyer el ke bay bahri : « Mú ko. A wah nah pon feri riw, mí nah dih fal wo-ay ra ba wa, oh taw wah bay na ani báy le ? »

²⁸ Bale Zezu bah hij niri bahri : « Ba ketina, i dih wuri fal bi gan. Mi yo bah bayay hij wuri bahri, ké i dih fal bi ra, sew ké nunmbam ke tusiba bay lab ba foyu, ké gun nzuk pimatul bay kab gel kabna mbay bil rin dina ye le, a woiri kara i káb tul arngaw ké boh falu sede ba nzuk-nda pol † hij saw gun Izarayelri ké vba ba boh falu sede.

²⁹ Nzuk a sunj sunj gbam ké pon saw ye, yin yeri, in yeri, bah ye ke mah ye, gun yeri, waka yeri bay tul rin dina bi le, ke bay ya fe baah ké ba okna a ké na sew ke sew ba ngoh. Fe zigna ye bay ro sod kal nzuku a pol.

³⁰ Kandakaw mí daba nzukri ké yo pol bay el si sar fal mgbad. Daba nzukri ké yo fal ba, bay kal ma pol.

20 Bay nzukri ké yo pol ke nzukri ké yo fal ra, mi yo mgba nzuk waka kpuh viyeh tuh keni lak mbay a nunmbam. Nzuk waka kpuh viyeh yah nzuk-lab pihhari. Nzuk waka tih ke tipele zay si yah nzuk-lab pihhari bay kú si lab pihna ké waka ye. ² Nzuk waka zih nzuk-lab pihhari, mí ke lek bay puh niri lari ké mah lari pihna nam mbew ††. Kan mí ke pih niri si waka ye ra.

³ Seh zan ndi mah sawseh tonndak mbew, mí ke el tih ra báy. Ke ko nzuk a boruri ké gel daba yo yah pihna.

⁴ Mí ke bah hij niri bahri : “A woiri, í si waka kpuh bi lab pihna-u. Mi púh wuri lari mah gel pihna woiri.”

⁵ Bale nzukri ra taw si waka ye. Nzuk waka tih ra báy ke sawseh midi pi, ke sawseh say pi. Ke zih nzuk a mbanuri, mí ke pih niri si lab pihna waka ye pi.

⁶ Nzuk waka tih ra báy ke sawseh ndibi, seh ton dih ya bay rinu, mí ke zih nzuk a mbanuri báy. Ke bahri : “Ani mí i yo gelay ke tipele sa kah anay dan láb pihna le ?”

⁷ Ku bahri : “Bay fe le nzuk di na si lab pihna ya.”

Ke bahri : “Í si wuri waka bi lab pihna-u.” Mí ku taw si waka ye ra.

⁸ Seh na nzeh bale, nzuk waka-u di ngernzuk-ko tul pihna-u. Ke bahri : “Mú di nzuk-lab pihhari ra bá gi titilu ke tul nzukri ké gi pihna anay kah tul nzuk a gi polri. Mú puh niri.”

⁹ Ngernzuk-ko tul pihna ra di nzukri gi. Nzukri ké gi pihna sar fal, a ge ge le zih lari mah lari pihna nam mbew mbew. ¹⁰ Nzuk a titiluri ra ba, gi. Ku ker bahri, a woyri le ku bay zih lari kal mban woyri. Mí ku zih mah hani gbay. ¹¹⁻¹² Ku ya lari woyri ra, mí ku el suh bay zih nzuk waka ra bahri : “Nzukri ké gi fá-fal, ku lab pihna kah sawseh mbew ya dih, mú-u mgba niri mah ke a wah ké nah lab nger pihna-aw bil birbih seh.”

¹³ Dale nzuk waka bah hij nzuk ké sakra woyri bahri se : “Yah, mi gbrw mu ya. Nah lek bay bahri, mi púh mu lari mah lari pihna nam mbew, kan ya le ? ¹⁴ Mú ya lari wo, mú si ba suki. A bi le, mi hij kbandak hij nzukri ké gi fal kandak ké mi yih. Mi hij mu kbandak kandak ké mi yih kan pi. ¹⁵ Mi yo ke ful bay lab fe ké mi yo keni kandak ké mi yih, kan ya le ? Uwa. Nun wo sih tul fe bi bay law suki bi ley ?”

¹⁶ Kandakaw mí nzukri ké yo sar fal mbad bay kal ma pol. Nzukri ké yo pol ba, bay si sar fal mgbad. »

† Nzak faranse sob ba juges. Juges ke sewu-aw ta ba nzuk-kuñ salbayri kanjo ya, wara le ba nzukri ké nda pol kandak mbay puh nda pol nzuk puhri. Seh a haniri ba, ke kuñ salbay ké ndiseje zih ngernzuk a boruri pi. Sawu mí nah sob ba NZUK-NDA POL. †† Sawu nzak bahri, denari. Denari mbew ba lari ké mah LARI PIHNA NAM MBEW.

¹⁷⁻¹⁸ Zezu yo hil ma Zurusalem, mí ke f̄ah̄ nzuk-dih fal ye a boh falu sederi bođ. Sina woyri ké ful ra, ke el bahri se : « Í lah, nah yo hil wuri ma Zurusalem, mí nzuk bay ndoh gun nzuk pirmatulay ndok ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri. Ku bay kuñ salbay hul kan tul ye. ¹⁹ Ku él ndoh ni ndok sawnzuk a boruri h̄j kú sak ni, kú z̄or ni ke ndehd̄oñ, kú bar ni ké tul kpuh vbatay. Nam a sayu dale, ke t̄jh ke puh z̄ahri ke p̄aymun a foyu. »

²⁰ Wara mí w̄y Zebede f̄ah̄ gun woyri sede gi pol Zezu. Ke huk siba, ke yih vbi ni bay mbew. ²¹ Mí Zezu bahri : « A fe mú-u yih bayu le ? »

W̄y ra bahri : « Mú wahbay h̄j mi, gun biri ké sede-ay ku káb ba goñgoñ mbay wo ké puh lakna wo. Nzuk a mbewu bá kab ndok lakna wo, nzuk a boru ba, bá kab ndok kperu wo. »

²² Zezu ba, bah h̄j gunri-aw bahri : « Fe ké i goñaw, i tu ya. Kob koseh † ké mi bay nzo-u ra, i mah bay nzo pi le ? »

Ku bahri : « Nah ma-mah. »

²³ Zezu el bahri se : « Fe nzona ké na bil kob ra i bay nzo-u gañ. Mí bay h̄j nzukri bá kab ndok lakna ke ndok kperu bi ra ba fe bi ya. Wara le ba fe bah bi ké lek gel kabna-aw bay h̄j niri. »

²⁴ T̄or nzuk-dih fal Zezu a bohri lah goñna ra mí hañ woyri f̄ah̄ niri ké tul gun bil mahri ké sede ra. ²⁵ Bale Zezu dí nzuk-dih fal yeri gi ma t̄aw ye, mí ke bahri : « A woiri i tu-tu. Mbay tusibari yo lak mbay tul nzuk woyri ke ngerna. Nzuk a lukiri yo pih bolnzak woyri h̄j nzukri lab. ²⁶ Mí a woiri le, i ná kandok nzuk riñ d̄inari-aw ya. Wara le nzuk a ay ké yih t̄jh ba ngernzuk tul mbañ yeri le, ke ná ba gun-lab pihna h̄j mbañ yeri. ²⁷ Nzuk a suñ suñ ké yih na ba tul ké sakra mbañ yeri le, ke ná ba mgbal mbañ yeri. ²⁸ Kañ gañ mí gun nzuk pirmatul gi tusiba bay h̄j nzukri bá lab pihna h̄j ni ya. Wara le ke gi bay lab pihna h̄j nzuk mbañ yeri. Ke gi bay poñ mun ye ba fe puhna bay sel daba nzukri ke ndok hul. »

²⁹ Zezu ke nzuk-dih fal yeri yo t̄jh ke Zeriko, daba nzukri ba nḡj-u dih fal ye pi. ³⁰ Mí í ko, r̄awri sede kab bel mahful. Kú-u lah bahri Zezu mí yo kalna bale, ku vb̄a nzak beler̄ beler̄ : « Gun zih ngermbay David, í lab law in ziñ na ge. »

³¹ Daba nzukri-aw pom niri bay kú tuh nzak. Mí ku toñ vb̄a nzak ba mgbe-u ma síba síba : « Gun zih ngermbay David, í lab law in ziñ na ge. »

³² Zezu t̄ah̄ yo, mí ke dí r̄awri ra gi. Ke bahri : « A fe mí i yih bay mí lab h̄j wuri le ? »

³³ Ku bahri : « Gañ wah, nah yih bay í h̄j nun wah bá ko gel. »

³⁴ Law Zezu s̄ah̄, mí ke ndar ndok za nun woyri. Dale nun woyri teh h̄j niri ku ko gel, mí ku dih fal ye.

21 Zezu ke nzuk-dih fal yeri dih mba ke Zurusalem. Ku k̄ah̄ *Bedfaze*. Puh-u na bel kasaw ké kpuh Olivehri na ri ††. Wara mí Zezu pih nzuk-dih fal yeri sede si Zurusalem. ² Ke bahri se : « Í si puh ké na pol woiri s̄a-aw. K̄ah̄na woiri dale, i bay ko mah bamnde kú-u nḡah̄ yo. Gunu yo belu. Í sel mah bamnde ra rah keni gunu gi h̄j mi. ³ Nzuk vbi wuri bahri, ani mí i sel mah bamnde ra le, í bah h̄j ni kandokay : “Gañ bamnde-uri mí yih bayu.” Dale ke bay poñ h̄j wuri í gi keni. »

⁴ Fe-u lab kañ h̄j bay ké gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a bah ra lab yo gelu. ⁵ Bayu bah kandokay :

« Í ka-kah h̄j nzukri ké Siyoñ bahri,

kú ko, Mbay woyri yo gi ke deñ.

Law ye voh l̄m.

Ke kab tul gun bamnde yo gina‡. »

⁶ Bale nzuk-dih fal yeri ké sede ra si gi ke bamnderi kandok ké Zezu pih niri. ⁷ Mí ku mbala gar k̄y tul bamnde-uri, mí Zezu kab tul gunu. ⁸ Dale daba nzukri ba nḡj-u nḡj-u gim gi. Nzuk a haniri fih gar woyri k̄y ke ful ful, nzuk a boruri ba, haw gay kpuhri, mí ku fih k̄y mahful pi. ⁹ Nzuk a haniri si pol, nzuk a boruri ba, si fal. Ku vb̄a nzak le, ku vb̄a ra báy bahri :

« Gun zih ngermbay David,

mú ȳa na ††.

Mgbok̄o Gañ tul feri riw k̄y tul wo ké mu gi ke riñ d̄ina ye.

Mú ȳa na, riñ d̄ina wo mgbe si k̄ah̄ nunmbam a síba s̄a. »

¹⁰ Zezu bá rih bil Zurusalem le, nzuk puh-uri si tul hani hali hali. Ku bahri se : « A ge mí yo-ay le ? »

¹¹ Daba nzukri yo bah h̄j niri bahri : « Ke ba Zezu gun nzak pihna Ngerzah ké Nasared ké tusiba Galile munu. »

† Bay tu bay k̄ob̄ ra, í mgba Mbeta Siñ (Psaumes) 75.8, Mbeta Esaie 51.17,22, Mbeta Jérémie 49.13 tuh ke gel k̄ina-ay. Fe nzona ké na bil k̄ob̄ ra ba hañ f̄ah̄na Ngerzah ké tul suya. Koseh ra ba salbay hul ké bay ta tul ye. †† S̄aw nzak vbeh bahri, kasaw Oliveh. Nah sok vbeh ba KASAW KÉ KPUH OLIVEHRI NA RI bay h̄j karañri bá lah ba gah-u. ‡ Bayay na bil Mbeta Zacharie 9.9 ke Mbeta Esaie 62.11. Ké t̄aw zibri, mbay woyri kab tul deñe mí rih keni bil puh le, sok bay ngermu. Mí mbay kab tul bamnde rih keni bil puh le, fe labna-u sok bay deñ. †† S̄aw nzak vbeh Hosanna. Hosanna. Í k̄j bay hosanna bil Mbeta-yah t̄h riñri, í lah s̄aw bayu.

¹² Zezu si rih bil ila vul kani Ngerzah. Ke el njih nzukri ké kab ke fe hɔlnari bay hij nzukri bá yeh ba fe puhna woyri, ke njih nzukri ké yo yeh fe hɔlnari-aw kara pi. Tabele nzuk-kom lari ngomna ke lari misonri †, ke sɔkrɔ mgborvbon mgborvbon ky siba, ke sɔkrɔ gel kabna nzuk-yeh ndoy mboreri †† pi. ¹³ Ke bahri se : « Ngerzah bah bil mbete ye bahri, *nzukri bay tu vul ye ba vul-bah bay zih ni*‡. Mí a woiri-ay ba, i sɔb gelu ba hoh nam ribari. »

¹⁴ Rɔwri ke nzuk kpereri †† gi tɔw ye bil ila vul kani Ngerzah, mí ke gah niri.

¹⁵ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ko fe sanri ké-e lab, mí ku yo lah bula gunri ké mgbe bil ila vul kani Ngerzah yo di sin, « gun zih ngembay David, mú yá na ge » bale, ku zih law fahna. ¹⁶ Mí ku bah hij Zezu bahri : « Sin ké gunri di-aw, mu lah gan ley ? »

Zezu ba, bahri : « Ba teh-u. Gel kina-ay, i kji-kji, kan ya le ? *Dimna ké tih ke nzak gun a leleri ke nzak gun nzak pamri ra Ngerzah mbar riŋ dina ye bilu*‡‡. »

¹⁷ Zezu sɔb fal hij niri, mí ke tih ke puh a luki ra si *Bedtani*.

¹⁸ Tipele-u, Zezu yo el ma puh a luki-aw dale, daka i ni. ¹⁹ Ke ko kpuh nzuy mbew yo bel ful, mí ke reh si bok kpuh nzuy ra. Ke zih lehna-u ya, ba gayuri kan. Mí ke bah bay hij nzuy ra bahri : « A wo nzuyay †††, ndok wo ta leh lehna mba wum wara. »

Kpuh nzuy ra hok wɔh gan ba. ²⁰ Nzuk-dih fal yeri ko fe ké kal, mí na niri ba san. Ku bahri : « Ani mí kpuh nzuy ra hok wɔh sa sari-ay le ? »

²¹ Bale Zezu bahri : « Nzuy ra hok wɔh ba ketina, mi yo bah bayay hij wuri, law woiri yo mbew ke law Ngerzah, mí fahbay ta law woiri ya le, i lab kandok ké mi lab ke kpuh nzuyay kan. Wara le i bah ra hij baw kasaw ké na sa-aw bahri, kasaw bá loh ke gelaw si vbu bil mahmbih le, fe-u bay labu gan ba. ²² Bay fe a sun sun gbam ké i vbi Ngerzah, mí law woiri yo mbew ke law ye le, ke lab fe-u hij wuri. »

²³ Zezu si rih bil ila vul kani Ngerzah yo firma nzukri bay lak mbay Ngerzah bale, ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk puh woyri gun Izarayelri gi tɔw Zezu ké gel fe firma ye. Ku bahri : « Ke bolkusol ge mú-u lab keni pihna wo-ayri le ? A ge mí hij mu ngerna-u le ? »

²⁴ Zezu ba, yih nzak woyri bahri : « A bi kara mi vbi wuri bay mbew. Í yih vibayuy hij mi mí lah dara mí-i sɔk wuri ke bolkusol ge mí-i yo lab pihna biri-ay báy. ²⁵ Batem ké Zɔh soh nzukri ra wa, sawu ba nunbam mini ba nzuk pimatulri le ? »

Mí ku fah bay ké sakra woyri. Ku bahri : « Nah bah ra ri se, sawu ba nunbam le, ke él vbi na, bay fe mí nah sa yá bay ké Zɔh bah ra ya. ²⁶ Mí náh bahri, sawu ba nzuk pimatulri le, nzukayri riw bay i na. » Hekme nun nzukri tuh nzak ngernzukri-aw bayu ké daba nzukri riw tu Zɔh ba gun nzak pihna Ngerzah.

²⁷ Mí ku yih nzak Zezu bahri : « Nah tu sawu ya. »

Le Zezu el bahri : « A bi kara mi ta sɔk wuri ke bolkusol ge mí-i lab keni pihna-ayri ya pi. ²⁸ A woiri í sɔk mi kerbay woiri, mí lah. Nzuk mbew yo ke gun wɔrori ba sede. Ke bah hij gun pol bahri : “Gun bi, mú si waka viyeh bi, mú lab ri pihna.”

²⁹ Gun pol ra yih nzak bah ye bahri : “Mi sí ya.”

Zah le law ye nzah bay hij ke kab ke kerbay, mí ke tɔr si waka. ³⁰ Bah gun si tɔw tonafal gun pol pi. Ke bah bay ra hij ni. Tonafal yih nzak bah ye bahri : “Mi lah wuri lah, mi si-u.”

Mí ke si ya dih.

³¹⁻³² Ké sakra gunri ké sede-aw ra wa, gun a sun mí lab fe ké bah ye yih bayu le ? »

Ku bahri : « Gun pol mí lab fe ké bah ye yih bayu. »

Zezu el bahri : « Gelu munu, mi yo bah hij wuri bahri se, nzuk-mbuh lampohri ke wuy nunpukiri yo tih ba gunri ké Ngerzah lak mbay tul woyri pon wuri bayu ké Zɔh gi te-teh bay mahful-yo ke Ngerzah ba záh woyri hij nzukri lah bayu, mí i sa lah ni ya. Nzuk-mbuh lampohri ke wuy nunpukiri ba, yá bay ye. I ko pi. Mí yá bay ye ra, bayu se law woiri mbew ya.

³³ Lawbay a boru ké na-ay, í lah wuri, í sɔk mi kerbay woiri, mí lah. Nzuk mbew lab waka kpuh viyeh †††. Ke vbá kpan don ri gbik gbik. Ke lab gel-hah mbih lehna kpuh-u ké bilu. Ke lab gel yona nzuk-kɔr wakari ba ganu dara mí ke ndoh waka ra hij nzuk-lab pihna-uri báy. Ke tɔr si gahru ba dih-u. ³⁴ Few-hal lehna kpuh kah dale, nzuk waka pih gun nzak pihna yeri si tɔw nzuk-lab pihna wakari bá fah lehna kpuh-u gi keni hij ni. ³⁵ Mí nzuk-lab pihna wakari ra mgba gun nzak pihni-aw. Ku vbon nzuk a hani-uri, ku i nzuk a boruri, nzuk a haniri ba, ku vbuk ke kasaw i-i. ³⁶ Nzuk waka el pih gun nzak pihna ye a boruri ba ngji-u báy, mí nzuk-lab pihna wakari ra lab niri mah

† Pihna NZUK-KOM LARI ba kom lari nzuk-lak puhri ke lari vul kani Ngerzah dale, mahful yo ri bay gahruri bá yeh fe puhnari ke lari a vul kani Ngerzah bay gi keni. †† Nzukri ké ngerna woyri ngji ya mí ku ta ke fe hɔlna kandok nday mini sami mini guy bay gi puh fe keni ya, ku gi ke ndoy mboreri ba fe puhna woyri hij Ngerzah. Í mgba Mbeta Luk 2.24 ‡ Bayay na bil Mbeta Jérémie 7.11 ke Mbeta Esaie 56.7. ††† Bay tu bahri, Rɔwri ke NZUK KPERERI ta ke ful bay rih bil ila vul kani Ngerzah ya bay sena woyri, í kji Mbeta Lévitique 21.18. Mí Zezu gi gah nzukri gbam mí teh mahful hij niri kú si tɔw Ngerzah. †††† Bayay na bil Mbeta Sin 8.3 †††† Ké bil mbete Ngerzah a haniri, yo di gun Izarayelri ba kpuh nzuy. Ku ba kpuh ké Ngerzah ma, mí ku sa leh lehna hij ni ya. ††††† Bay lah bay lawbayay, í kji Mbeta Esaie 5.1-4,7.

hani ke nzuk a polri. ³⁷ Oh tɔru bale, ke pih gun sana ye si tɔw nzuk-lab pihna wakari ra. Ke ker bahri, ku bay hek gun ye.

³⁸ Nzuk-lab pihna wakari bá ko gun nzuk waka yo gina bale, ku lek bay mbew bahri : “A ye ké-e gi-aw ra, ke ba gun-yɔ fe bah ye munu. Náh i wuri ni dale, waka-ay bay tɔh ba fe wahri.”

³⁹ Gun ra kaɓ ba, mí nzuk-lab pihna wakari mgba ni, ku kɔkɔ ni si fal kpaɓ, mí ku i ni. » ⁴⁰ Zezu el bahri : « Kaɓaw ba, nam ké nzuk waka ra gi le, ke láb ani mí ziɓ nzuk-lab pihna wakari-aw le ? »

⁴¹ Ku bahri : « Ke í nzuk a suya-awri ra, mí ke él ndoh waka kpuh ra hɔ nzuk a boruri. Gelke few-hal lehna kpuh kaɓ dale, ku hɔ ni lehna-u. »

⁴² Zezu el bah ra báy hɔ niri : « Bay ké na bil mbete Ngerzah-ay, i kɔ-kɔ, kaɓ ya le ?

Kasaw ké nzuk-mboh vul kani Ngerzahri poɓ kan kpaɓ ra,

kasawu mí el tɔh ba mah kasaw-mboh diɓ vulu†.

Miyori mí hɔ kasaway el tɔh ba mah kasaw,

mí ba fe saɓ ké nun wah††.

⁴³ Sɔwu mí-i bah bay ra hɔ wuri bahri se, Ngerzah bay nah ngerna lák mbay ye ké ndɔk woiri. Ke bay el ndoh ndɔk sɔwanzuk a boru ké lab pihna hɔ waka ra leh lehna-u. ⁴⁴ [Nzuk ké be kasaway mí lih le, bay gur mun ye rukruk. Mí nzuk a ay ké kasaway toh tul ye le, bay naɓ nzuku ba som rɔnini ‡.] »

⁴⁵ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke fariziri lah lawbayawri, mí ku tu bahri, lawbayuri tuɓ tul woyri. ⁴⁶ Ku yah ful bay mgba ni, mí hekme dɔba nzukri lab niri kandɔk ké nzukri tu ni ba gun nzak pihna Ngerzah.

22 Zezu ba, el bah lawbay a boru hɔ niri báy ††. ² Ke bahri : « Mi yo mgba bay mbay mbew tuh ke bay lák mbay Ngerzah. Mbay ra lab tɔhmbih-yɔ hani wɔy gun ye. ³ Mí ke pih gun nzak pihna yeri si dí nzukri ké-e wahbay ziɓ niri pol ra, kú gi sɔ fe tɔhmbih wara. Mí ku sa gi ya. ⁴ Mbay el pih gun nzak pihna ye a boruri báy bahri : “Í bah hɔ nzukri ké mi wahbay ziɓ niri pol ra bahri se, í ko, fe sɔna tɔhmbih lek da. Nday biri ke guy biri ké hɔ tab tab ké ba numu numu ra, mi vbeh da. Fe sɔnari riw kɔ ndekle ndekle geɓ niri. Kú gi gel tɔhmbih-ay wara.”

⁵ Mí nzukri-aw deh dina-aw. Nzuk a suɓ suɓ le, tɔr si gel-lab pihna ye, lab pihna ye. Nzuk a haniri tɔr si waka woyri, nzuk a boruri ba, tɔr si gel-yah lari woyri. ⁶ Tɔr nzuk a boruri báy, ku mgba gun nzak pihna ra lab fe-se sɔhru ziɓ niri pi, ku i nzuk a boruri pi. ⁷ Mbay ziɓ haɓ fɔhna. Ke pih soze yeri si i nzukri ké i gun nzak pihna yeri-aw. Ku nzuh puh woyri ke hɔrɔ gbɔk gbɔk pi.

⁸ Wara mí mbay bah hɔ gun nzak pihna yeri bahri : “Tɔhmbih-yɔ hani wɔy ke gun bi lek gɔam da. Nzukri ké mi wahbay ziɓ niri pol ra, ku mah gi gel tɔhmbih-u ya. ⁹ Kaɓaw ba, í mbi zelfulri ké kaɓ puhri. Nzuk a suɓ suɓ ké i ziɓ niri le, í sɔk niri bay tɔhmbih-ay, kú gi mbɔh ndɔk woyri ziɓ mi.”

¹⁰ Kaɓ mí gun nzak pihna yeri si ke zelful bil kaɓ puhri ka-kah hɔ nzukri, kú gi. Nzuk law piri-uri ke nzuk law sukiri, ku gi mbah gel tɔhmbih ra mer mer gaɓ ba. ¹¹ Bale mbay gi gelu bay mgba gahru yeri ba suki. Mí ke ko nzuk mbew kaɓ ri. Nzuku saɓ ndoh gar tɔhmbih kú-u hɔ ni ra ††. ¹² Mbay bah hɔ nzuk ra bahri : “Yɔh, ani mú-u gi kaɓ ba, mí gar tɔhmbih le, mu saɓ ndoh-u le ?” Gelbay mba nzuk ra. ¹³ Wara mí mbay dí gun-lab pihna yeri bahri : “Í mgba ni, í ngɔh bɔk ye ke ndɔk ye, í mbi ni vbu kala bil tirima ké na nduɓ. Gelaw, ke vúh rew ke mbih-nun, ke sɔ sel ye nger nger.” »

¹⁴ Kandɔkaw mí dɔba nzukri lah dina mbay, mí nzukri ké-e lu niri ké sakra dɔba nzukri ra ngɔ ya.

¹⁵ Wara mí fariziri mbɔh nzak woyri mbew, ku hɔl ndawbay bay mgba keni Zezu, ¹⁶ mí ku pih nzuk-dih fal woyri ke nzuk mbay Erodri si tɔw Zezu bahri : « Metere, nah tu bahri, i ba nzuk a ketina. I firma nzukri sí siɓ sina Ngerzah ke fulu fulu. I lu nun nzuk ya bayu ké hekme nun nzuk se wuri ya. ¹⁷ Kaɓ dale í sɔk na kerbay woiri, náh lah. Ngerzah hɔ na gun Izarayelri ful bay puh lampoh hɔ ngermbay sɔwanzuk a boruri kandɔk sezar mini ani le †† ? »

¹⁸ Zezu ba, tu bay a pipiri-u woyri ra, mí ke bahri : « Bay fe mí i gi ndoh law bi ke bay kandɔkay le ? ¹⁹ Nzuk-mɔh ketinari, í ten lari ké nzukri puh keni lampoh ra hɔ mí ko. »

Ku ten lari-u hɔ ni. ²⁰ Mí Zezu el bahri : « Tem nzuk a suɓ mí ku vbeh kan ri-ay le ? Riɓ nzuk a suɓ mí ku vbeh kan ri-ay le ? »

† Í mgba gel kɔna-ay tuh ke Mbeta 1 Piyer 2.4-5, Mbeta Efezeri 2.20 Mbeta 1 Kɔrenteri 3.11,16 †† Bayay na bil Mbeta Siɓ (Psaumes) 118.22-23. ‡ Gel kɔna-ay ta bil mbete sɔw nzak a hani-uri ya. †† Í mgba Mbeta Efezeri 5.25-27 Mbeta Ten sɔwɔbay 19.7-9

‡‡ Mbay a lewsɔri wal gar hɔ nzukri kú-u dí niri gi gel tɔhmbih woyri. Sɔwu mí nah sɔb vbeh bahri, NZUKU SAɓ NDOH GAR TɔHM-BIH. Mbeta Ten sɔwɔbay (Apocalypse) bah bay gar ra ba ngɔ-u kandɔk gel kɔna bil Mbeta Ten sɔwɔbay 3.5 ††† Sɔw nzak bahri, ful yo ri bay náh puh lampoh hɔ mbay sezar le ? Ngernzuk gun Izarayelri bahri, sɔw woyri bá puh lampoh hɔ Ngerzah mbew yaɓ, kú puh hɔ mbay sɔwanzuk a boru ya bay fe le, Ngerzah mbew yaɓ ba mbay woyri. Ku bahri, nzuk puh sezar le, nzuku ko ni ba mbay poɓ Ngerzah. Zezu bah ra bahri, mahful yo ri bay puh sezar le, ngernzukri-aw bay lab bay kan tul ye. Zezu bah ra bahri, puh lampoh bá ta-a le, nzuk ngomnari Erod bay mgba ni ke bay. Sɔwu mí nah vbeh bahri, hɔ mbay A BORURI KANDɔK sezar bay hɔ karanɔri bá lah ba gah-u.

²¹ Ku bahri : « Temu ba tem sezar. Riñu kara pi. »

Wara mí ke bahri : « Kañ dale fe sezar le, í hj sezar. A wo nzuk pirmatul ké Ngerzah lab mu ba fe tem ye le, mú hj Ngerzah gañ ba †. »

²² Gosobay zi niri zi-zi hj ku kab silili, mí ku poñ ni, ku tɔr.

²³⁻²⁴ Namu-aw sadusiri gi taw Zezu. (A woyri-aw, ku bahri, nzuk hu le, záh ye ta-a. Ke ta ziñ pɔymun a foyu ya pi.) Mí ku vbi ni bay bahri : « Metere, Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah bahri, gelke nzuk ya wuy mí ke hu dan mbuñ gun le, yjn ye bá ya wuy kanpele ra, ké mbuñ keni gun ba mjhri yjn ye ké hu-aw. ²⁵ Dale ké sakra wah-ay, nzuk bil mahri ba toñndɔk say yo ri. Ngerznuk ya wuy bale, ke hu dan mbuñ gun. Mí toñnafal el ya wuy kanpele ra. ²⁶ Ke hu dan mbuñ keni gun. Nzuk a sayu ya wuy ra. Ke hu dan mbuñ keni gun pi. Fe-u lab kañ kañ kàh tul yjn a toñndɔk sayu pi. Gbam ku hu dan mbuñ gun ba mjhri yjn woyri. ²⁷ Ch tɔru bale wuy ra hu pi.

²⁸ Kañaw ba, seh ké záhri bay ziñ pɔymun a foyu ra wa, wuy ra bay na ba wuy nzuk a suñ le wo ? Bayu ké nzukri ké toñndɔk sayaw ya ni ke gel woyri mbew mbew gbam. »

²⁹ Zezu ba, bah hj niri bahri : « A woiri-ay i reh ful kandɔk ké i sa tu sawbay ké na bil mbete Ngerzah ya, ké i sa tu ngerna Ngerzah ya pi. ³⁰ Seh ké záhri ziñ pɔymun a foyu le, ya hani bay ta-a. Wara le ku káb ké nunmbam ba ngɔh kandɔk tem nzak pihna Ngerzahri. ³¹ Bay tihna záhri ke pɔymun a foyu ra wa, gel kina a ay ké Ngerzah bah bayu hj na, i kj-kj, kañ ya le ? ³² Ke bahri se, a ye, ke ba záh zih woiri Abaraham, Isak, Zakob. Kandɔkaw mí Ngerzah ba záh nzuk a huluri ya. Wara le ke ba záh nzuk a yo ke ɔknari ké kab ke pɔymun a foyu sew ke sew ba ngɔh. »

³³ Daba nzukri lah fe firma ké Zezu firma niri ra, mí gosobay zi niri zi-zi.

³⁴ Fariziri bá lah bahri, Zezu mgba nzak sadusiri ke bay dale, ku mbuñ hani ke sadusiri ††. ³⁵ Ku pih nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzah mbew ké hansekle woyri gi ndoh law Zezu ke bay bahri : ³⁶ « Metere, ké sakra bayri bil mbete bolkusol Ngerzah ra wa, bay a suñ mí nger mba bay a boruri gbam le ? »

³⁷ Zezu ba, bahri : « Miyori ba Ngerzah wo, mu sá ni ke law wo gbam ke mun wo gbam ke kerbay wo gbam.

³⁸ Bayay ba bay a luki, ba tul bay ké kal tul bayri gbam bil mbete bolkusol. ³⁹ Bay a sede-u yo ri ké si mbew ke tul bayay mí na-ay : Mu sá nzuk mbañ wo eñ mun wo kañ. ⁴⁰ Bayri ké sede-ay mbuñ bayri gbam ké na bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari. »

⁴¹⁻⁴² Zezu ba, el vbi fariziri ra bahri : « Í sɔk mi kerbay woiri, mí lah. Ngermbay ra wa, ba gun zih ge le ? »

Ku bahri : « Ngermbay ba gun zih ngermbay David. »

⁴³ Ke bahri : « Mí-aw ba, ani mí Tempuki mgba tem ngermbay David hj ni ke di gun zih ye ba Ngermbay tul ye bá le ? ⁴⁴ Ke bahri se : Miyori bah hj Ngermbay bi bahri, ké kab bel ye Miyori ba ndɔk lakna ye, ke yo ch ngerna nzukbaa yeri hj kú tih ba gel-kɔ bɔk ye‡. ⁴⁵ A ké ngermbay David di gun zih ye ba "Ngermbay" ye ra ba wa, ani mí Ngermbay ba mjhri ngermbay David bá le ? » ⁴⁶ Ke mgba nzak woyri ke bay. Nzuk mbew yih nzak ye ya. Ur ke seh-u-aw, nzuk mbew ké hj tul ye bay vbi Zezu bay ta mba.

23 Wara mí Zezu el sɔb mun ye bah bay hj daba nzukri ke nzuk-dih fal yeri bahri : ² « Nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, ku kab gel kabna metere firma nzukri bolkusol Ngerzah bil mbete vbehna Moyiz. ³ Kañaw mí bay Moyizri riw kú-u bah hj wuri ra, í lab, í yo tulu. Mí í mbi siñ sina woyri ya. Bay Moyiz ké tih ke nzak woyri ra ku yo tulu ya. ⁴ Ku yo ngɔh sukna a yih-u dik dik bu tul nzukri mí gun ndɔk mbew kara ku sa lañ bay der keni ya. ⁵ Fe labna woyri-aw riw, ku lab ké nun nzukri hj ku ko kona ma tul woyri. Ku yo sañ bolkusol Ngerzah ba gazi †† ah gbañla gbañla ngɔh nzak pol woyri hj nzukri ko niri ba nzuk-tu bay Ngerzah. Ku hj sal ké na nzak gar woyri kara na tuksa tuksa pi ††. ⁶ Ku yih kab gel kabna riñ dina ké gel tihmbih. Ku yih kab gel kabna ngernzukri ké vul misonj. ⁷ Ku yih bay hj nzukri bá vah niri ndɔk sede sede ké gel daba. Ku yih bay lah nzukri bá di niri, "Metere bi, metere bi wo".

⁸ Mí a woiri ba, í hj nzukri bá di wuri ke riñ dina "metere" ya, bayu ké metere woiri ba mbew yañ. Gbam woiri i ba yjnri, i ba saw mbew. ⁹ Í di nzukri ke riñ dina "bah" ya, bayu ké bah woiri mbew yañ ba a ye nzuk nunmbam. ¹⁰ Í hj nzukri bá di wuri ke riñ dina "nzuk-nda pol" ya bay fe le, Ngermbay mbew yañ mí ba nzuk-nda pol woiri. ¹¹ Ngerznuk ké sakra woiri le, ke ná ba gun-lab pihna hj wuri. ¹² Nzuk a suñ suñ ké ɔr tul ye le, tul ye bay ik ma síba. Nzuk a ay ké diñ tul ye ba, tul ye bay ɔr ma síba.

¹³ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-muñ ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, lakele-rih bil lák mbay a nzuk nunmbam na ndɔk woiri, mí i dar nzakful gbik ké nun nzukri bayu ké a woiri i rih ri ya pi, i gboh ful rihna nzuk a boruri ké yih rih ri pi. ¹⁴ †††

† Saw nzak vbeh bahri, fe Ngerzah le, hj Ngerzah, mí vbiñay Zezu si tul FE TEM. Mahbay ké na bil Mbete Saw fe 1.27

†† Fariziri ke sadusiri, ku ba nzukbaari. Bay tul Zezu mí ku MBUÑ HANI wara. ‡ Gel kina-u na bil Mbete Siñ 110.1 †† Bay tu bay gazi ké zibri sañ, í kj Mbete Exode 13.9-16 ke Mbete Deutéronome 6.8 ke 11.18.

¹⁵ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-mɔh ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i hɔrma tusiba gbam, mí i kal tul mahmbihri ke lawkɔr-ri bay zih sɔw nzuk a boru ké bay sɔb mun ye tɔh ba nzuk misonɔ ɛn wuri. Nzuku tɔh ba nzuk misonɔ bale, ke el tɔh ba nzuk-si bil hɔɔ mah hani zih wuri bin.

¹⁶ Koseh ba nzuku a woiri, i dí mun woiri ba nzuk-mgba kɔw rɔwri, mí i ba rɔw. I yo bahri se, nzuk hah mun ye ke riŋ vul kani Ngerzah le, fe hahna ye ba fe hahna a ndikpo. Mí nzuk hah mun ye ke riŋ lari lɔr kú-u roŋ fe pihna nzuk fe puhhari ké na bil vul kani Ngerzah le †, nzuku bá lab kandɔk ké-e hah gaŋ ba. ¹⁷ A woiri i ba kɔk nzukri, i ba rɔwri gaŋ. Ké sakra lari lɔr ke vul kani Ngerzah ké hɔ lari lɔr pu mah nun Ngerzah ra wa, fe a suŋ mí mba tul a boru le ? ¹⁸ Mí i el bah ra báy bahri se, nzuk hah mun ye ke riŋ gel kani Ngerzah le, fe hahna ye ba fe hahna a ndikpo. Mí nzuk hah mun ye ke fe puhna kú-u puh tul gel kani le, nzuku bá lab kandɔk ké-e hah gaŋ ba. ¹⁹ Rɔwri, ké sakra fe puhna ké na tul gel kani ke gel kani ké hɔ fe puhna pu mah nun Ngerzah ra wa, fe a suŋ mí mba tul a boru le ?

²⁰ Kaŋaw mí nzuk hah mun ye ke riŋ gel kani Ngerzah le, ke hah mun ye ke riŋ gel kani pi ke fe puhhari gbam kú-u puh tul gel kani pi. ²¹ Nzuk hah mun ye ke riŋ vul kani Ngerzah le, ke hah mun ye ke riŋ vul kani pi ke riŋ Ngerzah nzuk ké kab bil vul kani-u pi. ²² Nzuk hah mbam le, ke hah mbam ke riŋ bohro mbay nunmbam ra pi, ke hah mbam ke riŋ Ngerzah ké kab ba mbay bohro ra pi.

²³ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-mɔh ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i yo hal gay-kar feri ké mah gelu boɔ boɔ ††, i yo ngɔh ke gelu gelu ba gel boh boh, mí i mbi mbew mbew dim keni Ngerzah, mí mahbay Ngerzah ké nger mba bay a boruri-aw le, i poŋ ma fal. Sal in ké Ngerzah ngɔh ra, i yo tulu ya. Mgbá in zih nzukri, i sa-a. Yó zih Ngerzah ke law mbew, i yo tulu ya. Dim Ngerzah ke fe zihna-uri su-su le, pón mahbay Ngerzah ma fal bá ta-a pi. ²⁴ I ba rɔw ké mgba kɔw rɔwri gaŋ. I yo dɔk mbih dara mí i nzo rɔkɔ kay bá rih bil woiri. Mí i yo tɔh zɔhɔh ‡ ke kubru-u yɔɔ ma bil woiri.

²⁵ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-mɔh ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i yo wɔk fal kob ke fal tasawri ba teh-u kad kad, mí fál bilu bale, mbah ba law sɔhna ke law bahɔhmi. ²⁶ Farizi, mu ba rɔw. Mú wɔk bil kob ba teh-u kad kad dara fal kob bá teh hɔ mu báy.

²⁷ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-mɔh ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i na kandɔk tupal kú-u roŋ falu ke laso hɔ pu kɔh kɔh. Falu su kona, mí fál bilu bale, mbah ba huhru a puŋuri ke sam feri ké fɔh mun zir zir. ²⁸ Kaŋ pi mí a woiri i yo sɔk mun woiri ba nzukri ké tu Ngerzah ba záh woiri mí bil law woiri le, bay woiri mɔh na boɔ, i ba nzuk-poŋ bolkusol Ngerzah.

²⁹ Kúy. A woiri nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri, i ba nzuk-mɔh ketina. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i mboh tupal gun nzak pihna Ngerzahri ké zih woiri i lewsɔ, i zel tupal nzukri ké tu Ngerzah ba záh woyri pi. ³⁰ I bahri se, i yo ra zih ziihri ke sew kú-u i gun nzak pihna Ngerzahri-aw le, i ta mbɔh bil bay woyri bay i nzukri-aw ya.

³¹ Kaŋaw mí nzak woiri te-teh bay tul woiri ke mun woiri bahri se, i ba gun nzuk-i gun nzak pihna Ngerzahri ra. ³² A woiri gaŋ mí i ch wuri pihna zih woiri ké toŋ ra. ³³ A woiri mɔhri soy, i láb ani bay hɔ salbay hul bá lu ké tul woiri le ? ³⁴ Sɔwu mí mi yo pih gun nzak pihhari ke nzuk nun a mgbururi ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah a boruri, i ko. Ké sakra woyri, i bay i a haniri, i bay bar a boruri ké tul kpuh vbatay. A haniri ba, i bay vboŋ niri ké vul misonɔ woiri. I bay faŋ fal nzuk a boruri ke puh puh bay lab niri koseh. ³⁵ Kaŋaw mí hul nzuk a lewsɔ ké yo mbew ke Ngerzah ra titilu ke tul Abel ké tu Ngerzah ba záh ye kɔuru kɔh tul Zakari gun Barasi nzuk a lewsɔ ké i i †† ni bil ila vul kani Ngerzah ké hansekle gel fe puhna ke vul kani Ngerzah ra, salbayu mbɔh gbam mí mgba tul woiri. ³⁶ Ba ketina, mi yo bah bayay hɔ wuri, bay hul nzukri-aw gbam mgba tul gun tukala-ayri.

³⁷ Zurusalem, Zurusalem wo, a wo puh ké Ngerzah hɔ vul ye kan ri, mí gun wori yo i gun nzak pihhari ké Ngerzah pih niri, ku vbuk nzuk a boruri ké Ngerzah pih niri ke kasaw i pi. Bɔk kɔh ani mí-i yih bay mbɔh gun wori kandɔk mah ndoy ké yo mbɔh gun yeri, mí ku sa-a. ³⁸ Í ko. Ngerzah poŋ gel kani ye ndikpo ba kaŋpele wara. ³⁹ Bayu ké mi yo bah bayay hɔ wuri, i ta ko mi mba kɔuru kɔh seh ké i tu mi bahri, *mgbɔkɔ Gaŋ tul feri riw kɔ tul bi ké mi gi ke riŋ dina ye.* »

24 Zezu tɔh ke bil ila vul kani Ngerzah yo tɔrna bale, nzuk-dih fal yeri loh ma tɔw ye sɔk ni ke ko vulri ké na bil ila vul kani Ngerzah bahri, fe mbohna-u ndɔy su mbamba ††.

² Mí Zezu el ke bayu hɔ niri bahri : « I ko ra ko-ko gaŋ le wo ? Kasaw-mboh vuluri ké su kona luki-aw ra, mi yo bah bayay hɔ wuri, nzukri bay haw riw kɔ siba. Kasaw mbew ké bay toŋ siba ta-a. »

†† Bay tu bay sal ké zibri sɔh ké nzak gar, i kɔ Mbeta Nombres 15.38, 39 ke Mbeta Deutéronome 2.12. ††† Mbeta sɔw nzak a haniri ba ngɔ-u ta ke gel kɔna-ay ya. † Bay tu bay fe pihhari kú-u puh keni Ngerzah bil vul kani le, i kɔ Mbeta Exode ur ke mah-u 25. †† Riŋ GAY-KAR FERI kú-u vbeh riŋuri bil mbete sɔw nzak mí na-ay : A mbewu ba menthe, a boru ba fenuye, a boru báy ba kumin. ‡ Zɔhɔhɔh ke nzak faranɔe ba chameau. Bolkusol Ngerzah hah zibri sɔ hay zɔhɔhɔh. Bay tu bayu, i kɔ Mbeta Lévitique 11.4. †† Zakari-ay ba ZAKARI ké vbeh Mbeta Zacharie. †† Ku mboh vul KANI NGERZAH ke baw kasaw a pukiri kú-u fel. Pehna kasaw a haniri peh mah metere 12, gaŋna-u mah metere 4, ahna-u mah metere 6. Ku roŋ falu ke lari lɔr hɔ vulaw ndɔy su kona mbamba.

³ Ku kàh tul kasaw Oliveh. Zezu kab siba bale, nzuk-dih fal yeri loh ma taw ye. Ku bahri : « Mú bah tehbayu hj na, nàh lah. Seh sunj mí vulri-aw bay bebu le ? Fe sokna fe mí bay sok na gina wo le ? A fe mí bay sok na bahri, sew a ch tɔr sewri kàh da le ? »

⁴ Zezu yih nzak woyri bahri : « Í ko-ko rɔkɔ nzuk bá hj wuri í reh ful, ⁵ bayu ké nzukri ba ngj-u bay mbi riñ dina bi bahri, a woyri ku ba Ngermbay. Mí ku bay rəh keni daba nzukri. ⁶ I bay lah bay ngermuri ma gini ma sà. Í ko tul woiri. Í hj law woiri bá lu ya. Na ani ani gañ kara ngermu bay labu. Keni-aw kara sew a ch tɔr sewri ta-a báy. ⁷ Səwnzukri bay ur ruh ngermu ke səwnzuk a boruri. Puh laknari bay ruh ngermu ke puh lakna a boruri pi. Da-ka bay lih puhri, tusiba bay lañ yik yik ke gelri bof bof. ⁸ Kosehri-aw ba titil fe munu bay na kandək mahbil ké kab peñe bay mbuñna kañ. ⁹ A woiri ba, ku mgbá wuri bay lab wuri koseh. Ku í wuri. Səwnzuk a boruri bay fuy wuri bayu ké i yo tul riñ bi. ¹⁰ Riñ bi ba, bay na ba fe zjirma daba nzukri. Ku bay te haniri, ku bay fuy haniri.

¹¹ Daba nzukri bay sok mun woyri ba gun nzak pihna Ngerzahri, mí ku ba gun nzak pihna Ngerzah a fohri, ku hj daba nzukri reh ful. ¹² Bay tul fe labna-saŋ Ngerzahri ké bay ya gel yañ yañ, mí law sana daba nzukri bay el voh deñ deñ. ¹³ Mí nzukay ké sɔh law ye ké tul riñ bi si kàh hul ye le, ke tɔh ke ndək hul. ¹⁴ Kandəkaw mí baysuki lək mbay Ngerzah bay seh hj səwnzukri riw ké gelri gbam bá lah bayu dara mí sew a ch tɔr tukala bá kàh báy.

¹⁵ Kañ dale nam ké i ko fe rəm † ké mah kona ya mí nzukri si kan bil vul kani ké gel yona Ngerzah kandək ké Danyel gun nzak pihna Ngerzah vbeh bayu lewsə ra le, nzuk ké yo kɔ mbete-ay bá tu ba teh-u, ¹⁶ nzukri ké yo tusiba Zude †† bá duk ma tul kasawri wara. ¹⁷ Nzuk ké yo tul vul bá duk fe ye kirij ‡. Ké lu kerbay-fəh fe yeri ké bil vul. ¹⁸ Nzuk ké yo waka ba, bá el gi puh bay mbi mah gar ye ya. ¹⁹ Kúy. Namaw ra mah bilri ke mah gun nzak pamri bay ko seh mbamba. ²⁰ Kañ le í goñ Ngerzah bay rɔkɔ fe-u bá lab ke bil belem, bay rɔkɔ fe-u bá lab ke nam ɔkna pi ††, ²¹ bayu ké koseh bay kal ngɔŋ. Ur ke titilu ké Ngerzah lab nunmbam ke tusiba gi kàh guri-ay, sam koseh a kandəkaw lab nzukri bək mbew ya báy, mí ta lab nam a boru mba wum wara. ²² Ngerzah hj nam koseh-awri el fal ya le, nzuk mbew ta tɔh ke ndək hul ya. Mí bay tul nzukri ké Ngerzah lu ba saw ye le, ke bay hj namuri el fal.

²³ Wara mí nzuk a sunj sunj ké bahri, í ko, Ngermbay mí yo-ay, mini, ke yo sà-aw, le, í ya bay ye ya, ²⁴ bayu ké nzuk nzak rɔknari bay sok mun woyri ba Ngermbay ya le, ba gun nzak pihna Ngerzah. Ku bay lab fe saŋ a bawu bawuri ke feri ké mah kona ya hj nzukri reh ful. Ku bay leh ngerna woyri bay hj nzukri ké Ngerzah lu niri ba saw ye bá reh ful. ²⁵ Í ko, mi bah bayu hj wuri i lah pol da. ²⁶ Kañaw ba, gelke nzuk gi bah hj wuri bahri, í ko, Ngermbay tɔh yo bil lawkɔr le, í si ri ya. Ku bah hj wuri bahri, ke kab bil vul ké gbɔh gel sà-aw kara í ya bayu ya pi, ²⁷ bayu ké gina gun nzuk pimatul ké tul nzukri ra bay na kandək mbam. Mbam sak yela ké fál tɔh seh kpuru kàh fál ríñ seh hj nzukri riw ko. ²⁸ Gel ké hul bu ri, sa gelaw mí tamiri mbɔh ri hani.

²⁹ Fal koseh-awri le, seh bay sih nduñ. Few ta teh gel mba pi. Gunwuy nunmbamri bay gəy kɔ siba. Ngerna fe nunmbamri †† bay lañ yik yik. ³⁰ Wara mí fe ké sok bay tul gun nzuk pimatul bay tɔh ké nunmbam hj nzukri ko dale, səwnzuk tusibari gbam, ku vbə hañ woyri zad zad vuh rew keni. Ku kó gina gun nzuk pimatul bil dikmam-bam ke ngerna mbay ye bil riñ dina a luki. ³¹ Ke pih tem nzak pihna yeri ul baw tɔw ké mgbe. Ku mbɔh nzukri ké-e lu ba saw ye ke tɔw tusiba ké niñay gbam ur ke fál tɔh seh si kàh fál ríñ seh. Ku mbɔh niri ur ke tusiba gbam si kàh gel a gbɔh-u ké nunmbam sà.

³² Í ko kpuh nzuy, kpuh nzuy yo sok fe bay í tu. Gelke kpuh nzuy tunj mí el loñ gay dale, i tu bahri se, nzak mbam kàh da. ³³ Kañ pi mí gelke i ko feri-aw riw tɔh le, í tu bahri, gun nzuk pimatul kàh nzakful da. ³⁴ Ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri, gun tukala-ayri ta kal ya, feri-aw gbam bá tɔh dara báy. ³⁵ Nunmbam ke tusiba bay ka-kal, mí bay biri ba, bay na kpatara.

³⁶ Bay tu bay nam gina gun nzuk pimatul mini səwseh-u, nzuk mbew ta tu ya. Tem nzak pihna Ngerzahri ké yo nunmbam kara ta tu ya, gun kara ta tu ya pi. Ba baah ke hək mí tu,

³⁷ bayu ké fe ké lab ke sew Nuwe ra bay lab seh-aw ké gun nzuk pimatul bay tɔh tul nzukri kañ pi.

³⁸ Dara mbih bá ya tusiba ra, nzukri toñ sɔ fe, toñ nzo fe, wɔrori yo ya wuy, bah gunri yo hj gun woyri ya wɔro, mí fe-u lab kañ kañ si kàh nam ké Nuwe rih vul tul mbih.

³⁹ Mí ku tu ya kpuru kàh nam ké mbih ya niri.

Seh tɔhna gun nzuk pimatul ké tul nzukri kara bay na kañ pi.

⁴⁰ Wara mí nzukri sede bay yo waka. Ku mbí nzuk a mbewu ba, poñ nzuk a mbewu ba. ⁴¹ Wuyri sede bay yo gel-nañ fe. Ku mbí wuy a mbewu ba, poñ wuy a mbewu ba.

⁴² Kañaw mí í yo tul bək bay fe le,

† Bay tu bay FE RƏM í kɔ Mbeta Daniel 7.20-21, 24-25; 11.40-45 ke Mbeta 2 Tesaloniri 2.3-10 Mbeta Ten sawbay 11.7; 12.9 †† Vul kani Ngerzah na Zurusalem ké TUSIBA ZUDE. ‡ Zibri mboh vul le, ku lab tul vul ba ah-u ba gel kabna bay ɔk mun. †† Saw nzak bahri, few gel telri Ké tusiba Zude, gel dukna se se bay mbih ke bɔbɔde ké few gel telri, mí nah vbeh BELEM bay hj karagri bá lah bahri, dukna se-se. †† Bay tu bay FE NUNMBAM a ngeruri le í kɔ Mbeta Esaie mah-u 34 gel kɔna 4 ke mah-u 13 gel kɔna 10.

i tu nam ké Gaŋ woiri bay el gi keni ya.

⁴³ I tu bahri, nzuk puh tu ra s̄awseh ké ríba bay gi rih fe ye le, ke ta na nam ya. Se-se bay ké hj ríba bá haw vul ye.

⁴⁴ S̄awu mí a woiri kara í yo tul b̄ok bay fe le, i ta tu s̄awseh ké gun nzuk pimatul bay gi keni ya.

⁴⁵ Mí-aw le gun-lab pihna ké ker law, ké law ye yo mbew ke bahgaŋ ye, ke na ani le ? Bahgaŋ ye hj ni ke ko tul b̄oh-lab pihna yeri, mí ke wal fe s̄una hj niri ke s̄awseh-uri gbam. ⁴⁶ Pol teha bay na tul ye, a ye ké bahgaŋ ye el gi ziŋ ni ké tul pihna. ⁴⁷ Ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri se, bahgaŋ ye bay el ndoh fe ziŋna yeri gbam k̄y nd̄ok ye.

⁴⁸ Gun-lab pihna a suya-u ba, ker bahri, bahgaŋ ye ra doro-u bay dih sal sal. ⁴⁹ Mí ke ti vb̄a b̄oh-lab pihna yeri pi, s̄y bil ye pi, toŋ nzo yim ziŋ nzuk-ta yimri pi. ⁵⁰ Bahgaŋ ye bay t̄jh tul ye kpur ke nam ké-e tu ya. ⁵¹ Bahgaŋ ye ra bay vb̄a ni nun hul, ke mb̄uh ni ziŋ nzuk-m̄uh ketinari ma kala. Gelaw mí ke v̄uh rew ke mbihnun darara darara. Ke s̄y sel ye nger nger.

25 Wara mí l̄ak mbay a nunmbam bay na kand̄ok w̄y tiklari boh. Ku f̄ah lampe woyri mí t̄jh bay nzoh nun nzuk mbana † ké yo gina bay ȳa w̄y mbana ye, bay kú baŋ niri ma gel t̄jhmbih-ȳa w̄y. ² Ké sakra w̄y tiklari-aw, w̄y a ndibi-uri ba k̄ok̄. W̄y a ndibi-uri ba, r̄y-r̄y. ³ K̄ok̄ri ra baŋ h̄ok̄ bu lampe woyri, mí ku t̄jh dan num a boru. ⁴ R̄ynari ba, baŋ h̄ok̄ bu lampe woyri, mí ku t̄jh ke num a boru ké nd̄ok woyri. ⁵ Nzuk mbana ra gi gah ya gah ya bale, ku duk nam mgb̄ura mgb̄ura, mí nam kal niri gb̄ay.

⁶ Hangel bale, ku lah kusol nzuk mgbe beŋer bahri : “Nzuk mbana ra yo gina. Í si nzoh nun ye.”

⁷ W̄y tiklari ra tom ke nam wud wud, mí ku lek lampe woyri. ⁸ Dale k̄ok̄ri ké ndibi ra ku goŋ num ké t̄aw w̄y tikla a r̄ynari bahri : “Í suh num woiri nd̄j hj na bay fe le, h̄ok̄ wah yo gel rimna.”

⁹ Mí r̄ynari ra yih nzak woyri bahri : “Nah ta suh-u hj wuri ya. Numu mah lampe wah ke lampe woiri mb̄ok ya. Su-su bay í t̄r wuri si gel-yeh num. Í yeh num nzuku a woiri.”

¹⁰ Ku t̄r si yéh num ra bale, nzuk mbana k̄ah ba. W̄y r̄ynari ké lek mun woyri geŋ ni ba, ku si ziŋ ni rih gel t̄jhmbih-ȳa w̄y, mí ku tuh ful gbukru kan tul woyri. ¹¹ Bol falu bale, k̄ok̄ri ké ndibi ra gi k̄ah gel t̄jhmbih, mí ku vb̄a nzakful bay rih bil puh-u bahri se : “Mbay, mbay wo, í mgbur ful hj na.”

¹² Bale mbay bay bahri : “Mí mgbur ful hj wuri ley ? Mi tu wuri ya.”

¹³ Kand̄okaw mí-i yo bah hj wuri bahri, í yo tul b̄ok woiri bay fe le, i tu nam gina gun nzuk pimatul ya. S̄awseh-u kara i tu ya pi.

¹⁴ Bayu ké gina gun nzuk pimatul na kand̄ok nzuk mbew ké t̄r si gahru ba d̄ih-u. Ke d̄i gun-lab pihna yeri dale, ke wal fe ziŋna ye k̄y nd̄ok woyri ke gelu gelu. ¹⁵ Gun a titilu, ke hj ni lari l̄r ba ndibi. Gun a sede-u, ke hj ni lari l̄r ba sede. Gun a sayu ba, ke hj ni lari l̄r ba mbew. A ge ge le ke hj ni lari mah ngerna ye ngerna ye, mí ke t̄r si gahru ye ra. ¹⁶ Gun-ȳa lari l̄r ndibi ra t̄jh z̄ay si yeh fe. Ke dam el ziŋ lari l̄r a boru ndibi d̄om tulu. ¹⁷ Gun-ȳa lari l̄r sede ra lab kaŋ pi. Ke t̄r si yeh fe, ke dam el ziŋ lari l̄r a boru sede d̄om tulu. ¹⁸ Gun ké ȳa lari l̄r mbew ra ba, ke t̄r si deh l̄ok̄, mí ke ḡr lari bahgaŋ ye ra ké ri.

¹⁹ Nam kal mah fe dara mí bahgaŋ woyri el ke gel gahru gi báy. Ke hj ku k̄j fal lari ye ra hj ni. ²⁰ Gun ké ȳa lari l̄r ndibi bah hj bahgaŋ ye : “Gaŋ bi, i hj mi lari l̄r ba ndibi, mí-i ziŋ a mbaŋu ba ndibi d̄om ri ba boh mí na-ay.”

²¹ Bale bahgaŋ ye bah hj ni bahri : “Su-su. Mu ba gun-lab pihna a suki. Law wo yo mbew ziŋ mi. Ké mu mgba s̄aw fe bi a nd̄j ba suki-ay le, fe bi a nḡj-u, mi k̄y nd̄ok wo. Mú gi kab bil law rihna bahgaŋ wo-ay.”

²² Gun a sede-u gi. Ke bah hj bahgaŋ ye bahri : “Gaŋ bi, i hj mi lari l̄r ba sede, mí-i ziŋ a boru sede d̄om ri ba niŋ mí na-ay.”

²³ Bale bahgaŋ ye bah hj ni bahri : “Su-su. Mu ba gun-lab pihna a suki. Law wo yo mbew ziŋ mi. Ké mu mgba s̄aw fe bi a nd̄j ba suki-ay le, fe bi a nḡj-u, mi k̄y nd̄ok wo. Mú gi kab bil law rihna bahgaŋ wo-ay.”

²⁴ Bale gun-lab pihna a ay ké ȳa lari l̄r mbew ra gi. Ke bahri : “Gaŋ bi, mi tu bahri se, a woiri ra, i kpuh mbamba. Waka ké i pah pay ya mí i ziŋ ri fe pay. Waka ké i m̄jh m̄jhi k̄y ri ya kara i mb̄uh fe payu mbah pul pi.

²⁵ H̄ekme lab mi. Mí-i deh l̄ok̄, mi mbek ri lari woiri ra. Fe woiri mí na-ay.”

²⁶ Mí bahgaŋ ye fer nzak ye bahri : “A wo gun-lab pihna-ay law wo ba law a pipiri-u, mu ba nzuk law h̄ekme. Mu tu bahri se, waka ké mi pah pay ya, mí-i ziŋ ri fe pay. Waka ké mi m̄jh m̄jhi k̄y ri ya kara mi mb̄uh fe payu mbah pul pi ra wa, ²⁷ ani mú-u poŋ lari bi-ay hj nzuk a boru s̄ob nunu bay mí ziŋ mbihlari a boru d̄om tulu ke el-na bi ya le ? ²⁸ Kaŋ dale í mgba ni. Í nah lari l̄r ké mbew ra hj nzuk ké yo ke lari l̄r ba boh-aw. ²⁹ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké ko fal fe ké bahgaŋ ye ndoh nd̄ok ye ba suki le, bahgaŋ ye bay hj ni a boru d̄om ri hj nḡjna-aw bay na h̄ok̄ok̄ h̄ok̄ok̄ kal a pol ra báy. Mí nzuk a ay ké hj fe bahgaŋ ye t̄jh suk ya bale, fe a nd̄j ké na nd̄ok ye ra ku nah-u

† NZUK MBANA ba Zezu. Mahbayu si tul nam gina ye. Í mgba Mbeta Matiye 8.11; 22.1-16 Mbeta Z̄ah 14.1-3

kpɔɔ. ³⁰ Kandɔkaw mí gun-lab pihna a ɔy ké tɔh suk ya ra, í mgba ni, í vbu ni bu kala bil tirim. Gelu-aw mí ke vùh rew ke mbihnun darara darara. Ke sù sel ye nger nger.”

³¹ Nam ké gun nzuk pimatul bay el gi bil riŋ dína ye ke tem nzak pihna yeri gbam le, namu-aw mí ke káb ké ndiseŋe tul arɔgaw mbay. ³² Ke dí sɔwanzukri gbam gi pol ye. Ke kéhr nzukri gel seđe kandɔk nzuk fe hɔlna kékehr samiri ke guyni kaŋ. ³³ Ke mbùh samiri kù fál ndɔk lakna ye. Guyni ba, ke kù fál ndɔk kperu ye. ³⁴ Wara mí mbay ra bay bah hɔ nzukri ké yo fál ndɔk lakna ye bahri : “Í gi wuri, a woiri ké mgbɔkɔ bah bi kù tul woiri, í ɔy wuri fe baah ké ba lák mbay ye ké-e lek geŋ wuri ke titilu dɔy ké-e ti sɔw lab nunmbam ke tusiba. ³⁵ Bayu ké ɔka i mi, mí i hɔ mi fe sùna, mi sù. Kɔkmbih i mi, mí i hɔ mi mbih, mi nzo. Mi gi ba gahru, mí i mgba in ziŋ mi. ³⁶ Mi ta ke gar ya, mí i ndoh mi gar. Mi na ba sena, mí i gi so mi. Ku mgba mi na vul mgbal, mí i gi mgba sɔw bi pi.”

³⁷ Wara mí a woyri sɔw Ngerzah ku bay el vbi ni bahri : “Gaŋ wah, seh a suŋ mí ɔka i mu, mí nah hɔ mu fe sùna, kɔkmbih i mu, mí nah hɔ mu mbih nzona le ? ³⁸ Seh a suŋ mí mu gi ba gahru, mí nah mgba in ziŋ mu le ? Seh a suŋ mí mu ta ke gar ya, mí nah ndoh mu gar le ? ³⁹ Seh a suŋ mí mu na ba sena, mu na vul mgbal, mí nah mgba sɔw wo le ?”

⁴⁰ Mí Mbay bay yih nzak woyri bahri : “Ba ketina, i yo ziŋ mi gaŋ. Mi yo bah bayay hɔ wuri, suki a suŋ ké i lab ziŋ gun bah bi mbew, a ye ké nzukri ko ni ba nzuk ya ra, ba a bi gaŋ, mí i lab ziŋ mi-aw.”

⁴¹ Wara mí Mbay bay bah hɔ nzukri ké yo fál ndɔk kperu ye bahri : “Í tɔr wuri ma sɔ, nazi ta wuri. Í si wuri kab bil hɔrɔ ké na sew ke sew ba nɔgɔh. Hɔrɔ ra lek lewsɔ ba fe mbay záh tukala ke záh nzak pihna yeri. ⁴² Bayu ké ɔka i mi, mí i hɔ mi fe sùna ya. Kɔkmbih i mi, mí i hɔ mi mbih nzona ya. ⁴³ Mi gi ba gahru, mí i mgba mi gahru ya. Mi ta ke gar ya, mí i hɔ mi gar ndohna ya. Mi na ba sena, mi na vul mgbal, mí i si so mi ya.”

⁴⁴ Wara mí ku bay el bah hɔ Mbay bahri : “Gaŋ wah, seh suŋ mí ɔka i wuri, kɔkmbih i wuri, i gi ba gahru, i si diŋ ndikpo, i na ba sena, i na vul mgbal, mí nah so wuri ya le ?”

⁴⁵ Wara mí Mbay bay el bahri : “Ba ketina, i saŋ mi gaŋ. Mi yo bah bayay hɔ wuri, fe ké i poŋ lab ziŋ gun bah bi, a ye ké nzukri ko ni ba nzuk ya-aw, ba a bi gaŋ, mí i poŋ lab ziŋ mi-aw.”

⁴⁶ Nzukri ké yo fál ndɔk kperu ye-aw, ku bay tɔr si gel ké vbɔna kal law nzukri sew ke sew ba nɔgɔh. Nzukri ké tu Ngerzah ba záh woyri ba, ku káb ke ɔkna sew ke sew ba nɔgɔh. »

26 ¹⁻² Zezu bah bayri-aw ɔh ba, ke bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri se : « A woiri i tu da. Toŋ nam seđe bay tɔhm-bih-i guy buma bá ti, mí ku ndóh gun nzuk pimatul ndɔk Rɔmri hɔ kú bar ni ké tul kpuh vbatay. »

³ Bil sɔwseh-u-aw ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk puh woyri gun Izarayelri, ku mbùh haniri ké kerpuh ngernzuk fe puhna, a ye Kayif. ⁴ Ku lek bay mgba ni ke kuŋbay, le kú i ni. ⁵ Ku bahri se, ku ta mgba ni ke nam tɔhm-bih ya rɔkɔ nzukri bá ur ngermu.

⁶⁻⁷ Zezu si Bedtani ké kerpuh Simu ké ndɔbe nzom ké mun ye. Ku kab nzak fe sùna bale, wuy a hani rih si tul Zezu ke kuh num bari a suki ké lari-u nger mbamba, mí ke fer numu kù tul Zezu. ⁸ Nzuk-dih fal yeri ko fe ké wuyaw lab, mí nun woyri sɔh. Ku bahri, sam fe bebna fe mí kaŋ le ? ⁹ Numay ɔam le, bay ziŋ lari ba nɔgi-u mah so keni kɔhkori.

¹⁰ Zezu tu sɔhbay woyri, mí ke bahri : « Bay fe mí i yo law wuyay ke bay le ? Fe ké-e lab ziŋ mi-ay na ba suki.

¹¹ Kɔhkori yo ziŋ wuri kpatara. A bi ba, mi káb ziŋ wuri kpatara ya. ¹² Num ké wuyay fer kù mun bi-ay, ba numgɔr mi munu. ¹³ Ba ketina, mi yo bah bayay hɔ wuri, gelri riw kú-u ka-kah baysuki hul bi ké ri le, ku hɔ riŋ dína wuyay mgbe pi. »

¹⁴ Wara mí Zudas Isikariyod nzuk-dih fal ye mbew ké sakra nzuk-dih fal ye a boh falu seđeri si tɔw ngernzuk fe puhna Ngerzahri. ¹⁵ Ke bahri : « A fe mí i hɔ mi bay mí ndoh ni ndɔk woiri le ? »

Mí ku ten lari ba bon say hɔ ni †. ¹⁶ Ur ke seh-u mí ke mɔh kpɔl yo geŋ sɔwseh a ɔy ké-e bay ndoh Zezu ké ndɔk woyri.

¹⁷ Nam a titilu bil nam tɔhm-bih-sù peŋ dan is kɔh. Nzuk-dih fal Zezuri vbi ni bahri : « Fál suŋ mú-u yih bay náh lek gel fe sùna tɔhm-bih-i guy buma wahri ké ri bay náh sù fe le ? »

¹⁸ Mí ke bahri : « Í si wuri bil puh-aw †† ké tɔw nzuk mbew. Í bah hɔ ni bahri, metere bahri, nam ye kɔh da. Ké kerpuh wo mí metere yo gi bay sù fe sùna tɔhm-bih ke nzuk-dih fal yeri ké ri. »

¹⁹ Nzuk-dih fal Zezuri ra lab kandɔk ké-e pih niri, mí ku lek fe sùna tɔhm-bih-i guy buma ra.

²⁰ Seh riŋ bale, Zezu kab nzak fe sùna ke nzuk-dih fal ye a boh falu seđeri. ²¹ Ku yo sù fe, mí Zezu bahri : « Mi yo bah hɔ wuri bahri se, nzuk mbew ké sakra woiri-ay bay te mi. »

²² Nzuk-dih fal yeri lah bayu kaŋ ba, law woyri rih niri mba. A ge ge le bah hɔ Zezu bahri : « Gaŋ bi, a bi ya, ra ma ? »

† LARI BA BON SAY nɔgi ya. Mah lari-yeh mgbal. Ké tɔw zibri, ku yo yeh mgbalri ke lari ké nɔgi ya. Bay tu bay lari bon say ra le, í kɔ Mbeta Exode 21.32 ke Mbeta Zacharie 11.12. †† Sɔw nzak vbeh bahri, puh-aw. Puh-u ba Zurusalem.

²³ Mí ke yih nzak woyri bahri : « Nzuk ké kab nzak fe sɔna-ay zih mi †, a ye mí ke bay te mi. ²⁴ Gun nzuk pirmatul bá hu kandɔk bay gun nzak pihna Ngerzah a lewsari vbeh kaŋ. Kúy. Koseh yo geŋ nzuk ké te ni. Koseh ké yo geŋ nzuku-aw, mah le, mbuŋ ni ya mí su. »

²⁵ Bale Zudas nzuk-te ni ra bah bay ra bahri : « Metere, a bi ya, ra ma ? »

Zezu bahri : « Bayu tɔh ke nzak wo da. »

²⁶ Zezu ke nzuk-dih fal ye a boh fal sederi yo sɔ fe, ke mbi peŋ, ke el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, mí ke gɔh. Ke wal hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Í yɔ, í sɔ. Peŋay ba mun bi. »

²⁷ Ke mbi kob a ngɔh sal in ††. Mí ke el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, ke ndar hɔ niri. Ke bahri : « Í nzo ndɔ ndɔ gbam woiri. ²⁸ Yimay ba sem bi ké Ngerzah ngɔh sal in zih daba nzukri. Semu fer kɔ siba ba sem ké lu salbay suya ké tul woyri. ²⁹ Mi yo bah bayay hɔ wuri, mi ta nzo mbih lehna kpuh viyɛh tɔhmbih-ay mba ur ke aŋay. Namu ké mi bay mbi kob a ay ba a foyu ba nam ké mi bay nzo mbih lehna kpuh viyɛh-ay zih wuri ké puh lakna bah bi ‡. »

³⁰ Kandɔkaw ku dí siŋ pirna hɔ Ngerzah fal fe sɔna tɔhmbih, mí ku tɔh si tul kasaw Oliveh.

³¹ Wara mí Zezu bah hɔ niri bahri : « Riŋ bi bay tɔh ba ndaw lihna hɔ wuri gbam ke suŋay. I dúk poŋ mi kandɔk bay ké mbete bolkusol Ngerzah bah lewsa bahri, *ke bay i nzuk-hɔl sami le, samiri bay zikri kparki kparki*††. ³² Fal tɔhna bi ke puh záh ke pɔymun a foyu dale, mi sí pol hɔ wuri ma tusiba Galile. »

³³ Mí Piyer el ke bay bahri : « Nzukri gbam poŋ mu kara a bi mi ta poŋ mu ya gaŋ. »

³⁴ Zezu ba, el bah ra báy bahri : « Mu bay poŋ mi ba ketina. Mi yo bah hɔ mu bahri se, suŋay gaŋ dara tuhndoy mgbal bá kah le, mu mɔy bay tul bi bɔk say bahri, mu tu mi ya. »

³⁵ Piyer bahri : « Ba ra hul gaŋ kara mi hú zih mu. Mi mɔy bay tul wo ya. »

Tɔr nzuk-dih fal ye a boruri gbam bah kaŋ pi.

³⁶ Wara mí Zezu ke nzuk-dih fal yeri si kɔh gel a hani ké tul kasaw Oliveh. Riŋ gelu ba *Gesemani*. Ke bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Í kab gelay geŋ mi. Mí si bah bay zih Ngerzah ké sɔ-aw. »

³⁷ Ke fah Piyer ke gun Zebederi ké sede si zih ni. Law ye se ni kal ngɔŋ, law ye titil kuŋna. ³⁸ Wara mí ke bah hɔ Piyer-ri bahri : « Law sena mbaŋ law bi mah hul. Í kab ke nun geŋ mi. »

³⁹ Ke loh tɔb ké tɔw woyri, mí ke guɔ siba ke nzaklaw ye yo goŋ Ngerzah. Ke bahri : « Baah, ful a boru yo ra ri bay hɔ kob haŋ fahna wo ké tul suya nzukri bá kal le, mú loh ma fal hɔ mí nzo ya ‡. Keni-aw kara mú lab fe ké law bi yih ya. Mú lab fe ké mu yih ma. »

⁴⁰ Zezu ur el si tɔw nzuk-dih fal yeri ké say ra, mí ke zih niri ké tul nam. Ke bah hɔ Piyer bahri : « Ngerna-kab ke nun geŋ mi sɔwseh mbew mba mu ley ? ⁴¹ Í yo tul bɔk. Í goŋ Ngerzah rɔkɔ fe-leh law bá ndih wuri. Tem nzuk yih bay lab suki, mí huhumun nzuk mah ya. »

⁴² Ke el si gel goŋ bah ye ra báy. Ke bah ra báy : « Baah, ful a boru bay hɔ kob haŋ fahna wo ké tul suya nzukri bá kal ra ta-a, mah bay mí nzo le, mú hɔ fe-u tɔh kandɔk ké mu yih. »

⁴³ Ke el gi tɔw nzuk-dih fal yeri ké sayaw, mí ke zih niri tul nam. Nam lab niri rɔko rɔko. ⁴⁴ Ke poŋ niri na nam, ke el a bɔk sayu si gel-bah bay zih bah ye. Ke el bah ra báy. ⁴⁵ Wara mí ke el si tɔw nzuk-dih fal yeri. Ke bahri : « I tɔŋ ɔk mun woiri bil nam báy le ? Í ko, sɔwseh gun nzuk pirmatul kɔh da. Ku gi bay ndoh ni ndɔk nzuk suyari.

⁴⁶ Ur siba, náh si nzɔh nun woyri. Í ko nzuk-te mi ké gi-aw. »

⁴⁷ Ke yo bah bay kob báy bale, í ko, Zudas ké yo sakra nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ra nda pol daba nzukri ba ngɔ-u gi tɔh tul ye. Nzukuri mgba mahwɔyri ke kpuhri ké ndɔk woyri gbiri gbiri. Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri mí pih niri. ⁴⁸ Nzuk-te Zezu ra sɔk niri fe kú-u bay tu ni keni. Ke bahri se : « Nzuk a ay ké mi hɔhru ma law bi le, ba a ye munu. Í mgba ni. »

⁴⁹ Zudas bá kɔh ké tɔw Zezu bale, ke hɔhru ni ma law ye bahri se : « Soko woiri metere bi. »

⁵⁰ Mí Zezu bah hɔ ni bahri : « Yɔh, mu gi da. »

Wara mí ku mgba ni.

⁵¹ Í ko. Nzuk mbew ké sakra nzuk-dih fal Zezuri lu mahwɔy, mí ke te gaysuk gun-laɔ pihna ngernzuk fe puhna Ngerzah feked kuŋ. ⁵² Wara mí Zezu bahri : « El ke mahwɔy wo ndoh vulu. Nzuk ké i hul ke mahwɔy le, ke hu hul mahwɔy pi. ⁵³ Uwa, mu tu ya le wo ? Mi goŋ ra bah bi Ngerzah sona le, ke pih tem nzak pihna ye a ngermuri

† Sɔw nzak vbeh bahri, nzuk ké ndoh ndɔk bil tasaw fe sɔna zih mi. Ké gel fe sɔna tɔhmbih-i guy buma zibri, a woyri gbam ku ndoh ndɔk woyri bil tasaw zih ni. Fe labna-u ba fe labna law in. Sɔwu mí ku ta tu bahri, nzuk-te Zezu ba Zudas. Í mgba Mbeta Siŋ (Psaumes) 41.9 tuh ke gel kɔna-ay. †† Kob a NGɔH SAL IN ké zibri yo nzo-u ké gel fe sɔna tɔhmbih-i guy buma na bay tul sal in ké Ngerzah ngɔh zih niri ke sew Moyiz. ‡ Sɔw nzak gerek vbeh bahri, nzo yim, mí nah ten sɔw fe labna zibri ké gel fe sɔna tɔhmbih-i guy buma. Ké gel fe sɔna-aw, ku ndar kob yimri ba niŋ ké sɔk bay fe niŋ. Kob a titilu sɔk bay dina ké Ngerzah di gun Izarayelri ba nzuk yeri. Kob a sede-u sɔk bay bolkusol ké Ngerzah hɔ niri ke sew Moyiz. Kob a sayu sɔk bay sal in ké Ngerzah ngɔh zih niri ke Moyiz ké tul kasaw Sinay. Kob a ɔh tɔru sɔk bay loŋna riŋ Ngerzah ke mun rihna bay law in ye ké mgba zih niri ké ten mun. †† Gel kɔna-u na bil Mbeta Zacharie 13.7. ‡‡ Sɔw nzak gerek bahri, ful yo ra ri le, mú lu kob yim-ay ke tul bi ma fal. Kob ra ba haŋ fahna Ngerzah mí kandɔk yim yo hɔ mun nzukri laŋ teka teka, kob haŋ fahna Ngerzah hɔ mun nzukri rol kaŋ. Í mgba Mbeta Ten sɔw bay 14.10

hok hok † hij mi ya le ? ⁵⁴ Mí-aw ra wa, bay ké na bil mbete Ngerzah ra bay lab yo gelu ani báy le ? Bay fe le ba ra fe fe ganj kara bay Ngerzah bay lab kandak ké-e bah. »

⁵⁵ Sawseh-u, Zezu bah hij daba nzukri ra bahri : « I gi wuri ke mahwuyri ke kpuhri bay mgba mi keni wa, mi ba nzukbaa le wo ? Nam ke nam mi kab bil ila vul kani Ngerzah yo firma nzukri bay ye, mí i mgba mi ya. ⁵⁶ Mí fe-ay gbam tih da hij bay ké na bil mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzahri lab yo gelu. »

Wara mí nzuk-dih fal yeri duk ponj ni.

⁵⁷ Nzukri ra mgba Zezu mí manj ni si kah kerpuh Kayif ngernzuk fe puhna Ngerzah. Nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri mbuh ri hani gej ni. ⁵⁸ Piyer ba, mbehle sina fal woyri si kah kerpuh ngernzuk fe puhna Ngerzah ra. Ke rih, mí ke kab zih gun-lab pihna ngernzuk fe puhna Ngerzahri bay ko ani mí bayu bay oh le. ⁵⁹ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk-kun salbay a boruri gbam ba ††, ku yah nzukri ké bay kun bay kú nzak Zezu bo ngernzukri bá kun salbay hul kan tul Zezu. ⁶⁰ Daba nzukri gi kun bayri bod bod kú nzak ye, mí bay woyri-aw mgba tul ye mbew ya. Oh tóru bale, nzukri sede gi. ⁶¹ Ku bahri : « Gunworo-ay bahri se, ke mah bay haw vul kani Ngerzah. Bil nam say mí ke él mboh yo gelu. »

⁶² Mí ngernzuk fe puhna Ngerzah ur síba wud. Ke bahri : « Bay ké nzukri lab kan tul wo-ay ra wa, mu fer bayu ya le wo ? »

⁶³ Zezu yo denj. Mí ngernzuk fe puhna Ngerzah ra el bahri : « Mú hah mun wo ke riñ Ngerzah a ye Ngohnzuk, mú bah nzak wo hij náh lah, mu ba Ngermbay, gun Ngerzah ra le ? »

⁶⁴ Zezu bahri : « Bayu tih ke nzak wo. Bay a boru-ay yo ri. Mi yo bah bayay hij wuri, ur ke guri-ay, i bay ko gun nzuk pimatul kab bel Ngerzah nzuk huhrumun a luki ba ndak lakna ye. I kó gina ye bil dikmambam ur ke nunmbam ‡. »

⁶⁵ Wara mí ngernzuk fe puhna Ngerzah goh gar mun ye tir. Ke bahri se : « Nzukay fah Ngerzah munu. Nah zoklb mun wahri bay tul bay a lah-u báy le ? A woiri i lah nzak ye ké fah Ngerzah. ⁶⁶ Kerbay woiri na ani ké tul ye le ? »

Ngernzuk-kun salbayri yih nzak ngernzuk fe puhna Ngerzah ra bahri : « Ke mah hul ganj. »

⁶⁷ Wara mí ku sa-sam kú nun ye. Ku dur ni, ku mbal ni. ⁶⁸ Ku bahri : « A wo Ngermbay, Ngerzah bá ndoh riñ nzukri ké vbə mu-ay ké nzak wo, mú ten hij na. »

⁶⁹ Piyer ba, kab bil kerpuh ngernzuk fe puhna Ngerzah ra bale, gun kabna a wuyy gi taw Piyer. Ke bahri : « A wo ra mu ba boh sina Zezu ké Galile ra pi. »

⁷⁰ Mí Piyer may bay ké pol daba nzukri bahri : « Mi tu sam bay wo ké mu bayay ya. »

⁷¹ Bale Piyer loh si yo nzak ila, mí wuy a boru ba gun kabna ko ni, mí ke bah hij nzukri ké yo ri-aw bahri : « Gunworo-aw ba boh sina Zezu ké Nasared ra. »

⁷² Piyer may bay ra báy. Ke hah mun ye bahri se : « Bok mbew bi gel-tu nzuk ra ya. »

⁷³ Bol falu ndj bale nzukri ké yo ri-aw loh si taw ye, mí ku bahri : « Ketina. A wo-ay, mu yo sakra nzuk yeri bayu ké sam bay bahna wo-ay mí ten mu ba zib a tusiba Galile. »

⁷⁴ Wara mí Piyer hah hul bahri : « Bok mbew bi gel-tu nzuk ra ya. »

Sa gelaw mí tuhndoy mgbal kah koñronj. ⁷⁵ Mí Piyer ker si tul bay ké Zezu bahri, dara tuhndoy mgbal bá kah le, a ye ke may bay tul Zezu bok say bahri, ke tu ni ya.

Kandakaw Piyer tih kala mí nduh mahrew. Ke vuh ke mbihnun voh voh.

27 Tipele zay bale ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri ngah tul bay woyri bay i Zezu.

² Ku ngah ni si keni ndoh ndak Pilad ké sezar pih ni ba guvener tusiba Zude.

³ Wara mí Zudas nzuk-te Zezu ra ko ngernzukri kun salbay hul kan tul Zezu bale, law ye se ni dok dok, mí ke el si ke lari ké bon say ra hij ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri. ⁴ Ke bahri : « Mi lab suya. Mi te nzuk law a teh-u. »

Mí ku bahri : « Bay wah ta-a. Bay wo sa munu. »

⁵ Zudas ba, mek lari ra way kú síba ké vul kani Ngerzah, mí ke tór si tasol †† i tul ye.

⁶ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri fah lari ra, mí ku bahri : « Lari-ay ba lari sem. Suya bay banj fe-u mbuh ke lari fe hja Ngerzah. »

⁷ Bale ku lek bay ké hansekle woyri, mí ku si yeh keni waka nzuk-mboh iri lab gelu ba gel-gor hul sawnzuk a boruri. ⁸ Sawu mí nzukri yo di waka-aw ba Waka Sem kah guri-ay. ⁹ Wara mí bay ké Zeremi gun nzak pihna Ngerzah a lewsa vbeh ra lab yo gelu. Bayu bahri, *gun Izarayelri mgba tul nzuk-hol sami mah ke lari bon say.*¹⁰ *Mí ku ya lari-u si yeh keni waka nzuk-mboh iri. Fe-u lab kandak ké Ngerzah bah hij gun nzak pihna*††.

† Saw nzak bahri, ke pih lezoñ tem nzak pihna ye a ngermuri ba boh falu sede ya le ? Ngina nzukri bil lezoñ mbew le, kah sad sad boh gel tətəklə (6.000) ya le, sad sad boh gel boh falu sede (12.000). †† Saw nzak gerek di manja ngernzuk-kun salbayri ba sanhedereñ. ‡ Í

- ¹¹ Mí Zezu yo pol guvener. Guvener vbi ni bahri : « A wo mú-u ba mbay zibri ra le ? »
Zezu ba, yih nzak ye bahri : « Nzak wo mí bah-aw. »
- ¹² Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri dir bay kú tul Zezu, mí ke fer bay ya. ¹³ Wara mí Pilad bahri : « Daba bayri kú-u goh mu keni-ay ra wa, mu lah ya lo ? »
- ¹⁴ Mí Zezu fer bay mbew ya. Fe-u na guvener Pilad ba saŋ h̄j ni ke kab yer.
- ¹⁵ Gelke t̄hmbih-i guy buma kaḥ le, guvener yo sel mgbal mbew ba fe labna ye. Ke yo sel mgbal a aḡ ké zibri yih bayu. ¹⁶ Ké mbihmbamu-aw, mgbal a hani mbew yo ri. Riŋ ye ba *Bar-Abba*. Bay fe labna ye ya gelri gbam.
- ¹⁷ Mí gun Izarayelri mbuḥ ké ndiseŋe bale, guvener vbi niri bahri : « Mí sel nzuk a suŋ le ? Ké sel Bar-Abba mini Zezu ké i dí ba Ngermbay ra le ? »
- ¹⁸ Pilad tu bahri se, ba sere mí ku ndoh Zezu ndok ye. ¹⁹ Pilad kab ndiseŋe tul arŋgaw mbay, mí wuy ye pih nzak pihna si kaḥ ni bahri se : « Mú lu mun wo ke bil bay nzuk law a teh-u-aw ma fal. Kerbay zoklɔ mi bay lɔlɔ a suya-u ké mi lɔl zif ni ke suŋay. »
- ²⁰ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri ndoh bay bil law daba nzukri h̄j kú sok Pilad bá sel Bar-Abba. Zezu le kú i ni i. ²¹ Pilad vbi bay ra báy bahri : « Ké sakra nzukri ké sede ra wa, a ge mí i yih bay mí sel ni le ? »
- Mí ku bahri : « Bar-Abba mí mú sel ni. »
- ²² Pilad bahri : « Mí-aw ba, a fe mí-i láb zif Zezu ké i dí ni ba Ngermbay ra le ? »
- Gbam woyri bahri : « Bar ni bar gaŋ. »
- ²³ Pilad ba, bahri : « Suya fe gaŋ mí ke lab mah zif hul ké tul kpuh vbatay le wo ? »
- Bale ku vb̄a nzak ba mgbe-u gurum gurum : « Bar ni bar gaŋ. »
- ²⁴ Pilad ko bahri, gosobay mba ni. S̄uḥbay gun Izarayelri mgbe gododo gododo le, el mgbe ra báy bale, Pilad ya mbih, mí ke wok ndok ye ké nun nzukri gbam. Ke bahri se : « Mi ta bil bay hul nzuk law a teh-u-ay ya. Ba bay woiri sa. »
- ²⁵ Bale gun Izarayelri gbam el ke bayu bahri : « Bay hul ye-aw le, nah ya kú tul wah ke tul gun wah pi. »
- ²⁶ Wara mí Pilad sel Bar-Abba. Zezu ba, ke ndoh ni ndok soze yeri. Ku zɔr ni ke ndehdɔŋ dara kú bar ni báy.
- ²⁷ Wara mí sozeri kal zif ni rih bil kerpuh guvener, mí ku dí tɔr soze a boruri gbam gi mbuḥ tul ye. ²⁸ Ku lu gar ye, ku el ndoh ni mah gar mbay ké s̄ih hola hola. ²⁹ Ku kaŋ ngatukru ba gubatul mbay ndoh tul ye. Ku ndoh kaŋkpuh ba mahwuy mbay ké ndok lakna ye. Ku huk pol ye, mí ku sak ni kandokay : « Soko woiri wo, mbay zibri. »
- ³⁰ Ku sa-sam kú nun ye, mí ku nah kaŋkpuh ké ndok ye ra vb̄a tul ye keni kɔy kɔy. ³¹ Ku sak ni mah niri bale, ku lu mah gar mbay ra el ndoh ni gar ye, mí ku si zif ni ma gel-bar nzukri ké tul kpuh vbatay.
- ³² Sina woyri ku ko nzuk Siren † a hani yo kalna. Riŋ ye ba Simu. Sozeri hah ni suk kpuh vbatay hul Zezu. ³³ Ku kaḥ gel kú-u dí ba Golgota. Golgota sok bahri, gbogbotul. ³⁴ Ku h̄j ni yim kú-u zukru ke saŋkpuh *mir*††. Zezu puḥ rub, mí ke sa nzo ya.
- ³⁵ Ku bar ni ké tul kpuh vbatay bale, ku faḥ gar ye kehr kú ke gelu gelu, ku nda bele keni ‡. ³⁶ Ku kab yo kɔr ni.
- ³⁷ Gbekre kú-u vbeh fe salbay hul ye kan ri, ku bar fál síba tul ye. Salbayu vbeh kandokay : « Zezu mí na-ay mbay zibri. » ³⁸ Wara mí ku bar nzukbaa ngomnari sede ké t̄aw ye ††, nzuk a mbewu ké fál ndok lakna ye, nzuk a sede-u ba, ké fál ndok kperu ye.
- ³⁹ Nzukri ké yo kalna le te tul woyri boko boko yo far ni keni ††. ⁴⁰ Ku bahri : « A wo ké mu bahri, mu háw vul kani Ngerzah, mí bil nam say le, mu él mboh yo gelu ra, mú ya mun wo. Ké mu ba gun Ngerzah ra, mú der ke tul kpuh-ay. »
- ⁴¹ Kaŋ pi mí ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri yo sak ni. ⁴² Ku yo bahri : « Ke ya nzuk a boruri, mí ke mah ya mun ye ya dih. Mbay gun Izarayelri ra ké der ke tul kpuh-ay h̄j na náh ko dara náh kán law wah tul ye báy. ⁴³ A ye ké-e poŋ mun ye h̄j Ngerzah ra, Ngerzah yih bay ye le, ké ten ni ke bil bayay, bayu ké-e bahri se, Ngerzah mí ba bah ye. »
- ⁴⁴ Nzukbaa ngomnari kú-u bar niri ké t̄aw ye kara yo far ni pi.
- ⁴⁵ Seh yo tul puh bale tirim ya gel kpuḥ kaḥ saŋseh say boklew. ⁴⁶ Saŋseh say kaḥ, mí Zezu dí fe beleŋ bahri : *Eli, Eli lema sabaktani ?*
- Bayu yih bahri, Ngerzah bi, Ngerzah bi wo, bay fe mú-u poŋ mi diw le ††† ? ⁴⁷ Nzuk a haniri ké yo dih ya bá lah fe dína ye ra bale, ku bahri : « Nzuk ra dí Eli gun nzak pihna Ngerzah a lewsa. »

mgba Mbeta Daniel 7.13-14 tuh ke gel k̄jna-ay. †† Í mgba Mbeta Fe labna Tempuki 1.18-19 ††† Í mgba Mbeta Zacharie 11.12-13 ke Mbeta Jérémie 18.2-3 ke 19.1-13 ke 32.6-15 tuh ke gel k̄jna-ay. † SIREN ba puh ké Afirik ké tusiba Libi. †† Í mgba Mbeta Matiye 2.11 tuh ke gel k̄jna-ay bay ko bay saŋkpuh mir ba fe ké h̄j sena voh ké mun nzuk. ‡ Í mgba Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.19 tuh ke gel k̄jna-ay. †† Í mgba Mbeta Esaie 53.12 tuh ke gel k̄jna-ay. ††† Í mgba Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.8 tuh ke gel k̄jna-ay. †††† Gel k̄jna-u

⁴⁸ Nzuk mbew ké sakra woyri ba, ur ke dukna si mbi sifonj nggah ké nzak kəwkpuh mí səh ke yim a sūh-u †. Ke ndar si tuŋ nzak Zezu bay ké yəq. ⁴⁹ Nzuk a boruri yo bah hɔ nzuk ra bahri, ké poŋ, kú ko, Eli gun nzak pihna ra bay gi yə ni mini ani le ?

⁵⁰ Zezu el vbə nzak belej báy bale, ke poŋ tem mun ye tər si záh.

⁵¹ Mí í ko, baw gar a yih-u ké kuŋ gel yona Ngerzah ke gel yona nzukri ké bil vul kani †† gəh tir ke síba kəh síba poŋ gel yona Ngerzah na ngah. Tusíba laŋ yik yik. Fihri sak bukuku bukuku pi. ⁵² Tupalri mgbur na ngah ngah hɔ səw nzuk Ngerzahri kú-u poŋ tukala lewsə ra, ku tɔh ke pəymun a foyu. ⁵³ Ku tɔh ke ləkə hul woyri fal tɔhna Zezu ke pəymun a foyu, mí ku si rih bil puh ké law Ngerzah te sa sari ‡ hɔ daba nzukri ko niri ko-ko. ⁵⁴ Kumandah ke soze yeri ké yo kər gel-bar Zezu ra ko tusíba ké laŋ pi, ku ko fe a boruri ké kal kaŋ pi, mí tem mun woyri tɔh kereŋ kereŋ. Ku bahri se : « Nzukay, ke ba gun Ngerzah gaŋ. »

⁵⁵ Daba wuyri yo ri. Ku yo ba díh-u ké sar gel ké gel-bar ni yo ko kona. ⁵⁶ Wuy a hani-uri ur ke tusíba Galile yo dih fal Zezu, ku so ni. Ké sakra wuyri ra Mari ké Makdala, Mari mah Zak ke Zezeb, wuy Zebede pi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Nzuk fe zɔŋna a hani mbew yo ri ††. Riŋ ye ba Zezeb ké Arimate. Ke dih fal Zezu pi. Seh na nɔh bale, ke si təw Pilad vbi ni hul Zezu. Wara mí Pilad pih bolnzak hɔ soze yeri bay kú poŋ ful hɔ Zezeb bá der hul Zezu. ⁵⁹ Ke der hul Zezu, mí ke kuh hulu ke ladara a puki ké taŋ fɔnak fɔnak. ⁶⁰ Ke mbi si mbek ké bil hoh kasaw kú-u fel lewsə bay mbek hulri bilu. Hoh-u ku mbek ri hul mbew ya báy. Ku kikri mah kasaw mbih nzaku, mí ku tər. ⁶¹ Mari ké Makdala ke Mari a boru yo ri. Ku kab yo ko kona ma hoh kasaw ra.

⁶² Tipele-u ké nam a sede-u bil nam tɔhmbih-i guy buma, ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke fariziri si təw Pilad. ⁶³ Ku bahri : « Mbay, nah ker bay si tul bay ké nzuk nzak rəkna bah ra. Seh ké-e yo ke nun báyaw, ke bahri se, nam a sayu fal hul ye le, ke él kab ke nun. ⁶⁴ Kaŋaw mí mú pih bolnzak hɔ sozeri bá kər tupal ye ra kəh nam a sayu rəkə nzuk-dih fal yeri bá gi rih hul ye, mí ku él bah hɔ gun Izarayelri bahri, nzukaw tɔh ke puh záh el kab ke nun. Dale bay fe rəkna woyri-aw bay suya kal fe rəkna a pol ka-kal. »

⁶⁵ Pilad yih nzak woyri bahri : « Sozeri ra mí kabaw. Í hɔ niri kú si kər tupal ra kandək ké i tu-tu ra. »

⁶⁶ Kandəkaw mí ku si, ku rɔh nzak tupal ra el laɔ zezele fe guvener kan ri dara ku hɔ sozeri ra kər báy.

28 Nam a sede-u bil nam tɔhmbih-i guy buma ba baw nam əkna kal. Nam tɔhmbih a sayu kəh da. Namu ba nam a titilu bil dimasi. Gel pele, Mari ké Makdala ke Mari a boru, ku tɔh bay si ko tupal Zezu. ² Bil namaw mí tem nzak pihna Gaŋ tul feri riw der ke nunmbam gi. Í ko, tusíba laŋ yik yik kikri mah kasawaw vbu fál mbew, mí tem nzak pihna-aw kab tulu. ³ Mun ye nduy kandək sakna mbam. Gar ye pu kəh kəh ††. ⁴ Sozeri ké kər tupal ra, mun woyri to kpak kpak ba həkme. Ku lih síba kandək hulri kaŋ. Bol falu wuyri kəh tupal. ⁵ Tem nzak pihna ra ko wuyri ra bale, ke bahri : « Í laɔ wuri həkme ya. Mi tu bahri se, i yo yah hul Zezu kú-u bar ni ké tul kpuh munu. ⁶ Hul ye ta gelay ya bayu ké-e tɔh ke puh záh ke pəymun a foyu kandək ké-e bah bayu pol ra. Í gi wuri ko gel-mbek hul ra ké na-ay. ⁷ Í si gah, í bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri, Zezu tɔh ke puh záh ke pəymun a foyu. Í lah wuri, ke tər pol hɔ wuri ma Galile. Ku zɔŋ ni ké ri. Í lah, mi bah hɔ wuri da. » ⁸ Wuyri ra el tɔh ke bil hoh kasaw-mbek hul ra ke həkme pi ke law rihna a luki pi. Mí ku tɔh ba gah-u ke dukna si bah bayu hɔ nzuk-dih fal Zezuri lah.

⁹ Wuyri si mahful kəb báy, mí í ko, ba Zezu mí nzəh nun woyri. Ke bahri : « Soko woiri wo. »

Ku gi təw Zezu, mí ku huk pol ye. Ku mgbə bək ye, mí ku dim ni. ¹⁰ Wara mí Zezu bahri : « Í laɔ həkme ya. Í si bah hɔ yɔn biri bahri se, kú si Galile le, ku zɔŋ mí ké ri. »

¹¹ Wuyri-aw tər, mí í ko, soze-kər tupal a haniri ra el si bil puh mí ndazi bay feri ké kal ke gelu gelu hɔ ngernzuk fe puhna Ngerzahri lah. ¹² Ngernzuk fe puhna Ngerzahri mbuh hani ke ngernzuk gun Izarayelri, mí ku mbuh nzak mbew. Ku fəh lari mah fe, mí ku hɔ sozeri bahri se, ¹³ sozeri bá bahri, ku na nam, mí nzuk-dih fal yeri gi mbi hul ke suŋ, mí ku tər keni. ¹⁴ Bayu toh ra suk guvener le, ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri bay voh law ye rəkə ké laɔ fe a se-u zɔŋ niri soze-kər hulri.

¹⁵ Sozeri yə lari ra, mí ku bah bayu kandək kú-u sək niri. Bayaw ra mí zíbri yo tulu kpuru kəh guri-ay.

¹⁶ Nzuk-dih fal Zezu a boh falu mbewri tər si tusíba Galile. Ku si tul kasaw a əy ké Zezu sək niri pol ra. ¹⁷ Ku ko Zezu, ku huk síba ké pol ye mí ku dim ni. Keni-aw kara kerbay zukru niri. ¹⁸ Zezu loh ma təw woyri, mí ke bah bayay hɔ niri bahri : « Mi zɔŋ huhmun-lak mbay tul feri gəh ké nunmbam pi ké tusíba pi. ¹⁹ Kaŋ dale í si wuri. Sina woiri le í hɔ səwnzukri gəh bá tɔh ba nzuk-dih fal biri, kú tɔh bil batem mbuh zɔŋ Ngerzah ba səw ye a ye

titil bay bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.1. Gelke i kɔ siŋay kəh əh tər le, i tú bahri se, nzuk ké bah bayu si gada. Ngerzah poŋ nzuku diw wum ya, wara le bayu ba bay haw ngermu. † I mgbə Mbeta Siŋ (Psaumes) 69.22 tuh ke gel kɔna-ay. †† Bay tu bay gar ké kuŋ bil vul kani Ngerzah ké kehr gel yona nzukri ke gel yona Ngerzah le, í kɔ Mbeta Exode 26.31-33. ‡ Puh-u ba Zurusalem. Bay tu bay puh ké law Ngerzah te sa sari le, í kɔ Mbeta Ten səwbay 21.10, Mbeta Galadri 4.25-26, Mbeta Ebereri 12.18-24 †† I mgbə Mbeta Esaie 53.9 tuh ke gel kɔna-ay. †† Səw nzak bahri, kandək neige. NeigePU KPAH KPAH kandək ndoy tul nday kaŋ.

Garɗ tul feri riw ké riŋ ye mbew yaŋ, a ye, baah, gun, Tempuki. ²⁰ Í firma niri kú yo tul bay biri ké mi bah hɗ wuri. Í ko, mi yo ziŋ wuri nam ke nam kaŋ sew a ɗh tɔr sewri. »

Mbeta Marki

1 Baysuki hul Zezu ké ba Ngermbay gun Ngerzah titil kandɔkay.

² Baysuki ra ti kandɔk ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ vbeh bayu. Ngerzah pih bahri se : *Í ko, mi pih gun nzak pihna bi yo pol wo[†] bay lek ful geŋ mu^{††}.* ³ Kusol ye mgbe bil lawkɔr bahri, *í lek wuri mahful geŋ Miyori, fulu sa gelaw mí í lek bá na kparak kparak[‡].*

⁴ Kandɔkaw mí Zàh t̄jh bil lawkɔr, ke yo hj nzukri t̄jh bil batem a mbih. Ke yo ka-kah bay batem a mbilaw, kú mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul Ngerzah bay hj salbay suya bá lu ké tul woyri. ⁵ Zibri ur ke tusiba Zude gbam mbyh ma t̄aw Zàh. Zibri riw ké Zurusalem kara pi. Ku hj Zàh soh niri mbih batem bil mahmbih Zurdeŋ. Nzak woyri yo ten bay suya woyri.

⁶ Zàh ra ndoh gar kú-u kaŋ ke pirma zɔŋzɔŋ ^{‡†}. Ke ngàh s̄jh ye ke sal hɔko. Fe s̄yna ye ba zele ke num zuhru.

⁷ Ke ka-kah bahri : « Nzuk a luki yo gina. Díŋ tul bay sel sal sabɔk ye kara mi mah ya. ⁸ A bi, mi hj wuri t̄jh bil batem a mbih. A ye le ke bay hj wuri t̄jh bil batem a Tempuki. »

⁹ Ké bil namuri-aw Zezu ur ke Nasared ké tusiba Galile gi k̄ah t̄aw Zàh, mí ke hj Zàh soh ni mbih batem bil mahmbih Zurdeŋ. ¹⁰ Zezu yo t̄jh ke bil mbih, sa gelaw mí ke ko nunmbam mgbur boloŋ, mí ke ko Tempuki der kandɔk mbɔre gi kab tul ye. ¹¹ Kusol ba, t̄jh ke nunmbam bahri : « A wo mú-u ba gun sana bi. Law bi na sa tul wo. »

¹² Sa gelaw mí Tempuki sɔkrɔ ni si bil lawkɔr. Ke lab nam bon niŋ ké bilu. ¹³ Nam bon niŋaw, nzukbaa a ye mbay zàh tukala yo ndoh law Zezu ke bay. Zezu kab gel yona nayri. Tem nzak pihnari yo so ni.

¹⁴⁻¹⁵ Seh kú-u mgba Zàh mbih vul mgbal ra, Zezu si tusiba Galile. Ke ka-kah bahri : « Lák mbay Ngerzah gi k̄ah da. Le í mbi law woiri ké tul suya ma fal el kan law woiri tul Ngerzah. Í yà baysuki lák mbay ye ma law woiri. »

¹⁶ Zezu si sina ke bel mahmbih Galile, ke ko nzukri sede ba Simu ke yjn ye Andere. Ku yo vbu k̄eke woyri bayu kú-u ba nzuk-mgba nzuyri. ¹⁷ Zezu bah hj niri bahri : « Í gi fal bi. Mi bay sɔb wuri t̄jh ba nzuk-mgba nzukri hj mi. »

¹⁸ Ku poŋ k̄eke woyri. Sa gelaw mí ku dih fal ye. ¹⁹ Zezu loh tɔb, mí ke el ko nzuk a boruri sede ba Zak ke yjn ye Zàh. Bah woyri ba Zebede. Ku kab bil kumbon yo lek nun k̄eke. ²⁰ Sa gelaw mí Zezu di niri. Gun Zebederi ba, ku poŋ bah woyri ke nzuk pihnari ké bil kumbon, mí ku si fal ye.

²¹ Zezu ke nzuk-dih fal yeri si k̄ah Kapernayum. Nam ɔknari, Zezu yo si vul *misoŋ*. Sa gelaw mí ke firma nzukri bay Ngerzah. ²² Gosobay zi nzukri bay tul fe firma ye, bayu ké fe firma ye na kandɔk fe firma nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ya. Ku yo mbi bay Ngerzah firma nzukri keni. A ye ba, ke bah bayuri kandɔk a ye mí ke ba mbay bolkusolu.

²³ Zàh yo tul nzuk a hani ké kab bil vul misoŋaw. ²⁴ Sa gelaw mí ke vb̄a nzak bahri : « Zezu ké Nasared, a fe wo mí yo sakra wah le ? Mu gi bay beb na wa ? Mi tu mu tu-tu. Mu ba nzuk lawpuki Ngerzah. » ²⁵ Mí Zezu hah zàh bahri : « Poŋ nzak wo-aw. Mú t̄jh ke tul nzukay. »

²⁶ Zàh ra laŋ nzuk ra yik yik, ke vb̄a nzak beler, mí ke t̄jh ke tul nzuku poŋ ni gaŋ ba.

²⁷ Nzukri riw kab yer. Fe-u na niri ba saŋ hj ku fah bay ké sakra haniri. Ku yo bahri, sam fe firma fe mí kari le ? Ke firma bay Ngerzah ba foyu ke kusol mbay. Ke hah zàh tukulari mí ku h̄ek ni.

²⁸ Kandɔkaw mí riŋ dína Zezu mgbe ké tusiba Galile riw. Sa gelaw mí mberem ye yà tusiba-aw yàh yàh.

²⁹ Zezu t̄jh ke vul misoŋ. Sa gelaw mí ke si kerpuh Simu ke Andere. Zak ke Zàh mí si ziŋ niri pi. ³⁰ Mahfay Simu na sena. Mun ye zaŋ biɔ biɔ. Sa gelaw mí ku bah bayu hj ni. ³¹ Zezu si t̄aw mahfay ye ra bay ɔr ni. Zezu bá mgba ndɔk ye le, mun mahfay ra voh, mí ke ur mgba niri gahru.

³² Bɔklew, seh yo riŋna bale, nzukri f̄ah nzuk senari riw gi keni k̄y t̄aw Zezu ^{‡†}. Ku f̄ah nzukri ké zàh yo tul woyri gi keni pi. ³³ Nzukri riw ké bil puh-aw mbyh hani ké nzak vul mer mer. ³⁴ Zezu gah daba nzukri ké gi ke sena woyri boɔ boɔ. Ke n̄h zàhri ba nḡi-u pi. Ke hah niri báh bay bay fe le, ku tu ni tu-tu.

[†] Í mgba Mbeta Exode 23.20 tuh ke gel k̄jna-ay. ^{††} Í mgba Mbeta Malachie 3.1 tuh ke gel k̄jna-ay. [‡] Gel k̄jna-ay Mbeta Esaie 40.3. ^{‡†} Í mgba gel k̄jna-ay tuh ke Mbeta Matiye 3.4 ^{‡‡} Zibri bahri, seh riŋ, tipele teh ba nam mbew. Nam ɔkna woyri ɔh bay fe le, seh riŋ. Ba nam pihna a titilu. S̄awu mí ku f̄ah senari gi keni ma t̄aw Zezu. Nam ɔkna woyri ɔh, mahful lab pihna yo ri wara. Bay lah bay k̄jna nam zibri, í k̄j bay nam ɔkna bil Mbeta-yah t̄h riŋri.

³⁵ Tipele teh ɔh ya báy, mí Zezu ur tɔr si gel ké nzukri ta ri ya. Ke kab ri yo bah bay ke Ngerzah. ³⁶ Simu ke mbaŋ yeri faŋ bol ye. ³⁷ Ku ziŋ ni, mí ku bahri se : « Nzukri yo yah mu wa, ani le ? »

³⁸ Ke bahri : « Náh si wuri ma puh a boruri bay mí ka-kah bay lák mbay Ngerzah ké ri. Sɔwɔbay gina bi munu. »

³⁹ Kandɔkaw mí ke si ke vul misonɔ vul misonɔ ké tusiba Galile gɔam, ke yo ka-kah bay lák mbay Ngerzah. Mí ke niŋ záhri hɔ tɔh ke tul nzukri.

⁴⁰ Nzuk ndɔbe gi tɔw Zezu. Ke huk siba ké pol ye bahri : « Ngerna woiri mah gah ndɔbe bi-ay hɔ mun bi teh. Le saŋna-si *gel kani* Ngerzah bay lu ké tul bi. »

⁴¹ Law Zezu sɔh. Ke ndar ndɔk mí za nzuk ndɔbe ra bahri : « Mi yih. Ful-si gel kani Ngerzah bay dim ni bá yo ri. Mú teh wara. »

⁴² Sa gelaw mí ndɔbe ra ɔh, mí ke teh.

⁴³⁻⁴⁴ Sa gelaw mí Zezu pih ni si gel kani Ngerzah. Ke bak nzuk ra bahri se : « Ko-ko mú bah bayu hɔ nzuk. Wara le mú si gel kani Ngerzah sɔk mun wo hɔ nzuk fe puhna Ngerzah bá ko. Mú si ke puhna bay mun tehna wo kandɔk ké Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah bay hɔ kú te-teh bayu bahri, ndɔbe wo ɔh ba ketina †. »

⁴⁵ Bale nzuk ra tɔr si ka-kah bayu hɔ daba nzukri lah. Bayu seh par par. Kaŋ mí Zezu ziŋ ful-kɔh puh deŋ ya. Wara le ke si nzak gakra. Dale nzukri ur ke gelri boɔ boɔ gi ma tɔw ye.

2 Zezu el si Kapernayum. Nam kal ndɔ dara nzukri lah bahri, ke yo puh. ² Daba nzukri gi mɔyɔh ké tɔw ye. Ku mbaŋ bil kerpuh hɔ gel yona nzuk ké pol kɔkɔ kara ta-a. Zezu yo bah bay lák mbay Ngerzah hɔ niri. ³ Nzukri niŋ suk nzuk ké mun ye hu yɔh gi keni ma tɔw Zezu. ⁴ Mí ku ziŋ ful kɔh keni tɔw ye ya bay tul daba nzukri. Ku hil si tul vul ké siba, ku ziŋ gel ké Zezu kab ri ké siba, mí ku nzohlo tul vul ra der nzuk ké mun ye hu yɔh ra ke hih nam ye. ⁵ Zezu bá ko law woyri kú-u kan tul ye bale, ke bah hɔ nzuk ké mun ye hu yɔh ra bahri : « Gun bi, salbay suya lu ké tul wo. »

⁶⁻⁷ Nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah a haniri kab vulaw pi. Ku lah bay ké Zezu bah ra bale, ku ngɔhru bay ma law woyri bahri : « Ani mí ke bah kaŋay le ? Gunwɔro-ay leh tul ye ke Ngerzah. Ngerzah mbew yaŋ mí mah lu salbay suya ké tul nzuk. Nzuk a boru ta-a. » ⁸ Zezu tu fahbay woyri ké tem ye. Sa gelaw mí ke bahri : « Bay fe mí fahbay yo law woiri kaŋay le ? ⁹ Sakra báh hɔ nzuk bahri, ké ur mbi hih nam ye, ké si sina ke báh hɔ nzuk bahri, salbay suya ye lu, a suŋ mí kpuh le ? ¹⁰ Mí bay í tu bahri se, gun nzuk pimatul ba mbay mí yo ke ngerna ké tusiba bay lu salbay suya ké tul nzukri le ... »

Zezu poŋ nzak bay ye, ke el sɔb nun ma tul nzuk ké mun ye hu yɔh ra, ke bahri : ¹¹ « A wo mí-i yo bah hɔ mu, mú ur siba, mú mbi hih nam wo. Mú el si puh. »

¹² Nzuk ra ur gaŋ ba. Sa gelaw mí ke mbi hih nam ye, mí ke tɔh tɔr ké nun daba nzukri. Kaŋ mí nzukri kab yer, ku el dim Ngerzah bahri : « Nah ko fe a kandɔkay bɔk mbew ya báy. »

¹³ Zezu el si bel mahmbih Galile. Daba nzukri gi ndur ndur ma tɔw ye, mí ke firma niri bay lák mbay Ngerzah.

¹⁴ Ke kal ma pol bale, ke ko Levi, gun Alfe. Ke kab gel pihna ye yo mɔyɔh lampoh. Mí Zezu dí ni : « Mú dih fal bi-ay. »

Levi ur ba, mí ke dih fal Zezu.

¹⁵ Seh a hani Zezu kab nzak fe sɔna ké puh Levi. Daba nzuk-mɔyɔh lampohri ke nzuk suya a boruri kab nzak fe sɔna ziŋ Zezu ke nzuk-dih fal yeri, bayu ké daba nzukri-aw yo dih fal Zezu. ¹⁶ Nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah a haniri ké ba fariziri bá ko Zezu yo sɔ fe ziŋ nzuk suyari-aw le, ku bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Metere woiri yo sɔ fe ziŋ nzuk-mɔyɔh lampohri ke sam nzuk suya a boruri-aw ley ? »

¹⁷ Zezu bá lah bay kú-u bah ra, mí ke bah hɔ niri bahri : « Nzuk mun gahnari si seh dɔkta ya. Nzuk senari mí si seh dɔkta. Mi gi bay nzukri ké yo tul mbete bolkusol Ngerzah ya. Wara le mi gi bay nzuk suyari. »

¹⁸ Nzuk-dih fal Zɔh batisiri ke nzuk-dih fal fariziri yo tul saŋ mbih woyri, mí ku gi bah hɔ Zezu bahri : « Nzuk-dih fal Zɔhri ke nzuk-dih fal fariziri toŋ saŋ mbih ba, bay fe mí nzuk-dih fal wori saŋ mbih ya le ? »

¹⁹ Zezu bah hɔ niri bahri : « Nzukri ké gi gel tɔhmbih nzuk-yɔ wɔy a foyu bay saŋ fe sɔna ani lo ? Ke yo haŋsekle woyri báy le, ku sɔ fe, ku nzo fe báy. ²⁰ Mí nam yo gina bay hɔ nzuk wɔy a foyu bá ta-a. Namu-aw dara ku sáŋ mbih báy.

²¹ Nzuk ké bay mbi nzak gar a foyu sɔh keni nun tɔw gar ta-a kɔkɔ gar a foyu-aw bá el gɔh tɔw gar ra tir ma pol hɔ garu suya mba a pol. ²² Nzuk ta aŋ yim a pɔwu kɔ tɔw bɔl hɔko ya. Yimu yɔh le, tɔw bɔl ra bay fur dale, yim a pɔwu bay kɔ kpah. Tɔw bɔl kara bay be-beb pi. Kaŋ dale nzukri aŋ yim a pɔwu kɔ bil bɔl hɔko a foyu. »

²³ Nam ɔkna a hani bale, Zezu ke nzuk-dih fal yeri si ke mahful sekle waka fe pay, wara mí nzuk-dih fal yeri yo haw tul fe pay ɔkro sɔ ††. ²⁴ Fariziri bah bay hɔ Zezu bahri : « Mú ko nzuk-dih fal wori. Ku yo lab fe ké bolkusol Ngerzah hah labu ke nam ɔkna. »

† *Bay lah bay fe puhna ké sɔk bay nzuk ndɔbe na ba teh-u, í kɔ wuri Mbeta Lévitique 14.1-7.* †† *Bay ɔkro sɔ tul fe pay na bil Mbeta Deutéronome 23.26. Bolkusol Moyiz hɔ mahful bay nzuk bá ɔkro fe pay waka nzuk a boru ke ndɔk sɔ.*

²⁵ Mí Zezu bahri : « I kɔ́ bay fe labna David a lewsá ké gel kɔ́na a ɔ́y ké fe sɔ́na poh ni, kanɔ́ ya le † ? Daka i ni ke boh sina yeri. ²⁶ Ke si vul kani Ngerzah ké tɔ́w Abiyatar ngernzuk fe puhna. Peɔ́ ké nzuk fe puhnari puh hɔ́ Ngerzah, bolkusol Ngerzah hah nzuk a garuri sɔ́-u. Nzuk fe puhnari kanɔ́to mí yo ke ful bay sɔ́-u. Mí a ye David ke sɔ́, ke el wal hɔ́ boh sina yeri sɔ́ pi ra wa, ani le ? »

²⁷ Zezu el bahri : « Ngerzah hɔ́ nam ɔ́kna bay tul nzuk, ke lab nzuk bay tul nam ɔ́kna ya. ²⁸ Kanɔ́ mí *gun nzuk pimatul* ba mbay ké tul nam ɔ́kna kara pi. »

3 Zezu el si vul misonɔ́. Nzuk mbew ké ndɔ́k ye hu yɔ́h kab ri. ² Nzukri ko kona yɔ́m ma tul Zezu bay ko-u. Ke gah nzuk ke nam ɔ́kna dale, ku láb bay kan tul ye. ³ Mí Zezu bah hɔ́ nzuk ké ndɔ́k ye hu yɔ́h ra bahri : « Ur síba. Mú yo. »

⁴ Mí ke bahri : « Bolkusol Ngerzah hɔ́ nzukri ful bay lab suki ke nam ɔ́kna mini bay lab suya ke nam ɔ́kna le ? Bay yá nzuk mini bay i nzuk le ? »

Mí ku kab silili. ⁵ Ke ko gel ma tul woyri ke nun a sɔ́h-u. Law ye sáɔ́ bay tul law kpuhna woyri. Mí ke bah hɔ́ nzuk ké ndɔ́k ye hu yɔ́h ra bahri : « Mú ndar ndɔ́k wo. »

Nzuk ra ndar ndɔ́k ba, ndɔ́k ye el kpuh kpanɔ́ yo gelu.

⁶ Sa gelaw mí fariziri tɔ́h ke bil vul misonɔ́ si mbɔ́h nzak mbew ke nzuk mbay Erodri. Ku lek bay i Zezu.

⁷⁻⁸ Zezu fáɔ́h nzuk-dih fal yeri, mí ku tɔ́r zɔ́ɔ́ ni si bel mahmbih Galile poɔ́ nzuk a boruri. Mí daba nzukri ba ngɔ́-u ur ke gelri boɔ́ boɔ́ dih fal ye. Daba nzukri ur ke tusíba Galile, tusíba Zude ke Zurusalem pi. Daba nzuk a boruri ur ke tusíba Idume ke tusíba ké na kala mbih Zurdeɔ́. Ku ur ke puh a lukiri Tir ke Sidonɔ́ ke gun puh a boruri ké doɔ́ ri-aw pi. Nzukri-aw lah bay fe labna Zezu mí ku gim ma tɔ́w ye. ⁹⁻¹⁰ Mí ke bah hɔ́ nzuk-dih fal yeri bahri, kú loh kumbon ma tɔ́w ye bay ɔ́kɔ́ daba nzukri bá ndakla ni, bayu ké Zezu gah senari ba ngɔ́-u. Kanɔ́ mí nzuk senari nzɔ́h ni bay za ni.

¹¹ Gelke záhri ké yo tul nzukri ko Zezu dale, ku gi fal hani fal hani guɔ́ síba ké pol ye. Ku vbá nzak bahri : « A wo, mu ba gun Ngerzah. »

¹² Mí Zezu hah niri ba kpuh-u, kú hɔ́ nzukri bá tu ni ya.

¹³ Zezu tɔ́r si tul kpar. Ke dí nzukri ké-e yih bay woyri, mí ku gi tɔ́w ye. ¹⁴ Ke lu gun nzak pihnari ba boh falu sede bay hɔ́ kú yo zɔ́ɔ́ ni dale, ké pih niri si ka-kah bay lák mbay Ngerzah hɔ́ nzukri. ¹⁵ Ke hɔ́ niri ngerna-nɔ́h záhri. ¹⁶ Riɔ́ gun nzak pihnari ké boh falu sede ra mí na-ay : Simu ké Zezu tu riɔ́ ye ba Piyer, ¹⁷⁻¹⁹ Zak gun Zebede ke yɔ́n ye Záh. A woyri ra Zezu dí niri ba *Bowaneze*. Riɔ́ yih bahri, pomna mbam ††. Tɔ́r gun nzak pihna a boruri ba Andere, Filió, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak gun Alfe, Tade, Simu ké ba nzuk-rɔ́h sɔ́w bay tusíba woyri, Zudas Isikariyod a ye ké-e te Zezu ra pi.

²⁰ Zezu ke nzuk-dih fal yeri si rih vul bale, daba nzukri el mbɔ́h hani ké tɔ́w ye báy. Kanɔ́ mí Zezu ke nzuk-dih fal yeri zɔ́ɔ́ ful-sɔ́ fe ya. ²¹ Nzuk in Zezuri bá lah bayu le, ku ur si bay ɔ́kɔ́b ni. Ku yo ker bahri, tul ye sɔ́-sɔ́b.

²² Nzuk-sɔ́k mbete bolkusol Ngerzahri ké ur ke Zurusalem ba, yo bahri : « Mbay záh tukala a ye Belzebul ra yo tul ye bay fe le, ke ngerna záh-aw mí ke yo nɔ́h záhri ké tul nzukri-aw. »

²³ Zezu dí niri mí bah lawbay bahri : « Mbay záh tukala bay nɔ́h záh yeri ani le ? ²⁴ Puh lakna a suɔ́ suɔ́ ké nzukuri kehr hani le, ta kab ya. ²⁵ Kerpuk ké nzukuri kehr hani le, ta kab ya. ²⁶ Mbay záh tukala ur ra ruh zɔ́ɔ́ záh yeri mí kehr hani le, puh lakna ye ta kab ya. Ké puh lakna ye kehr ya-aw kara puh lakna ye yo ɔ́h-u. ²⁷ Bay fe le se-se bay nzuk bá rih puh nzuk huhrumun bay fáɔ́ fe yeri. Wara le nzuk ra bay ngáɔ́h nzuk puh-u pol dara mí ke fáɔ́ fe yeri riw báy ‡.

²⁸ Ba ketina. Mi yo bah hɔ́ wuri bahri, mahful bay lu salbay suya gbam ké tul nzuk pimatulri yo ri. Bay a suya-uri ké nzukri beb keni riɔ́ gun nzuk pimatul kara mahful-lu yo ri pi. ²⁹ Mí nzuk a ɔ́y ké fah Tem lawpuki le, salbay suya ye bay lu ké tul ye ya wɔ́m. Wara le salbay suya ye na tul ye ba ngɔ́h. »

³⁰ Zezu bah bayay bay fe le, nzuk-sɔ́k mbete bolkusol Ngerzahri bahri se, záh tukala yo tul ye.

³¹ Mah Zezu ke yɔ́n yeri gi káɔ́ mí yo kala. Ku dí ni. ³² Daba nzukri kab doɔ́ ni, mí ku bahri : « Zezu, mah wo ke yɔ́n wori ke manah wori yo kala. Ku yih bay ko mu. »

³³ Zezu ba, bahri : « A ge mí ba mah bi ke yɔ́n biri le ? »

³⁴ Ke ko gel ma tul nzukri ké doɔ́ ni, ke bahri se : « Í ko mah bi ke yɔ́n biri ké yo-ay, ³⁵ bayu ké nzuk a ɔ́yri ké lab fe ké Ngerzah yih le, a woyri mí ku ba mah bi, yɔ́n bi, manah biri. »

4 Zezu tɔ́h si bel mahmbih Galile. Ke mbi nzak fe firma bay lák mbay Ngerzah mí yo firma nzukri. Daba nzukri ngɔ́ mbamba gi mbɔ́h hani mer mer ké tɔ́w ye. Kanɔ́ mí ke hil kab bil kumbon. Nzukri-aw gbam ba, yo nzak mahmbih. Mí ke bah lawbayri ba ngɔ́-u. ² Ke firma niri keni bahri : ³ « Í te wuri suk, í lah bay nzuk ké si waka bay mɔ́h mɔ́hri. ⁴ Ke yo mɔ́h mɔ́hri dale, mɔ́hri a haniri kɔ́ mahful, mí gundayri gi te mɔ́hri-u ɔ́h riw. ⁵ Mɔ́hri a

† Bay FE LABNA DAVID ra na bil Mbeta 1 Samuel 21.1-7. †† *Bowaneze sɔ́k bahri, POMNA MBAM. Zak ke Záh ba nzukri ké law woyri fáɔ́h niri ba gah.* ‡ *Lawbay ké Zezu bah-aw sɔ́k bahri, a ye Zezu ke ba riba ra. Nzuk ké yo ke ngerna ba mbay záh tukala. Fe zɔ́ɔ́na ba, ba nzukri.*

boruri kɔ gel ké siba ngɔ ya bay kasaw ké na diɔ. Sa gelaw mí mɔhri fe pay ra tɔh bay siba ké ngɔ ri ya. ⁶ Seh zaɔ, mí fe pay ra rɔh mí el hɔk wɔh bay sɔwu ké bar siba ya. ⁷ Mɔhri a haniri kɔ gel ngatukru. Fe pay ra tɔh. Ngatukru kara tɔh pi, mí ngatukru kaɔ tul fe pay ra kidik kidik fɔh fe payaw hɔ fe pay ra leh ya. ⁸ Mɔhri a boruri ba, kɔ siba a suki. Fe payri ra tɔh el hɔh mí leh ba suki. Sɔwu mbew le, leh bon say, a boru leh bon tɔtɔkɔ. A haniri ba, leh sɔd. »

⁹ Mí Zezu el bah bay bahri : « Nzuk a suɔ suɔ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah. »

¹⁰ Daba nzukri-aw bá poɔ Zezu ke nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ke nzuk-dih fal ye a boruri le, ku vbi ni bay ké ten sɔw lawbay nzuk-mɔh mɔhri ra hɔ niri kú lah. ¹¹⁻¹² Mí ke bahri : « A woiri le Ngerzah ten sɔwbay lák mbay ye ké mɔ-mɔh hɔ wuri i lah. Nzuk a kalari ba, lah ba lawbay. *Ku ko ke nun woyri ko-ko mí ku ko dɔh. Ku lah ke suk la-lah mí guh law woyri ya bay rɔkɔ kú sɔb el gi tɔw Ngerzah hɔ ké sel niri ké ndɔk suya.* »

¹³ Mí Zezu el bahri, i tu sɔw lawbayay ra ya wa, ani mí i bay tu sɔw lawbay a boruri bá ye ? ¹⁴ Kandɔkaw mɔhri ké nzuk mɔh ra ba bay Ngerzah. ¹⁵ Mahful ké mɔhri kɔ ri ra ba nzukri. Gelku-u lah bay Ngerzah ra, sa gelaw mí mbay záh tukala gi lu bayu ké law nzukri-aw. ¹⁶ Gel ké siba ngɔ ya bay kasaw ké na diɔ ra ba nzukri kú-u lah bay Ngerzah. Sa gelaw mí ku yɔ bayu ke law rihna. ¹⁷ Mí bayu bar sɔw ya. Kal ba kuna. Bol fal kú-u lah, fe-leh law zɔh niri mini nzuk lab niri koseh bay tul bay lák mbay Ngerzah. Sa gelaw mí bayu el tɔh ba ndaw ké nun woyri. ¹⁸ Gel ngatukru ké mɔhri kɔ ri ra ba nzukri ké lah bay lák mbay Ngerzah, ¹⁹ mí kerbay tukala ke kuɔbay fe zɔhna ke sɔy fe a boruri rɔh law woyri. Fe-uri kaɔ tul nzukri-aw kidik kidik. Ku hɔ Ngerzah lak mbay tul woyri ya. Ku ngɔ-ngɔh, ku le-lehna ya. ²⁰ Siba a suki ké mɔhri kɔ ri ra ba nzukri ké lah bay lák mbay Ngerzah, mí ku mɔba ba suki. Ku hɔ bayu leh lehna kandɔk sɔw fe pay mbew le, leh bon say, a boru leh bon tɔtɔkɔ, a boru ba, leh sɔd.

²¹ Zezu el bahri : « Nzuk oh hɔrɔ ta lampe bay el mbi mbɔhɔrɔ guɔ ri ya. Ke ta mbi lampe mɔh huh ngasaka ya pi. Nzuk oh hɔrɔ ta lampe bay mbi kan siba. ²² Bayu ké feri gbam ké mɔh nun nzukri le, mɔh bay ten gel a teh-u. Sɔw fe mɔh gɔr ya, wara le mɔh bay tɔh kala hɔ nzukri ko. ²³ Nzuk yo ke suk ké lah bay le, ké lah. »

²⁴ Zezu el bahri se : « Í ko-ko ke bay ké i lah. Suk ké i lah bay keni ra i zɔh a boru dɔm ri. ²⁵ Bayu ké nzuk a suɔ suɔ ké yo ke suk ké lah bay le, ke bay lah a mbaɔu bá. Nzuk a ɔy ké ta ke suk bay lah bay ya ba, bay a ndɔ ké-e lah-aw ra bay zi wɔm. »

²⁶ Zezu el bahri : « Lák mbay Ngerzah na kandɔk mɔhri fe pay ké nzuk si ruh bil waka ye. ²⁷ Ke el si puh, nam kal, mɔhri ra bur mí tɔh. Ke tu ani mí fe-u lab ya. ²⁸ Tusiba hɔ fe pay ra hɔh, munu lab tul mí nger. ²⁹ Tul fe pay ra nger. Sa gelaw mí ku gi vbeh fe payu bay fe le, nam vbeh-u kɔh da. »

³⁰ Ke el bahri : « A fe mí nah mɔba tuh ke lák mbay Ngerzah bá ye ? Lawbay fe mí nah mɔba tuh keni le ?

³¹ Lák mbay Ngerzah na kandɔk mɔhri fe pay a hani-u. Mɔhri ra hɔh ya kalak kaɔto. Hɔhna-aw mah ke mɔhri fe a boruri ya. ³² Gelke fe pay ra tɔh mí hɔh dale, hɔhna-aw kal tul fe pay a boruri gbam. Ndɔkuri vba gbah gbah, mí gundoyri gi kaɔ bil temu lab ri vul. »

³³ Kandɔkaw mí ke bah lawbayri ngɔ-ngɔ, ke bah a ké mah lahna nzukri. ³⁴ Lawbay ta-a le, ke bah ya. Seh ké-e yo ke nzuk-dih fal yeri le, ke el ten sɔwbayuri riw hɔ niri ku lah.

³⁵ Bɔklewu mí Zezu bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Náh tɔr wuri si kala mahmbih fál sɔ. »

³⁶ Ku poɔ daba nzukri, ku rih kaɔ bil kumbon ke Zezu mí ku tɔr. Kumbon a boruri kɔ gelaw pi. ³⁷ Dale mahmbam to, baw kuna ku bivbid bivbid laɔ mbih gbɔksɔ gbɔksɔ fer kɔ bil kumbon. Toɔ ndɔ bay mbih bá mbah bilu. ³⁸ Zezu ra na fal ké bil kumbon. Ke ger tul ye ke fe yo na nam. Mí nzuk-dih fal yeri tom ni bahri : « Metere, nah bay hu wuri wo, bayu ta se mu ya ley ? »

³⁹ Zezu tom. Ke hah kuna, ke el bah hɔ mbih bá tuk el na deɔ. Mí kuna ke mbih tuk kelek hɔ gel na deɔ gaɔ ba.

⁴⁰ Zezu el bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Bay fe mí i hɔ hɔkme mɔba law woiri. Law woiri yo zɔh mi ya bá ye ? »

⁴¹ Bale baw hɔkme se niri ba hɔkme a mbamba-u. Ku bah ke haniri bahri se : « Nzukay gaɔ ba wa, na ani mí kuna ke mbih kara lah nzak ye-ay le ? »

5 Ku kɔh kala mahmbih Galile ké tusiba nzuk Geraziri. ² Zezu deɔ ke kumbon. Sa gelaw mí nzuk a hani tɔh ke gel-gɔr hulri gi nzɔh nun ye. Nzuku, záh yo tul ye. ³ Gel nam ye ba gel-gɔr hulri. Mahful-ngɔh ni ta-a. Sal lari kara mah bay ngah ni ya pi. ⁴ Kpatara ku yo ngɔh ndɔk ye ke sal lari. Bɔk ye ba, ku mɔba ke dɔh. Ke deɔ sal lari ké ndɔk ye. Ke el nduk dɔh haw. Nzuk mbew ké mah bay mɔba ni kaɔ deɔ ta-a. ⁵ Suɔ ke seh ke yo hɔma si tupal ke tupal ké tul kasaw. Ke vbɔ nzak ziriri ziriri. Ke yo kɔɔr mun ye ke kasaw.

⁶ Nzuku bá ko Zezu ba dih-u bale, ke deɔ si huk pol ye. ⁷ Kusol nzuku ahla rew. Ke vbɔ nzak beɔeɔ : « Zezu, gun Ngerzah ké deb ye ta-a, bay wo ba fe mí zɔh mi le ? Mi hah fe ke riɔ Ngerzah, mú lab mi koseh ya. » ⁸ Záh tukala-aw bah kaɔ bayu ké Zezu yo bah hɔ ni bahri se, ké tɔh ke tul nzuk ra. ⁹ Mí Zezu vbi záh ra riɔ ye. Záh bahri : « Riɔ bi ba Ngɔngɔ bay fe le, nah sɔd sɔd boh gel ngɔ-ngɔ. »

¹⁰ Ke el vuh hɔ Zezu ke kɔkɔya, ké nɔh niri ba dih-u ké tusiba ya.

¹¹ Ké haŋ kasaw ké na bel woyri mí daba kɔsɔŋri yo yah ri lakna. ¹² Mí záhri ra vuh hj Zezu bá hj niri kú si rih tul kɔsɔŋri-aw. ¹³ Kaŋ mí Zezu poŋ ful hj niri, mí záhri t̄jh si rih tul kɔsɔŋri-aw. Kɔsɔŋri ra lab sɔd sɔd boh gel sede (2.000) mí kpaŋ ke dukna si kpaŋ nzak hereŋ lih kɔ mahmbih kirim kirim mí mbih kal niri ndyy. ¹⁴ Nzuk-kɔr kɔsɔŋri ba, su dukna si puh, mí ku ndazi bay feri ké kal hj bayu ya puh a luki ke gun puh a beluri, mí nzukri t̄jh yir gi. ¹⁵ Ku kpaŋ t̄aw Zezu. Mí ku ko nzuk ké Ngingjiri t̄jh ke tul ye ra kab deŋ ba nzuk wara. Ke ndoh gar ba suki. Kerbay ye na ba suki. Mí hɛkme el se niri. ¹⁶ Nzuk-kɔr kɔsɔŋri k̄j fal fe kú-u ko ke nun woyri hj nzukri, bay nzuk ké záh t̄jh ke tul ye, bay kɔsɔŋri ra pi. ¹⁷ Wara mí nzukri lab kɔkrɔya hj Zezu bay ké tɔr ke tusiba woyri. ¹⁸ Zezu hil kumbon bay tɔrna le, nzuk ké záhri t̄jh ke tul ye ra vbi ni bay si ziŋ ni pi. ¹⁹ Mí Zezu sa-a. Wara le ke bahri se : « Mú el si puh ké t̄aw nzuk wori. Mú k̄j fal fe sukiri riw ké *Gar̄ tul feri riw* lab ziŋ mu hj kú lah. Mú ndazi bay in ké-e mgba ziŋ mu pi. »

²⁰ Kaŋaw mí nzuk ra tɔr si ka-kah bay sukiri gbam ké Zezu lab ziŋ ni hj nzukri ké tusiba Dekapol lah mí na nzukri riw ba saŋ hj ku kab yer bayu.

²¹ Zezu el ke kala mahmbih. Daba nzukri ba nḡj-u geŋ ni yo bel mahmbih, mí ku mbuŋ ké t̄aw ye. ²² Ngernzuk vul mison̄ a hani-u mbew gi. Riŋ ye ba Zayrus. Zayrus bá ko Zezu le, ke huk síba pol ye. ²³ Ke vuh seh bahri, gun ye a w̄yyu na nun hul. Zezu bá si baŋ ndɔk kan tul ye bay ya ni le, ke káb ba suki.

²⁴ Mí Zezu si ziŋ Zayrus. Daba nzukri ba nḡj-u dih fal ye. Nzukri nz̄yh hani nzuturu ké t̄aw Zezu. ²⁵ W̄yy a hani-u yo sakra daba nzukri-aw. Sem yo t̄jh ke bil ye lab mbihmbam boh falu sede kari da. ²⁶ Ke ko seh ba nḡj-u ké t̄aw dɔktari. Ke ɔh ngerna ye gbam bay ziŋ mun gahna, mí ke ziŋ ya dih. Wara le sena-u el su ya ma pol pol. ²⁷ W̄yy ra lah mberem fe labna Zezu, ke rih sakra daba nzukri-aw, mí ke si ke fal Zezu za nzak gar ye. ²⁸ Ke bahri se : « Gel ké mi za ké mun ye, ba ra nzak gar ye kara mi t̄jh ke ndɔk hul. »

²⁹ Sa gelaw mí ke gi za nzak gar Zezu ba, sem ké t̄jh ke bil ye ra kuŋ nzed ba. W̄yy ra tu bahri se, sena ye ɔh da. ³⁰ Sa gelaw mí Zezu tu bahri, ngerna t̄jh ke mun ye. Ke sɔb nun ye ké haŋsekle dabari. Ke bahri : « A ge mí za gar bi-ay le ? »

³¹ Nzuk-dih fal yeri bahri : « Daba nzukri ké nz̄yh hani t̄aw wo-ay, mu ko ya wa, ani mú-u bahri, a ge mí za mu le ? »

³² Zezu ko gel doŋ ba koro koro bay ko nzuku. ³³ Hɛkme lab w̄yy ra, mun ye to kpak kpak. Ke tu mun gahna ké-e ziŋ bale, ke t̄jh gi huk pol Zezu. Ke bah ketina ye gbam.

³⁴ Zezu ba, bahri : « Gun bi, law wo ké te sa tul bi-ay ya mu ke ndɔk hul ya-ya. Mú si ke deŋ. Mú yo ke mun gahna kew kew. »

³⁵ Zezu yo bah bay kɔb báy bale, nzukri gi sɔk Zayrus ngernzuk vul mison̄ ra bahri, gun ye hu da. Ké zɔkɔb me-tere ra mba.

³⁶ Bayri kú-u bah bá toh suk Zezu bale, ke bah hj Zayrus bahri : « Law wo bá lu ya. Law wo bá yo mbew ba kpuh-u. »

³⁷ Zezu gboh nzukri sí ziŋ ni. Sa ba Piyer ke Zak ke ȳjn ye Záh mí ke hj niri si ziŋ ni ke bah gun ra. ³⁸⁻³⁹ Ku kpaŋ kerp̄uh ngernzuk vul mison̄ ra. Ku lah fe haŋnari, rewri, vb̄ɔ nzakri dik dik. Mí Zezu bah hj nzukri-aw bahri : « Bay fe mí i vuh rew, i vb̄ɔ nzak kari-ay le ? Gun ra hu ya. Wara le ke na nam kaŋto. »

⁴⁰ Mí ku sak ni gbaw. Zezu ba, n̄jh niri riw t̄jh kala. Bah gun ke mah gun ke nzuk-dih fal yeri ké say ra, mí ke hj niri rih ziŋ ni bil vul ké hul ra bu ri. ⁴¹ Ke mgba ndɔk hul bahri : « Talita kumi. »

Bayaw yih bahri : « Gun tikla-ay, mú el gi, mú ur síba. » ⁴² Sa gelaw mí tem gun tikla ra el gi gaŋ ba, mí ke ur síba. Ke si sina. Mbihmbam gun tikla ra lab boh falu sede. Mí kerbay nzukri ké yo vulaw lab niri ba fe saŋ. ⁴³ Mí Zezu bah ba teh-u le, el bah ra báy hj niri bahri, kú bah bayu hj nzuk ya. Ke el bahri, kú hj gun tikla ra fe s̄yna, ké s̄y.

6 Zezu tɔr ke puh-aw el si puh ké-e huŋ ké ri. Nzuk-dih fal yeri si ziŋ ni pi. ² Nam ɔkna kpaŋ bale, Zezu titil firma nzuk puh yeri bay lák mbay Ngerzah ké vul mison̄. Fe firma ye na daba nzukri yer. Ku bahri : « S̄aw fe firma ye-ay ur ke fál suŋ le ? Ke ziŋ sam r̄yna ye ké tul ge le ? Ngerna-lab fe saŋ ye-aw ba, s̄awu ba fe le ? ³ A ye ke ba nzuk-bar kpuh ra ya le ? Ke ba gun Mari ya le ? Zak, Zoze †, Zuda, Simu, ku ba ȳjn yeri ya le wo ? Manah yeri yo ziŋ na-ay pi ya le ? »

Kandɔkaw mí bay Zezu zɔr law woyri. ⁴ Mí Zezu bahri : « Gelri bof bof ku yo hɛk gun nzak pihna Ngerzah. Sa ba nzukri ké puh ye, nzuk in yeri, nzuk kerp̄uh yeri mí ku hɛk ni ya. »

⁵ Kandɔkaw mí Zezu ziŋ ful-lab fe saŋri ké puh huŋna ye ra ya. Sa ba nzuk sena a haniri mí ke baŋ ndɔk kan tul woyri gah niri. ⁶ Gelbay mba ni bay tul nzuk puh yeri kú-u ta ziŋ ni ya. Mí ke tɔr si puh a boruri ké doŋ Nasared yo firma nzukri bay lák mbay Ngerzah ké ri.

† I mgba Mbeta Matiye 13.55

⁷ Zezu di nzuk-dih fal ye a boh falu sederi gi taw ye. Wara mi ke pih niri sede sede. Ke hij niri ngerna bay mba tul zah tukalari. ⁸ Zezu bah hij niri ba teh-u bahri, ku fah fe-si gahru woyri ya. Sa ba kawkpuh sina mi ku si keni. Ku si ke fe suna ya, bal bay gon fe ya, lari ya. ⁹ Wara le sabok ke bok woyri mi ku si keni. Gar a boru ba dom tul gar ndohna woyri ya pi.

¹⁰ Ke el bahri se : « Kerpuh ke mba wuri gahru le, i na kerpuh-u kah nam torna woiri. I tih si bil puh-aw kah bay lak mbay Ngerzah. ¹¹ Puh a ay ke sa mba wuri gahru ya, ke sa lah nzak pihna woiri ya le, torna woiri ke puh-aw, i kpoth kasal bok woiri sok keni tehbay bahri, salbay suya woyri mgbahla wuri ya. »

¹² Kan mi nzuk-dih fal yeri tor si ka-kah bay hij nzukri bahri, ku mbi law woyri ke tul suya ma fal el kan law tul Ngerzah.

¹³ Nzuk-dih fal yeri ra nih zah ke tul nzukri ba ngji-u. Ku suh num ku tul daba nzuk senari mi gah niri keni pi.

¹⁴ Riñ Zezu ya gelri hij bayu toh suk mbay Erod, mi ke bahri, Zah batisi mi tih ke puh zah. Sawu mi ke yo ke ngerna-lab fe sanri-aw.

¹⁵ Nzuk a boruri ba, bahri, ba Eli gun nzak pihna Ngerzah a lewsa. Nzuk a boruri bay bahri, ke ba gun nzak pihna Ngerzah kandak gun nzak pihna Ngerzah a lewsari kan. ¹⁶ Mi Erod lah bayu bale, ke bah bay ye bahri : « Zah ke mi hij ku kuñ tul ye mi zah ye tih-aw. » ¹⁷⁻¹⁸ Fe ke hij Erod kuñ tul Zah ra mi na-ay : Erod ya Herodiya wuy yin ye Filiñ ke yo ke nun bay. Mi Zah ton bah hij Erod bahri : « Bolkusol Ngerzah hah ya wuy yin wo ke hu ya bay. » Sawu mi Erod mba Zah ngah ni si mbih bil vul mgbal.

¹⁹ Herodiya ba, mba Zah bu law ye. Ke yih bay i ni, mi ke zih ful ya ²⁰ bayu ke Erod lab hekme Zah. Ke tu ni ba nzuk-yo zih Ngerzah. Ke tu ni ba nzuk lawpuki. Kandakaw mi ke kor ni ke nun. Gelke-e lah bay ke Zah bah le, bayu kpu-kpuh kara ke lah bayu ke law rihna.

²¹ Nam a hani-u mbew dale ba nam pol tehna Herodiya. Namu-aw Erod lek yihna a bawu bay nam mbuñna ye. Ke di ngernzuk a lukiri, kumandahri, nzuk riñ dinari ke tusiba-lak mbay ye ke Galile gi su fe suna tihmbih zih ni. ²² Gun Herodiya ke ba tikla gi nda nday ke pol Erod ke gahru yeri ra bale, ndayu ndoh nun ye ke nun gahru yeri mbamba, mi mbay Erod bah hij tikla ra bahri : « Fe a sun sun ke law wo yih, mu vbi mi, mi hij mu. »

²³ Erod el hah mun ye gbad gbad ra bay bahri : « Fe a sun sun, mu vbi le, mi lab fe-u hij mu. Ba ra puh lakna bi kara mi kehr ke hansekle hij mu hij gan. »

²⁴ Tikla ra tih kala si taw mah ye vbi ni bay fe mi ke vbi le ?

Bale mah ye bahri, ke vbi tul Zah batisi.

²⁵ Tikla ra el ke dukna kirin gi vbi mbay Erod. Sa gelaw mi ke gon ni bahri : « Mi yih bay i hij mi tul Zah kan pala anay. »

²⁶ Law Erod rih mba. Bay tul fe hahna ke-e hah ke pol gahruri mi ke sa vbir bay ye hij tikla ra ya. ²⁷ Sa gelaw mi Erod pih bolnzak hij ku kuñ tul Zah. Mi ku si kuñ tul ye ke vul mgbal. ²⁸ Ku ban tul Zah kan pala gi keni hij tikla ra. A ye ba, ke ya si hij mah ye. ²⁹ Nzuk-dih fal Zahri lah bayu, mi ku si mbi hulu gor.

³⁰ Gun nzak pihna Zezu a boh falu sederi el ke gel ka-kah bay lak mbay Ngerzah gi mbuh hani ke taw Zezu. Ku kji fal bayri gbam hij ni, bay fe labna woyri ke fe firma bay Ngerzah ku-u firma nzukri pi. ³¹ Ke gelaw nzukri ba ngji-u ton gi fal hani fal hani ma taw woyri. Nzuk ginari, nzuk elnari yo gi-u hij Zezu ke nzuk yeri zih ful-su fe ya. Mi Zezu bah hij niri bahri : « Nah tor wuri si gel ke nzukri ta-a le, i ok mun woiri ndj. »

³² Mi ku hil kumbon, ku tor si gel a boru ke nzukri ta ri ya. ³³ Daba nzukri ko torna woyri. Ku tu niri, mi ku ur ke dukna dukna ke puhri bod bod si kah gelu pol. ³⁴ Zezu ke nzuk-dih fal yeri ba, kah. Tihna woyri ke bil kumbon, Zezu ko daba nzukri ke ngji mbamba-aw. Mi ku baseh ke nun ye bay fe le, ku na kandak sami ke nzuk-kor niri ta-a. Wara mi ke firma niri bay lak mbay Ngerzah ba ngji-u.

³⁵ Seh yekre bale, nzuk-dih fal yeri loh ma taw ye bahri : « Gelay ba bil suy. Seh yo riñna. ³⁶ Mu sel nzukri-ay ba tor si puhri ke don niri-ay, ku yeh fe suna, ku su. »

³⁷ Bale Zezu bahri : « A woiri gan, i hij niri fe suna, ku su. »

Nzuk-dih fal yeri bahri : « Nah fah ra sak sod sod sede si yeh keni fe suna wal niri ndj ndj kara ta mah niri ya. »

³⁸ Bale Zezu bahri : « Pen kah ani mi na taw woiri le ? I si ko. »

Ku si ko pen ba ndibi, nzuy ba, ba sede, mi ku sok Zezu.

³⁹ Zezu hij bolnzak hij nzuk-dih fal yeri bahri, ku hij nzukri ba mba hani kab siba zub zub. Ke gelaw suy lon ri mbula su kabna. ⁴⁰ Nzuk-dih fal yeri hij nzukri kab siba zub zub, nzuk a sodri ke nzuk a bon ndibi.

⁴¹ Zezu ya pen ke ndibi ke nzuy ke sede ra, ke or nun ma siba, mi ke lu mgboko ku tulu. Ke gon pen ra hij nzuk-dih fal yeri wal hij nzukri su. Ke wal nzuy ke sede ra hij nzukri riw pi. ⁴² Nzukri riw su fe mbah bil woyri pon toru.

⁴³ Ku mbuh tor pen ke ton ke tor nzuy ra mbah tol ba boh falu sede. ⁴⁴ Nzukri ke su fe ra, ku kji wotori ba sod sod boh gel ndibi (5.000).

⁴⁵ Ku mbyh tɔr fe sɔna. Sa gelaw mí Zezu hj bolnzak hj nzuk-dih fal yeri bahri, kú rih bil kumbon, kú tɔr pol ma kala mahmbih ké Bedsayda. A ye ba, ke toŋ fal yo vbar nzukri bá tɔr. ⁴⁶ Ke vbar niri, mí ke tɔr si tul kasaw yo bah bay ziŋ Ngerzah. ⁴⁷ Seh riŋ, mí kumbon yo ba diŋ-u kɔh haŋsekle mahmbih. A ye Zezu ra, ke yo fal ke hek ye. ⁴⁸ Zezu ko nzuk-dih fal yeri taŋ hehre kumbon ma pol kpɔy bayu ké kuna nzoh nun woyri mí faŋ mbih vbɔ kumbon gbɔksɔ gbɔksɔ. Tipele toŋ diŋ ya mí ke si sina tul mbih ma taŋ woyri. Ke si, mí ke yih bay ka-kal. ⁴⁹⁻⁵⁰ Nzuk-dih fal yeri bá ko ni, ké-e si sina tul mbih le, ku ker bahri se, záh mbih munu. Mí gbam woyri vbɔ nzak kululu kululu bayu kú-u ko ni, mí tul woyri faŋ zikiki zikiki. Sa gelaw mí Zezu bah hj niri bahri : « Í sɔh law. A bi munu. Í lab hekme ya. »

⁵¹ Zezu hil kab bil kumbon ziŋ niri. Kuna tuk, mí gosobay zi nzuk-dih fal yeri zi-zi. ⁵² Law woyri kpuh mbamba. Ku tu sawbay peŋ ké nzukri sɔ ra ya.

⁵³ Ku kɔh kala mbih ké tusiba Genesared. Ku ngɔh kumbon ké bel sew. ⁵⁴ Ku tɔh ke bil kumbon. Sa gelaw mí nzukri ko ni ba a ye Zezu. ⁵⁵ Mí ku ur ke dukna si ka-kah bay gina ye bil puhri gbam ké doŋ niri. Wara mí nzukri suk nzuk senari gi gel ké-e yo ri. ⁵⁶ Gelri riw ké-e si ri, ba ra puh a lukiri mini gun puhri kara nzukri suk nzuk senari si kɔ ndiseŋe, mí ku di Zezu bá gi bay hj nzuk senari bá za nzak gar ye ndj le, kú ziŋ mun gahna. Nzuk sena a suŋ suŋ ké za nzak gar ye le, tɔh ke ndɔk hul tj-tɔh.

7 Fariziri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah a haniri ur ke Zurusalem mí mbyh hani gi taŋ Zezu. ² Ku ko nzuk-dih fal Zezu a haniri yo sɔ fe dan wɔk ndɔk hj suya tukala sih law woyri ké nun Ngerzah. ³ (Fariziri ke zib a garuri gbam wɔk ndɔk bay lu keni suya tukala. Ndɔk wɔk ya le, sɔ fe ta-a. Ku yo tul fe labna saw zih woyri. ⁴ A woyri-aw, ku ur ke lumu le, ku wɔk mun woyri ya le, ku sɔ fe ya. Fe labna woyri a boruri ba, ba wɔk kob, mbɔhrɔ, ngoro.) ⁵ Mí fariziri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri vbi Zezu bahri : « Bay fe mí nzuk-dih fal wori sa mbi fe labna saw ziihri ya le ? Mí ku toŋ sɔ fe dan wɔk ndɔk hj ku teh ya. Lú suya dara kú sɔ fe báy ra, bayu ko niri ya ley ? »

⁶⁻⁷ Bale Zezu bahri : « A woiri nzuk-mɔh ketinari, bay ké Ngerzah ndoh ké nzak Ezay gun nzak pihna ye lewsɔ mɔba tul woiri ba ketina.

Gun Izarayelri-ay, ku hek mi ke nzak. Law woyri le di-diŋ ziŋ mi.

Ku dim mi gɔr.

Fe firma kú-u firma nzukri le, ba kerbay nzuk pimatulri†. »

⁸ A woiri ra i poŋ bay Ngerzah bay yo tul fe labna saw nzuk pimatulri. ⁹ Zezu el bahri se : « Kaŋ gaŋ mí i poŋ bay Ngerzah ma fal bay í yo tul saw fe woiri. ¹⁰ Moyiz ba, vbeh bolkusol Ngerzah bahri : *Mú hek bah wo ke mah wo. Nzuk bah bay a suya-u ziŋ bah ye mini mah ye le, kú i ni.* ¹¹ Mí a woiri le, i bahri, gelke gun bah hj mah ye mini bah ye bahri : “Fe ziŋna ké mi bay so wuri keni ra ba kɔrban wara.”

(Kɔrban yih bahri, fe hɔna bay Ngerzah.)

¹² Mí i gboh nzuku ful-so mah ye ke bah ye keni. ¹³ Kaŋ mí i mbi bolkusol Ngerzah sɔb ba fe a kɔku bay tul fe saw woiri ké i yo tulu kpatara. I yo sɔb tul bay Ngerzah a boruri ba ngj-u kaŋ pi. »

¹⁴ Zezu el di daba nzukri gi taŋ ye. Ke bahri : « Í lah mi ba teh-u, í hj bayu bá guh law woiri. ¹⁵ Fe a kala ké nzuk sɔ si rih bil ye ta sih law nzuku ké nun Ngerzah ya. Wara le bay ké nzuk bah ke nzak ye mí hj Ngerzah ko ni ba fe a kala. » ¹⁶ [Nzuk ké yo ke suk-lah bay le, ké lah.] ¹⁷ Zezu poŋ daba nzukri ra, ke rih vul, nzuk-dih fal yeri yo vbi ni bay ké ten saw lawbay ra, kú lah.

¹⁸ Ke bahri : « A woiri kara bayay guh law woiri ya pi le ? I tu ya lo ? ¹⁹ Fe sɔna a suŋ suŋ gbam na kala mun nzuk, mí nzuk sɔ kal rih bil ye. Fe sɔna sih law nzuk ké nun Ngerzah ya bay fe le, fe sɔna rih bil law ye ya wara le, rih bil nzuk mí kal tɔh ba vbjri kɔ kpaŋ. »

(Bayu sɔk bahri, fe sɔna gbam mah nun Ngerzah ma-mah mí na ba suki bay nzukri.)

²⁰ Zezu el bahri se : « Bay ké tɔh ke nzak nzuk ba, sawu ur ke law nzuk. Kaŋ mí suya ké nzuk bah mí hj Ngerzah ko nzuku ba fe a kala. ²¹⁻²² Bayu ké saw kerbay a suya-uri tɔh ke bil law kandɔk láb nunpuki, rih riba, í nzuk, mbí wɔy wɔro, bán nun te tul fe, láb law a pipiri-u, bán nzak paŋa, láb fe si wɔrɔk, láb law sihna, bán suya ke riŋ nzuk, hɔh tul, mbí kɔk. ²³ Feri-aw riw ba sam fe a pipiri-uri mí tɔh ke bil law nzuk hj Ngerzah ko nzuku ba fe a kala. »

²⁴ Zezu ur ke gelaw tɔr ma fál Tir. Ke si kab bil vul a hani. Ke sa bay hj nzuk bá tu gel kabna ye ya, mí mahful mɔh mun ye ta-a. ²⁵ Wara le wɔy a hani yo ké tusiba-aw ra. Wɔyu yo ke gun wɔynzuk ké záh yo tul ye. Wɔy ra lah bay Zezu. Sa gelaw mí ke si huk pol ye. ²⁶ Wɔyaw ba gun Izarayel ya. Saw ye ba Sirofonizi. Ke bah nzak *gerek.*

† Gel kɔna-u na bil Mbeta Esaie 29.13.

Ke gi goŋ Zezu bá n̄h záh ké tul gun ye. ²⁷ Mí Zezu bahri : « Mú poŋ gunri bá s̄y fe mbah bil woyri dara. Bayu ké mbí fe s̄y na gunri vbu siba h̄j gun gayri suya. »

²⁸ Bale w̄y ra yih nzak ye kand̄kay : « Gaŋ a luki, gun gayri kara dam bukma fe s̄y na ké ḡay k̄y siba ké gel fe s̄y na gun puhri pi. »

²⁹ Mí Zezu pir ni bahri : « Mú si puh. Ke tul bay ké nzak wo bah-aw, záh t̄j ke tul gun wo t̄j-t̄j. »

³⁰ W̄y ra el k̄ah puh ba, ke ko gun ye ra na hih ba suki. Záh ra t̄j ke tul ye t̄j gaŋ.

³¹ Zezu t̄r ke tusiba Tir el kal tusiba Sidon si bel mahmbih Galile mí k̄ah tusiba Dekapol †.

³² Nzukri maŋ mbiki a hani gi keni. Ku goŋ Zezu bá baŋ nd̄k kan tul ye. ³³ Zezu ten mbiki ké sakra nzukri si yo nzak gakra. Ke lab gund̄k ndoh suk ye sede mb̄k. Ke sa sam k̄y rim mbiki ra. ³⁴ Ke el t̄r nun ye ma nunmbam. Ke t̄r-kna f̄oh mí ke bahri : « Efata. »

Efata yih bahri, suk ye bá mgbur.

³⁵ Mí suk ye guh, rim ye sel h̄j ni ke bah bay yororo yororo. ³⁶ Zezu bah h̄j nzukri ké yo gelu-aw ba teh-u bahri, kú bah bayu h̄j nzuk ya. Ke bah h̄j niri le, ke bah ra báy mí ku toŋ ka-kah bayu ma pol pol. ³⁷ Fe-u na niri ba saŋ mah bahna ya, ku bahri, ke lab feri riw su ba suki. Ke h̄j mbikiri lah bay pi, ku bah bay pi.

8 Bil namuri-aw daba nzukri ba nḡj-u mb̄y hani ké t̄ay Zezu báy. Ku s̄y fe ya, mí ke d̄i nzuk-dih fal yeri gi, ke bahri : ² « Law bi s̄ah mi bay tul daba nzukri-ay bay fe le, lab nam say wara kú-u yo ziŋ mi dan s̄y fe. ³ Mi poŋ nzukri-ay el si puh dan s̄y fe le, ku bay lih d̄aka ké mahful. Nzuk a haniri ké sakra woyri ur ba dih-u. »

⁴ Nzuk-dih fal yeri ba, bahri : « Gelay ba bil suy. Ké fál suŋ mí nzuk bay ziŋ ri fe s̄y na bay h̄j daba nzukri-ay bá s̄y mah gel d̄aka woyri le ? »

⁵ Ke vbi niri bahri : « I yo ke peŋ k̄ah ani le ? »

Bale ku bahri : « Peŋ ba toŋnd̄k say. »

⁶ Zezu h̄j nzukri kab siba. Ke ya peŋ ké toŋnd̄k say. Ke el ke tumb̄l h̄j Ngerzah, ke haw, mí ke h̄j nzuk-dih fal yeri bay kú wal daba nzukri-aw. Mí ku wal h̄j nzukri ra ba. ⁷ Nzuy nd̄j na ri pi. Mí Zezu lu mgb̄k̄o k̄y tulu. Mí ke bahri, kú wal h̄j nzukri bá s̄y pi. ⁸ Ku s̄y mbah bil woyri el poŋ t̄ru. Ku mb̄y t̄r fe s̄y na ké toŋ ra mbah t̄l̄b a baw baw ba toŋnd̄k say. ⁹ Nzukri ké s̄y peŋ ra tul woyri ba s̄d̄ s̄d̄ boh gel niŋ (4.000). Kand̄kaw mí ke poŋ niri t̄r si puh.

¹⁰⁻¹¹ Sa gelaw mí Zezu ke nzuk-dih fal yeri rih kab bil kumbon t̄r si k̄ah tusiba Dalmanuta ††. Fariziri gi t̄ay ye. Wara mí ku nzah nzak ye ke bay, ku fah ni bay ké lab fe saŋ h̄j niri kú ko, s̄awu ba nunmbam le ? ¹² Zezu der haŋ f̄oh mí ke bahri : « Ani mí *gun tukala-ayri* nzah bay ko fe saŋ le ? Ba ketina, mí-i yo bah bayay h̄j niri : hul bi dara ku kó fe saŋ báy. »

¹³ Mí Zezu poŋ niri el si rih bil kumbon t̄r si ma kala mbih ra báy. ¹⁴ Nzuk-dih fal yeri ȳkre peŋ. Peŋ mbew yaŋ mí na bil kumbon. ¹⁵ Zezu bah h̄j niri ba teh-u bahri : « Í r̄y ke mun woiri. Í ko-ko bay is fariziri ke bay is nzuk Erodr̄i. »

¹⁶ Mí nzuk-dih fal yeri fah bay ké haŋsekle woyri bahri, bay tul peŋ kú-u f̄ah ya, mí ke bah bayaw. ¹⁷ Zezu tu kerbay woyri, mí ke bahri : « Ani mí i yo fah bay tul peŋ ké ta-a le ? I tu ya báy lo ? Law woiri guh ya báy le ? Kand̄k ké i lah ya ra, law woiri kpuh. ¹⁸ Nun woiri ko fe mí i ko ya. Suk woiri lah bay, mí i lah ya. Law woiri ker bay ya le wo ? ¹⁹ Peŋ nd̄ibi ké mi haw h̄j nzukri s̄d̄ s̄d̄ boh gel nd̄ibi (5.000) s̄y ra wa, i f̄ah t̄ru mbah t̄l̄b k̄ah ani le ? »

Ku bahri : « Nah mb̄y t̄l̄b boh falu sede. »

²⁰ Ke el bahri : « Peŋ toŋnd̄k say ké mi h̄j nzukri s̄d̄ s̄d̄ boh gel niŋ (4.000) s̄y ra wa, i f̄ah t̄ru mbah t̄l̄b k̄ah ani le ? »

Mí ku bahri : « T̄l̄b a bawuri ba toŋnd̄k say. »

²¹ Mí Zezu bahri : « Bayu guh law woiri ya báy ley ? »

²² Zezu ke nzuk-dih fal yeri k̄ah Bedsayda. Mí nzukri maŋ r̄aw a hani gi keni h̄j Zezu. Ku goŋ ni bay ké za r̄aw ra bo ké gah ni. ²³ Zezu mgb̄a nd̄k r̄aw ra ten ni ke bil puh si yo nzak gakra. Mí ke sa sam k̄y nun ye. Ke baŋ nd̄k kan tul ye yo vbi ni bahri : « Mu ko fe le ? »

²⁴ R̄aw ra mgbur nun. Ke ko gel, ke bahri : « Mi ko nzukri eŋ kpuh ké t̄j b̄k yo si sina. »

²⁵ Zezu el za nun r̄aw ra báy ba, nun ye mgbur, ke ko gel ba teh-u kađ kađ. Ke ko feri riw teh gberere. ²⁶ Zezu pih ni el si puh ye bahri : « Ko-ko bay mú si bil puh. » Kand̄kaw mí ke poŋ ni el si puh.

²⁷ Zezu ke nzuk-dih fal yeri ur t̄r ke Bedsayda. Ku kal puhri ké na fál k̄r Sezareh-Filib̄. Ku yo tul ful k̄b báy bale, Zezu vbi niri bayay : « Nzukri d̄i mi ba sam nzuk a suŋ le ? »

† DEKAPOL ba tusiba ké nzukuri ba zib ya. Tir ke Sidon ba puh a lukiri ké tusiba nzukri ké ba zib ya kara pi. †† DALMANUTA ba puh s̄aw zibri. Ta-a le, fariziri ta rih ri ya.

²⁸ Bale ku bahri : « Nzukri di mu ba Z̄ah batisi. Nzuk a haniri di mu ba Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a. Nzuk a boruri ba, di mu ba gun nzak pihna Ngerzah a hani ké t̄jh ke z̄áh. »

²⁹ Mí ke el vbi niri bahri : « A woiri ba, i di mi ba sam nzuk a suŋ le ? »

Piyer yih nzak ye bahri : « A wo mú-u ba Ngermbay †. »

³⁰ Mí Zezu hah niri báh bay riŋ dina Ngermbay ye ra h̄j nzuk.

³¹ Wara mí Zezu ti firma niri bay bahri se : « Na ani ani gaŋ kara a ye gun nzuk pimatul bay ko seh kal nḡoŋ. Ngerznuk puh wah gun Izarayelri ke nḡernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri, ku bay ko ni ye ba k̄ok fe, ke hú hul. Nam say falu le, ke t̄jh ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu. »

³² Zezu bah bay ye ba teh-u h̄j niri. Mí Piyer ten Zezu bale, ke hah Zezu báh bayaw. ³³ Zezu s̄ob fal h̄j Piyer, ke ko kona ma tul nzuk-dih fal yeri, mí ke bah h̄j Piyer ba teh-u bahri : « Satan a wo nzukbaa, mú el ké t̄aw bi ma fal bay fe le, law wo mbi kerbay Ngerzah ya wara le, ba kerbay nzukri. »

³⁴ Zezu di nzukri ba nḡj-u ke nzuk-dih fal yeri. Ke bah h̄j niri bahri se : « Nzuk yih dih fal bi le, ké poŋ kerbay tul ye ma fal. Ké mbi kpuh vbatay hul ye, ké suk, ké dih keni fal bi, ³⁵ bayu ké nzuk a ay ké yih s̄y tukala le, tul ye bay zi-u. Nzuk a suŋ suŋ ké poŋ kerbay tul ye bay tul bi ke bay tul baysuki bi †† le, ke bay t̄jh ke nd̄ok hul. ³⁶ Fe ziŋna fe mí bay t̄jh suk h̄j nzuk a ay ké s̄y tukala h̄m h̄m mí ̄sh bay ye ba k̄ok fe le ? ³⁷ Uwa. Fe ziŋna fe mí nzuku bay mbi soh keni tul ye le wo ? ³⁸ Nzuk a ay ké ko riŋ bi ba fe s̄yhru ye ké pol gun tukala-ayri nzukri ké pihna woyri ba láb suya, ba p̄oŋ Ngerzah el t̄jh kala si mbi z̄áh a boru le, gun nzuk pimatul bay tu nzuku-aw ba fe-se s̄yhru ké nun ye ke seh ké tem nzak pihna Ngerzahri bay baŋ ni gi bil riŋ dina bah ye. »

9 Zezu el bahri : « Ba ketina gaŋ. Mi yo bah h̄j wuri, nzuk a haniri ké sakra wah-ay hul di riŋ woyri ya báy, mí ku kó lák mbay Ngerzah ké gi ke nḡerna ke nun. »

² Falu lab nam t̄ok̄ok̄ bale, Zezu f̄ah Piyer, Zak, Z̄ah. Ku si ziŋ ni, ku lab niŋ. Ku hil kasaw ké gaŋ zeŋleŋleŋ ke h̄k woyri. Ké nun Piyer-ri mí mun Zezu s̄ob na bođ. ³ Gar ye su nd̄aw nd̄aw el pu rak rak. Nzuk mbew ké tusiba ta h̄j gar bá pu kand̄okaw ya. ⁴ Eli ke Moyiz gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari t̄jh nun woyri gi ziŋ Zezu. Ku yo lu mberem ziŋ ni. ⁵ Piyer ba, bah h̄j Zezu bahri : « Metere, gel ké nah yo ri-ay su-su. Nah yih p̄or vul ba say h̄j wuri. A mbewu ba nzuku a wo, a mbewu ba nzuku a Moyiz, a mbewu ba, ba nzuku a Eli. » ⁶ Bayaw, Piyer bah vah bay h̄kme ké se niri mbamba. ⁷ Mí dikmambam gi guđ tul woyri gbukru bale, kusol t̄jh ke bilu bahri : « A ye-ay, ke ba gun sana bi. Í lah nzak ye. »

⁸ Mí ku ko kona doŋ niri gbuk bay ko nzuk bah bayaw, mí ku ko nzuku ya. Sa ba Zezu ke h̄k ye mí toŋ ké t̄aw woyri.

⁹ Derna woyri ke tul kasaw ra, Zezu hah niri báh bay fe kú-u ko h̄j nzuk. Ke bahri, gun nzuk pimatul bá t̄jh ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu dara kú bah bayu báy. ¹⁰ Kand̄okaw ku nḡah bayu ké bil law woyri. Ké hansekle woyri ku fakla bay tu s̄awbay t̄jhna gun nzuk pimatul ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu ra wa, bayu yih bah ani munu le ?

¹¹ Mí nzuk-dih fal yeri ké sayaw vbi ni bahri : « Nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri bahri, Eli a lews̄a bay gi pol dara Ngermbay bay gi báy ra wa, ani le ? »

¹² Mí Zezu bah bay bahri : « Eli bá gi pol bay lek gel bá yo gelu h̄j Ngermbay. Mí kaŋaw ba, ani mí mbete Ngerzah bah bay tul gun nzuk pimatul bahri, ku bay saŋ ni, ku bay lab ni koseh mbamba pi ra wa, i lah wuri ya le ? ¹³ Mi yo bah h̄j wuri bahri, Eli gi da, mí nzukri lab ni kand̄ok kú-u yih. Fe-u lab kand̄ok kú-u vbeh si tul ye ké bil mbete lews̄a. »

¹⁴ Zezuri kaŋ díh ya ké t̄aw nzuk-dih fal ye a boruri ké toŋ fal, mí ku ko daba nzukri ba nḡj-u ké doŋ niri. Nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzah a haniri yo fah bay ziŋ niri. ¹⁵ Daba nzukri-aw gbam bá ko Zezu ké yo gina le, sa gelaw mí law woyri lu baŋ baŋ, mí ku ur ke dukna si vah ni. ¹⁶ Zezu vbi niri bahri : « Bay tul fe mí i fah bay le ? »

¹⁷ Mí nzuk a hani ké sakra daba nzukri-aw gi bahri : « Metere, mi gi ke gun bi ma t̄aw wo. Záh yo tul ye. Ke h̄j ni ke bah bay ya. ¹⁸ Gelke z̄áh ra mgba ni dale, vbu ni siba gbirik. Mbihsam ye fur tuka tuka. Ke s̄y sel ye nger nger. Mun ye kpo-kpoŋ pi. Mi bah bayu h̄j nzuk-dih fal wori bay kú n̄h z̄áh ra, mí ku t̄ah vaŋa n̄h-u kp̄uy. »

¹⁹ Zezu ba, bahri : « Uwa, gun tukala-ayri, nzukri ké i poŋ Ngerzah ma fal, toŋ nam kaŋ ani mí-i yó ziŋ wuri báy le ? Toŋ nam kaŋ ani mí-i ík law bi ké tul woiri báy le ? Í gi ke gun ra h̄j mi. »

²⁰ Ku si gi ke gun ra h̄j ni. Záh bá ko Zezu le, sa gelaw mí ke mgba gun ra, ke laŋ ni yik yik, ke ndih ni vbu siba h̄j ni ke ta kpelen̄ kpelen̄. Mbihsam ye fur tuka tuka. ²¹ Zezu vbi bah gun ra : « Ke seh suŋ mí z̄áh titil lab ni le ? »

Ke bahri : « Fe-u titulu ke lele ye kaŋ. ²² Kpatara, z̄áh ra yo mgba ni vbu h̄oŋ. A hani le, yo mbi ni vbu mbih bay zi tul ye, mí nḡerna wo yo ra ri le, mú so na, mú ya t̄ahna wah ge. »

† Zibri bahri, NGERMBAY bay haw nḡermu lak mbay ch gelri riw ké tusiba. Kerbay Piyer ké-e ker bay tul Ngermbay mah hani pi. Kerbay Zezu si tul gina ye bođ ba. Í k̄j gunu 31 ke 32 bay lah kerbay Zezu. †† Zezu bahri, BAYSUKI BI mí ke bah si tul baysuki hul ye ké-e bay ya keni nzukri.

²³ Bale Zezu bah hij bah gun ra bahri : « Mu bahri, ngerna bi yo ra ri le ley ? Ké taw nzuk ké kan law tul bi le, ngerna yo ri bay lab feri gbam. »

²⁴ Sa gelaw mí bah gun ra vbã nzak bahri : « Mi kan law bi tul wo. Mú so law bi bá te sa tul wo. »

²⁵ Zezu bá ko daba nzukri ké mbũh hani yir don tul ye le, ke hah zãh tukala ra bahri : « A wo zãh ké mu gboh gunay gel-bah bay pi gel-lah bay pi ra, mi yo bah bayay hij mu, mú tih ke tul gunay. Mú el gi tul ye mba. »

²⁶ Zãh ra vbã nzak. Ke laj mun gun ra yik yik, mí ke tih pon gun ra na siba zarak en hul kan hij nzukri bahri, gunaw hu-hu. ²⁷ Mí Zezu mgba ndok gun ra, mí ke or ni yo siba zekre.

²⁸ Zezu ke nzuk-dih fal yeri tor si rih vul ke hek woyri. Ku vbi ni bahri : « Bay fe mí ngerna wah mah nih zãh ra ya le ? »

²⁹ Mí ke bahri : « Nzuk ta nih zãh a kandokaw ke ngerna ye ya, ngerna-u ba gón Ngerzah mbew yan. »

³⁰ Ku tih pon gelaw si kal tusiba Galile. Mí Zezu sa bay hij nzuk bá tu gel kabna woyri ya, ³¹ bayu ké-e yo firma bayay hij nzuk-dih fal yeri bahri, ku bay ndoh ni ye gun nzuk pimatul ndok nzukri. Ku í ni. Nam a sayu le, ke tih ke puh zãh ke paymun a foyu.

³² Mí bayu guh law woyri ya. Hekme vbí sawbayu se niri pi.

³³ Zezu ke nzuk-dih fal yeri kah Kapernayum. Ku si kab bil vul mí Zezu vbi nzuk-dih fal yeri bahri : « Bay fe mí i fah bay ké mahfulaw le wo ? »

³⁴ Bale ku kab silili bayu ké ku fah bay zih hani ké mahfulaw bay tu a ge mí ba ngernzuk ké hansekle woyri le. ³⁵ Wara mí Zezu el kab siba. Ke mbũh nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ma taw ye, ke bahri : « Nzuk a sunj sunj ké yih na ba ngernzuk le, ke lab mun ye ba gun. Ke ná ba gun-lab pihna hij mban yeri. »

³⁶ Mí Zezu mbi gun a lele gi yo keni hansekle woyri. Ke hũhru ni, mí ke bahri : ³⁷ « Gelke nzuk mgba gun a kandokayri ma law ye bay tul riñ bi le, a bi mí ke mgba mi-aw. Nzuk a sunj sunj ké mgba mi ma law ye le, ba a bi ya wara le, ba nzuk-pih mi mí ke mgba ni-aw. »

³⁸ Kandokaw mí Zãh mbi bay bahri : « Metere, nah zih nzuk a hani-u yo nih zãhri ke riñ wo, mí nah gboh ni bay fe le, ke ba boh sina wah ya. »

³⁹ Mí Zezu bahri : « Í gboh ni ya bayu ké nzuk lab fe sanj hij riñ bi kan ri le, ta el mbi riñ bi bah keni suya ya, ⁴⁰ bayu ké-e ba nzukbaa wah ya. Ke ba nzuk fal ngan wah munu. ⁴¹ Nzuk a ay ké yo ke Ngermbay mí ke kah mbih hij wuri i nzo bay fe le, i ba nzuku a Ngermbay le, ba ketina, mi yo bah hij wuri bahri se, kpanndok nzuku ta zi ya. ⁴² Mí nzuk a ay ké hãl ndaw lihna le, ngãh baw kasaw ké sol ye mbi ni vbu bil mahmbih mí su, koseh ye-aw su mba pon ni ké mgba gun a mah gelu ké kan law tul bi bá sanj riñ bi. ⁴³ Ndok wo ba ndaw lihna hij mu sanj riñ bi le, mú kun vbu kpah. Hú ba kpere si kab ke okna su mba hú ke ndok wo sede mbok si kab bil hãrã ké ri-rimna ya. ⁴⁴ ⁴⁵ Bok wo ba ndaw lihna hij mu le, mú kun vbu kpah. Hú ba kpere si kab ke okna su mba hú ke bok wo sede mbok si kab bil hãrã ké ri-rimna ya. ⁴⁶ ⁴⁷ Nun wo mí ba ndaw lihna hij mu le, mú lur kũ kpah. Rih bil lãk mbay Ngerzah ba raw su mba kãb bil hãrã ké ri-rimna ya ke nun wo sede mbok. ⁴⁸ Gel hãrã ra ba gel ké kay hu hul ya mí sũ zãhri, hãrã-u ri-rimna ya pi. ⁴⁹ Í gboh nzuk ké lab fe hij riñ bi kan ri ra ya bayu ké nzuk a sunj sunj gbam, tom bay kũ tul ye hij ni ke ba fe puhna kũ-u kan tul hãrã hij Ngerzah †. ⁵⁰ Tom ra ba fe a suki, mí tomu nun mba le, a fe mí bay lab hij tom bá el nun bá le ? Í hij tom bá kũ tul woiri, í hij den bá yo zih wuri. »

10 Zezu ur ke gelaw si tusiba Zude ké na fãl kala mbih Zurden ††. Daba zibri el gi mbũh ké taw ye. Kandok ké ba fe labna ye, ke firma nzukri bay lãk mbay Ngerzah.

² Mí fariziri gi taw Zezu. Ku yo ndoh law ye ke bay. Ku vbibay bahri : « Bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh hij nzuk ful-nih wũ ye le †† ? »

³ Zezu el vbi niri bahri : « Moyiz bah hij wuri ani le ? »

⁴ Bale ku bahri : « Moyiz hij na ful bahri, nzuk bá vbeh mbete-nih wũ ndoh ndok wũyu dara ké nih ni báy. »

⁵ Mí Zezu bahri : « Bay law kpuhna woiri mí Moyiz hij wuri bolkusol-vbeh mbete bay nih wũ. ⁶ Ke titilu day ké Ngerzah lab nunmbam ke tusiba ra, ke lab nzuk pimatul ba wronzuk ke wũynzuk. ⁷ Sawu mí wronzuk bay pon bah ye ke mah ye. Ku yã hani ke wũ ye. ⁸ Ku ba nzuk ké mbew, ku ba nzukri sede mba. Wara le ku ba nzuk ké mbew yan. ⁹ A ay ké Ngerzah mbũh niri ba nzuk pimatul mbew ra nzuk bá kehr niri ya. »

¹⁰ Zezu rih bil vul bá ba, nzuk-dih fal yeri vbi ni bay tul bay ké-e bah ra. ¹¹ Ke bahri : « Nzuk a sunj sunj ké nih wũ ye, mí el yã wũ a boru soh gelu le, salbay nunpuki ta tul nzuku. ¹² Gelke wũ tih ke vul wah ye si yã wõro a boru le, salbay nunpuki ta tul wũyu. »

† Mbeta saw nzak a haniri ta ke gel kina-u ya. †† Mbeta saw nzak a haniri ta ke gel kina-u ya. ‡ Mahful puh fe puhna hij Ngerzah ba lab tom kũ ri. Bayu na bil Mbeta Lévitique 2.13. Mahful a boru bay sok kerbay ké na bil saw nzak mí na-ay : Hãrã ra en tom ké bay kũ tul nzukri gbam. †† Zezu yo bil tusiba Pereya puh lakna Erod. Pereya na bil tusiba ZUDE KÉ NA FãL KALA MBIH ZURDEN. †† Kandok ké Zezu yo tusiba Erod, fariziri ra hãl nzaw bay mgba keni Zezu. Ku bahri, bay ké Zezu bah bá toh suk mbay Erod bale, ku bay mgba ni bay fe le, pol sa mbay Erod kun tul Zãh bayu ké-e hah ni yã hani ke Herodiya. Bayu na bil Mbeta Marki 6.17-18

- ¹³ Nzukri yo gi ke gunri ma taw Zezu bay ké lu mgboko kú tul gunuri, mí nzuk-dih fal yeri hah gina woyri.
- ¹⁴ Zezu bá ko niri kan le, ke zih law fahna, ke el bahri : « Í pon gunri bá gi taw bi. Í gboh niri ya bayu ké lák mbay Ngerzah na bay sam gun a kandokawri. ¹⁵ Gelu munu. Mi yo bah bayay hj wuri, nzuk a sun sun ké ya lák mbay Ngerzah ma law ye kandok gun ya le, ke ta rih bilu ya gan. »
- ¹⁶ Mí ke el mba gunri ra ma han ye ban ndok kan tul woyri. Kandokaw mí ke lu mgboko kú tul woyri.
- ¹⁷ Zezu ke nzuk-dih fal yeri mbi mahful yo tarna bale, nzuk mbew tih ke dukna gi huk pol ye. Ke vbi Zezu bay bahri : « Metere, nzuk a suki, a fe mí-i láb bay ya puh a ay ké bay mí kab sew ke sew ba ngoh le ? »
- ¹⁸ Bale Zezu bahri : « Ani mú-u di mi ba nzuk a suki le ? Nzuk pimatul a suki mbew ta-a. Ngerzah mbew yan mí ba nzuk a suki. ¹⁹ Mu tu bayri ké na bil bolkusol Ngerzah tu-tu pi. Mú i hul ya, mú mbi wuy nzuk mban wo ya, mú ri-riba ya, mú kun bay kú nzak nzuk ya, mú gbro nzuk ya, mú hek bah wo ke mah wo. »
- ²⁰ Kandokaw mí nzuk ra bah bay bahri : « Metere, mi yo tul bayawri gban ke seke bi kah guri-ay. »
- ²¹ Bale Zezu hekri ni zih ke law sana. Mí ke bah hj ni bahri : « Bay mbew ton mu bay. Mú si fah fe zihna wori yeh riw, mú wal lari-u hj kohlkori. Mu bay zih suki a nunbam ngj mbamba. Fal walu dale, mú el gi dih fal bi-ay. »
- ²² Ke lah bay ké Zezu bah bale, mun ye voh, law ye rih ni mba, mí ke tar bayu ké ndok ye ah mbamba. ²³ Zezu ko kona ma tul nzuk-dih fal yeri don gbuk, ke bahri : « Kpuh mbamba bay nzukri ké yo ke fe zihna bá hj Ngerzah lak mbay ké tul woyri. »
- ²⁴ Nzuk-dih fal yeri bá lah bay ra le, bayu na niri yer. Zezu ba, el bahri : « Gun biri, kpuh mbamba bay nzuk bá hj Ngerzah lak mbay ké tul ye. ²⁵ Bay hj zohzoh bá rih loko bahtal tih ra, gelu kpuh ya. Mí bay hj nzuk vana bá hj Ngerzah lak mbay ké tul ye, gelu kpuh mbamba. »
- ²⁶ Gosobay zi nzuk-dih fal yeri zi-zi. Ku el bah bay ké hansekle woyri bahri : « Mí kanaw ba, nzuk a sun mí mah kab ke okna le ? »
- ²⁷ Zezu ko niri zih, ke bahri : « Káb ke okna le, mba nzuk pimatul. Wara le Ngerzah mah bay hj nzuk kab ke okna bayu ké fe-mba Ngerzah ta-a. »
- ²⁸ Wara mí Piyer bahri : « Mú ko, a wah ba, nah pon feri riw, mí nah dih fal wo-ay. »
- ²⁹⁻³⁰ Kandokaw mí Zezu bahri : « Ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri, nzuk ké pon saw ye, yin yeri, in yeri, bah ye ke mah ye, gun yeri, waka yeri bay tul bi ke bay tul baysuki bi †le, fe zihna ye bay ro sod kal nzuku a pol. Ke zih saw puh, ke zih yin yeri ke mah yeri ke gun yeri ke waka yeri bil koseh sew a tukala-ay. Sew a gi-u ba, ke káb bil okna. ³¹ Kandokaw mí daba nzukri ké yo pol bay el si sar fal mba. Nzukri ké yo sar fal ba, bay kal ma pol. »
- ³² Ku yo tul mahful yo hil ma Zurusalem. A ye ke si pol. Law nzuk-dih fal yeri lu dun dun. Hekme se niri. Zezu mbyh nzuk-dih fal ye a boh falu sederi bale, ke bah bay fe ké bay zih ni hj niri. ³³ Ke bahri : « Í lah, nah yo hil wuri ma Zurusalem, mí nzuk bay ndoh gun nzuk pimatulay ndok ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sock mbete bolkusol Ngerzahri. Ku bay kun salbay hul kan tul ye. Mí ku el ndoh ni ndok sawnzuk a boruri. »
- ³⁴ Nzukawri-aw bay sak ni. Ku bay sa-sam kú tul ye. Ku bay vbá ni dara mí ku í ni. Nam say falu le, ke tih ke puh zah ke paymun a foyu. »
- ³⁵ Mí Zak ke Zah gun Zebederi loh ma taw Zezu bahri : « Metere, nah yih gon mu fe bay mú lab fe-u hj na. »
- ³⁶ Mí ke bahri : « A fe mí i yih bay mí lab hj wuri le ? »
- ³⁷ Mí ku bahri : « Mú hj na nah kab bil riñ dina wo zih mu. Nzuk a mbewu bá kab ndok lakna wo, nzuk a boru ba, bá kab ndok kperu wo. »
- ³⁸ Mí Zezu bah hj niri bahri : « Fe ké i gonaw, i tu ya. Kob koseh ké mi nzo-u ra wa i mah bay nzo pi le ? Batem koseh ké mi rih bilu ra ba wa, i mah bay rih bilu pi gan le ? »
- ³⁹ Mí ku bahri : « Nah ma-mah. »
- Zezu el bahri se : « Kob koseh ké mi nzo-u ra i bay nzo-u gan. Batem koseh kú-u ndoh mi bilu ra, i bay rih bilu pi. ⁴⁰ Mí bay hj nzukri bá kab ndok lakna ke ndok kperu bi ra, ba fe bi ya wara le, ba fe bah bi ké lek gel kabna-aw bay hj niri. »
- ⁴¹ Tar nzuk-dih fal Zezu ké boh bá lah gonna Zak ke Zah bale, han woyri fah niri ké tul Zak ke Zah ra. ⁴² Mí Zezu di niri gi ma taw ye. Ke bahri : « A woiri i tu-tu, nzukri kú-u tu niri ba mbay tusibari yo lak mbay tul nzuk woyri ke ngerna. Nzuk a lukiri yo pih bolnzak woyri hj nzukri lab. ⁴³ Mí a woiri le i na kandok nzuk riñ dinari-aw ya. Wara le nzuk a ay ké yih tih ba ngernzuk tul mban yeri le, ke ná ba gun-lab pihna hj mban yeri. ⁴⁴ Nzuk a sun sun ké yih na ba tul ké sakra mban yeri le, ke ná ba mgbal mban yeri gban. ⁴⁵ Bayu ké gun nzuk pimatul gi tusiba bay hj nzukri bá lab pihna hj ni ya. Wara le ke gi bay lab pihna hj nzuk mban yeri. Ke gi bay pon mun ye ba fe puhna bay sel daba nzukri ke ndok hul. »

† Zezu bahri, baysuki bi mí ke bah si tul, baysuki hul ye ké-e bay ya keni nzukri.

⁴⁶ Sina woyri ma Zurusalem, ku si k̄ah Zeriko. Zezu yo t̄jh ke puh-aw ke nzuk-dih fal yeri ke daba nzukri mah fe bale, r̄aw a hani kab bel mahful yo rah ndok goŋ fe. Riŋ ye ba Bartime. Ke ba gun Time. ⁴⁷ Ke lah bahri, Zezu ké Nasared yo kalna dale, ke vb̄a nzak belej bahri : « Gun zih ngermbay David, Zezu wo, mú lab law in ziŋ mi ge. »

⁴⁸ Mí daba nzukri pom ni bay ké tuh nzak ye, mí ke toŋ vb̄a nzak ba mgbe-u ma síba síba bahri : « Gun zih ngermbay David, mú lab law in ziŋ mi ge. »

⁴⁹ Zezu t̄ah yo, mí ke bahri, kú dí r̄aw ra bá gi. Nzukri dí ni. Ku bahri : « Mú s̄uh law. Mú ur si t̄aw ye. Ke dí mu. »

⁵⁰ Bale r̄aw ra poŋ gar ye vbu biŋ, ke ur ba gah-u, mí ke si t̄aw Zezu. ⁵¹ Zezu ba, bahri : « A fe mú-u yih bay mí lab h̄j mu le ? »

R̄aw ra yih nzak ye bahri : « Metere, mi yih bay ko gel. »

⁵² Kandokaw mí Zezu bahri : « Mú si ba suki. Law wo ké te tul bi lu salbay suya ké tul wo lu-lu. »

Sa gelaw mí nun ye teh, mí ke dih fal Zezu.

11 Zezu ke nzuk-dih fal yeri k̄ah *Bedfaze* ke *Bedtani*. Puh-uri dih ya ke Zurusalem mí na fál kasaw ké kpuh Olivehri na ri. Dale Zezu pih nzuk-dih fal yeri sede si pol. ² Ke bahri : « Í si puh ké na pol woiri s̄a-aw. K̄ah-na woiri, sa gelaw mí i bay ko gun bamnde kú-u nḡah yo. Gun bamnde ra nzuk kab tulu bok mbew ya báy. Í sel bamnde-aw, í gi keni h̄j mi. ³ Nzuk vbi wuri bahri, bay fe mí i sel bamnde-aw le, í bahri, gaŋ bamnde-u mí yih bayu. Sa gelaw mí ke bay poŋ h̄j wuri í gi keni. »

⁴ Nzuk-dih fal yeri ké sede-aw t̄r. Ku k̄ah, ku ko gun bamnde ra, kú-u nḡah dih ya ke bel nzakful-rih bil puh, mí ku sel. ⁵ Nzuk a hani-uri ké yo gelu-aw vbi niri bahri : « Bay fe mí i sel bamnde-ay le ? »

⁶ Bale ku bah bay ké Zezu baŋ ndoh nzak woyri ra, mí ku poŋ gun bamnde-u h̄j niri ku t̄r keni. ⁷ Ku gi ke gun bamnde ra h̄j Zezu. Ku mbala gar woyri k̄y tul bamnde ra, mí Zezu kab ri †. ⁸ Daba nzukri fih gar woyri k̄y ke ful ful. Nzuk a boruri ba, haw gay kpuhri ké waka, mí fih k̄y mahful pi. ⁹ Nzuk a haniri si pol. Nzuk a boruri ba, si fal. Ku vb̄a nzak le, ku vb̄a ra báy bahri : « Nzuk-ȳa na, mú ȳa na. Mgbok̄o Gaŋ tul feri riw k̄y tul wo ké mu gi ke riŋ dína ye. ¹⁰ Mgbok̄o-u na tul lák mbay ziih ngermbay David ké gi-ay. Riŋ dína Nzuk-ȳa na mgbe si k̄ah nunmbam a síba s̄a. »

¹¹ Ku k̄ah Zurusalem. Ke kal si rih bil ila vul kani Ngerzah. Ke ko kona doŋ ri gbuk. Gel yo sihna wara mí ke t̄jh t̄r ke nzuk-dih fal ye a boh falu sederi el si na Bedtani.

¹² Tipele-u, ku t̄jh ke Bedtani el ma Zurusalem, mí daka i Zezu. ¹³ Ke ko kpuh nz̄yy ké mbaŋ rididi yo ba dih-u. Mí Zezu reh si bok̄ nz̄yy ra bay ko lehna-u yo ri mini ta-a le ? K̄ahna ye le ke ziŋ ba gayuri. Lehna-u ta-a †† bayu ké few lehna-u k̄ah ya báy. ¹⁴ Bale Zezu bah h̄j kpuh nz̄yy ra bahri : « Nzuk ta s̄y lehna wo mba w̄um wara. »

Nzuk-dih fal yeri lah bay ké-e bah ra.

¹⁵ Kandokaw mí ku k̄ah Zurusalem. Zezu si rih bil ila vul kani Ngerzah, wara mí ke n̄jh nzukri ké kab ke fe h̄l-nari bay h̄j nzukri bá yeh ba fe puhna woyri, ke n̄jh nzukri ké yo yeh fe h̄l-nari-aw kara pi. Ke ziŋ nzukri ké kom lari ngomna ke lari mison̄j ké nzak tabele woyri, ‡ ke ziŋ nzuk-yeh ndoy mb̄reri †† ké tul fe kabna woyri mí ke sok̄o fe-uri mgborvboŋ mgborvboŋ k̄y síba. ¹⁶ Ke hah nzuk-suk fe yehnari kalna si bil ila vul kani Ngerzah. ¹⁷ Mí ke yo firma nzukri bahri : « Ngerzah bah bil mbete ye bahri, vul ye ba vul-bah bay ziŋ ni h̄j s̄awnzukri riw. A woiri ba, i sob̄ gelu ba hoh nam ribari. »

¹⁸ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sok̄ mbete bolkusol Ngerzahri lah fe ké Zezu firma daba nzukri ra, mí ku yah ful bay i ni, bayu ké h̄ekme ye lab niri. Ku bahri se, fe firma ye-aw na nzukri yer. ¹⁹ Gel sih bale, Zezu ke nzuk-dih fal yeri t̄jh ke Zurusalem t̄r.

²⁰ Tipele-u Zezu ke nzuk-dih fal yeri el si ma Zurusalem, mí ku ko kpuh nz̄yy ra hu yoh k̄ah s̄awu. ²¹ Piyer ker si tul habna ké Zezu bah ra, mí ke bahri : « Metere, mú ko, kpuh nz̄yy ké mu hab fe k̄y tulu ra h̄ok w̄oh k̄ah s̄awu. »

²²⁻²³ Bale Zezu bahri : « Law woiri yo mbew ke law Ngerzah gaŋ le, mi yo bah h̄j wuri bahri se, nzuk a suŋ suŋ ké bah h̄j baw kasaw ké na-aw bahri, kasaw bá loh ke gelaw si vbu bil mahmbih-aw, mí law nzuku na mbew ke law Ngerzah, fahbay ta law ye ya le, fe-u bay lab kandok ké-e bah gaŋ ba. ²⁴ S̄awu mí-i yo bah bayay h̄j wuri, bay feri gbam ké i yo bah bayu ziŋ Ngerzah mí i yo vbi ni le, law woiri ké yo mbew ziŋ ni gi tu bahri, i ziŋ fe-u da, le Ngerzah bay lab fe-u h̄j wuri. ²⁵ Gelke i yo bah bay ziŋ Ngerzah mí i yo ke bay ziŋ nzuk le, í sel nzuk ké lab wuri suya h̄j bah woiri ké yo nunmbam bá lu salbay-mba nzak ye ké tul woiri. » ²⁶ ††

† Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbete Luk 19.35

ke 29.17, Mbete Osée 9.10, Mbete Michée 7.1. ‡ Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbete Matiye 21.12

†† Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbete Matiye 21.12

26. A boruri ta keni ya. S̄awu mí nzuk-sob̄ mbeteri sob̄ ya.

†† Bay lah lawbay kpuh nz̄yy le, í k̄j Mbete Jérémie 8.13

NZUKRI KÉ KOM LARI NGOMNA.

NZUK-YEH NDOY MB̄RERI. †† Mbete s̄aw nzak kopi mbew yaŋ mí yo ke gunu

²⁷ Ku k̄ah Zurusalem ra báy, mí Zezu si rih bil ila vul kani Ngerzah. Ke h̄arma ri, mí ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri ke ngernzuk puh woyri gun Izarayelri gi t̄aw ye. ²⁸ Ku bahri : « Ke bolkusol ge mú-u lab keni pihna wo-ayri le ? A ge mí h̄j mu ngerna-u le ? »

²⁹ Bale Zezu bahri : « A bi kara mi vbi wuri bay mbew. Í yih vbibayu h̄j mi, mí lah dara mí-i s̄ok wuri ke bolkusol ge mí-i yo lab pihna biri-ay báy.

³⁰ Batem ké Z̄ah soh nzukri ra wa, s̄awu ba nunmbam mini ba nzuk pimatulri le ? Í yih nzak bi, mí lah. »

³¹ Ku fah bay ké sakra woyri bahri : « Nah bah ra ri se, s̄awu ba nunmbam le, ke él vbi na bay fe mí nah sa ȳa bay ké Z̄ah bah ra ya. ³² Mí náh bahri, s̄awu ba nzuk pimatulri le, nzukayri riw bay i na. »

H̄ekme nun nzukri tuh nzak ngernzukri-aw bayu ké daba nzukri riw tu Z̄ah ba gun nzak pihna Ngerzah. ³³ Mí ku yih nzak Zezu bahri : « Nah tu s̄awu ya. »

Le Zezu el bahri : « A bi kara mi ta s̄ok wuri ke bolkusol ge mí-i lab keni pihna-ayri ya pi. »

12 Wara mí Zezu bah lawbayay h̄j niri : « Nzuk mbew lab waka kpuh viȳeh †. Ke vb̄a kpañ don̄ ri gbik gbik. Ke lab gel-h̄ah mbih lehna kpuh-u ké bilu. Ke lab gel yona nzuk-k̄or wakari ba gañu dara mí ke ndoh waka ra h̄j nzuk-lab pihna-uri báy. Ke t̄or si gahru ba dih-u.

² Few-hal lehna kpuh k̄ah, mí nzuk waka pih gun nzak pihna ye mbew †† si t̄aw nzuk-lab pihna wakari bá f̄ah lehna kpuh-u gi keni h̄j ni. ³ Mí nzuk-lab pihna wakari ra mgba ni, ku vboñ ni, mí ku el njih ni nd̄ok ndikpo. ⁴ Nzuk waka pih gun nzak pihna a boru si, mí nzuk-lab pihna wakari ra mgba ni. Ku vb̄a tul ye ba nõk. Ku lab ni se s̄uhru. ⁵ Nzuk waka pih gun nzak pihna ye a boru si waka ra báy, mí ku i ni. Ke el pih gun nzak pihna ye a boruri ba nḡj-u báy. Mí nzuk-lab pihna wakari ra vboñ a haniri, ku i a boruri.

⁶ Oh t̄or bale, ke pih gun sana ye si. Ke ker bahri, ku bay h̄ek gun ye. ⁷ Nzuk-lab pihna wakari bá ko gun nzuk waka yo gina bale, ku lek bay mbew bahri : “A ye ké gi-aw ra, ke ba gun-ȳa fe bah ye munu. Náh i wuri ni dale, waka-ay bay t̄jh ba fe wahri.”

⁸ Gun ra k̄ah ba, mí nzuk-lab pihna wakari mgba ni. Ku i ni, mí ku mbi hul ye vbu fal kpañ. »

⁹ Zezu el bahri : « Kañaw ba, nzuk waka-aw bay lab ani mí ziñ nzukawri báy le ? Nzuk waka-u bay ur, ke si-u, ke í nzuk-lab pihna wakari-aw, mí ke él ndoh waka kpuh ra h̄j nzuk a boruri. ¹⁰ Bay ké na bil mbete Ngerzah-ay, i k̄j-k̄j, kañ ya le ?

Kasaw ké nzuk-mboh vul kani Ngerzahri poñ kan kpañ ra, kasawu mí el t̄jh ba mah kasaw-mboh diñ vulu†.

¹¹ Miyori mí h̄j kasaway el t̄jh ba mah kasaw, mí ba fe sañ ké nun wah. »

¹² Ngernzukri ra yah ful bay mgba ni bayu kú-u tu bahri se, Zezu bah lawbayaw si tul woyri. Mí ku poñ ni, ku t̄or bay h̄ekme daba nzukri ké lab niri.

¹³ Ku pih *farizi* a hani-uri ke nzuk mbay Erodri si t̄aw Zezu. Ku h̄ol ndaw bay mgba ni keni. ¹⁴ Ku bahri : « Metere, nah tu bahri, i ba nzuk a ketina. I lu nun nzuk ya bayu ké h̄ekme nun nzuk se wuri ya. Wara le i firma nzukri sí siñ sina a ketina Ngerzah. Bolkusol Ngerzah h̄j na gun Izarayelri ful bay puh lampoh h̄j ngernbay s̄awnzuk a boruri kand̄ok sezar mini ani le †† ? »

¹⁵ Zezu tu bay kú-u m̄ȳh ké law woyri tu bale, ke bahri : « Bay fe mí i gi ndoh law bi ke bay kand̄okay le ? Í gi ke lari ké nzukri puh keni lampoh ra h̄j mí ko. »

¹⁶ Ku ten lari-u h̄j ni, mí Zezu el bahri : « Tem nzuk a suñ mí ku vbeh kan ri-ay le ? Riñ nzuk a suñ mí ku vbeh kan ri-ay le ? »

Mí ku bahri : « Temu ba tem sezar. Riñu kara pi. »

¹⁷ Bale ke bahri : « Kañ dale fe sezar le, í h̄j sezar. A wo nzuk pimatul ké Ngerzah lab mu ba fe tem ye le, mú h̄j Ngerzah gañ ba. »

Gosobay mba niri.

¹⁸ Mí sadusiri gi t̄aw Zezu. (A woyri-aw, ku bahri, nzuk hu le, z̄ah ye ta-a. Ke ta ziñ p̄aymun a foyu ya pi.) Mí ku vbi ni bay bahri : ¹⁹ « Metere, Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah bahri, gelke nzuk ȳa w̄ȳy mí ke hu dan mbuñ gun le, ȳj̄n ye bá ȳa w̄ȳy kañpele ra, ké mbuñ keni gun ba m̄jhri ȳj̄n ye ké hu-aw ††. ²⁰ An̄ay nzuk bil mahri ba toñnd̄ok say yo ri. Ngernzuk ȳa w̄ȳy, mí ke hu dan mbuñ keni gun. ²¹ Toñnafal ye el ȳa w̄ȳy kañpele ra, ke hu dan mbuñ keni gun. Nzuk a sayu ȳa w̄ȳy ra, ke hu dan mbuñ keni gun pi. ²² Kañ mí nzukri ké toñnd̄ok sayaw, ku

† Bay lah bay lawbayay le í k̄j Mbete Esaie 5.1-4,7. †† GUN NZAK PIHNA ba gun nzak pihna Ngerzahri kand̄ok Z̄ah batisi, Eli, Ezay. Í k̄j Mbete Jérémie 7.25-26 ke Mbete Zacharie 1.6. ‡ Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbete Matiye 21.42 KASAW-MBOH DIÑ VULU. †† Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbete Matiye 22.17 PUH LAMPOH H̄J NGERMBAY S̄AWNNUK A BORURI. †† Bayu na bil Mbete Deutéronome 25.5-6.

yá wuy ra ke gel woyri mbew mbew gbam, mí ku hu dan mbun gun ba mihri yjn woyri. Ch tɔru bale, wuy ra hu pi.

²³ Seh ké záhri bay zih pɔymun a foyu ra wa, wuy ra bay na ba wuy nzuk a sun le wo ? Bayu ké nzukri ké tonɔɔk sayaw yá ni ke gel woyri mbew mbew gbam. »

²⁴ Kandɔkaw mí Zezu bah bayay hj niri : « Sɔwu mí a woiri-ay, i reh ful. I sa tu sɔwbay ké na bil mbete Ngerzah ya, i sa tu ngerna Ngerzah ya pi. ²⁵ Seh ké záhri zih pɔymun a foyu le, yá hani bay ta-a. Wara le ku káb ké nunmbam ba ngɔh kandɔk tem nzak pihna Ngerzahri. ²⁶ Bay a boru ké si tul záhri le, ku zih pɔymun a foyu gan. Gel kɔna a ay ké Ngerzah tih nun Moyiz ké bil rim hɔɔ ké gay kpuh, mí hɔɔ-u se gay kpuh ra ya, i kɔ-kɔ kan ya le ? Mbeta vbehna ye sɔk ani mí Ngerzah bah hj ni bahri se, a ye Ngerzah ke ba záh zih yeri Abaraham, Isak, Zəkob†. ²⁷ Kan dale zihri yo ri. Ngerzah ta ba záh nzuk a huluri ya. Wara le ke ba záh nzuk a yo ke ɔknari ké kab ke pɔymun a foyu sew ke sew ba ngɔh. A woiri-ay, i vbo-vbol. »

²⁸ Nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah mbew yo gel fahbay sadusiri ke Zezu. Ke yo lah bay ké Zezu el keni hj sadusiri ra su-su, mí ke vbi Zezu bahri : « Ké sakra bayri bil mbete bolkusol Ngerzah ra wa, bay a sun mí nger mba bay a boruri gbam le ? »

²⁹ Zezu yih nzak ye bahri : « Bolkusol ké nger mba mbanuri mí na-ay : *Gun Izarayelri, í lah, Miyori mí ba Ngerzah wah. Miyori ba mbew yar††*. ³⁰ Miyori ba Ngerzah wo, mu sá ni ke law wo gbam ke mun wo gbam ke kerbay wo gbam ke huhrumun wo gbam. ³¹ Bay a sede-u yo ri mí na-ay : Mu sá nzuk mban wo en mun wo kan. Bay a boru ké nger mba bolkusolri ké sede-ay ta-a. »

³² Mí nzuk ra el bahri : « Ngernzuk, bay wo su garbay. Bayu ba ketina gan. Gan tul feri riw ke hek ye mí ba Ngerzah wah mbew yar, deb ye a boru ta-a. ³³ Nzuk bay sa ni ke law ye gbam ke kerbay ye gbam ke huhrumun ye gbam pi, ke él sa nzuk mban ye en mun ye kan. Bayay kal tul fe puhnari gbam ké nzukri nzuh hj Ngerzah ke fe puhna a boruri kú-u gi keni hj ni. »

³⁴ Zezu tu bahri, nzuku yih nzak ye ba suki, ke el bahri : « Lák mbay Ngerzah dih ya zih mu. »

Nzuk mbew ké hj tul ye bay vbi Zezu bay ta mba.

³⁵ Zezu ba, el ke bay a boru yo firma nzukri bil ila vul kani Ngerzah, ke bahri : « Ani mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri bahri, Ngermbay ba gun zih ngermbay David le ‡ ? ³⁶ A ye ngermbay David gan, Tempuki mgba tem ye hj ni ke ten siɔ kandɔkay : "Miyori bah hj Ngermbay bi bahri, mú kab bel bi ba ndɔk lakna bi, mi yo ch ngerna nzukbaa wori hj kú tih ba gel-kɔ bɔk wo." ³⁷ Ngermbay David gan kara di gun zih ye ba "Ngermbay" ye ra ba wa, ani mí Ngermbay ba mihri ye báy le ? »

Daba nzukri ba ngj-u lah bay Zezu ke law rihna.

³⁸ Ké bil fe firma ye, ke yo bahri : « Í ko-ko bay mbi fe labna nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri. A woyri-aw ku yih bay ndoh mah gar a peh-u tul tul hɔɔma keni. Ku yih bay hj nzukri bá vah niri ndɔk sede sede ké gel daba.

³⁹ Ku yih kab gel kabna ngernzukri ké bil vul mison, ku yih kab gel kabna riɔ dina ké gel tihmbih pi. ⁴⁰ Ku yo sɔ fe wuy sehri wuruk wuruk, mí ku yo goɔ Ngerzah ba peh-u sɔk keni mun woyri. A woyri ra salbay suya woyri ngj kal ngon. »

⁴¹ Mí Zezu si kab el ko kona ma tul gel ké ngoro fe hjna in na ri. Ke hekre daba nzukri ké yo gi ke fe hjna woyri kɔ bil ngoro-uri. Mí daba nzuk fe zihari yo bu lari ba ngj-u. ⁴² Ke el ko wuy seh mbew ba kɔhko-u gi bu gun lari mbew mbew sede kɔ ri. ⁴³ Wara mí Zezu di nzuk-dih fal yeri, ke bahri : « Wuy seh-ay hj fe a ketina. Mi yo bah hj wuri bahri se, fe hjna ye-ay ngj kal tul fe hjna nzuk a ɔwri gbam ⁴⁴ bayu ké nzuk fe zihari-aw, ku kehr nzak fe zihna woyri mí gi kɔ. A ye wuy seh-ay ba, ch tɔr fe ké-e yo keni bay so mun ye gan mí ke hj-aw. »

13 Zezu yo tih ke bil ila vul kani Ngerzah ke nzuk-dih fal yeri dale, nzuk-dih fal ye mbew bahri : « Metere, mú ko sam kasaw a feluri kú-u mboh keni vulri bil ila vul kani Ngerzah ké su kona luki-aw. »

² Mí Zezu bahri : « Kasaw a bawu bawuri kú-u mboh keni vuluri ké mu ko-aw, nzukri bay haw riw kɔ siba ††. Kasaw mbew ké bay ton siba ta-a. »

³ Zezu kɔh tul kasaw Oliveh ke nzuk-dih fal yeri. Ku kab, nun woyri ko kona ma tul vul kani Ngerzah, mí Piyer, Zak, Zɔh, Andere, ku vbi ni bay ké-e bah ra bahri : ⁴ « Mú bah tehbayu hj na, náh lah. Seh sun mí vulri-aw bay bebu le ? Fe sɔkna fe mí bay sɔk na nam ké bebna-aw bay tih-u le ? »

⁵ Dale Zezu bahri : « Í ko-ko rɔkɔ nzuk bá hj wuri í reh ful. ⁶ Nzukri ba ngj-u bay mbi riɔ dina bi bahri, a woyri ku ba Ngermbay. Mí ku bay rɔh keni daba nzukri. ⁷ Gelke i lah bay ngermuri ma gini ma sɔ le, í hj law woiri bá lu ya. Na ani ani gan kara ngermu bay labu. Keni-aw kara sew a ch tɔr sewri ta-a báy. ⁸ Sɔwnzukri bay ur ruh ngermu ke sɔwnzuk a boruri. Puh laknari bay ruh ngermu ke puh lakna a boruri pi. Tusiba bay lan yik yik ke

† Bayay na bil Mbeta Exode 3.6,16. †† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 6.5. ‡ Bayu na bil Mbeta Siɔ 110.1 †† Lab mbihmbam 40 fal tɔrna Zezu ma nunmbam, soze sezar-ri haw vul kani Ngerzah. Kɔh guri-ay, vul kani-u el mboh ya.

gelri bod bod. Daka bay lih puhri. Kosehri-aw ba titil fe munu bay na kandɔk mahbil ké kab peŋe bay mbuŋna kaŋ.

⁹ Í ko tul woiri ger. Ku bay mgba wuri si pol ŋgernzuk vul misonri hj ku kuŋ salbay ky tul woiri. Ké vul misonri ku zór wuri ke ndehdɔŋ. Ku bay si ziŋ wuri pol guvener-ri ke mbay tusibari bayu ké i yo tul riŋ bi. Fe-u bay lab hj wuri í te-teh bay bi hj niri ku lah. ¹⁰ Na ani ani gaŋ kara saŋnzukri gbam bá lah baysuki bi †. ¹¹ Gelku-u kɔkɔ wuri si ndoh ndɔk nzukri le, í hj law woiri bá lu ya. Law woiri bá nzah bay ké i bah-u ké pol nzukri ra ya. Wara le bay ké Tempuki hj wuri ke saŋseh-u le, í bah. Bayu ké ta ba bay woiri mí i yo bah-u ya. Wara le ba bay Tem lawpuki mí i bah hj nzukri-aw. ¹²⁻¹³ Nzukri gbam bay fuy wuri bayu ké i yo tul riŋ bi. Nzuk bay te yjn ye hj kú i. Bah gun bay te gun ye hj kú i. Gun bay ur ziŋ nzukri ké mbuŋ ni bay i niri. Mí nzuk ké syh law ye tul riŋ bi kpuru kaŋ hul ye le, ke bay tjh ke ndɔk hul.

¹⁴ Kaŋ dale nam ké i ko fe ram ké mah kona ya mí nzukri si kan bil vul kani Ngerzah le, nzuk ké yo kɔ mbete-ay bá tu ba teh-u, nzukri ké yo tusiba Zude bá duk ma tul kasawri wara. ¹⁵ Nzuk ké yo tul vul bá duk fe ye kiriŋ. Ké lu kerbay-fah fe yeri ké bil vul. ¹⁶ Nzuk ké yo waka ba, bá el gi puh bay mbi mah gar ye ya. ¹⁷ Kúy. Namaw ra mah bilri ke mah gun nzak pamri bay ko seh mbamba. ¹⁸ Kaŋ le í goŋ Ngerzah bay rɔkɔ fe-u bá lab ke bil belem ^{††19} bayu ké koseh bay kpuh mbamba ke namuri-aw. Ur ke titilu ké Ngerzah lab nunmbam ke tusiba gi kaŋ guri-ay, sam koseh a kandɔkaw lab nzukri bɔk mbew ya báy, mí ta lab nam a boru mba wum wara. ²⁰ Gaŋ tul feri riw hj nam koseh-aw el fal ya le, nzuk mbew ta tjh ke ndɔk hul ya. Mí bay tul nzukri ké Ngerzah lu ba saŋ ye le, ke bay hj namu el fal.

²¹⁻²² Wara mí nzuk a suŋ suŋ ké bahri, Ngermbay mí yo-ay, mini, ke yo sa-aw le, í ya bay ye ya bayu ké nzuk nzak rɔknari bay sɔk mun woyri ba Ngermbay ya le, ba gun nzak pihna Ngerzah. Ku bay lab fe saŋri ke feri ké mah kona ya bay hj nzukri reh ful. Ku bay leh ŋgerna woyri bay hj nzukri ké Ngerzah lu niri ba saŋ ye bá reh ful. ²³ A woiri le í ko ger, mi bah gbam hj wuri i lah pol da.

²⁴ Aŋay dale fal kosehri-aw, seh bay sih nduŋ. Few ta teh gel mba pi. ²⁵ Gunwuy nunmbamri bay gaŋ ky siba. Ngerna fe nunmbamri bay laŋ yik yik. ²⁶ Wara mí gun nzuk pirmatul bay tjh nun nzukri, ke yo gina bil dikmam-bam ke ngerna a luki bil riŋ dina mbay ye. ²⁷ Wara mí ke pih tem nzak pihna yeri bay mbuŋ nzukri ké-e lu ba saŋ ye ke tɔw tusiba ké niŋay gbam ur ke fál tjh seh si kaŋ fál riŋ seh. Ku mbuŋ niri ur ke tusiba gbam si kaŋ gel a gbuh-u ké nunmbam sa.

²⁸ Í ko kpuh nzuy, kpuh nzuy yo sɔk fe bay í tu. Gelke kpuh nzuy tuŋ mí el loŋ gay dale, i tu bahri se, nzak mbam kaŋ da. ²⁹ Kaŋ pi mí gelke i ko feri-aw tjh le, í tu bahri, gun nzuk pirmatul kaŋ nzakful da.

³⁰ Ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri, dara gun tukala-ayri bá kal le feri-aw gbam bay tjh-u. ³¹ Nunmbam ke tusiba bay ka-kal, mí bay biri ba, bay na kpatara.

³² Bay tu bay nam gina gun nzuk pirmatul mini saŋseh-u ra, nzuk mbew ta tu ya. Tem nzak pihna Ngerzahri ké yo nunmbam kara ta tu ya, gun kara ta tu ya pi. Ba baah ke hek mí tu. ³³ Í ko ger. Í yo tul bɔk woiri bayu ké i tu nam ké gun nzuk pirmatul bay el gi keni ya. ³⁴ Gina gun nzuk pirmatul na kandɔk nzuk mbew ké poŋ kerpuh ye tɔr si gahru ba dih-u. Ke hj gun-lab pihna yeri pihna woyri ke gelu gelu. Ke bah ba teh-u hj gun-kɔr nzak vul bahri, gunu bá yo tul bɔk. ³⁵ Kaŋaw mí í yo tul bɔk bayu ké i tu nam ké nzuk puh bay el gi keni ya. Ke él ke bɔk-lew mini ke haŋgel mini ke káh tuhndoy mini ke tipele kara i tu ya pi. ³⁶ Í yo tul bɔk bay rɔkɔ ké gi tjh tul woiri kpur ké tul nam. ³⁷ Bayay ké mi yo bah hj wuri-ay, mi yo bah hj nzuk a boruri gbam : Í yo wuri tul bɔk.

14 Toŋ nam sede bay hj nam tɔhmbih-i guy buma kú-u tɔk keni peŋ dan is bá kaŋ. Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri yah kuŋbay bay mgba Zezu le, kú i ni. ² Ku bahri se, kú mgba ni ke nam tɔhmbih ya rɔkɔ gun Izarayelri bá ur ngermu. »

³ Zezu yo Bedtani ké kerpuh Simu ké ndɔbe nzom ké mun ye. Ku kab nzak fe sɔna dale, wuy a hani rih si tul Zezu. Ke mbi kuh num bari kú-u zuh ke saŋkpuh nar. Numu ba num a kpakpaŋu, lari-u nger mbamba. Ke haw nzak kuh num ra mí ke fer ky tul Zezu. ⁴ Bale nun nzuk a haniri ké haŋsekle woyri-aw sɔh. Ku syh bay bahri, sam fe bebna fe mí ke beb kaŋ le ? ⁵ Numay dam le bay ziŋ lari mah lari pihna mbihmbam mbew mah so keni kɔhkori. Mí ku yo law wuy ra ke bay.

⁶⁻⁷ Bale Zezu bahri : « Í poŋ wuyay deŋ. Bay fe mí i yo law wuyay ke bay le ? Fe ké-e lab ziŋ mi-ay na ba suki. Kɔhkori yo ziŋ wuri kpatara. Gelke i yih le, i mah lab niri suki. Mí a bi ba, mi káb ziŋ wuri kpatara ya. ⁸ Fe ké-e mah labu mí ke labaw. Ke fer numay ky mun bi ba num-gɔr mi munu. ⁹ Ba ketina, mi yo bah bayay hj wuri, gelri riw kú-u ka-kah baysuki hul bi ké ri le, ku hj riŋ dina wuyay mgbe pi. »

† Zezu bahri, BAYSUKI BI mí ke bah si tul, baysuki hul ye ké-e bay ya keni nzukri. †† Bay lah bay BELEM le, í kɔ gun bay ké si ke gel kɔna Mbeta Matiye 24.20

¹⁰ Zudas Isikariyod nzuk-dih fal Zezu mbew ké sakra nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ba, si taw ngernzuk fe puhna Ngerzahri bay ndoh Zezu ndok woyri. ¹¹ Ku lah kerbay Zudas kan bale, law woyri rih niri, mi ku wahbay hj ni lari ba bon say. Kandokaw mi Zudas mɔh kpɔl yo geŋ sawseh a ay ké-e bay ndoh Zezu ndok woyri.

¹² Nam a titulu bil nam tɔhmbih-sɔ peŋ dan is ba nam kú-u vbeh guy buma. Nzuk-dih fal Zezuri vbi ni bahri : « Fál suŋ mú-u yih bay náh lek gel fe sɔna tɔhmbih-i guy buma wahri ké ri bay náh sɔ fe le ? »

¹³⁻¹⁴ Mí Zezu pih nzuk-dih fal yeri sede bahri : « Í si wuri bil puh-aw. Kɔhna woiri le, i bay ko nzuk ké suk mbih kal keni. Í dih fal ye si kɔh kerpuh ye, í bah hj nzuk puh-u bahri, metere bahri, vul a suŋ mí a ye ke nzuk-dih fal yeri, ku sɔ fe sɔna tɔhmbih-i guy buma ké ri le ? ¹⁵ Le nzuk puh ra bay sɔk wuri vul a fál síba ké ba bawu. Fe kab-nari kɔ ri da. Ké gelaw mí í lek ri fe sɔna tɔhmbih wahri. »

¹⁶ Nzuk-dih fal yeri ra tɔr si kɔh bil puh a luki-aw, mí ku ziŋ fe-uri ke gelu gelu kandok ké-e bah. Mí ku lek fe sɔna tɔhmbih-i guy buma ra.

¹⁷ Seh riŋ. Zezu gi ke nzuk-dih fal ye a boh falu sederi, ku kab nzak fe sɔna tɔhmbih. ¹⁸ Ku yo sɔ fe, mí Zezu bah hj nzuk-dih fal yeri bahri : « Mi yo bah hj wuri bahri se, nzuk mbew ké sakra woiri-ay bay te mi. Nzuku kab ziŋ mi ké nzak fe sɔna-ay »

¹⁹ Nzuk-dih fal yeri lah bayu kan dale, law woyri rih niri mba. A ge ge le bah hj Zezu bahri « A bi ya, ra ma. »

²⁰ Bale ke bahri : « Nzuk mbew ké sakra woiri ké boh falu sede-ay, a ye ké kab ziŋ mi ké nzak fe sɔna-ay, a ye mí ke bay te mi. ²¹ Bay fe le gun nzuk pimatul bá hu kandok bay gun nzak pihna Ngerzah a lewsari vbeh kan. Kúy. Koseh yo geŋ nzuk ké te ni. Koseh ké yo geŋ nzuku-aw, mah le, mboŋ ni ya mí su. »

²² Zezu ke nzuk-dih fal ye a boh fal sederi yo sɔ fe, ke mbi peŋ, ke el ke tumbɔl hj Ngerzah nzuk saw mgbɔkɔ, mí ke gɔh wal hj nzuk-dih fal yeri. Ke bahri : « Í yɔ, í sɔ. Peŋay ba mun bi. »

²³ Mí ke mbi kob a ngɔh sal in †. Ke yih soko hj Ngerzah, mí ke ndar hj niri, ku nzo ndj ndj gbam woyri. ²⁴ Mí ke bah hj niri bahri : « Yimay ba sem bi ké Ngerzah ngɔh keni sal in. Semu fer kɔ síba bay tul dɔba nzukri. ²⁵ Ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri, mi ta nzo mbih lehna kpuh viyɔh tɔhmbih-ay mba. Namu ké mi bay mbi kob a ay ba a foyu ba nam ké mi bay nzo mbih lehna kpuh viyɔh-ay ziŋ wuri ké puh lakna Ngerzah. »

²⁶ Kandokaw ku dí siŋ pirna hj Ngerzah fal fe sɔna tɔhmbih, mí ku tɔh si tul kasaw Oliveh.

²⁷ Zezu bahri : « Riŋ bi bay tɔh ba ndaw lihna hj wuri gbam bay fe le, mbete bolkusol Ngerzah bahri se, *ke bay i nzuk-hɔl sami le, samiri bay zikri kparki kparki.*²⁸ Keni-aw gan kara fal tɔhna bi ke puh zɔh ke pɔymun a foyu dale, mi sí pol hj wuri ma tusiba Galile. »

²⁹ Kandokaw mí Piyer bahri : « Nzukri gbam poŋ mu kara a bi mi ta poŋ mu ya. »

³⁰ Zezu bahri : « Mu bay poŋ mi ba ketina. Mi yo bah hj mu bahri se, sunjay gan tuhndoy mgbal ta ka-kah bok sede ya dih mí mu mɔy bay tul bi ba bok say bahri, mu tu mi ya. »

³¹ Bale Piyer ger tul bay ye bahri : « Ba ra hul gan kara mi hú ziŋ mu. Mi mɔy bay tul wo ya. »

Tɔr nzuk-dih fal ye a boruri gbam bah kan pi.

³² Ku si kɔh gel a hani ké tul kasaw Oliveh. Riŋ gelu ba *Gesemani*. Zezu bah hj nzuk-dih fal yeri bahri : « Í kab gelay geŋ mi. Mí si bah bay ziŋ Ngerzah dara báy. »

³³ Mí ke fɔh Piyer ke Zak ke Zɔh si ziŋ ni. Law ye titil luna kandok fe ké bay ku-kuŋ kan. ³⁴ Mí ke bah hj Piyer-ri bahri : « Law sena mban law bi mah hul. Í kab ke nun geŋ mi. »

³⁵ Ke loh tɔb ké taw woyri, mí ke guɔ síba. Ke goŋ Ngerzah. Ko ya le, ful yo ra ri le, namay bá ziŋ ni ya. ³⁶ Ke bahri : « Baah, babah wo, feri riw na ndok wo. Mú lu kob han fɔhna wo ké tul bi bay tul suya nzukri ma fal hj mí nzo ya. Wara le mú lab fe ké law bi yih ya. Mú lab fe ké mu yih ma. »

³⁷ Zezu ur el si taw nzuk-dih fal yeri ké say ra, mí ke ziŋ niri ké tul nam. Ke bah hj Piyer bahri : « Simu mu nam ley ? Ngerna-kab ke nun sawseh mbew mba mu ley ? ³⁸ Í yo tul bok. Í goŋ Ngerzah rɔkɔ fe-leh law bá ndih wuri. Tem nzuk yih bay lab suki, mí huhmunun nzuk mah ya. »

³⁹ Ke poŋ niri el si goŋ Ngerzah kandok ké-e goŋ pol ra báy. ⁴⁰ Ke el gi taw nzuk-dih fal yeri ké sayaw, mí ke ziŋ niri tul nam. Nam lab niri rɔko rɔko. Nzak-el ke bay zi niri.

⁴¹ Elna ye a bok sayu, ke bahri : « I toŋ ɔk mun woiri bil nam báy le ? Sawseh kɔh da. Í ko, ku gi bay ndoh gun nzuk pimatul ndok nzuk suyari. ⁴² Ur síba, náh si nzoh nun woyri. Í ko nzuk-te mi ké gi-aw. »

⁴³ Zezu yo bah bay kɔb báy, sa gelaw mí Zudas ké yo sakra nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ra, nda pol dɔba nzukri gi tɔh tul ye. Nzukuri mgbah mahwuyri ke kpuhri ké ndok woyri gbiri gbiri. Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke ngernzuk puh woyri gun Izarayelri mí pih niri. ⁴⁴ Nzuk-te Zezu ra sɔk niri fe kú-u bay tu ni keni ††. Ke bahri se : « Nzuk a ay ké mi hɔhru ma law bi le, ba a ye munu. Í mgbah ni kpu-kpuh tɔr keni. »

† Í kɔ gun bay ké si ke gel kɔna Mbete Matiye 26.27-29

KOB A NGɔH SAL IN. †† Gel ba suŋ. Mahful bay tu ba Zezu se-se. Gel hɔrma Zezu a ngj-u na tusiba Galile pi. Zibri ké tusiba Zude tu ni ba suki ya.

⁴⁵ Zudas bá kàh, sa gelaw mí ke loh si taw Zezu, ke bahri : « Metere bi. »

Mí ke el hyhru ni ma law ye. ⁴⁶ Bale ku mgba ni. ⁴⁷ Nzuk a hani ké yo zih Zezu lu mahwuy, mí ke te gaysuk gun-lab pihna ngernzuk fe puhna Ngerzah feked kuñ. ⁴⁸ Zezu ba, bah bay hij niri bahri : « I gi wuri ke mahwuyri ke kpuhri bay mgba mi keni wa, mi ba nzukbaa le wo ? ⁴⁹ Nam ke nam mi yo zih wuri bil ila vul kani Ngerzah yo firma nzukri bay ye, mí i mgba mi ya. Wara le guri i mgba mi hij bay ké na bil mbete Ngerzah lab yo gelu. »

⁵⁰ Kañ mí nzuk-dih fal yeri gbam duk poñ ni.

⁵¹ Seke a hani si fal Zezu †. Ke por mun ye ke ladara. Ku mgba ni. ⁵² Mí ke poñ ladara ra ma ndok woyri duk fe ye mun ndikpo.

⁵³ Mí ku man Zezu si pol ngernzuk fe puhna Ngerzah. Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri ke nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri gbam mbuh hani. ⁵⁴ Piyer ba, mbehle sina fal woyri si rih bil kerpuh ngernzuk fe puhna Ngerzah. Ke kab zih gun-lab pihna ngernzuk fe puhna Ngerzahri mí yo nuh haw.

⁵⁵⁻⁵⁶ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk-kuñ salbay a boruri gbam ba, ku yah nzukri ké bay goh Zezu ke bay le, ngernzukri bá kuñ salbay hul kan tul ye. Mí ku zih ful ya, bayu ké daba nzukri gi kuñ bay ky nzak ye kara bay woyri si mah hani ya. ⁵⁷⁻⁵⁸ Mí nzuk a haniri ur kuñ bay ky nzak ye bahri se : « Nah lah bay ké tih ké nzak ye bahri, a ye ke bay haw vul kani Ngerzah ké nzukri mboh-aw. Bil nam say mí ke el mboh vul a boru ké nzukri mboh ya yo gelu. »

⁵⁹ Mí keni-aw kara bay woyri mah hani ya pi.

⁶⁰ Ngernzuk fe puhna Ngerzah ur síba ké sakra ngernzuk-kuñ salbayri. Ke vbi Zezu bahri : « Bay ké nzukri lab kan tul wo-ay ra wa, mu fér nzak woyri ya le wo ? »

⁶¹ Zezu yo deñ. Ngernzuk fe puhna Ngerzah el vbi ni bay a boru bay bahri : « A wo mú-u ba Ngermbay, gun Ngerzah a ye ké nah yo dim ni ra le ? »

⁶² Bale Zezu bahri : « Miyori-ay. I bay ko gun nzuk pimatul kab bel Ngerzah nzuk huhrumun a luki ba ndok lakna ye. I kó gina ye bil dikmambam ur ke nunmbam. »

⁶³ Bale ngernzuk fe puhna Ngerzah goh gar mun ye tir. Ke bahri se : « Nah zoklo mun wahri bay tul bay a lah-u bá le ? ⁶⁴ I lah nzak ye, ke fah Ngerzah. I kúñ salbay ani le ? »

Bale riw woyri ku kuñ salbay hul kan tul ye. ⁶⁵ Nzuk a haniri titil sa-sam ky nun ye. Ku ngah nun ye, ku mbal ni, mí ku el bahri : « Gun nzak pihna Ngerzah, mú bah bay ké-e ndoh ké nzak wo hij nah lah. »

Gun-lab pihna ngernzuk fe puhna Ngerzahri kara vah ni ke vbana pi.

⁶⁶⁻⁶⁷ Piyer ba, ke kab fál síba bil kerpuh ngernzuk fe puhna Ngerzah ra bale, gun kabna a wuyy mbew gi. Ke ko Piyer ké yo nuh haw zih, mí ke bahri : « A wo ra mu ba boh sina nzuk Nasared, a ye Zezu ra pi. »

⁶⁸ Mí Piyer may bay bahri : « Mi tu bay ké mu bah-ay ya. »

Mí ke loh si yo nzak ila [ba, mí tuhndoy ka-kah]. ⁶⁹ Gun kabna a wuyy ko Piyer, mí ke el bah ra bay hij nzukri ké yo ri-aw bahri : « Gunworo-aw yo sakra nzukawri pi. »

⁷⁰ Bale ke may bay ra bá. Bol falu ndj nzukri ké yo taw Piyer ra bahri : « A wo mu yo ke nzukaw gan bayu ké tusiba wo ba Galile. »

⁷¹ Dale ke hah hul bahri : « Bok mbew bi gel-tu nzuk ra ya. »

⁷² Sa gelaw mí tuhndoy mgbal el ka-kah a bok sede-u, mí Piyer ker si tul bay ké Zezu bahri, tuhndoy mgbal ta ka-kah bok sede ya dih, mí a ye ke may bay tul Zezu bok say bahri, ke tu ni ya. Piyer ker bayu kañ, mí ke der rew.

15 Tipele zay, ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri ke nzuk-sok mbete bolkusol

Ngerzahri, a woyri gbam nzuk-kuñ salbayri-aw ngah tul bay woyri bay i Zezu. Sa gelaw mí ku ngah ni si keni ndoh ndok guvener Pilad. ² Mí Pilad vbi ni bay bahri : « A wo mú-u ba mbay zibri ra le ? »

Zezu ba, yih nzak ye bahri : « Nzak wo mí bah-aw. »

³ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri dir bay ky tul Zezu. ⁴ Mí Pilad el vbi Zezu bay bahri : « Mu fér bay woyri ya le ? Daba bayri kú-u goh mu keni-ay ra wa, mu lah ya lo ? »

⁵ Zezu ba, fer bay a hani ndj kari ya. Fe-u hij Pilad kab yer.

⁶ Gelke tihmbih-i guy buma kàh le, Pilad yo sel mgbal ké zibri yih bayu mbew. ⁷ Nzukbaa ngomna a hani mbew na vul mgbal ke nzuk yeri. Riñ ye ba *Bar-Abba*. A ye ke nzuk yeri ra ku ruh ngermu ke ngomna. Ku i hul pi. ⁸ Dale daba nzukri gi goñ Pilad bay ké sel mgbal kandok ké ba fe labna ye ke nam tihmbih-i guy buma woyri.

⁹ Bale Pilad vbi niri bahri : « I yih bay mí sel mbay zibri ra le wo ? » ¹⁰ Ke tu bahri se, ba sere mí hij ngernzuk fe puhna Ngerzahri ndoh Zezu ndok ye.

¹¹ Mí ngernzuk fe puhna Ngerzahri zukru law daba nzukri hij kú sok Pilad bá sel *Bar-Abba* poñ Zezu. ¹² Mí Pilad ba, el vbi niri bahri : « A aw ba, a fe mí-i lab zih nzukay ké i di ni ba mbay zibri ra le ? »

† *Daba nzuk goso fe tunari bahri, seke ra ba Marki, nzuk-vbeh mbete-ay.*

¹³ Bale ku ur ke bay ra báy bahri : « Bar ni bar gaŋ. »

¹⁴ Mí Pilad bahri : « Suya fe gaŋ mí ke laɓ mah ziŋ hul ké tul kpuh vbatay le wo ? »

Bale ku vb̄a nzak ba mgbe-u gurum gurum : « Bar ni bar gaŋ. » ¹⁵ Bale Pilad sel Bar-Abba bay voh law nzukri. Ke el ndoh Zezu ndɔk soze yeri. Ku zɔr ni ke ndehɔŋ dara kú bar ni báy.

¹⁶ Mí sozeri maŋ Zezu tɔr si rih kerpuk Pilad bale, ku dí tɔr soze a boruri gbam gi mb̄uh tul ye. ¹⁷ Ku ndoh ni mah gar ké s̄h ba mah gar mbay. Ku kaŋ ngatukru ba gubatul mbay ndoh tul ye pi. ¹⁸ Dale ku k̄y vah ni bahri : « Soko woiri wo, mbay zibri. »

¹⁹ Ku vb̄a tul ye ke k̄wkpuk k̄y k̄y. Ku sa-sam k̄y nun ye, mí ku el huk pol ye dim ni kandɔk mbayri kú-u yo dimu kaŋ. ²⁰ Ku sak ni mah niri bale, ku lu mah gar mbay ra el ndoh ni gar ye, mí ku si ziŋ ni bay bar ni ké tul kpuh vbatay.

²¹ Simu ké Siren a ye bah Aleksander ke Rufus, ke ur ke kala gi ma Zurusalem. Sozeri bá ko ni yo kalna, mí ku hah ni suk kpuh vbatay hul Zezu. ²² Ku baŋ Zezu si k̄h Golgota. Golgota sɔk bahri, gbogbotul. ²³ Ku h̄j ni yim kú-u zukru ke s̄wkpuk mir †. Mí ke sa-a. ²⁴⁻²⁵ S̄wseh toŋndɔk mbew bale ku bar Zezu ké tul kpuh vbatay. Mí ku f̄ah gar ye kehr k̄y ke gelu gelu, ku nda bele keni. A ge ge le i nzuku a ye, nzuku a ye. ²⁶ Ku vbeh fe salbay hul ye kan gbekre, mí ku bar fál síba tul ye. Salbayu vbeh kandɔkay : « Mbay zibri. »

²⁷ Ku bar nzukbaa ngomnari sede ké t̄aw ye. Nzuk a mbewu ké fál ndɔk lakna ye, nzuk a sede-u ba, ké fál ndɔk kperu ye. ²⁸ ††29-30 Nzukri ké yo kalna te tul woyri boko boko yo far ni keni bahri : « A haŋ, a wo ké mu bahri, mu háw vul kani Ngerzah, mí mu él mboh yo gelu bil nam say ra, mú ȳa mun wo, mú der ke tul kpuh-ay. »

³¹ Ngerzok fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri yo sak ni. Ku yo bahri : « Ke ȳa nzuk a boruri mí ke mah ȳa mun ye ya dih. ³² A ye Ngermbay mbay gun Izarayelri ra, ké der ke tul kpuh-ay h̄j náh ko. Le náh kan law tul ye. »

Nzukbaa ngomnari kú-u bar niri ké t̄aw Zezu yo far ni pi.

³³ Seh yo tul puh bale, tirim ȳa gel ké tusiba gbam k̄yru k̄h s̄wseh say bɔklew. ³⁴ S̄wseh say k̄h, Zezu dí fe beleŋ bahri : « Eloyi Eloyi lema sabaktani. »

Bayu yih bahri : « Ngerzah bi, Ngerzah bi wo, bay fe mú-u poŋ mi diw le ‡ ? » ³⁵ Nzuk a haniri yo bel ye dih ya, ku lah fe dina ye ra, ku bahri : « Í ko. Ke yo dí Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a. »

³⁶ Bale nzuk mbew ur ke dukna si mbi sifoŋ nḡah ké nzak k̄wkpuk, ke baŋ ndoh yim a s̄uh-u, mí ke ndar si tuŋ nzak Zezu bay ké ȳok. Ku bahri : « Í poŋ. Náh ko wuri, Eli gun nzak pihna Ngerzah ra bay gi der ni mini ani le ? »

³⁷ Bale Zezu vb̄a nzak beleŋ, ke der haŋ f̄oh mí h̄j law ye toh. ³⁸ Baw gar a yih-u ké kuŋ gel yona Ngerzah ke gel yona nzukri ké bil vul kani ḡoh tir ke síba k̄h síba ††.

³⁹ Kumandah yo dih ya ko kona ma tul Zezu. Ke ko óh tɔr ɔkna Zezu bale, ke bahri : « Nzukay, ke ba gun Ngerzah gaŋ. »

⁴⁰ W̄yri yo ri pi. Ku yo ba dih-u ké sar gel ké gel-bar Zezu yo ko kona. Ké sakra w̄yri-aw, Mari ké Makdala yo ri, Mari ké ba mah Zoze ke toŋnafal ye Zak ra yo ri, Salome yo ri pi. ⁴¹ W̄yri-aw, Zezu yo Galile le, ku dih fal ye yo so ni. Daba w̄y a boruri ké baŋ Zezu si k̄h Zurusalem yo gel-bar ni ra pi.

⁴² Seh na nzeŋ. S̄wseh k̄h bay lek feri dara nam a sede-u bil nam t̄hmbih-i guy buma bá k̄h. Nam a sede-u ba baw nam ɔkna ké sakra nam t̄hmbih-uri. ⁴³ Nzuk a luki ké sakra ngerzok-kuŋ salbayri mbew yo ri. Riŋ ye ba Zezeb ké Arimate. A ye ra ke baŋ law ye te tul lák mbay Ngerzah. Ke s̄uh law. Ke si t̄aw Pilad, mí ke vbi ni hul Zezu. ⁴⁴ Pilad lah Zezu hu da. Le bayu na ni yer. Ke dí kumandah ra, mí ke vbi ni bayu, Zezu hu-hu gaŋ mini ani le ? ⁴⁵ Ke lah ké t̄aw kumandah bahri, Zezu hu-hu bale, ke poŋ ful h̄j Zezeb si der hul Zezu ra. ⁴⁶ Zezeb yeh ladara a taŋ f̄jnak f̄jnak. Ke der hul Zezu, mí ke kuh hulu keni si mbek bil hoh kasaw kú-u fel lews̄a bay mbek hulri bilu ††. Ku kikri mah kasaw mbih nzaku. ⁴⁷ Mari ké Makdala ke Mari mah Zoze ko gel kú-u mbek ri hul ra.

16 Nam ɔkna a bawu bil nam t̄hmbih-i guy buma kal. Nam t̄hmbih a sayu k̄h da. Namu ba nam a titilu bil dimasi. Mari ké Makdala ke Salome ke Mari mah Zak, ku yeh s̄wkpuk bay si nuŋ hul Zezu. ² Gel pele, ku t̄h, ku mbi ful si ma tupal. Tipele teh niri. ³ Ku toŋ vbi haniri bay bahri : « A geri mí bay kikri kasaw ké mbih nzak hoh kasaw-mbek hul ra h̄j na le ? » Ku bah kaŋ bayu ké kasaw ra yih mbamba.

⁴ Ku toŋ dih ya ke tupal, ku ɔr nun woyri mí ku ko kasaw ké mbih nzak hoh kasaw ra na fál mbew poŋ nzaku na ngah. Mí ku k̄h ri. ⁵ Ku rih si bil hoh kasaw-mbek hul le, ku ko seke mí kab gel kan hul ra ké fál ndɔk lakna.

† Bay tu bay S̄WKPUPH MIR, í k̄j bay mir bil Mbeta-yah t̄h riŋri. †† Mbeta s̄aw nzak a haniri ta ke gel k̄jna-u ya. Bayu ku ten ke bil Mbeta Esaie 53.12. ‡ Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.1. Mbeta Deutéronome 21.23 sɔk bahri, nzuk ké hu tul kpuh vbatay le salbay yo tul ye. †† GEL YONA NGERZAH ba gel ké bɔk nzuk ta nda ri ya. Mbay nzuk fe puhna Ngerzah ke h̄k ye mí bay si ri bɔk mbew bil mbihmbam mbew. Í mgba Mbeta Ebereri 9.12,25 †† Hoh kasaw ké nzukri fel bay mbek ri hulri le, ku fel bay mbek hul mbew yaŋ ya. Ba gel mbek yjri. Í mgba Mbeta S̄aw fe 23.17-20

Gar ye pu kpah kpah. Mí law wuyri ra lu niri gbay gbay. ⁶ Bale seke ra bah hj niri bahri : « Law woiri bá lu ya. I yo yah hul Zezu, nzuk Nasared kú-u bar ni ké tul kpuh vbatay. Ke tñh ke puh záh ke p̄aymun a foyu. Hul ye ta gelay ya. Í gi wuri ko gel-mbek hul ra ké na-ay. ⁷ Wara le í si bah bayu hj nzuk-dih fal yeri. Í bah hj Piyer pi bahri, Zezu t̄r pol hj niri ma Galile. Ku zñh ni ké ri kandok ké-e bah bayu hj niri lewsa. »

⁸ Mí ku el tñh ke bil hoh kasaw-mbek hul ra ke dukna bayu ké fe-u t̄kr̄ tem mun woyri t̄-t̄kr̄ hj mun woyri el to kpak kpak. Ku bah bay mbew hj nzuk ya bayu ké h̄kme se niri.

Mbete baysuki hul Zezu ké Marki vbeh gbuh ke gunu 8. Nzuk a boruri mí vbeh bayri bod bod d̄am Mbete Marki bay hj gunu 8 bá gba kañ ya.

Bay a mbewu ké peh ya mí na-ay (gunu 9 kañto) :

⁹ Mí ku si ba gah-u bah nzak pihna ye hj Piyer ke nzuk-dih fal a boruri. Fá-falu-aw dale, bay Zezu ké suya ta ri ya, ké ka-kalna ya mí ba ɔkna ké na ba ngoh ra, ke hj bayu tñh ke nzak nzuk-dih fal yeri hj nzukri gbam lah, ur ke fál tñh seh kpuru kah fál rñh seh.

Bay a sede-u ké pe-peh mí na-ay (gunu 9 a boru si kah 20) :

⁹ Nam a titilu bil dimasi ke tipele z̄ay, Zezu tñh ke puh záh ke p̄aymun a foyu, mí ke tñh tul Mari ké Makdala a ye ké Zezu nñh záhri ton̄ndok say ké tul ye lewsa.¹⁰ Mari ra t̄r si bah hj nzuk-dih fal Zezuri lah. Ku yo vuh rew, ku lab mun woyri ba seh.¹¹ Ku lah ke nzak wuy ra bahri, a ye ke ko Zezu ke nun ye, Zezu yo ri gan bale, ku ya bay wuy ra ya.

¹² Fá-falu Zezu tñh tul nzuk-dih fal yeri sede. Ku yo si ma gun puh a hani. Mun ye na bod.¹³ Mí ku el si bah bayu hj t̄r nzuk-dih fal ye a boruri lah, mí ku sa ya bay woyri ya pi.¹⁴ Bol falu, nzuk-dih fal ye a boh falu mbewri kab nzak fe s̄una, mí Zezu tñh tul woyri. Ke z̄om niri bay tul law kpuhna woyri kú-u to suybay nzuk a boruri-aw ma kpah bay fe le, ku sa ya bay nzukri ké ko ni ke nun woyri ya.¹⁵ Mí ke bah hj niri bahri : « Í si wuri ké tusiba gbam. Sina woiri, í ka-kah baysuki hul bi hj nzukri riw bá lah.¹⁶ Nzuk ké kan law ye tulu, mí ke el tñh bil batem le, mi yá ni ke ndok hul. Nzuk ké kan law ye tul bi ya le, salbay hul bay yo tul ye.

¹⁷ Nzuk ké law ye yo mbew zñh mi le, fe san̄ri ké-e bay labu mí na-ay : Ke rñh d̄ina bi, ke bay nñh záhri. Ke bay bah nzak bay a boru ké-e tu pol ya.¹⁸ Ke bay m̄gba soy vbeh ke ndok ye. Ke bay nzo sawkpuh hul kara bay ta i ni ya. Ke bay bañ ndok ye kan tul nzuk senari mí ku bay zñh mun gahna pi. »

¹⁹ Zezu Gan̄ tul feri riw bah bayaw hj niri bale, ke t̄r ma nunmbam. Ke kab ba ndok lakna Ngerzah.²⁰ A woyri ba, ku tñh si ka-kah baysuki hul Gan̄ tul feri riw a ye Ngermbay Zezu ké gelri gbam ké tusiba hj nzukri lah. Gan̄ tul feri riw yo zñh niri mí ke nger niri hj ketina ye kú-u bah lab pihna. Ke hj ku lab fe san̄ri ɔk keni munbayu.

Mbeta Luk

1 Soko woiri *Diyofil* nzuk a luki,

Nah tu bahri, daba nzukri hij tul woyri kij fal feri ké kal ké sakra wah-ay ch ke gelu gelu mí ky bil mbete.

2 Ku mbi bayuri ké nzak nzukri ké yo gelu ke titilu ké ba nzuk-mgba saw bayu kú-u ko ke nun woyri, kú-u lah ke suk woyri, mí ku hij na, nah lah. ³⁴ A bi kara mi fakla sawbay fe-uri ké kal ur ke titilu day kah ch tóru dara mí-i vbeh mbete-ay hij mu bay mú tu te-teh bahri, sawbayuri kú-u ten hij mu pol ra ba ketina garj.

⁵ Sew ké mbay *Erod* a ye ngermbay gun Izarayelri lak mbay ké Zude tusiba zibri, nzuk fe puhna Ngerzah a hani mbew yo ri †. Rij ye ba Zakari. Ke ba mihri *Aronj* ngerznuk fe puhna a titilu, ke ba gun zih a fál nzak ndok Abiyah. Wuy ye Elizabeth kara ba mihri *Aronj* pi. ⁶ Ngerzah ké ba *Garj tul feri riw* ko niri sede mbok ba saw nzuk ye. Ku yo tul bolkusol Ngerzah, ku mbi saw fe labna ye si keni sina. Zomna ta-a. ⁷ Mí ku mbutj gun ya. Elizabeth ba tuh. Sede mbok woyri ku kpokro da.

⁸ Sew a hani mbew bale, pihna-puh fe ké bil *vul kani* Ngerzah toh tul gun zih Abiyahri ké Zakari yo bilu.

⁹ Kandok ké ba fe labna nzuk fe puhnari, ku lab fe en bele †† bay tu nzuk kú-u bay ndoh pihna-rih bil vul kani *Garj tul feri riw*. Nzuku bá si nzuh rekna kpuh ké bari-u fuj Ngerzah buy buy ké ri. Bele-u mgba tul Zakari.

¹⁰ Zakari rih vul kani Ngerzah. Daba gun Izarayelri ba ngj-u yo kala yo goj Ngerzah ba ‡. ¹¹ Mí Zakari yo nzuh rekna kpuh dale, tem nzak pihna *Garj tul feri riw* ké yo fál ndok lakna gel-nzuh rekna kpuh ra ten mun hij Zakari ko ni. ¹² Zakari ko ni ba, tul ye faj zikiki zikiki. Hekme se ni mbamba. ¹³ Mí tem nzak pihna ra bah hij Zakari bahri : « Zakari, mú lab hekme ya bay fe le, Ngerzah lah gojna wo lah. Wuy wo Elizabeth bay mbutj gun wozonjuk hij mu. Mu tú rij gunu ba Zaj. ¹⁴ A wo ke daba nzukri, i záy mun woiri bay law rihna mbutjna gun ra. ¹⁵ Bayu ké-e ná ba nzuk a luki ké nun *Garj tul feri riw*. Ke ta nzo yim a rih-u ya. Yim a yjnu kara ke nzó ya pi ††. Sa bil mah ye sa kanj mí Tempuki bay ya mun ye gbam. ¹⁶ Gun Izarayelri ba ngj-u bay el gi taj Ngerzah woyri a ye *Garj tul feri riw*. ¹⁷ Gun ra, ke sí pol *Garj tul feri riw* ke ngerna Tempuki kandok ngerna huhrumun *Eli* gun nzak pihna Ngerzah a lewsa bay hij law bah gunri bá el gi tasaj gun woyri, bay hij kerbay nzukri ké poj bay Ngerzah bá ru ba saw Ngerzah. Ke sí pol bay hij gun Izarayelri bá lek law woyri gej gina *Garj tul feri riw*. »

¹⁸ Mí Zakari bah hij tem nzak pihna Ngerzah ra bahri : « Ké a bi ke wuy bi, nah kpokro da-ay wa, ani mí-i tu bahri, fe-u bay labu le ? »

¹⁹ Tem nzak pihna ra bah hij ni bahri : « A bi mi ba Gabiriyel, mi yo pol Ngerzah. Ke pih mi bay sok bay a suki-ay hij mu, mú lah. ²⁰ Elizabeth bay mbutj gun ra garj. Mí mu sa ya bayu ya. Mí le kusol wo bay mbih-u. Mu káb ba mbiki. Mu bah bay ya kpuru kah nam mbutjna gunu. »

²¹ Gun Izarayelri yo kala vul kani Ngerzah ra báy. Ku gej Zakari ra ndaw. Law woyri na niri ba sañ bayu ké Zakari yo bil vul kani Ngerzah sal sal. ²² Ke tij bale, ke zij ful bah bay mba. Ke na ba mbiki. Mí nzukri tu bahri se, fe sañ tij nun ye ké bil vul kani Ngerzah, mí ke tij ba mbiki-aw. Ke ka ba ndok wara.

²³ Nam gun zih Abiyahri bay lab pihna-puh fe hij Ngerzah ch ba, Zakari el si puh ye. ²⁴ Mí wuy ye Elizabeth ya bil. Elizabeth muj mun ye few ndibi, ke bahri se : ²⁵ « *Garj tul feri riw* ko gel ma tul bi ké bil namri-ay mí lu sghru nun bi. »

²⁶ Bil Elizabeth lab few tótkl. Ngerzah pih Gabiriyel tem nzak pihna ye si puh a hani ké tusiba Galile. Puh-u ba Nasared. ²⁷ Ke si taj wuy tikla a hani mbew. Rij ye ba Mari, ke ba mbana Zezeb. Zezeb ra ba gun zih David mbay a luki a lewsa. ²⁸ Gabiriyel gi taj Mari, mí ke vah ni kandokay : « Soko wo. Law *Garj tul feri riw* rih ni bay tul wo. Ke yo zij mu. »

²⁹ Law Mari lu ni gbaj bay tul bay ké-e lah. Ke bahri se, a aw wa, ba sam vahna a ani mí kanj le ? ³⁰ Gabiriyel el bah ra báy bahri : « Mari, mú lab hekme ya. Lawsuki Ngerzah yo zij mu. ³¹ Mú lah, mu yaj bil. Mu bay mbutj gun

† Bay tu baykehrna nzuk fe puhna Ngerzahri, í kj 1 *Chroniques* 24.10-18. Gelkehrna-urikehr ba gel bon sede falu ninj. Ku soh hani soh hani yo puh fe bil vul kani Ngerzah. Saw woyri gbam ba mihri *Aronj*. †† Ngjna nzuk kaniri ba ngj-u. Kanaw mí ku lab fe en bele bay ko nzuk a suñ mí Ngerzah lu ni bay rih bil vul kani si gel-nzuh rekna kpuh hij ni. Gelke bele mgba tul nzuk kani dale, nzuku rih vul kani si nzuh rekna kpuh ké gel-nzuh rekna kpuh. Pihna-u nzuku lab bok mbew yan. Bele ta mgba tul ye bok sede ya. ‡ Rekna kpuh ké bari-u fuj Ngerzah ra bari-u ba tem fe ké sok bay gojna saw nzuk yeri. Gojna-u mí ba fe ké rih law ye. Í kj *Mbeta Exode* 30.7-8 bay tu bayu. †† Bay tu bay nzuk ké Ngerzah mbi ni ky bod hij ke nzo yim a yjnu ya pi, yim a rih-u ya pi ke fe labna a boruri pi le, í kj *Mbeta Nombres* 6.1-4.

woronzuk. Mu tú riŋ gunu ba Zezu. ³² A ye ra ke ná ba nzuk a luki. Riŋ dína gun Ngerzah ké deb ye ta-a bay dí tul ye. Ngerzah a ye Gaŋ tul feri riw ke mbi ni ba mbay h̄j ke kab tul arngaw zih ye ngermbay David. ³³ Ke lák mbay tul gun Zakobri, a ye ké Ngerzah tu ni ba Izarayel, k̄ah sew ké tusíba ke nunmbam bay lab ba foyu. Lák mbay ye ta gb̄h ya ba nḡoh. »

³⁴ Mari vbi Gabiriyel bahri : « Mi tu woronzuk ya báy. Ani mí-i yá bil le ? »

³⁵ Gabiriyel yih nzak ye bahri : « Tempuki bay der gi p̄r tul wo. Ngerna Tem Ngerzah ké deb ye ta-a bay p̄r mu gbukru bay fe le, gun ké mu mbuŋu-aw ba Nzuk lawpuki. Ku bay dí ni ba *gun Ngerzah*. ³⁶ Mú lah bayay : Ȳj̄n wo Elizabed a ye ké nzukri dí ni mahtuh, ke yo ke bil ké tul kp̄k̄r̄o ye, bilu lab few t̄t̄k̄l̄o mí aŋay. ³⁷ Bay fe le fe ké mba Ngerzah mbew ta-a. »

³⁸ Mí Mari yih nzak ye kandakay : « Mi ba gun-lab pihna h̄j Gaŋ tul feri riw. Ké lab kandak ké mu bah-aw. »

Kandakaw mí tem nzak pihna ra t̄r poŋ ni.

³⁹⁻⁴⁰ Ké bil namu-aw mí Mari ur kalaŋ mbi mahful hil ma puh Zakari bay ko Elizabed. Puh-u na tusíba Zude. Ke k̄ah, mí ke vah Elizabed. ⁴¹ Elizabed bá lah vahna Mari bale, gun zay mun ké bil ye, mí Tempuki el yá mun Elizabed gbam pi. ⁴² Elizabed bah bay beler̄ bahri : « Ngerzah san mu ké sakra w̄ȳnzukri gbam mí lu mgb̄k̄o k̄y tul wo. Mgb̄k̄o ye k̄y tul gun ké na bil wo pi. ⁴³ Mi ba ge gaŋ mí mah Gaŋ bi gi t̄aw bi le ? ⁴⁴ Suk bi lah vahna wo, mí gun ké na bil bi el zay mun ke law rihna. ⁴⁵ Pol tehna Gaŋ tul feri riw yo ziŋ mu a wo ké law wo te sa tul ye bay fe le, bayaw ké-e pih h̄j mu lah ra bay lab oh. »

⁴⁶ Mari ba, bahri se :

« Okna bi gbam yo pir Gaŋ tul feri riw pi-pir.

⁴⁷ Tem bi zo zakra zakra bay tul Ngerzah nzuk-yá mi

⁴⁸ bay fe le, ke ko kona ma tul gun-lab pihna ye a mah gelu-ay.

Ur ke aŋay si k̄ah sew ke sew, nzukri bay dí mi ba gun pol tehna ye

⁴⁹ bay fe le, Ngerzah nzuk huhrumun mí lab fe a luki h̄j mi-ay.

Riŋ ye mbew yaŋ mí mgbe ba Nzuk lawpuki.

⁵⁰ Law in ye na sew ke sew ké tul nzukri ké h̄k̄ ni.

⁵¹ Nd̄k̄ ye s̄k̄ ngerna ye.

Ke z̄j̄rma nzuk-h̄h̄ tulri ke kerbay woyri.

⁵² Mbayri, ke der niri ke gel kabna mbay woyri.

K̄ohk̄ori ba, ke or tul woyri.

⁵³ Ke h̄j suki mbah bil nzuk dakari tūb tūb.

Nzuk fe ziŋnari le, ke n̄h̄ niri nd̄k̄ zolom.

⁵⁴ Ke mgba s̄aw gun Izarayelri,

in ké-e mgba ziŋ niri ra na law ye

⁵⁵ kandak ké-e wahbayu ziŋ ziih *Abaraham* ke m̄j̄hri ye lewsá, mí ke yo tulu kpatara. »

⁵⁶ Mari kab ziŋ Elizabed few say dara mí ke el si puh báy.

⁵⁷ Nam-kab peŋe Elizabed k̄ah bale, ke mbuŋ gun woronzuk. ⁵⁸ B̄oh puh Elizabedri ke ȳj̄n yeri lah bahri, Gaŋ tul feri riw mgba in ziŋ ni ba bawu, mí ku lab mun rihna ziŋ ni. ⁵⁹ Nam toŋnd̄k̄ sede-u k̄ah ba nam-kur̄ nd̄j̄w gun ba, nzukri gi mb̄h hani bayu, mí ku yih bay tu riŋ gunu ke riŋ bah ye Zakari. ⁶⁰ Mí mah gun sa-a. Ke bahri : « Riŋ gunay bá tu kaŋ ya. Riŋ ye ba Z̄ah. »

⁶¹ Ku bahri : « Riŋ nzuk a suŋ ké sakra in woiri mí ba Z̄ah lo ? »

⁶² Bale ku lab nd̄k̄ vbi bah gunu bay bahri, riŋ gun ra bá tu ba fe le ? ⁶³ Ke vbi gbekre fe vbehna, mí ke vbeh kandakay : « Z̄ah mí ba riŋ gun ra. »

Nzukri gbam kab silili. ⁶⁴ Sa gelu-aw mí nzak Zakari mgbur, mí ke bah bay yororo yororo el ke tumb̄l h̄j Ngerzah. ⁶⁵ H̄k̄me se b̄oh puh yeri gbam. Mberem fe ké kal ra yá gelri ké tusíba Zude yáh yáh. ⁶⁶ Nzukri gbam vbi law woyri bah se : « Mí-aw ba, Gaŋ tul feri riw baŋ nd̄k̄ ye kan tul gun ra wa, gunu bay na ani munu le ? »

⁶⁷ Ké nzak Zakari mgbur ra, Tempuki yá mun ye gbam h̄j ni a ye bah gunu bah bay kandakay :

⁶⁸ « Tumb̄l h̄j Ngerzah a ye Gaŋ tul feri riw, z̄ah gun Izarayelri

bay fe le, ke der gi ko gun yeri, mí ke puh mb̄l hul soh tul s̄aw nzuk yeri.

⁶⁹⁻⁷⁰ Ke mbi gun mbew ké haŋsekle gun zih David mbay a luki a ye ké-e ba gun-lab pihna Ngerzah.

Gunu ba huhrumun ye Ngerzah bay yá na

kandak ké-e pih gun nzak pihna yeri s̄k̄ bayu ke titilu d̄ay ra.

⁷¹⁻⁷² Ke yá na ké nd̄k̄ nzukbaari, ke yá na ké nd̄k̄ nzuk-f̄ȳy nari,

s̄k̄ keni law in ké-e mgba ziŋ ziihri,

ke ker bay si tul sal in ké-e nḡah ziŋ zih wahri.

⁷³ Salbay ké-e wah ké-e hah mun ye gbađ gbađ h̄j ziih Abaraham ra, ke yękre ya.

Mí ke yo tulu ziŋ na.

⁷⁴ Ke ya na ké ndɔk nzukbaa wahri dan hękme,

bay náh dim ni ba nzuk kani ye,

⁷⁵ bay náh dim ni ke law a teh-u,

bay náh dim ni ba záh wah,

bay náh dim ni ké taw ye ba nggh.

⁷⁶ A wo gun bi ba,

nzukri bay tu mu ba gun nzak pihna Ngerzah ké deb ye ta-a

bayu ké mu sí pol h̄j Gaŋ tul feri riw bay h̄j nzukri bá geŋ gina ye.

⁷⁷⁻⁷⁸ Mu h̄j saŋw nzuk yeri tu bahri, suya lu ké tul woyri, Ngerzah gi sel niri ké ndɔk hul

tumbɔl law in ké-e ker seh woyri keni.

Ke der gi ko niri,

ke ba gel tehma ké t̄jh ke síba.

⁷⁹ Ndyyina mun ye teh gel h̄j saŋw nzuk yeri,

ku yo bil tirima, ku kab huh tem hul,

ke h̄j ku mbí mahful sina ké bil der. »

⁸⁰ Gun Zakari ra h̄h. Tem mun ye nger ma pol pol. Ke kab bil lawkɔr kpuru kaŋ nam ké-e sɔk mun ye h̄j gun Izarayelri.

2 Ké namri-aw, sezar Ogus mbay a luki pih bolnzak h̄j mbayri gbam bahri, kú k̄j ngjina nzukri ké kab puh lak-na ye k̄y mbete. ² Sewu-aw Kirinus ba guvener ye ké tusiba Siri †. Ke k̄j ngjina nzukri bɔk mbew ya báy.

³ Kaŋ mí nzuk a suŋ suŋ le el si saŋw puh ye saŋw puh ye bay kú vbeh riŋ ye. ⁴⁻⁵ Zezeb maŋ wyy ye Mari. Ku ur ke Nasared ké tusiba Galile si Bedlehem ké tusiba Zude. Ku vbeh riŋ ye ke riŋ Mari mbɔk. Bedlehem ra ba saŋw puh ngermbay David a lewsa. Zezeb ba gun zih David. Mari yo ke bil.

⁶ Ku yo Bedlehem, mí Mari kab peŋe. ⁷ Ke mbuŋ gun wɔronzuk ba gun pol ye. Ke kahra gunu ke gar, mí ke baŋ ni na bil gbekre fe s̄yna fe h̄ɔlnari. Bay fe le gel nam ta mba.

⁸⁻⁹ Nzuk-kɔr samiri yo kɔr sami ké fal puh-u. Gel ba suŋ, mí tem nzak pihna Gaŋ tul feri riw t̄jh nun woyri. Ndyyina riŋ dina Gaŋ tul feri riw teh gel gberere doŋ niri. Hękme se niri ba bawu. ¹⁰ Mí tem nzak pihna ra bah h̄j niri bahri : « Í lab hękme ya. Í lah. Mi gi ke nzak pihna a suki h̄j wuri. Nzak pihna-u ba fe law rihna a luki. Nzak pihna-u na bay gun Izarayelri riw ¹¹ bay fe le, guri-ay gaŋ mí ku mbuŋ gun. A ye mí ke ba Ngermbay. Ke gi ba nzuk-ya wuri gun Izarayelri. Ku mbuŋ ni ké saŋw puh David Mbay a luki. Ke ba Gaŋ tul feri riw. ¹² Gun a peŋu ra i tú ni kandɔkay : ku kahra ni ke gar, mí ke na ké bil gbekre fe s̄yna fe h̄ɔlnari. »

¹³ Daba tem nzak pihna a boruri ba, t̄jh gbah k̄y tul a pol ra. Ku ba soze ngermu a nunmbam. Mí ku pir Ngerzah ke nzak mbew bahri :

¹⁴ « Riŋ dina ba nzuku a Ngerzah. Riŋ dina-u mgbe ba riŋ dina a nunmbam kal tul riŋ dinari gbam ka-kal.

Ké tusiba ba, der ye na bay nzuk pirmatulri. Law ye na tul woyri. »

¹⁵ Tem nzak pihni-aw bá tɔr poŋ nzuk-kɔr samiri bale, ku lek bay bahri : « Náh si wuri Bedlehem, náh si ko fe ké tem nzak pihna Ngerzah sɔk na-ay. »

¹⁶ Ku ur katal ke dukna si kaŋ Bedlehem. Ku faŋ bol Mari ke Zezeb, mí ku ziŋ niri ke gun a peŋu ra ké na bil gbekre fe s̄yna fe h̄ɔlnari. ¹⁷ Ku ko ni kaŋ bale, ku el ndazi bay ké tem nzak pihna bah si tul gunu h̄j nzukri lah.

¹⁸ Gbam woyri, bayu na niri yer. ¹⁹ Mari ba, mgba feri ké kal gbamaw ma law ye.

²⁰ Nzuk-kɔr samiri el si gel-kɔr sami woyri. Ku pir Ngerzah h̄j riŋ ye mgbe bay tul feri riw kú-u lah, kú-u ko. Fe-uri kal kandɔk ké tem nzak pihna bah h̄j niri ra.

²¹ Nam gun ra kaŋ toŋndɔk sedé, ku kuŋ ndjw ye, mí ku tu riŋ ye ba Zezu, riŋ ké tem nzak pihna sɔk Mari dara ke ya bil báy.

²²⁻²³ Nam a bon niŋu, Zezeb faŋ Mari ke gun ye hil si Zurusalem, puh ké vul kani Ngerzah a ye Gaŋ tul feri riw yo ri. Ku si ke fe h̄jina bay tul gun a peŋu ke fe puhna bay tul mah gunu pi. Ba fe labna ké Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah. Mbete-u bahri, *gun pol a suŋ suŋ gbam kú-u mbuŋ ba gun wɔronzuk le, riŋ Gaŋ tul feri riw kan tul gunu ba fe ye*^{††}. Kandɔkaw mí ku sɔk Zezu h̄j Ngerzah. ²⁴ Ku si ke fe puhna bay tul mah gun kandɔk ké mbete bolkusol Gaŋ tul feri riw sɔk bay fe puhna ra bá na ba *mbɔre sedé mini ndoy mbɔre sedé*[‡].

† Ke sewaw, tusiba Zude ke tusiba Siri mbew. †† Bay tu bay fe puhna gun a peŋu, í k̄j Mbete Exode 13.1-15 ke Mbete Nombres 18.14-16. ‡ Bay tu bay fe puhna mah gun, í k̄j Mbete Lévitique 12.1-8.

²⁵⁻²⁶ Nzuk a hani yo Zurusalemaw. Riŋ ye ba Simiyon. Ke yo mbew ziŋ Ngerzah ba záh ye. Ke dim Ngerzah ke law mbew, mí ke yo geŋ nam ké Ngerzah bay h̄j ni ké ko Nzuk-voh law gun Izarayelri. Tempuki yo ziŋ ni, mí h̄j ni ke tu bahri se, ke bay ko nzuk ké Gaŋ tul feri riw mbi ni ba Ngermbay ke nun ye dara ké hu báy.

²⁷ Nam ké bah Zezu ke mah ye si vul kani Ngerzah ra, Tempuki sɔkrɔ Simiyon si rih bil ila vul kani Ngerzah. Bah gun lab s̄aw fe labna woyri bay tul gunu kandɔk bolkusol Ngerzah sɔk bil mbete vbehna Moyiz, ²⁸ mí Simiyon mbi gun ra mgba ma law ye, mí ke el ke tumbɔl h̄j Ngerzah bahri se :

²⁹ « Gaŋ bi, nam k̄aŋ bay mú sel mgbal wo-ay bá poŋ tukala ke deŋ kandɔk ké mu bah ra wara.

³⁰ Bay fe le nun bi ko ni a ye ké-e ba ndɔk lakna wo, ké ba s̄aw-ȳa nzukri da.

³¹ Mu lek riŋ d̄ina ye lews̄a ké pol gun Izarayelri gbam.

³² Ke ba gel tehna ké teh tul s̄awnzuk a boruri,
ke ba gun riŋ d̄ina s̄aw wo gun Izarayelri. »

³³ Bah Zezu ke mah ye bá lah bay ké Simiyon bah si tul Zezu le, ku el kab yer. ³⁴ Simiyon lu mgbɔkɔ k̄y tul woyri, mí ke el bah h̄j Mari mah gunu bahri : « Mú ko, gunay ba fe lihna daba gun Izarayelri. Daba gun Izarayel a boruri ba, ke ba fe-ɔr tul woyri. Riŋ ye ba fe-fah bay nzukri. ³⁵ Ketina nzukri bay t̄ih ma gel a teh-u. A wo mah gun ba, law wo bay kuŋ kandɔk law ké mahw̄y vbeh kaŋ. »

³⁶ Gun nzak pihna Ngerzah a boru yo bil ila vul kani Ngerzah-aw pi. Riŋ ye ba Ana. Ke ba gun Fanuyel ké m̄jhri Aser. Ke kpɔ-kpɔkrɔ. Ke tikla ye, ke ȳa w̄oro. Ke kab puh w̄oro ye lab mbihmbam toŋndɔk say. ³⁷ Mí wah ye hu. Ke ȳa w̄oro a boru ya. Kpatara ke yo sa bil ila vul kani Ngerzah. Ke yo saŋ mbih, ke yo goŋ Ngerzah yo dim ni keni suŋ ke seh. Mbihmbam ye k̄aŋ bon toŋndɔk sede falu niŋ.

³⁸ Simiyon el ke tumbɔl h̄j Ngerzah bay Zezu ba, Ana kara yo pir Ngerzah pi, mí ke el bah bay tul gun ra h̄j zibri a woyri gun Izarayelri ké yo ri-aw pi. Law woyri te tul Ngerzah, ku yo geŋ nam ké-e bay ten Zurusalem bil mgbal.

³⁹ Zezebri ɔh ke fe puhna bay tul gun ke mah gun kandɔk mbete bolkusol Gaŋ tul feri riw sɔk ra, mí ku el si puh woyri Nasared ké tusiba Galile. ⁴⁰ Gun ra h̄h. Nun ye r̄y, kerbay ye nze. Mí Ngerzah ko kona ma tul ye.

⁴¹ Mbihmbam ke mbihmbam, bah Zezu yo si Zurusalem bay t̄ihmbih-i guy buma †. Mah Zezu si ziŋ ni pi.

⁴² S̄awseh ké mbihmbam Zezu k̄aŋ boh falu sede dale, ke si ziŋ niri ké gel t̄ihmbih ké Zurusalem kandɔk ké ba fe labna s̄aw woyri. ⁴³ T̄ihmbih ra lab ɔh, mí nzukri el ma puh. Zezu ba, kab sa Zurusalem. Mah ye ke bah ye tu ya.

⁴⁴ Ku ker bahri, Zezu yo ziŋ b̄oh gahru woyri. Ku yo tul ful mah nam mbew dara mí ku yah ni ké sakra ȳjn woyri ke ȳaŋ woyri báy. ⁴⁵ Ku ziŋ ni ya, mí ku el. Ku yah ni par par si k̄aŋ Zurusalem.

⁴⁶ Nam a sayu bale, ku ziŋ ni ké bil ila vul kani Ngerzah. Ke kab haŋsekle nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri yo lah fe firma woyri, yo vbi niri bay pi. ⁴⁷ Zibri gbam ké yo gelu-aw ko kona k̄aŋ ma tul ye bay goso fe tuna ké-e yih keni nzak ngernzukri-aw. ⁴⁸ Mah ye ke bah ye gi ziŋ ni, mí kerbay zi niri. Mah ye vbi ni bahri : « Gun bi, bay fe mú-u lab na kaŋ le ? Nah yah mu, yah mu ke mbihnun. »

⁴⁹ Ke yih nzak woyri bahri : « Bay fe mí i yah mi le ? Ziŋ mi se ya. Mbihmbam bi k̄aŋ bay mí kab bel baah ††, i tu ya le ? »

⁵⁰ Mí ku lah bay ye teh ya.

⁵¹ Ke el der si Nasared ziŋ niri. Ke lah nzak bah ye ke mah ye. Mah ye mgba feri ké kalaw riw ma law ye kpatara. ⁵² Zezu nger ba suki. Nun ye r̄y. Ke ziŋ law rihna ké t̄aw Ngerzah pi, ké t̄aw nzukri pi.

3 Sezar Tiber mbay a luki lak mbay mbihmbam boh falu ndibi. Ké bil mbihmbam a boh falu ndibi-u mí Ponsi Pilad ba guvener ye ké tusiba Zude. Erof ba ngermbay gun Izayeri ké Galile tusiba zibri. Ȳjn ye Filiβ ba ngermbay ké tusiba Iture ke Tarakonik. Lisiyas ba ngermbay ké tusiba Abilen. ² Anasi ke Kayif ba ngernzuk nzuk fe puhna Ngerzahri ‡.

Ke sew Anasi ke Kayif dale, Z̄aŋ gun Zakari ba, yo bil lawkɔr, mí bay Ngerzah gi yo tul Z̄aŋ. ³ Z̄aŋ t̄ih ké puhri ke bel mahmbih Zurdeŋ gbam. Ke yo ka-kah bay batem a mbilaw, kú mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul Ngerzah bay h̄j salbay suya bá lu ké tul woyri.

⁴ Z̄aŋ ka-kah bay kandɔk mbete vbehna Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a bah bayu bahri :

Kusol nzuk mgbe bil lawkɔr bahri,

í lek wuri mahful geŋ Miyori.

Í lek wuri fulu bá ndar kparak kparak.

⁵ *Godori bá mbar mah hani gb̄ay gb̄ay.*

† Bay tu bay t̄ihmbih-i guy buma, í k̄j Mbeta Exode 23.14-17. Sí Zurusalem ba fe hahna ké tul gun Izarayel a w̄orori. †† Mbihmbam Zezu lab boh falu sede. K̄aŋ guri-ay, mbihmbam gun zibri lab boh falu sede bale, ku mbi fe labna a titiluri ké na bil mbete bolkusol Ngerzah. Fe labnari-aw si ke mbete vbehna Moyiz. ‡ Sewu-aw, Kayif soh Anasi ba ngernzuk nzuk fe puhna. S̄awu mí riŋ d̄ina ngernzuk fe puhna di tul woyri sede mbɔk.

Kasawri ke kpar-ri bá dir kú fjhriri.

Ful a r̄ah-u bá ndar kparak kparak.

Gel ké na godoŋ godoŋ bá na r̄uy r̄uy.

⁶ Nzuk a suŋ suŋ gbam bay ko s̄aw-ȳa ni ké Ngerzah h̄j bay ké t̄jh ke nd̄ok hu†.

⁷ Kaŋ mí Z̄ah yo h̄j daba nzukri t̄jh bil batem a mbih. Ke yo bah h̄j niri bahri : « A woiri, m̄jhri soy ††, a ge mí s̄ok wuri í duk haŋ f̄ahna Ngerzah ké yo gina le ? ⁸ Í h̄j m̄jhri mbilaw woiri ké i ruh bá t̄jh, bá leh lehna siŋ sina a suki ké mah ke kanlaw tul Ngerzah. Í ȳekre kerbay ȳa mun woiri ke riŋ ziih Abaraham. Mi yo bah h̄j wuri bahri se, Ngerzah yo ke ngerna-s̄ob kasawri-aw t̄jh ba gun zih Abaraham. ⁹ Tena yo diŋ ya ké s̄aw kpuh bay te-u wara. Kpuh a suŋ suŋ gbam ké leh lehna a suki ya dale, ke bay te kú bil h̄wɔɔ. »

¹⁰ Nzukri yo vbi ni bay bahri : « Mí-aw ba, náh lab ani le ? »

¹¹ Ke yih nzak woyri bahri : « Nzuk yo ke gar sede le, ké kehr mbew h̄j nzuk ké ta keni ya. Nzuk yo ke fe s̄una le, ké lab mah hani pi. »

¹² Nzuk-mb̄uh lampohri kara gi yo h̄j Z̄ah soh niri mbih batem, mí ku vbi ni bahri : « Ngerznzuk, a wah ba, náh lab ani le ? »

¹³ Mí ke el bah h̄j niri bahri : « Suy lari ké mbay tusiba kuŋ ra, í lab a boru kú ri ya. »

¹⁴ Sozeri kara yo vbi ni bahri : « A wah ba, náh lab ani le ? »

Ke bah h̄j niri bahri : « Í ḡɔbɔɔ nzukri ya. Í kuŋ bay kan nzak nzuk ya. Í kab ke law rihna ké tul lari pihna woiri. »

¹⁵ Nzukri geŋ Ngermbay ké Ngerzah wahbay pih-u lews̄a, mí ku ker bahri se, Z̄ah-ay ra wa ba Ngermbay le ?

¹⁶ Mí Z̄ah yih vbibay woyri kand̄okay : « A bi le, mi h̄j wuri t̄jh bil batem a mbih, mí nzuk a luki yo gina. Ngerna ye mba tul bi mba-mba. Diŋ tul bay sel sal sab̄ok ye kara mi mah ya. A ye mí ke bay h̄j wuri t̄jh bil batem a Tempuki ké ba batem a h̄wɔɔ. ¹⁷ Ngoro-zo naŋ † na nd̄ok ye bay kehr keni mb̄uy naŋ ke t̄jhri naŋ. Ke f̄ah t̄jhri naŋ kú bil pul. Mb̄uy naŋ ba, ke bay nzuh ke h̄wɔɔ ké ri-rimna ya. »

¹⁸ Z̄ah hew gun Izarayelri-aw ke bayri nḡj-nḡj. Ke yo ka-kah baysuki gina Ngermbay h̄j niri.

¹⁹ Erođ mbay a ngeru ra, ke ȳa Herodiya w̄uy ȳjŋ ye ké yo ke nun báy, mí Z̄ah tuŋ ni ke bayu. Ke tuŋ ni ke bay fe labna pipiri-u a boruri ké Erođ lab gbam pi. ²⁰ Mí Erođ el lab fe a pipiri-u d̄om tul fe labna a pipiri-u yeri-aw báy. Ke mgba Z̄ah mbih bil vul mgbal.

²¹ Sewu ké Z̄ah yo h̄j nzukri t̄jh bil batem a mbih, Zezu t̄jh bil batemu pi. T̄jhna ye, ke goŋ Ngerzah, mí nunm-bam mgbur, ²² Tempuki der gi kab tul ye ke mun ké eŋ mb̄ore, mí kusol t̄jh ke nunmbam bahri : « A wo mú-u ba gun sana bi. Law bi na sa tul wo. »

²³ Zezu titil pihna. Mbihmbam ye lab bon say. Nzukri tu ni ba gun Zezeb, Zezeb ba gun Eli. ²⁴ Eli ba gun Matađ, Matađ ba gun Levi, Levi ba gun Malki, Malki ba gun Zanay, Zanay ba gun Zezeb. ²⁵ Zezeb ba gun Matatiya, Matatiya ba gun Amos, Amos ba gun Nahum, Nahum ba gun Hesili, Hesili ba gun Nagay, Nagay ba gun Mađ. ²⁶ Mađ ba gun Matatiya, Matatiya ba gun Semen, Semen ba gun Zesek, Zesek ba gun Zoda. ²⁷ Zoda ba gun Zohan, Zohan ba gun Resa, Resa ba gun Zorobabel, Zorobabel ba gun Salatiyel, Salatiyel ba gun Neri, Neri ba gun Malki. ²⁸ Malki ba gun Adi, Adi ba gun Kosam, Kosam ba gun Elmadam, Elmadam ba gun Er, Er ba gun Yesuwa. ²⁹ Yesuwa ba gun Eliyazer, Eliyazer ba gun Zorim, Zorim ba gun Matađ, Matađ ba gun Levi, Levi ba gun Simiyon. ³⁰ Simiyon ba gun Zuda, Zuda ba gun Zezeb, Zezeb ba gun Zonam, Zonam ba gun Eliyakim, Eliyakim ba gun Meleya. ³¹ Meleya ba gun Mena, Mena ba gun Matata, Matata ba gun Natan, Natan ba gun David, David ba gun Zeseh. ³² Zeseh ba gun Obed, Obed ba gun Bowaz, Bowaz ba gun Sala ††, Sala ba gun Nason. ³³ Nason ba gun Aminadab, Aminadab ba gun Admin, Admin ba gun Arni, Arni ba gun Hesperom, Hesperom ba gun Peres, Peres ba gun Zuda. ³⁴ Zuda ba gun Zakob, Zakob ba gun Isak, Isak ba gun Abaraham, Abaraham ba gun Tera, Tera ba gun Nah̄ɔɔ. ³⁵ Nah̄ɔɔ ba gun Seruk, Seruk ba gun Ragu, Ragu ba gun Pelek, Pelek ba gun Ebere, Ebere ba gun Sala. ³⁶ Sala ba gun Kenan, Kenan ba gun Arfazađ, Arfazađ ba gun Sem, Sem ba gun Nuwe, Nuwe ba gun Lamek. ³⁷ Lamek ba gun Matusala, Matusala ba gun Hanok, Hanok ba gun Yarađ, Yarađ ba gun Mahalale, Mahalale ba gun Kenan. ³⁸ Kenan ba gun Enos, Enos ba gun Sed, Sed ba gun Adam, Adam ba gun Ngerzah.

⁴ ¹⁻² Mí Tempuki yo ziŋ Zezu. T̄jhna ye ke mahmbih Zurdeŋ dale, Tempuki maŋ ni si lab nam bon niŋ bil lawk̄ɔɔ. Nam bon niŋaw *diyabolo* a ye mbay z̄ah tukala yo ndoh law Zezu ke bay. Zezu s̄u fe ya bil namuri-aw, mí daka i ni i-i. ³ Bale mbay z̄ah tukala bah h̄j ni bahri : « Ké mu ba gun Ngerzah ra, mú bah h̄j kasaway bá t̄jh ba fe s̄una h̄j mu, mú s̄u. »

⁴ Zezu fer nzak ye bahri : « Mbeta Ngerzah bahri, *ɔkna nzuk na bay fe s̄una kaŋto ya*††. »

† Bayay na bil Mbeta Esaie 40.3-5. †† Í mgba bay soy bil Mbeta S̄aw fe 3.1 † S̄aw nzak vbeh bahri, pel-zo naŋ, Zibri zo naŋ ke pel. Mí nah s̄ob vbeh bahri, ke gi ke NGORO-ZO NAY bay h̄j karan̄ri bá lah ba gah-u. †† Í mgba bayay tuh ke Mbeta Matiye 1.4 SALA ke Salmon mbew yaŋ. †† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 8.3.

⁵ Mbay záh tukala maŋ ni si yo tul kasaw a gaŋu h̄j ni ke ko tul puh laknari riw pol mbew. ⁶ Mí ke el bah h̄j ni bahri : « Puh laknari ke fe riŋ d̄ina woyri gbam k̄y ndɔk bi. A bi ba, mi él k̄y ndɔk nzuk a ɔy ké mi yih. ⁷ Dale mú huk síba ké pol bi-ay le, mi él ndoh ndɔk wo, mú lak ba mbay tulu gbam. »

⁸ Mí Zezu el ke bay bahri : « Mbeta Ngerzah bahri, *Miyori mí ba Ngerzah wo. A ye mbew yaŋ mú-u húk síba ké pol ye, mu dím ni mbew yaŋ†.* »

⁹ Bale mbay záh tukala maŋ ni si Zurusalem. Ke h̄j ni ke yo t̄jw gel a gaŋu zenlenlen ké tul vul kani Ngerzah, mí ke bahri : « Ké mu ba gun Ngerzah ra, mú zo vbu síba. ¹⁰ Mbeta ye bahri se, *ke bay pih tem nzak pihna yeri h̄j kú k̄r mu.*¹¹ Mbeta-u bah ra báy bahri se, *ku héh mu r̄ɔkɔ b̄ɔk wo bá be kasaw††.* »

¹² Mí Zezu el ke bay bahri : « Ngerzah bahri se, *Miyori mí ba Ngerzah wo, mu fáh ni ya‡.* »

¹³ Mbay záh tukala leh law Zezu mah ni, mí ke poŋ Zezu, ke t̄r si m̄ȳh kpɔl. ¹⁴ Kandɔkaw mí Zezu t̄j̄h ke bil lawk̄r ké tusíba Zude el si tusíba Galile, mí ngerna Tempuki nger ni. Riŋ ye yá gelri riw ké tusíba-aw. ¹⁵ Ke yo s̄ɔk bay lák mbay Ngerzah bil vul *misoŋ* woyri h̄j nzukri lah, riŋ ye el mgbe ké nzak woyri.

¹⁶ Ke si k̄aŋ Nasared, puh ké-e h̄ȳh ké ri. Nam ɔkna, ke si vul misoŋ woyri kandɔk ké ba fe labna ye. Ku h̄j ni ke ur síba bay k̄j mbete. ¹⁷ Ku ndar mbete Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsá h̄j ni. Mí ke mgbur mbete-u, ke z̄iŋ gel k̄j̄na a hani mbew. Ke k̄j̄ bayay :

¹⁸ *Tem Miyori gi rih tul bi,*

ke mbi mi ba mbay-bah baysuki lák mbay ye h̄j k̄oŋk̄ori.

Ke pih mi ba mbay ka-kah bay t̄j̄hna mgbalri ke bil mgbal pi,

bay mgburna nun r̄awri p̄††.

Ke pih mi ba mbay-sel nzukri ké tukala nḡaŋ niri.

¹⁹ *Le mí ka-kah bay sew a ɔy ké law sana Miyori yo k̄y tul nzukri‡‡.*

²⁰ Zezu k̄j̄ ɔh, ke tuh mbete-u el ndar h̄j nzuk-mgba s̄awu, ke el kab bay s̄ɔk bayu ††. Nzukri riw ké kab vul misoŋ ra ko ni ȳj̄m dale, ²¹ ke bahri : « Guri, fe vbehna Ezayay lab ɔh ke gelu ké nun woiri da. »

²² Mí nzukri gbam bal riŋ ye †††. Gelbay lawsuki ké-e bah ra zi niri. Ku bahri : « Gunw̄oŋ-ay ba gun Zezeb ya wa ? »

²³ Mí Zezu bah h̄j niri bahri : « I bay mbi gambayay bah h̄j mi keni bahri, “dokta, mú gah mun wo.” I él bah h̄j mi bahri, fe saŋri ké i lah bayu ra, mí lab h̄j nzuk puh biri-ay kandɔk ké mi lab ké fál Kapernayumaw. ²⁴ Mí gambayaw ra, mi el keni h̄j wuri bahri se, nzukri ké puh gun nzak pihna Ngerzah sa bay ye ya. ²⁵ Dale mi el bah ketina-ay h̄j wuri, sew Eli gun nzak pihna Ngerzah a lewsá ra w̄ȳy sehri ba nḡj̄-u yo tusíba Izarayelay. Sew Eli ra mbam to ya mbihmbam say ke few t̄ɔt̄ɔk̄l̄, mí d̄aka bahpihya lih tusíba ke gelu gbam. ²⁶ Ngerzah pih Eli si t̄aw w̄ȳy seh mbew ké tusíba gun Izarayelri ya. Mí ke pih ni si Sareb̄ta ké tusíba Sidon t̄aw w̄ȳy seh a hani §. ²⁷ Kaŋ pi mí sew Elizeh gun nzak pihna Ngerzah a lewsá, nzuk ndɔberi ba nḡj̄-u yo tusíba Izarayelay. Bolkusol Ngerzah hah niri sí gel fe puhna ye bay sena-aw, mí ke h̄j Elizeh teh mun nzuk ndɔberi ké tusíba gun Izarayelri ya. Mí ke h̄j Elizeh lu sena ndɔbe ké mun nzukbaa woyri Naman nzuk tusíba Siri §†. »

²⁸ Law nzukri gbam ké kab vul misoŋ ra nzek ké tul bay ye.

²⁹ Ku ur síba yiw, mí ku ten ni t̄j̄h kala puh. Ku si z̄iŋ ni k̄aŋ nzak hereŋ ké fal puh bay s̄ɔk̄r̄ ni vbu bilu. ³⁰ Mí ke t̄j̄h ké sakra woyri t̄r.

³¹ Ke der si Kapernayum ké tusíba Galile. Nam ɔknari, ke yo firma nzukri bay Ngerzah ké vul misoŋ.

³² Gosobay zi nzukri bay tul fe firma ye bay fe le, ke bah kandɔk a ye mí ke ba mbay bolkusolu.

³³ Ké vul misoŋaw, nzuk a hani yo ri. Záh tukala yo tul ye. ³⁴ Ke vb̄a nzak beŋ bahri : « H̄h̄, Zezu ké Nasared, a fe mí yo sakra wah le ? Mu gi bay beb na wa ? Mi tu mu tu-tu. Mu ba nzuk lawpuki Ngerzah. »

³⁵ Mí Zezu hah záh ra bahri : « Poŋ nzak wo-aw. Mú t̄j̄h ke tul nzukay. »

Záh ra mbi nzukaw vbu síba gbirik ké sakra nzukri, ke t̄j̄h ke tul nzuku mí poŋ ni dan láb fe hani z̄iŋ ni gaŋ ba. ³⁶ H̄kme lab nzukri riw. Fe-u na niri ba saŋ, mí ku el bah bay ke haniri yo bahri : « Sam bay fe mí kari-ay le ? Bay fe le ke hah záh tukalari ke kusol mbay ke huhrumun h̄j ku t̄j̄h t̄r. » ³⁷ Kandɔkaw mí mberem Zezu yá gel yáŋ yáŋ ké tusíba-aw.

³⁸ Zezuri t̄j̄h ke vul misoŋ dale, ku si kerpuh Simu. Sena mun zaŋna zaŋ mahfay Simu mbamba, mí ku bah bayu h̄j Zezu. ³⁹ Ke si, ke d̄iŋ tul ko mahfay Simu. Ke hah sena mun zaŋna ra, mí sena-aw el poŋ ni. Sa gelu-aw mí mahfay Simu ur mgba niri gahru.

† Bayay na bil Mbeta Exode 20.3 ke Mbeta Deutéronome 6.13. †† Bayay na bil Mbeta Sirij 91.11-12 ‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 6.16. †† Bayu bah bay nun kaŋto ya. Bayu bah bay law nzuk pi. † mgba Mbeta 2 Krenteri 4.4 ††† Bayay na bil Mbeta Esaie 58.6 ke 61.1-2. †††† Fe labna zibri le, nzuk kab dara mí ke s̄ɔk bay báy. †††† Mahful-s̄ɔb gel k̄j̄na bođ mí na-ay : lu lakna bay ye. Nzuk goso fe tuna a haniri bahri, bayu ké Zezu zo tul gel a hani-u bil gel k̄j̄na ra, mí gelu yo bah bay bebna s̄awnzuk a boruri le, zibri z̄iŋ haŋ f̄aŋna ké tul ye. Ku geŋ Ngermbay woyri bá gi dal baa gun Izarayelri ké t̄aw s̄awnzuk a boruri. † mgba Mbeta Esaie 61.1-7 ke 58.6 tuh ke fe k̄j̄na ké Zezu k̄j̄ bay tu bayu. § Bay w̄ȳy seh ra na bil Mbeta 1 Rois 17.1-16. §† Bay Naman ra na bil Mbeta 2 Rois 5.1-15.

⁴⁰ Seh na nزه bay riηna, mí nzuk a suη suη le suk sena ye sena ye gi kų niri ké taw Zezu. Bale Zezu baη ndok ye kan tul nzuk senari mbew mbew gbam gah niri. ⁴¹ Záhri kara tih ke tul nzuk senari ba ηgǵ-u pi. Záhri-aw yo vbā nzak belej belej bahri : « A wo mú-u ba gun Ngerzah †. »

Mí ke hah niri báh bay kaη bay fe le, ku tu ni ba Ngermbay tu-tu.

⁴² Gel pele Zezu tih tǵr si gel ké nzukri ta ri ya. Mí daba nzukri yah ni fál síba ke fál síba, ku ziη ni. Ku sa poη ni ké tǵr ya. ⁴³ Bale ke bah hǵ niri bahri : « Mi sí ma puh a boruri, mi ká-kah baysuki lák mbay Ngerzah bay fe le, Ngerzah pih mi bayu. »

⁴⁴ Kandokaw mí ke si ke vul misonǵ vul misonǵ ké tusíba zibri, ke yo ka-kah bay lák mbay Ngerzah.

5 Nam a hani-u, daba nzukri gi nzuh Zezu nzuturu yo lah bay Ngerzah. Ke yo nzak mahmbih Genesared.

² Ke ko kumbon seǵe na bel sew. Nzuk-mgba nzuyri kab diη ya ke kumbon woyri yo wǵk kǵke woyri. ³ Dale Zezu hil kab bil kumbon nunu a Simu, mí ke vbi Simu, ké loh ke kumbon ra tǵb ke bel sew hǵ ni.

Ke kab bil kumbon yo sǵk bay lák mbay Ngerzah hǵ daba nzukri. ⁴ Ke ǵh sǵk bayu bale, ke el bah hǵ Simuri bahri : « Simu, mú loh ke kumbon ma gel a diη-u, í vbu kǵke fǵhra mbih dale, i mgbá nzuy wara. »

⁵ Mí Simu bahri : « Ngernzuk, ke suηay nah tǵh ke fǵhra mbih kpuru tipele teh na kpoh. Nzuy mbew kari-ay kara nah mgbá ya diη. Mí bayu ké mu bah ra le, nah vbú kǵke bay wo. »

⁶ Ku vbu kǵke bil mbih wara mí ku te nzuyri ba ηgǵ-u mbah kǵke tuǵ tuǵ hǵ kǵke-u yo gǵhna. ⁷ Ku el ka ndok di bǵh pihna woyri bá gi ke kumbon a boru bay so niri. Bǵh pihnari kǵh, mí ku kǵkǵ kǵke ra, ku fǵh nzuy mbah kumbon seǵe mbǵk nzeη nzeη. Toη ndǵ bay hǵ kumbonri bá riη mbih.

⁸ Simu Piyer ko kaη ba, ke el huk pol Zezu bahri : « Ngernzuk, í loh ké taw bi ba diη-u bay fe le, mi ba nzuk a suya-u. »

⁹ Piyer goη ni kaη bay nzuyri kú-u mgbá ηgǵ luki-aw tih tem mun ye pi, bǵh pihna yeri ké yo ziη ni pi, ¹⁰ Zak ke Zǵh gun Zebederi pi, a woyri bǵh pihna-mgbá nzuy ziη Simuri. Mí Zezu bah hǵ Simu bahri : « Mú lab hǵkme ya. Ur ke guri-ay, fe mgbana wo le ba nzukri. »

¹¹ Ku el ke kumbon woyri dah bel sew. Mí ku poη fe woyri gbam el diη fal Zezu.

¹² Zezu kǵh puh luki a hani bale, nzuk ndǵbe mbew yo ri. Ndǵbe ra kum ni gberek gberek. Ke ko Zezu, mí ke si guǵ síba ké pol ye. Ke vuh bahri : « Kǵkrǵya. Ngernzuk, ηgerna woiri mah gah ndǵbe bi-ay hǵ mun bi teh. Le saη-na-si gel kani Ngerzah bay lu ké tul bi. »

¹³ Zezu ndar ndok mí za nzuk ndǵbe ra, ke bahri : « Mi yih. Ful-si gel kani Ngerzah bay dim ni bá yo ri. Mú teh wara. »

Sa gelaw mí ndǵbe ye gah poη ni. ¹⁴ Mí Zezu el bah hǵ nzuk ra ba teh-u bahri, ké bah bayu hǵ nzuk ya. Ke bahri se : « Mú si gel kani Ngerzah sǵk mun wo hǵ nzuk fe puhna Ngerzah bá ko. Mú si ke fe puhna bay mun tehna wo kandok ké Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah †† bay hǵ kú te-teh bayu bahri, ndǵbe wo ǵh ba ketina. »

¹⁵ Mí mberem fe labna Zezu yǵ gel par par. Daba nzukri ba ηgǵ-u gi fal hani fal hani bay lah bay ye pi, bay ziη mun gahna pi. ¹⁶ A ye ba, ke tǵr si gel ké nzukri ta ri ya, mí ke yo bah bay ziη Ngerzah ke hǵk ye.

¹⁷ Ke namri-aw, ke yo sǵk bay lák mbay Ngerzah dale, fariziri ke nzuk-sǵk mbete bolkusol Ngerzahri gi kab bay lah bay ye. Ku ur ke Zurusalem pi, ku ur ke puh a boruri ké tusíba Galile ke Zude pi. Ngerna Gaη tul feri riw yo ziη ni bay gah senari. ¹⁸ Bale nzukri suk nzuk sena ke hih nam ye gi keni. Mun nzuk ra hu yǵh. Mí ku yah ful bay rih vul bay ǵer ni kan pol Zezu. ¹⁹ Mí ku ziη ful kalna ya bay tul daba nzukri, mí ku hil ke nzuk sena ra si tul vul síba. Ku nzohlo tul vul ra, mí ku ǵer nzuk sena ra ke hih nam ye ké sakra nzukri-aw bu pol Zezu.

²⁰ Zezu bá ko law woyri kú-u kan tul ye ra bale, ke bah hǵ nzuk sena-u bahri : « Yǵh, salbay suya lu ké tul wo lu. »

²¹ Wara mí nzuk-sǵk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri sǵh bay bahri se, nzukaw ra ba ge mí ke leh tul ye ke Ngerzah le ? Ngerzah mbew yaη mí mah lu salbay suya ké tul nzuk. Nzuk a boru ta-a.

²² Zezu bá tu fahbay woyri bale, ke el ke bay bahri : « Bay fe mí fahbay yo law woiri-ay le ? ²³ Sakra báh hǵ nzuk bahri, ké ur si sina ke báh hǵ nzuk bahri, salbay suya ye lu-lu, a suη mí kpuh le ? ²⁴ Dale bay í tu bahri se, gun nzuk pimatul ba mbay mí yo ke ηgerna ké tusíba bay lu salbay suya ké tul nzukri le ... »

Zezu poη nzak bay ye, ke el sǵb nun ma tul nzuk ké mun ye hu yǵh ra, ke bahri : « A wo mí-i yo bah hǵ mu, mú ur síba, mú mbi hih wo, mú tǵr si puh. »

²⁵ Sa gelu-aw mí nzuk ra ur ké nun woyri-aw, ke mbi hih nam ye, mí ke el si puh yo dim Ngerzah hǵ riη ye mgbé. ²⁶ Nzukri gbam ké yo gelu-aw, tul woyri fǵh niri zikiki zikiki, mí ku pir riη Ngerzah. Hǵkme mgbá law woyri giriǵ giriǵ, mí ku bahri : « Nah ko fe a mba-mba-u guri-ay. »

† Í mgbá gel kǵna-ay tuh ke Mbete Siη 2 Mbete Lévitique 14.1-32.

GUN NGERZAH. †† Bay tu bay fe puhna ké nzuk ndǵbe puh seh ké mun ye teh le, i kǵ

²⁷ Fá-falu Zezu t̄h t̄r. Sina ye, ke ko kona ma tul nzuk-mb̄h lampoh a hani mbew. Riŋ ye ba Levi. Ke kab gel pihna ye. Mí Zezu d̄i ni : « Mú dih fal bi-ay. »

²⁸ Levi s̄ob fal h̄j pihna ye gbam. Ke ur ba, mí ke dih fal Zezu. ²⁹ Ke mgba Zezu ba suki ké puh ye. Ke kar baw fe s̄una bay tul Zezu. Daba nzuk-mb̄h lampohri ba nḡj-u ke nzuk suya a boruri kab nzak fe s̄una ke Zezuri.

³⁰ Fariziri ke nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri s̄uh bay ké tul Zezu. Ku el bah h̄j nzuk-dih fal yeri bahri : « Bay fe mí i yo s̄u fe, i yo nzo fe ziŋ nzuk-mb̄h lampohri ke sam nzuk suya a boruri-aw le ? »

³¹ Mí Zezu fer nzak woyri bahri : « Nzuk mun gahnari si seh d̄okta ya. Nzuk senari mí si seh d̄okta.

³² Mi gi bay nzukri ké yo tul mbete bolkusol Ngerzah ya. Wara le mi gi bay d̄i nzuk suyari bay kú mbi law ké tul suya woyri ma fal el kan law tul Ngerzah. »

³³ Ku el ke vbibay a boru báy bahri : « Nzuk-dih fal Z̄hri ke nzuk-dih fal fariziri toŋ saŋ mbih, ku yo tul gon Ngerzah kpatara. Mí nzuk-dih fal wori ba, toŋ s̄u fe, toŋ nzo fe mgbum ley ? »

³⁴ Bale Zezu bah h̄j niri bahri : « Nzukri ké gi gel t̄hmbih nzuk-ȳ w̄y a foyu bay saŋ fe s̄una ani lo ? ³⁵ Mí nam yo gina bay h̄j nzuk-ȳ w̄y a foyu ra bá ta-a. Namuri-aw dara ku s̄aŋ mbih báy. »

³⁶ Dale ke el bah bay ra ke lawbay bahri : « Nzuk ké bay mbi nzak gar a foyu s̄ah keni nun t̄aw gar ta-a r̄ok gar a foyu-aw bá el ḡoh t̄aw gar ra tir ma pol. Gar a foyu si ke gar a t̄awu ya. ³⁷ Nzuk ta aŋ yim a p̄awu k̄y t̄aw b̄ol h̄oko ya. Yimu ȳj le, t̄aw b̄ol ra bay fur kpum, yim a p̄awu bay k̄y k̄pah. T̄aw b̄olu kara bay be-beb pi. ³⁸ Kaŋ dale ku aŋ yim a p̄awu k̄y bil b̄ol h̄oko a foyu ma. ³⁹ Mí nzuk tih ke t̄aw yim sa nzo yim a p̄awu ya. Ke bahri se, t̄aw yim ra mí rih mbamba. »

6 Nam okna bale, Zezu sak sina bil waka fe pay ke nzuk-dih fal yeri, mí nzuk-dih fal yeri yo haw tul fe pay okro s̄u †. ² Farizi a haniri ba, bah bay bahri : « Bolkusol Ngerzah hah l̄áb pihna ke nam okna wa, ani mí i yo labu le ? »

³ Mí Zezu yih nzak woyri bahri : « I k̄j bay fe labna David a lews̄a k̄j, kaŋ ya le †† ? Daka i ni ke boh sina yeri. ⁴ Ke si vul Ngerzah. Peŋ ké nzuk fe puhnari puh h̄j Ngerzah, mí a ye ke s̄u, ke el wal h̄j boh sina yeri s̄u pi-aw ba, mí bolkusol Ngerzah hah nzuk a garuri s̄u-u. Nzuk fe puhnari kaŋto mí yo ke ful bay s̄u-u, kaŋ ya le ? »

⁵ Zezu yo bahri se, mbay ké ko tul nam okna mí ba gun nzuk pimatul.

⁶ Nam okna a boru bale, Zezu si vul mison̄. Ke yo firma niri bay l̄ák mbay Ngerzah. Nzuk mbew ké ndok ye a fál lakna hu yoh kab ri. ⁷ Nzuk-s̄ok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri yo ri pi. Mí ku ko kona yim ma tul Zezu bay ko-u. Ke gáh nzuk ke nam okna dale, ku l̄áb bay kan tul ye. ⁸ Zezu ba, tu kerbay woyri tu, mí ke bah h̄j nzuk ké ndok ye hu yoh ra bahri : « Ur síba. Mú yo. »

Nzuku ur síba yo. ⁹ Bale Zezu el bah h̄j ngernzuk woyri-aw bahri : « Mi yo vbi wuri bayay : Bolkusol Ngerzah h̄j nzukri ful bay lab suki mini bay lab suya ke nam okna le ? Bay ȳa nzuk mini bay i nzuk le ? »

¹⁰ Zezu ko gel ma tul nzukri doŋ gbuk, mí ke bah h̄j nzuk ké ndok ye hu yoh ra bahri : « Mú ndar ndok wo. »

Nzuk ra ndar ndok bale, ndok ye el kpuh kpaŋ yo gelu. ¹¹ Kaŋ mí law ngernzukri-aw f̄ah tuh tuh. Ku el lek bay ke haniri yah ful bay lab Zezu.

¹² Bil namri-aw bale Zezu t̄r si tul kpar si bah bay ziŋ Ngerzah. Ke yo bah bay ziŋ ni ke suŋ kp̄uru k̄ah tipele. ¹³ Tipele teh ni, mí ke el d̄i nzuk-dih fal yeri gi, ke lu gun nzak pihnari ba boh falu sede ké sakra-aw. ¹⁴ Riŋ gun nzak pihna-uri mí na-ay : Simu ké Zezu tu riŋ ye ba Piyer, ȳj ye Andere, Zak, Z̄ah, Filib, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma, Zak gun Alfe, Simu kú-u d̄i ni ba nzuk-r̄j̄h s̄jw bay tul s̄awnzuk woyri zibri, ¹⁶ Zudas ké ba gun Zak, Zudas Isikariyod̄ a ye ké-e t̄h ba nzuk-te Zezu ra pi.

¹⁷ Mí Zezu der ke tul kpar ziŋ niri t̄ah yo bok kparu. Daba nzuk-dih fal yeri ba nḡj-u yo ri. Daba gun Izarayel a boruri ba nḡj-u, a ur ke tusiba Zude, a ur Zurusalem mb̄h ri pi, nzukri a ur ke bel mahmbih Medeterani ké fál puh a lukiri Tir ke Sidon̄ kara pi. ¹⁸ Ku gi t̄aw ye bay lah bay ye, bay ké gah sena woyri pi, mí nzukri ké z̄ah tukalari yo tul woyri ziŋ mun gahna. ¹⁹ Gbam woyri ku yih bay za ni bay fe le, ngerna ké yo t̄h ke mun ye mí gah nzukri.

²⁰ A ye ba, ke ko kona ma tul nzuk-dih fal yeri ra, mí ke bah h̄j niri bahri :

« A woiri k̄ohkori i ba gun pol tehnari bay fe le, l̄ák mbay Ngerzah na bay woiri.

²¹ A woiri ké d̄aka i wuri guri, i ba gun pol tehnari bay fe le, i bay s̄u fe mah gel d̄aka woiri.

A woiri ké rew yo mbaŋ law woiri guri, i ba gun pol tehnari bay fe le, i bay sak sakna.

²² Pol tehna Ngerzah teh tul woiri gelke nzukri f̄y wuri, gelku-u njh wuri, ku bal riŋ woiri, ku s̄ob riŋ woiri t̄h ba riŋ a pipiri-u bayu ké i yo wuri ke gun nzuk pimatulay. ²³ Namu-aw, í lab wuri law rihna, í zo zakra zakra. Í ko, kpaŋndok woiri a ngeru yo nunmbam. Suyu kú-u lab wuri-aw mah hani bin ke suya ké zih woyri lab gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari.

† Bay tu bay okro tul fe pay ké waka nzuku a boru le, í k̄j Mbeta Deutéronome 23.25-26. †† Fe ké David lab na bil Mbeta 1 Samuel 21.1-6.

²⁴ Kúy, koseh a luki ba nzuku a woiri nzuk v̄nari bay fe le, i yo kab bil bela woiri.

²⁵ Koseh a luki ba nzuku a woiri nzukri ké i s̄y tukala guri bay fe le, i bay kab bil d̄aka.

Koseh a luki ba nzuku a woiri nzukri ké i sak sakna guri bay fe le, rew bay kal law woiri, i bay vb̄a hañ zad zad.

²⁶ Koseh ba nzuku a woiri gelke nzukri gbam pir riñ woiri. Zih woyri pir riñ gun nzak pihna Ngerzah a fohri lews̄a kañ pi.

²⁷ A woiri nzukri ké i yo ke suk ké lah bay bi, mi yo bah bayay h̄j wuri : í sa nzukbaa woiri. Í lab suki h̄j nzukri ké f̄y wuri. ²⁸ Í lu mgb̄ok̄ k̄y tul nzukri ké mgb̄a nazi k̄y tul woiri. Í goñ Ngerzah bá lab suki h̄j nzukri ké mgb̄a wuri bu law woyri. ²⁹ Nzuk vb̄a gam wo le, mú s̄ob f̄al a boru h̄j ni, ké vb̄a pi. Nzuk nah mah gar wo le, mú gboh ni nah gar a bilu ya pi. ³⁰ Nzuk a suñ suñ goñ mu fe le, mú h̄j ni. Ke nah fe wo le, mú sor nzuku ya. ³¹ Kand̄okaw mí lawsuki ké i yih bay h̄j nzuk a boruri bá lab ziñ wuri ra, í lab lawsuki-u ziñ niri.

³² I sa nzukri ké sa wuri kañto ra wa, tumb̄ol fe í-i ziñu le ? Nzuk-lab suyari sa nzuk suya mbañ woyri. ³³ Gelke i lab suki h̄j nzuk ké lab wuri suki ra wa, tumb̄ol fe mí-i ziñu le ? Nzuk-lab suyari mí yo lab kañ. ³⁴ Gelke i ta lari ziñ nzukri ké mah el ke lari ra wa, tumb̄ol fe mí-i ziñu le ? Nzuk-lab suyari mí yo ta lari ziñ nzuk suya mbañ woyri bay kú el ke lari-u kañto.

³⁵ Kañ dale í sa nzukbaa woiri, í lab niri suki. Nzuk ta wuri lari le, í lu kerbay ȳa mb̄olu. Kpañnd̄ok a ngeru yo geñ wuri. I bay na ba gun Ngerzah ké deb̄ ye ta-a bay fe le, a ye ke yo lab suki h̄j nzukri ké tu suki ya pi, nzuk law a pipiri-uri pi. ³⁶ Í lab law in ziñ nzukri kand̄ok Bah woiri Ngerzah ké ba nzuk-lab law in ziñ nzukri. ³⁷ Íkehr nzukri ba nzuk a sukiri, ba nzuk a suya-uri ya r̄ok̄kehrna-u ké ikehr nzukri bá el mb̄uh wuri ba nzuk a suya-uri. Í lab bay kan tul nzuk ya, le salbay suya ta mgb̄a tul woiri ya. Í sel nzuk ké lab wuri suya, le salbay suya bay lu ké tul woiri pi. ³⁸ Kand̄okaw, suki ké i lab h̄j nzukri, suki-u bay el ziñ wuri pi. Sam ngoro fe ké i mbi leh keni fe h̄j nzukri ra, ngoro-u bay el tikri fe labna-u yik yik mí mbah z̄ok̄gb̄oh gb̄oh k̄y tul woiri pi. »

³⁹ Zezu el bah lawbay h̄j nzuk-lah bay yeri bahri : « R̄aw mgb̄a k̄aw r̄aw mbañ ye ani le ? Sede mb̄ok̄ woyri ku líh bil l̄ok̄ kavbaw ya le wo ? ⁴⁰ Gun lik̄ol mba tul metere ye ya. Gunu tu pihna ye tu-tu dale, ke bay mah ke metere ye báy. ⁴¹ Le bay fe mú-u ko suy ké na nun mbañ wo mí baw kpuh ké tik s̄aw nun wo mú-u ko ya lo ? ⁴² Ani mú-u bahri : “Ȳah, mú h̄j mi mí lu suy ké bu nun wo ?” Mí baw kpuh ké tik s̄aw nun wo, mu ko ya le ? Nzuk-m̄uh ketina, mú ten kpuh ké tik s̄aw nun wo dara mú-u kó gel ba teh-u bay el lu suy ké nun mbañ wo báy. ⁴³ Bayu ké kpuh a suki leh lehna a suya-u ya, kpuh a suya-u kara leh lehna a suki ya pi. ⁴⁴ Kand̄okaw mí i tu kpuh a suñ suñ bay lehna ye lehna ye. Nzuk ta hal nz̄y ké tul kpuh ngatukru ya, nzuk hal lehna v̄oko ké tul ngatukru gun gay ya. ⁴⁵ Nzuk lawsuki yo h̄j suki ké-e mbek k̄y bil law ye yo t̄jh kala. Nzuk law a pipiri-u ba, yo h̄j fe a pipiri-u ké-e mbek k̄y bil law ye yo t̄jh kala. Fe mbekna ké nzuku mbek k̄y bil law ye yo ur dukuku mí t̄jh ke nzak ye.

⁴⁶ Uwa. Bay fe í-i dí mí “ngernzuk, ngernzuk” ba, mí l̄ah bay bi ta-a le wo ? ⁴⁷ Nzuk a suñ suñ gbam ké gi t̄aw bi mí ke yo tul bay biri ké-e lah le, nzuku na ani munu le ? Mi yo s̄ok̄ wuri. ⁴⁸ Nzuk ra ba nzuk ké mboh diñ vul ye ké gel ké kasaw na diñu. Ke deh̄ k̄p̄uru si k̄ah̄ fihri-u dara mí ke mboh diñ vul ye kan ri báy. Mbih uh mí vb̄a vulu paw paw mí ziñ ngerna haw vulu ya bayu ké nzuku mboh vulu ké gel ké kasaw na diñu. ⁴⁹ Nzukay ké lah bay ké mi bah mí ke poñ ma fal bale, ke ba nzuk ké mboh vul ye tul siba gel garu dan kerbay tul diñu. Mbih uh vb̄a vul ra paw paw mí haw vulu wuruk vb̄a siba. Bebna vul ra t̄jh ba baw bebna. »

7 Kand̄okaw Zezu bah bay ye ch̄ h̄j nzukri ké yo dih fal ye, mí ke t̄r si Kapernayum. ² Kumandah a hani mbew kab puh-aw, s̄aw ye ba gun Izarayel ya. Ke ba mbay tul sozeri ké s̄od̄. Mgbal ye na nun hul. Mgbal ra law kumandah na sa tul ye. ³ Bay Zezu toh suk kumandah dale, ke pih ngernzuk puh woyri zibri bá si goñ Zezu, ké gi ko mgbal ye bay gah ni.

⁴⁵ Ku k̄ah̄ t̄aw Zezu, mí ku vbi ni ke k̄ok̄roya bahri se : « Ngernzuku-aw yih bay s̄aw wah gun Izarayelri mbamba. Ke mboh vul misoñ h̄j na. Kañ dale ke mah bay mú lah goñna ye. »

⁶ Mí Zezu si ziñ niri. Ke diñ ya t̄ob̄ ke kerpuh kumandah ra bale, kumandah pih ȳah̄ yeri si bah h̄j Zezu kand̄okay : « Ngernzuk, í ȳok̄b̄ mun woiri ya. Mi mah bay í rih bil kerpuh bi-ay ya. ⁷ S̄awu mí-i si t̄aw woiri ke mun bi ya. Í bah bay dale, mun mgbal bi ra bay gah-u. ⁸ A bi kara mi yo lah nzak ngernzuk biri pi. Mi ba mbay tul sozeri pi. Gelke mi di soze bahri, ké gi le, ke gi gañ ba. Mi bah h̄j soze a boru bahri, ké t̄r le, ke t̄r gañ ba. Mi bah h̄j mgbal bi bahri, ké lab fe-ay le, ke lab fe-u lab gañ ba. »

⁹ Zezu bá lah nzak pihna kumandah bale, fe-u na ni yer. Ke el s̄ob̄ nun ye ma t̄aw daba nzukri ké yo dih fal ye, mí ke bahri se : « Bay ké kumandah bah-ay ba ketina. Mi yo bah h̄j wuri. Gun Izarayel mbew ké kan law ye sa tul bi mah ke nzukay ké s̄aw ye na boday, mi ko ya. »

¹⁰ Gun nzak pihna kumandahri el rih kerpuh, mí ziñ mgbal ra ke mun gahna ba suki.

¹¹ Bol falu Zezu t̄r si puh a boru ké riñu ba Nayin. Nzuk-dih fal yeri ke daba nzuk a boruri ba nḡj-u yo si ziñ ni.

¹² Ku diñ ya bay k̄ah̄ nzakful mahol ké doñ Nayin bale, nzukri suk hul ke dakan. Daba nzukri bañ niri yo t̄jh ke bil

puh-aw ma gel-gɔr hul. Hulu ba gun seke wɔy kanpele, gun ye ké mbew yaŋ. Nzukri ro mah fe ké mgba wɔy seh si keni. ¹³ Ngermbay ko wɔyaw, mí law ye saħ. Ke el bah hɔ ni bahri : « Mú vuh rew ya. »

¹⁴ Ke loh si ke za dakan, mí nzuk-suk hulri el yo. Zezu bah hɔ hul ra bahri : « Seke, mi yo bah hɔ mu, mú el gi, mú ur síba. »

¹⁵ Seke ra el gi, ke kab síba, mí ke el bah bay. Zezu mgba ni ndoh ndɔk mah ye. ¹⁶ Bale hɛkme se nzukri riw. Ku yo dim Ngerzah bahri se : « Gun nzak pihna Ngerzah a luki mí tɔh sakra wah-ay bay fe le, Ngerzah der gi ko saħ nzuk yeri. »

¹⁷ Mberem fe labna Zezu seh ɔh puh a lukiri ke puh a bil suyri riw ké tusíba Zude. ¹⁸ Nzuk-dih fal Zɔhri ndazi bayu hɔ Zɔh, mí ke dí nzuk-dih fal yeri sede. ¹⁹ Ke pih niri si tɔw Gaŋ tul feri riw ke nzak pihna-ay : « A wo mú-u ba Ngermbay ké Ngerzah wahbay pih ni hɔ na zibri ra, ké bay gi lák mbay tusíba gbam mini nah geŋ nzuk a boru le † ? »

²⁰ Ku kaħ tɔw Zezu, mí ku bahri se : « Zɔh batisi pih na náh bah, a wo mú-u ba Ngermbay ké Ngerzah wahbay pih ni hɔ na zibri ra mini nah geŋ nzuk a boru le ? »

²¹ Ke saħseh-u-aw Zezu yo gah nzukri ba ngɔ-u. Ke gah nzuk senari ke nzukri ké sena woyri nger mbamba pi. Ke nɔh zɔhri ké tul nzukri. Ke hɔ daba raŋwri ko gel. ²² Mí ke yih nzak nzuk-dih fal Zɔhri-aw bahri : « Í si bah hɔ Zɔh bá lah bay feri-ay ké i ko ke nun woiri, ké i lah ke suk woiri bahri se, raŋwri ko gel, kpereri si sina, mun nzuk ndɔberi teh mí saŋna-si gel kani Ngerzah lu ké tul woyri, mbikiri lah bay, hulri el kab ke nun, kɔhkori lah baysu-ki ma law woyri. ²³ Pol tehna teh tul nzuk ké riŋ bi tɔh ba ndaw lihna ye ya. »

²⁴ Nzuk-dih fal Zɔhri tɔr ba, mí Zezu el bah bay tul Zɔh hɔ daba nzukri bahri : « Sina woiri bil lawkɔraw, i si bay ko fe le ? I si bay ko sihri ké kuna laŋ mgbaya mgbaya lo ? ²⁵ Uwa. I si bay ko fe le ? I si bay ko nzuk ké ndoh gar lari a ndyyu mgbelek mgbelek le wo ? Nzukri ké ndoh gar riŋ dína a ndyyu le kab kerpuh mbayri. ²⁶ Uwa. I si bay ko fe le ? I si bay ko gun nzak pihna Ngerzah le wo ? I si bay ko gun nzak pihna Ngerzah gaŋ. Mí-i yo bah hɔ wuri bahri se, Zɔh ra ke mba tul gun nzak pihna Ngerzah a boruri mba-mba. ²⁷ Zɔh ra Ngerzah vbeh bay tul ye lewsa hɔ zih woiri bahri : *í ko, mi pih gun nzak pihna bi yo pol woiri††bay lek ful geŋ nɛ.* »

²⁸ Zezu el bahri se : « Mi yo sɔk wuri bahri, ké sakra nzuk pimatulri kú-u mbuti niri ké tusíba gbam, nzuk mbew ké mba tul Zɔh ta-a. Mí gun a mah gelu ké ba gun puh lakna Ngerzah mí mba ni. ²⁹ Nzuk-mbɔh lampoh ke nzuk a garuri riw kú-u lah bay Zɔh mí ku hɔ ni soh niri mbih batem ra fe labna woyri teh bay Ngerzah.

³⁰ Fariziri ke nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzahri ba, poŋ kerbay Ngerzah ké-e lek bay tul woyri ma fal, ku sa hɔ Zɔh bá soh niri mbih batem ya. ³¹ A aŋw ba, sam nzuk a suŋri mí-i mgba tuh ke gun tukala-ayri le ? Ku na ani le ? ³² Ku eŋ gunri ké kab ndiseŋe yo yj-yɔhna. Ku dí haniri bahri : “Nah ul tɔw, mí i sa nda nday ya. Nah dí siŋ rew, mí i sa vuh rew ya.” ³³ Kanaw mí Zɔh batisi gi, ke lak huru ya, ke nzo yim ya, mí i bahri, eh duk ni. ³⁴ Gun nzuk pimatul ba, gi. Ke sɔ fe, ke nzo fe le, i bahri, bahɔhmi mí na-aw, ke ba nzuk-ta yim. Ke mgba yaħ zih nzuk-mbɔh lampohri ke nzuk suya a boruri pi. ³⁵ Kandɔkaw mí gun saħ rɔnari teh bay ketina saħ rɔna Ngerzah. »

³⁶ Mí *farizi* mbew, riŋ ye ba Simu. Ke dí Zezu, ké si sɔ fe zih ni. Zezu si rih kerpuh ye, mí ku kab nzak fe sɔna. ³⁷ Wɔy-lab suya a hani yo puh-aw. Ke ba wɔy nunpuki. Ke lah bahri, Zezu yo sɔ fe ké kerpuh farizi ra dale, ke mbi kuh num bari a suki ké lari-u nger mbamba ††. ³⁸ Ke gi kaħ bel bɔk Zezu. Ke yo vuh rew ke mbihnun ye mg-bɔk mgbɔk hɔ mbihnun ye zuh kɔ bɔk Zezu, mí ke tak ke pimatul ye le, ke el tak báy. Ke mgba bɔk Zezu ma haŋ ye, mí ke el nɔh ri num bari ra.

³⁹ Farizi ké dí Zezu sɔ fe zih ni ra ko fe labna wɔyaw, mí ke bah ké law ye bahri, nzukay ba ra gun nzak pihna Ngerzah ketina le, ke tú wɔy ké yo za ni-aw ra ba wɔy a suya-u. ⁴⁰ Zezu tu kerbay farizi ra, ke el ke bayu bahri : « Simu, mi yo ke mberem a hani-u bay lu zih mu. »

Simu bahri : « Ngernzuk, mú bah ge. »

⁴¹ Zezu bahri : « Nzukri sede ta lari. Mbɔl ké tul nzuk a mbewu mah ke lari pihna mbihmbam sede ††. Mbɔl ké tul nzuk a boru ba, mah ke lari pihna few sede ††. ⁴² Sede mbɔk woyri ku zih ngerna púh mbɔlu ya. Wara mí nzuk ké hɔ niri lari ra lu mbɔlu ké tul woyri. Kanaw ba, ké sakra nzukri ké sede-aw wa, a ge mí bay sa nzuk ké lu mbɔl ra mbamba le ? »

⁴³ Simu yih nzak ye bahri : « Mi ko ba nzuk ké mbɔl a ngɔ-u lu ké tul ye mí bay sa ni mbamba. »

† Zibri geŋ Ngermbay lewsa. Í kɔ gun gel kɔna ké na diŋ Mbeta Matiye 11.3 †† Bayay na bil Mbeta Exode 23.20. Bayu vbeh kandɔkaw : Í ko, mi pih gun nzak pihna bi yo pol wo. Ké gel kɔna-aw Ngerzah yo bah bay hɔ gun Izarayelri. Ke dí niri « wo » kandɔk ke yo dí nzuk mbew. Saħwu mí nzuk-sɔb mbete vbeh bahri, woiri bay hɔ lahna-u bá se ya. † Bayay na bil Mbeta Malachie 3.1. Malachie vbeh bayu kandɔkaw : a ye ke bay lek ful geŋ mi. Luk vbeh bahri : a ye ke bay lek ful geŋ mu. Bil Mbeta Malachie ra Ngerzah yo bah bay tul ye. Bil Mbeta Lukay ke yo bah bay Ngermbay. Ngerzah tɔh ba nzuk pimatul mí ba Zezu a ye Ngermbay. Saħwu mí nzuk-sɔb mbete vbeh bahri, ni bay hɔ lahna-u bá se ya. †† NUM BARI A SUKI suy lari-u mah hani ke lari pihna mbihmbam mbew. †† Saħw nzak bahri, denari sɔd ndibi, mí nah ten ngerna lari-u bay hɔ karanri bá lah ba gah-u. Bay denari na bil Mbeta Tɔh riŋri. ††† Saħw nzak bahri, denari bon ndibi, mí nah ten ngerna lari-u bay hɔ karanri bá lah ba gah-u.

Mí Zezu bahri : « Simu, kerbay wo yo gelu. »

⁴⁴ Ke sɔb nun ma tul wuy ra, mí ke bah hj Simu báy bahri : « Mu ko wuyay ko le ? Mi rih kerpuh wo, mí mu hj mi mbih bay wɔk bɔk bi ya †. A ye ba, ke wɔk bɔk bi ke mbihnun ye, ke el tak ke pimatul ye. ⁴⁵ Mu ul suk bi ya. Wuyay ba, ke gina bi, ke mgba bɔk bi ma haŋ ye giri giri. ⁴⁶ Mu suh num kɔ tul bi ya. A ye ba, ke fer num lari ké bari-u fɔ ba suki kɔ bɔk bi. ⁴⁷ Sɔwu mí-i yo bah hj mu bahri, salbay a suyari ké ngj mbamba ra lu ké tul ye lu-lu bay fe le, ke sa nzuk ké lu bayu ngj mbamba. Mí nzuk a ay ké salbay ye a ndj-u lu ké tul ye le, ke sa nzuk ké lu bayu ndj kanjo. »

⁴⁸ Bale ke el bah hj wuy bahri : « Salbay a suyari lu ké tul wo lu-lu. »

⁴⁹ Gahru a boruri ké kab nzak fe sɔna ziŋ ni sɔh bay ziŋ haniri bahri se : « Nzukay wa ba ge mí lu salbay suya ké tul nzuk le ? »

⁵⁰ Zezu el bah hj wuy ra bahri : « Mú si ke deŋ. Law wo ké te sa tul bi ten mu ke ndɔk hul te-ten. »

8 Zezu tɔh ke puh Simu bale, ke si ke puh puh, puh a lukiri ke gun puhri pi. Ke ka-kah baysuki lák mbay Ngerzah hj nzukri lah. Nzuk-dih fal ye a boh falu sederi si ziŋ ni. ² Wuy a haniri si ziŋ niri pi. Ku ba wuyri ké Zezu njh záhri ké tul woyri. A boruri ba wuyri ké-e gah sena woyri. Riŋ wuyuri mí na-ay : Mari ké Makdala, a ye ra Zezu njh záhri toŋndɔk say ké tul ye. ³ Zohana wuy Kuza ké ba ngernzuk-ko fal kerpuh mbay *Erod* Antipa. Suzana ke daba wuy a boruri pi, mí wuyuri yo so niri ke ngerna woyri.

⁴ Daba nzukri ba ngj-u ur ke puhri boɔ boɔ gi mbɔh hani ké tɔw Zezu, mí ke yo bah hj niri ke lawbayri. ⁵ Ke bahri : « Nzuk mbew tɔh si waka bay mɔh mɔhri. Ke yo mɔh mɔhri bale, mɔhri a haniri kɔ mahful, mí nzukri ndakla, gundoyri gi te mɔhri-u ch riw pi. ⁶ Mɔhri a haniri kɔ gel ké siba ngj ya bay kasaw ké na diŋu. Mɔhri fe pay ra tɔh mí hɔh mí el hɔk wɔh bay siba-aw ké voh ya. ⁷ Mɔhri a haniri kɔ gel ké ngatukru na ri. Fe pay ke ngatukru tɔh ke haniri mbɔk, mí ngatukru kan tul fe pay ra kidik kidik fɔh fe payaw. ⁸ Mɔhri a boruri ba, kɔ siba a suki, mí fe pay ra tɔh el hɔh mí leh mah sɔɔ. »

Zezu bah le, el bah ba mgbe-u báy kandɔkay : « Nzuk ké yo ke suk bay lah bay le, ké lah. »

⁹⁻¹⁰ Nzuk-dih fal yeri ba, yo vbi ni bay ké ten sɔw lawbayaw. Mí ke bahri : « A woiri le Ngerzah ten sɔwbay lák mbay ye ké mɔ-mɔh hj wuri i lah. Nzuk a boruri ba, lah ba lawbay. *Ku ko ke nun woyri, mí ku ko dɔh, ku lah ke suk, mí guh law woyri ya*††.

¹¹ Sɔw lawbay mɔhri ra mí na-ay : Mɔhri-u mí ba bay Ngerzah. ¹² Mahful ké mɔhri ra kɔ ri ba nzukri ké lah bayu. Bol falu mbay záh tukala gi lu bayu ké law woyri rɔkó kú kan law woyri tulu le, salbay suya bá lu ké tul woyri.

¹³ Gel ké siba ngj ya bay kasaw ké na diŋu ra ba nzukri ké lah bay Ngerzah. Gelku-u lah le, ku mgba bayu, mí bayu bar sɔw ya. Ku kan law woyri tulu, mí doru-u, fe-leh law gi ziŋ niri bale, ku lu mun woyri ke bil bayu ma fal.

¹⁴ Gel ngatukru ké mɔhri kɔ ri ra ba nzukri ké lah bay Ngerzah, mí kerbay tukala ke fe ziŋna ke sɔy fe tukala rɔh law woyri. Fe-uri kan tul nzukuri-aw kidik kidik bale, ku ngɔ-ngɔh, mí lehna-u tɔh suk ya. ¹⁵ Siba a suki ké mɔhri kɔ ri ra ba nzukri ké lah bay lák mbay Ngerzah, mí ku mgba giri giri ma law ba suki bale, ku sɔh law mí hj bayu leh lehna kandɔk fe pay ké leh lehna ndekle ndekle.

¹⁶ Nzuk ké oh hɔrɔ ta lampe mí el mbi mbɔhɔrɔ guɔ ri ta-a. Ke ta mbi lampe mɔh huh ngasaka ya pi. Wara le nzuk oh hɔrɔ ta lampe bay mbi kan siba hj nzukri ké rih le, ku ko gel teha-u. ¹⁷ Bayu ké fe a mɔh-u ké duh gel bay tɔh ké nun nzukri hj ku ko, sɔw fe-u bay tɔh kala hj nzukri ko. ¹⁸ Kanaw dale í ko wuri ger ke sam lah bay woiri, bayu ké nzuk a sɔn sɔn ké yo ke suk ké lah bay le, ke bay lah bay a mbanu báy. Nzuk a ay ké ta ke suk-lah bay ya ba, nzuku ker bahri, ke la-lah kara bay a ndj ké-e lah ra bay zi wɔm. »

¹⁹ Mah Zezu ke yɔn yeri gi ma tɔw ye pi, mí ful bay kɔh tɔw ye ta-a bay daba nzukri ké nzɔh ké tɔw ye nzuturu. ²⁰ Mí ku bah hj ni bahri : « Mah wo ke yɔn wori yo kala. Ku yih bay ko mu. »

²¹ Bale Zezu yih nzak nzukri-aw kandɔkay : « Mah bi ke yɔn bi mí ba nzuk a ayri ké yo lah bay Ngerzah, mí ku yo tulu. »

²²⁻²³ Nam mbew bil namri-aw mí Zezu rih kab bil kumbon ke nzuk-dih fal yeri. Ke bahri se : « Náh tɔr wuri si kala mahmbih fál sɔ ‡. » Mí ku tɔr si. Kumbon yo tul sina, mí Zezu kal nam yek bale, kuna a bawu ur bivbid bivbid fɔh mbih mbah bil kumbon bay riŋna-u. Kerbay kab tukala zi nzuk-dih fal yeri zi-zi. ²⁴ Mí ku tom ni, ku bahri : « Mbay Mbay, nah bay hu wuri wo. »

Zezu ur bale, ke hah kuna, ke hah mbih ké laŋ gbɔksɔ gbɔksɔ, mí kuna ke mbih tuk kelek hj gel na deŋ gaŋ ba. ²⁵ Ke el bah hj nzuk-dih fal yeri bahri : « I kan law woiri tul fe le ? »

Hɔkme se niri le el tokro tem mun woyri. Ku bah ke haniri bahri se : « Nzukay gaŋ ba wa, na ani mí ke hah kuna ke mbih mí fe-uri lah nzak ye-ay le ? »

† *Lewsɔ zibri wɔk bɔk gahru mgba ni keni. Na kandɔk mbih sona ké tɔw karanri.* †† *Bayay na bil Mbeta Esaie 6.9-10.* ‡ *Nzukri ké kala mahmbih ra ba zib ya, sɔw woyri bod.*

²⁶ Mí ku si kàh tusíba nzuk Geraziri. Gerazi ra na kala mahmbih Galile. ²⁷ Zezu òr ke kumbon bale, nzuk Gerazi a hani gi nzoñ nun ye. Nzuku, záhri yo tul ye. Ke si mun ndikpo lewsà kanj. Ke na vul ya wara le, gel nam ye ba gel-gòr hulri. ²⁸⁻²⁹ Nzuku bá ko Zezu le, ke vbà nzak belen, mí ke huk pol ye. Kusol nzuku ahla rew bahri se : « Zezu gun Ngerzah ké deb ye ta-a, bay wo ba fe mí zìñ mi le ? Mí vuh hì mu, mú lab mi koseh ya. » Záh tukala-aw bah kanj bayu ké Zezu yo bah hì ni bahri se, ké tìh ke tul nzuk ra, bayu ké doru-u ò-òh ké záh ra yo tul nzuku-aw. Nzukri yo ngàh ndòk ye ke sal lari. Bòk ba, ku yo mgbà ke òh, ku yo kòr ni kanj, mí ke yo òr sal lari, ke yo nduk òh haw le, ke el òk si bil suy báy.

³⁰ Mí Zezu vbi záh ra riñ ye. Záh ba, bahri : « Riñ bi ba Ngjngj bay fe le, nah sòd sòd boh gel ngj-ngj mí yo tul ye. »

³¹ Záhri yo vuh hì Zezu bá nìh niri kù bil lòkó ké òh sàrara ra ya. ³² Ké bel woyri-aw dàba kòsòñri mah fe yo yah ri lakna ké hanj kasaw. Mí záhri vuh hì Zezu bá hì niri, kù si rih tul kòsòñri-aw. Kanj mí Zezu poñ ful hì niri, ³³ mí záhri ra tìh ke tul nzuku si rih tul kòsòñri. Mí kòsòñri riw kàh ke òkna si kàh nzak hereñ lih kù mahmbih kirim kirim, mí mbih kal niri nduy.

³⁴ Nzuk-kòr kòsòñri bá ko fe ké kal bale, ku su òkna si puh, mí ku si ndazi bay feri ké kal hì bayu yà puh a luki ke gun puh a beluri. ³⁵ Bale nzukri tìh yir bay ko fe ké kal. Ku gi kàh taw Zezu, mí ku zìñ nzuk ké záhri tìh ke tul ye ra kab òr ké taw Zezu. Nzuku ndoh gar ba suki. Kerbay ye na ba suki. Mí hékme el se niri. ³⁶ Nzuk-kòr kòsòñri kù fal fe kù-u ko ke nun woyri hì nzukri lah ani mí záhri tìh ke tul nzuk ra, mí ke el kab ba suki. ³⁷ Nzuk Geraziri ba, goñ Zezu bá tòr poñ niri bay fe le, baw hékme se niri se-se.

Kandòkaw mí Zezu hil kumbon bay tòrna, ³⁸ mí nzuk ké záhri tìh ke tul ye vuh hì ni bay si zìñ ni. Mí Zezu sa-a. ³⁹ Ke bahri : « Mú el si puh ké taw nzuk wori. Mú kù fal fe sukiri riw ké Ngerzah lab zìñ mu hì kù lah. »

Kanjaw mí nzuk ra tòr si ka-kah bayu hì nzukri puh ke puh. Ke ka-kah bay sukiri gbam ké Zezu lab zìñ ni.

⁴⁰ Zezu el si tusíba Galile. Kàhna ye, dàba nzukri yà ni ke law rihna. Riw woyri ku kab keh geñ ni. ⁴¹ Nzuk a hani mbew yo ri pi. Riñ ye ba Zayrus. Ke ba ngernzuk vul misonj zibri, ke gi huk síba pol Zezu gburuk. Ke vuh hì Zezu bay ké si puh ye. ⁴² Gun bil ye ké mbew yanj ba tikla zàri na nun hul. Mbihmbam gunu lab boh falu sede.

Ku mbi ful si ma kerpuh Zayrus. Dàba nzukri si zìñ ni wuh wuh.

⁴³ Ké sakra dàba nzukri-aw, wuy a hani mbew yo ri. Sem yo tìh ke bil ye lab mbihmbam boh falu sede kari da. Ke duklu ndòk ye ké taw òktari. Ke zìñ mun gahna ya dih. ⁴⁴ Mí ke si ke fal Zezu. Ke za nzak gar Zezu ba, sem ra kuñ nzed ba. ⁴⁵ Mí Zezu bahri : « A ge mí za mi le ? »

Nzukri gbam mà-mày. Piyer mbi bay bahri : « Mbay, nzukri ba ngj-u mí òr mu-ay. Ku yo voñ mu. » ⁴⁶ Mí Zezu el bah ra báy bahri se : « Nzuk a hani za mi ganj. Mí tu-tu, ngerna tìh ke mun bi. »

⁴⁷ Wuy ra ko bahri, mahful múh mun ye ta-a. Mun ye to kpak kpak. Ke tìh gi huk pol Zezu bale, ke bah ketina ye hì dàba nzukri lah fe ké hì ni ke za nzak gar ra ba, ke zìñ mun gahna ba. ⁴⁸ Bale Zezu bah hì ni bahri : « Gun bi, law wo ké te sa tul bi-ay yà mu ke ndòk hul yà-yà. Mú si ke òr. »

⁴⁹ Zezu yo bah bay kòb báy bale, nzuk mbew gi sòk Zayrus ngernzuk vul misonj ra bahri, gun ye hu da. Ké zòkò metere ra mba. ⁵⁰ Bay ra bá toh suk Zezu bale, ke bah hì Zayrus bahri : « Law wo bá lu ya. Law wo bá yo mbew ba kpuh-u. Gun wo bay tìh ke ndòk hul ba suki. »

⁵¹ Ku kàh kerpuh Zayrus, mí Zezu gboh nzuk a boruri rih vul hul zìñ ni. Sa ba Piyer, Zàh, Zak, mah gun, bah gun mí ku rih vulu zìñ ni. ⁵² Nzukri riw yo vuh rew òk òk, ku yo lab mun ba seh. Mí Zezu bahri : « Í òk wuri. Gun ra hu ya. Wara le ke na nam kanjto. »

⁵³ Nzukri sak ni gbaw. Ku tu bahri se, gun ra hu-hu ganj. ⁵⁴ Zezu rih vul, ke mgbà ndòk hul bale, ke ò fe : « Gun, mú el gi, mú ur síba. »

⁵⁵ Tem gun ra el gi ganj ba, mí ke ur síba. Zezu bah hì nzukri, kù hì gunu fe sùna, ké sù. ⁵⁶ Nzak-bah bay zi mah gun ke bah gun sel. Mí Zezu el bah hì niri ba teh-u bahri, kù bah bayu hì nzuk mbew bá lah ya.

9 Zezu òi nzuk-dih fal ye a boh falu sederi, mí ke hì niri hùrumun, ke hì niri ngerna bay mba tul záhri, tul senari pi hì kù gah nzukri. ² Mí ke pih niri, kù si ka-kah bay lák mbay Ngerzah, kù gah senari. ³ Ke bahri se : « Sina woiri le, í si ndòk ndikpo. Í si ke kàwkpuh sina ya, bòl bay goñ fe ya, fe sùna ya, lari ya, gar sede ya pi. ⁴ Kerpuh ké mgbà wuri gahru le, í na kerpuh-u kàh nam tòrna woiri. Í tìh si bil puh-aw ka-kah bay lák mbay Ngerzah. ⁵ Puh a ay ké nzukri sa mgbà wuri gahru ya le, tòrna woiri ke puh-aw, í kpoñ kasal bòk woiri sòk keni tehbay bahri, salbay suya woyri mgbahla wuri ya. »

⁶ Kandòkaw mí nzuk-dih fal ye a boh falu sederi tòr si ka-kah baysuki lák mbay Ngerzah ke puh puh. Ku gah nzuk senari ké gelri gbam.

⁷ Mberem bay fe sanjri-aw toh suk Eroð mbay tusíba Galile dale, kerbay zukru ni bay fe le, nzuk a haniri yo bahri, Zàh batisi mí tìh ke puh záh. ⁸ Nzuk a boruri ba, bahri, Eli gun nzak pihna Ngerzah a lewsà mí tìh nun

nzukri. Nzuk a boruri báy bahri, gun nzak pihna Ngerzah a boru mí t̄j̄h ke záh. ⁹ Mbay Erođ bah bay ye bahri : « Z̄ah ra, mi kuñ tul ye ba wa, nzuku-aw ba a ge báy mí-i lah bay fe sañ yeri-aw le ? » Mí ke yah bay ko Zezu.

¹⁰ Gun nzak pihna Ngermbay a boh falu seđeri el ke gel ka-kah bay lák mbay Ngerzah gi mb̄ȳh hani. Ku k̄j̄ fal fe labna woyri gbam ke bamu bamu h̄j̄ Zezu lah, mí ke f̄ah niri t̄r̄ si fál Bedsayda puh a hani-u. ¹¹ Daba nzukri tu t̄rna woyri-aw, mí ku dih doro woyri. Mí Zezu ȳa niri nd̄k̄ seđe. Ke yo bah bay lák mbay Ngerzah h̄j̄ niri. Senari ba, ke gah niri.

¹² Seh yo vohna. Nzuk-dih fal ye a boh falu seđeri loh ma t̄aw ye, mí ku bahri : « Mú sel daba nzukri-ay h̄j̄ kú t̄r̄ si puhri ké đoñ niri-ay, kú lu t̄ahma, kú s̄ȳ fe bay fe le, gelay nah yo bil suy. »

¹³ Dale ke bah h̄j̄ niri bahri : « A woiri gañ, í h̄j̄ niri fe s̄ȳna, kú s̄ȳ. »

Mí ku bahri : « Peñ ba ndibi, nzuy ba, ba seđe mí na-ay wa. Náh si ra yeh fe s̄ȳna kara bay mah gel daka nzukri-ay le wo ? »

¹⁴ Nḡj̄na w̄r̄ori lab s̄ođ s̄ođ boh gel ndibi (5.000). Mí Zezu bah h̄j̄ nzuk-dih fal yeri bahri : « Í m̄gba niri, kú kab síba z̄ub z̄ub ba bon ndibi bon ndibi. »

¹⁵⁻¹⁶ Kand̄kaw mí nzuk-dih fal yeri h̄j̄ nzukri kab síba z̄ub z̄ub. Bale Zezu ȳa peñ ké ndibi ke nzuy ké seđe ra. Ke t̄r̄ nun ma síba, mí ke lu m̄gb̄k̄ k̄ȳ tulu. Ke ḡoh peñ ra, ke h̄j̄ nzuk-dih fal yeri wal h̄j̄ nzukri s̄ȳ. ¹⁷ Nzukri riw s̄ȳ fe mbah bil woyri poñ t̄ru. Ku mb̄ȳh t̄r̄ fe s̄ȳna ra mbah t̄l̄ ba boh falu seđe.

¹⁸ Nam a hani-u, Zezu kab ke h̄k̄ ye yo bah bay z̄iñ Ngerzah. Nzuk-dih fal yeri yo đ̄ih ya z̄iñ ni bale, ke vbi niri bayay : « Daba nzukri đ̄i mi ba sam nzuk a suñ le ? »

¹⁹ Ku yih nzak ye bahri : « Nzukri đ̄i mu ba Z̄ah batisi. Nzuk a haniri đ̄i mu ba Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a. Nzuk a boruri ba, đ̄i mu ba gun nzak pihna Ngerzah a hani ké t̄j̄h ke záh. »

²⁰ Mí Zezu el vbi niri bahri : « A woiri ba, i đ̄i mi ba sam nzuk a suñ le ? »

Bale Piyer yih nzak ye bahri se : « Mu ba Ngermbay, a ye ké Ngerzah mbi ni ba Mbay. »

²¹ Kand̄kaw mí Zezu hah niri. Ke bah ba teh-u bahri, kú bah bay riñ đ̄ina Ngermbay ye ra h̄j̄ nzukri ya. ²² Ke bahri se, na ani ani gañ kara a ye *gun nzuk pirmatul* bay ko seh kal nḡoñ. Ngernzuk gun Izarayelri, ngernzuk fe puhna Ngerzahri, nzuk-s̄k̄ mbete bolkusol Ngerzahri, ku bay ko ni ye ba k̄k̄ fe, ke hú hul. Nam a sayu le, ke t̄j̄h ke puh záh ke p̄aymun a foyu.

²³ Ke yo bah h̄j̄ nzukri riw ké yo dih fal ye ra bahri : « Nzuk yih dih fal bi le, ké poñ kerbay tul ye ma fal, ké mbi kpuh vbatay hul ye, ké suk nam ke nam, ké dih keni fal bi, ²⁴ bayu ké nzuk a ay ké yih s̄ȳ tukala le, tul ye bay zi-u. Nzuk a suñ suñ ké poñ kerbay tul ye bay tul bi le, ke bay t̄j̄h ke nd̄k̄ hul. ²⁵ Gelke nzuk s̄ȳ tukala el kab ba suki, mí doro-u, tul ye zi le, ba fe z̄iñna munu lo ? ²⁶ Nzuk a ay ké riñ bi ke bay bi ba fe s̄ȳhru ké nun ye le, gun nzuk pirmatul bay tu nzuku-aw ba fe-se s̄ȳhru ké nun ye ke seh gina ye bil riñ đ̄ina ye, bil riñ đ̄ina bah ye, bil riñ đ̄ina tem nzak pihna Ngerzahri. ²⁷ Mi yo bah ketina h̄j̄ wuri, nzuk a haniri ké sakra wah-ay hul đ̄i riñ woyri ya báy, mí ku kó lák mbay Ngerzah ke nun woyri. »

²⁸ Zezu bah bay ye, nam a toñnd̄k̄ seđe-u dale, ke f̄ah Piyer, Z̄ah, Zak. Ke si z̄iñ niri tul kasaw a hani-u si báh bay ke Ngerzah. ²⁹ Ké-e yo bah bay ke Ngerzah ra, nun ye s̄ođ na bođ, gar ye su nd̄aw nd̄aw. ³⁰ Mí í ko. Nzukri seđe t̄j̄h gi yo lu mberem z̄iñ ni. Ku ba Moyiz ke Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari †. ³¹ Mun woyri nd̄ȳ ba fe gama riñ đ̄ina a nunmbam. Mberem kú-u yo lu z̄iñ ni si tul bay t̄j̄hna ye ke puh m̄gbal, a āw ké bay lab̄ ch ke gelu ké Zurusalem. ³² Piyer ke nzuk-dih fal Zezu a boruri ké seđe ra k̄ȳ nam mbelen̄ mbelen̄. Ku tom bale, ku ko nd̄ȳna mun Zezu bil riñ đ̄ina ye ke nd̄ȳna nzuk a seđe-uri ké yo z̄iñ ni ra. ³³ Nzukri ké seđe-aw bá t̄r̄ poñ niri le, Piyer bah h̄j̄ Zezu bahri : « Mbay, gel ké nah yo ri-ay su-su. Nah yih p̄r̄ vulri ba say h̄j̄ wuri, a mbewu ba nzuku a wo, a mbewu ba nzuku a Moyiz, a mbewu ba, ba nzuku a Eli. »

Bayaw, Piyer bah v̄ah. ³⁴ Ke yo bah bay k̄b̄ báy bale, dikmambam gi guđ tul woyri gbukru, mí h̄k̄me se niri. ³⁵ Ku yo ké bil dikmambamaw bale, ku lah kusol t̄j̄h ke bilu mí m̄gbe belen̄ bahri : « A ye-ay ke ba gun bi, a bi mí-i lu ni ††. Í lah nzak ye. »

³⁶ Kusol bah bay ba, ku el ko ba Zezu ke h̄k̄ mí toñ. Nzuk-dih fal yeri ra tuh nzak woyri. Ku bah bayu h̄j̄ nzuk a boru lah ke sewu-aw ya.

³⁷ Tipele-u bale, Zezu đ̄er ke tul kasaw ra ke nzuk-dih fal yeri ké sayaw. Daba nzukri ba nḡj̄-u gi nz̄oh nun ye. ³⁸ Nzuk a hani-u mbew t̄j̄h, ke đ̄i fe belen̄ bahri : « Metere, k̄k̄r̄ȳa, mú gi ko tul gun bi-ay ge. Ke ba gun bi ké mbew yañ. ³⁹ Mú ko, záh m̄gba ni ba, ke vb̄a nzak ziriri ziriri ba. Mun ye to kpak kpak, mbihsam ye fur tuka tuka. Záh-aw yo pal ni m̄r̄ m̄r̄. Bay záh ra bá poñ ni đ̄eñ se-se. ⁴⁰ Mi gi vuh ba seh h̄j̄ nzuk-dih fal wori bay kú nj̄h záh ra, mí nḡerna woyri mah ya. »

† Ngerzah h̄j̄ Moyiz ten gun Izarayelri ke puh m̄gbal Ezibte. Eli ba, ke pih ni h̄j̄ ke lab fe sañri, mí ke di s̄aw nzuk yeri gun Izarayelri bá mbi law woyri ké tul tukala ma fal el kan law woyri tul Ngerzah woyri. †† Í m̄gba Mbeta Esaie 42.1-7 tuh ke gel k̄j̄na-ay.

⁴¹ Zezu ba, bahri : « Uwa, gun tukala-ayri, nzukri ké i poŋ Ngerzah ma fal, nzuk pimatulri ké kerbay woiri rā-rah, toŋ nam kaḥ ani mí-i yó ziŋ wuri báy le ? Toŋ nam kaḥ ani mí-i ík law bi ké tul woiri báy le ? Mú gi ke gun wo ra. »

⁴² Gun ra yo gina ba, mí záh-u mbi ni vbu síba gbirik, mí yo laŋ ni yik yik. Bale Zezu hah záh tukala ra, mí mun gun ra gah. Kaŋ mí Zezu mgba ni el ndoh ndok bah ye. ⁴³ Bale nzukri riw ké ko ngerna Ngerzah a luki ra tul woyri faḥ zikiki zikiki.

Law nzukri-aw na niri ba saŋ tul feri riw ké Zezu yo labu, mí Zezu el bah h̄j nzuk-dih fal yeri ra bahri se : ⁴⁴ « Zah le ku bay ndoh ni ye gun nzuk pimatul ndok nzukri dale, í h̄j bayri ké i lah-ay bá bar saḥ ké bil law woiri. »

⁴⁵ Mí bayu guh law woyri ya. Saḥbayu mu-muḥ h̄j ku lah ya. H̄kme vbí saḥbayu kara se niri pi. ⁴⁶ Mí fahbay t̄j ké sakra woyri-aw bay tu a ge mí ba ngernzuk ké haŋsekle woyri le. ⁴⁷⁻⁴⁸ Zezu ba, tu kerbay woyri tu-tu, mí ke mbi gun a lele h̄j ke yo bel ye, ke bahri : « Gelke nzuk mgba gun a kandokayri ma law ye bay tul riŋ bi le, a bi mí ke mgba mi-aw. Nzuk a suŋ suŋ ké mgba mi ma law ye le, mgba nzuk ké pih mi munu bayu ké nzuk ké ba gun ké haŋsekle mbaŋ yeri ra a ye mí ke ba ngernzuk. »

⁴⁹ Zāh ba, el ke bay bahri : « Mbay, nah ziŋ nzuk a hani-u yo niŋ zāhri ke riŋ wo, mí nah gboh ni bay fe le, ke ba boh sina wah ya. »

⁵⁰ Mí Zezu bah h̄j niri bahri : « Í gboh ni ya, bayu ké-e ba nzukbaa woiri ya le, ba nzuk fal ngaŋ woiri munu. »

⁵¹ Nam diŋ ya bay ɔr Zezu ma síba bale, ke sak tul ye ko kona siŋriŋ ma Zurusalem. ⁵² Mí ke pih gun nzak pih-nari si pol ye bay lek gel geŋ ni. Ku si kaḥ puh a hani ké tusiba nzuk Samariri †. ⁵³ Nzuk puh-uri ba, sa mgba ni gahru ya. Ku bahri se, ke ba zib mí ke yo tul sina ma Zurusalem. ⁵⁴ Zak ke Zāh ko fe-u, mí ku bah h̄j Zezu bahri : « Ngernzuk, náh hah mbam bá gi mgba niri le ? »

⁵⁵ Zezu ba, sɔb nun ko niri, ke el bah bay ba kpuh-u h̄j nzuk-dih fal yeri ††. ⁵⁶ Mí ku kal ke puh a boru.

⁵⁷ Ku yo tul ful ma Zurusalem, mí nzuk mbew bah h̄j Zezu bahri : « Mi diŋ fal wo ndeŋ ndeŋ. »

⁵⁸ Mí Zezu bah h̄j ni bahri : « Nzjwri yo ke lɔkɔ nam, gundoyri yo ke vul nam ‡. Mí gun nzuk pimatulay ba, gel-eh tul kara ke ta keni ya. »

⁵⁹ Mí ke bah h̄j nzuk a boru bahri : « Mú diŋ fal bi-ay. »

Nzuku ba, bah : « Ngernzuk, mú poŋ mi el si puh. Seh hul bah bi le, mí gɔr hulu dara mí diŋ fal wo báy. »

⁶⁰ Bale Zezu bah h̄j ni bahri : « Mú poŋ hulri bá gɔr hul mbaŋ woyri. A wo ba, mú si ka-kah bay lák mbay Ngerzah. »

⁶¹ Nzuk a boru báy bah h̄j ni bahri : « Ngernzuk, mi diŋ fal wo. Mú poŋ mi, mí si vbi nzuk in biri, kú poŋ mi dara mí mi diŋ fal wo báy. »

⁶² Mí Zezu bahri : « Nzukay ké mgba kaḥ nday yo pa-pay, mí ke ko gel ma fal le, ke t̄j suk h̄j lák mbay Ngerzah ya. »

10 Fá-falu-aw *Gaŋ tul feri riw* san nzukri ba bon toŋndok say ††. Ke mgba niri sede sede el pih niri si pol ye ma puhri gbam ke gelri riw ké-e bay si ri. ² Ke bah h̄j niri bahri se : « Naŋ na ndekle ké waka mah vbehna, mí nzuk-vbeh naŋuri nḡj ya. Dale í goŋ nzuk waka bá pih nzuk-vbeh naŋ a boruri gi dɔm tul nzuk a polri báy.

³ Í si wuri. Mí í lah, mi yo pih wuri ba samiri ma sakra gaykoyri. ⁴ Í mgba bɔl lari ya, bɔl bay goŋ fe ya, sabɔk a boru ya. Í t̄ah ké mahful bay vah nzuk ya pi. ⁵ Kerpuh a aŋ ké mgba wuri gahru le, í bah kandokay : “Deŋ bá yo ziŋ wuri.” ⁶ Nzuk law deŋ yo ra ri le, mgbɔkɔ deŋ woiri bay kab ziŋ nzuku. Nzuk law deŋ ta-a le, deŋ ra bay el ziŋ wuri. ⁷ Í na kerpuh ye. Í na puh gahru sede ya. Fe s̄yɔna kerpuh-aw, i bay s̄y-u. Mbih kerpuh-aw, i bay nzo-u, bayu ké gun ké lab pihna le, kpaŋndok ye mah pihna ye. ⁸ Gelke i kaḥ puh mbew, mí puh-u mgba wuri le, fe s̄y-na kú-u h̄j wuri, í s̄y. ⁹ Í gah senari ké puh-aw. Í bah h̄j niri kandokay : “Lák mbay Ngerzah gi kaḥ t̄aw woiri.”

¹⁰⁻¹¹ Gelke i kaḥ puh a boru, mí puh a aŋ sa mgba wuri gahru ya le, í t̄j wuri mahful mboŋ, í bah bay bahri se : “Kasal puh-ay ké mgbahla bɔk wah-ay, nah yo tak ma fal. Mí í ko wuri nzuk puh-ayri, lák mbay Ngerzah kaḥ t̄aw woiri.” »

¹² Zezu el bah h̄j gun nzak pih-nari-aw báy bahri se : « Nam ké bay gi-u-aw le, salbay suya ké k̄y tul nzukri ké puh-aw bay kpuh mba salbay suya ké k̄y tul nzuk a lewsari ké *Sɔɔm* mba-mba.

† SAMARIRI ke zibri ku ba nzukbaari. Zurusalem ba puh kabna mbay zibri. Ngerzah h̄j niri, ku mboh vul kani ye ké ri-aw. Samariri ba, sa bay zibri bá kal ke puh woyri bay si ma Zurusalem ya. Ku fah bay bahri, gel fe puhna Ngerzah na tusiba woyri Samari. Í mgba Mbeta Zāh 4.20-24tuh ke gel k̄jɔna-ay. Í k̄j bay Samari bil Mbeta-yah t̄ɔh riŋri pi. †† Ké sakra mbete saḥ nzak gerekri, mbeteri ba nḡj-u gbuh gel k̄jɔna-ay sa sari, mí a haniri dɔb bay a boru fá-fal, mí su-su bay gbuh kaŋ. ‡ Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a haniri bahri, nzjwri ke gundoyri ba sam nzukri boɔ boɔ. Nzjwri ba Eroɔ ke ngernzuk puh lakna yeri kú-u nah puh lakna ke mahful a foh-u. Gundoyri ba, ba saḥwnzuk a boruri kandok rɔmri ké lak mbay tusiba gun Izarayeli. †† Mbeta saḥ nzak a haniri vbeh bahri, nzukri ba bon toŋndok say falu sede Í mgba gel k̄j-na-ay tuh ke Mbeta Saḥ fe 10

¹³ Kúy, gun Izarayelri a woiri zibri ké Korazin ke Bedsayda, koseh yo geñ wuri bay fe le, sawnzuk a boruri ké Tir ke Sidon a lewsa ku ko ra fe sarri ké lab ké bil Korazin ke Bedsayda le, nzuk Tir-ri ke Sidonri-aw bay ndoh gar seh, ku bay buklu mun woyri bil seh hɔɔ, ku mbí law ké tul tukala ma fal el kan law tul bi. ¹⁴ Keni-aw gañ kara salbay suya ké kɔ tul woiri nzuk Korazinri ke nzuk Bedsaydari ra bay kpuh mba salbay suya ké kɔ tul nzuk Tir-ri ke Sidonri mba-mba. ¹⁵ A woiri nzuk Kapernayumri, i ker bahri, tul woiri bay gañ kal tul a boruri si kañ nunmbam ley ? Hay. Tul woiri bay gɔr malak ma puh Hul.

¹⁶ Nzuk ké lah bay woiri gun nzak pihna biri le, lah bay bi. Nzuk ké ko wuri ba kɔkɔ le, ko mi ba kɔkɔ. Nzuk ko mi ba kɔkɔ le, ko nzuk ké pih mi ba kɔkɔ munu. »

Kandɔkaw mí Gañ tul feri riw pih gun nzak pihnari ké bon toɲndɔk say.

¹⁷ Elna gun nzak pihnari ké bon toɲndɔk say ra †, ku bah ke law rihna bahri : « Ngernzuk, nah haw ngerna záhri ke riñ wo. »

¹⁸ Mí Zezu bahri : « Mi ko-ko. Mbay záh tukala der ke gel kabna ye vbu síba gbim kandɔk mbam ké sak yela.

¹⁹ Í lah. Mi hj wuri ngerna hj, ngerna-nda tul soyri ke tul ndáyri, ngerna tul nzukbaa a ye satan pi. Ngerna fe mbew ta ik tul woiri ya.

²⁰ Keni-aw kara law woiri bá rih wuri bay haw ngerna záhri ya. Law woiri bá rih wuri bay fe le, riñ woiri vbeh ké sakra riñ gunri kú-u kɔ ké nunmbam ma ††. »

²¹ Sawseh-u bale, Tempuki lañ law Zezu way way, mí ke bahri : « Baah, a wo ké mu ba Gañ tul feri gbam ké nunmbam pi, ké tusíba pi riñ dína wo mgbe ké nzak bi bay fe le, mu mɔh rɔna wo ké nun nzuk rɔnari, ké nun nzuk kerlawri pi. Gunri ba, mu hj ku tu sawu. Riñ dína wo mgbe ké nzak bi gañ bay fe le, baah, mu ko fe labna-u su-su ké nun wo.

²² Bah bi ndoh feri riw bil ndɔk bi. Nzuk mbew ké tu gun tu ta-a, sa ba baah mí tu gun ye. Nzuk ké tu baah tu ta-a. Sa ba gun ye mí tu ni. Nzukri ké gun yo ke law rihna bay kú tu baah, mí ku tu ni. »

²³ Zezu el ko kona ma tul nzuk-dih fal yeri mbew mbew gbam, mí ke bah hj niri bahri : « Pol tehna Ngerzah teh tul nzukri ké ko fe ké i yo ko-u. ²⁴ Mi bahri se, gun nzak pihna a lewsari ke mbay a lewsari ba daba ku taw bay ko fe ké i ko-ay, mí nun woyri ko ya. Ku taw bay lah bay ké i lah-ay, mí suk woyri lah ya. »

²⁵ Nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzah a hani-u yo ri. Ke ur síba. Ke leh law Zezu ke bay bahri : « Me-tere, a fe mí-i láb bay yɔ puh a ay ké bay mí kab sew ke sew ba ngɔh le ? »

²⁶ Zezu bah hj ni bahri : « Mbeta bolkusol Ngerzah bah ani le ? Mu lah bayu na ani le ? »

²⁷ Ke yih nzak ye bahri : « *Miyori ba Ngerzah wo, mu sá ni ke law wo gbam ke mun wo gbam ke huhrumun wo gbam ke kerbay wo gbam, mu él sa nzuk mban wo eñ mun wo kañ pɔ.* »

²⁸ Zezu el bahri : « Gelu gañ mú-u yih vbibayaw. Mu lab kandɔkaw le, mu ʒ-ɔkna. »

²⁹ Nzuk-ɔɔk mbete bolkusol Ngerzah ra yih bay ɔɔk mun ye ba nzuk ké yo mbew ziñ Ngerzah ba záh ye, mí ke el vbi Zezu bahri : « Mí-aw ba, nzuk mban bi ba sam nzuk a sunj le ? »

³⁰ Zezu yih vbibay nzuk-ɔɔk mbete bolkusol Ngerzah ra kandɔkaw : « Gun Izarayel mbew ur ke Zurusalem, mí ke der ke mahful-si ma Zeriko dale, kuper-ri tɔh tul ye kpah. Ku fah fe ye poñ ni diñ ndikpo. Ku el ndakla ni mɔr mɔr, mí ku tɔr poñ ni vbu nun hul. ³¹ Gun Izarayel mbew, nzuku ba nzuk-fe puhna Ngerzah. Ke der si ke fulaw pi bale, ke tɔh tul ye, mí ke geñ gedede mí ke kal. ³² Gun Izarayel a fál ndɔk *Levi* a boru kañ gel ké nzuk ra na tul mun. Ke ko ni bale, ke geñ gedede mí ke kal. ³³ Nzuk a saw Samari mbew si ke fulaw. Ke tɔh tul ye. Ke ko ni bale, law ye sah. ³⁴ Mí ke fer yim wɔk keni nɔk ra, ke fer num kɔ ri pi, mí ke ngah bale, ke mbi ni kan tul bamnde ye suk ni keni si kañ vul nam gahru kú-u yo puh ke lari, mí ke mgba saw ye. ³⁵ Tipele-u, ke ten lari mah mgba saw sena namri ba ngj-u †, mí ke ndoh ndɔk nzuk vul gahru bahri : “Yah, mú mgba saw sena ke lari-ay. Mu beb ra lari a boru kal tulu le, mi púh mu seh elna bi báy.”

³⁶ Anay, a wo ba, mu ko ani le ? Ké hansekle nzukri-aw wa, nzuk a sunj mí mgba nzuk ké kuper-ri vbɔ ni ra ba nzuk mban ye le ? »

³⁷ Nzuk-ɔɔk mbete bolkusol Ngerzah bahri : « Nzuk ké mgba in ziñ ni mí sa ni ba nzuk mban ye. »

Mí Zezu bah hj ni bahri se : « Mú si. Mú lab kañ pi. »

³⁸ Zezuri yo tul ful-si ma Zurusalem ra, mí ku kañ puh a hani. Ku si kerpuh wɔy a hani mbew. Riñ ye ba Marta. Marta ra tɔh ké tul woyri mí yo mgba niri gahru. ³⁹ Yɔn ye Mari ba, kab ké bɔk Gañ tul feri riw. Ke yo lah bay ye.

⁴⁰ Marta le pihna yo zañ tul ye lɔd ké tul pihna boɔ boɔ ba ngj-u. Dale ke tɔh yo ké tɔw Zezu, mí ke bahri se : « Ngernzuk, yɔn bi-ay poñ mi diw ke tɔhma-ay wa, bayu ko mu ya ley ? Mú bah hj ni, ké gi yɔ ndɔk bi. »

† Bayay si mbew ke bay ké gel kɔna mbew bil mah-u-ay. †† Bay mbete ké nunmbam kú-u vbeh riñ nzukri kan ri ra na bil Mbeta Sinj (Psaumes) 87 ke Mbeta Ten sawbay 3.5; 17.8; 21.27
‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 6.5 ke Mbeta Lévi-tique 19.18. †† Saw nzak vbeh bahri, denari séde. Denari mbew mah kab vul gahru nam boh falu séde.

⁴¹ Mí Gaṅ tul feri riw yih nzak ye bahri : « Marta, Marta wo, mu yo yɔklɔ mun wo ke kerbay ba ṅgji-u. ⁴² Fe mbew yaṅ mah nzuk pirmatul seeh, bayu ké Mari mbi suki ba fe ye. Suki ye-ay ra nzuk ké bay nah ké ndɔk ye ta-a. »

11 Zezu yo bah bay ke Ngerzah ké gel a hani-u mbew. Ke ɔk dale, nzuk mbew ké sakra nzukri ké yo dih fal ye gi tɔw ye bahri : « Ngerznzuk, mú firma na báh bay ke Ngerzah kandɔk Zɔh batisi firma nzuk-dih fal yeri pi. »

² Bale Zezu bahri : « Gelke i yo bah bay ziṅ Ngerzah le, í bah kandɔkay :

Baah, riṅ dɪna wo mbew yaṅ bá mgbe ké nzak nzukri bahri, mu ba záh woyri. Lák mbay wo bá ya gelri ɔh riw.

³ Mú hj na fe sɔna a namu-aw náh sɔ nam ke nam. ⁴ Mú lu salbay suya ké tul wah bayu ké nah yo sel nzukri ké yo laɓ na suya gbam. Le mú hj fe-leh law bá ziṅ na ya. »

⁵ Zezu el bahri se : « Ké sakra woiri-ay a ge mí mgba yaḅ ya le wo ? Nzuk mbew rih tul yaḅ ye ke haṅgel. Ke bahri : “Yaḅ, mú ta mi peṅ say. ⁶ Gahru gi puh bi, mí mi ko fe mbew ké bay mgba ni keni ya.” ⁷ Yaḅ-u ba, bay yih nzak ye bahri : “Yaḅ, mú ɔklɔ mi ya. Tuhru vul tu-tuh da. A wah ke gun biri, nah na nam. Mahful bay mí ur síba hj mu peṅ ta-a.”

⁸ Mi yo bah hj wuri, ke sa ur síba bay mbi fe hj mbaṅ ye bayu ké-e ba yaḅ ziṅ ni ya. Bay sɔhru mí ke úr bay hj fe-mgba gahru gbam hj yaḅ ye. ⁹ Mí-i yo bah hj wuri, í vbi Ngerzah, ke bay lah wuri. Í yah ni, ke bay hj í ziṅ ni †. Í vbɔ nzak vul ye ṅgun ṅgun, ke bay mgbur nzak vulu hj wuri. ¹⁰ Bayu ké nzuk a suṅ suṅ ké vbi Ngerzah le, nzuku yo ya-ya. Nzuk ké yah ni le, nzuku yo ziṅ ni. Nzuk ké vbɔ nzak vul ye le, ke bay mgbur nzak vulu hj ni.

¹¹ Ké sakra woiri nzukri ra wa, gun vbi bah ye nzuy le, bah ye bay mbi soy hj gun ye ra le wo ? ¹² Gun vbi paḅhra ndoy le, bah a suṅ bay mbi ndáy bu ndɔk ye le ? ¹³ Mí kaṅaw ba, a woiri nzuk law a pipiri-uri, i tu hj fe a suki hj gun woiri-aw ra wa, bay laɓ ani báy mí baah ké nunmbam ba, bay hj Tempuki hj nzukri ké yo vbi ni, ya le wo ? »

¹⁴ Mbiki a hani yo ri. Záh mbih kusol ye. Mí Zezu njh záh ké tul mbiki ra bale, ke el bah bay. Fe-u na dɔba nzukri yer. ¹⁵ Nzuk a hani-uri ba, bahri : « Ke ṅgerna mbay záh tukala a ye Belzebul mí ke yo njh záhri ké tul nzukri-aw. »

¹⁶ Nzuk a boruri ba, fah Zezu bay ké laɓ fe saṅ hj niri kú ko, saḅwu ba nunmbam le ? ¹⁷ A ye ba, ke tu kerbay woyri tu, mí ke bah hj niri bahri : « Puh lakna a suṅ suṅ ké nzukuri kehr hani le, gbakra hani yo ri. Kerpuh ké nzukuri kehr hani le, tɔh ba kaṅpele. ¹⁸ Kaṅaw mí mbay záh tukala kehr ra hani ke záh yeri le, lák mbay ye bay yo ani báy le ? A woiri i bahri se, ke ṅgerna mbay záh tukala mí-i njh záhri ra ley ? ¹⁹ Ke ṅgerna Belzebul mi njh ra záhri wa, gun-toṅ fal woiri ba, njh záhri ke ṅgerna fe le ? Saḅwu mí ku bay nda pol ba mbay woiri.

²⁰ Mí-i njh záhri ke ndɔk Ngerzah bale, lák mbay Ngerzah tɔh tul woiri da. ²¹ Gelke nzuk huhrumun yo ke fe remri, mí ke kɔr keni kerpuh ye le, fe yeri na deṅ. ²² Nzuk huhrumun a boru gi rih tul nzuk a polaw mí haw ni ke ṅgermu dale, ke nah fe remri ké nzukaw ṅger mun ye keni dara mí ke fɔh fe yeri riw el wal. ²³ Nzuk yo fal ṅgaṅ bi ya le, ba nzukbaa bi. Nzuk mbɔh nzukri gel mbew ziṅ mi ya le, gbakra nzukri.

²⁴ Gelke záh tukala tɔh ke tul nzuk le, ke haḅma bil lawkɔr yek yek yo fakla gel nam. Ke ziṅ ya dale, ke el bahri se, a ye ke él si doro gel kaɓna ye a pol ra.

²⁵ Kaḅna ye dale, ke ziṅ gelu te-teh, gelu lek na guk guk ba suki. ²⁶ Wara mí ke si fɔh záh a boruri toṅndɔk say ké mgbɔrna woyri kal mgbɔrna ye ka-kal. Ku gi deḅ puh ké tul nzuk ra. Wara mí kó nzuku baseh mbamba kal nzuku a pol. »

²⁷ Zezu yo bah bayaw bale, kusol wɔy a hani dí fe ma síba belɛṅ ké sakra dɔba nzukri bahri : « Pol tehna ba a wɔy ké mbuṅ mu ké hj mu nzo pam ye. »

²⁸ Bale Zezu bahri : « Pol tehna ba a nzukri ké lah bay Ngerzah kú-u yo tulu ma. »

²⁹ Ké dɔba nzukri yo mbɔh haniri tul Zezu nzuturu ra, ke bah bay bahri : « Gun tukala-ayri ba nzuk law a pipiri-uri. Ku nzah bay ko fe saṅ. Mí fe saṅ le ku bay ko ya. Sa ba fe saṅ a aṅ ké laɓ Zonas gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ kú-u ko-aw. ³⁰ Kandɔk fe saṅ ké tɔh tul Zonas †† hj nzuk Ninive a lewsɔri ko ra, fe saṅaw bay tɔh tul gun nzuk pirmatul kaṅ hj gun tukala-ayri pi.

³¹ Mbay a wɔyú ké lak mbay tusíba a fál bel bil seh lewsɔ bay tɔh ke gun tukala-ayri ‡. Ku mbɔh ma gel-kun salbay. Fe laɓna ye bay ten suya woyri hj salbay suya mgba tul woyri bay fe le, a ye ke ur ke gbɔh tusíba si lah bay rɔna *Salomon* mbay a luki. Mí nzuk ké yo-ay ba, mba tul *Salomon* ra mba-mba.

³² Nzuk Ninive a lewsɔri bay tɔh ke gun tukala-ayri. Ku mbɔh ma gel-kun salbay. Fe laɓna nzuk Niniveri bay ten suya gun tukala-ayri hj salbay suya mgba tul gun tukala-ayri bay fe le nzuk Niniveri lah kaḅbay Zonas ra, mí ku mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul nzak pihna Zonas. Mí nzuk ké yo-ay ba, mba tul Zonas ra mba-mba.

† Í mgba Mbeta Amos 5.4, Mbeta Deutéronome 4.29, Mbeta Esaie 55.6 tuh ke gel kɔna-ay. †† Fe saṅ ké tɔh tul Zonas na bil Mbeta Jonas. ‡ Bay mbay a wɔyú ra na bil Mbeta 1 Rois 10.1-10.

³³ Nzuk oh hɔɔ ta lampe bay el mụh ké duh gel ya. Ke mbi mbɔhɔ guɔ ri ya pi. Wara le nzuk oh hɔɔ ta lampe bay mbi kan síba hj nzukri ko gel tehna. ³⁴ Lampe ké mun wo mí ba nun wo. Nun wo te-teh le, gel te-teh ké mun wo gbam. Mí nun r̄ah le, gel sih nduɔ ké mun wo pi. ³⁵ Dale mú m̄gba s̄aw nun wo ger r̄ɔkɔ gel tehna bá sih nduɔ ké mun wo. ³⁶ Gel teh ké mun wo gbam mí gel sihna ta ri ya le, gel tehna bay teh ké mun wo gbam kandɔk lampe ké teh gel gberere ké bil vul kaɲ. »

³⁷ Zezu bah bayaw, mí farizi mbew di ni, ké si s̄u fe ké puh ye. Ku si, ku k̄ah, mí Zezu gi kab nzak fe s̄una kaɲ. ³⁸ Farizi ko Zezu kab kaɲ dan wɔk ndɔk. Mí a woyri ku wɔk ndɔk ba fe labna s̄aw zih woyri bay kú teh, mí gosobay mba ni. ³⁹ Bale *Garɲ tul ferri riw* bah hj ni bahri : « Uwa. A woiri fariziri ra, i yo wɔk fal kob ke fal tasawri ba teh-u kad kad. Mí fál bilu bale mbah ba law bahȳhmi ke law a pipiri-uri. ⁴⁰ Kɔk nzukri. A ye ké-e lab mun nzuk a fal kala ra wa, ba a ye mbew yaɲ ké-e lab law nzuk a fál bilu pi, ya le wo ? ⁴¹ Mí-aw le, í lab law in ziɲ nzuk sehri. Dale fe labna woiri gbam bay na ba teh-u hj wuri báy. »

⁴² Ké fe labna woiri teh hj wuri ya le, koseh ba nzuku a woiri fariziri. Bay fe le i yo hal gay-kar ferri ké mah gelu boɔ boɔ ké waka woiri, i yo nḡah ke gelu gelu ba gel boh boh, mí i mbi mbew mbew dim keni Ngerzah, mí sal in Ngerzah ke law sana ye le, i yo tulu ya. Dím Ngerzah ke fe ziɲna-uri su-su le, pón sal in ye ke law sana ye bá ta-a pi.

⁴³ Kúy. Koseh ba nzuku a woiri fariziri bay fe le, káb gel kabna ngernzuk ké bil vul misonɲ ba fe law sana woiri. I yih bay hj nzukri bá vah wuri ndɔk sede sede ké gel daba.

⁴⁴ Kúy. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i ba tupal ké síba gɔr malak, mí nzukri si nda tulu dan tu-u †. »

⁴⁵ Bale nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzah mbew bahri : « Metere, bayri ké mu bah-aw ra tuɲ tul wah pi munu. »

⁴⁶ Mí ke bahri : « A woiri nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzahri kara koseh ba nzuku a woiri pi bay fe le, i nḡah sukna a yih-u dik dik bu tul nzukri, mí gun ndɔk mbew kara i laɲ bay za keni ya.

⁴⁷ Kúy. Koseh ba nzuku a woiri bay fe le, i mboh tupal gun nzak pihna Ngerzahri ké zih woiri i lews̄a. ⁴⁸ Kaɲ dale i ba nzuk-teh bay hul woyri ké zih woiri i niri, mí i el bem fe labna zih woiri ra kan gari woiri bay fe le, ku i gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari ba, a woiri le, i mboh tupaluri ba.

⁴⁹ S̄awu mí Ngerzah bah ke r̄una ye bahri, *ke yo pih gun nzak pihnari, ke bán bay ye ndoh nzak nzuk a boruri ké-e yo pih-u pi. Ké sakra gun nzak pihnari, ku bay i a haniri. A boruri ba, ku bay lab niri koseh.*⁵⁰⁻⁵¹ Bayu hj dal-baa sem gun nzak pihnari ké k̄u kpah ur ke titilu d̄ay bá lab ké tul gun tukala-ayri. Hul nzuk a lews̄ari titilu ke tul Abel †† kp̄uru k̄ah tul Zakari ‡, a ye kú-u i ni bil ila vul kani Ngerzah ké haɲsekle gel fe puhna ke vul kani Ngerzah ra, dalbaa hul woyri bay labu gaɲ. Mi yo bah hj wuri bahri se, ke bay sor mbɔlu ké tul gun tukala-ayri.

⁵² Kúy. Koseh ba nzuku a woiri nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzahri bay fe le, lakele-mgbur nzakful fe tuna na ndɔk woiri, mí i lu. A woiri i sa rih ri ya pi, nzukri ké yih rih ri kara i yo gboh niri rihna pi. »

⁵³ Zezu ur ke nzak fe s̄una ké puh farizi ra t̄ɔr poɲ niri, mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri gi tur nun ye ke bay, ku vbi ni bayri boɔ boɔ. ⁵⁴ Ku m̄h kpɔl yo geɲ ni bay m̄gba ni ke bay.

12 Ke seh-aw daba nzukri ba nḡj-u m̄b̄h hani nzuturu ké t̄aw Zezu. Tul woyri kal fe k̄ina sɔɔ sɔɔ boh gel boh (10.000) ka-kal, mí ku ndakla fal bɔk hani mbɔr mbɔr. Wara mí Zezu bah bay hj nzuk-dih fal yeri pol dara. Ke bahri : « Í r̄u ke mun woiri bay is fariziri. Isaw ba bay kú-u m̄h ma law mí na boɔ. ² Bayri gbam ké m̄u-m̄h le, bay t̄jh kala. Bayri gbam ké m̄h nun nzukri ra, nzukri bay tu-u. ³ Bayri ké i bah ké gel a m̄h-u ba, bay t̄jh ké gel a teh-u. Bayri ké i đakla ké bil vul, bay ka-kah-u ma síba síba.

⁴ Mi yo bah hj wuri yaɲ biri bahri, í lab h̄kme nzuk-i hulri ya. Doro hul haymun woiri le, ku ta lab fe a boru ziɲ wuri ya. ⁵ Mi yo sɔk wuri, a ge mí i lab h̄kme ye le ? Í lab h̄kme Ngerzah. A ye ra ke ba mbay tul tem woiri, ke mah bay vbu záh woiri bá ko seh bil hɔɔ doro hul haymun woiri-aw. Mi bahri se, a ye gaɲ mí í lab h̄kme ye.

⁶ Nzukri yo yeh t̄jt̄hri ndibi ke lari sede, kaɲ ya le ? T̄jt̄h mbew ba, Ngerzah ȳkre tulu ya. ⁷ Ani mí ke a woiri báy le, i mba t̄jt̄hri mba-mba. Ngerzah ké k̄j pimatul woiri mbew mbew gbam k̄j dale, í lab wuri h̄kme ya.

⁸ Mi yo bah hj wuri bahri se, nzuk a suɲ suɲ gbam ké nzak ye bah ketina bi gun nzuk pimatul ké pol nzukri le, ke nzak bi kara mi bay tu riɲ nzuku ké pol tem nzak pihna Ngerzahri pi. ⁹ Mí nzuk a ay ké saɲ riɲ gun nzuk pimatul ké pol nzukri le, a bi kara mi bay saɲ nzuku ké pol tem nzak pihna Ngerzahri pi. ¹⁰ Nzuk a suɲ suɲ gbam ké mbi riɲ gun nzuk pimatul bah keni suya le, mahful bay lu salbayu ké tul nzuku yo ri báy. Mí nzuk a ay ké fah Tempuki le, salbay suya m̄gba tul nzuku. ¹¹ Gelku-u sek wuri si pol ngernzuk misonɲri, si pol ngernzuk puhri, si pol mbayri le, í hj law woiri bá lu ya. Í nzah lakna bay ké i bah-u ké pol nzukri ra ya, ¹² bayu ké Tempuki bay firma law woiri bayri ké i bah-u ke s̄awseh-u hj nzukri. »

† *Bolkusol Ngerzah ké Mbeta Nombres 19.18 bahri, gelke nzuk nda TUPAL le, ba bay.* †† *Bay ABEL na bil Mbeta S̄aw fe 4*

‡ *Bay ZAKARI na bil Mbeta 2 Chroniques 24.20-22. Mbay zibri i ni ndikpo. Hul Zakari ba hul a ɔh t̄ru kú-u vbeh bil mbete Ngerzah a polri.*

¹³ Nzuk a hani ké sakra daba nzukri ra bah hj Zezu bahri : « Metere, mú bah hj yjn bi, ké kehr fe bah wah ra, ké fəh nzuku a bi hj mi. »

¹⁴ Mí Zezu bahri : « Uwa, a ge mí lu mi ba nzuk-nda pol woiri hj mí kuñ salbay ké hansekle woiri le ? »

¹⁵ Ke el bahri se : « Ko-ko. Í kor kerbay woiri rəkw law bá nzek bay tul fe ziñnari bay fe le, káb bil fe ziñna ta ba saw əkna nzuk ya. »

¹⁶ Mí ke el bah bay ra ke lawbayay : « Nzuk fe ziñna mbew, nduh fe pay ké waka ye ndud. ¹⁷ Ke el bah hj law ye bah se : “A ké gel-ku fe pay biri ah mah ya-ay wa, mi láb ani báy le ?”

¹⁸⁻¹⁹ Kerbay gi law ye, ke bahri se : “Mi tu da. Mi háw pul biri-ay riw ma fal el mbóh a baw bawuri soh ri le, mi mbúh fe pay biri ku ri dara mí-i báh hj law bi bahri, suki biri na hətək hətək mah sų mbihmbam ngj-ngj. Mi ók mun bi, mi sų-u, mi nzo-u, mi láb mun rihna.”

²⁰ Dale Ngerzah bah hj ni bahri : “Kək nzuk, sunjay sunjay gañ mí mi sor mu fe wo ké mi ta mu. Fe ziñnari-aw ké mu lek ba fe wo ra ba wa, a ge mí bay kab keni le ?”

²¹ Kañaw mí ba nzuk ké yo kay fe ziñna. In Ngerzah ba, nzuku sa-a. »

²²⁻²³ Mí Zezu bah hj nzuk-dih fal yeri bahri : « Səwu mí-i yo bah hj wuri bahri se, í hj law woiri bá *tehre* ya, ba ra kerbay fe sųna, ba ra kerbay gar ndohna. Nzuk mba fe sųna mba-mba. Mun nzuk kara mba gar ndohna mba-mba pi. ²⁴ Í hekre gəhri, í ker bay dí-dih. Gəhri ruh fe ya, vbeh nañ ya. Gel-ku fe pay woyri ta-a, pul woyri ta-a pi. Ngerzah yo həl gəhri-aw. A woiri ba, i mba tul gundoyri mba-mba kañ ya le ? ²⁵ Ké sakra woiri-ay ra wa nzuk a suñ mí law ye *tehre* ni le, mah lab sawseh ndj dəm tul nam ye le wo ? ²⁶ A ké i mah dəb gun sawseh a mah gelu-aw ra ya wa, ani dara mí law woiri *tehre* ke kerbay tər fe a boruri báy le ? ²⁷ Í hekre funa feri ké su ba gama, í ker bayu dí-dih. Funa feri təh mun ya, kañ gar ya. Mí-i yo bah hj wuri bahri se, Salomon bay a luki ké lewsə, ke və-na ye gbam, ke ndoh gar ké ndoh mah ke funa feri-aw ya dih. ²⁸ A ké gay feri bil kpah ké Ngerzah ndoh funa ba gar ndohna woyri, pele le, hək se ra wa, ani báy mí ke a woiri le, ke ndóh wuri gar, ya le wo ? A woiri nzukri ké law woiri kehr sede. ²⁹ Í poñ mun woiri hj fe sųna ya, hj fe nzona ya. Í hj law woiri bá zəkə wuri tul feri ya.

³⁰ Səwnzuk tukalari mí yo duk fal feri-aw. A woiri ba, Bah woiri Ngerzah tu feri ké mah mun woiri tu-tu. ³¹ Í poñ mun woiri hj Ngerzah bá lak mbay ma. Fe a boruri-aw le ke ndár hj wuri báy.

³² Í lab həkme ya, gun sami biri bay fe le, law baah na sa tul woiri bay hj wuri puh lakna ye †. ³³ Í fəh fe woiri, í yeh, í poñ lari-u hj nzuk sehri. Í lab bəl lari a əy ké bay təh ya, í kay fe ziñnari ma nunmbam. Ké nunmbam, ribari kəh ri ya, ndereri nde fe ké ri ya pi. ³⁴ Gel a əy ké fe ziñna woiri ku ri ra, sa gelaw mí law woiri te sa sari.

³⁵⁻³⁶ Səw mun woiri bá ngəh ba kpuh-u, hək bá na lampe woiri pi dale, í yo tul bək kandək gun-lab pihhari kú-u yo tul bək geñ bahgañ woyri. Ku geñ ni bay mgbā ni ba suki ke wųy ye a foyu. Gelke-e kəh ke wųy ye, mí ke dí fe le, gun-lab pihhari bay mgbur ful ba gáh hj niri. ³⁷ Pol tehna ba a gun-lab pihna a kandəkawri ké bahgañ woyri ziñ niri ké tul bək. Ketina, mi yo bah hj wuri bahri se, bahgañ woyri bay ngəh sųh ye. Ke hj niri, kú kab nzak fe sųna dara mí a ye ke mun ye gañ mí ke bay wal fe sųna hj niri, kú sų. ³⁸ Ba ra hanğel, ba ra gel tipele, bahgañ woyri ziñ ra niri yo tul bək le, pol tehna-aw ba a woyri.

³⁹ I tu bahri, nzuk puh tu ra sawseh riba bay gi rih fe ye le, ke ta poñ ful ndj hj riba bá haw vul ye ya. ⁴⁰ A woiri kara í yo tul bək bay fe le, i ta tu sawseh ké gun nzuk pimatul bay gi keni ya. »

⁴¹ Mí Piyer vbi ni bahri : « Ngerznuk, lawbayaw mu bah bay tul wah kañto mini mu bah bay tul nzukri-ay riw pi le ? »

⁴² Gañ tul feri riw yih nzak ye kandəkay : « Gun ké ker law, ké law ye yo mbew ke nzuk puh, ke na ani le ? Nzuk puh poñ puh ke gelu kan ndək ye, mí ke mgbā sawu. Ke wal fe sųna hj gun puhri ke sawseh-uri gbam. ⁴³ Pol tehna bay na tul gun-lab pihna a əy ké bahgañ ye el gi ziñ ni ké tul pihna. ⁴⁴ Ketina, mi yo sək wuri bahri se, bahgañ ye bay el ndoh fe ziñna yeri gbam ku ndək gun-lab pihna-u. ⁴⁵ Mí gelke gun-lab pihna ra ker ra bahri, el-na bahgañ ye, doru-u bay dih sal sal, mí ke ti vbə mban yeri gun-lab pihna a wųyuri, a wəro-uri, ke el sų fe, ke nzo fe, ke ta yim teka teka pi le, ⁴⁶ bahgañ ye bay təh tul ye kpur ke nam ké-e tu ya. Bahgañ ye bay vbə ni nun hul, ke mbúh ni ziñ nzuk-sağ Ngerzahri ma kala. ⁴⁷ Gun-lab pihna a əy ké tu fe ké bahgañ ye yih, mí ke sa hj tul ye yo tulu ya le, ku dúr ni ngj mbamba. ⁴⁸ Gun-lab pihna a əy ké tu fe ké bahgañ ye yih ya, mí ke lab fe ké mah vbəna le, dúrna ye bay ngj ya. Nzuk a suñ suñ gbam ké ziñ ngerna ba ngj-u le, salbay ngerna-u yo tul ye ngj-ngj. Ku bay kј falu gbam hj nzuk-hj ngerna-u. Feri gbam kú-u ban ndoh ndək nzuk le, salbay fe-uri gbam yo tul ye. Nzuku bay kј falu hj nzuk-ndoh fe-uri ké ndək ye.

⁴⁹ Mi gi tusiba bay kan ri hək. Mi taw bay hək-u bá oh lewsə ††. ⁵⁰ Mí batem a hani ‡ yo geñ mi báy. Kerbay bay oh hək-u yo zañ law bi lođ, mi yo geñ batemu bá kal əh dara báy. ⁵¹⁻⁵² A woiri i ker bahri, mi gi bay hj đeñ bá yo tusiba wa ? Mi yo bah hj wuri, mi gi bay kehr nzukri gel sede wara. Nzuk inri ndibi bay kehr hani. Nzuk a sayuri

† Í mgbā Mbeta Efezeri 1.14

†† Í mgbā Mbeta Fe labna Tempuki 2.3-4,17-18; 8.16-17

‡ Batemay

ta ba batem a mbih ya. Gelay le, Zezu yo bah bay hul ké-e bay hu-u ké tul kpuh bay tul suya nzukri.

bay kehr hani ke nzuk a sede-uri. Nzuk a sede-uri bay kehr hani ke nzuk a sayuri. ⁵³ Bah gun bay kehr hani ke mjhri ye. Gun bay kehr hani ke bah ye. Mah gun bay kehr hani ke gun ye a wyyu. Gun a wyyu bay kehr hani ke mah ye. Mahfay bay kehr hani ke wyy gun ye. Wyy gun bay kehr hani ke mahfay ye. »

⁵⁴ Zezu yo bah bay hj daba nzukri-aw kara pi bahri : « Gelke i ko dikmambam yo mbyh hani le, i bahri : “Mbam bay to-u.” Mí mbam to gaŋ ba. ⁵⁵ Gelke kuna gel zaŋna ku le, i bahri : “Gel bay zaŋu.” Mí gel zaŋ gaŋ ba. ⁵⁶ A woiri, nzuk-muŋ ketinari, fe ké tɔh nun woiri ké nunmbam ke tusiba ra, i ko-ko, ani mí saŋw fe a guri-ay ma, mí i ko ya le ? ⁵⁷ Bay fe mí i gboh tul woiri tú ketina Ngerzah ke mun woiri le wo ? ⁵⁸ Bayu ké nzuk sek mu si ziŋ mu ma gel kuŋ salbay le, mú ruh mun bay hj nzuku bá sel mu ké mahful sina-aw. Mu si ziŋ ni ya le, ke bay kɔkɔ mu si pol nzuk-kuŋ salbay. Nzuk-kuŋ salbay ba, bay ndoh mu ndɔk soze-kɔr mgbalri. Soze-kɔr mgbalri ba, bay vbu mu vul mgbal. ⁵⁹ Mi yo bah hj mu, mu ta tɔh ke vul mgbal ra ya. Tere gursu mbew ta toŋ ya. Mu púh ɔh ke gelu dara kú poŋ mu báy. »

13 Bale nzuk a haniri ndazi fe ké lab nzuk Galile a haniri hj Zezu lah. Nzuk Galileri ra yo puh fe ké gel fe puhna Ngerzah dale, guvener Pilad i niri hj sem woyri zukru ke sem fe puhnari ké gel fe puhna Ngerzah.

² Zezu ba, el ke bay hj nzukri bahri : « A woiri i ker bahri, suya nzuk Galileri-aw mba suya tɔr nzuk Galile a boruri riw mí ku ziŋ hul bayu wa ? ³ Kaŋ ya. Mi yo bah hj wuri bahri, í lu kerbayu ma fal. I sa mbi law woiri ké tul suya woiri el kan law tul Ngerzah ya le, gbam woiri i zi-u pi. ⁴ Nzukri ké boh falu toŋndɔk sede ké baw vul a gaŋu ké Silowa haw nde niri ra ba, i ker bahri, mbɔl suya ké tul woyri-aw mba tul mbɔl ké na tul tɔr nzuk a boruri ké kab Zurusalemaw wa ? ⁵ Kaŋ ya. Mi yo bah hj wuri bahri se, í lu kerbayu ma fal. I sa mbi law woiri ké tul suya woiri ma fal el kan law tul Ngerzah ya le, gbam woiri i zi-u pi. »

⁶ Zezu el bah bay ra ke lawbay bahri se : « Nzuk a hani mbew mə kpuh nzuy ké bil waka viyeh ye lab mbihmbam ngj-ngj da †. Ke gi bay hal lehna-u, mí kpuh-u leh ya. ⁷ Bale ke si bah hj nzuk-kɔr waka-u bahri : “Mú ko. Lab mbihmbam say mí na-ay mí-i gi bay hal lehna nzuyay, mí kpuh-u leh ya. Mú lu ke saŋw kan kpah. Kpuh ra gboh gel ndikpo.”

⁸ Nzuk-kɔr waka ra yih nzak ye bahri : “Mbay, law woiri bá voh. Í poŋ kpuh ra seway báy. Mi déh siba doŋ bɔku. Mi kú ri vbjri feri. ⁹ Ko ya le, kpuh-u bay leh sew a boru báy. Kpuh-u leh ya gaŋ le, mi té kan kpah báy.” »

¹⁰ Zezu yo firma nzukri bay lák mbay Ngerzah bil vul mison a hani. Namu ba nam ɔkna. ¹¹ Wyy a hani mbew yo ri. Wyy ra, záh mgba ni lab mun ye ba sena mah mbihmbam boh falu toŋndɔk sede. Záh ra rəh tak ye ngole. Mahful bay ndar mun ye ta-a. ¹² Zezu bá ko wyyaw kaŋ bale, ke di ni, ke bahri : « Wyy, sena wo-aw lu ké tul wo lu-lu. »

¹³ Mí ke ndar ndɔk kan tul wyy ra ba, tak wyyu ndar kparak hj ni ke pir Ngerzah ba. ¹⁴ Mí mbay vul mison ziŋ law fəhna bay fe le, Zezu gah sena ra ke nam ɔkna. Ke bah bay le, el bah ra báy hj daba nzukri bahri se : « Nam-lab pihna ba namri ké tɔtɔkɔ, í gi bil namri-aw gah sena woiri ma. Í gah sena ke nam ɔkna ya. »

¹⁵ Gaŋ tul feri riw ba, fer nzak mbay ra kandɔkay : « A woiri nzuk-muŋ ketinari, ké sakra woiri-ay ra wa, a ge mí sel nday ye mini bamnde ye ke nam ɔkna si nzo mbih ya lo ? ¹⁶ Wyyay, ke ba gun zih Abaraham. Mbay záh tukala ngəh ni, í ko, lab mbihmbam boh falu toŋndɔk sede da. Su-su bay hj selna ye bá lab ke nam ɔkna kaŋ ya le wo ? »

¹⁷ Bay bahna Zezu hj syhru se nzukbaa yeri. Nzuk a boruri gbam ba, ziŋ law rihna bay fe labna a ngeruri ké-e lab.

¹⁸ Zezu el bah ra báy bahri se : « A fe mí-i mgba tuh ke lák mbay Ngerzah le ? Lá k mbay ye na ani le ? ¹⁹ Lá k mbay Ngerzah na kandɔk mjhri fe pay a mah gelu kalak kalak ké nzuk mɔh ké waka. Fe payu tɔh mí huŋ dale lab kpuh hj ndɔkuri vba gbah gbah, mí gundoyri gi lab ri vul. »

²⁰ Zezu el bahri : « A fe mí-i mgba tuh ke lák mbay Ngerzah báy le ? ²¹ Lá k mbay Ngerzah na kandɔk is ké wyynzuk wəh bil som kilo bon sede ††. Is ra, rih bil som yəh yəh mí ur som mbah fe bad bad. »

²² Sina Zezu ma Zurusalem, ke kal puh a lukiri ke gun puhri yo firma nzukri bay lák mbay Ngerzah. ²³ Bale nzuk mbew vbi ni bahri : « Ngerznuk, tul nzukri ké bay tɔh ke ndɔk hul mí ngj ya le ? »

Mí Zezu bahri : ²⁴ « Í ruh mun woiri bay rih puh ke nzakful a ah ya-u bay fe le, mi yo sɔk wuri, nzukri ba ngj-u yo yah bay rih keni, mí ku ziŋ mahful rih-u ya. ²⁵ Ur ke nam ké nzuk puh-u bay ur dar nzakful gbik dale, i ti vbə tuhru nzak vul bahri : “Nzuk puh, í mgbur ful hj na” bale, ke bəh hj wuri bahri : “Mi tu saŋw woiri ya. Puh-ay ta ba saŋw puh woiri ya.”

† Kandɔk karaŋri ké ruh naŋ bil waka nzɔkɔ woyri, zibri ma kpuh nzuy bil waka viyeh woyri. Gelke nzuk ma kpuh, mbihmbam say dara kpuh-u ti lehna. Mbeta Lévitique 19.23-24 sɔk bahri, kpuh ti leh lehna le, nzukri bá za lehna-u ya mah mbihmbam say. Mbihmbam a niŋu ba, ké hal, ké si ke lehna-u gbam hj Ngerzah ba fe puhna. Kaŋ dale kpuh nzuy bil lawbayay, ko ya le, lab mbihmbam toŋndɔk mbew da bay fe le, nzuk waka gi nzah lehna-u ke mbihmbam a toŋndɔk sayu bay hj Ngerzah. Ke ziŋ ya. Ke nzah ke mbihmbam a toŋndɔk sede-u. Ke ziŋ ya. Ke el nzah ke mbihmbam a tondɔk mbewu, mí ke ziŋ ya pi. †† Saŋw nzak gerek bahri, sata ba say. Sata ba fe-leh fe mah literere boh falu say. Yjhna som ké bil sata mbew mah ke kilo tondɔk say.

²⁶ Wara mí i él bah bay ra báy bahri : “Nah lak huru zih wuri, nah nzo fe zih wuri, nah yo sɔk fe firma woiri ké fál kɔr wah-ay ra ba wa, ani le ?”

²⁷ Kandɔkaw mí nzuk puh-u bay el bah bay ra hɔ wuri bahri se : “Mi tu sɔw woiri ya. Í tɔr wuri gɔam ké tɔw bi ma sɔ, pihna woiri ba sél bay Ngerzah.”

²⁸ Namu-aw a woiri kú-u vbuk wuri kɔ kala-aw, i bay ko Abaraham, *Isak*, *Zakob*, gun nzak pihna Ngerzahri riw kab bil puh lakna Ngerzah le, i bay vuh rew ke mbihnun darara darara, i sɔ sel nger nger. ²⁹ Sɔwnzuk a boruri báy bay mbɔh haniri ke Abarahamri mí kab nzak fe sɔna ké puh lakna Ngerzah. Ku úr ke fál tɔh seh ke fál rih seh, fál ndɔk lakna ke fál ndɔk kperu pi. ³⁰ Í ko, nzukri ké yo sar fal bay kal ma pol. Nzukri ké yo pol ba, bay el si sar fal mgbad. »

³¹ Ké sɔwseh-u, farizi a haniri gi tɔw Zezu bahri : « Mú duk ma gel a boru bay fe le, mbay Eroɔ yih bay i mu. »

³² Mí Zezu bahri : « Í si bah bayay hɔ suhze ra, ké lah, mi yo nih záhri ké tul nzukri, nzuk senari kara mi yo gah niri guri ke pele. Nam a sayu ba, mi ɔh gɔam ke gelu. ³³ Ba ra fe fe gaɔ kara guri, pele, pelah, mi ba sina ma Zurusalem bay fe le, gun nzak pihna Ngerzah ta hu kala Zurusalem ya.

³⁴ Zurusalem, Zurusalem wo, a wo puh ké Ngerzah hɔ vul ye kan ri, gun wori yo i gun nzak pihhari ké Ngerzah pih niri. Ku vbuk nzuk a boruri ké Ngerzah pih niri ke kasaw i pi. Bɔk kɔh ani mí-i yih bay mbɔh gun wori kandɔk mah ndoy ké yo mbɔh gun yeri el ɔr tulu, mí ku sa-a. ³⁵ Í ko. Ngerzah poɔ gel kani ye hɔ wuri wara. Mi bahri se, i ta ko mi mba kpyru kɔh seh ké i tú mi bahri se : “*Mgbɔkɔ Gaɔ tul feri riw kɔ tul wo ké mu gi-aw ke riɔ dɔna ye†.*” »

14 Zezu rih bil kerpuh ngernzuk fariziri a hani bay sɔ fe dale, namu ba nam ɔkna. Ku ko kona ma tul Zezu yim. ² Nzuk a hani mbew yo ri. Mun ye he-hew. Ke yo pol Zezu. ³ Bale Zezu vbi nzuk goso fe tuna mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri bahri : « Mbeta bolkusol Ngerzah hɔ nzukri ful bay gah sena ke nam ɔkna mini ani le ? »

⁴ Mí ku kab silili, ku fer nzak ye ya. Zezu ba, mgbazuk sena ra el gah ni mí poɔ ni tɔr. ⁵ Zezu el bah hɔ niri bahri : « Ké sakra woiri-ay, a ge mí gun ye mini nday ye lih bu lɔkɔ mbih ke nam ɔkna le, ke ten ba gah-u ya le wo ? »

⁶ Nzuk ké zih nzak él ke bay boɔ ta-a.

⁷ Mí Zezu el bah hɔ gahru a boruri ké ngernzuk fariziri di niri kab nzak fe sɔna-aw pi. Ke ko gahruri yo mbi gel kabna a suki suki, mí ke bah lawbayay bahri : ⁸ « Gelke nzuk di mu si sɔ fe ké gel tɔhmbih-yɔ hani le, mú mgbazuk gel kabna riɔ dɔna ya. Ko ya le, nzuk tɔhmbih di nzuk a boru ké riɔ dɔna ye mgbazuk mba riɔ dɔna a wo. ⁹ Dale nzuk tɔhmbih bay gi tɔw wo bahri : “Mú poɔ gel kabna-ay hɔ ngernzuk.” Bale sɔhru bay se mu. Mu úr si kab gel kabna ke sar fal mgbad. ¹⁰ Mí gelke nzuk di mu si sɔ fe le, mú mgbazuk gel kabna a gunri. Nzuk-di mu gi kɔh dale, ke di mu bahri : “Yɔh, mú si kab gel kabna ngernzuk ké na polaw.” Kan dale nzukri ké kab nzak fe sɔna zih mu, ku tú mu ba nzuk riɔ dɔna. ¹¹ Nzuk a sɔn sɔn gɔam ké ɔr tul ye le, tul ye bay ik ma siba. Nzuk a ɔy ké diɔ tul ye ba, tul ye bay ɔr ma siba. »

¹² Mí Zezu el bah hɔ ngernzuk fariziri ké di niri gi sɔ fe ra bahri : « Gelke mu di nzukri gi sɔ fe, ba ra fe sɔna a garu mini fe sɔna tɔhmbih le, mú di yɔh wori ya, yin wori ya, in wori ya, mbaɔ wori nzuk fe zihna kara ya pi rɔkɔ kú soh di mu si sɔ fe puh keni mbɔl fe sɔna wo. ¹³ Gelke mu di nzukri gi sɔ fe le, mú di kɔhkori, nzukri ké mun woyri hu yɔh, kpereri, rɔwri ma. ¹⁴ Ku ta puh mbɔl fe sɔna wo ra ya. Mí pol tehna Ngerzah bay teh tul wo bayu ké a ye mí ke bay puh mbɔlu ke nam ké nzukri ké tu ni ba záh woyri zih pɔymun a foyu. »

¹⁵ Bale nzuk a hani mbew ké kab nzak fe sɔna zih Zezu ra el ke bay bahri : « Pol tehna Ngerzah yo tul nzuk ké bay kab nzak fe sɔna ké puh lakna ye. »

¹⁶ Mí Zezu el bahri : « Nzuk a hani-u mbew wahbay lab baw tɔhmbih. Ke di daba nzukri bá gi sɔ fe. ¹⁷ Fe tɔhmbih lek ɔh dale, ke pih gun nzak pihna ye si di nzukuri-aw bahri : “Tɔhmbih lek ɔh da. Í gi wuri sɔ fe wara.”

¹⁸ Mí a ge ge le, bah lakna bay ye bay ye. Nzuk a titilu bahri se, ke yeh waka. Bay si ko waka-u zaɔ law ye. A ye ra ke gaɔ law vohna.

¹⁹ Nzuk a boru bahri se, ke yeh ndayri sede sede gel ndibi. Ke yo tɔrna bay leh ndayuri bay ko-u. A ye ra ke gaɔ law vohna. ²⁰ Nzuk a boru báy bahri se, ke yɔ wɔy ba foyu. Sɔwu mí a ye ra ke sí ya.

²¹ Gun nzak pihna el ndazi bayri hɔ bahgaɔ ye lah bale, haɔ nzuk puh-aw fɔh ni fɔ-fɔh, mí ke bah hɔ gun nzak pihna ra bahri : “Mú si ba gah-u ke mahful mgbonri ke zelfulri. Mú di kɔhkori, nzukri ké mun woyri hu yɔh, rɔwri, kpereri. Mú baɔ niri, kú gi, kú sɔ fe tɔhmbih bi.”

²² Gun nzak pihna ra ur si. Ke el gi, mí ke bahri : “Mbay, bolkusol woiri ra, mi lab ɔh da. Wara mí gel kabnari toɔ báy.”

† *Gel kɔna-u na bil Mbeta Siɔ (Psaumes) 118.26.*

²³ Bahgaŋ ye el bah h̄j ni bahri : “Mú mbi mahful si puh a boruri : puh a lukiri ke puh a bil suyri. Mú dí nzuk puh-awri, kú gi t̄jmbih bi-ay. Kú mbah puh bi nzuturu. ²⁴ Mi yo bah h̄j wuri bahri se, ké sakra nzukri ké mi dí niri polaw, nzak rim nzuk mbew woyri ta leh fe s̄ȳna t̄jmbih bi-ay ya.” »

²⁵⁻²⁶ Daba nzukri ba nḡj-u yo mb̄ȳh hani ké t̄aw Zezu, mí ke bah bay h̄j niri bahri : « Nzuk gi t̄aw bi, mí law ye lu ké tul bah ye ya, tul mah ye ya, tul w̄ȳ ye ya, tul gun yeri ya, tul ȳj̄n yeri ya, tul manah yeri ya, dara mí mun ye ya le, nzuku mah dih fal bi ya. ²⁷ Nzuk a āȳ ké sa mbi kpuh vbatay hul ye suk toŋ fal bi keni ya le, nzuku mah dih fal bi ya pi. ²⁸ Bayu ké a ge mí ké sakra woiri-ay bay mboh vul a bawu dan k̄j̄ lari mboh-u le ? Ke bay ko nḡerna ye mah ɔh pihna-u dara báy ya le ? ²⁹ Nḡerna ye mah ɔh mboh-u ya le, ke ta titil pihna-aw ya r̄ɔkɔ nzukri bá mbi riŋ ye dí keni siŋ sakna kand̄kay : ³⁰ “Fenaze ti mboh vul ye, mí nḡerna ɔh-u ta-a wo.”

³¹ Dara mbay bá ur bay ruh nḡermu ziŋ mbay a boru le, ke bay ko nḡerna ye dara báy ya le ? Ke vbi law ye, tul soze yeri ké lab s̄ɔd s̄ɔd boh gel boh-aw (10.000) mah haw nḡermu tul mbaŋ ye mbay ké yo gi ke soze yeri s̄ɔd s̄ɔd boh gel bon sede (20.000) ma-mah mini ani le ? ³² Nḡerna mbayu mah ya le, ke píh nzuk ye si pol k̄ah t̄aw mbaŋ ye mbay bay goŋ ni lekbay bá na sakra woyri. ³³ Kaŋ pi mí nzuk a suŋ suŋ ké sakra woiri-ay, ke lu kerbay ye tul fe yeri riw ma fal ya le, ke mah dih fal bi ya.

³⁴ Tom ba fe a suki, mí tom nuŋ mba le, a fe mí bay lab h̄j tomu bá el nuŋ báy le ? ³⁵ Tom ra t̄j̄h suk ya. Tomu mah h̄j tusiba nḡerna ya, mah ná ba aŋgere ya pi. Tom ra ku fer k̄ȳ k̄pah. Nzuk ké yo ke suk bay lah bay le, ké lah. »

15 Nzuk-mb̄ȳh lampohri ke nzuk suya a boruri gi t̄aw Zezu yo lah ni. ² Fariziri ke nzuk-s̄ɔk mbete bolkusol Nḡerzahri ba, ku s̄ȳh bay ké sakra haniri bahri se : « Gunw̄ɔro-ay mgba nzuk suyari nd̄ɔk sede. Ke yo s̄ȳ fe ziŋ niri. »

³ Bale Zezu bah lawbayay h̄j niri : ⁴ « Ké sakra woiri-ay a ge mí yo ke sami ba s̄ɔd mí mbew zi dale, ke ta yah sami a zi-u ra ya le ? Nzuk sami bay poŋ sami a bon toŋnd̄ɔk mbew falu toŋnd̄ɔk mbew ké gel-yah lakna, ke t̄ɔr si yah a āȳ ké zi ra kp̄uru kp̄uru ke ziŋu. ⁵ Ke ziŋ sami ra dale, ke mbi suk ké b̄ɔk sol ye ke mun rihna. ⁶ Gelke mu k̄ah puh dale, mu dí ȳah wori ke b̄ɔh puh wori bah : “Í gi wuri lab mun rihna ziŋ mi bay fe le, sami bi ké zi ra mi zi-ziŋ.”

⁷ Mi yo bah h̄j wuri bahri se, nzuk suya mbi law ye ké tul suya ma fal el kan law ye tul Nḡerzah le, záy mun ké nunmbam bay la-lab bay tul nzuk a mbewu-aw kaŋ pi. Mun rihna bay yo tul nzuk a mbewu-aw poŋ nzukri a bon toŋnd̄ɔk mbew falu toŋnd̄ɔk mbew kú-u yo mbi bolkusol Nḡerzah lab keni pihna mí d̄aka mbí law woyri ké tul suya ma fal el si t̄aw Nḡerzah ta t̄aw woyri ya.

⁸ Kaŋaw pi mí w̄ȳ a suŋ mí yo ke lari ba boh mí zi mbew dale, ke ta gbah gel ke nzaku nzaku, ya le ? Ke bay baŋ h̄ɔɔ ta lampe, ke tak bil vul kp̄uru kp̄uru ke ziŋu gaŋ. ⁹ Gelke mu ziŋ dale, mu dí ȳah wori ke b̄ɔh puh wori bahri : “Í gi wuri lab mun rihna ziŋ mi bay fe le, lari bi ké mi zi ra mi zi-ziŋ.”

¹⁰ Mi yo bah h̄j wuri bahri se, nzuk suya mbi law ye ké tul suya ma fal mí el kan law ye tul Nḡerzah le, tem nzak pihna Nḡerzahri yo zay mun bay tul nzuk a mbewu-aw ra kaŋ pi. »

¹¹ Zezu el bahri se : « Nzuk a hani mbew yo ke gun w̄ɔrori ba sede. ¹² Toŋnafal bah h̄j bah ye bahri : “Baah, mú kehr fe kaŋpele ké mi bay ȳa-u h̄j mi wara.”

Bah woyri kehr fe ye h̄j niri sede mb̄ɔk. ¹³ Nam kal ndj bale, toŋnafal ra f̄ah fe kaŋpele yeri-aw riw, mí ke t̄ɔr keni si puh s̄awnzuk a boruri. Ké gelaw mí ke beb fe yeri v̄ah. ¹⁴ Lari ye ɔh riw riw. Daka bahpihya lih gbiɔ ké tusiba-aw dale, a ye kara d̄aka titil i ni wara. ¹⁵ Mí ke si mb̄ɔhɔ mun ye ké t̄aw nzuk puh a hani ba mgbal nzuku. Bahgaŋ ye ba, pih ni si k̄ɔr k̄ɔɔŋri †. ¹⁶ Daka bay s̄ȳ fe s̄ȳna k̄ɔɔŋri i ni. Fe s̄ȳna k̄ɔɔŋri, ke mah s̄ȳ-u kara ku h̄j ni ya. ¹⁷ Wara mí law ye gi guh ni. Ke bahri se : “Gun-lab pihna bah biri s̄ȳ fe ba suki mbah bil woyri tub tub poŋ t̄ɔru. Mí a bi bale mi kab bay hu d̄aka mgbumay. ¹⁸ Mi úr, mi él si t̄aw bah bi. Mi báh h̄j ni bahri : Baah, mi lab Nḡerzah suya, mi lab suya ké nun woiri pi. ¹⁹ Tú mi ba gun woiri ra mi mah ya. Í mbi mi ba gun-lab pihna woiri kand̄ɔk nzuk a boruri ké i mbi ba gun-lab pihna woiri kaŋ.”

²⁰ Ke ur mí t̄ɔr gaŋ ba. Ke mbi ful ma t̄aw bah ye. Ke yo mahful ba díh-u ke puh yo gina bale, bah ye ko ni. Law bah ye s̄ah bay tul gun ye ra, mí ke k̄ah d̄ukna si mgba ni girib̄ h̄ȳhru ni ma haŋ ye mí ul suk ye. ²¹ Gun ye ba, ah nzak ye bahri : “Baah, mi lab Nḡerzah suya, mi lab suya ké nun woiri pi. Tú mi ba gun woiri ra mi mah ya.”

²² Bah ye ba, bah h̄j gun-lab pihna yeri bahri : “Í si gah, í mbi mah gar a suki gi ndoh ni. Í baŋ barmand̄ɔk ndoh nd̄ɔk ye, í f̄ah sab̄ɔk ndoh b̄ɔk ye pi. ²³ Í si mgba gun nday a numu, í vbeh, náh s̄ȳ, náh zay wuri mun bay fe le, ²⁴ gun bi hu hul buma ké kehr mi ziŋ ni-ay, mí ke el gi kab ziŋ mi. Ke zi-zi mí-i ziŋ ni da.”

Wara mí ku gi zay mun ke law rihna.

† Zibri ko k̄ɔɔŋ ba fe ɛm.

²⁵ Ngergun ba, yo waka. Ke yo el ma puh, ke yo dih ya bale, ke lah siñri kú-u dí, ndayri kú-u nda mgbe godi godi. ²⁶ Ke dí gun a hani, mí ke vbi ni bay s̄aw fe ké yo kalna ra. ²⁷ Gun ra bahri : “Toñnafal woiri gi-gi, mí bah woiri vbeh gun nday a numu bahri se, ke ziñ gun ye ba suki.”

²⁸ Kañaw mí ngergun dí here mgbiñriñ. Ke sañ kerpuh. Bah ye ba, t̄ih si bay ḡal ni. ²⁹ Mí ngergun bah bay h̄j bah ye bahri : “Mú lah. Mbihmbam nḡj-nḡj mí-i t̄ah ké tul wo ba mgbal. B̄ok mbew bi gel-mba nzak wo ya. Mí gun guy mbew bay mí lab mun rihna ziñ ȳah biri, mi ziñ ya dih. ³⁰ Gun wo-aw a ye ké s̄u ngerna wo ké tul w̄uy nunpukiri mí el gi le, mu vbeh gun nday a numu h̄j ni ley ?”

³¹ Mí bah ye bahri : “Gun bi, kpatara mu yo ziñ mi. Fe bi ḡbam ba fe wo. ³² Záy mun ke law rihna su-su bay fe le, hul buma kékehr ȳjñ wo ziñ mi, i da, mí ke el gi kab ziñ mi. Ke zi-zi mí-i ziñ ni da.” »

16 Zezu bah h̄j nzuk-dih fal yeri kara pi. Ke yo bahri : « Nzuk fe ziñna mbew h̄j nzuk ye a hani pihna-ko fal fe ziñna ye. Bay kó fal fe ziñna ye ra toh suk ye. Nzukri bahri, nzuku yo beb fe ziñna bahgañ ye. ² Dale bahgañ ye dí ni mí bahri : “Bay fe mí-i lah ké tul wo-ay le ? Mú el ke mbete-k̄j fal feri h̄j mi. Pihna wo bay ko fal fe ziñna biri kuñ da.”

³ Nzuk-ko fal fe ziñna ba, bah ma law ye bahri : “A āw wa, mi láb ani báy le ? Ngerna pa-pay bi ta-a. Rah nd̄ok-gon fe kara ba s̄uhru pi.”

⁴ Ke el ker bay bahri se : “Aah. Mi tu fe ké mi labu da. Dara b̄ok bi bá nda síba le, mi h̄j nzukri bá mgba mi ma t̄aw woyri.”

⁵ Bale nzuk-ko fal fe ziñna ra dí nzukri ké mb̄al bahgañ ye vbeh bil mbete ra mbew mbew ḡbam. Ke vbi nzuk a titil bahri : “Mb̄al bahgañ bi k̄ah ani mí ké tul wo le ?”

⁶ Nzuku bah : “Mb̄alu ba num litere bon say bon say gel s̄od (3.000) †.”

Nzuk-ko fal fe ziñna ra bahri : “Mbeta fe hahna wo mí na-ay. Kab síba. Mú vbeh ba gah-u bahri, mb̄alu ba num litere bon say bon say gel bon ndibi (1.500).”

⁷ Nzuk-ko fal fe ziñna ra dí nzuk a boru vbi ni bahri : “A wo, mb̄al wo k̄ah ani le ?”

Nzuku bah : “Mb̄alu ba b̄al nañ s̄od s̄od sede ke bon ndibi (250) ††.”

Nzuk-ko fal fe ziñna bahri : “Mbeta fe hahna wo mí na-ay. Mú vbeh mb̄alu ba b̄al nañ s̄od s̄od sede.”

⁸ Bahgañ bá ko fe labna nzuk-lab ni suya ra le, ke pir ni bay kerlaw ye.

Bayay s̄ok bahri se, nzuk tukalari r̄y mba gun gel tehnari ke kerlaw. Ku tu h̄j nzuk mbañ woyri gun tukalari bá mgba niri. ⁹ A woiri ba, mi yo bah h̄j wuri bahri se, í mbi fe ziñna tukala mgba ȳah kení. Sew ké fe ziñna tukala bay ch dale, ku mgba wuri nd̄ok sede ké h̄ndalri ké na ba nḡoh ké t̄aw Ngerzah. ¹⁰ Nzuk tu mgba s̄aw fe a ndj le, ke tu mgba s̄aw fe a luki pi. Nzuk s̄u fe nzuk a boru ndj ma bil le, ke gahla fe a luki h̄um h̄um pi. ¹¹ Kand̄okaw mí mu yo tul kó fal fe ziñna tukala-ay ke gelu ya le, a ge bay k̄y fe a kpakpañuri nd̄ok wo báy lo ? ¹² Mu mgba s̄aw fe nzuk ya le, nzuku bay wal fe ziñna h̄j mu ba fe wo báy lo ?

¹³ Mgbal ké h̄j tul ye h̄j bahgañ sede ta-a. Mgbal ra bay f̄uy nzuk a mbewu, ke él sa nzuk a boru. Ke bay yo ke nzuk a mbewu ke law mbew, bahgañ a boru ba, ke él kp̄ehr ni. Kand̄okaw mí mahful bay mú mb̄uh fe ziñna tukala ke Ngerzah ta-a. »

¹⁴ Fariziri yo ri pi. Ku ba nzuk d̄aka lari, mí ku ko Zezu ba k̄ok nzuk. ¹⁵ Zezu bah h̄j niri bahri : « A woiri i yo s̄ok mun woiri h̄j nzukri ko wuri ba nzukri ké yo tul bolkusol Ngerzah, mí Ngerzah ko law woiri ko. Bay fe ké nzukri ko ba fe a kpakpañu le, f̄ah mun Ngerzah zir zir ba fe ram̄. »

¹⁶ Ur ke sew Moyiz ke sew gun nzak pihna Ngerzah a boruri si k̄ah sew Z̄ah batisi, ku ka-kah baysuki lák mbañ Ngerzah. Mí a ge ge le yo nḡuh l̄okl̄ok bay rih bil lák mbañy ‡. ¹⁷ Bay h̄j nunmbam ke tusiba bá kal le, se ya. Mí se-se bay h̄j gun fe vbehna a ndj kú-u zel bil mbete bolkusol Ngerzah bá zi.

¹⁸ Nzuk a suñ suñ ḡbam ké njih w̄uy ye mí el ȳa w̄uy a boru soh gelu le, salbay nunpuki ta tul nzuku. Nzuk a āy ké ȳa w̄uy ké wah ye njih ni ba, salbay-mbi w̄uy w̄oro ta tul nzuku.

¹⁹ Nzuk fe ziñna mbew, ke ndoh gar lari ké nd̄uy mgbelek mgbelek. Namri ḡbam ba ȳihna ké puh ye. ²⁰ K̄ohko a hani mbew yo ri, riñ ye ba Lazar. Ku poñ ni bu polk̄ok̄o nzuk fe ziñna ra. N̄okori kum mun ye gberek gberek.

²¹ Daka-dam bukma fe s̄una ké ḡay k̄y huh tabele nzuk fe ziñna lab ni. Wara mí gayri ké k̄or kerpuh ba, gi sahla nḡoko ye. ²² Nzuk k̄ohko-aw hu dale, tem nzak pihna Ngerzahri gi mañ ni si z̄ah. Ke kab t̄aw Abaraham ké nunmbam. Nzuk fe ziñna kara hu pi, mí nzukri mbek hul ye. ²³ Wara mí nzuk fe ziñna ra kab ba z̄ah bil h̄ok̄o. Koseh kal tul ye, mí ke or nun bale, ke ko Abaraham ké kab s̄a-aw, ke ko Lazar kab bel Abaraham pi. ²⁴ Mí ke vb̄a nzak beleñ bahri : “Bah Abaraham, mú mgba in ziñ mi ge. Mú pih Lazar bay ké lab mbih ke gun nd̄ok ye gi p̄arma kusol bi bay fe le, koseh h̄ok̄o-ay kal nḡoh.”

† S̄aw nzak vbeh bahri, batos ba s̄od. Batos ba litere bon say. †† S̄aw nzak vbeh bahri, koros nañ. Koros mah ke litere s̄od s̄od say ke bon toñnd̄ok mbew (390). ‡ Mahful-s̄ab s̄aw nzak a boru mí na-ay : ku dí nzuk a suñ suñ ḡbam bá rih puh lakna Ngerzah.

²⁵ Bale Abaraham bahri : “Gun bi, mú ker bay sew ké mu kab tukala ra mu yo sɔ fe suki wori. Lazar ba, kab bil koseh. Anɔy le, law ye voh da. A wo ba, koseh ké kal ɲɔɲaw yo lab mu mɔr mɔr wara. ²⁶ Keni-aw kara baw heren keh na ke haniri keh-kehr. Nzuk yih bay der si tɔw woiri le, sina-aw ta-a. Mahful ké nzuk bay ur ké tɔw woiri gi tɔw wah-ay ta-a pi.”

²⁷ Bale nzuk fe ziɲna bahri : “Mí kan le bah Abaraham, mi goɲ mu, mú pih Lazar bá si kerpuh bah bi. ²⁸ Ké si te-teh bayu ba teh-u hɲ yɲ biri ké ndibi-aw rɔkɔ a woyri kara kú der gi gel koseh bi-ay.”

²⁹ Mí Abaraham bahri : “Ku yo ke mbete bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh ke mbete gun nzak pihna Ngerzah a boruri pi. Kú lah nzak woyri.”

³⁰ Nzuk fe ziɲna el bahri : “Kan ya. Bah Abaraham, se-se bay kú lah nzak woyri. Wara le nzuk tɲh ke záh mí tɲh nun woyri le, ku mbí law woyri ké tul tukala ma fal, ku él kan law woyri tul Ngerzah.”

³¹ Abaraham ba, bahri : “Ku sa lah nzak Moyiz ke nzak gun nzak pihna Ngerzahri ya le †, nzuk tɲh ke puh záh kara ku ta yɔ bay ye ya pi.” »

17 Zezu el bah hɲ nzuk-dih fal yeri bahri : « Se-se bay gboh nzuk hól ndaw lihna hɲ nzuk a boruri bá saɲ riɲ bi. Mí keni-aw kara koseh ba a ye nzuk-hól ndawaw. ² Bay koseh-u bá se ni ya le, ɲgáɲ baw kasaw ké sol ye mbi ni vbu bil mahmbih su mba poɲ ni ké mɲba gun a mah gelu bá saɲ riɲ bi.

³ Í mɲba tul woiri ba suki. Gelke yɲn wo lab suya le, mú bah ba teh-u hɲ ni, ké lah. Ke mbi law ye ké tul suya ma fal le, mú sel ni bayu. ⁴ Gelke-e lab mu suya bɔk toɲndɔk say bil nam mbew, mí ke gi tɔw wo bɔk toɲndɔk say bahri, law ye se ni bayu le, mú sel ni bayu kan kan bɔk toɲndɔk say. »

⁵ Kan mí gun nzak pihna Ngermbayri ba, bah hɲ ni a ye Gaɲ tul feri riw bahri : « Mú hɲ kanlaw wah bá ɲger ma pol. »

⁶ Mí Gaɲ tul feri riw bahri : « Gelke law woiri yo mbew ke law Ngerzah mí en tɲhri ɲgahla, mí i bah hɲ kpuh ké yo-aw bahri : “Mú lu ke sɔw wo si bar sɔw ké bil mahmbih-aw” le, kpuh-aw bay lah nzak woiri gaɲ ba.

⁷ Gelke gun-lab pihna wo ur ke gel-pay nday mini gel-kɔr sami le, a ge ké sakra woiri bay bah hɲ ni bahri : “Gun bi, mú gi gah, nah sɔ fe,” le ? ⁸ Uwa, mu ta bah kan ya. Wara le mu bay bah hɲ gun-lab pihna wo bahri : “Mú kar fe sɔna. Mú lek mun wo, mú gi ke fe sɔna-aw hɲ mí sɔ, mí nzo. Falu dara mú sɔ, mú nzo nzuku a wo báy.”

⁹ Bahgaɲ bay el ke tumbɔl hɲ gun-lab pihna ye le wo ? Ke ta el ke tumbɔl ya bay fe le, pihna gunu ba lám nzak bahgaɲ ye. ¹⁰ Kandɔkaw pi mí a woiri i ba gun-lab pihna. Nam ké i mbi ra bolkusol Ngerzah lab ɔh riw le, í bahri se : “Nah ba gun-lab pihna. Pihna ké nah labaw ba mbɔl ké tul wah.” »

¹¹ Sina Zezu ma Zurusalem bale, ke kal ke mahful sekle tusiba Samari ke tusiba Galile. ¹² Ke tɲh puh a hani, mí nzuk ndɔberi boh nzɔh nun ye. Ku yo ba dih-u tɔb. ¹³ Mí ku yo vbɔ nzak bahri : « Gaɲ wah Zezu wo, mú lab law in ziɲ na ge. »

¹⁴ Zezu ko niri, mí ke bahri : « Í si wuri ma tɔw nzuk fe puhna Ngerzahri hɲ niri, kú ko mun woiri. »

Mí ku tɔr. Sina woyri bale, ndɔbe nzom poɲ mun woyri teh pedede, saɲna-si gel fe puhna Ngerzah lu ké tul woyri.

¹⁵⁻¹⁶ Nzuk ndɔbe a hani-u mbew bá ko mun ye ké teh le, ke tɔh el ke fal ye. Ke pir Ngerzah ke kusol a mɲbe-u belen belen mí guɔ siba ké bɔk Zezu. Ke yo el ke tumbɔl hɲ ni. Sɔw tusiba nzuku ba tusiba Samari. ¹⁷ Mí Zezu bahri : « Tul nzuk ndɔberi ké saɲna-si gel fe puhna Ngerzah lu ké tul woyri ba boh, ya le ? A tɔr nzuk a toɲndɔk mbewri-aw ba ? ¹⁸ Él gi bay pir riɲ Ngerzah ko niri ya le ? Nzuk ké sɔw ye boɔay ke hɛk ye mí gi el ke tumbɔl le ? »

¹⁹ Mí ke el bah hɲ nzuk Samari ra bahri : « Ur siba. Mú si ba suki. Kanlaw wo ké tul bi yɔ mu ke ndɔk hul yɔ-yɔ. »

²⁰ Fariziri vbi Zezu bay seh suɲ mí lám mbay Ngerzah bay yɔ gel le ? Ke yih nzak woyri bahri : « Lám mbay Ngerzah ra, nzuk ta so nun dara mí ko keni ya. ²¹ Nzuk ké bay bahri : “Í ko puh lakna Ngerzah mí na-ay,” ta-a. Nzuk kara ta bahri : “Í ko puh lakna ye ké yo sɔ-aw,” ta-a pi. Lám mbay Ngerzah gi rih haɲsekle woiri-ay da. »

²² Zezu el bah hɲ nzuk-dih fal yeri bahri : « Namri-aw yo gina ké i yó ke daka bay ko nam mbew ké bil sew gun nzuk pimatul, mí i bay ko ke nun ya. ²³ Gelke nzuk bah hɲ wuri bahri se : “Í ko, ke tɲh yo fál sɔ-aw,” mini nzuk bah : “Í ko, ke tɲh yo falay,” le, í si wuri ya. Í duk fal woyri ya. ²⁴ Bayu ké tɲhna gun nzuk pimatul ké nun nzukri ra bay na kandɔk mbam. Mbam sak yela teh gel riw hɲ nzukri ko. ²⁵ Mí gun nzuk pimatul bá ko seh dara báy. Gun tukala-ayri bá saɲ ni bá ko ni ba kɔk fe dara báy.

²⁶ Fe ké lab ke sew Nuwe ba, bay tɲh ke sew gun nzuk pimatul kan pi. ²⁷ Nzukri toɲ sɔ fe, toɲ nzo fe, wɔrori yo yɔ wuy, bah gunri yo hɲ gun woyri yɔ wɔro, mí fe-u lab kan kan si kɔh nam ké Nuwe rih vul tul mbih bale, mbih yɔ tusiba yɔh yɔh, mí nzukri riw zi. ²⁸ Ke sew *Loɔ* kara lab kan pi. Nzukri toɲ sɔ fe, toɲ nzo fe, ku toɲ yeh fe ke haniri, ku toɲ pah wakari, ku toɲ mboh vulri. ²⁹ Namu ké *Loɔ* tɲh ke puh *Sɔɔm* bale, hɔrɔ ke kasaw-lu hɔrɔ ké

† *Daba nzukri lah bahri, Zezu tɲh ke puh záh. Keni-aw kara ku sa kan law woyri tul ye ya. Moyiz ke gun nzak pihna Ngerzahri bah bay Ngermbay pol sɔ. Nzukri ké sa yɔ bay woyri ya le, se-se bay kú lah bay Ngermbay pi.*

nunmbam g̃ay nde tul nzuk puh-uri, mí nzukri riw zi. ³⁰ Mí nam ké gun nzuk pimatul bay ten mun hj nzukri ko bay na kañ pi.

³¹ Namu-aw ra nzukay ké yo tul vul le, bá duk fe ye kiriñ. Ké lu kerbay-f̃ah fe yeri ké bil vul. Nzuk ké yo waka ba, bá el gi puh ya. ³² Í ker bay tul fe ké lab w̃y Lođ. ³³ Gelke nzuk tas̃ay kab tukala le, ke bay zi-u. Nzuk a ̃y ké poñ kerbay-kab tukala ma fal le, bay ɔ-ɔkna. ³⁴ Mi yo bah bayay hj wuri, ké suñu-aw, nzukri sede bay na hih mbew, ku mbí nzuk a mbewu, poñ nzuk a mbewu. ³⁵ W̃yri sede bay yo gel-nañ fe. Ku mbí w̃y a mbewu ba, poñ w̃y a mbewu ba. » ³⁶ †

³⁷ Bale nzukri ké dih fal Zezu ra bahri : « Ngerzok, fál suñ mí fe-u bay lab le ? »

Mí ke bahri : « Gel ké hul bu ri, sa gelaw mí tamiri mb̃y ri hani. »

18 Zezu el bah lawbay a boru hj nzuk-dih fal yeri bay kú t̃ah ké tul goñ Ngerzah ya, kú goñ ni kpatara. ² Ke bah : « Nzuk-kun salbay mbew yo puh a hani. Ke duk Ngerzah ya, s̃yru ké nun nzukri kara se ni ya pi. ³ W̃y seh a hani yo puh-aw pi. W̃y ra toñ gi t̃aw nzuk-kun salbay ra yo law ye ke bay bahri : “Nzukbaa bi yo lab mi suya, í dal baa bi ge.”

⁴ Nzuk-kun salbay kab gak sa lah bay ye ya lews̃a kañ. Falu bale, ke el bah ma law ye bahri : “Mi duk Ngerzah ya, s̃yru ké nun nzukri kara se mi ya pi. ⁵ Mí bay tul w̃y seh-aw ké yo tul bi ke bay ra, mi dál baa ye hj ni r̃ko ke ɔh z̃iñ mi ndikpo.” »

⁶ Gañ tul feri riw el bahri se : « Í lah wuri bay ké nzuk-kun salbay a suya-u bah ra. ⁷ Ngerzah ba, nzukri ké-e lu niri ba s̃aw ye kú-u yo vuh hj ni suñ ke seh wa, ke ta dal baa woyri ya ley †† ? Koseh woyri yo law ye. ⁸ Mi yo bah hj wuri bahri, ke úr wud̃ bay dal baa woyri. Keni-aw kara nam elna gun nzuk pimatul le, ke z̃iñ nzukri ké law woyri te sa tul Ngerzah gañ munu le ? »

⁹ Zezu el bah lawbay a boru hj nzuk a boruri báy bay fe le, ku ko mun woyri ba nzukri ké yo mbew z̃iñ Ngerzah, ku el k̃p̃ehr nzuk a boruri ba k̃ok fe. ¹⁰ Ke bah : « Ke s̃awseh-goñ Ngerzah, nzukri sede hil si rih bil ila vul kani ye. Nzuk a mbewu ba *farizi*, nzuk a sede-u ba, ba nzuk-mb̃y lampoh. ¹¹ Farizi loh ma pol yo ke ndarna ye kparak. Kañ mí ke ah haw ye bahri : “Ngerzah mi el ke tumb̃ol hj mu bay fe le, mi na kand̃ok t̃or nzuk a ̃wri-aw ya. Mi rih r̃iba ya, mi poñ bolkusol wo ya, mi lab nunpuki ya. Mi na kand̃ok nzuk-mb̃y lampoh a ̃y kara ya pi. ¹² Mi yo sañ mbih nam sede sede bil dimasi mbew mbew. Fe z̃iñna biri g̃bam mi m̃gba ba gel boh boh mí-i el lu tulu mbew mbew hj mu.” ¹³ Nzuk-mb̃y lampoh ba, ke yo fá-fal ba dih-u. Ke ko kona k̃jiri ma síba. Mí ke vb̃a hañ ye zad̃ zad̃ bahri : “Ey Ngerzah, mú sel nzak pol wo ké tul bi, a bi ké mi ba suya-ay.” ¹⁴ Kañaw mí-i yo bah bayay hj wuri, nzuk-mb̃y lampoh ra der si puh ye ba nzuk ké Ngerzah ng̃ah sal in z̃iñ ni poñ nzuk a boru-aw bay fe le, nzuk a suñ suñ g̃bam ké ɔr tul ma síba le, tul ye bay ik ma síba. Nzuk a ̃y ké d̃iñ tul ye ba, tul ye bay ɔr ma síba. »

¹⁵ Nzukri yo gi ke gun a na nd̃okri ma t̃aw Zezu bay ké lu m̃gb̃ok̃o k̃y tul gunuri ‡. Nzuk-dih fal yeri ko mí hah gina woyri. ¹⁶ Zezu ba, dí nzukri-aw gi ke gunri ké na nd̃ok woyri. Ke el bah hj nzuk-dih fal yeri kand̃okay : « Í poñ gunri bá gi t̃aw bi. Í gboh niri ya bayu ké lák mbay Ngerzah na bay sam gun a kand̃okayri. ¹⁷ Gelu munu. Mi yo bah bayay hj wuri, nzuk a suñ suñ ké ỹá lák mbay Ngerzah ma law ye kand̃ok gun ya le, ke ta rih bilu ya gañ. »

¹⁸ Mí ngernzuk a hani vbi Zezu bay : « Metere, nzuk a suki, a fe mí-i láb bay ỹa puh a ̃y bay mí kab ké ri sew ke sew ba ng̃oh le ? »

¹⁹ Mí Zezu bahri : « Ani mú-u dí mi ba nzuk a suki le ? Nzuk pimatul a suki mbew ta-a. Ngerzah mbew yañ mí ba nzuk a suki. ²⁰ Mu tu bayri ké na bil bolkusol Ngerzah tu pi. *Mú mbi w̃y nzuk m̃bañ wo ya, mú i hul ya, mú ri-r̃iba ya, mú kun bay k̃y nzak nzuk ya, mú h̃ek bah wo ke mah wo*††. »

²¹ Mí ngernzuk bahri : « Mi yo tul bayawri g̃bam ke seke bi k̃ah guri-ay. »

²² Zezu bá lah bayaw bale, ke el bahri : « Bay mbew mí toñ mu báy. Mú si f̃ah fe z̃iñna wori yeh riw. Mú wal lari-u hj k̃ohkori. Mu bay z̃iñ suki a nunmbam ng̃j mbamba. Fal walu dale, mú el gi dih fal bi-ay. »

²³ Ke lah bay ké Zezu bah ba, law sena m̃bañ law ye bayu ké fe z̃iñna ye ng̃j mbamba. ²⁴ Zezu ko ni kañ, mí ke bahri : « Kpuh mbamba bay nzukri ké yo ke fe z̃iñna bá hj Ngerzah lak mbay ké tul woyri. ²⁵ Bay hj z̃oñz̃oñ bá rih l̃ok̃ bahtal t̃iñ ra, gelu kpuh ya. Mí bay nzuk ṽana bá hj Ngerzah lak mbay ké tul ye, gelu kpuh mbamba. »

²⁶ Nzukri ké yo lah bay ké Zezu bah ra ku bahri : « Mí-aw ba, nzuk a suñ mí mah kab ke ɔkna ba ng̃oh le ? »

²⁷ Mí Zezu bahri : « Káb ke ɔkna le, mba nzuk pimatul. Ngerzah mí mah bay hj nzuk ỹa gel kabna ké na ba ng̃oh. »

²⁸ Mí Piyer bahri : « Mú ko. A wah ba, nah poñ fe wah riw, mí nah dih fal wo-ay. »

† Mbeta s̃aw nzak a haniri vbeh bahri, W̃orori sede yo waka le, ku mbi nzuk a mbewu poñ nzuk a mbewu. Mbeta s̃aw nzak a boruri ta keni ya. †† *Mahful-s̃ab s̃aw nzak a boru mí na-ay : ke ta kun salbay hj nzuk yeri ké vuh hj ni suñ ke seh ya le ? Ke ik law ye ké tul woyri le ?* ‡ *S̃aw nzak bahri, bañ nd̃ok kan tul woyri. Z̃ibri bañ nd̃ok kan tul nzuk ba mahful-lu m̃gb̃ok̃o k̃y tul nzuk.* †† *Bayay na bil Mbeta Exode 20.12-16.*

²⁹ Zezu ba, bah hij niri bahri : « Ba ketina. Mi yo bah hij wuri bahri, nzuk a sunj sunj gbam ké ponj saw ye, wuy ye, yjn yeri, bah ye ke mah ye, gun yeri bay tul lák mbay Ngerzah le, ³⁰ suki ké-e bay ziju bay ngj kal tul fe ké-e ponjaw. Ke bay ziju ké-e kab ke cka na ké na ba ngoh sew a tukala-ay pi, sew a ké yo gi-u ba ngoh pi. »

³¹ Zezu mbyh nzuk-dih fal yeri a boh falu sede ra dale, ke bah hij niri bahri : « Í lah. Nah yo hil wuri ma Zurusalem. Mí fe vbehnari riw ké gun nzak pihna Ngerzah a lewsari vbeh si tul gun nzuk pimatulay bay lab ch wara. ³² Ku bay ndoh ni ndok sawnzuk a boruri. Nzukawri-aw bay sak ni. Ku láb ni fe-se sghru. Ku sá-sam ky tul ye. ³³ Ku vbón ni ke ndehdoh dara mí ku í ni. Nam a sayu le, ke tih ke puh záh ke paymun a foyu. »

³⁴ Mí bayu guh law woyri ya. Sawbayu mbyh niri mbyh hij ku lah ya.

³⁵ Sina Zezu ma Zurusalem bale, ku kah Zeriko dih ya, mí raw a hani-u kab bel mahful yo rah ndok gonj fe. ³⁶ Ke lah tiri daba nzukri ké yo kalna, mí ke el vbi nzukri, a fe ? A fe le wo ? ³⁷ Ku bah hij ni bahri, Zezu ké Nasared mí yo kalna.

³⁸ Mí ke vba nzak belej bahri : « Zezu gun zih ngermbay David, mú lab law in zih mi ge. »

³⁹ Nzukri ké si pol pom ni bay ké tuh nzak ye. Mí ke tonj vba nzak ba mgbe-u ma síba síba bahri : « Gun zih ngermbay David, mú lab law in zih mi ge. »

⁴⁰ Mí Zezu tgh yo. Ke pih si gi zih ni.

⁴¹ Raw kah bale, Zezu nzah nzak ye bahri : « A fe mú-u yih bay mí lab hij mu le ? »

Mí raw bahri : « Ngermbay, mi yih bay ko gel. »

⁴² Kandakaw mí Zezu bahri : « Mú ko gel. Law wo ké te tul bi hij salbay suya lu ké tul wo lu-lu. »

⁴³ Sa gelu-aw mí nun ye teh, ke ko gel. Mí ke dih fal Zezu, ke yo pir riñ Ngerzah. Nzukri gbam ké ko fe-u, ku lonj riñ Ngerzah pi.

19 Zezu rih bil Zeriko. Ke sak sina kparak ke ful bil kah puh. ² Nzuk a hani mbew yo ri. Riñ ye ba Zase. Ke ba ngernzuk nzuk-mbyh lampohri. Fe zihna ye yo ri. ³ Ke taw bay ko a ge mí ba Zezu ra le ? Bay daba nzukri mí kó Zezu mba ni bay fe le, ke ba gzi. ⁴ Dale ke duk kal pol si hil sam kpuh nzuy ké ba sikomor kab ri genj bay ko ni. Ke bahri se, Zezu bay kal ke fulay. ⁵ Zezu bá kah bok kpuh ra le, ke or nun ye ko ni síba, mí ke bahri : « Zase, mú der ba gah-u. Guri ganj, mi na puh wo na-na. »

⁶ Zase der ba gah-u ganj ba. Ke mgba Zezu gahru ndok sede ke law rihna. ⁷ Nzukri ko. Mí gbam woyri ku ngghru bay bahri se : « Ké puh suya nzuk mí ke lu tghma ye le ? »

⁸ Mí Zase ur síba yo nzak fe suna, ke el bah hij Ganj tul feri riw bahri : « Ngernzuk, í ko. Fe zihna biri mi kéhr gel sede. Kehrna gel a mbewu mi hj kghkori. Mi gcbrc ra fe nzuk le, mi él keni hij ni soh ri gel niñ. »

⁹ Zezu ba, bah hij ni bahri : « Guri ganj, nzuk kerpuh-ayri tih ke ndok hul. Bay fe le a ye-ay kara ke ba gun zih Abaraham pi. ¹⁰ Sawu mí gun nzuk pimatul gi. Ke yo yah nzukri ké zi-zi bay ya niri ke ndok hul. »

¹¹⁻¹² Nzukri yo lah bayri ké Zezu bah, mí ke el bah bay a boru ke lawbay bay fe le, ke dih ya bay kah Zurusalem, mí nzukri-aw ker bahri, zah le, puh lakna Ngerzah bay tih wara. A ye bale ke bahri : « Nzuk a hani mbew, saw ye ba saw mbay. Ke tih si puh a dih-u bay ndoh gay mbay dara ké el gi puh báy. ¹³ Torna ye dale, ke di gun-lab pihna yeri ba boh. Ke wal niri lari ké mah ke lari pihna few niñ niñ †. Ke bahri : “Í ya wuri lari-ay, í scb nunu genj elna bi.”

¹⁴ Nzuk saw puh yeri fuy ni fuy, mí ku pih ngernzukri fal ye si bah, a woyri-aw, ku sa bay ké lak mbay tul woyri ya.

¹⁵ Bol fal ndoh gay mbay ye bale, ke el gi puh, mí ke di gun-lab pihna yeri ké-e ndoh lari ndok woyri mbew mbew gbam kú gi, kú kj mbihlari-u, ké ko. ¹⁶ Mí gun-lab pihna a titilu bah : “Mbay, lari ké i hij mi ra, mi zih a mbanu ba boh dom tulu mí na-ay.”

¹⁷ Mbay pir ni bahri : “Su-su, mu ba gun-lab pihna a suki bay fe le, mu mgba saw fe bi a ndj ba suki. Mú ya puhri boh, mú lak mbay tulu.”

¹⁸ Gun-lab pihna a sede-u gi bahri : “Mbay, lari ké i hij mi ra, mi dam zih a mbanu ba ndibi dom tulu mí na-ay.”

¹⁹ Mbay ba, pir ni bahri : “A wo bale mú lak mbay tul puhri ndibi.”

²⁰ Mí gun-lab pihna a boru gi bahri : “Mbay, í ko lari woiri mí na-ay. Mi nggh na nzak garay mí-i mbek. ²¹ Mi duk hekme woiri bahri se, mbayay da kpuh mbamba. Gel ké-e lab fe hani ya kara ke zih fe ké ri. Waka ké-e ruh fe ya kara ke zih fe pay.”

²² Mbay bah hij ni bahri : “A wo-ay, ke nzak wo ganj mí mi ko mu ba gun-lab pihna law a pipiri-u. Mu tu mi ba nzuk ké kpuh mbamba. Gel ké mi lab fe hani ya kara mi zih ri fe. Waka ké mi ruh ya kara mi zih ri fe pay ra wa, ²³ bay fe mú-u ponj lari bi-ay hij nzuk-dam lari scb nunu ya le wo ? Mu ponj ra lari hij nzukaw le, elna bi-ay, mi zih mbihlari dom tulu báy.”

† Saw nzak gerek vbeh bahri, ke wal niri mina boh. Mina mbew mah ke lari pihna few say ye le, few niñ.

²⁴ Ke el bah h̄j gun-laḅ pihhari ké yo bel ye bahri se : “Í nah wuri lari ra ke ndɔk ye, í el h̄j nzuk a ɔy ké yo ke lari ba boh-aw.”

²⁵ Mí ku vbi ni bahri : “Gaṅ wah, nzukay yo ke lari ba boh wa, ani le ?”

²⁶ Kandɔkaw mí Zezu bah keni bay : “Mí yo bah h̄j wuri bahri se, nzuk a suṅ suṅ gbam ké ko fal fe ké mbay ndoh ndɔk ye ba suki le, mbay bay h̄j ni a boru dɔm ri báy. Mí nzuk a ɔy ké h̄j fe mbay t̄j suk ya le, fe a nd̄j ké na ndɔk ye ra ku bay nah kpɔd. ²⁷ Aṅay wara mí bay nzukbaa biri ké sa bay mí lak mbay tul woyri ya-aw, í si m̄g-ba niri gi keni, í i niri ké pol bi-ay.” »

²⁸ Bay ké Zezu bah-aw ke yo tul sina yo hil ma Zurusalem.

²⁹ Zezu k̄h *Bedfaze* ke *Bedtani*. Puh-uri na fál kasaw kú-u dí ba kasaw Oliveh. Dale ke pih nzuk-dih fal yeri sede si pol. ³⁰ Ke bahri se : « Í si puh ké na pol woiri s̄a-aw. K̄hna woiri le, i bay ko gun bamnde kú-u nḡah yo. Nzuk kab̄ tulu bɔk mbew ya báy. Í sel gi keni h̄j mi. ³¹ Nzuk vbi wuri bay fe mí i sel gun bamnde le, í bahri, gaṅ bamnde-u mí yih bayu. »

³² Kandɔkaw mí gun nzak pihhari tɔr. Ku k̄h, ku ko gun bamnde-u kandɔk ké-e bah ra. ³³ Ku sel ba, mí nzuk bamnde-u vbi bahri : « Bay fe mí i sel bamnde-ay le ? »

³⁴ Ku bahri, gaṅ bamnde-u mí yih bayu.

³⁵ Mí ku el keni gi t̄aw Zezu. Ku mbala gar woyri k̄y tul bamnde ra, mí ku mbi Zezu kab̄ ri †. ³⁶⁻³⁷ Ku si ma Zurusalem dale, nzuk-dih fal yeri fih gar woyri k̄y ke ful ful ††. Ke k̄h tul ful ké der ke kasaw Oliveh bay si ma Zurusalem ba, d̄ba nzuk-dih fal yeri ba nḡj-u lab̄ mun rihna. Ku yo loṅ riṅ Ngerzah ke kusol a m̄gbe-u bay fe saṅri gbam kú-u ko. ³⁸ Ku bahri : *Mgbɔkɔ Gaṅ tul feri riw k̄y tul Ngermbay ké gi ke riṅ dína Gaṅ tul feri riw. Deṅ na nunmbam. Riṅ dína ye m̄gbe si k̄h nunmbam a síba s̄a‡.*

³⁹ Farizi a haniri yo sakra d̄ba nzukri-aw, mí ku bah h̄j Zezu bahri : « Metere, mú hah gun likɔl wori ra. »

⁴⁰ Zezu fer nzak woyri bahri : « Mí yo bah bayay h̄j wuri, ku ɔk ra nzak woyri le, kasawri-ay bay vb̄a nzak soh bol woyri. »

⁴¹ Zezu bá duh tul ko tul puh-u bale, ke vuh rew tulu bahri : ⁴² « Zurusalem, Zurusalem wo, mu tu ra namay tu-tu le, a wo mú-u tú fe a ɔyri ké yo h̄j deṅ gi t̄aw wo, mí fe-uri m̄uh nun wo wara. ⁴³ Nam wori k̄h, mí nzukbaa wori bay lab̄ nḡalaṅ d̄oṅ tul wo gbuk. Ku nz̄uh gun wori. ⁴⁴ Ku nd̄ih mu ke gun wori ké kab̄ puh wo. Kasawri ké k̄y tul hani ké vul fe puhna Ngerzah, nzukri bay haw kasawuri riw k̄y síba bay fe le, mu sa tu nam ké nzuk-ko tul wo gi ra ya. »

⁴⁵ Zezu k̄h Zurusalem, ke si rih bil ila vul kani Ngerzah, wara mí ke n̄h nzuk-yeh fe puhhari. ⁴⁶ Ke bahri se : « Ngerzah bah bil mbete ye bahri, *vul ye ba vul-bah bay z̄iṅ n̄††.* A woiri ba, i s̄ɔb gelu ba hoh nam ribari. »

⁴⁷ Ke namuri-aw, Zezu yo bil ila vul kani Ngerzah yo firma bay lák mbay Ngerzah h̄j gun Izarayelri lah. Ngerzok woyri ke ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ba, yah ful bay i ni.

⁴⁸ Mí ku z̄iṅ ful ya, bayu ké gun Izarayelri gbam yo dekeke te suk woyri yo lah bay ye.

20 Nam a titilu, ke yo firma bay lák mbay Ngerzah h̄j nzukri bil ila vul kani Ngerzah. Ke ka-kah baysuki Ngerzah bale, ngernzuk fe puhna Ngerzahri, nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri gi ke ngernzuk puh woyri gun Izarayelri ké t̄aw ye. ² Ku bahri : « Mú sɔk na, n̄ah lah, ke bolkusol ge mú-u lab̄ keni pihna wo-ayri le ? A ge mí h̄j mu ngerna-u le ? »

³ Zezu ba, yih nzak woyri bahri : « A bi kara mi vbi wuri bay mbew. Í yih vb̄ibay h̄j mi, mí lah. ⁴ Batem ké Z̄ah soh nzukri ra wa, s̄awu ba nunmbam mini ba nzuk pimatul le ? »

⁵ Mí ngernzukri ra fah bay ké sakra woyri bahri : « Nah bah ra ri se, s̄awu ba nunmbam le, ke él vbi na bay fe mí nah sa ȳa bay ké Z̄ah bah ra ya. ⁶ Mí n̄ah bahri, s̄awu ba nzuk pimatul le, nzukayri riw bay vbuk na ke kasaw bay i na. Ku m̄gba bahri se, Z̄ah ba gun nzak pihna Ngerzah. »

⁷ Mí ku yih nzak Zezu bahri : « Nah tu s̄awu ya. » ⁸ Zezu el bah h̄j niri bahri : « A bi kara mi ta sɔk wuri ke bolkusol ge mí-i lab̄ keni pihna-ayri ya pi. »

⁹ Wara mí Zezu bah lawbayay h̄j gun Izarayelri : « Nzuk a hani-u mbew lab̄ waka kpuh viȳeh ††. Ke ndoh waka ra h̄j nzuk-laḅ pihna-uri, mí ke tɔr si gahru few mah fe. ¹⁰ Few-hal lehna kpuh k̄h dale, nzuk waka pih gun nzak pihna ye mbew si t̄aw nzuk-laḅ pihna wakari bá f̄ah lehna kpuh-u gi keni h̄j ni. Bale nzuk-laḅ pihna wakari ra m̄gba ni, ku vboṅ ni, mí ku el n̄h ni ndɔk ndikpo. ¹¹ Nzuk waka pih gun nzak pihna ye a boru si. Mí nzuk-laḅ pihna wakari ra vboṅ ni. Ku lab̄ ni se s̄uhru, mí ku n̄h ni el ndɔk ndikpo. ¹² Nzuk waka pih gun nzak pihna ye a

† Zezu rih bil Zurusalem ké tul bamnde. Ké t̄aw z̄ibri, mbay rih puh ké tul deṅ le, ke gi ke ngermu. Mbay rih puh ké tul bamnde bale, ke gi ke deṅ. Í m̄gba Mbeta Zacharie 9.9 tuh ke gel k̄j̄na-ay. †† Í m̄gba Mbeta 2 Rois 9.13 tuh ke gel k̄j̄na-ay. ‡ Gel k̄j̄na-u na bil Mbeta Sinj (Psaumes) 118.26. †† Gel k̄j̄na-u na bil Mbeta Esaie 56.7. †† Ké bil mbete Ngerzah, Ngerzah dí nzuk yeri gun Izarayelri ba viȳeh ye. I m̄g-ba Mbeta Esaie 5.1-4 tuh ke gel k̄j̄na-ay.

sayu. Mí ku ñur ni mí ku vbu ni bu kala waka. ¹³ Bale nzuk waka bahri se : “Mi láb ani bá y le ? Mi pih gun sana bi bá si. Kañaw le, ku hék ni.”

¹⁴ Nzuk-lab pihna wakari bá ko gun nzuk waka yo gina bale, ku lek bay mbew bahri : “A ye ké gi-aw ra, ke ba gun-yā fe bah ye munu. Náh i wuri ni dale, waka-ay bay tñh ba fe wahri.”

¹⁵ Gun ra kañ ba, mí nzuk-lab pihna wakari mgba ni, kɔkɔ ni si fal kpañ, mí ku i ni. »

Zezu el bahri : « Kañaw ba, nzuk waka-aw bay lab ani mí ziñ nzukawri bá y le ? ¹⁶ Nzuk waka-u bay ur, ke si-u, ke í nzuk-lab pihna wakari-aw, mí ke él ndoh waka ra hñ nzuk a boruri. »

Ngernzukri ra bá lah lawbayu ké Zezu bah, mí ku bahri se : « Kay, fe-u bá lab ya. »

¹⁷ Zezu ko niri zñh, mí ke bahri se : « Kañaw wa, ani mí mbete Ngerzah bahri, *kasaw ké nzuk-mboh vul kani Ngerzahri poñ kan kpañ ra, kasawu mí el tñh ba mah kasaw-mboh diñ vulu†* ?¹⁸ Nzuk a suñ suñ gbam ké be kasaway mí lih le, bay gur mun ye rukruk. Nzuk a ay ké kasaway toh tul ye le, bay nañ nzuku ba som rñini. »

¹⁹ Kandakaw mí nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ke ngernzuk fe puhna Ngerzahri yah ful bay mgba ni ke seh-u, mí hékme nzukri lab niri. Ku tu bahri se, Zezu bah lawbayaw si tul woyri.

²⁰ Kandakaw mí ngernzukri ra ko Zezu yim, ku pih nzukri rih hañsekle nzuk yeri, ku lab mun woyri ba nzukri ké yo mbew ziñ Ngerzah. Ku pih nzukri-aw bay kú mgba ni ke bay le, ku ndoh ni ndɔk guvener nzuk ndiseñe a luki.

²¹ Mí nzukri ra gi vbi ni bay bahri : « Metere, nah tu bahri, bay ké i bah na gelu, ketina mí i yo firma nzukri. I lu nun nzuk ya. Wara le i yo firma nzukri sí siñ sina a ketina Ngerzah. ²² Bolkusol Ngerzah hñ na gun Izarayelri ful bay puh lampoh hñ ngermabay sañwzuk a boruri kandak sezar mini ani le †† ? »

²³ Zezu tu kerlaw woyri tu, mí ke bah hñ niri bahri : ²⁴ « Í ten lari ké nzukri puh keni lampoh ra hñ mí ko. »

Ku ten lari ba, ke el vbi niri bahri : « Tem nzuk a suñ mí ku vbeh kan ri-ay le ? Riñ nzuk a suñ mí ku vbeh ri-ay le ? »

Mí ku bahri : « Temu ba tem sezar. Riñu kara pi. »

²⁵ Bale ke el bahri : « Kañ dale fe sezar le, í hñ sezar. A wo nzuk pimatul ké Ngerzah lab mu ba fe tem ye le, mú hñ Ngerzah gañ ba ‡. »

²⁶ Kandakaw mí mgbá ni ke bay ké gel daba ké nun gun Izarayelri mba ngernzukri-aw mba-mba. Gosobay zi niri zi-zi, mí ku el kab silili.

²⁷⁻²⁸ Mí sadusi a hani-uri gi taw Zezu. (A woyri-aw, ku bahri, nzuk hu le, záh ye ta-a. Ke ta ziñ pañmun a foyu ya pi.) Mí ku vbi ni bay bahri : « Metere, Moyiz vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah bahri, gelke nzuk ya wuy mí ke hu dan mbuñ gun le, yñ ye bá ya wuy kañpele ra, ké mbuñ keni gun ba mñhri yñ ye ké hu-aw.

²⁹ Kandakaw mí nzuk bil mahri ba toñndɔk say yo ri. Ngernzuk ya wuy, mí ke hu dan mbuñ keni gun. ³⁰ Toñ-nafal el ya wuy kañpele ra, ke hu dan mbuñ keni gun. ³¹ Nzuk a sayu ya wuy ra, ke hu dan mbuñ keni gun pi. Kañ mí nzukri ké toñndɔk sayaw, ku ya wuy ra ke gel woyri mbew mbew gbam, mí ku hu dan mbuñ gun ba mñhri yñ woyri. ³² Oh tɔru bale, wuy ra hu pi. ³³ Kañaw ba, seh ké záhri bay ziñ pañmun a foyu ra wa, wuy ra bay na ba wuy nzuk a suñ le wo ? Bayu ké nzukri ké toñndɔk sayaw ya ni ke gel woyri mbew mbew gbam. »

³⁴ Mí Zezu bah hñ niri bahri : « Gun tukala-ayri yo ya hani, ku yo hñ gun woyri ya hani pi. ³⁵⁻³⁶ Nzukri ké Ngerzah kñ riñ woyri ké sakra gunri a sew ké nunmbam ke tusiba lab ba foyu kú-u ziñ pañmun a foyu ra, ku ta ya hani ya, ku hñ gun woyri ya hani ya pi bayu ké hul ta dí riñ woyri ya. Ku kab mah ke tem nzak pihñari kañ. Ku na ba gun Ngerzah kandak kú-u ba gunri ké tñh ke puh záh mí el kab ke pañmun a foyu. ³⁷ Sɔk bahri se, záhri bay tñh ke pañmun a foyu. Moyiz ten bayu te-teh bil mbete Ngerzah. Gel kñna a ay ké Ngerzah tñh nun ye ké bil rim hɔɔ ké gay kpuh, mí hɔɔ-u se gay kpuh ra ya, Moyiz dí Miyori bahri se : “A wo Ngerzah, záh ziih Abaraham, Isak, Zakob.” ³⁸ Kañ dale ziihri yo ri. Ngerzah ta ba záh nzuk a huluri ya, wara le ke ba záh nzuk a yo ke ɔknari bayu ké gbam woyri ku kab ke pañmun a foyu bay ye. »

³⁹ Nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzah a haniri yih tul Zezu bahri : « Metere, mu yih nzak woyri-aw su mbamba. »

⁴⁰ Kandakaw nzuk ké hñ tul ye bay vbi Zezu bay a boru ta mba.

⁴¹ Zezu ba, el ke bay a boru bahri : « Ngermabay kú-u mbuñ ni ba gun zih ngermabay David ra wa, lab ani dara mí ke ba ngermabay tul zih ye bá y le ? ⁴² A ye ngermabay David gañ mí ke ten siñ vbeh kan bil Mbeta Siñ kandakay : *Miyori bah hñ Ngermabay bi bahri, mú kab bel bi ba ndɔk lakna bi,*⁴³ *mi yo oh ngerna nzukbaa wori hñ kú tñh ba gel-ku bɔk wo††.*

⁴⁴ A aw ké ngermabay David dí gun zih ye ba “Ngermabay” ye ra ba wa, ani mí Ngermabay ba mñhri ye bá y le ? »

† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 118.22. Í mgba Mbeta Efezeri 2.20-22, Mbeta 1 Piyer 2.5, Mbeta 1 Kɔrenteri 3.11

†† Í kñ gun bay ké ke gel kñna Mbeta Matiyé 22.17

‡ Í kñ gun bay ké ke gel kñna Mbeta Matiyé

22.21

†† Bayay na bil Mbeta Siñ 110.1

⁴⁵ Bay ké Zezu bah, ke bah ké suk gun Izarayelri gbam wara mí ke el bah h̄j nzuk-dih fal yeri bahri : ⁴⁶ « Í ko tul woiri ger r̄k̄o í mbi siñ sina nzuk-s̄k̄ mbete bolkusol Ngerzahri. Ku yih bay ndoh mah gar a peh-u tul tul h̄arma keni. Ku yih bay h̄j nzukri bá vah niri nd̄k̄ sede sede ké gel d̄aba. Ké bil vul mison̄, ku yih kab gel kabna ngernzukri. Ku yih kab gel kabna riñ d̄ina ké gel t̄jmbih pi. ⁴⁷ Ku yo s̄u fe w̄y sehri wuruk wuruk. Ku yo goñ Ngerzah ba peh-u s̄k̄ keni mun woyri. A woyri ra salbay suya woyri nḡj kal nḡoñ. »

21 Zezu yo ko gel bil ila vul kani Ngerzah. Ke ko nzuk fe ziñnari yo bu fe h̄jna woyri k̄y bil ngoro fe h̄jna. ² Dale ke ko w̄y seh mbew ba k̄hko-u gi bu gun lari mbew mbew sede k̄y ri. ³ Mí ke bahri se : « Ketina, mi yo bah h̄j wuri bahri, fe h̄jna w̄y seh-ay nḡj kal tul fe h̄jna nzuk a awri gbam, ⁴ bayu ké nzuk fe ziñnari-aw, kukehr nzak fe ziñna woyri mí gi k̄y. A ye w̄y seh-ay ba, ÷h t̄r fe ké-e yo keni bay so mun ye gañ mí ke h̄j-aw. »

⁵ Mí nzuk a haniri el bah bay nd̄yina kasaw a feluri kú-u mboh vul kani Ngerzah ke bay gama fe h̄jari kú-u mbar keni nd̄h kona mbamba †. Mí Zezu bahri : ⁶ « Kasawuri ké i ko k̄y tul hani, k̄y tul hani-aw, nam yo gina ké nzukri bay haw kasawuri riw k̄y síba. Kasaw mbew ké bay toñ síba ta-a. »

⁷ Mí ku vbi ni bay bahri : « Metere, bebna a kañaw wa, seh suñ mí bay labu le ? Fe s̄k̄na fe mí bay s̄k̄ na nam ké bebna-aw bay t̄j-u le ? »

⁸ Bale Zezu bahri : « Í ko-ko r̄k̄o nzuk bá h̄j wuri í reh ful bayu ké nzukri ba nḡj-u bay mbi riñ d̄ina bi bahri, a woyri ku ba Ngermbay. Ku bay bah kand̄kay : “Sewu k̄h da.” Dale í si fal woyri ya.

⁹ Gelke i lah bay ngermuri mini bay tusiba ké nzukri ur ziñ haniri le, tem mun woiri bá t̄j ya bayu ké na ani ani gañ kara ngermu-uri bay lab pol dara. Keni-aw kara sew a ÷h t̄r sewri ta k̄h ke seh-u ya. »

¹⁰ Zezu el bah ra báy bahri : « S̄awnzukri bay ur ruh ngermu ke s̄awnzuk a boruri. Puh laknari bay ruh ngermu ke puh lakna a boruri pi. ¹¹ Kand̄kaw mí tusiba bay lañ yik yik ke gelri bođ bođ. Daka bahpihya bay lih puh ke gelri bođ bođ. Sena a kal haniri bay duh nzukri. Fe-se h̄k̄meri ke fe sañ a lukiri bay t̄j ké nunmbam.

¹² Dara fe-uri bá t̄j le, nzukri bay mgba wuri. Ku bay lab wuri koseh. Ku nd̄h wuri nd̄k̄ ngernzuk vul mison̄ri h̄j ku lab bay kan tul woiri, ku mbíh wuri k̄y vul mgbal, ku k̄k̄b wuri si pol mbay tusibari ke guvener-ri pi bayu ké i yo tul riñ bi. ¹³ Fe-u bay mgbur ful h̄j wuri, í te-teh bay bi h̄j nzukuri bá lah. ¹⁴ Kañaw le, í mgba tul woiri. Í nzah lakna bay ké i bah-u ké pol nzukri ra ya. ¹⁵ Bayu ké a bi mí-i bay ndoh bay ké i bah-u ké nzak woiri, mi h̄j wuri r̄ȳna. Nzukbaa woiri bay ta mba tul woiri ke bay ya, ku ta m̄ȳ nzak woiri ya pi. ¹⁶ Bah woiri ke mah woiri, ȳj̄n woiri, nzuk in woiri, ȳh̄ woiri, a woyri ku bay te wuri. Ku bay i nzuk a haniri ké sakra woiri. ¹⁷ Nzukri gbam bay f̄ȳy wuri bayu ké i yo tul riñ bi. ¹⁸ Mí pimatul woiri mbew ta zi ya. ¹⁹ Kand̄kaw mí s̄uhlaw woiri h̄j wuri i ziñ fe woiri.

²⁰ Gelke i ko nzuk ngermuri gi d̄oñ Zurusalem gbuk dale, í tu bahri se, dirna Zurusalem toñ d̄ih ya. ²¹ Wara mí nzukri ké puh gun Izarayelri, a woyri ku-u yo tusiba Zude le, kú duk ma tul kasawri, a woyri ku-u yo Zurusalem bá duk ma bil suy, a woyri ku-u yo bil suy bá rih gi Zurusalem ya. ²² Bay fe le namri-aw ba nam-kuñ salbay. Bayuri kú-u vbeh bil mbete Ngerzah yo lab ÷h ke gelu. ²³ Kúy. Namaw ra mah bilri ke mah gun nzak pamri bay ko seh mbamba bayu ké koseh a luki bil namri-aw bay toh tusiba-ay, vb̄ana bay toh tul gun Izarayelri ké tusiba-ay. ²⁴ Ku líh hul ke mahw̄y. Nzukri bay mgba niri, mí ku zikri ké tusiba s̄awnzuk a boruri gbam ba mgbal. Zurusalem ba, bay na ba gel ké s̄awnzuk a boruri ndakla kp̄uru si k̄h sew ké lák mbay s̄awnzuk a boruri-aw bá tuñ gb̄h-u.

²⁵ Kand̄kaw mí fe sañri bay lab ké gunw̄y nunmbamri pi, ké few pi, ké seh pi. Ké tusiba gbam s̄awnzukri bay nuñ nzak rim woyri bay tul mahmbihri ké mgbe girim girim el lañ banlañ banlañ. ²⁶ H̄k̄me fe sañri-aw ke kerbay feri ké yo t̄j tul woyri bay h̄am niri kp̄rs̄o bayu ké ngerna fe nunmbamri mí lañ yik yik.

²⁷ Wara mí gun nzuk pimatul bay t̄j nun nzukri, ke yo gina bil dikmambam ke ngerna mbay ye bil riñ d̄ina a luki. ²⁸ Tul fe-uri t̄j yol dale, í yo wuri síba kparak, í ÷r tul woiri bay fe le, nam selna woiri ké nd̄k̄ tukala k̄h da. »

²⁹ Zezu el bah lawbay bahri : « Í hek̄re kpuh n̄ȳy ke kpuh a boruri, í ko. ³⁰ Gelke kpuhri tuñ mí el loñ gay le, i tu bahri, nzak mbam k̄h da. ³¹ Kañ pi mí gelke i ko feri-aw t̄j le, í tu bahri se, puh lakna Ngerzah k̄h da. ³² Ba ketina, mi yo bah h̄j wuri bahri, gun tukala-ayri ta kal ya, feri-aw gbam bay t̄j dara báy. ³³ Nunmbam ke tusiba bay ka-kal, mí bay biri ba, bay na kpatara.

³⁴⁻³⁵ Í mgba mun woiri r̄k̄o law woiri bá ker bay nd̄ȳy yim mini bay nzo yim mini bay s̄u fe tukalari, namu-aw gi t̄j tul woiri gbus le, bay mgba wuri kand̄k̄ ndaw. Namu-aw ra bay toh tul nzukri riw ÷h ké tusiba gbam. ³⁶ Í kab ke nzakb̄k̄, í goñ Ngerzah mgbiñriñ bay huhrumun woiri bá kpuh h̄j í t̄j ke bil fe-awri ké bay la-lab, í goñ ni huhrumun bay h̄j í yo pol gun nzuk pimatul ra pi. »

† Ku mboh vul kani Ngerzah ke vul nzuk kani a boruri bil ila vul kani Ngerzah ke kasaw kú-u fel. Kasawri-aw pu puki, nd̄ȳy pi. Kasaw a haniri h̄ȳh mah h̄ȳhna mota pi.

³⁷ Kandɔkaw mí Zezu yo firma nzukri ke namri-aw bil ila vul kani Ngerzah. Sunj ba, ke yo tɔh si na tul kasaw kú-u dí ba kasaw Oliveh. ³⁸ Tipele teh le nzukri gbam mbɔh ma tɔw ye bil ila vul kani Ngerzah yo lah bay ye.

22 Tɔhmbih-tɔk peɔ dan is, tɔhmbih-u ku dí ba tɔhmbih-i guy buma, namu tonj dih ya bay labu. ² Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri yah ful bay i Zezu bayu kú-u lab hekme nzuk woyri zibri ké yo dih fal ye. ³ Mbay záh tukala ba, gi rih tul Zudas nzuk Isikariyod. A ye ra ke yo sakra nzuk-dih fal Zezu a boh falu sederi. ⁴ Mí ke tɔh si lu mberem zɔɔ ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke soze-kɔr vul kani Ngerzahri bay ndoh Zezu ndɔk woyri. ⁵ Mí law ngernzukri ra rih niri. Ku lek suy lari bay te Zezu zɔɔ ni. ⁶ Zudas ba, yi-yih. Ke mɔh kpɔl bay ponj Zezu ndoh ndɔk woyri mí yo geɔ sawseh a ay ké nzukri bá tu ya.

⁷ Nam a titilu bil nam tɔhmbih-sɔ peɔ dan is ba nam kú-u vbeh guy buma. ⁸ Mí Zezu pih Piye ke Zɔh bahri, kú si lek gel fe sɔna tɔhmbih woyri geɔ niri. ⁹ Ku bahri, fál sunj mí Zezu yih bay kú lek gel fe sɔna tɔhmbih-i guy buma woyri ké ri le ? ¹⁰⁻¹¹ Mí ke bahri : « Í ko. Sina woiri, i yo rih bil puh-u dale, i bay ko nzuk ké suk mbih kal keni, í dih fal ye si kɔh kerpuh ye, í bah hɔ nzuk puh-u bahri, metere bahri, vul a sunj mí a ye ke nzuk-dih fal yeri ku sɔ fe sɔna tɔhmbih-i guy buma ké ri le ? ¹² Le nzuk puh ra bay sɔk wuri vul a fál síba ké ba bawu. Fe kabnari kɔ ri da. Ké gelaw mí í lek ri fe sɔna tɔhmbih wahri. »

¹³ Kandɔkaw mí ku tɔr, ku zɔɔ fe-uri ke gelu gelu kandɔk ké-e bah. Mí ku lek fe sɔna tɔhmbih-i guy buma ra.

¹⁴ Sawseh-u kɔh bale, Zezu kab nzak fe sɔna ke gun nzak pihna yeri.

¹⁵ Ke bah hɔ niri bahri : « Law bi tasɔy bay kab nzak fe sɔna tɔhmbih-ay zɔɔ wuri dara koseh hul bá zɔɔ mi báy.

¹⁶ Mi yo bah hɔ wuri bahri se, mi ta sɔ fe sɔna sam tɔhmbih a ay zɔɔ wuri mba. Seh ké saw tɔhmbih-u bay lab ɔh ke gelu bil puh lakna Ngerzah dara mi sɔ fe sɔna tɔhmbih-u zɔɔ wuri báy. »

¹⁷ Ke mbi kob yim tɔhmbih a mbewu. Ke el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, mí ke bahri : « Í yɔ wuri yimay, í nzo wuri ponj hɔ hani hani. ¹⁸ Mi yo bah hɔ wuri bahri se, mi ta nzo mbih lehna kpuh viyeh tɔhmbih-ay mba ur ke guri-ay. Namu ké puh lakna Ngerzah gi ten mun dara mi nzo mbih lehna kpuh viyeh-ay zɔɔ wuri báy. »

¹⁹ Ke mbi peɔ, ke el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, mí ke gɔh, ke wal hɔ niri bahri : « Peɔy ba mun bi ké mi ponj hɔ hul bay tul woiri. Í yo tul lab fe labna bi-ay mbɔh zɔɔ mi bilu. »

²⁰ Kaɔ pi mí kob yim tɔhmbih a fá-fal fe sɔna ke mbi, ke bahri : « Yimay ba sem bi ké Ngerzah ngah sal in a foyu keni, mí semu fer kɔ síba bay tul woiri. ²¹ Keni-aw kara í ko, nzuk ké ndoh mi ndɔk nzukri kab nzak fe sɔna-ay zɔɔ mi pi. ²² Bay fe le hul gun nzuk pimatul bá lab mah ke hul ye ké lek lewsɔ. Mí-aw kara koseh yo geɔ nzuk ké mbi pihna-aw ndoh mi ndɔk nzukri-aw. »

²³ Wara mí gun nzak pihhari fakla bayu. Ku vbi haniri bay, a ge gaɔ mí ké sakra woyri-ay bay lab fe kaɔw le ? ²⁴ Bale fáh hani ur ké sakra woyri bay tu a ge mí ba ngernzuk ké hansekle woyri. ²⁵ Mí Zezu bah hɔ niri bahri : « Mbay tusibari yo lak mbay tul nzuk woyri. Nzuk-sɔk hahrumunri, nzuk a garuri dí niri ba balak nzuk. ²⁶ Mí a woiri le, i na kandɔk nzuk riɔ dí nari-aw ya. Wara le ngernzuk ké sakra woiri bá lab mun ye ba gun ké tɔw mbaɔ yeri. Nzuk-nda pol bá lab mun ye ba gun-lab pihna hɔ mbaɔ yeri ma. ²⁷ Ké sakra nzukri, nzuk a sunj mí ba ngernzuk le ? Ngernzuk ba nzuk ké kab deɔ geɔ fe sɔna mini ba gun ké yo lab pihna le ? Nzukri yo bahri, ngernzuk ba nzuk ké kab deɔ geɔ fe sɔna, kaɔ ya le ? Mí a bi ba, ké mi yo sakra woiri-ay, mi lab mun ba gun-lab pihna.

²⁸ A woiri i yo fal ngaɔ bi bil koseh biri. ²⁹⁻³⁰ Mi pɔɔ puh lakna bah bi ndoh ndɔk woiri hɔ í sɔ fe, í nzo fe ké nzak fe sɔna zɔɔ mi ké puh lakna bi kandɔk bah bi ké ponj puh lakna ndoh ndɔk bi. I káb tul arɔgaw ké boh falu sede ba nzuk-nda pol hɔ saw gun Izarayelri ké vba ba boh falu sede ra †.

³¹ Simu, Simu wo, mú ko. Mbay záh tukala sor mbɔl tul woiri, ke yah mahful bay tah wuri kandɔk ngahla kaɔ.

³² A bi ba, mi leh seh ké pol Ngerzah rɔkɔ sal kanlaw wo bá dɔr. Bol falu ké mu el tu kanlaw wo ra mú hɔ law mbaɔ wori bá yo ba kpuh-u bil kanlaw woyri. »

³³ Mí Piye bahri : « Ngernzuk, mi yo zɔɔ mu. Mi yo tul kerbay bi. Ba ra mgbal, mi si-u. Ba ra hul kara mi hu-u pi. »

³⁴ Mí Zezu bahri : « Piye, mi yo bah hɔ mu, guri guri gaɔ dara tuhndoy mgbal bá ka-kah le, mu mɔy bay tul bi bɔk say bahri, mu tu mi ya. »

³⁵ Ke el bah hɔ nzuk-dih fal yeri bahri : « Seh ké mi pih wuri dan bɔl lari, dan bɔl gahru, dan sabɔk a boru ra wa, fe mbew poh wuri le ? »

Ku bahri : « Ta-a. »

³⁶ Mí ke bahri : « Aɔy ba, nzuk ké yo ke bɔl lari le, ké mbi. Nzuk ké yo ke bɔl gahru kara ké mbi. Mahwɔy ta-a le, ké dam mah gar ye el lari-u yeh keni mahwɔy ††. ³⁷ Mi yo bah hɔ wuri bahri se, bay kú-u vbeh lewsɔ bil mbete Ngerzah ké si tul bi ra bá lab ɔh. Bay ra bahri, ku mbɔh ni ke nzukbaa ngomnarí†.

† Í mɔba gel kɔna-ay tuh ke mbete kú-u dí ba Mbeta Judges (Zuzeri). Zuzeri-aw ba nzuk-nda pol gun Izarayelri kandɔk guvener. †† Sew kú-u yo zɔɔ Zezu, fe mbew poh niri ya. Aɔy le Zezu bay hu hul. Nzuk-kɔr niri bay ta-a nam say. MAHWY na bay hɔl mun dɔh dɔh.

Bayu ra mgbá tul bi bay tun gbùh-u wara. »

³⁸ Mí ku bahri : « Ngermbay, mahwuy sede mí na-ay. »

Ke bahri : « Mah seeh. »

³⁹ Zezu tìh. Ke tr si tul kasaw Oliveh. Ba fe labna ye lewsa. Nzuk-dih fal yeri kara si fal ye pi.

⁴⁰ Kàhna woyri, ke bah hì niri bahri : « Í goñ wuri Ngerzah rɔkɔ fe-leh law bá ndih wuri. »

⁴¹ Ke loh ké taw woyri ba òh-u tɔb. Ke huk siba, mí ke goñ Ngerzah bahri : ⁴² « Baah, lekbay a boru yo ra ri bay hì kob han fàhna wo ké tul suya nzukri bá kal le, mú loh ma fal hì mí nzo ya †. Keni-aw kara mú lab fe ké law bi yih ya. Mú lab fe ké mu yih ma. »

⁴³⁻⁴⁴ Tem nzak pihna ké nunbam tìh nun ye mí hì ni ngerna. Law ye mgbá ni girib, mí ke ton rìh sìw ke goña ye. Rona tìh puk puk ké mun ye kù siba kandɔk sem ké yo ndi-ndiñ kan. ⁴⁵ Ke ur ke gel-goñ Ngerzah ye el si taw nzuk-dih fal yeri, mí ke zìh niri ké tul nam bay law woyri ké yo sàhna. ⁴⁶ Mí ke bahri : « Í na wuri nam ley ? Í ur wuri, í goñ Ngerzah rɔkɔ fe-leh law bá zìh wuri le, í el ke mun woiri ma fal. »

⁴⁷ Zezu yo bah bay kɔb báy bale, daba nzukri tìh tul ye. Zudas ké yo sakra nzuk-dih fal ye a boh falu seferi ra nda pol nzukri-aw. Ke kàh taw Zezu bay hùhru ni ba yàh, mí Zezu bahri : ⁴⁸ « Zudas, ke vahna a yàhri mú-u te gun nzuk pimatul le wo ? »

⁴⁹ Nzuk-dih fal yeri ba, ko fe ké yo kalna, mí ku bahri : « Ngerzúk, nah te niri ke mahwuyay le ? »

⁵⁰ Nzuk a hani ké sakra woyri lu mahwuy, mí ke te gaysuk gun-lab pihna ngernzúk fe puhna a fál lakna feked kunj. ⁵¹ Zezu ba, el ke bay bahri : « Í poñ niri wo ! »

Mí ke el za suk gunworo ra mí el mbɔhɔ kan gelu. ⁵² Ke el bah hì ngernzúk fe puhna Ngerzahri ke soze-kɔr vul kani Ngerzahri ke ngernzúk gun Izarayelri kú-u gi mgbá ni bahri : « I gi wuri ke mahwuyri ke kpuhri bay mgbá mi keni wa, mi ba nzukbaa le wo ? ⁵³ Nam ke nam, mi yo zìh wuri bil ila vul kani Ngerzah, mí i mgbá mi ya. Wara le sàwseh woiri ke mbay sàw pihna tirima mí gi da-ay. »

⁵⁴ Kú-u mgbá ni, ku mañ ni si kerpuh ngernzúk fe puhna Ngerzah. Piyer ba, mbehle sina fal woyri. ⁵⁵ Nzuk kerpuh-uri nzuh hɔrɔ kab nzaku yo nùh-u. Piyer si kab sakra woyri. ⁵⁶ Gun kabna a wuyy mbew ko kona zìh ma tul Piyer ké kab nzak hɔrɔ, mí ke bahri : « Gun woro-ay yo zìh ni pi. »

⁵⁷ Mí Piyer may bay bahri : « Wuyy, mi tu ni ya. »

⁵⁸ Falu ndj, nzuk a boru ko ni mí bahri : « A wo-ay, mu yo sakra nzuk yeri gan. »

Piyer ba, bah nzak ye bahri : « Kan ya, a bi ta-a. »

⁵⁹ Sàwseh mbew kal, mí nzuk a boru báy ngùh tul bayaw bahri : « Ketina gan, gun woro-ay yo zìh ni bayu ké-e ba zib a tusiba Galile. »

⁶⁰ Mí Piyer bahri : « Mí tu sam bay ké mu bah-ay ya. »

Piyer bah kan ba, tuhndoy mgbal kah konron ba.

⁶¹ Gan tul feri riw sɔb nun le, ke ko Piyer zìh.

Mí Piyer ker si tul bay ké Gan tul feri riw bahri, dara tuhndoy mgbal bá kah le, a ye ke may bay tul Zezu bɔk say bahri, ke tu ni ya. ⁶² Piyer tìh kala nduh mahrew, ke vuh ke mbihnun vɔh vɔh.

⁶³ Nzukri ké kɔr Zezu ba mgbal yo òr ni el sak ni sa-sak. ⁶⁴ Ku ngàh nun ye, mí ku yo vbi ni bay bahri : « Gun nzak pihna Ngerzah, Ngerzah bá ndoh rìh nzukri ké yo vbɔ mu-ay ké nzak wo, mú ten hì na. »

⁶⁵ Bay a boruri ba ngj-u mí ku mbi rìh ye sak ni keni.

⁶⁶ Gel pele bale ngernzúk gun Izarayelri ke ngernzúk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ku mbùh hani ké gel-kun salbay, mí ku hì Zezu si ri. ⁶⁷ Ku bahri : « A wo mú-u ba Ngermbay le, mú hì nzak wo bah. »

Mí ke bahri : « Mí bah hì wuri kara i ta yà bayu ya. ⁶⁸ Mí vbi wuri bay kara i sa yih nzak bi ya pi. ⁶⁹ Ur ke anay gun nzuk pimatul kab bel Ngerzah nzuk huhrumun a luki ba ndɔk lakna ye ††. »

⁷⁰ Gbam woyri, ngernzúk-kun salbayri ur bahri : « Kan le mu ba gun Ngerzah ra ma ? »

Mí ke el bahri : « Nzak woiri mí bah, mi yo ri. »

⁷¹ Kandɔkaw mí ku bahri : « Nah zɔkɔ mun wahri tul bay a lah-u báy le ? Nah lah nzak ye da. »

23 Nzukri gbam ké yo gel-kun salbay ra ur siba mí mañ Zezu si pol guvener Pilad †. ² Ku goh Zezu ke bay kandɔkay : « Nah zìh gun woro-ay, ke yo gbur nzuk sàw puh wah zibri, ke yo gboh pùh lampoh hì sezar mbay a luki dara mí ke el bahri, a ye gan mí ke ba Ngermbay, mbay a luki. »

³ Mí Pilad vbi ni bay bahri : « A wo mú-u ba mbay zibri ra le ? »

† Gel kina-u na bil Mbeta Esaie 53.12. † Í kù gun bay ké si ke Mbeta Matiye 26.39 †† Í mgbá gel kina-ay tuh ke Mbeta Daniel 7.9-10, 13-14. † Nzuk suyari le, zibri vbuk ke kasaw. Romri ba, i nzukri ké tul kpuh vbatay. Mbeta bolkusol Ngerzah sɔk bahri, nzuk ké hu tul kpuh le, ba hul nazi mí ta ni. Sàwu mí zibri yih bay Romri bá i Zezu. Kanaw mí ku bahri se, Zezu ta ba Ngermbay ya, bay hul nazi ké ta ni. Í kù Mbeta Galadri 3.13

Ze zu ba, yih nzak ye bahri : « Nzak wo mí bah-aw. »

⁴ Pilad si bah hj ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke daba nzukri-aw bahri : « Mi ko suya mbew ké mgbá tul ye ya. »

⁵ Mí ku ngùh bay woyri bahri : « Ke yo firma gun Izarayelri láb tul kpuhna ké tusiba zibri-ay gbam, ur ke tusiba Galile są gi kàh tusiba Zude-ay. »

⁶ Pilad lah kañ ba, ke vbi niri bahri, nzuk-aw ba zib a tusiba Galile wa ? ⁷ Mbay Erođ ké ba mbay zibri ra yo Zurusalem bay tìhmbih-i guy buma †. Pilad lah bahri se, Ze zu ba nzuk ké puh lakna Erođ le, ke pih ni si hj Erođ.

⁸ Erođ ba, lah nzukri di riñ Ze zu doru-u di-dih, mí daka bay ko Ze zu lab ni. Ke ko Ze zu bale, law ye rih ni ked ked. Ke ker bahri se, ko ya le, Ze zu bay lab fe sañ hj ni ké ko. ⁹ Ke vbi Ze zu bayri mah fe, mí Ze zu fer bay mbew ya.

¹⁰ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke nzuk-sòk mbete bolkusol Ngerzahri yo ri pi. Ku goh ni ke bay zekre zekre. ¹¹ Erođ ke soze yeri mgbá Ze zu ba kòk nzuk. Ku sak ni, ku ndoh ni mah gar mbay a ndyuu mgbelek mgbelek, mí ku el pih ni si hj Pilad ra báy.

¹² Ke seh-u-aw mí Erođ ke Pilad mgbá nzak nzaw el tìh ba yàhri.

¹³⁻¹⁴ Pilad di ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk gun Izarayelri ke nzuk puh woiri zibri, gbam mbyh hani. Ke el bah hj niri bahri : « I mañ nzukay gi keni hj mi. I bahri se, ke yo gbur puh woiri. Í te wuri suk. Ké nun woiri-ay, mi fakla bayu, mí-i ziñ suya mgbá tul ye mbew ya. Bayu ta kandòk ké i goh ni ra ya. ¹⁵ Erođ kara ziñ suya mbew ya pi. Bayu mí ke el pih ni gi hj na. Í lah wuri bayay. Nzukay lab fe mbew ké mah hul ya. ¹⁶ Kañ dale mi zór ni dara mí-i pón ni báy. »

¹⁷ ††¹⁸ Mí ku vbà nzak gòm bahri : « Bá òr gun wòro-aw hak síba, bá sel *Bar-Abba*. »

¹⁹ Bar-Abba ra ke na vul mgbal bay ngermu ké-e ruh gbur keni puh hj ngomna. Ke i hul pi.

²⁰ Mí Pilad el bah bay ra ziñ nzukri-aw, kú poñ Ze zu bá tòr. ²¹ Mí ku ur ke bay gbaw gbaw : « Bar ni bar gañ, bar ni bar gañ. »

²² Pilad ba, el bah a bòk sayu hj niri : « Bá bar ni bay tul fe le ? Suyá fe gañ mí ke lab le wo ? Mí ko salbay hul ké mgbá tul ye ya. Kañ dale mi zór ni dara mí-i pón ni báy. »

²³ Mí ku ber bay ke kusol a mgbe-u bahri, bar ni bar gañ. Bay woyri-aw mba Pilad mba-mba. ²⁴ Mí Pilad mbi bay woyri kandòk kú-u ger bayu. ²⁵ Nzukbaa ngomna ké gbur puh, ké i nzukri ra, ke sel ni kandòk kú-u yih tul ye, mí ke el ndoh Ze zu ndòk sozeri bá lab ni kandòk kú-u vbi.

²⁶ Kandòkaw mí sozeri mgbá Ze zu si ma gel-bar ni. Simu ké Siren ur ke kala gi ma Zurusalem. Sozeri to ni, mí hah ni ke suk kpuh vbatay hul Ze zu dih keni fal ye.

²⁷ Daba nzukri ba ngj-u si fal ye. Wyyri vbà hañ woyri zađ zađ vuh rew keni. ²⁸ Mí Ze zu sòb nun ma tul woyri, ke bahri : « Wyy Zurusalemri, í vuh bay bi ya. Í vuh wuri bay mun woiri ke gun woiri ma. ²⁹ Bay fe le í ko, nam yo gi-na ké nzukri bay bahri, *pol tehna ba nzuku a mahtuhri, bil a ayri ké tu mbuñna ya, pam a ayri ké gun nzo ya*.³⁰ Ur ke seh-u-aw mí nzukri bay bahri : *Kasaw, mú dir kù tul wah. Kpar, mú pòr na*‡.

³¹ Bay fe le añañ ké kpuh ba pàwu kú-u lab sam fe labna-ay, sąwseh ké kpuh hòk da wa, bay na ani báy le ? »

³² Sozeri mañ nzuk suyari sede dòm tul Ze zu si keni ma gel-bar niri. ³³ Gel ra ku di ba Gbogbotul. Ku kàh, mí ku bar Ze zu ké tul kpuh vbatay. Ku bar nzuk suya a mbewu ké fál ndòk lakna Ze zu, nzuk a sede-u ba, ké fál ndòk kperu ye. ³⁴ †† Sozeri fàh gar ye kehr kù ke gelu gelu, mí ku nda bele keni ††.

³⁵ Nzukri yo, ku yo ko kona. Ngernzuk woyri gun Izarayelri kara sak ni le, el sak ni ra báy eñ kòk nzuk bahri, nzuku-ay yà nzukri yà. Ngerzah mbi ra ni ba Ngembay gañ le, ké yà mun ye. ³⁶ Sozeri kara sak ni sa-sak. ³⁷ Ku ndar yim a sùh-u kan nzak ye, mí ku bahri : « A wo-ay, mu ba ra mbay zibri ba ketina gañ le, mú yà mun wo. »

³⁸ Gbekre kú-u vbeh fe salbay hul kan ri, ku bar fál síba tul ye. Salbayu vbeh kandòkay : mbay zibri mí na-ay.

³⁹ Nzuk suya a mbewu kú-u bar ni yo fah Ze zu. Ke bahri : « A wo mú-u ba Ngembay, kañ ya le wo ? Mú yà mun wo, mú yà na pi. »

⁴⁰ Mí nzuk a sede-u zòm mbañ ye ra bahri : « Hèkme Ngerzah ta nun wo ya lo ? A wah le mbòl hul ké na tul wah, mí nah puh ziñ ni pi-ay ? ⁴¹ Salbay kú-u kuñ ké tul wah ba ketina, kpañndòk pihna wah mí nah ziñay. A ye ba, fe labna ye mbew ké si gelu ya ra ta-a. »

⁴² Mí ke el bah bayay hj Ze zu bahri : « Ze zu, seh-u ké mu mbi gel kabna wo ba Ngembay le, mú yèkre mi ya. »

⁴³ Ze zu bah hj ni bahri : « Ketina mi yèkre mu ya. Mi yo bah bayay hj mu, guri-ay gañ mí mu káb ziñ mi ké tusiba a suki. »

† Vul kani Ngerzah na Zurusalem. Sąwu mí zibri ur ke puh woyri puh woyri si vbeh guy buma ké Zurusalem. Sąw Erođ kara ba zib pi.
†† Mbeta sąw nzak gerek ba ngj-u ta ke gun gel kina 17 ya. ‡ Bayay na bil Mbeta Osée 10.8. †† Nzuk goso fe tuna sąw nzak bahri se, Mbeta Luk ta ke bayay ya : Ze zu el goñ Bah ye bahri : « Baah, mú lu salbay suya ké tul woyri. Ku tu fe kú-u yo labu ya. » †† Í mgbá Mbeta Siñ (Psaumes) 22.18 tuh ke gel kina-ay.

⁴⁴⁻⁴⁵ Seh yo tul puh bale, tirima yā gel ké tusiba gbam kpuru k̄h s̄wseh say b̄klew. Seh zaŋ mba ba, baw gar a yih-u ké kuŋ gel yona Ngerzah bil vul kani ḡh tir ké haŋsekle †. ⁴⁶ Zezu vb̄a nzak beleŋ, mí ke bahri : « Baah, mi poŋ tem bi kan nd̄k wo. »

Ké-e bah kaŋ ra, ke der haŋ foŋ mí h̄j law ye toh.

⁴⁷ Kumandah bá ko fe ké kal le, ke dim Ngerzah bahri : « Ba munbay, nzukay yo mbew ziŋ Ngerzah gaŋ. »

⁴⁸ Daba nzukri ké m̄b̄h ri, kú-u ko feri ké kal, ku el vb̄a haŋ woyri zađ zađ t̄r keni si puh woyri puh woyri.

⁴⁹ Nzukri ké yo ziŋ Zezu ba, ku yo ba dih-u ké gel-bar ni. W̄yri ké baŋ ni ur ke Galile s̄a ra yo ko feri ké kalaw pi.

⁵⁰⁻⁵¹ Nzuk a hani-u mbew yo ri. Riŋ ye ba Zezeb ké Arimate ké tusiba Zude, ke ba nzuk lawsuki, ke tu Ngerzah ba záh ye, mí ke baŋ law ye te tul lák mbay Ngerzah. A ye ra ke yo haŋsekle ngernzuk-kuŋ salbayri, mí ke m̄b̄h nzak ye bil salbay hul kú-u kuŋ kan tul Zezu ra ya. ⁵² Ke si t̄aw Pilađ, mí ke vbi ni hul Zezu, ⁵³ mí ke si der hul Zezu, ke el kuh hulu ke ladara a taŋ f̄jnak f̄jnak. Mí ke si mbek ké bil hoh kasaw kú-u fel lews̄a bay mbek hulri bilu. Hoh-u ku mbek ri hul mbew ya báy ††. ⁵⁴ Namu-aw ba nam a titilu bil nam t̄jhmbih-i guy buma. Mí seh na nz̄h bay riŋna ba titil nam a sede-u. Nam a sede-u ra ba baw nam ɔkna. ⁵⁵ W̄y Galileri ké yo dih fal Zezu, ku yih bay ko gel a suŋ mí Zezebri bay mbek hulu, mí ku si fal woyri k̄h hoh kasaw-mbek hulri ko. ⁵⁶ Ku el si puh, mí ku lek num-n̄h hul ke s̄awkp̄h ké b̄ari-u f̄y buy buy. Kaŋ mí ku ɔk mun woyri ke baw nam ɔkna t̄jhmbih-u kand̄k ké bolkusol Ngerzah s̄k.

24 Nam a sayu bil nam t̄jhmbih-i guy buma, namu ba nam a titilu bil dimasi, mí w̄yri-aw t̄j ke gel pele deŋ deŋ. Ku si ke s̄awkp̄h kú-u lek ra k̄h keni tupal. ² Mí ku ko kasaw ké mbih nzak hoh ra na f̄al mbew poŋ nzaku na ngah. ³⁻⁴ Ku rih si bil hoh kasaw-mbek hul ra, mí ku ziŋ hul Zezu a ye Gaŋ tul feri riw ya bale, gelbay zi niri. Mí nzukri sede t̄j nun woyri yelu ke mah gar a nd̄yu kand̄k nd̄yina gunw̄y nunmbamri kaŋ. ⁵ H̄kme se niri mbamba, ku m̄b̄h nun woyri el ko kona ma siba, mí nzukri ra bah h̄j w̄yri-aw bahri : « Bay fe mí i yah nzuk ké sakra hulri le ? ⁶⁻⁷ Ke ta gelay ya wara le, ke t̄j ke puh záh ke p̄ymun a foyu. Í ker bay fe ké-e bah h̄j wuri ke sina woiri ma Galile ra, ke bahri, ba ra fe fe gaŋ kara, ku p̄oŋ gun nzuk p̄imatul ndoh nd̄k nzuk suyari, ku b̄ar ni ké tul kp̄h vbatay bay i-u. Nam a sayu le, ke t̄j ke puh záh ke p̄ymun a foyu. »

⁸ Mí law woyri bá ker si tul bayri ké Zezu bah ra. ⁹ Ku t̄r ke tupal el si bah h̄j nzuk-dih fal ye a boh falu mbewri ke t̄r nzuk-dih fal ye a boruri h̄j ku lah. ¹⁰ W̄yuri ra ba Mari ké Makdala, Zani, Mari ké ba mah Zak ba, w̄y a boruri ké yo ziŋ niri pi. Ku yo bah bayuri h̄j gun nzak pihna Ngermbayri. ¹¹ Mí bayuri na nzuk-dih fal yeri ba k̄k bay. Ku yā bay w̄yuri ya. ¹² Piyer ba, kp̄h dukna si k̄h hoh kasaw-mbek hul ra. Ke diŋ tul peŋ gel ma bil hoh ra. Ke ko ba ladara yaŋ. Mí ke el si puh. Gosobay zi ni zi-zi pi.

¹³ Nzuk-dih fal Zezu a boruri sede ba, mbi mahful si ma puh a hani ke namu-aw. Riŋ puh-u ba Emayus. Salful ur ke Zurusalem si ma Emayus diŋ mah salful boh falu mbew. ¹⁴ Ku yo lu mberem tul feri gbam ké kal bil namri-aw, mí ku si keni sina. ¹⁵ Ku yo fakla s̄awbayu bale, Zezu gi m̄b̄h sina ziŋ niri. ¹⁶ Mí nun woyri na nduŋ, ku tu ni ya. ¹⁷ Mí ke bah h̄j niri bahri : « Tul mberem fe mí i lu mí i fah keni bayay le ? »

Ku t̄h yo ko kona ke law s̄ahna. ¹⁸ Mí Kelewpas, nzuk a mbewu-aw, yih nzak ye bahri : « A wo mbew yaŋ ké Zurusalemay mí mu tu fe ké kal bil namri-ay ya ley ? »

¹⁹ Mí Zezu bahri : « A fe mí kal le ? »

Ku bahri : « Fe ké kal tul Zezu ké Nasared̄ munu. A ye mí nzukri ké puh gun Izarayelri gbam tu ni ba gun nzak pihna Ngerzah. Ngerzah pih ni ke h̄hrumun bil fe labna pi bil bay bahna pi. ²⁰ Mí ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke ngernzuk wahri mgba ni el ndoh ni nd̄k nzuk R̄mri h̄j ku kuŋ salbay hul kan tul ye mí el bar ni ké tul kp̄h vbatay. ²¹ A wah ba, nah baŋ law te tul ye bahri se, ba a ye mí ke bay ten gun Izarayelri ké bil mgbal R̄mri. Bayu ɔh ya pi. Wara le bay a boru gi ziŋ na báy. Guri-ay mí ba nam a sayu. ²² Mí w̄y a hani-uri ké sakra wah gi zukru kerbay wah ke bay a foyu-ay. Ké gel pele deŋ deŋ mí ku si tupal. ²³ Hulu ba, ta-a, mí ku gi bahri se, ku ko tem nzak pihhari sede t̄j nun woyri mí s̄k niri bahri, Zezu ra yo ɔ-ɔkna ke p̄ymun a foyu da. ²⁴ Nzuk a boruri ké sakra wah ba, si tupal, mí ku ko gelu na kand̄k ké w̄yri bah ra. Hulu ma, mí ku ziŋ ya. »

²⁵ Mí Zezu bah h̄j niri bahri : « Uwa, kerbay woiri na kp̄k, law woiri kpu-kp̄h. Yā bay ké gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari vbeh se wuri se. ²⁶ Fe vbehna-awri bahri, ba ra fe fe gaŋ kara Ngermbay bay ko seh dara mí ke káb bil riŋ diŋna mbay ye báy, kaŋ ya le wo ? »

²⁷ Kand̄kaw mí ke ndazi bayuri bil mbete Ngerzah ur ke tul mbete vbehna Moyiz si k̄h mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari. Ke ndazi bayri ké si tul Ngermbay bil fe vbehna-awri gbam h̄j niri ku lah.

† Bay gar ké kuŋ kona gel yona Ngerzah bil vul kani Ngerzah, í k̄j Mbeta Exode mah-u 26 ur ke gel k̄jna 31. Bayu na bil Mbeta Lévitique 21.23 ke 24.3 pi. Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a boruri bahri, gar ké ḡh ra ba gar a ké nzakful vul kani Ngerzah. Bay tu bay gar a ké nzakful vul kani Ngerzah, í k̄j Mbeta Exode 26.37 ke 38.18 ke Mbeta Nombres 3.26. Í k̄j Mbeta Ebereri 6.19; 9.3; 10.20 †† Zibri ké ba nzuk a lukiri mí mbek hul woyri ké bil hoh kasaw kú-u deh.

²⁸ Ku gi k̄ah dih ya ke k̄aw puh Emayus. A ye ke lab mun ye kand̄ok ke bay kal ma pol. ²⁹ Mí ku gboh ni bahri, ké kab zih niri bay fe le, b̄oklew k̄ah da. Zah le sun̄ bay sih wara.

Kand̄okaw mí ke si kab zih niri.

³⁰ Ku kab nzak fe s̄una bale, ke mbi peñ, ke el ke tumb̄ol h̄j Ngerzah. Ke ḡoh mí ke wal niri. ³¹ Bale nun woyri mgbur, mí ku tu ni ba a ye. A ye ba, ke zi rik rik. ³² Mí ku bah h̄j hani bahri : « Fe vbehnari ké bil mbete Ngerzah ké-e ndazi bayu h̄j na ké mahful gina wah-aw lañ law wah lañ gañ ya le ? »

³³⁻³⁴ Ké seh-u-aw gañ, mí nzukri ké sede ra el ke fal woyri nzek si Zurusalem. Ku zih nzuk-dih fal Zezu a boh falu mbewri ke t̄r nzuk-dih fal ye a boruri ké gel kú-u mb̄uh hani. Nzuk-dih fal yeri yo bah bay tul ye *Gañ tul feri riw* bahri, ke t̄h ke puh z̄ah ke p̄aymun a foyu t̄h gañ. Ku bahri, Simu kara ko ni pi. ³⁵ Nzuk a sede-uri kara k̄j fal feri ké kal ké mahful sina woyri ma Emayus dara mí bay peñ ké-e ḡoh wal niri, mí ku el tu ni.

³⁶ Ku yo bah bay k̄ob báy bale, Zezu t̄h tul woyri mb̄uy. Mí ke bahri : « Mi vah wuri ke ðeñ. »

³⁷ Tem mun woyri t̄h kereñ, tul woyri f̄ah zikiki zikiki. Ku bahri se, z̄ah mí t̄h nun woyri. ³⁸ Mí ke el bahri : « Ani mí law woiri lu gb̄ay gb̄ay le ? Bay fe mí law woiri nzah bay ma gini ma s̄a le ? ³⁹ Í ko wuri nd̄ok bi ke b̄ok bi-ay. A bi munu. Í gi za, í ko bay fe le, z̄ah ta ke mun hay ke huhru kand̄ok ké i ko mi-ay ya. »

⁴⁰ Kañ mí ke s̄ok niri nd̄ok ye ke b̄ok ye. ⁴¹ Law woyri rih niri mbamba h̄j niri ku ȳa bay ye ya. Gosobay zi niri pi, mí Zezu el bahri : « Fe s̄una ta-a le ? » ⁴² Mí ku h̄j ni nzuy a t̄ku. ⁴³ Ke ȳa s̄y ké nun woyri. ⁴⁴ Ke el bahri : « Sew ké mi yo h̄arma zih wuri, mi s̄ok wuri bayri ké bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzahri ke Mbeta Siñ bahri, bayuri s̄ok bay tul bi s̄o-s̄ok. Mi bahri se, ba ra fe fe gañ kara bayuri bay lab̄ oh ke gelu gbam. »

⁴⁵ Wara mí ke mgbur nun woyri h̄j bayuri-aw guh law woyri. ⁴⁶ Ke bahri se : « Fe vbehna mbete Ngerzahri kú-u vbeh lews̄a si tul bay koseh ké bay lab̄ Ngermbay, bay t̄hna ye ke puh z̄ah ke p̄aymun a foyu ké nam a sayu.

⁴⁷ Ku vbeh bay si tul ka-kah bay kú-u bay kah-u ur ke Zurusalem si k̄ah tusiba s̄awnzuk a boruri gbam bahri, kú mbi law woyri ké tul suya ma fal el kan law tul ye Ngermbay h̄j ké lu salbay hul ké tul woyri. ⁴⁸ A woiri mí i ba nzuk-te-teh bay feri ké i ko ra. ⁴⁹ A bi le mi pih Tempuki ké Bah bi wahbay h̄j wuri †. Mí í kab sa Zurusalemay †† geñ nam ké ngerna Tem ye ké ðeb ye ta-a gi k̄y tul woiri. »

⁵⁰ Zezu mañ niri si Bedtani. Ke ɔr nd̄ok kan tul woyri, mí ke lu mgb̄ok̄o k̄y tul woyri. ⁵¹ Ke yo lu mgb̄ok̄o k̄y tul woyri bale, ke loh mun ye ké t̄aw woyri, mí ke t̄r ma nunmbam. ⁵² Nzuk-dih fal yeri huk siba dim ni mí ku el si Zurusalem ke law rihna a luki. ⁵³ Ku si bil ila vul kani Ngerzah le, el si ra báy yo dim ni kpatara.

† Bay Tempuki si ma pol bil Mbeta Fe labna Tempuki 2.33 †† Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jna Mbeta Matiye 26.18

Mbeta Z̄ah

- 1 Titilu dara ferri riw bá lab le, a ye Bay, ke yo ri. Ke yo t̄aw Ngerzah. Ngerzah mí ba Bay ra. 2 A ye ke yo ke titilu ké t̄aw Ngerzah.
- 3 Ngerzah lab ferri riw ke nd̄ok Bay †. Fe mbew ké Ngerzah lab dan Bay ta-a. 4 Bayu ba s̄aw ɔkna ferri riw. S̄aw ɔkna ra ba, ba gel tehna nzukri ††. 5 Gel tehna ra teh ké bil tirima. Tirima ba, p̄or ni ya.
- 6 Ngerzah pih gun nzak pihna a hani mbew gi. Riŋ ye ba Z̄ah. 7 Ke gi ba nzuk-teh bay gel tehna dale, nzukri gbam bá kan law tul gel tehna bay tehbay ye. 8 A ye ra, ke ba gel tehna-aw ya. Wara le ke gi bay te-teh bay gel tehna.
- 9 Gel tehna ra ba gel tehna a kpakpaŋu ké gi rih tukala mí yo h̄j nun nzukri riw ko kona ba teh-u. 10 Gel tehna-u teh gel ké tusiba. Nunmbam ke tusiba lab ke nd̄ok gel tehna, mí nzukri tu ni ya.
- 11 Gel tehna gi sakra nzuk yeri. Nzuk yeri ba, ȳa ni ma t̄aw woyri ya. 12 Mí nzuk a ɔyri ké ȳa ni ma law woyri h̄j law woyri te sa tul ye dale, ke h̄j niri ŋgerna, ku na ba gun Ngerzahri. 13 Nzukuri, s̄aw mbuŋna woyri ta ba mbuŋna sem nzuk pirmatul ya, ta ba law sana haymun ya, ta ba fe ké law nzuk lab ya pi. Ngerzah mí ba s̄aw mbuŋna woyri.
- 14 Bay ra ba, t̄j̄h ba nzuk pirmatul a s̄aw som siba. Ke deh puh ké haŋsekle wah. Nah ko riŋ d̄ina ye ke nun wah gbak gbak. Riŋ d̄ina-u ba riŋ d̄ina gun Ngerzah mbew yaŋ. Lawsuki ke ketina ȳa mun ye gbam.
- 15 Z̄ah te-teh bay gun Ngerzah. Ke ka-kah bahri, Nzuku ba a ye. Z̄ah bah bay tul ye bahri se, nzuku yo gina fal ye, mí nzuku mba tul ye Z̄ah mba-mba bay fe le, nzuku yo pol dara ku mbuŋ ni báy. 16 S̄ok bahri se, a wah gbam nah ȳa lawsuki le, nah el ȳa ra báy. S̄aw lawsuki-u ra ba mun ye gbam. 17 Bay fe le mbete bolkusol Ngerzah ké vbeh pol s̄a ra, nd̄ok Moyiz mí vbeh. Lawsuki ke ketina ra ba, lab ke mun Ngermbay Zezu. 18 Nzuk a hani ké ko Ngerzah ko ta-a. A ye ké-e ba gun Ngerzah mbew yaŋ, ké-e ba mun Ngerzah mí ke h̄j na, nah tu Ngerzah te-teh.
- 19-20 Z̄ah te-teh bay ra bale, zibri ké Zurusalem pih nzuk fe puhna Ngerzahri ke *Levi* a boruri ké so pihna vul kani Ngerzah si t̄aw ye. Mí ku vbi ni bay bahri : « A wo mu ba ge le ? »
- Z̄ah bah ketina ye. Ke muh niri bay ya. Nzak ye bah ketina bahri se : « A bi le, mi ba Ngermbay ra ya. »
- 21 Ku el vbi ni bahri : « Mí le, mu ba Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a ra le ‡ ? »
- Ke bah : « A bi ta-a. »
- Ku el vbi ra báy : « Mu ba gun nzak pihna Ngerzah ké eŋ Moyiz ra le †† ? »
- Mí ke yih nzak woyri bahri : « Mi ba a ye ya pi. »
- 22 Bale ku el vbi ni ra báy bahri : « Mu ba ge le ? Nah si s̄ok nzukri ké pih na gi ra ani le ? A wo ke mun wo ba, mu bah ani le ? »
- 23 Mí Z̄ah mbi bay Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a yih nzak woyri keni bahri se : *A bi mi ba nzuk ké kusol ye yo mgbe bil lawk̄or bahri, í ndar wuri mahful kparak kparak geŋ Miyori*††.
- 24 Ké haŋsekle nzukri kú-u pih niri-aw fariziri yo ri pi. 25 Ku vbi Z̄ah bay bahri : « Mí-aw ba, mu ba Ngermbay ya, mu ba Eli ya, mu ba gun nzak pihna Ngerzah ya pi-aw wa, bay fe mú-u yo h̄j nzukri t̄j̄h bil batem a mbih le ? »
- 26 Z̄ah yih nzak woyri bahri : « A bi mi h̄j nzukri t̄j̄h bil batem a mbih. Mí nzuk a boru yo ri ké sakra woiri-ay. Nzuku, i tu ni ya. 27 A ye ke yo gina fal bi. D̄iŋ tul bay sel sal sab̄ok ye kara mi mah ya. »
- 28 Feri-aw lab ké Beđtani kala mahmbih Zurdeŋ, mbih ké Z̄ah soh ri nzukri batem.
- 29 Tipele-u Z̄ah ko Zezu yo gina ma t̄aw ye bale, ke bahri : « Í ko gun sami Ngerzah ké gi-aw, a ye ké-e lú salbay suya ké tul nzuk tukalari. 30 Bay tul ye ra, mi bahri se, fal bi le, nzuk yo gina. Ke mba tul bi mba-mba bay fe le, ke yo pol dara ku mbuŋ mi báy. 31 A bi kara mi tu ni pol ya. Mí bay h̄j ké t̄j̄h nun gun Izarayelri mí-i gi h̄j nzukri t̄j̄h bil batem a mbih bayu. »

† Bay lah bay « bay », í mgbá Mbeta S̄aw fe 1

†† Bay GEL TEHNA na bil mbete Ngerzah par par kand̄ok Mbeta Siŋ

(Psaumes) mah-u 19 ke mah-u 119 ke mah-u 27 gunu 1. Í mgbá Mbeta Ten s̄awbay 22.1-5

‡ Bay tu bay ELI GUN NZAK

PIHNA NGERZAH ké zibri yo geŋu ra, í k̄j Mbeta Malachie 3.23 ke Mbeta 2 Rois 2.11-12. †† Bay tu bay gun nzak pihna Ngerzah a mbewu-aw ké eŋ Moyiz ra ké zibri yo geŋu, í k̄j Mbeta Deutéronome 18.15-19. †† Gel k̄j̄na-u na bil Mbeta Esaie 40.3.

³²⁻³³ Z̄ah el te-teh bay ra báy bahri se : « Wara mí-i ko Tempuki ko der ke nunmbam kandɔk mbɔre gi kab tul ye. Mi tu ni pol ya. Mí Ngerzah ké pih mi gi hj nzukri t̄jh bil batem a mbih ra, a ye ke sɔk mi nzuku. Ke bahri se, nzuk a ɔy ké mi ko Tempuki der kab tul ye le, a ye mí ke ba nzuk-ndoh nzukri t̄jh bil batem a Tempuki. ³⁴ Kandɔkaw mí-i ko fe-u lab ké nun bi gan, mí-i el te-teh bayu bahri se, a ye gun Ngerzah ra munu. »

³⁵ Tipele a boru Z̄ah yo gel batem ra báy. Andere ke nzuk-dih fal Z̄ah a boru yo ri-aw pi. ³⁶ Z̄ah ko kona z̄ih ma tul Zezu ké yo kalna dale, ke bah : « Í ko wuri gun sami Ngerzah ké si-aw. »

³⁷ Nzuk-dih fal Z̄ahri ké sede ra lah nzak ye, mí ku si dih fal Zezu. ³⁸ Zezu sɔb nun mí ko kona ma tul woyri kú-u yo dih fal ye bale, ke bah : « A fe mí i yah le ? »

Ku bahri : « Rabbi, gel nam wo na suŋ le ? »

(Rabbi yih sɔk bahri, metere.)

³⁹ Ke bah : « Í gi, í ko. »

Kan mí ku ban ni si k̄ah gel nam ye, mí ku ko. Ku kab z̄ih ni ke namu-aw. S̄awseh-u ra d̄ih ya ke s̄awseh niŋ a bɔklew.

⁴⁰ Andere nzuk-dih fal Z̄ah a mbewu-aw, ke lah nzak Z̄ah ké-e dih fal Zezu ra, ke ba ȳin Simu Piyer. ⁴¹ Ke si ba gah-u z̄ih gun bah ye Simu. Ke bah : « Nah z̄ih Mesi da. »

(Mesi yih bahri, Ngermbay.)

⁴² Andere maŋ ȳinu ra si t̄aw Zezu.

Zezu ko ni z̄ih, mí ke bah hj ni bahri : « Mu ba Simu gun Z̄ah. Ku tú mu ba Sefas. »
(Riŋ Sefas sɔk bahri, Piyer. Piyer ba, yih bahri, kasaw.)

⁴³ Tipele-u Zezu t̄ɔr. Ke yih bay si ma tusiba Galile. Ke z̄ih Filib, mí ke bah hj ni bahri : « Mú dih fal bi-ay. »

⁴⁴ Filib ra ba nzuk Bedsayda. Puh woyri mbew ke Andere ke Piyer. ⁴⁵ Mí Filib si z̄ih Nataniyel, mí ke bah : « Nah z̄ih nzuk ké mbete bolkusol Ngerzah bah bayu bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari ra da. Nzuku ba Zezu gun Zezeb ké Nasared. »

⁴⁶ Mí Nataniyel bah hj ni bahri : « Suki fe mí bay t̄jh ké Nasared le ? »

Filib ba, bah : « Mú gi, mú ko. »

Mí ku t̄ɔr. ⁴⁷ Zezu ko Nataniyel yo gina, mí ke bahri : « Í ko gun Izarayel a kpakpaŋu ké rɔkna ta t̄aw ye ya ké gi-aw. »

⁴⁸ Nataniyel ba, bah : « Mu tu mi fál suŋ le ? »

Dale Zezu yih nzak ye, mí ke bahri : « Dara Filib bá di mu le, mi ko mu, mu kab s̄aw kpuh nzuy. »

⁴⁹ Bale Nataniyel yih nzak ye bahri : « Rabbi, a wo mú-u ba gun Ngerzah. Mu ba Ngermbay wah gun Izarayelri gan. »

⁵⁰ Mí Zezu bah bay hj ni bahri : « Bayu ké mi bah hj mu bahri, mi ko mu ké s̄aw kpuh nzuy kan̄to mú-u el kan law tul bi wa ? Mu bay ko fe a mbamba-uri ké kal tul fe a ɔy ka-kal báy. »

⁵¹ Zezu el bahri se : « Gelu munu, ba ketina. Mí-i yo bah bayay hj mu, mahful ké nunmbam bay na ngah ké nun wo dale, mu kó tem nzak pihna Ngerzahri yo hil ma síba, yo der ma síba ké tul *gun nzuk pimatul* kandɔk diki kan̄ †. »

2 Nam a sayu dale, t̄jhmbih-ȳa hani lab ké Kana ké tusiba Galile. Mah Zezu yo ri. ² Ku di Zezu ke nzuk-dih fal yeri, mí ku si ri pi. ³ Yim gi poh nzukri dale, mah Zezu si dakla bayu ké suk ye bahri, yim poh nzukri poh.

⁴ Zezu ba, bah : « Wuy, bayu ko na wuri le ? S̄awseh bi k̄ah ya báy. »

⁵ Mah Zezu si bah hj gun-lab pihnari bahri : « Í si, í lab feri gbam ké-e bah hj wuri. »

⁶ Ké gelu ra d̄eh †† ba tɔtɔklɔ mí k̄y ri. D̄eh mbew le, bilu ah mah aŋ mbih litere sɔd̄ dara mí mbah ri báy. Mbih-u ba, ba mbih ké z̄ibri wɔk mun woyri keni dara ku si pol Ngerzah báy.

⁷ Bale gun-lab pihna-awri si t̄aw Zezu, mí ke bah, kú k̄y mbih mbah d̄ehri-aw.

Ku k̄y mbih mbah ri gan ba. ⁸ Mí Zezu el bah : « Aŋay, í kah wuri mbih-aw si keni hj ngernzuk t̄jhmbih bá nzo. »

Mí ku kah si keni hj ngernzuk ra. ⁹ Ngernzuku bá nzo le, rim ye leh ba yim. Ke tu gel ké yimu ur keni ya. Mí a woyri gun-lab pihnari ké kah mbih-aw ba, ku tu-tu. Ngernzuk ra d̄i nzuk-ȳa wuy. ¹⁰ Mí ke bah : « Nzuk a boruri gbam, ku yo hj nzukri yim a suki kú nzo pol. Mun nzukri rih niri dara ku hj nzukri d̄ɔkna yim báy wa. A wo ba, mu poŋ yim a suki k̄ah aŋay báy le ? »

¹¹ Kandɔkaw mí fe saŋ ké Zezu lab ké Kana ké tusiba Galile ra ba nger fe sɔkna sakra fe saŋ a boruri. Riŋ d̄ina ye ten mun keni, nzuk-dih fal yeri kara kan law tul ye pi.

¹² Bol falu a ye ke mah ye ke ȳin yeri ke nzuk-dih fal yeri ku der si Kapernayum. Ku kab ri nam ndj.

† Í m̄gba Mbeta S̄aw fe 28.10-12

†† D̄eh z̄ibri ba kasaw kú-u fel bilu.

¹³ Tonj dih ya bay nam t̄jhmbih-i guy buma zibri bá k̄ah dale †, Zezu hil si Zurusalem. ¹⁴ Ke si bil ila vul kani Ngerzah, mí ke z̄ih ba gel nzuk-yeh ndayri, samiri, ndoy mb̄oreri. Ke z̄ih ba gel nzuk-kom lari ngomna ke lari mison̄ri. ¹⁵ Zezu bal sal ba ndeh bale, ke njh niri riw t̄jh kala. Ke njh nzuk-yeh sami ke ndayri. Ke el fer lari nzuk-kom lariri t̄h k̄y k̄pah. Tabele woyri, ke s̄okr̄o mgborvbon̄ mgborvbon̄ k̄y siba. ¹⁶ Ke njh nzuk-yeh mb̄oreri bahri se : « Í f̄ah fe woiri riw ma kala. Í lab vul bah bi ba lumu ya. »

¹⁷ Law nzuk-dih fal yeri-aw ker bay si tul bay Ngermbay bil mbete Ngerzah. Bayu bahri se : *Law bi nzek bay vul wo*^{††}.

¹⁸ Bale zib Zuderi vbi ni bahri : « Fe san̄ fe mú-u s̄ók h̄j na, n̄ah tu keni ngerna tul wo ké mu lab feri-ay le ? »

¹⁹ Zezu yih nzak woyri bahri : « Háw wuri vul kani-ay. Bil nam say mí-i él mboh yo gelu. »

²⁰ Bale zib Zuderi bahri : « Vul kani-ay ra lab mbihmbam bon niñ falu t̄t̄ok̄l̄b dara mí vulu mboh ch wa, a wo mu él mboh yo gelu bil nam say ley ? »

²¹ Bay mb̄oh vul kani-aw ra Zezu bah bay tul mun ye. ²² Law nzuk-dih fal yeri-aw ker si tul bay ké-e bah ra, mí ku kan law woyri tul bay ké vbeh bil mbete Ngerzah-aw pi, ku kan law woyri tul bay ké Zezu bah-aw pi. ²³ Ke seh t̄jhmbih-i guy buma ké Zezu yo Zurusalemaw daba nzukri kan law tul ye bay fe san̄ ké Zezu lab kú-u ko. ²⁴ Zezu ba, kan law ye tul woyri ya. Ke tu nzukri gbam. ²⁵ Ke ta ke d̄aka bay h̄j nzuk bá ten tehbay ké tul nzuk pimatul h̄j ni ya, bayu ké-e tu nzukri gbam tu. Ke tu bay ké m̄uh bil law nzukri tu.

3 Farizi a hani mbew, riñ ye ba Nikodem ‡. Ke yo sakra ngernzuk-kun̄ salbay zibri.

² Mí ke si t̄aw Zezu ke sun̄. Ke bah h̄j ni bahri : « Rabbi, nah tu bahri, mu ba metere ké ur ké t̄aw Ngerzah. Bayu ké Ngerzah yo z̄ih nzuk-s̄ok̄ nzukri bay ye ya le, nzuku bay ta ke ngerna lab fe san̄ri ké mu labaw ya. »

³ Zezu yih nzak ye, mí ke bahri : « Munu, ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j mu, gelke nzuk pimatul m̄buñ m̄buñ-na s̄aw m̄jhri a nunmbam ya le, ke ta tu l̄ák m̄bay Ngerzah ya. »

⁴ Nikodem ba, bah : « Nzuk k̄p̄k̄r̄o da ba wa, bay lab ani mí ku él m̄buñ ni báy le ? Ke mah bay rih bil mah ye bay ké m̄buñ ni báy lo ? »

⁵ Bale Zezu bah : « Munu, nzuk mah rih bil mah ye b̄ok̄ sede ra ya ba ketina. Mi yo bah h̄j mu-ay, gelke m̄buñ-na nzuk s̄awu t̄jh ke mbih ya, t̄jh ke Tempuki ya pi le, nzuku ta rih bil l̄ák m̄bay Ngerzah ya. ⁶ S̄aw m̄buñna nzuk t̄jh ke nzuk pimatul le, ke ba nzuk pimatul a s̄aw som siba. S̄aw m̄buñna nzuk t̄jh ke Tempuki bale, ke ba nzuk pimatul a s̄aw m̄jhri Tempuki. ⁷ Mú h̄j law wo bá na mu yer ké tul bay bi-aw ra ya. M̄buñna wo bá lab ba m̄buñ-na a s̄aw m̄jhri a nunmbam. ⁸ Kuna ku kand̄ok ké law ye yih. Mu lah tiri-u, mí mu ko gel ké-e ur keni ya. Gel ké-e si ma mari kara mu ko ya pi. Kand̄okaw pi mí ba m̄buñna nzuk pimatulri a s̄aw m̄jhri Tempuki. »

⁹ Bale Nikodem bahri : « M̄buñna-u lab ani munu le ? »

¹⁰ Zezu el yih nzak ye bahri : « A wo mu ba nzuk-s̄ok̄ gun Izarayelri bay Ngerzah, mí bay ra mu tu ya le ?

¹¹ Munu, mu tu ya ba ketina. Mi yo bah h̄j mu bahri se, bay ké nah tu mí nah yo bah-aw. Fe ké nah ko ba teh-u le, nah te-teh bayu, mí tehbay wah ra i sa ȳa ya. ¹² A woiri i ȳa bay bi ké mi bah si tul bay fe tusiba ya wa, ani mí i ȳa bay bi ké mi bah si tul bay fe nunmbamri báy le ? ¹³ Nzuk mbew ké ur ke tusiba si nunmbam ra ta-a báy. Ba gun nzuk pimatul ke h̄k̄, mí ur ke nunmbam d̄er gi tusiba.

¹⁴ Kand̄ok soy lari ké Moyiz tuh nḡah tul k̄aw̄k̄puh †† mí cr̄ yo siba bil lawk̄r ra, ku sr̄ gun nzuk pimatul ma siba kan̄ pi, ¹⁵ bay h̄j nzukri gbam ké kan law tul gun nzuk pimatul ra le, nzukuri bay yo ke ok̄na ba nḡoh.

¹⁶ Fe-u na kan̄ bayu ké law sana Ngerzah na tul feri gbam ké-e lab ké tusiba ke nunmbam. S̄awu mí ke h̄j gun ye ké mbew yan̄, bay h̄j nzuk a sun̄ sun̄ ké law ye te sa tul gunu le, ta zi ya. Wara le nzuku yo ok̄na ba nḡoh, ¹⁷ bayu ké Ngerzah pih gun ye gi tukala bay kun̄ salbay suya k̄y tul feri ké tusiba ke nunmbam ya. Le ke pih ni bay ten tusiba ke nunmbam ke nd̄ok̄ hul. ¹⁸ Nzuk ké law ye te sa tul gunu le, salbay hul bu tul ye mba. Mí nzuk a ay ké kan law tul gunu ya le, salbay hul na tul ye k̄ob̄ bay fe le, nzuku kan law tul riñ d̄ina gun Ngerzah ké mbew yan̄ ra ya. ¹⁹ Kehrna ye ké kehr nzukri mí na-ay : Gel tehna gi tusiba ke nunmbam da. Mí law sana nzukri na tul tirima pon̄ gel tehna bayu ké fe labna woyri ba fe a pipiri-u. ²⁰ Bayu ké nzukri riw ké yo ndoh mun woyri bil fe labnari ḡob̄ ḡob̄ le, yo f̄uy gel tehna. Ku sa si bil gel tehna ya r̄ok̄ gel tehna ra bá ten fe labna woyri. ²¹ Nzuk ké yo tul ketina ba, ke si bil gel tehna bay h̄j fe labna ye bá ten ké gel a teh-u bay fe le, fe labna ye yo mbew ke Ngerzah. »

²² Fá-falu Zezu ke nzuk-dih fal yeri t̄r si tusiba Zude, ku kab ri sal sal, mí ku soh zibri mbih batem. ²³ Z̄ah ba, yo soh zibri mbih batem ké Anon̄, dih ya ke Salim pi bay fe le, mbih mí nḡj ké ri nḡj. Nzukri ton̄ gi-u yo t̄jh mbih batem. ²⁴ Ke sewu-aw ku mgba Z̄ah bu vul mgbal ya báy.

† Bay T̄JHMBIH-I GUY BUMA na bil Mbeta Exode 12.1-27 ke Mbeta Deutéronome 16.1-8. Bayu na bil Mbeta T̄h riñri 1.28 †† Gel k̄ina-u na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 69.9-10. ‡ Bay a boruri ké si tul NIKODEM na bil Mbeta Marki 14.63 Mbeta Z̄ah 19.39 †† Bay SOY LARI ké Moyiz tuh ra na bil Mbeta Nombres 21.4-9.

²⁵ Mí fahbay ur ké sakra nzuk-dih fal Z̄ahri ke zib a hani-u bay tul wók mun bay si pol Ngerzah bale, ²⁶ ku si t̄aw Z̄ah, mí ku bahri : « Rabbi, nzuk ké yo z̄iṅ mu ké kala mbih Zurdeṅ ké mu te-teh bay ye ra, í ko. Ke yo soh nzukri mbih batem. Nzukri ṅḡj-ṅḡj yo si t̄aw ye. »

²⁷ Z̄ah yih nzak woyri, mí ke bahri : « Ngerzah h̄j ya le, nzuk ta ȳa ya pi. ²⁸ A woiri gaṅ mí i mbi bay bi bahri, mi ba Ngermbay ya. Le Ngerzah pih mi gi dara Ngermbay bá gi báy. ²⁹ W̄ȳy a foyu mí ba nzuku a nzuk-ȳa w̄ȳy. Ȳah ye nzuk-lu w̄ȳy ra yo ri. Gelke-e lah kusol mbaṅ ye le, mun ye rih ni mbamba. Kand̄kaw mí a bi kara mi zay mun bi mbamba pi. ³⁰ Ke ṅḡr si ma pol pol. A bi ba, él fal bi mí su.

³¹ A ye ké-e gi ke nunmbam, ke mba tul feri riw. Nzuk pimatul a som siba le ba nzuk a s̄aw tusiba. Ke bah bay fe tusiba. A ye ké-e gi ke nunmbam ra ke mba tul feri riw. ³² Fe ké-e ko, bay ké-e lah mí ke te-teh bayu. Mí nzukri ȳa tehbay ye ya. ³³ Nzuk ké ȳa tehbay ye ba, ṅḡah bay bahri, Ngerzah ba nzuk a ketina. ³⁴ Bayu ké nzuk ké Ngerzah pih ni ra bah bay ké Ngerzah h̄j ni bah-u kand̄k ké Ngerzah h̄j ni ṅgerna Tempuki ké el fal ya. ³⁵ Gun ra bah ye sa ni mbamba, mí ke poṅ feri riw k̄ȳ nd̄k ye. ³⁶ Nzuk ké kan law sa tul gun ra le, yo ke ɔkna ba ṅḡh. Nzuk a āy ké sa lah nzak gun ra ya le, ta z̄iṅ ɔkna-u ya. Mí haṅ f̄ahna Ngerzah na tul ye. »

4 Zezu tu bay ké toh suk fariziri. Ku lah bahri se, Zezu yo soh nzukri mbih batem ṅḡj kal ṅḡina nzukri ké Z̄ah soh niri mbih batem. ² Ketina le, a ye ke soh nzukri mbih batem ya. Nzuk-dih fal yeri mí soh nzukri mbih batemu. ³ Zezu tu bay ra tu bale, ke ur, ke t̄r ke tusiba Zude si tusiba Galile. ⁴ Mahfulu kal ké tusiba *Samari*.

⁵ Mí ke si t̄j̄h ké Sikar ké tusiba Samari. Puh-u dih ya ke kaṅpele Zakob. Gel ra Zakob poṅ h̄j gun ye Zezeb lews̄a. ⁶ L̄k̄o mbih Zakob kara na ri pi. Zezu t̄ah ke sina, ke el kab nzak l̄k̄o mbih ra. Seh zaṅ kelen̄. ⁷⁻⁸ Nzuk-dih fal yeri ra kal si bil puh bay yeh fe s̄una. Mí w̄ȳy Samari a hani mbew gi bay duh mbih. Dale Zezu bah : « Mú h̄j mi mbih mí nzo. »

⁹ W̄ȳy Samari bah : « A wo ké mu ba zib ba, mu goṅ mi mbih, a bi ké mi ba w̄ȳy Samari le ? »

Ke bah kaṅ bayu ké zibri ke samariri lah hani ya. ¹⁰ Mí Zezu yih nzak ye bahri : « Mu tu suki ké Ngerzah yo h̄j nzukri mú-u tu nzuk ge yo goṅ mu mbih nzona-ay le, a wo mú-u él goṅ ni mbih nzona. Ke h̄j mu mbih ɔkna ké lu buđ buđ. »

¹¹ W̄ȳy ra ba, bah : « Ngernzuk, l̄k̄o mbih-ay d̄i-d̄ih. Mu ta ke fe-duh mbih ya pi wa, mu l̄áb ani dara mú-u z̄iṅ mbih ɔkna ra le ? ¹² Zih wah Zakob mí poṅ l̄k̄o mbih-ay h̄j na. A ye ke nzo mbih-ay pi. Gun yeri ke fe h̄l̄na yeri nzo pi. A wo ba, mu ba nzuk a luki mba Zakob mba le ? »

¹³ Zezu yih nzak ye, ke bahri : « Nzukri ḡbam ké yo nzo mbih-ay ra k̄k̄mbih bay el i niri báy. ¹⁴ Mí nzuk a āy ké nzo mbih ké mi h̄j ni ra le, k̄k̄mbih ta i ni mba w̄ȳm. Mbih ké mi h̄j ni ra bay lu buđ buđ. Mbih-u bay t̄j̄h ba mbihlaw ké lu ke ɔkna ké t̄aw ye ba ṅḡh. »

¹⁵ Mí w̄ȳy ra bah h̄j ni bahri : « Ngernzuk, mú h̄j mi mbih ra mí nzo bay h̄j k̄k̄mbih bá i mi ya. Le mi él gi duh mbih mba pi. »

¹⁶ Bale Zezu el bah bayay h̄j ni : « Mú si d̄i wah wo, í gi. »

¹⁷ W̄ȳy ra yih nzak ye, ke bahri : « Mi ta ke w̄ro ya. »

Mí Zezu bah : « Bay wo yo gelu ké mu bahri, mu ta ke w̄ro ya. ¹⁸ Lews̄a mu ȳa w̄ro ba gel ndibi. W̄ro a aṅay ba, ta ba wah wo ya. Bay wo ba ketina. »

¹⁹ W̄ȳy ra ba, el bahri : « Ngernzuk, mi ko da. Mu ba gun nzak pihna Ngerzah gaṅ. ²⁰ Zih wah samariri dim Ngerzah ké tul kasawaw †. A woiri zibri ba, i bahri Zurusalem mí ba gel-dim Ngerzah mbew yaṅ. »

²¹ Mí Zezu bah : « W̄ȳy, mú lah bay bi-ay, nam yo gina ké i ta dim baah ké tul kasawaw mba, ké Zurusalem ya pi. ²² A woiri i yo dim baah dan tu fe-u. A wah zibri ba, nah yo dim baah ke fe tuna bay fe le, t̄j̄hna nzukri ke nd̄k̄ hul, s̄awu ur ké t̄aw zibri. ²³ Wara le nam-dim baah ra yo gina mí k̄ah da. Nzuk-dim Ngerzah a ketinari bay dim baah ke Tempuki pi, ke ketina pi. Sam nzuk a kand̄kawri ra baah taw niri. ²⁴ Ngerzah ba tem. Nzukri ké dim ni le, ku d̄im ni ke Tempuki pi ke ketina pi. »

²⁵ Mí w̄ȳy ra bah : « Mi tu bahri, *Mesi* yo gina ku d̄i ba Ngermbay. Gina ye le, ke tén s̄aw feri riw h̄j na. »

²⁶ Mí Zezu bah : « Nzuk ké yo bah bay z̄iṅ mu-ay ra ba a ye munu. »

²⁷ Ké gelaw mí nzuk-dih fal yeri el gi. Ku yo yer bay fe le, ke yo bah bay z̄iṅ w̄ȳynzuk. Mí vb̄i ni bay bahri, a fe mí ke taw le ? Mini vb̄i bay bahri, bay fe mí ke yo bah z̄iṅ w̄ȳyaw le ? Āw ra ku sa vb̄i-u ya.

²⁸⁻²⁹ Wara mí w̄ȳy poṅ iri-duh mbih ye sa gelu mí el si puh. Ke yo bah h̄j nzukri bahri : « Í gi ko nzukay ké ten bay fe labna biri riway. Ko ya le, ba Ngermbay. »

³⁰ Nzukri ur t̄j̄h ke bil puh yir gi ma t̄aw Zezu. ³¹ Ku yo tul ful yo gina, mí nzuk-dih fal yeri yo bah h̄j ni bahri : « Rabbi, fe s̄una mí na-ay, mú s̄u. »

³² Zezu ba, bahri : « Fe s̄una bi na ri, mí i tu wuri ya. »

† *Riṅ kasaw ra ba Garizim. Lews̄a samariri mboh gel fe puhna ké tul kasawaw bay dim Ngerzah ké ri saṅ keni vul kani Ngerzah ké Zurusalem. Fe labna-aw si bod ke bolkusol Ngerzah. Zibri ké Samari mba nzak ye keni.*

³³ Bale nzuk-dih fal yeri yo vbi hani bayri bahri : « Nzuk a hani gi ke fe sýna hj ni ké fal wah-ay, ke sý le ? »

³⁴ Mí Zezu bah : « Fe sýna bi ba ríh law nzuk-pih mi, ba 3h láb pihna ké-e hj mi. ³⁵ A woiri i yo bahri, toŋ few nin dara mí few-vbeh naŋ bá kąh báy. 3r nun woiri ma síba. Í ko waka-awri bay fe le, naŋ mah vbehna da. ³⁶ Nzuk-vbeh naŋu bay zih kpaŋndok ye. Ke yo mbyh fe payu bay okna ké na ba ngoh bay hj nzuk-ruh naŋu ke nzuk-vbeh-u kara ku zay ke hani. ³⁷ Bay ra lab kandok kú-u bah : Nzuk mbew ruh fe ba, nzuk a boru vbeh fe-u ba. ³⁸ A bi mí-i pih wuri si vbéh naŋ ké a woiri i ruh ya. Nzuk a boru ruh fe pay ba, mí a woiri i gi rih bil pihna waka-u. »

³⁹ Wuy ra si puh-aw, mí nzuk samariri ba ngj-u kan law sa tul Zezu bay tul ka-kah bay ye-aw ra bahri, Zezu ten bay fe labna yeri riw hj ni.

⁴⁰ Ku gi kąh tąw Zezu bale, ku goŋ ni, ké kab zih niri. Kandokaw mí Zezu lab nam sede ké puh-aw. ⁴¹ Ke bah bay hj niri, ku lah, mí nzuk a boruri ba ngj-u kan law tul ye báy. ⁴² Ku yo bah hj wuy ra bahri se : « Aŋay nah kan law wah tul ye bay tehbay wo kaŋto ya. Wara le nah kan law wah tul ye bayu ké nah lah bayu tih ke nzak ye pi, mí nah tu bahri, ke ba nzuk-yą tusiba ke nunmbam ba ketina. »

⁴³ Bol fal nam sede-aw bale, Zezu tr si tusiba Galile, ⁴⁴ bayu ké Zezu ra ten tehbay nzuk puh yeri bahri se, gun nzak pihna Ngerzah zih həkna ké puh ye ya. ⁴⁵ Ke kąh tusiba Galile, mí nzuk puh-uri ké ko feri gbam ké-e lab ké Zurusalem są ké gel tihmbih-i guy buma ra, ku yą ni ke law rihna. A woyri kara ku yo gel tihmbih ra pi.

⁴⁶ Zezu el si Kana puh ké-e sob mbih tih yim. Nzuk mbay Erod a hani yo Kapernayum. Gun ye a woro-u na sena. ⁴⁷ Ke lah bahri, Zezu ur ke tusiba Zude gi kąh tusiba Galile, mí ke si tąw ye. Ke goŋ ni, ké der si Kapernayum bay gah gun ye. Gun ra na nun hul. ⁴⁸ Bale Zezu bah bay hj ni bahri : « A woiri nzukri, i ko fe saŋri ke fe soknari ké ur ke nunmbam ya le, i ta kan law tul bi ya. »

⁴⁹ Nzuk mbay Erod ra bah : « Ngernzuk, mú gi oko gun bi bá hu. »

⁵⁰ Mí Zezu bah : « Mú tr si puh. Mun gun wo gah da. »

Nzuk ra yą bay ké Zezu bah, mí ke tr. ⁵¹ Ke yo tul mahful kob báy, gun-lab pihna yeri gi nzoh nun ye bahri se, mun gun ye gah da. ⁵² Mí ke vbi niri sawseh a suŋ mí gunu zih mun gahna le. Mí ku bahri : « Kelew ke sawseh mbew mí mun ye voh. »

⁵³ Bah gun ra tu bahri se, sawseh-u-aw mí Zezu bah hj ni bahri : « Mun gun wo gah da. »

Kandokaw mí a ye ke nzuk kerpuh yeri, ku kan law woyri tul Zezu. ⁵⁴ Fe-aw mí ba fe saŋ a sede-u ké Zezu lab ké tusiba Galile fal elna ye ke tusiba Zude.

5 Bol falu tihmbih zibri lab ké Zurusalem, mí Zezu hil si ri. ² Ké Zurusalem ra, nzakful a hani-u yo ri. Riŋ nzakful ra ku dí ba Fulsamiri. Mbih na belu. Riŋ mbih-u ke nzak ebere ba Bedzata. Ké nzak mbih-aw ku por ri tem ba gel ndibi. ³ Nzuk senari ba ngj-u na ri. Raŋwri, kpereri, nzuk a ayri ké mun woyri hu yoh kara na ri pi. ⁴ Ku geŋ bay hj nam a hani-u, tem nzak pihna Ngerzah bá gi laŋ mbih ra gbuksu gbuksu. Dale nzuk sena a suŋ suŋ ké der si bil mbih ké laŋ ra pol le, sena ye poŋ ni, ké gah kew kew †.

⁵ Nzuk sena a hani mbew na ri. Ke na ba sena mbihmbam bon say falu toŋndok sede. ⁶ Zezu ko nzukaw gel nam ye, mí ke tu bahri, nzukaw na sena mbihmbam ro-ro bale, ke bah : « Mu yih bay hj mun wo bá gah le ? »

⁷ Nzuk sena ra yih nzak ye bahri : « Ngernzuk, gelke mbih laŋ le, nzuk ké bay mbi mi bu bil mbih-u ta-a. Mi yo der ma mari dale, nzuk a boru kal der poŋ mi. »

⁸ Mí Zezu bah : « Mú ur síba. Mú mbi hih nam wo. Mú si sina. »

⁹ Sa gelu-aw mí mun nzuk ra gah. Ke mbi hih nam ye, mí ke tr.

Namu-aw ba nam okna. ¹⁰ Kaŋ mí zib Zuderi bah hj nzuk ké mun ye gah ra bahri : « Guri-ay ba nam okna. Bolkusol wah hah súk hih wo. »

¹¹ Nzuk ra yih nzak woyri bahri : « Nzuk ké gah mi ra bahri se, mí mbi hih bi, mí si. »

¹² Mí ku vbi ni bay bahri : « A ge mí bah hj mu, mú mbi hih wo, mú si sina-aw le ? »

¹³ Nzuk ké zih mun gahna ra tu nzuk ké gah ni ya bayu ké Zezu lɔm mun rih haŋsekle daba nzukri.

¹⁴ Bol falu bale, Zezu zih ni bil ila vul kani Ngerzah, mí ke bah hj nzuk ra bahri : « Mú lah, mun wo gah da. Mú poŋ lab suya oko fe a mbamba-u bá lab mu báy. »

¹⁵ Nzuk ra el si sok ngernzuk zibri bahri se, Zezu mí gah ni. ¹⁶ Sawu mí ngernzuk zibri faŋ bol Zezu yo lab ni koseh bay fe le, ke gah nzuk sena ke nam okna. ¹⁷ Mí Zezu el ke bay hj niri bahri : « Bah bi yo tul pihna ye kąh guri-ay, kaŋ pi mí a bi kara mi yo tul pihna-u. »

¹⁸ Sawu mí law ngernzuk zibri nzek bay i ni bay fe le, ke poŋ bolkusol nam okna woyri kaŋto ya wara le, ke leh tul ye ke Ngerzah bahri, Ngerzah ba bah ye.

¹⁹ Zezu el bah ra báy bahri se : « Munu, ba ketina Ngerzah ba bah bi, mí-i yo sok wuri bayay, gun ta lab fe ke tul ye ya. Fe ké-e ko bah ye yo labu, mí ke lab, bayu ké fe labna bah ye mí gun yo ndlu. ²⁰ Bayu ké bah gun sa

† Mbeta saw nzak gerek a haniri ta ke gel kina-ay ya.

gun ye, mí ke yo sɔk gunu feri ké-e yo labu. Ke bay sɔk gun ye fe labna a mbamba-uri báy. I káb yer. ²¹ Kandɔk bah ye ké hj záhri tjh ke puh záh, ku ɔ-ɔkna ke pɔymun a foyu †, gun ye yo hj nzuk a suŋ suŋ ké-e yih, ku ɔ-ɔkna kaŋ pi, ²² bayu ké bah gun kuŋ salbay hul kan tul nzuk ya. Le ke ndoh ngerna-kuŋ salbay hul kan tul nzukri ké ndɔk gun ye, ²³ bay hj nzukri gbam bá hek gunu kandɔk kú-u hek bah ye pi. Nzuk a ɔy ké hek gun ké bah-u pih ra ya le, hek bah ye ya pi. ²⁴ Munu, ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri se, nzukay ké yo lah nzak bi, ké kan law tul nzuk ké pih mi le, nzuku yo ke ɔkna ba ngɔh. Salbay hul ta tul ye ya. Ke tjh ke ndɔk hul gi ziŋ ɔkna da. ²⁵ Munu, nzuku ɔ-ɔkna ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri se, namu yo gina wara le kɔh da hulri bay lah kusol gun Ngerzah, ku ɔ-ɔkna. ²⁶ Kandɔk bah gun ké ba sɔw ɔkna, kandɔkaw pi mí ke hj sɔw ɔkna ra hj gun ye. ²⁷ Ke ndoh ngerna-kuŋ salbay hul kan tul nzukri ké ndɔk gun ye bay fe le, gunu ba gun nzuk pirmatul. ²⁸ Í hj law woiri bá na wuri yer ya bay fe le, nam yo gina ké záhri ké puh záh ku lám kusol gun ra, mí ku él tjh ke tupal woyri riw. ²⁹ Nzuk-lab sukiri, ku tjh ke puh záh ke pɔymun a foyu ke ɔkna. Nzukri ké mbi mun woyri ndoh bil suya ba, ku tjh-u ke salbay hul ké tul woyri ††. ³⁰ Kandɔkaw mí a bi mi mah bay lab fe ke tul bi ya. Mi yo kuŋ salbay kandɔk ké mi lah ke nzak baah. Mí salbay ké mi kuŋ ra yo gelu bay fe le, mi taw tul bi ya wara le, kerbay a ye ké-e pih mi gi.

³¹ Mi lu ra lakna bay bi ke tul bi le, lakna bi ra ba kuŋbay. ³² Nzuk a boru yo ri mí yo lu lakna bay bi. Mí-i tu bahri, tehbay ye ké-e ten ké tul bi ba ketina. ³³ A woiri i pih nzukri si tɔw Ząh, mí ke te-teh bay bi hj wuri. ³⁴ A bi ba, mi ta ke daka bay hj nzuk bá lu lakna bay bi ya. Le mi yo bah hj wuri kaŋ bay í tjh ke ndɔk hul. ³⁵ Ząh ra ba lampe ké teh gel, mí law woiri rih wuri bay i zay mun woiri bil gel teha ye ke sɔwseh ndj kaŋto.

³⁶ Mí fe-teh bay bi a boru yo ri. Tehbayu nger kal tehbay Ząh ké-e teh tul bi. Pihna ké bah bi hj mi bay mí ɔh labu ra te-teh bay bi sɔk bahri se, bah bi mí pih mi gi. ³⁷ Baah ké pih mi a ye ra ke te-teh bay bi teh. Kusol ye le, i lah ɔk mbew ya. Nun ye kara i ko ya pi. ³⁸ Bay ye na law woiri ya bay fe le, a ye ké-e pih ni gi ra i kan law tul ye ya. ³⁹ I yo faŋ ba dih-u bil mbete bolkusol Ngerzah bay fe le, i bahri se, i yó ke ɔkna ba ngɔh bilu. Mí fe vbehna-uri te-teh bay bi. ⁴⁰ Mí i sa gi tɔw bi bay yo ke ɔkna ra ya. ⁴¹ A bi mi ta ke daka bay hj nzukri bá loŋ riŋ bi ya. ⁴² Mi tu bahri, law sana Ngerzah ta tɔw woiri ya.

⁴³ Mi gi ke riŋ bah bi, mí i sa yɔ mi ya. Gelke nzuk a boru mí gi ke tul ye le, i yɔ nzukaw. ⁴⁴ Kandɔk ké i yih bay hj nzukri bá loŋ riŋ woiri, mí bay riŋ dina ké Ngerzah a mbew yanaw kan tul nzukri, i taw ya ra wa, i lám ani dara bay í kan law tul ye báy le ? ⁴⁵ Í lu kerbay ké bil law woiri bahri, a bi mí-i sék wuri hj bah bi. Moyiz mí ba nzuk-sek wuri, a ye ké i baŋ law kan tul ye. ⁴⁶ Moyiz vbeh bay tul bi bil mbete vbehna bolkusolaw. I lah ra nzak Moyiz dale, i kan law tul bay bi da. ⁴⁷ I sa lah bayri ké na bil mbete fe vbehna-u ya ra wa, i lám ani dara mí i lám bay biri báy le wo ? »

6 Fá-falu Zezu tɔr si kala mahmbih Galile kú-u di ba mahmbih Tiberiyad. ² Daba nzukri ba ngj-u dih fal ye wuh wuh bay fe le, ku ko fe saŋri ké-e lab gah nzuk senari. ³ Mí Zezu hil ke nzuk-dih fal yeri si kab tul kasaw. ⁴ Nam tjhmbih zibri ké ba tjhmbih-i guy buma toŋ dih mba.

⁵ Zezu duh tul mí ko daba nzukri yo gina ma tɔw ye bale, ke bah : « Filiíb, ké gel suŋ mí nah bay yeh ri fe sɔna bay mgba keni daba nzukri-ay le ? »

⁶ Ke bah bayaw yo leh keni law Filiíb. Zezu ra tu fe ké-e labu da. ⁷ Filiíb yih nzak ye bahri : « Nah si ra yeh peŋ mah nun sak sɔd sede mí wal niri ndj ndj kara ta mah niri ya. »

⁸ Nzuk-dih fal ye a boru, Andere yjn Simu Piyer ba, bah : ⁹ « Gun seke-ay yo ke peŋ ndibi ke nzuy sede mí na-ay wa, bay mah gel daka daba nzukri-ay gaŋ le ? »

¹⁰ Bale Zezu bahri : « Í hj nzukri bá kab siba. »

Ké gelaw suy loŋ ri mbula su kabna. Ngjna wɔrori lab sɔd sɔd boh gel ndibi (5.000) mí kab ri.

¹¹ Dale Zezu mbi peŋ ra, ke el ke tumbɔl hj Ngerzah, mí ke wal hj nzukri sɔ. Ke el lab kaŋ ke nzuy ké sede-aw pi. A ge ge le sɔ fe mah bil ye bil ye. ¹² Bil nzukri mbah, ku poŋ tɔru, mí ke bah hj nzuk-dih fal yeri : « Í mbɔh wuri tɔr fe sɔna ra. Ndj kara bá zi ya. »

¹³ Mí peŋ ndibi ké nzukri sɔ ra ku mbɔh tɔru mbah tɔl ba boh falu sede.

¹⁴ Nzukri ko fe saŋ ké Zezu lab kaŋ bale, ku yo bahri : « Nzukay ba gun nzak pihna Ngerzah eŋ Moyiz gaŋ wa ‡ ? »

¹⁵ Zezu tu bahri, nzukuri-aw bay gi mgba ni ba mbay ke ngere, mí ke el tɔr sɔd si kab tul kasaw ke hek ye.

¹⁶ Seh na nzeh bale, nzuk-dih fal Zezuri tɔr si nzak mahmbih. ¹⁷ Ku hil kumbon mí mbi sina ma kala mahmbih ma Kapernayum. Seh riŋ mɔr. Zezu kɔh tɔw woyri ya báy. ¹⁸ Ku yo hehre kumbon, mí baw kuna gi ku bivbid bivbid hj mahmbih laŋ banlaŋ banlaŋ. ¹⁹ Ku hehre kumbon mah salful ndibi mini tɔtɔkɔ ma haŋsekle mahmbih

† Í mgba Mbeta Ézéchiel 37.3-14 ke Mbeta Sɔw fe 2.7

†† Í mgba Mbeta Ten sɔwbaŋ 20.13-15; 21.6-8

‡ Ndazi bay gun nzak pihna Ngerzah ké eŋ Moyiz na diŋ Mbeta Ząh 1.21

bale, ku ko Zezu si sina tul mbih. Ke kąh ké tąw woyri, mí hękme lab niri. ²⁰ Zezu ba, bah bay hj niri bahri : « A bi munu. Í lab hękme ya. »

²¹ Kandąkaw mí ku hj ni hil kab bil kumbon. Kabna ye ba, ba kumbon ké kąh bel sew fál są ba.

²² Tipele-u nzukri ké toń kala mahmbih fál gini ko kumbon a mbew yań mí dah. Ku ko nzuk-dih fal yeri tńr keni ke hęk woyri. Zezu ba, kab bilu ziń nzuk-dih fal yeri ya. ²³ Kumbon a boruri ba, ur ke Tiberiyad gi dah diń ya ke gel ké nzukri sų peń fal ké Zezu el ke tumbıl hj *Gań tul feri riw* ra. ²⁴ Mí nzukuri ko Zezu ke nzuk-dih fal yeri ta ri ya ra bale, ku rih bil kumbonri-aw, mí ku tńr keni ma Kapernayum si yah niri.

²⁵ Ku ziń Zezu ké kala mahmbih a boru, mí ku vbi ni bahri : « Rabbi, seh suń mí mu kąh gelay le ? »

²⁶ Zezu yih nzak woyri, ke bahri : « Munu, ba ketina. Mí-i yo bah bayay hj wuri, i yah mi bay tu sąw fe sańri ké mi lab ra ya. Wara le i yah mi bay fe le, i sų fe mbah bil woiri tub tub. ²⁷ Í lab wuri pihna fe sųna a ké zi-zi ra ya. Í lab pihna fe sųna ké mah kab ke ńkna sew ke sew ba ńgńh. Fe sųna-u gun nzuk pimatul bay hj wuri. Bayu ké baah Ngerzah mí ńgąh bayu kań. »

²⁸ Ku vbi ni bahri : « Nah láb ani dara bay náh lab pihna Ngerzah ra le ? »

²⁹ Zezu yih nzak woyri bahri : « Pihna Ngerzah ba kán law tul nzukay ké Ngerzah pih ni gi. »

³⁰ Mí ku vbi ni bahri : « Fe sań fe mí mu láb hj na, náh tu mu keni, mí náh kan law tul wo le ? A fe mí mu labu le ? ³¹ Ziihri lak *man* ké bil lawkńr kandąk kú-u vbeh bayu bil mbete bolkusol Ngerzah lewsą bahri, huru ké ur ke nunmbam mí ke hj niri †, ku lak. »

³² Zezu ba, bah bay hj niri bahri : « Munu, ku lak man bil lawkńr ba ketina. Mí-i yo bah bayay hj wuri, ta ba Moyiz mí hj wuri huru ké ur ke nunmbam ra ya. Le bah bi mí yo hj wuri huru ké ur ke nunmbam ké ba huru a ketina-ay. ³³ Huru ké Ngerzah pih keni-ay ra ba a ąy ké der ke nunmbam gi mí yo hj ńkna hj nunmbam ke tusiba. »

³⁴ Mí ku bahri : « Ngerzuk, mú hj na huru ra kpatara. »

³⁵ Zezu bah hj niri bahri : « A bi mí-i ba huru-hj ńkna ra. Nzuk ké gi tąw bi le, dąka ta i ni mba. Nzuku kan law tul bi le, kńkmbih kara ta i ni mba pi. ³⁶ Mí-i bahri se, i ko ke nun woiri ko, mí i kan law tul bi ya diń.

³⁷ Feri gbam ké yo ri-ay, baah ndoh ndńk bi. Nzuk gi tąw bi le, mi ta ńh ni ya ³⁸ bay fe le, mi ur ke nunmbam gi bay lab fe ké law bi yih ya, wara le bay lab fe ké law nzuk-pih mi yih. ³⁹ Fe ké law nzuk-pih mi yih mí na-ay : nunmbam ke tusiba ke feri riw ké-e ndoh ndńk bi ra ta zi mbew ya. Le nam a ńh tńru le, mi hj nzukuri bay el kab ke pąymun a foyu. ⁴⁰ Kandąkaw mí ba fe ké law baah yih. Nzukri riw ké ko gunu, mí ku kan law tul ye le, ku yo ke ńkna ba ńgńh. Nam a ńh tńru ra mi hj niri ku él kab ke pąymun a foyu kań pi. »

⁴¹ Dale zibri ńgųhru bay ké tul Zezu bay fe le, ke bahri, a ye ke ba huru ké ur ke nunmbam gi.

⁴² Ku yo bahri : « A ye-ay ra ke ba gun Zezeb ya le ? Mah ye ke bah ye ra, nah tu niri tu, ya lo ? Ani dara mí ke bahri se, ke ur ke nunmbam le ? »

⁴³ Zezu yih nzak woyri, ke bahri : « Í poń wuri sųhbay. ⁴⁴ Nzuk mbew ta gi tąw bi ke tul ye ya. Le baah ké pih mi, mí kńkńb nzuku gi tąw bi-aw. A bi ba, mi hj ni ke él kab ke pąymun a foyu ke nam a ńh tńru-aw pi. ⁴⁵ Mbeta vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsąri bahri, *Ngerzah bay firma niri riw*^{††}.

Nzukri gbam ké yo lah nzak bah bi, mí ku tih keni le, ku gi tąw bi. ⁴⁶ Baah ra nzuk a hani ké ko ni ta-a, sa ba nzuk a ąy ké ur ké tąw Ngerzah. A ye mí ke ko baah.

⁴⁷ Gelu munu, ba ketina. Mi yo bah bayay hj wuri, nzuk ké kan law tul ye le, nzuku yo ke ńkna ba ńgńh. ⁴⁸ A bi mí-i ba huru-hj ńkna ra. ⁴⁹ Lewsą ziihri yo lak huru man ké bil lawkńr, mí ku toń hu mgbum. ⁵⁰ Huru a ąy ba, ur ke nunmbam mí gi bay hj nzukri bá lak dale, hul ta dí riń nzukuri ya.

⁵¹ A bi mí-i ba huru a sąw ńkna ké ur ke nunmbam gi. Nzuk lak huru-ay le, bay ń-ńkna ba ńgńh. Huru ké mi bay hj-u-aw ba mun bi bay tul ńkna nunmbam ke tusiba. »

⁵² Mí zibri ur ke bala, ku bah ké sakra hani bahri : « Ke ńgernu fe mí nzukay bay hj na haymun ye náh sų le ? »

⁵³ Dale Zezu ńk niri bahri : « Munu, ba ketina. Mi yo bah bayay hj wuri, i sų haymun gun nzuk pimatul ya, i nzo sem ye ya le, ńkna-u ta tąw woiri ya. ⁵⁴ Nzukay ké yo sų haymun bi, ké yo nzo sem bi le, nzuku yo ke ńkna ba ńgńh. A bi ba, mi hj ni ke él kab ke pąymun a foyu ke nam a ńh tńru, ⁵⁵ bayu ké haymun bi mí ba fe sųna a kpakpańu, sem mun bi kara ba mbih nzońa a kpakpańu pi. ⁵⁶ Nzukay ké yo sų haymun bi, ké yo nzo sem bi ra, nzuku kab ziń mi, a bi kara mi kab ziń ni pi. ⁵⁷ Kandąk baah, a ye Nńgńnzuk ké pih mi, mí-i ń-ńkna bay tul ye, mí nzuk ké yo sų haymun bi ra, bay ń-ńkna bay tul bi kań pi. ⁵⁸ Kandąkaw mí huru a ąy ké ur ke nunmbam mí gi. Huru ra ta na kandąk huru ké ziihri lak lewsą kú-u toń hu mgbum ra ya. Nzuk ké yo lak huru-ay, bay yo ke ńkna sew ke sew ba ńgńh. »

⁵⁹ Zezu bah bayaw ké bil vul *misoń* woyri yo firma nzukri bay Ngerzah ké Kapernayum.

† *Bay lah bay HURU KÉ UR KE NUNMBAM Í KJ Mbeta Exode 16.4,15, Mbeta Siń (Psaumes) 78.24 ke 105.40 pi.* †† *Bayay na bil Mbeta Jérémie 31.33.*

⁶⁰ Nzuk-dih fal Zezuri ba ngj-u lah bay bahna ye kaŋ bale, ku bahri : « Bayaw kpuh mbamba. Suk ge mí mah lah-u le ? »

⁶¹ Zezu tu bay kú-u yo nguhru-u, mí ke bahri : « Bayaw ra zjirma law woiri ké tul bi le ? ⁶² Nam ké i kó gun nzuk pirmatul el si kab ma saŋ gel ye le, i láb ani báy le ? ⁶³ Tempuki mí yo h̄j nzuk ɔ-ɔkna. Mun nzuk pirmatul a som siba ba, t̄h nzuku suk ya. Bayri ké mi bah h̄j wuri ba bay Tempuki, mí ba ɔkna pi. ⁶⁴ Keni-aw kara nzuk a haniri ké haŋsekle woiri-ay kan law woyri tul bay bi ya. »

Zezu bah kaŋ bayu ké-e tu nzuk a ayri ké to suybay ye ma fal tu. Ke tu nzuk ké bay te ni pi. ⁶⁵ Mí Zezu el bah : « Saŋwu mí-i bah h̄j wuri bahri se, nzuk mbew ta gi taŋ bi ke tul ye ya. Le baah bá h̄j nzuku ngerna gi taŋ bi dara báy. »

⁶⁶ Kandɔkaw mí ngjna nzuk-dih fal yeri el ke mun woyri ma fal poŋ ni. Ku mgba boh sina ziŋ ni mba. ⁶⁷ Zezu ra el bah h̄j nzuk-dih fal yeri a boh falu sede ra bahri : « A woiri kara i yih bay poŋ mi pi le ? »

⁶⁸ Mí Simu Piyer yih nzak ye, ke bahri : « Ngernzuk, nah bay si ma fál suŋ le ? Mu yo ke bayri ké h̄j ɔkna ba ngoh. ⁶⁹ Nah kan law wah sa tul wo. Nah tu mu ba nzuk lawpuki ké Ngerzah mbi mu ba nzuku a ye. »

⁷⁰ Zezu ba, el yih nzak ye bahri : « A bi mí-i lu wuri ba boh falu sede-aw, kaŋ ya le ? Mí nzuk mbew ké sakra woiri ba nzukbaa ke mbay záh tukala. »

⁷¹ Zezu yo bah bay tul Zudas gun Simu ké Isikariyod. Ke yo sakra nzuk-dih fal yeri a boh falu sede-aw pi. A ye mí ke bay te Zezu.

7 Bol falu Zezu haŋma ké tusiba Galile bayu ké-e sa haŋma tusiba Zude ya bay fe le, ngernzuk zibri ké Zude yah ful bay i ni. ² Nam t̄hmbih-pɔr vulri † toŋ diŋ mba dale, ³ yj̄n Zezuri bah h̄j ni bahri : « Mú tɔr si Zude bay h̄j nzuk-dih fal wori kara bá ko fe labna wori ké ri pi. ⁴ Nzuk ké taw bay h̄j riŋ ye bá mgbe le, lab fe ké duh gel ya. Kandɔk ké mu yo lab fe wori, mú si ɔk mun wo ma gel daba h̄j nzukri riw bá ko. »

⁵ Yj̄n yeri bah kaŋ bayu ké ku kan law tul ye ya.

⁶ Zezu ba, bah : « Nam bi kaŋ ya báy. A woiri ba, namri riway ba nam woiri. ⁷ Nzuk tukalari ta fuy wuri ya. A bi le ku fuy mi fuy bay fe le, mi ten tehbay fe labna a pipiri-u woyri. ⁸ Í tɔr wuri hil si gel t̄hmbih-pɔr vulri ra. A bi ba, mi si gel t̄hmbih-aw ya bay fe le, nam bi kaŋ ya báy. »

⁹ Ké-e bah kaŋaw bale, ke kab sa Galile.

¹⁰ Yj̄n Zezuri tɔr, ku hil si gel t̄hmbih-pɔr vulri ra bale, Zezu ur hil si fá-fal woyri, mí ke ɔk mun ye ya. ¹¹ Zib Zuderi ba, yo yah ni ké gel t̄hmbih-aw ra bahri se, ke yo suŋ le ? ¹² Bay riŋ ye, ngjna nzukri fah bayu yj̄m yj̄m. Nzuk a haniri bahri, ke ba nzuk a suki. Nzuk a boruri ba, bahri se, ke ba nzuk a suya-u. Ke yo rah nzukri bay vbol ful ††. ¹³ Kusol zib mbew bah bay Zezu ba teh-u ya bay hekme ngernzuk woyri se niri.

¹⁴ Namri ké dimasi t̄hmbih-pɔr vul ra kal kaŋ nam a haŋsekle-u bale, Zezu rih bil ila vul kani Ngerzah yo ɔk zibri bay Ngerzah. ¹⁵ ɔkbaŋ Ngerzah ye na niri yer. Ku bahri : « A ye-ay, ke firma fe ké taŋ nzuk gosó mbete Ngerzahri ya wa, fál suŋ mí ke tih ke fe vbehna bolkusol Ngerzah-uri le ? »

¹⁶ Mí Zezu yih nzak woyri, ke bahri se : « Bolkusol ké mi yo bah h̄j wuri-ay ta ba bolkusol bi ya, ba bolkusol nzuk-pih mi. ¹⁷ Nzuk yih lab fe ké Ngerzah yih le, ke tú saŋbay fe ɔkna biri. Bayuri ur ké taŋ Ngerzah mini mi bah ke tul bi le ? ¹⁸ Nzuk bah bay ke tul ye le, taw riŋ dína tul ye. Nzuk taw riŋ dína tul nzuk ké pih ni ye le, nzuku bah ketina, ke yo mbew ke nzuk-pih ni. ¹⁹ Moyiz mí vbeh mbete bolkusol Ngerzah h̄j wuri wa, ani mí nzuk mbew ké sakra woiri yo tul bolkusolu ya le ? Bay fe mí i yah ful bay i mi le ? »

²⁰ Bale daba nzukri fer bay bahri : « Eh mí duk mu. A ge mí yah ful bay i mu le ? »

²¹ Mí Zezu yih nzak woyri bahri se : « Mi lab fe a hani mbew ke nam ɔkna mí na wuri yer. ²² Mí bay *bolkusol-kun ndjw* ké Moyiz h̄j bay í lab, mí i yo kuŋ ndjw gunri ke nam ɔkna. (Saŋ bolkusol-kun ndjw ur ké taŋ Moyiz ya, saŋwu ti ke tul zih zibri dara mí fe vbehna Moyiz t̄h báy.) ²³ I yo kuŋ ndjw gunri ke nam ɔkna bay lab bolkusol Moyiz wa, ani mí law woiri s̄h ké tul bi bay fe le, mi gah mun nzuk sena kew kew ke nam ɔkna le ? ²⁴ Í mbi kerbay woiri kuŋ salbay kan tul nzuk ya. Í kuŋ salbay ké si ke bolkusol Ngerzah ma. »

²⁵ Zib Zurusalem a hani-uri yo bahri : « Nzukay da ba a ye-ay ku yah ful bay i ni mi na-ay wa, ani le ? ²⁶ Í ko, ke yo bah bay ba teh-u h̄j nzukri, mí nzuk-el ke bay h̄j ni mbew ta-a. Ko ya le, ngernzukri tu ni, ke ba Ngermbay a ketina gaŋ wa, ani le ? ²⁷ Seh gina Ngermbay le, nzuk bay tu saŋ ye ya. A ye-ay ba, nah tu saŋ ye tu. »

²⁸ Zezu ba, yo ɔk niri bay Ngerzah ké bil ila vul kani Ngerzah, mí ke bah h̄j niri ba mgbe-u bahri : « I tu mi, i tu saŋ bi pi. Mi gi ke tul mun bi ya. Le nzuk ké pih mi gi ra ba nzuk a ketina, mí i tu ni ya. ²⁹ A bi ba, mi tu ni tu bay fe le, mi t̄h ké taŋ ye a ye ké-e pih mi gi. »

³⁰ Kandɔkaw mí ku yah ful bay mgba ni, mí ndɔk nzuk mbew za ni ya diŋ bay fe le, nam ye kaŋ ya báy.

† Bay T̄HMBIH-PɔR VULRI na bil Mbeta Lévitique 23.34-36, 39-43. Bayu na bil glossaire pi. †† Í mgba Mbeta Deutéronome 13.1-5a tuh ke gel k̄j̄na-ay. Bayu ɔk bahri, gun nzak pihna ké rah nzukri dim záh a boruri le, kú i ni.

³¹ Nzuk a haniri ba ngji-u yo kan law tul ye bahri : « Seh gina Ngermbay le ke láb fe sanri ké nger kal tul fe sanri ké nzukay lab ra báy lo ? »

³² Fariziri lah bay ké daba nzukri yo bah yjm yjm si tul Zezu kan, mí ngerzuk fe puhna Ngerzah ke fariziri pih sozeri ké kór gel vul kani Ngerzah bá si mgba ni. ³³ Zezu ba, bahri : « Mi yó zih wuri, zah dara mi él si taw nzuk-pih mi báy. ³⁴ I yáh mi, mí i ta zih mi mba. I mah si gel ké mi sí ri ra ya pi. »

³⁵ Mí ngerzuk zibri bah ké sakra woyri bahri : « Ke tór ma suŋ mí nah bay ta zih ni ya le ? Ke tór ma tusiba sawnzuk a boruri bay sok bay Ngerzah hj zibri ké yo kala fál sa-aw le ? ³⁶ Bay ké-e bahri se, nah yáh ni, mí nah bay zih ni ya. Nah mah si gel ké-e sí ri ra wa, bayu yih bah ani munu le ? »

³⁷ Nam a ɔh tɔru bil dimasi tɔhmbih-pɔr vulri ra ba nam a luki. Nzuk fe puhnari yo an mbih ké sok bay ɔkna ku hoh fe bel gel fe puhna bale †, Zezu ur yo síba ké hansekle daba nzukri, mí ke bah bay beleŋ bahri : « Kɔkmbih i nzuk a suŋ suŋ le, nzuku bá gi taw bi, ké nzo. ³⁸ Nzuk kan law sa tul bi le, law nzuku bay tɔh ba mbihlaw mí mbih ɔkna bay lu ké ri buɔ buɔ. »

³⁹ Bayaw ké Zezu bah ra bah bay tul Tempuki ké nzuk-kan law tul ye bay ya-u. Tempuki ra gi ya báy bay fe le, riŋ dína Zezu mgbe ya báy.

⁴⁰ Daba nzukri lah bay ké Zezu bah kan bale, nzuk a haniri yo bahri : « Nzukay ba gun nzak pihna Ngerzah ké soh gel Moyiz ra ba ketina ††. »

⁴¹ Nzuk a boruri bah : « Ke ba Ngermbay. »

Nzuk a haniri ba, bahri : « Ngermbay bay ur ke tusiba Galile lo ? ⁴² Mbeta Ngerzah sok bahri se, saw mɔhri Ngermbay ba David mbay a luki, mí saw puh ye ba Bedlehem saw puh kabna David mbay a luki wa, ani le ? »

⁴³ Kan mí zibrikehr hani bay tul Zezu. ⁴⁴ Nzuk a haniri yih bay mgba ni, mí ndok nzuk mbew za ni ya dih.

⁴⁵ Soze-kór vul kaniri ra el si taw ngerzuk fe puhna Ngerzah ke fariziri, mí ku vbi sozeri bahri : « Bay fe mí i mgba ni gi keni ya le ? »

⁴⁶ Soze-kór vul kaniri ra yih nzak woyri bahri : « Nzuk ké bah bay mah ke nzukaw mbew ta-a. »

⁴⁷ Fariziri ba, yih nzak woyri bahri : « A woiri kara i vbol mahful da pi le ? ⁴⁸ Í sok na ngerzuk mini farizi a suŋ mí kan law tul ye lo ? ⁴⁹ Daba nzuk a garuri-aw, ku tu mbete bolkusol Ngerzah ya, mí nazi-u ta tul woyri. »

⁵⁰ Dale Nikodem a ye ké-e si taw Zezu ke suŋ ra ke yo sakra ngerzuk zibri, ⁵¹ mí ke bah : « Bolkusol Ngerzah sok bahri, náh lah bay nzuk, náh fakla bay fe labna ye dara mí náh kuŋ salbay kan tul nzuku báy wa, ani le ? »

⁵² Mí ku fer nzak ye kandokay : « A wo kara mu ba nzuk Galile pi lo ? Mú hekre bil mbete Ngerzah ba diŋ-u mú ko, gun nzak pihna Ngerzahri ur ke Galile ya. »

⁵³ Nzukri gbakra hani. A ge ge le tɔr si puh ye puh ye.

8 Zezu tɔr si tul kasaw Oliveh.

Zezu ke wuy nunpuki

² Tipele zay bale, ke el si bil ila vul kani Ngerzah ra. Gun Izarayelri gbam gi mbuh hani ké taw ye. Mí ke kab síba yo sok niri bay Ngerzah. ³ Nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri ba, ku kɔkɔ wuy a hani-u gi keni ké pol Zezu. Wuy ra nzukri zih ni ké gel-mbi wɔro. Ku ban ni yo hansekle gel daba nzukri, ⁴ mí ku bah hj Zezu bahri : « Metere, wuyay ku zih ni ké gel-mbi wɔro. ⁵ Fe vbehna bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh sok bahri, sam wuy a kandokayri ra náh vbuk niri ke kasaw i niri i. A wo ba, mu bah ani le ? »

⁶ Ku bah kan yo ndoh law ye ke bay. Ku zih bay a hani boɔ le, ku láb bay hul kan tul ye. Mí Zezu diŋ yo vbeh bayri ké tusiba ke gun ndok ye. ⁷ Nzuk-sok mbete bolkusol Ngerzahri ke fariziri yo ke bayu woso woso zih ni bale, ke ɔr tul ma síba, mí ke bahri : « Ké hansekle woiri-ay nzuk ké suya mgba tul ye ya le, ké vbu kasaw a titilu ké tul wuyay. »

⁸ Mí ke el diŋ tul ye yo vbeh bayri ké tusiba ra báy. ⁹ Ku lah bay Zezu kan, mí ku lom mun woyri tɔr hɔy hɔy. Ngereri mí tɔr pol dara nzuk a boruri toŋ niri báy. Ku poŋ Zezu ke wuy ra mí yo pol ye. ¹⁰ Zezu ɔr tul ye ma síba, mí ke bahri : « Wuy, ku yo fál suŋ le ? Nzuk mbew lab bay hul bu tul wo ya le ? »

¹¹ Wuyy yih nzak ye bahri : « Ngerzuk, nzuk mbew ta-a. »

Kandokaw mí Zezu bahri : « A bi le, mi láb bay hul bu tul wo ya. Mú si. Mú lab suya mba ‡. »

† Bay NZUK FE PUHNARI YO AN MBIH KÉ SOK BAY ɔKNA KU HOH FE BEL GEL FE PUHNA ta bil saw nzak ya. Mí bay hj karari bá lah bay fe mí Ząh vbeh bahri, NAM A ɔH TɔRU BIL DIMASI TɔHMBIH-PɔR VULRI RA BA NAM A LUKI le, nah ten kerbay bay hj karari bá lah bil bay bahna Zezu ké-e bah beleŋ ra. †† Bay tu bay gun nzak pihna Ngerzah a mbewu-aw ké eŋ Moyiz ra ké zibri yo geŋu, í kj Mbeta Deutéronome 18.15-19. ‡ Daba mbete saw nzak a haniri ta ke gel kɔna 7.53 kąh 8.11 ya. Ur ke gel kɔna 7.53 si kąh 8.11 kuŋ bay hansekle mbih-hj ɔkna ke gel tehna nzukri. Ké gel kɔna 7.37, Zezu bahri, ke ba mbih-hj ɔkna. Ké gel kɔna 8.12, ke bahri, ke ba gel tehna. Bayuri sede mbok ba bayri ké zibri ker bayu ké gel tɔhmbih-pɔr vulri. Ku bahri, gel tehna ra ti ke mun Ngerzah tɔh ke bil vul kani ye yo teh tusiba. Í kj Mbeta Esaie 60.19-22 ke Mbeta Ten sawbay 21.23-24

Zezu ba gel tehna ké tįh ke vul kani Ngerzah

¹² Dale Zezu el bah hį gun Izarayelri ra bahri : « A bi mí-i ba gel tehna tusiba ke nunmbam. Nzuk ké dih fal bi le, ta si sina bil tirima ya. Le gel tehna ra ba sąw ɔkna mí yo zįn nzuku. »

¹³ Fariziri ba, bahri : « Mu lu lakna bay wo ke mun wo le, ketina ta ri ya. »

¹⁴ Mí Zezu yih nzak woyri, ke bahri : « Mi lu lakna bay bi ke mun bi kara lakna bayaw ba ketina bay fe le, mi tu gel ké mi ur keni, mi tu gel ké mi él si ma mari pi. ¹⁵ A woiri ba, i tu gel urna bi ya, i tu gel sina bi ya pi. I kuń salbay ke kerbay nzukri. A bi mi kuń salbay kan tul nzuk ya. ¹⁶ Mi kuń salbay le, ba salbay a ketina bay fe le, mi kuń salbay ke tul bi ya. Wara le baah ké pih mi gi ra yo zįn mi. ¹⁷ Fe vbehna bil mbete bolkusol Ngerzah vbeh lewsą bahri, gelke nzukri sede te-teh bay mah hani le, bayu ba ketina †.

¹⁸ A bi mi lu lakna bay bi, baah ké pih mi ra kara te-teh bay bi pi. »

¹⁹ Bale ku bahri : « Bah wo yo suń le ? »

Zezu yih nzak woyri bahri : « I tu mi ya. Bah bi kara i tu ni ya pi. I tu ra mi le, i tu bah bi pi. »

²⁰ Bayawri ké Zezu yo ɔk ké bil ila vul kani Ngerzah, ke yo ɔk bay Ngerzah ké gel-fąh fe hįna in. Nzuk mbew kara mgbal ndok ye geb ya bay fe le, nam ye kąh ya bý.

²¹ Zezu el bah hį niri ra bý bahri se : « A bi le mi bay ɔru dale, i bay yah mi bale, salbay hul bay ta tul woiri ba hul. Gel a ąw ké mi él si ri ra i mah si ri ya. »

²² Mí zįbri yo bahri : « Ke tásol lo ? A ké-e bahri se, gel ké-e él si ri ra nah mah si ri ya-aw ba. »

²³ Mí Zezu el ɔk niri bahri : « A woiri ra i ba nzuk a sąw tusiba. A bi ba, mi ba nzuk a sąw nunmbam. A woiri sąw woiri ur ke feri ké Ngerzah lab. A bi le, sąw bi ur ke fe labnari ya. ²⁴ Kańaw mí-i bahri se, salbay hul woiri bay ta tul woiri ba hul. Bayu ké law woiri ké te tul bi bahri, a bi mi yo ri ya ra le, salbay hul woiri bay ta tul woiri ba hul gań. »

²⁵ Mí ku bah : « A wo mu ba ge le ? »

Mí Zezu bahri : « Sąwbay fe mí-i bah hį wuri ke titilu są ra le ? ²⁶ Mi yo ke bayri ba ńgį-u ké tul woiri bay bah-u pi, bay kuń salbay keni pi. Nzuk ké pih mi ra bah ketina. Bayri ké tįh ke nzak ye mí-i yo bah bayuri ké nunmbam ke tusiba ke gelu gelu. »

²⁷ Zezu bah bay si tul baah, mí ku tu ya.

²⁸ Zezu el bah ra bý bahri se : « Nam ké i bay ɔr gun nzuk pimatul ma síba dale, i tú mi bahri, a bi mi yo ri. I tú bahri, feri ké mi lab mi lab ke tul bi ya. Wara le ba baah mí ndoh bayuri ké nzak bi. ²⁹ Nzuk-pih mi ra yo zįn mi. Ke poń mi ke hęk bi ya bay fe le, mi yo lab suki ké rih law ye kpatara. »

³⁰ Zezu yo bah bay kań, mí nzukri ba ńgį-u kan law sa tul ye.

³¹ Zezu bah hį zįbri ké kan law woyri sa tul ye ra bahri : « I yo tul bay bi le, i ba nzuk-dih fal biri gań ba ketina. ³² I bay tu ketina dale, ketina-aw bay sel wuri ke bil mgbal. »

³³ A woyri ba, ku bahri : « Sąw mįhri wah ba ziih *Abaraham*. Nah ba mgbal nzuk ya. Ani dara mú-u bahri, nah tįh ke bil mgbal le ? »

³⁴ Zezu yih nzak woyri bahri : « Ba ketina, i ba mgbal gań. Mi yo bah hį wuri bahri se, nzukri gbam ké yo lab suya le, ba mgbal suya munu. ³⁵ Mgbal ta kab kerpuh nzuk kpatara ya. Gun puh-u mí bay yo ri kpatara.

³⁶ Kańaw ba, gun puh-u sel wuri ke bil mgbal le, i ba gun puh-u gań. ³⁷ Mi tu-tu, sąw mįhri woiri ba *Abaraham*. Keni-aw kara i yah ful bay i mi bay fe le, bay bi kab zįn wuri ya. ³⁸ Nzak bi bah bayri ké bah bi ɔk mi. A woiri kara bay ké i lah ké tąw bah woiri mí i yo labu. »

³⁹ Bale ku fer nzak ye bahri : « Bah wah ba *Abaraham*. »

Zezu ba, el bah : « I ba ra gun *Abaraham* le, i lab fe labna *Abaraham*. ⁴⁰ A woiri mí i yah ful bay i mi. *Abaraham* ba, lab fe a kańaw ya. A bi gun nzuk pimatul mi bah ketina ké mi lah ké tąw Ngerzah mí law woiri sįh tul bi.

⁴¹ Fe labna bah woiri mí i yo labu-aw. »

Ku bah hį ni bahri : « A wah, nah ba gun ndįw mbana ya. Bah wah mbew yań mí ba Ngerzah. »

⁴² Mí Zezu bahri : « Ngerzah ba ra bah woiri le, i bay sa mi bayu ké sąw bi ur ké tąw ye ké mi yo ri-ay. Mi gi ke tul bi ya. Wara le a ye mí ke pih mi gi. ⁴³ Bay fe wara mí i sa lah bay bi ya le ? I lah ya bay fe le, ńgerna-lah bay bi ra ta-a. ⁴⁴ Bah woiri ba mbay ząh tukala, mí law woiri yih mbi pihna law sena ye bay labu. A ye-aw ke ba nzuk-i hulri ke titilu dąy. Ke ta tul ketina ya bay fe le ketina ta tąw ye ya. Bay ké nzak ye bah gbam ba kuńbay. Ke bah bay ke tul ye bay fe le, ke ba nzuk nzak ɔkna, ke ba bah nzak ɔknari. ⁴⁵ A bi ba, i sa kan law woiri tul bi ya bay fe le, mi bah ketina. ⁴⁶ A ge woiri mí yo ke bay a suya-u bay tuń mi keni le wo ? Mi bah bay a ketina ba, ani mí i

† Í kį bayu bil *Mbeta Deutéronome 17.6*.

kan law woiri tul bay bi ya le ?⁴⁷ Nzuk ké s̄aw ye ur ké t̄aw Ngerzah le, yo lah nzak Ngerzah. S̄awu mí a woiri i lah nzak Ngerzah ya bay fe le, s̄aw woiri ta ba Ngerzah ya. »

⁴⁸ Bale zibri fer bay bahri : « Nah bahri se, mu ba gun mбай z̄ah tukala †, z̄ah kara yo tul wo ri. Āw ba, nah bah gelu, kañ ya le ? »

⁴⁹ Zezu yih nzak woyri bahri : « Z̄ah ta tul bi ya. Wara le mi h̄ek bah bi. A woiri ba, i ko mi nḡjw. ⁵⁰ Mi taw bay riñ dina ya. Nzuk mbew yo ri mí taw bay h̄i riñ dina bi bá mgbe. Nzuku mí ba nzuk-kuñ salbayu. ⁵¹ Munu, ke taw bay h̄i riñ dina bi bá mgbe ba ketina. Mi yo s̄ok wuri bayay, nzuk yo tul bay bi le, hul ta dí riñ ye ya w̄um. »

⁵² Mí zibri bah h̄i ni bahri : « Añay nah tu-tu, z̄ah yo tul wo gañ. Abaraham hu lews̄a. Gun nzak pihna Ngerzahri kara hu lews̄a pi. A wo ba, mu bahri se, nzuk yo tul bay wo le, ta tu hul ya w̄um. ⁵³ Uwa, mu ba nzuk a luki kal tul zih wah Abaraham ké hu da ra ley ? Gun nzak pihna Ngerzahri kara hu da pi ra wa, mu lab mun wo ba nzuk ké na ani munu le ? »

⁵⁴ Zezu yih nzak woyri bahri : « Mi s̄ok mun bi ba nzuk ke mun le, riñ dina-u ba fe ndikpo. Bah bi ké i bahri se, ba Ngerzah woiri ra, a ye, ke tu riñ dina bi ké-e kan tul bi tu. ⁵⁵ A woiri i tu wuri ni ya. A bi le, mi tu ni tu. Gelke mi bahri, mi tu ni ya le, mi t̄h̄ ba nzuk-kuñ bay eñ wuri kañ pi. Mi tu ni pi, mi yo tul bay ye pi. ⁵⁶ Ziih Abaraham zay mun zakra zakra bay ko nam gina bi. Ke ko gina bi ba, mí law ye rih ni. »

⁵⁷ Mí zibri bah h̄i ni bahri : « A wo ké mbihmbam wo k̄ah bon ndibi ya báyay, mí mu ko Abaraham ley ? »

⁵⁸ Zezu bah h̄i niri bahri : « Ba ketina, mi ko Abaraham ko. Mi yo s̄ok wuri bahri, dara mí kú m̄buñ Abaraham le, mi yo ri. »

⁵⁹ Kand̄kaw mí zibri f̄ah kasaw bay vbuk ni bay i ni bale ††, ke yahra t̄h̄ ke bil ila vul kani Ngerzah, mí ke t̄r.

9 Zezu si sina dale, ke ko nzuk a hani mbew. Ku m̄buñ ni ba r̄aw. ² Mí nzuk-dih fal yeri vbi ni bahri : « Rabbi, bay suya ge mí ku m̄buñ nzukay ba r̄aw le ? Bay tul suya ye mini bay tul suya bah ye ke mah ye le ? »

³ Zezu yih nzak woyri bahri : « Bay suya ye ya. Bay suya bah ye ke mah ye ya pi. Le ku m̄buñ ni ba r̄aw bay h̄i pihna labna Ngerzah bá ten ké gel a teh-u. ⁴ Nah lab pihna nzuk-pih mi ke se-seh. Suñ sih dale, nzuk ta lab pih-na mba. ⁵ Ké mi yo sakra feri ké-e lab ké tusiba ke nunmbam báyay le, mi ba gel tehna tusiba ke nunmbam. »

⁶ Ke bah kañ ba, ke el rik m̄bihsam k̄y siba, ke lab b̄obe-u mí ke r̄h̄ keni nun r̄aw ra. ⁷ Ke el bah h̄i ni bahri : « Mú si w̄ok nun wo ké mbih Siloyam. »

(Riñu s̄ok bahri, mbih kú-u pih.)

Kand̄kaw r̄aw si mí w̄ok nun ye bale, nun ye ko gel.

⁸ B̄oh puh yeri ke nzuk a boruri ké tu ni gel-gon̄ fe pol ra yo bahri : « Nzuk ké kab ful yo rah nd̄ok gon̄ fe mí na-ay ya le ? »

⁹ Nzuk a haniri bahri : « A ye munu. »

Nzuk a boruri ba, bahri : « A ye ta-a. Nzuku mí ba ni. »

Mí r̄aw ba, bah : « A bi munu. »

¹⁰ Bale ku bahri : « Ani mí nun wo teh h̄i mu ko gel da-ay le ? »

¹¹ R̄aw yih nzak woyri bahri : « Nzuk a hani, riñ ye ba Zezu lab b̄obe r̄h̄ nun bi dale, ke bah h̄i mi bahri, mí si w̄ok ké mbih Siloyam. Mi si w̄ok bale, mi ko gel ba teh-u. »

¹² Ku bahri : « Nzuku yo suñ le ? »

Ke bah, ke tu ya. ¹³ Kand̄kaw mí ku mañ ni ké nun ye ké teh ra si keni t̄aw fariziri.

¹⁴ Nam ké Zezu lab b̄obe mí m̄gbur nun r̄aw ra ba nam ɔkna. ¹⁵ Kañ mí fariziri kara vbi bay fe ké kal h̄i nun ye ko gel da-aw ra. R̄aw bahri se, nzuku r̄h̄ nun ye ke b̄obe. A ye ba, ke si w̄ok, mí ke ko gel. ¹⁶ Mí farizi a haniri yo bahri : « Nzuku, Ngerzah pih ni ya bay fe le, ke yo tul bolkusol nam ɔkna ya. »

Farizi a boruri ba, yo bahri : « Nzukaw ba ra nzuk a suya-u le, ke tá ke nḡerna lab fe sañaw ya. »
Kand̄kaw mí kéhr hani yo sakra woyri.

¹⁷ Mí fariziri el bah h̄i r̄aw ra bahri : « A wo ba, mu bah ani ké tul nzuk ké m̄gbur nun wo mu ko gel ra le ? »

Ke bahri se, ke ba gun nzak pihna Ngerzah. ¹⁸ Ngernzuk zibri ra mañ bay bahri, ke ta ba r̄aw pol dara mí nun ye el teh-ay ya. Ku mañ bay kañ kañ, mí ku pih dí bah ye ke mah ye gi. ¹⁹ Ku vbi niri bahri : « Gun woiri ké i m̄buñ ba r̄aw ra wa, ani mí nun ye el ko gel le ? »

²⁰ Nzukri ké m̄buñ r̄aw ra yih nzak woyri bahri : « Nah tu-tu, gun wah ké nah m̄buñ mí na-ay. Ke ba r̄aw ke m̄buñna ye s̄a. ²¹ Fe ké kal h̄i nun ye teh-ay ra, nah tu ya. Nzuk ké m̄gbur nun ye kara nah tu ni ya pi. Í vbi gunu. Ke r̄y da. Ke mah bah bay ke mun ye da pi. »

²² Nzukri ké m̄buñ r̄aw ra bah kañ bay h̄ekme nḡernzuk zibri. Ngernzukri-aw pih bolkusol lews̄a bahri, nzak nzuk ké bahri, Zezu ba Ngermbay le, ku n̄h̄ nzuku ke vul m̄isoñ woyri. ²³ S̄awu mí bah ye ke mah ye bahri se,

† S̄aw nzak vbeh bahri, samaritan. Somoroni ba, s̄ok bahri, GUN MBAY Z̄AH TUKALA. Somoroni ke samaritan, kusolu eñ hani ké s̄aw nzak nzukuri-aw. †† Nzuk leh tul ye ke Ngerzah le, zibri vbuk nzuku ke kasaw bay i ni. Í k̄j Mbeta Lévitique 24.16 bay tu bayu.

ngernzukri bá vbi ni. Ke r̄u da. ²⁴ Bale ngernzuk zibri el d̄i r̄aw ké nun ye teh ra báy, mí ku bahri : « Mú bah keti-na ké pol Ngerzah. A wah ba, nah tu-tu, gun w̄oro-aw ba nzuk a suya-u. »

²⁵ Mí r̄aw fer bay bahri : « Ke ba nzuk a suya-u, mi tu ya. Ke ba nzuk a suki kara mi tu ya. Fe ké mi tu mí na-ay : pol, mi ba r̄aw, guri-ay, nun bi mgbur mí-i ko gel. »

²⁶ Ku vbi ni ra báy bahri : « Ani mí ke lab, mí ke mgbur nun wo le ? »

²⁷ Ke yih nzak woyri bahri : « Mi k̄j falu h̄j wuri da, mí i sa lah ya. Bay tul fe mí i yih lah bayu báy le ? A woiri kara i yih bay na ba nzuk-dih fal yeri pi wa ? »

²⁸ Mí ku t̄ehre ni, ku bahri : « A wo ra mu ba nzuk-dih fal nzukaw. A wah le nah ba nzuk-dih fal Moyiz. ²⁹ Nah tu bahri, Ngerzah bah bay z̄iḡ Moyiz. Gunw̄oro-aw ba, nah tu gel urna ye ya. »

³⁰ Nzuk ra fer bay, ke bahri : « Bay woiri-aw ra ba saḡ. Bay fe le i tu s̄aw ye ya, mí ke gi mgbur nun bi, mí-i ko gel. ³¹ Nah tu bahri se, Ngerzah lah goḡna nzuk suyari ya. Mí nzukri ké h̄ḡ ni, ku yo lab fe ké Ngerzah yih le, Ngerzah yo lah nzuku lah. ³² Ur ke lews̄a k̄ah aḡay ku mgbur nun nzuk kú-u m̄buḡ ni ba r̄aw ya báy. ³³ Nzuku ur ké t̄aw Ngerzah ya le, ke mah lab fe a hani ya. »

³⁴ Ku yih nzak ye bahri : « A wo kú-u m̄buḡ mu bil bay a suya-u bilimaw wa, nzak fe mí mu mah firma na bay le ? »

Kand̄kaw mí ku n̄j ni ke vul misonḡ woyri.

³⁵ Zezu lah bahri se, ku n̄j r̄aw ra. Mí ke si z̄iḡ ni, ke bahri : « Law wo te tul gun nzuk pimatul le ? »

³⁶ R̄aw ra yih nzak ye bahri : « Ngernzuk, gun nzuk pimatul ra ba ge mí-i kan law sa tul ye le ? »

³⁷ Mí Zezu bah h̄j ni bahri : « Nzuk ké mu ko-ay, ké yo bah bay z̄iḡ mu-ay, a ye munu. »

³⁸ Kand̄kaw mí r̄aw huk s̄iba, mí ke dim ni bahri : « Ngermbay, law bi te sa tul wo. »

³⁹ Zezu ba, bahri : « Bay kuḡ salbay tul feri ké tus̄iba ke nunmbam mí-i gi bayu. R̄awri le bá ko gel, nzuk nunri ba, bá el kab ba r̄aw. »

⁴⁰ Farizi a haniri ké yo z̄iḡ Zezu lah bay ye kaḡ, mí ku bahri : « A wah nah ba r̄aw wara mini ani le ? »

⁴¹ Mí Zezu bah h̄j niri bahri : « I ba r̄aw le, salbay suya ta tul woiri ya. Kand̄k ké i bahri se, nun woiri yo ri ra, salbay suya na tul woiri báy. »

10 Zezu el bah h̄j niri ra báy bahri : « Munu. Mi gi bayu ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j wuri, gelke nzuk rih bil kpaḡ fe h̄lnari ke nzakful ya, mí ke zo ke tul kpaḡ le, ke ba r̄iba ke ba nzukbaa. ² Nzuk rih bil kpaḡ ke nza-kful le, a ye mí ke ba nzuk-h̄l sami. ³ Nzuk-k̄r kpaḡ yo mgbur ful h̄j ni. Samiri kara yo lah kusol ye. Sami yeri ra ke d̄i ke riḡu riḡu. Ke f̄ah niri t̄j̄h keni kala. ⁴ Bale ke rah niri. Samiri ba, dih fal ye bay fe le, sami yeri tu kusol ye tu. ⁵ Sami yeri ta dih fal nzuk a boru ya. Nzuk a boru-aw samiri duk ni d̄u-duk bay fe le, sami yeri tu kusol nzuk a boru ya. »

⁶ Zezu bah bayaw ba lawbay, mí ku tu s̄awu ya. ⁷ Kaḡ mí Zezu el bah kand̄kay báy : « Munu, i lah ya ba ketina, mi bahri se, a bi mí-i ba ful kpaḡ samiri. ⁸ Nzuk a boruri gbam, ku ba r̄ibari, ku ba nzukbaari, mí sami-uri lah kusol nzukawri-aw ya. ⁹ A bi mí-i ba ful kpaḡ samiri. Nzuk ké rih ke nzakfulay le, salbay suya bay nzom ké tul ye. Ke bay rih bil kpaḡ d̄eḡ, ke t̄j̄h keni d̄eḡ yah keni lakna. ¹⁰ R̄iba si kpaḡ le, ke si bay rih sami-uri, bay i-u, bay zi niri ndikpo. Mí a bi mi gi bale, sami-uri ɔ-ɔkna mí ɔkna woyri ra nz̄k gb̄h gb̄h. »

¹¹ A bi mí-i ba nzuk-h̄l sami a suki-u. Nzuk-h̄l sami a suki poḡ mun ye h̄j hul bay tul sami yeri. ¹² Nzuk ké k̄r sami k̄r ba pihna lari. Samiri ra ba nzuku a ye ya. Ke ko gaykoyri gi le, ke duk poḡ samiri ke tul mun. Gaykoyri m̄gba a hani-uri. T̄ruri ba, gbakra hani k̄parki k̄parki. ¹³ Kerbay nzuk-k̄r sami na tul samiri ya. Ke k̄r sami bay fe le, ba pihna lari ye kaḡto. ¹⁴⁻¹⁵ A bi mí-i ba nzuk-h̄l sami a suki-u. Mi tu sami biri tu, sami biri kara ku tu mi pi, kand̄k baah ké tu mi, a bi kara mi tu baah pi. Mi poḡ mun bi h̄j hul bay tul sami biri. »

¹⁶ Sami bi a boruri yo ri. Tul samiri-aw k̄j bil kpaḡ samiri-ay ya báy. Lab ani gaḡ kara mi si f̄ah niri gi keni. Ku bay lah kusol bi. Ku bay m̄buh haniri ba fe h̄lna ké mbew yaḡ. Nzuk-h̄l niri kara mbew yaḡ pi. ¹⁷ S̄awu mí baah sa mi bay fe le, mi poḡ mun bi h̄j hul bay mí el kab ke nun báy. ¹⁸ Hul ta i mi ya. Wara le a bi mí-i poḡ mun bi h̄j hul. Mi ba mbay tul ɔkna bi bay mí lu h̄j hul. Mi ba mbay tul ɔkna bi bay mí el ɔk pi. Kand̄kaw mí ba bolkusol ké baah pih mi keni bay mí lab. »

¹⁹ Zibri elkehr haniri báy, bay tul bay ké Zezu bah-aw. ²⁰ Nzuk a haniri ba nḡj-u yo bahri : « Záh yo tul ye. Ke ba dahd̄jhze. Bay fe mí i lah ni le ? »

²¹ Nzuk a boruri ba, yo bahri : « Bayri ké-e bah-aw ta ba kusol z̄ah ya. Záh mgbur nun r̄awri lo ? »

Zezu ké gel t̄j̄hmbih vul kani Ngerzah ba a foyu

²² T̄j̄hmbih-lek gel fe puhna ba foyu bil vul kani Ngerzah lab ké Zurusalem. Few t̄j̄hmbih-aw ba few gel tel. ²³ Zezu yo ḡarma bil ila vul kani Ngerzah ké huh tem a hani-u. Riḡ huh tem ra ba huh tem *Salomonḡ* m̄bay a luki.

²⁴ Dale zibri gi doŋ tul ye gbuk, mí ku vbi ni bahri : « Seh suŋ gaŋ mí mu h̄j kerbay wah bá na deŋ le ? Mu ba Ngermbay ra le, mú bah h̄j na ba teh-u. »

²⁵ Zezu yih nzak woyri bahri : « Mi bah da, mí i sa ya bay bi ya. Fe lafnari ké mi lab ke riŋ bah bi ten tehbay tul bi. ²⁶ Mí i sa lah nzak bi ya bay fe le, i ba sami biri ya. ²⁷ Sami biri yo lah kusol bi. A bi, mi tu niri tu, mí ku dih fal bi. ²⁸ Mí mi h̄j niri okna ba ngoh. Ku ta zi ya, mí ku yo ri sew ke sew ba ngoh. Ngerna fe mbew ké bay nah niri ké ndok bi ta-a. ²⁹ Bah bi ké h̄j mi sami-uri ra, ke mba tul feri riw. Ngerna fe mbew ké mah nah niri ké ndok baah kara ta-a pi. ³⁰ A bi ke baah, nah ba mbew yaŋ. »

³¹ Ngernzuk zibri el fah kasawri ra báy, bay i keni Zezu. ³² Mí Zezu bah bay bahri : « Mi lab fe sukiri ke bolkusol bah bi ba ngj-u, mí i ko-aw. Bay tul fe labna a suŋ mí i yih bay vbuk mí ke kasaw le ? »

³³ Zibri yih nzak ye bahri : « Bay tul fe labna a suki, nah bay i mu ke kasaw ya. Le mu mbi riŋ Ngerzah bah keni suya, mí nah í mu. A wo ké mu ba nzuk pimatul yaŋ le, mu di mun wo ba Ngerzah le ? »

³⁴⁻³⁵ Zezu ba, bah bay bahri : « A ké Ngerzah pih bolnzak ye h̄j ziihri lewsa bahri se, a woiri nzukri, i ba ngerzahri† ? Mí ku vbeh bayu kan bil mbete bolkusol ye bale, bolnzak ye ta beb ya, mí ke di niri ba ngerzahri ra wa, ³⁶ ani dara mí nzuk ké Ngerzah pih ni gi ba nzuku a ye báy le ? Bay fe mí i bah h̄j mi bahri, mi mbi riŋ Ngerzah bah keni suya, bay fe le mi bahri, mi ba gun Ngerzah le ? ³⁷ Mi lab ra fe labna bah bi ya le, í mba bay bi ya pi. ³⁸ Mí mi yo lab fe labna bah bi, mí i mba bay bi ya kara, í kan law woiri tul fe labna-uri bay i tu, baah ba mbew ziŋ mi. A bi kara mi ba mbew ziŋ baah pi. »

³⁹ Ku el yah ful báy, bay mba ni, mí ke t̄j ke ndok woyri t̄r.

⁴⁰ Zezu el si kala mbih Zurdeŋ, gel ké Z̄ah soh zibri mbih batem a titilu, mí ke kab ri. ⁴¹ Daba nzukri si t̄aw ye. Ku yo bahri se, Z̄ah lab fe saŋ mbew ya, mí bayri ké-e bah ké tul Zezu gbam ba bay a ketina. ⁴² Kandokaw mí daba nzukri kan law tul Zezu ké gelaw.

11 Nzuk a hani-u riŋ ye ba Lazar na sena. Puh ye ba *Bedtani* ké tusiba Zude, puh Mari ke ȳj ye Marta pi. ² Mari ra ba wuy ké fer num ké b̄ri-u f̄y buy buy ky bok Gaŋ tul feri riw el n̄h ri ke pimatul ye ††. Ke ba manah Lazar ké na sena ra. ³ Manah yeri sede mbokaw pih nzak pihna si t̄aw Zezu bahri, ngernzuk bá lah le, mun yaŋ ye se-se. ⁴ Zezu lah kaŋ bale, ke bahri : « Sena Lazar ra ba sena-ziŋ hul ya. Sena-u lab bay h̄j riŋ gun Ngerzah bá mgbe keni bay tul riŋ dina Ngerzah. »

⁵ Zezu sa Marta ke ȳj ye Mari ke Lazar sa. ⁶ Ke lah bay sena Lazar kaŋ ba, ke kab falu nam sede báy.

⁷ Bol falu ke bah h̄j nzuk-dih fal yeri : « Náh el wuri si tusiba Zude báy. »

⁸ Nzuk-dih fal yeri bah : « Rabbi, lab nam ngj ya báy, ku yih bay vbuk mu ke kasaw bay i mu wa, mu yih bay náh el si Zude ra báy le ? »

⁹ Ke yih nzak woyri bahri : « Seh t̄j, ba se-seh, kaŋ ya le ? Nzuk si sina ke se-seh le, ke ta be fe ya bay fe le, gel teha yo teh gel h̄j nzuku. ¹⁰ Mí nzuk si sina ke suŋ le, ke be fe bay fe le, gel teha teh ké pol ye ya. »

¹¹ Ke bah kaŋ, mí ke el bahri : « Yaŋ wahri Lazar na nam. Mi si ri bay tom ni. »

¹² Nzuk-dih fal yeri bahri : « Ngernzuk, ke na nam le, ke ziŋ mun gahna báy. »

¹³ Zezu bah bay hul Lazar, mí a woyri ku ker bahri, ke bah bay nam ké-e na.

¹⁴ Bale ke bah ba teh-u bahri : « Lazar hu-hu. ¹⁵ Law bi mí rih mi bay tul woiri. Í kan law tul bi bay fe le, mi ta gelaw ya. Náh t̄r wuri si t̄aw ye. »

¹⁶ Toma kú-u di ni ba gun hore ra bah h̄j mbaŋ yeri nzuk-dih fal Zezuri bahri, kú si hu ziŋ ni.

¹⁷ Ku kaŋ Bedtani bale, Zezu lah bahri, ku ḡr Lazar lab nam niŋ da.

¹⁸ Ur ke Bedtani bay si Zurusalem ra mah salful say yaŋ. ¹⁹ Daba zibri gi kab ziŋ Mari ke Marta bay hul manah woyri.

²⁰ Marta lah bay gina Zezu, mí ke ur si nzoh nun ye. Mari ba, kab sa vul. ²¹ Marta kaŋ t̄aw Zezu, mí ke bahri : « Ngernzuk, mu yo ra gelay le, manah bi ta hu ya. ²² Aŋay kara mi tu bahri, fe a suŋ suŋ ké mu goŋ Ngerzah le, ke bay h̄j mu. »

²³ Bale Zezu bah : « Manah wo bay el ke puh záh gi. »

²⁴ Marta bah : « Mi tu bahri, sew a oh t̄ru, sew ké záhri bay t̄j ke puh záh ke p̄ymun a foyu, a ye kara ke él kab ke p̄ymun a foyu pi. »

²⁵ Dale Zezu bah h̄j ni bahri : « A bi mí-i ba nzuk saw okna. Mi ba nzuk-h̄j záhri t̄j ke puh záh ke p̄ymun a foyu. Nzuk kan law sa tul bi, mí hul i ni kara, ke él kab ke p̄ymun a foyu báy. ²⁶ Nzukri ké yo ke okna, a woyri gbam ku ba nzukri ké kan law sa tul bi. Nzukuri ta hu mba wum gaŋ. Marta, mu ya bayay ya-ya gaŋ le ? »

²⁷ Marta bah, ke ya-ya gaŋ. Ke bahri se : « Ngermbay, law bi te tul wo gaŋ. A wo mú-u ba Ngermbay ké nah yo geŋu, gun Ngerzah ké bay gi tukala. »

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 82.6. †† Bay tu bay Mari ké fer num ra í k̄j Mbeta Z̄ah 12.1-8

²⁸ Marta bah kaŋ, mí ke sɔb mun el si di yjn ye Mari. Ke dakla ni bahri : « Metere gi yo ma gelay. Ke yo di mu. »

²⁹ Mari ba, ur ba gah-u si tąw Zezu. ³⁰ Zezu rih bil Bedtani ya. Ke yo sa gel ké Marta zinj ni ra kɔb báy. ³¹ Zibri ké kab vul ké tąw Mari bay hul manah ye ra ba, ko ni ké-e ur ba gah-u tįh-aw, mí ku ur dih bol ye. Ku ker bahri, ke si ma tupal bay vuh rew są.

³² Mí Mari si tąw Zezu. Ke ko ni, mí ke lih siba ké pol ye bahri se : « Ngernzuk, mu yo ra gelay le, gun mah bi bay ta hu ya. »

³³ Zezu ko Mari yo vuh rew, ke ko zibri ké dih fal ye yo vuh rew pi bale, law ye se ni, kerbay gbur law ye. ³⁴ Mí ke bahri : « Gel suŋ mí i gɔr ni ké ri le ? »

Ku bah : « Ngernzuk, mú gi ko. »

³⁵ Mbihnun mbaŋ law Zezu.

³⁶ Zibri ko, mí ku yo bahri : « A ye-ay ke yih Lazar mbamba. »

³⁷ Mí zib a haniri ba, bahri : « A ye ké-e mgbur nun rąwri ra wa, ke ta ke ngerna bay gboh hul bá i Lazar ya le ? »

³⁸ Law Zezu el se ni ra báy, mí ke si kąh tupal. Tupal ra ba hoh kasaw. Ku mbek hulu ké ri. Ku mbih nzaku ke baw kasaw.

³⁹ Mí Zezu bah : « Í sɔkrɔ kasaway ma fal. »

Marta manah hul ra bah : « Ngernzuk, ku mbek hulu lab nam niŋ da. Bay fų-fų wara. »

⁴⁰ Zezu ba, bah : « Ani mí-i bah hj mu le ? Mu kan law tul bi le, mu kó riŋ đina Ngerzah. »

⁴¹ Mí ku sɔkrɔ kasaw ra. Zezu ɔr nun ye ma siba mí ke bahri : « Baah, mi el ke tumbɔl hj mu bay fe le, mu lah mi lah. ⁴² A bi mi tu bahri, mu yo lah mi kpatara. Mí nzukri ké doŋ mi-ay mi bah bay tul woyri bay hj kú lah, kú yą bayu bahri, a wo mú-u pih mi gi ba ketina. »

⁴³ Mí ke el di ni belerŋ : « Lazar, mú tįh. »

⁴⁴ Mí hul ra tįh dukuku. Gar kú-u kahra keni ndɔk ye ke bɔk ye, ke gar-kuh nun ye kara sel ya báy.

Zezu bah : « Sel wuri ni, í poŋ ni, ké tɔr si puh. »

⁴⁵ Daba zibri ké gi kab zinj Mari ra ko fe labna Zezu-aw dale, ku kan law sa tul ye.

⁴⁶ Zib a boruri ba, tɔr si sɔk fariziri fe ké Zezu lab ra.

⁴⁷ Bale ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke fariziri di maŋna ngernzuk-kuŋ salbayri. Ku yo bahri : « A fe mí nah lab wuri le ? Fe saŋri ba ngj-u mí gun wɔro-aw yo labu. ⁴⁸ Ko ya mí nah poŋ ni, mí ke lab fe-aw ma pol pol le, zibri riw bay kan law tul ye. Dale rɔmri bay gi béb vul kani wah pi, bay duh sąw wah pi. »

⁴⁹ Ngernzuk fe puhna Ngerzah ke sewu-aw ba Kayif mí yo haŋsekle woyri. A ye ba, ke bahri : « A woiri-ay ra, tul woiri ta-a lo ? ⁵⁰ I ko ya le ? Su-su bay nzuk mbew bá hu bay tul wah sąw nzuk Ngerzahri rɔkɔ mįhri sąwu bá duh. »

⁵¹ Bay bahna ké ngernzuk fe puhna Ngerzah bah-aw tįh ke tul ye ya. Kandɔk ké-e ba ngernzuk fe puhna Ngerzah ke sewu mí Tempuki ndoh bayu ké nzak ye hj ni ke bah, Zezu bay hu bay tul sąw zibri. ⁵² Mí ke hú bay sąw zibri kaŋto ya, wara le ke hú bay gun Ngerzahri ké zikri ké tusibari gbam bay kú mbyh hani mbew ba sąw ye †.

⁵³ Ur ke seh maŋna-aw bale ngernzuk zibri-aw lek nzak woyri bay i ni. ⁵⁴ Kaŋ mí Zezu si haŋma ké gel daba ké tusiba Zude mba. Mí ke loh si Efarayim puh a hani ké dih ya ke lawkɔr, mí ke kab ri ke nzuk-dih fal yeri.

⁵⁵ Tįhmbih-i guy buma zibri toŋ dih mba bay hj bá lab. Wara mí zibri ba ngj-u ur ke puh woyri bođ bođ hil si kąh Zurusalem dara tįhmbih-u bá lab báy. Ku yih lek mun woyri bay si ke fe puhna-aw ma vul kani Ngerzah.

⁵⁶ Mí ku yo yah Zezu. Ku yo bil ila vul kani Ngerzah, ku bah ké sakra haniri bah : « I ker wuri ani le ? Ke ta gi gel tįhmbih-ay ya mini ani le ? »

⁵⁷ Ngernzuk fe puhnari ke fariziri pih bolkusol hj nzukri bahri se, nzuk ko gel yona Zezu le, bá sɔk niri gelu bay kú mgbani.

12 Toŋ nam tɔtɔkɔ bay hj nam tįhmbih-i guy buma bá kąh bale, Zezu tɔr si Bedtani. Ke kab kerpuh Lazar. Lazar ba nzuk ké Zezu hj ni tįh ke puh záh ra. ² Mí Marta mgbani gahru. Lazar ke nzuk a boruri kab nzak fe sųna ra zinj ni. ³ Dale Mari mbi kuh num bąri kú-u zuh ke sąwkpuh nar. Yįhna-u mah ke rehta kilo. Numu ba num a kpakpaŋu, lari-u nger mbamba. Mí ke fer numu kų bɔk Zezu ba, ke el nųh bɔk Zezu ke pirmatul ye. Bąri-u rįh bil vul tɔđ tɔđ. ⁴ Bale Zudas Isikariyođ nzuk-dih fal Zezu a hani mbew, a ye ké-e bay te Zezu ra, ke bahri, ⁵ bay fe mí ke đam numay ya le ? Ke đam le, ke zinj lari-u mah lari pihna mbihmbam mbew mah so keni kọhkori.

⁶ Kerbay Zudas na tul nzuk sehri ya. Ke bah kandɔkaw bay fe le, ke ba riba. A ye ke ba nzuk-kɔr sanduku lari woyri, mí ke yo rih lari-u ndj.

† Í mgbani Mbeta Efezeri 2.18-19

⁷ Wara mí Zezu bahri : « Zudas, mú poŋ ni ké nȳh mi numay. »

Ke el bahri se : « Numu-ay mbek ké t̄aw Mari bay nam-ḡor mi munu. ⁸ Nzuk sehri yo ziŋ wuri kpatara, mí a bi le mi káb ziŋ wuri kpatara ya. »

⁹ Daba zibri ba nḡj-u tu bahri, Zezu yo Bedtani-aw, mí ku ur si ri. Ku si bay tul Zezu kaŋto ya. Le ku si bay ko Lazar ke nun woyri, a ye ké Zezu h̄j ni t̄j̄h ke puh z̄ah. ¹⁰ Kand̄okaw mí nḡernzuk fe puhna Ngerzahri lek bay i Lazar pi. ¹¹ Bay fe le bay tul ye mí zibri ba nḡj-u poŋ niri mí el kan law tul Zezu.

¹² Tipele-u daba nzukri ba nḡj-u ké gi gel t̄j̄hmbih-i guy buma ra lah bahri, Zezu yo gi ma Zurusalem bale, ¹³ ku t̄j̄h yir ke gay kpuhri ké nd̄ok woyri gbiri gbiri nz̄oh nun ye. Ku vb̄a nzak le, ku vb̄a ra báy bahri : « Nzuk-ȳa na, mú ȳa na. Mgb̄ok̄o *Gaŋ tul ferri riw* k̄y tul wo ké mu gi ke riŋ d̄ina ye, a wo Ngermbay gun Izarayelri. »

¹⁴ Zezu ziŋ gun bamnde mí ke hil kab tulu yo gina †. Fe-u lab kand̄ok ké mbete Ngerzah vbeh bayu lews̄a bahri : ¹⁵ « Í lab h̄ekme ya, a woiri gun Zurusalemri. Í ko mbay woiri kab tul gun bamnde yo gina. »

¹⁶ Ke seh-u-aw fe-u na nzuk-dih fal yeri nduŋ dan tu bayu. Seh ké riŋ Zezu mgbe bay t̄j̄hna ye ke p̄aymun a foyu dara mí ku ker bay fe-uri ké na bil mbete Ngerzah ké bah bay tul ye báy, mí fe-uri lab ke nzaku nzaku kand̄ok ké mbete bah lews̄a.

¹⁷⁻¹⁸ Nzukri ké nz̄oh nun Zezu ra lah ké nzak nzukri ké ko Lazar t̄j̄h ké tupal nam t̄j̄hna ye ke z̄ah. S̄awu mí daba nzukri-aw yo nz̄oh nun Zezu. Bay fe le ku lah bay fe saŋ ké-e labaw. ¹⁹ Kaŋaw ba, fariziri bah ké sakra haniri bahri : « Nah ko wuri, i mah lab fe bođ mba. »

Ku el bahri se : « Í ko nzuk a suŋ suŋ ḡbam toŋ fal ye. »

²⁰ Nzuk a haniri ké s̄aw woyri bođ kara hil gi gel t̄j̄hmbih ké Zurusalem bay dim Ngerzah pi. ²¹ Ku gi t̄aw Filib ké puh ye Bedsayda ké tusiba Galile, mí ku vbi ni bahri : « Nḡernzuk, nah yih bay ko Zezu. »

²² Filib si bah bayu h̄j Andere, mí ku si sede mb̄ok bah h̄j Zezu. ²³ Bale Zezu yih nzak woyri bahri : « Nam mgbe-na riŋ d̄ina gun nzuk pimatul k̄ah da. ²⁴ Munu, namu k̄ah da ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j wuri, gelke t̄j̄hri naŋ mbew toh siba, mí t̄j̄h ya le, bay na mbew yaŋ kpatara. Gelke lawu t̄j̄h poŋ zah-u hu le, bay lab t̄j̄hri a boru ba nḡj-u. ²⁵ Nzuk ké yih s̄y tukala le ke bay zi-u. Mí nzuk ké poŋ kerbay-yah bil ye ké tukala le, ke yo k̄or tul ye ke ok-na si k̄ah sew ké na ba nḡoh. ²⁶ Nzukay ké yih bay lab pihna h̄j mi le, ké toŋ fal bi. Kand̄okaw mí gun-lab pihna bi bay kab gel ké mi kab ri pi. Nzukay ké yih bay lab pihna h̄j mi ra baah bay pir ni. »

²⁷ Ke el bahri se : « Law bi yo kuŋ kuŋna. Mi b̄ah ra ani báy le ? Mi b̄ahri, baah, mú ten mi ké bil koseh ké bay ziŋ mi-ay, kaŋ le ? Mi ta bah kaŋ ya bay fe le, bay tul nam koseh-aw mí-i gi bayu. ²⁸ Baah mú h̄j riŋ wo bá mgbe ba fe riŋ d̄ina wo. »

Bale kusol mgbe ké nunmbam bahri : « Riŋ d̄ina bi mgbe da, mí bay el mgbe ra báy. »

²⁹ Daba nzukri ké yo gelu lah kusol ké mgbe ra. Nzuk a haniri bahri, mbam mí nduh-aw. Nzuk a boruri ba, bahri, tem nzak pihna mí bah bay ziŋ ni-aw. ³⁰ Zezu yih nzak woyri, mí ke bahri : « Bay tul bi mí kusol mgbe-aw ya. Wara le kusolaw mgbe bay tul woiri. ³¹ Aŋay kara nam-kuŋ salbay kan tul tukala k̄ah da. Aŋay mí mbay z̄ah tukala, ku bay der ni ke gel kabna ye vbu kala. ³² A bi ba, nam kú-u or tul bi kan siba dale, mi f̄ah nzukri ḡbam gi t̄aw bi. »

³³ Zezu bah kaŋ ba fe sokna hul ye ké-e bay hu-u.

³⁴ Mí daba nzukri yih nzak ye bahri : « Nah lah bil mbete bolkusol Ngerzah bahri se, Ngermbay bay kab ba nḡoh wa, ani mí mu bahri, ku bay or gun nzuk pimatul kan siba le ? A ge mí ba gun nzuk pimatul ra le ? »

³⁵ Bale Zezu bah h̄j niri bahri : « Gel tehna yo teh gel tul woiri zah báy. Í si wuri sina ké gel tehna ra r̄ok̄o tirima bá riŋ wuri moŋ. Nzuk si sina ké bil tirima le, ke tu f̄al suŋ mí ke si ma ma ri ya. ³⁶ Kand̄ok ké gel tehna yo ri báyay, í kan law woiri sa tul gel tehna-u bay í na ba gun gel tehni. »

Zezu bah kaŋ, mí ke t̄j̄h roŋ tor si kab duh gel.

³⁷ Kand̄okaw mí Zezu lab fe saŋri ba nḡj-u h̄j nzukri ko, mí nzukri-aw kan law tul ye ya. ³⁸ Fe-u lab kaŋ yo h̄j bay ké Ezay gun nzak pihna Ngerzah bah lews̄a lab oh. Bayu bahri, *Gaŋ tul ferri riw*, a *geri mí kan law tul nzak pihna ké nah ka-kah-u ra le ? S̄awbay nzuk ké ba nd̄ok lakna Gaŋ tul ferri riw ten mun h̄j nzuk a suŋri mí ko le*^{††} ³⁹ S̄aw bay Ezay ra mí nzukri-aw ziŋ nḡerna-kan law woyri tul Zezu ya. Ezay bahri se, ⁴⁰ *ke r̄ah nun woyri r̄ah r̄ok̄o nun woyri bá ko. Ke h̄j law woyri kpuh r̄ok̄o law woyri bá guh le, kú s̄ab el gi t̄aw Ngerzah, mí ke gah nir*[‡]. ⁴¹ Ezay bah kaŋ bay fe le, ke tu riŋ d̄ina Zezu tu, mí ke bah keni bayaw.

⁴² Nḡernzuk zibri kara ba nḡj-u kan law woyri tul Zezu, mí ku bah ke nzak woyri ya. Ku lab h̄ekme nun fariziri r̄ok̄o kú nih niri ke vul mison̄. ⁴³ Nḡernzukri-aw taw bay riŋ d̄ina a nzuk pimatulri poŋ riŋ d̄ina a Ngerzah.

⁴⁴ Zezu vb̄a nzak beler̄, ke bah bay bahri, nzuk ké kan law tul ye le, ke kan law tul ye ke h̄ek ya wara le, nzuk-pih ni mí ke kan law tulu-aw. ⁴⁵ Nzuk ké ko ni ye le, yo ko nzuk-pih ni. ⁴⁶ A ye-ay mí ke ba gel tehna ké tukala-ay

† Í k̄j gun bay ké si ke gel k̄jina Mbeta Matiye 21.5
Mbeta Esaie 6.10.

†† Bayu na bil Mbeta Esaie 53.1. ‡ Bayu na bil

bay h̄j nzuk a suŋ suŋ ké kan law sa tul ye le, ta kab bil tirima ya. ⁴⁷ Nzuk lah bay ké-e bah-ay, mí nzuku poŋ bayu le, a ye mí ke kuŋ salbay kan tul ye ya, bayu ké-e gi tukala-ay bay kuŋ salbay hul k̄y tul nzukri ya. Wara le ke gi bay ya nzukri. ⁴⁸ Nzukay ké to suybay ye ma kpah, mí nzuku sa ya bayu ya le, salbay hul ké bay ta tul nzuku yo ri. Bay ké Zezu bah-ay mí kuŋ salbay kan tul nzuku nam a ɔh t̄ru. ⁴⁹ Bay fe le ke bah bay ke tul ye ya wara le ba bolkusol baah nzuk-pih ni mí ke yo bah-ay. ⁵⁰ Mí ke tu bahri se, bolkusol baah ba ɔkna a ŋgɔh-u bale, ke toŋ bah-u. Kandɔkaw mí bayri ké-e bah le, ke bah ke bolkusol baah ké baah bah h̄j ni-ay.

13 Toŋ nam mbew bay h̄j nam t̄jmbih-i guy buma bá k̄ah, mí Zezu tu bahri, nam ye toŋ diŋ ya. Zah le ke p̄oŋ tukala bay t̄r si t̄aw bah ye. Kandɔk ké Zezu sa nzuk yeri ké tukala, mí ke sa niri ke law sana ye puluk si k̄ah s̄awseh hul ye. ² Zezu ke nzuk-dih fal yeri kab nzak fe s̄una. Ke seh-aw da, mbay z̄ah tukala baŋ bay ndoh law Zudas, gun Simu ké Isikariyod̄, bay ké te Zezu.

³ Zezu tu bahri, baah poŋ feri riw k̄y ndɔk ye, mí ke tu bahri, ke ur ké t̄aw Ŋgerzah, mí ke él ma t̄aw Ŋgerzah. ⁴ Kandɔkaw Zezu ur ke nzak fe s̄una, ke lu mah gar ye, ke el mbi gar-tak mun, mí ke ŋḡah keni s̄ih ye. ⁵ Dale ke kah mbih k̄y bil k̄ono, mí ke titil w̄ok keni b̄ok nzuk-dih fal yeri. Ke el mgbah nzak gar ké-e ŋḡah keni tak ye ra, mí ke tak keni b̄ok woyri.

⁶ Ke k̄ah tul Simu Piyer bale, Piyer bah h̄j ni bahri : « Ŋgernzuk, a wo mú-u w̄ok b̄ok bi ley ? »

⁷ Zezu yih nzak ye bahri : « Fe ké mi yo labu-ay mu tu s̄awu ya. Falu dara mú-u tú báy. »

⁸ Piyer ba, bah : « Mgbah bi, mú w̄ok b̄ok bi ya. »

Mí Zezu yih nzak ye bahri : « Mi w̄ok b̄ok wo ya le, mu yo ziŋ mi ya. »

⁹ Simu Piyer bah : « Ŋgernzuk, mú w̄ok b̄ok bi kaŋto ya. Wara le mú w̄ok ndɔk bi ke tul bi pi. »

¹⁰ Zezu bah : « Nzuk soh mbih dale, w̄ok b̄ok ye wara. A woiri i te-teh, mí nzuk a hani ké sakra woiri-ay teh ya. »

¹¹ Zezu tu nzuk ké bay te ni tu. S̄awu mí ke bahri, ku te-teh, mí nzuk a hani ké sakra woyri-aw teh ya.

¹² Zezu w̄ok b̄ok woyri ɔh riw bale, ke ndoh mah gar ye, ke el kab nzak fe s̄una ra, mí ke bah h̄j niri bahri se : « I tu s̄aw fe ké mi labaw tu-tu gaŋ le ? ¹³ A woiri i dí mi ba “metere”. I dí mi ba “ŋgernzuk” pi. I dí gelu. ¹⁴ A bi ké mi ba ŋgernzuk, ké mi ba metere mí-i w̄ok b̄ok woiri kandɔk mgbal ké w̄ok b̄ok nzukri kaŋ ra wa, a woiri ba, í mbi pihna mgbalu h̄j haniri ba mbɔl ké na tul woiri †, ¹⁵ bayu ké pihna-u mí-i s̄ok wuri bay í ndɔl fe labna bi-aw.

¹⁶ Munu, mi lab pihna mgbal ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j wuri, mgbal mba tul bahgaŋ ye ya. Gun nzak pihna kara mba tul nzuk-pih ni ya pi. ¹⁷ I tu fe-uri tu le, pol tehna yo ziŋ wuri, gelke i yo ndɔl fe labna ŋgernzuk woiri-ay. ¹⁸ Mí pol tehna-ay bah bay tul woiri riw ya. A bi ké mi dí wuri, mi tu wuri tu. Le bay ké vbeh bil mbete Ŋgerzah lews̄a ra yo lab ɔh ke gelu. Bay ra bahri, *nzuk ké ndoh ndɔk fe s̄una mbew ziŋ mi ra, ik tul bi síba ke b̄ok ye*††. ¹⁹ Mí guri-ay mi yo bah bayu h̄j wuri bay seh ké fe-u bá t̄j le, i kán law tul bi bahri, mi yo ri ba a ye.

²⁰ Munu, bay pol tehna-aw ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j wuri, nzuk ké ya gun nzak pihna bi le, ke ya mi munu. Nzuk ké ya mi le, ke ya nzuk-pih mi munu. »

²¹ Zezu bah bay kaŋ, mí law ye lu ni h̄j ke te-teh bay Ŋgerzah ra bahri : « Munu, bay ké vbeh lews̄a-aw ba ketina. Mi yo bah h̄j wuri bahri se, nzuk mbew ké sakra woiri-ay bay te mi. »

²² Nzuk-dih fal yeri ko kona ma nun haniri. Gosobay zi niri. Ku tu bay tul ge mí Zezu yo bah-u ya. ²³ Gun sana ye ké ba nzuk-dih fal ye a hani kab bel ye. ²⁴ Bale Simu Piyer te t̄aw nun h̄j ni, ké vbi Zezu bahri, bayaw ra ke bah si tul ge le ?

²⁵ Mí nzuk-dih fal ye ra ndoh nzak ye vbi Zezu bah : « Ŋgernzuk, bay ké mu bah ra si tul ge le ? »

²⁶ Zezu yih nzak ye : « Mi duk peŋ ké gahay mí-i ndoh h̄j nzuk dale, a ye munu. »

Bale ke ḡoh peŋ, mí ke duk ké gahay h̄j nzuk-dih fal yeri titilu ke tul Zudas gun Simu ké Isikariyod̄ ‡. ²⁷ Zudas bá ya peŋ bale, mbay z̄ah tukala gi rih tul ye.

Mí Zezu bah h̄j ni bahri : « Mú lab fe ké mu labu wara. »

²⁸ Nzuk-dih fal yeri kú-u kab nzak fe s̄una ziŋ ni, mbew tu bay ké Zezu bah ke Zudas ya. ²⁹ Nzuk a haniri ker bahri, Zezu pih Zudas si yéh fe t̄jmbih a hani ké toŋ kandɔk ké Zudas ba nzuk-mbek lari woyri mini ke pih ni si h̄j fe h̄j nzuk sehri.

³⁰ Zudas ya peŋ ra bale, ke t̄j ba gah-u. Gel si-sih ba suŋ.

³¹ Zudas t̄j t̄r bale, Zezu bahri se : « Aŋay riŋ dína gun nzuk pimatul mgbe da. Riŋ dína Ŋgerzah kara mgbe ké tul gunu da pi. ³² Ŋgerzah bay h̄j riŋ dína gun nzuk pimatul bá mgbe. A ye kara ke bay h̄j riŋ dína ye-aw bay mgbe wara.

† S̄aw nzak vbeh bahri, w̄ok b̄ok hani. Zezu bah bay w̄ok b̄ok ya, ke bah bay pihna mgbal. W̄ok b̄ok ba pihna mgbal ké t̄aw z̄ibri. S̄awu mí gunb̄ok pihna w̄ok b̄ok h̄j mbaŋ ye ya, Zezu ba, mbi pihna-u. Í k̄j Mbeta Galadri 5.13

†† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 41.9. ‡ S̄aw nzak vbeh bahri, duk ké gahay h̄j Zudas gun Simu ké Isikariyod̄. Ké nzak fe s̄una t̄jmbih-i guy buma, ba fe labna ŋgernzuk dúk peŋ ké gahay h̄j nzukri ké kab nzak fe s̄una ziŋ ni titilu ke nzuk ké kab bel ye ké fál ndɔk lakna. S̄awu mí ku tu a ge mí bay te Zezu ya. Gbam woyri la-lak. Mí nah ten fe labna-u h̄j karaŋri lah ba gah-u.

³³ Gun biri, mi káb zįj wuri zah báy. I yáh mi, mí bay ké mi bah hį ngernzuk zibri-aw, guri mi yo bah hį wuri, i mah si gel ké mi él si ma mari ya. ³⁴ Bolkusol a foyu mí-i poņ hį wuri-ay : Í sa haniri. Law sana ké mi sa woiri ra, í sa haniri kaņ pi. ³⁵ Gelke i sa hani le, nzukri riw bay tu bahri, i ba nzuk-dih fal biri bay law sana-aw. »

³⁶ Simu Piyer ba, bah : « Ngernzuk, fál suņ mú-u si ma mari le ? »

Zezu yih nzak ye : « Gel sina bi ra mu mah si zįj mi aņay ya. Seh a boru dara mú-u si fal bi báy. »

³⁷ Piyer bahri : « Ngernzuk, bay fe mí-i mah si guri ya le ? Mi pón mun bi hį hul bay tul wo. »

³⁸ Zezu yih nzak ye bahri : « Mu pón mun wo hį hul bay tul bi ley ? Mu mah si zįj mi ya ba ketina. Mi yo bah bayay hį mu. Dara tuhndoy mgbal bá kah le, mu mąy bay tul bi bók say bahri, mu tu mi ya. »

14 Zezu el bahri se : « Í hį kerbay bá gbur law woiri ya. Í kan law sa tul Ngerzah, í kan law tul bi pi. ² Ké puh bah bi, vulri ngj-ngj. Vulri ta-a le, mi ta sók wuri ya bay fe le, mi si ma mari bay lek gel geņ wuri. ³ Mi sí, mi lék gel dale, mi él gi, mi fąh wuri ma tąw bi le, i káb zįj mi báy. ⁴ Gel sina bi ra, i tu mahful tu-tu. »

⁵ Toma bah : « Ngernzuk, nah tu gel sina wo ya. Ani mí nah mah tu mahfulu le ? »

⁶ Zezu bah : « A bi mí-i ba mahful, mi ba ketina, mi ba sąw okna. Nzuk kal ké tąw bi ya le, ke kąh tąw baah ya. ⁷ I tu mi tu le, i bay tu baah pi. Guri kara i tu ni da, mí i ko ni ko. »

⁸ Filió bah : « Ngernzuk, mú sók na bah wo. Nah ko ni le, mah na da. »

⁹ Zezu ba, bah : « Filió, mi yo zįj wuri sew mah fe mú-u tu mi ya báy ley ? Nzuk ko mi le, ke ko baah da. Ani mú-u bahri, mí sók wuri baah báy le ? ¹⁰ Mi bahri se, mi yo ke baah, baah yo zįj mi. Law wo mgbay ya báy le ? Bayri ké mi bah-aw, mi bah ke tul bi ya. Baah ké kab zįj mi mí yo lab fe labna ye. ¹¹ Í kan law woiri tul bi bahri se, a bi mi yo ke baah, baah yo zįj mi. I lah bay bi ya le, í kan law tul bi bay tul fe labnari ké mi lab. »

¹² Munu, mi yo lab fe labna baah ba ketina. Mi yo bah bayay hį wuri, nzuk ké law ye yo zįj mi le, ke bay mbi nzak pihna bi. Mí fe labna nzuku bay mba fe labna biri-aw mba-mba báy. Bay fe le mi yo tórna ma tąw baah. »

¹³ Kandokaw mí gelke i vbi bay fe ke riņ bi le, mi láb fe-u bay hį riņ đina baah bá mgbe ké tul gun ye. ¹⁴ Gelke i vbi bay fe ke riņ bi le, mi láb fe-u. ¹⁵ I sa mi le, bolkusol biri mí i yó tulu. ¹⁶ Kandokaw a bi mí-i bay vbi baah, mí ke pih ke nzuk-hew wuri a boru bay ké yo zįj wuri ba ngoh. »

¹⁷ Nzuk-hew wuri-aw ra mí ba a ye Tem Ketina. Nzuk tukalari mah ya ni ya bay fe le, ku ko ni ya, ku tu ni ya. Mí a woiri ba, i tu ni bay fe le, ke kab zįj wuri, mí ke yo mbew zįj woiri pi. ¹⁸ Mi ta poņ wuri ba gun sehleri ya. Le mi él gi zįj wuri báy. ¹⁹ Nam ndį báy le, nzuk tukalari bay ko mi mba. A woiri ba, i kó mi bay fe le, a bi mí-i okna. Kandokaw mí a woiri kara i bay okna kaņ pi. ²⁰ Namu-aw dale, i tú bahri se, a bi mí-i yo ke baah, a woiri i yo zįj mi, a bi kara mi yo zįj wuri pi. ²¹ Nzuk mgbay bolkusol bi ndok sede, mí ke yo tulu le, nzuku sa mi. Nzuk-sa mi ra law sana baah na tul ye. A bi kara mi sá ni, mí-i él hį ni ke kó mi pi. »

²² Zudas a boru, ke ta ba Zudas Isikariyod ya, ke bah : « Ngernzuk, ani mí mu bay hį náh ko mu, mí nzuk tukalari bay ta ko mu ya le ? »

²³ Bale Zezu yih nzak ye bahri : « Nzuk sa mi le, ke yo tul bay bi. Baah kara bay sa ni pi. Mí nah gí tąw nzuku bay kab kabna zįj ni. ²⁴ Nzuk sa mi ya le, ke yo poņ bay bi. Bay ra ké i lah ke nzak bi ta ba bay ké tįh ke tul bi ya, wara le ba bay ké baah nzuk-pih mi bah. ²⁵ Mi bah bayawri hį wuri ke sewri ké mi yo zįj wuri. »

²⁶ Nzuk-hew wuri a ye Tem lawpuki ra, baah bay pih ni ke riņ bi. A ye mí ke fírma wuri feri riw. Kandokaw mí ke dúm law woiri ké tul bay biri gbam. »

²⁷ Deņ, mi poņ kų tul woiri. Deņ bi mi hį wuri. Mi hį deņ kandok tukala hį deņ ya. Kaņ dale í hį kerbay bá gbur law woiri ya. Law woiri bá se wuri hekme ya. ²⁸ Mi bahri se, ké i lah da-ay mi yo tórna mí-i él gi zįj wuri báy. I sa mi le, law woiri bá rih wuri bay tórna bi ma tąw bah bi bay fe le, baah ra mba mi mba. ²⁹ Kandokaw mí-i bah hį wuri pol dara fe-u bá tįh báy, bay seh ké fe-uri bay tįh le, i kán law sa tul bi. »

³⁰ Mi ta bah bay hį wuri ba ngj-u mba bayu ké mbay a tukala a ye mbay záh tukala yo gina. A ye ke ta ke bay tul bi ya. ³¹ Keni-aw kara ur síba, náh tór wuri si nzoh nun ye bay hį nzuk tukalari bá tu bahri, mi sa bah bi, mí-i yo tul bolkusol ye oh. »

15 Zezu bah hį nzuk-dih fal yeri ra báy bahri se : « A bi mí-i ba kpuh a ketina. Bah bi ba nzuk waka-u. ² Nzak ndok ké mgbahla mi gbam mí leh lehna ya le, baah yo te kų kpuh. Nzak ndok a ąyri gbam ké leh lehna le, ke yo ser bay hį nzak ndok bá leh ba ngj-u wosok wosok báy. ³ Mí bay woiri te-teh bay tul bay bi ké mi bah hį wuri. ⁴ I mbohl mi le, i yo nzo mbih bodo law bi. Nzak ndok kpuh mbohl mun kpuh ya le, mah leh lehna ke tul mun ye ya. A woiri kara i mbohl mi ya le, i mah bay hį riņ bah bi bá mgbe ya pi. »

⁵ A bi mi ba mun kpuh. A woiri ba, i ba nzak ndok kpuh-u. Nzukay ké mbohl mi, mí bodo bi rih bil law ye le, nzak ndok kpuh-u mah leh lehna ké bay ngj wosok wosok bay fe le, ngerna-lab fe baah dan bodo bi ta-a. »

⁶ Nzukay ké mbohl mi ya le, baah yo te kan kpuh kandok nzak ndok kpuh kú-u te kaņ. Nzak ndok kpuh-aw hok dale, ku fąh kų, mí bay se hok. »

⁷ I yo ziŋ mi, mí bay bi yo bil law woiri le, bay fe a suŋ ké na law woiri mí i vbi mi bayu le, mi láb fe-u hj wuri. ⁸ Kandɔkaw mí riŋ d̄ina bah bi mgbe ké tul fe ké hj í leh lehna ba nḡgi-u wɔsɔk wɔsɔk, í mbi fe labna bi dih fal bi ba nzuk-dih fal biri. ⁹ Baah sa mi. A bi kara mi sa wuri kaŋ pi. Í kab bil law sana bi-aw. ¹⁰ I yo tul bolkusol bi le, i kab bil law sana bi kandɔk a bi ké mi yo tul bolkusol baah, mí-i kab bil law sana ye kaŋ. ¹¹ Mi bah bayawri hj wuri bay hj law rihna bi bá na ba law rihna woiri, law woiri kara bá rih wuri keɗ keɗ pi. ¹² Bolkusol bi ra mí na-ay : Í sa wuri haniri kandɔk ké mi sa wuri kaŋ. ¹³ Law sana a ɔy ké mba law sana a boruri gbam ba law sana ké hj nzuk poŋ mun ye hj hul bay tul yaŋ yeri.

¹⁴ I ba yaŋ biri gelke i yo tul bolkusol bi. ¹⁵ Mi ta d̄i wuri ba mgbal mba. Mgbal tu fe labna bahgaŋ ye ya. A woiri le, mi d̄i wuri ba yaŋ bay fe le, bayri riw ké mi lah ké t̄aw bah bi mí-i el keni hj wuri. ¹⁶ A woiri mí i lu mi ya. Wara le a bi mí-i lu wuri. Mi lu wuri bay í ti ke lab fe a suki ké hj riŋ d̄ina baah mgbe kandɔk lehna kpuh a suki kaŋ, bay hj lehna-aw bá puŋ ya. Mi lu wuri bay hj baah bá lab bay fe a ɔyri ké i vbi ni ke riŋ bi. ¹⁷ Kandɔkaw mí-i bah bayu hj wuri bay í sa wuri hani.

¹⁸ Nzuk tukalari f̄yy wuri dale, i tu bahri, ku f̄yy mi pol dara mí ku f̄yy wuri-aw báy. ¹⁹ Gelke i ba nzuk tukala le, nzuk tukalari yih nzuk tukala mbaŋ woyri. Mí ku f̄yy wuri bay fe le, i ba nzuk tukala ya. Wara le a bi mí-i lu wuri k̄y boɗ ke nzuk tukalari. S̄awu mí ku f̄yy wuri. ²⁰ Í ker wuri tul bay ké mi bah hj wuri ra bahri se, mgbal mba tul bahgaŋ ye ya. Ku lab mi koseh le, ku bay lab wuri koseh kaŋ pi. Ku yo tul bay bi le, ku bay yo tul bay woiri pi. ²¹ Mí nzuk tukalari poŋ bay bi poŋ bale, ku láb wuri koseh bay tul riŋ bi ké kan tul woiri bay fe le, ku tu nzuk ké pih mi ya.

²² Mi gi bah ra bay hj nzuk tukala ya le, suya ta mgba tul woyri ya. Aŋay mahful yaŋ mun woyri ta-a. ²³ Nzuk f̄yy mi le, f̄yy bah bi. ²⁴ Mi lab ra fe labnari ké nzuk a boru mah labu ya le, suya ta mgba tul nzuk tukalari ya. Mí mi lab, mí ku ko-ko, mí ku f̄yy mi pi, ku f̄yy bah bi pi. ²⁵ F̄yyna-aw yo hj bay kú-u vbeh bil mbete bolkusol Ngerzah lews̄a lab ɔh ke gelu. Bayu bahri, *ku f̄yy mi gɔr̄* kaŋ.

²⁶ Gina nzuk-hew wuri ké ba a ye Tem baah ké mi bay pih ni gi yo ziŋ wuri ra, ke ba Tem Ketina ké-e t̄jh ke mun baah. Ke bay te-teh bay bi. ²⁷ Kandɔkaw mí a woiri kara i él te-teh bay bi pi bay fe le, i yo ziŋ mi ke titilu d̄ay. »

16 « Mi bah bayawri hj wuri r̄ɔkɔ law woiri bá lu ké tul bi ma fal. ² Nzuk tukalari bay n̄jh wuri ke bil vul mis-ɔŋ. Ketina, ke seh-u le, nzukri bay i wuri-aw, ku k̄er bahri se, Ngerzah ya fe labna-i wuri-aw ba fe dimna woyri kaŋ. ³ Mí fe labna woyri-aw na kaŋ bay fe le, ku tu baah ya, ku tu mi ya pi. ⁴ Mi bah bayawri hj wuri bay hj seh ké fe-uri yo labu le, law woiri bá dum bahri, a bi mi bah bayu bah. Mi bah hj wuri ke titilu ya bay fe le, mi yo ziŋ wuri-ay.

⁵⁶ Aŋay dale, mi él ma t̄aw nzuk-pih mi. Mí nzuk mbew ké sakra woiri vbi mi fál suŋ mí-i sí ma mari ya. Wara le rew mgbaŋ law woiri bay biri-ay ké mi bah hj wuri. ⁷ Mí-i bah hj wuri ba ketina. T̄orna bi-ay su bay woiri. Mi t̄or ra ya le, nzuk-hew wuri ra ta gi t̄aw woiri ya. Sina bi dale, mi p̄ih ni gi bay ké yo ziŋ wuri. ⁸ Gina ye le, ke túŋ nzuk tukalari ke bay, bay tul su ya woyri, bay tul sal in kú-u sel poŋ Ngerzah, bay tul salbay suya ké ta tul woyri. ⁹ Ke túŋ niri bay tul suya woyri bay fe le, ku kan law tul bi ya. ¹⁰ Ke túŋ niri bay tul sal in kú-u sel bay fe le, mi el si t̄aw baah, mí i ko mun bi mba. ¹¹ Ke túŋ niri bay tul salbay suya ké ta tul woyri bay fe le, salbay suya ra kuŋ k̄y tul mbay záh tukala ku-kuŋ ††.

¹² Mi yo ke bay ba nḡgi-u bay bah hj wuri báy, mí i mah lah bayu guri ya. ¹³ Gina nzuk-hew wuri a ye Tem Ketina ra le ke téh gel ké pol woiri maŋ wuri si bil ketina gbam. A ye ra ke báh bay ke tul ye ya, wara le bay a suŋ suŋ ké-e lah ké t̄aw bi mí ke báh hj wuri, mí ke s̄ɔk bay feri ké bay t̄jh-u pi. ¹⁴ Ke bay hj riŋ d̄ina bi bá mgbe bay fe le, ke lah bayri-aw ké t̄aw bi, mí ke el s̄ɔk hj wuri-aw. ¹⁵ Bay a suŋ suŋ gbam ké ba fe baah ba fe bi pi. S̄awu mí-i bahri, Tempuki bay lah bayri-aw ké t̄aw bi, mí ke él s̄ɔk hj wuri-aw. ¹⁶ Kandɔkaw, zah dale, i ta ko mi mba. Bol falu nd̄j le, i él ko mi báy. »

¹⁷ Nzuk-dih fal ye a haniri ba, vbi bay ké sakra haniri bahri, Zezu ra ke bah ani munu le, ké-e bahri, zah dale a woyri ku ko ni mba, bol falu nd̄j le, ku él ko ni báy dara mí ku vbi bay bahri, bay Zezu ké-e bahri, ke él ma t̄aw bah ye-aw pi.

¹⁸ Ku yo bahri : « Zah ra wa, ke bah ani munu le ? Nah tu s̄awu ya. »

¹⁹ Zezu tu vbibay ké zaŋ niri, mí ke bahri se : « I vbi haniri munbay ké mi bah ra le, zah dale i ta ko mi mba. Bol falu nd̄j le, i él ko mi báy ra wa ? ²⁰ Munu, i kó mi ya. Bol falu nd̄j dale, i él ko mi báy ba ketina. Mi yo bah hj wuri bahri se, i bay vb̄a mun, i bay vuh rew ke mbihnun. Tukala ba, bay zay mun. I káb ke law sena, mí law sena woiri bay voh el t̄jh ba law rihna. ²¹ Gelke w̄yynzuk kab peŋe le, law ye se bay koseh ké yo gaw ni ke s̄awseh-u.

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 35.19, 69.5. †† Bay tu bay mbay záh tukala, í k̄j Mbeta Efezeri 2.1-2
Mbeta S̄aw fe 3.15 Mbeta Ten s̄awbay 20

Ke m̄buŋ dale, ke ȳkre koseh ye bay tul law rihna ye bay fe le, ke m̄buŋ gun. ²² A woiri kara i yo kab ke law sena wara, mí mi é! gi ko wuri báy. Law woiri bay rih wuri, mí nzuk mbew ta gboh law rihna woiri ya. ²³ Namu le, i ta vbi mi bay mbew mba. Munu, i vbi mi mba, bayu ba ketina. Mi yo bah bayay h̄j wuri, i vbí baah bay fe a suŋ suŋ ke riŋ bi dale, ke bay lab fe-u h̄j wuri. ²⁴ K̄ah guri-ay i vbi bay mbew ke riŋ bi ya báy. I vbi ni le, i ya-u bay bo law woiri bá rih ked ked.

²⁵ Mi bah bayawri h̄j wuri ke lawbay. Seh a boru mi báh ke lawbay h̄j wuri mba wara le, mi báh bay tul bah bi ba teh-u h̄j wuri í lah. ²⁶ Namu-aw mi ta vbi baah bay tul woiri mba. A woiri mí i vbí baah fe ke riŋ bi. ²⁷ Bayu ké law baah na tul woiri bay fe le, law woiri na tul bi. I kan law tul bi bahri se, mi ur ké t̄aw Ngerzah. ²⁸ Kand̄ak ké mi ur ké t̄aw baah mí-i gi kab tukala ra, mi pón̄ tukala bay el si t̄aw baah báy. »

²⁹ Nzuk-dih fal yeri bah : « A h̄ah, aŋay mu yo bah bay a teh-u wara, lawbay ta mba. ³⁰ Aŋay nah tu bahri, mu tu feri riw da. Daka-vbi bay kara ta mba. Kaŋ mí nah kan law tul bayu bahri, mu ur ké t̄aw Ngerzah. »

³¹ Zezu ba, yih nzak woyri bah : « I kan law tul bi ley ? ³² Í lah, s̄awseh yo gina, mí k̄ah da bay h̄j í zikri ke gelri bođ bođ bay poŋ mi ke h̄k bi. Mí mi yó ke h̄k bi ya bay fe le, baah yo ziŋ mi. ³³ Mi bah bayawri h̄j wuri bay m̄buhna woiri ké tul bi le, í yo ke deŋ. Ké tukala ba, koseh yo ziŋ wuri, mí í ko kona ke nun nzena dan h̄kme ma. A bi mi haw ngermu ké tukala ha-haw. »

17 ¹⁻² Zezu bah bayawri h̄j nzuk-dih fal yeri. Kand̄akaw ke ɔr nun ye ma síba, mí ke bahri se : « Baah, s̄awseh k̄ah da. Mú h̄j riŋ d̄ina gun wo bá mgbe bay h̄j gun wo bá h̄j riŋ d̄ina wo mgbe. Mú h̄j riŋ d̄ina gunu bá mgbe kand̄ak ké mu h̄j ni ke lak mbay tul nzukri riw bay h̄j nzukri gbam ké mu h̄j ni, kú yo ke ɔkna ba nḡoh. ³ ɔkna ba nḡoh-aw ra ba tú mu, a wo Ngerzah ké mu ba Ngerzah ketina mbew yaŋ. ɔkna ba nḡoh-u ba tú nzuk ké mu pih ni, a ye Ngermbay Zezu. ⁴ A bi mi h̄j riŋ d̄ina wo mgbe ké tusíba, mí-i lab pihna ké mu h̄j mi ɔh ke gelu riw. ⁵ Aŋay dale baah, mú h̄j riŋ d̄ina bi mgbe ke riŋ d̄ina ké mi yo keni ziŋ mu pol dara tusíba lab báy.

⁶ Nzukri ké mu lu ké han̄sekle nzuk tukalari h̄j mi ra, mi h̄j niri ku tu mu. Ku ba nunu a wo, mí mu h̄j mi niri, mí ku yo tul bay wo. ⁷ Wara mí ku tu bahri, feri riw ké mu h̄j mi ra ur ké t̄aw wo. ⁸ Ku tu bahri, bayri ké mi bah ba bay ké mu bah, mí-i el bah h̄j niri, mí ku ya bayuri ya-ya. Ku tu bahri se, mi ur ké t̄aw wo ba ketina. Mí ku kan law tulu bahri, a wo mú-u pih mi.

⁹ Mberem bi ké mi yo lu ziŋ mu-ay, mi vbi bay tul woyri. Mi vbi mu bay tul nzuk tukalari ya. Uwa, mi vbi mu bay tul woyri bay fe le, ku ba nunu a wo. ¹⁰ Fe bi gbam ba fe wo. Fe wo kara ba fe bi pi, kand̄akaw mí riŋ d̄ina bi mgbe ké sakra nzukuri-aw. ¹¹ Mí mi bay poŋ tukala. A woyri ba, ku bay kab tukala báy. A bi le, mi si ma t̄aw wo. Baah nzuk lawpuki, mú k̄or tul woyri h̄j kú yo ziŋ mu ke riŋ wo, riŋ wo ké mu h̄j mi ba riŋ bi † bay kú ba nzuk ké mbew kand̄ak a wah ké nah ba nzuk ké mbew kaŋ pi. ¹² Sewri ké mi yo ziŋ niri, a bi mí-i k̄or tul woyri ke riŋ wo ké mu h̄j ba riŋ bi ra. Mí mi mgba s̄aw woyri. Nzuk mbew zi ya, sa ba Zudas mí zi ke tul ye h̄j bay kú-u vbeh lews̄a ra lab ɔh yo gelu kaŋ ††. ¹³ Aŋay dale mi yo si ma t̄aw wo. Kand̄ak ké mi yo tusíba báy ra mí-i bah bayawri bay h̄j law rihna bi bá rih law woyri ɔh ked ked.

¹⁴ Nzukri ké mu h̄j mi ra, mi h̄j niri, ku lah bay wo. Nzuk tukalari ba, f̄uy niri bay fe le, ku ba nzuk tukala mba kand̄ak a bi ké mi ba nzuk tukala ya ra. ¹⁵ Mi vbi mu bay mú f̄ah niri, ku el si t̄aw wo ya. Wara le mi vbi mu bay mú k̄or tul woyri ke nd̄ak nzuk law a pipiri-u a ye mbay z̄ah tukala. ¹⁶ Ku ba nzuk tukala ya, kand̄ak a bi ké mi ba nzuk tukala ya. ¹⁷ Mú h̄j law woyri pu ba nzuku a wo h̄j kú kab bil ketina. Bay wo ba Ketina. ¹⁸ Kand̄ak ké mu pih mi gi tukala, a bi kara mi pih niri ma t̄aw nzuk tukalari pi. ¹⁹ Bay tul nzuk biri ra, mi h̄j law bi pu ba nunu a wo bay kú na ba nzuk lawpukiri kú kab bil ketina.

²⁰ Mberem bi ké mi lu ra, mi vbi bay tul nzuk a ɔyri kaŋto ya. Mi vbi mu bay tul nzuk a boruri ké bay lah bay woyri, mí ku k̄an law tul bi keni pi. ²¹ Mi vbi mu bay tul woyri gbam, kú ba nzuk ké mbew kand̄ak a wo baah ké mu ba mbew ziŋ mi. A bi kara mi ba mbew ziŋ mu bale, kú ba mbew ziŋ na pi, mi nzuk tukalari bá ya bayay bahri, a wo mú-u pih mi. ²² Riŋ d̄ina ké mu kan tul bi, a bi wara mí-i kan tul woyri bay kú ba mbew ziŋ na kand̄ak a wah ké nah ba nzuk ké mbew ra kaŋ. ²³ A bi mi yo mbew ziŋ niri, a wo mu yo mbew ziŋ mi pi. Riŋ d̄ina-aw mi kan tul woyri bay kú nger ɔh ba nzuk ké mbew yaŋ, mí nzuk tukalari bá tu keni, a wo mú-u pih mi. Kú tu keni, mu sa nzuk biri mah ke law sana ké mu sa mi kaŋ.

²⁴ Baah, nzukri ké mu h̄j mi ra, gel ké mi yo ri-aw, mi yih bay kú kab ziŋ mi ké ri pi, bay kú tu riŋ d̄ina bi ké mu kan tul bi bay fe le, law sana wo mu sa mi keni dara tusíba lab báy.

²⁵ Baah, a wo ké mu nḡah sal in, nzuk tukalari tu mu ya. A bi le mi tu mu. Nzuk biri kara tu bahri, a wo mú-u pih mi. ²⁶ Mi h̄j niri ku tu mu. Mi bay h̄j niri, ku tú law sana wo ké mu sa mi keni ra, mí h̄j law sana-u bá yo han̄sekle woyri. Kand̄akaw mí a bi mi yo han̄sekle woyri. »

† Í m̄gba Mbeta Filipiri 2.9-11 k̄j̄na-ay.

†† Í m̄gba Mbeta Siŋ (Psaumes) 41.9 ke 55.12-14 tuh ke gel

18 Fal bayawri ké Zezu bah ra, ke ur ke nzak fe s̄yna ke nzuk-dih fal yeri. Ku t̄or si gaw kala nduh Sederon̄. Waka yo gelaw, mí Zezu ke nzuk-dih fal yeri si ri. ² Zudas nzuk-te ni kara tu waka-aw pi bay fe le, ku yo mb̄ȳh hani ké ri. ³ Zudas ra f̄ah daba soze r̄omri ke soze-k̄or vul kani Ngerzahri, mí ke nda pol woyri yo gina. Ku mgba fe remri gbiri gbiri. Ku suk h̄or̄o mbakari ke h̄or̄o a boruri, mí ku t̄j̄h keni bil waka. Ngerznuk fe puhna Ngerzahri ke fariziri mí pih niri.

⁴ Zezu tu fe ké bay kal ké tul ye tu bale, ke si nz̄oh nun woyri, mí ke vbi niri bahri : « I yah ge le ? »

⁵⁶ Ku yih nzak ye bah : « Nah yah Zezu, nzuk Nasared. »

Zezu bah : « Mi yo ri. »

Zezu bahri, ke yo ri bale, ku ndur mun woyri tud̄ tud̄ lih gūb siba. Zudas, nzuk-te ni ra yo z̄iñ niri pi.

⁷ Zezu el vbi niri ra báy bahri : « I yah ge le ? »

Ku bahri : « Zezu nzuk Nasared. »

⁸ Zezu el bahri : « Mi bahri se, mi yo ri. »

Mí ke el bahri, ku yah ni le, kú poñ nzuk yeri bá t̄or.

⁹ Ke bah kañ bay h̄j̄ bay ké-e bah pol ra bá yo gelu. Ke bahri se, nzukri ké baah h̄j̄ ni ye, ke zi nzuk mbew ya.

¹⁰ Simu Piyer ba, lu mahw̄ȳy pevbēd̄, mí ke te gaysuk gun-lāb pihna ngerznuk fe puhna Ngerzah a f̄al lakna feked kuñ. Riñ gun-lāb pihna-aw ba Malkus.

¹¹ Zezu ba, bah h̄j̄ Piyer bahri : « El ke mahw̄ȳy wo ndoh vulu. »

Ke el bahri se : « Kob t̄j̄hmbih-ay, ké baah h̄j̄ mi ra wa, mi ta nzo-u ya lo ? »

¹² Ngerznuk kumandah ke soze yeri ke soze-k̄or vul kaniri mgba Zezu, ku nḡah ni, ¹³ ku k̄ok̄o ni si pol Anasi kand̄k ké-e ba fay Kayif. Lews̄a, ke ba ngerznuk fe puhna Ngerzah dara mí Kayif soh ri ke sewu-aw báy. ¹⁴ Kayif ba nzuk ké hew ngerznuk z̄ibri pol s̄a bahri se, su-su bay nzuk mbew bá hu bay tul s̄aw nzuk Ngerzahri †.

¹⁵ Simu Piyer ra a ye ke nzuk-dih fal Zezu a hani-u mbew, ku mbehle sina si fal Zezu. Nzuk-dih fal ye a mbewu-aw ra, ngerznuk fe puhna Ngerzahri tu ni tu. Kand̄kaw mí ke z̄iñ ful rih si fal Zezu ké bil kerpuh ngerznuk fe puhna Ngerzahri-aw. ¹⁶ Piyer ba, t̄ah yo polk̄ok̄o ké kala bale, nzuk-dih fal Zezu a mbew ké ngerznuk fe puhna tu ni ra el gi bah z̄iñ w̄ȳy ké k̄or nzakful, mí ke poñ Piyer rih bil kerpuh pi.

¹⁷ Bale w̄ȳy ra vbi Piyer bay bahri : « A wo mu ba nzuk-dih fal gun w̄oro-aw, ra ma ? »

Mí Piyer bah : « A bi ta-a. »

¹⁸ Tel voh mbamba. Gun-lāb pihhari ke soze-k̄or vul kaniri kab̄ nzak h̄or̄o yo n̄ȳh. Piyer kara yo n̄ȳh z̄iñ niri pi.

¹⁹ Anasi, ngerznuk fe puhna Ngerzah ra, vbi Zezu bay nzuk-dih fal yeri ke bay fe firma ké-e firma nzukri pi.

²⁰ Zezu ba, yih nzak ye bahri : « Mi bah ba teh-u ké pol daba nzukri. Mi yo bah kpatara ké bil vul mison̄ pi, ké bil ila vul kani Ngerzah pi. Gelawri, z̄ibri gbam mb̄ȳh ri. Mi bah bay ké duh gel ya. ²¹ Bay fe mú-u vbi mi bayu le ? »

Ke el bahri se, ngerznuk fe puhna bá vbi nzukri ké yo-ay. Nzukuri lah bay bahna ye te-teh. ²² Zezu bah kañ, mí soze-k̄or vul kani a hani ké yo t̄aw ye vb̄a ni kp̄ay. Ke bahri, ku yih nzak ngerznuk fe puhna Ngerzah kañ le wo ?

²³ Mí Zezu el bah h̄j̄ ni bahri, bay ye yo gelu ya le, soze bá ten suya-u ba teh-u. Bay bahna ye yo gelu ba wa, ani mí soze vb̄a ni ye mgbum le wo ? ²⁴ Bale Anasi nḡah Zezu pih ni si pol Kayif ngerznuk fe puhna Ngerzah a sewu-aw ra.

²⁵ Simu Piyer le yo n̄ȳh h̄or̄o z̄iñ gun-lāb pihhari ra. Bale ku bahri : « A wo mu yo sakra nzuk-dih fal yeri, ra ma ? »

Mí Piyer el m̄aȳ bay ra bahri : « A bi ta-a. »

²⁶ Mí gun-lāb pihna ngerznuk fe puhna Ngerzah, nzuku ba ȳj̄n nzuk ké Piyer te suk ye ra, ke bah : « Mi ko mu ké waka-aw, ya le ? »

²⁷ Piyer m̄aȳ bay ra báy ba, tuhndoy mgbal kah koñron̄ ba.

²⁸ Tipele teh. Ngerznuk z̄ibri ten Zezu ke kerpuh Kayif bale, ku mañ ni si k̄ah kerpuh guvener Pilad̄. Ngerznukri ra sa rih bil kerpuh Pilad̄ ya r̄ok̄o suya s̄aw ye bá r̄ehke niri. Wara le mun woyri lek bay s̄u fe s̄una t̄j̄hmbih-i guy buma.

²⁹ Mí Pilad̄ t̄j̄h si t̄aw woyri, ke bahri : « Suya fe mí i sek ni keni le ? »

³⁰ Ku yih nzak ye bahri : « Ke ba nzuk-lāb suya ya le, nah ta ndoh ni nd̄ok̄ wo ya. »

³¹ Mí Pilad̄ bahri : « A woiri í mgba ni, í kuñ salbay kan tul ye ke bolkusol woiri. »

Ngerznuk z̄ibri ba, bahri : « Bolkusol r̄omri hah na kún salbay hul kan tul nzuk. »

³² Fe-u lāb mah hani ke bay ké Zezu bah pol. Ke s̄ok̄ bay sam hul a ani-u ke hu-u keni.

³³ Bale Pilad̄ el rih bil kerpuh. Ke d̄i Zezu gi. Ke vbi ni bay bahri : « A wo mú-u ba mbay z̄ibri ra le ? »

† Bay Kayif ra na bil Mbeta Z̄ah 11.49

³⁴ Zezu yih nzak ye bahri : « Vbibayay ur ké t̄aw wo mini nzuk a boruri mí s̄ok mu bay bi le ? »

³⁵ Pilad̄ yih nzak ye bahri : « A bi mi ba zib lo ? Nzuk wori ke ngernzuk fe puhna wori mí mgba mu ndoh ndok bi. Suya fe mú-u lab le ? »

³⁶ Zezu ba, bahri : « S̄aw l̄ak mbay bi ta tukala ya. L̄ak mbay bi yo ra tukala le, nzuk biri bay ruh bay tul bi bay r̄ok mí toh bil ndok zibri. Wara mí s̄aw l̄ak mbay bi le ta tukala ya. »

³⁷ Bale Pilad̄ bahri : « Mí le, mu ba mbay, ra wa ? »

Mí Zezu yih nzak ye bahri : « Nzak wo mí bah-aw. S̄awbay mbuṅna bi-aw munu. A bi mi gi tukala bay ten tehbay ketina-aw. Nzuk ketinari riw lah nzak bi. »

³⁸ Mí Pilad̄ bah, ketina ba fe le ? Kaṅaw ke el t̄h kala ziṅ zibri, mí ke bahri : « A bi le mi ko suya mbew ké mgba tul ye ya. ³⁹ Mí bay fe labna bi ke nam t̄hmbih-i guy buma woiri le, mi s̄el mgbal mbew. Mí sel mbay zibri ra le ? »

⁴⁰ Mí ku vb̄a nzak gododo bahri : « A ye ya. *Bar-Abba* ma. »

A ye Bar-Abba ra ke ba nzukbaa ngomna.

19 Wara mí Pilad̄ mbi Zezu bale, ku vboṅ ni. ²³ Mí soze yeri kaṅ ngatukru ba gubatul mbay ndoh tul ye. Mah gar ké s̄ih ba mah gar mbay ku ndoh ni pi dara mí sozeri gbam a ké kal ké pol ye toṅ ba vb̄a ni mbew mbew. Ku yo bahri : « Soko woiri wo, mbay zibri. » ⁴ Kandokaw mí Pilad̄ el t̄h kala ra báy, ke bah h̄j zibri bahri : « Í ko, mi ten ni gi kala bay í tu bahri, mi ko suya mbew ké mgba tul ye ya. »

⁵ Kaṅaw mí Zezu t̄h ke gubatul ngatukru ké tul ye ke mah gar a s̄ih-u kú-u ndoh ni ra.

Mí Pilad̄ bah : « Í ko wuri nzuk ké yo-ay. »

⁶ Ngernzuk fe puhna Ngerzahri ke soze-k̄r vul kani-uri ko ni bale, ku ur ke bay gbaw bahri : « Bar ni bar gaṅ. »

Pilad̄ ba, bah : « A woiri í mgba ni, í bar ni. A bi le, mi ko suya ké mgba tul ye ya. »

⁷ Mí ngernzuk zibri yih nzak ye bah : « A wah le, bolkusol wah mgba tul ye ke salbay hul bay fe le, ke dí mun ye ba gun Ngerzah. »

⁸ Pilad̄ lah kaṅ bale, h̄kme se ni se-se. ⁹ Mí ke el rih si bil kerpuh, mí ke el vbi Zezu bayay bahri : « A wo, f̄al suṅ mú-u ur ké ri le ? »

Zezu fer nzak ye ya. ¹⁰ Bale Pilad̄ bah h̄j ni bah : « Mu fer nzak bi ya ley ? Ngerna bi mah sel mu. Ngerna bi mah bar mu tul kpuh. Mu tu ya lo ? »

¹¹ Zezu yih nzak ye bah : « Ngerna bay mba tul bi ta t̄aw wo ya. Ngerna ké na ndok wo ba ngerna ké gi ke f̄al síba, mí Ngerzah h̄j mu-aw. S̄awu mí nzuk ké ndoh mi ndok wo ra, suya ye mba suya wo mba-mba. »

¹² Ur ke seh-u-aw mí Pilad̄ yah ful bay sel Zezu. Mí zibri vb̄a nzak bahri : « Mu sel ni le, mu ta ba yaḅ mbay a lu-ki ra ya. Nzuk dí mun ye ba mbay le, ke fah sezar munu. »

¹³ Pilad̄ lah kaṅ ba, mí ke ten Zezu t̄h gi ndiseṅe. Ke el kab arṅgaw-kuṅ salbay. Riṅ gel-kuṅ salbay ra ba B̄ok-kasaw. Ke nzak ebere ba Gabata.

¹⁴ Namu-aw ba nam t̄hmbih-i guy buma. Nam a titilu ra zibri lek fe bay nam a sede-u ké ba baw nam okna t̄hmbih-u. Seh yo tul puh. Mí Pilad̄ bah h̄j zibri : « Í ko wuri mbay woiri ké yo-ay. »

¹⁵ Le ku ur ke bay gbaw bahri : « Or ni. Or ni. Mú bar ni kan tul kpuh vbatay síba. »

Pilad̄ bah : « I yih bay mí bar mbay woiri tul kpuh vbatay ley ? »

Mí ngernzuk fe puhna Ngerzahri yih nzak ye bahri, sezar mí ba mbay woyri, mbay a boru ta-a. ¹⁶ Wara mí Pilad̄ ndoh Zezu ndok soze yeri h̄j kú si bar ni tul kpuh vbatay or kan síba.

¹⁷ Sozeri mgba Zezu. Zezu ra ku h̄j ni ke suk kpuh vbatay hul ye si keni k̄h gel kú-u dí ba Gbogbotul. Ku dí gelu ke nzak ebere ba Golgota. ¹⁸ Gelaw mí ku bar Zezu kan tul kpuh vbatay. Nzuk a boruri sede kara ku bar ké tul kpuh vbatay pi. Nzuk a mbewu ké f̄al ndok lakna ye, nzuk a sede-u ba, ké f̄al ndok kperu ye. A ye Zezu le ku bar ni ké hansekle woyri †.

¹⁹ Pilad̄ vbeh salbay ké ta tul Zezu kan gbekre, mí ku bar kan f̄al síba tul ye. Salbayu vbeh kandokay : « Zezu ké Nasared̄, mbay zibri. »

²⁰ Kaṅaw mí zibri ba nḡj-u k̄j bayu bay fe le, gel kú-u bar ri Zezu díh ya ke puh. Ku vbeh bayu ke nzak ebere ke nzak *gerek* ke nzak laten pi ††.

²¹ Mí ngernzuk fe puhna Ngerzah zibri yo bah bay h̄j Pilad̄ bah : « Fe vbehna "mbay zibri-aw" ra, mú vbeh ya. Mú s̄ob vbehna-u kandokay : Nzukay dí mun ye ba mbay zibri. »

²² Pilad̄ ba, yih nzak woyri bah, bay fe ké a ye ke vbeh dale, ke vbeh da. ²³ Nzuk ngermuri bar Zezu ké tul kpuh vbatay bale, ku f̄ah gar ye kehr hani ba gel niṅ. A ge ge le yaḅ nzuku a ye, nzuku a ye. Ku el mbi gar a f̄al bilu kan

† Í mgba Mbeta Esaie 53.12 tuh ke gel k̄jna-ay. †† NZAK LATEN ba nzak bay bahna romri nzuk-lak tusibari ke sewu-aw.

bođ. Gar ra ku kaŋ mbew yaŋ. ²⁴ Kaŋaw mí sozeri bah ké sakra woyri bahri : « Náh ḡoh wuri garay ya. Náh nda wuri bele keni ko, a ge mí bay i-u le ? »

Fe-u lab kand̄k kú-u vbeh bayu lews̄a bil mbete Ngerzah. Bayu bahri : *Kukehr gar biri hani. Gar bi a boru ba, ku el mbi nda keni bele*[†].

Kand̄kaw mí ba fe labna nzuk ngermuri ké lab.

²⁵ Ké b̄k kpuh vbatay Zezu ra mah ye yo ri ke w̄y a boru ké ba ȳn mah ye. Mari w̄y Kelewpas ke Mari ké Makdala yo ri pi.

²⁶ Zezu ko mah ye ke nzuk-dih fal ye a hani ké-e sa ni, ku yo t̄aw hani. Mí ke bah h̄j mah ye bahri : « Maah, mú ko gun wo ké yo-aw. »

²⁷ Ke el bah h̄j nzuk-dih fal ye ra bah : « Mú ko mah wo ké yo-aw. »

Sa seh-aw mí nzuk-dih fal ye-aw titil mgba mah Zezu ba mah ye.

²⁸ Bol falu bale Zezu tu bahri, bayri riw kú-u vbeh lews̄a bil mbete bolkusol Ngerzah lab ke gelu gelu ɔh da. Toŋ bay mbew báy. Kaŋaw mí bay h̄j bayu bá lab le, ke bahri : « K̄kmbih i mi. »

²⁹ Yim a s̄uh-u mbah ḡbari ɔr gelu-aw. Mí sozeri mbi sifon nḡah ké nzak k̄wkp̄uh baŋ ndoh yim a s̄uh-u, mí ku ndar si tuŋ nzak ye. ³⁰ Ke ȳk yim ra bale, ke bahri, feri riw lab ɔh da. Mí ke đ̄iŋ tul ye, ke ndoh tem ye nd̄k bah ye mí h̄j law ye toh.

³¹ Kand̄k ké nam t̄hmbih-u ba nam a titilu ké z̄ibri lek fe bay baw nam ɔkna t̄hmbih-u ra le, ngernzuk z̄ibri sa bay h̄j nzukri kú-u bar niri bá na sa tul kpuh vbatay k̄ah nam ɔkna ra ya, bayu ké namu ba nam ɔkna a luki. Mí ku si vbi Pilad̄ bá gur b̄k nzukri kú-u bar niri tul kpuh bay kú hu ba gah-u le, nzukri bá der hul woyri. ³² Bale sozeri gi gur b̄k nzuk a mbew. Ku kal si gur b̄k nzuk a boru-aw pi. ³³ Ku k̄ah tul Zezu le, ku ko Zezu hu da, mí ku gur b̄k ye ya. ³⁴ Wara le soze a hani tuŋ gari ye ke nzaw, mí sem ke mbih t̄h.

³⁵ Nzuk ké ko fe-u ke nun ye mí vbeh teh̄bayu h̄j wuri. Teh̄bayu ba ketina. Nzuk ké ko fe-u ke nun tu-tu, ke bah ketina bay h̄j law woiri bá te tul ketina-aw. ³⁶ Fe-uri lab kand̄k kú-u vbeh bayu lews̄a bil mbete Ngerzah bahri : *Huhru mun ye mbew, ku háw ya*^{††}.

³⁷ Ku el vbeh ké gel a boru báy bah : *Ku ko nzuk kú-u tuŋ ke nzaw*[‡].

³⁸ Bol falu, Zezeb ké Arimate, a ye ra ke ba nzuk-dih fal Zezu, mí ke sa ɔk mun ye ya bay h̄kme mbaŋ ye z̄ibri. Ke si vbi Pilad̄ hul Zezu bale, Pilad̄ h̄j ni ké si der hul Zezu ra. Mí ke der gaŋ ba. ³⁹ Nikodem ké si t̄aw Zezu ba suŋ lews̄a ra yo ri pi. Ke suk s̄awkp̄uh *mir* ke s̄awkp̄uh aluwe mah kilo bon say. ⁴⁰ Mí ku mbi hul Zezu bale, ku kuh ke ladara ke s̄awkp̄uh ké baŋi-u f̄y buy buyaw kand̄k ké ba fe labna z̄ibri kú-u lab ke hul woyri. ⁴¹ Gel-bar Zezu đ̄ih ya ke waka. Ké bil waka-aw, hoh kasaw kú-u fel bay mbek hulri bilu yo ri. Hoh kasawaw ra ku mbek ri hul mbew ya báy. ⁴² Seh bay riŋna ba titil nam a sede-u bil nam t̄hmbih-u. Bay nam a sede-u ké ba baw nam ɔkna ke bay hoh kasaw-mbek hul ké đ̄ih ya ke gel-bar Zezu pi ra, ku mbek hul Zezu ké ri.

20 Nam a sayu bil nam t̄hmbih-i guy buma, namu ba nam a titilu bil dimasi. Mari ké Makdala t̄h ke gel pele si k̄ah tupal Zezu. Ké gelaw ke ko kasaw ké mbih nzak hoh kasaw-mbek hul ra na fál mbew. ² Bale ke k̄p̄ah ke đ̄ukna si z̄iŋ Simu Piyer ke nzuk-dih fal Zezu a boru ké Zezu sa ni. Ke bah h̄j niri bah : « Ku ten hul ngernzuk wahri ke bil hoh kasaw-mbek hul. Gel kú-u baŋ hulu kan ri nah ko ya pi. »

³ Piyer ke nzuk-dih fal Zezu a boru ra ba, ku ur t̄h si gel-mbek hul Zezu ra bay ko-u. ⁴ Sede mb̄k woyri ku ur đ̄ukna. Nzuk-dih fal ye a boru ra đ̄uk mba Piyer mí si k̄ah gel hoh kasaw-mbek hul pol. ⁵ Ke đ̄iŋ tul peŋ gel ma bil hoh ra. Ke ko ba ladara-kuh hul Zezu k̄y ri. Mí a ye ma, ke rih si bil hoh-aw ya. ⁶ Simu Piyer ba, k̄ah ké fal mí kal si rih bil hoh kasaw-mbek hul. Ke ko ba ladara-kuh hul ra mí k̄y. ⁷ Mindil ké p̄r tul hul gim kan bođ poŋ ladara bođ ba, fe-u lek na ke gelu. ⁸⁻⁹ Wara mí nzuk-dih fal Zezu a boru ké đ̄uk k̄ah hoh kasaw-mbek hul pol ra ḡi rih bil hoh kasaw mí si ko pi dale, bay Ngerzah kú-u vbeh lews̄a guh law ye. Bayu bahri se, ba ra fe fe gaŋ kara Ngermbay bay t̄h ke puh z̄ah ke p̄ymun a foyu t̄h. Mí ke kan law tul bayu. ¹⁰ Nzuk-dih fal yeri ké sede ra el si puh.

¹¹ Mari ba, yo nzak hoh kasaw-mbek hul ra yo vuh rew. Ke el đ̄iŋ tul peŋ gel ma bil hoh kasaw ra bale, ¹² ke ko tem nzak pihna sede. Gar woyri pu rak rak. Ku kab gel-kan hul. Nzuk a mbewu kab fál gel-kan tul ye. Nzuk a boru ba, kab fál gel-kan tab̄k ye. ¹³ Mí ku bah h̄j Mari bahri : « W̄y, bay fe mú-u vuh rew le ? » Ke bah h̄j niri bahri : « Bay fe le ku mbi hul ngernzuk, mí-i tu gel kú-u baŋ kan ri ya. »

¹⁴ Ke yo bah kaŋ bale, ke ɔb̄ nun ye ma fal. Ke el ko nzuk yo, mí ke tu ba Zezu ya. ¹⁵ Zezu bah h̄j ni bahri : « W̄y, bay fe mú-u vuh rew le ? A ge mú-u yah le ? »

Mari ker bahri, ba nzuk-k̄r waka-aw munu, mí ke bah : « Ngernzuk, a wo mú-u mbi hulu le, mú ɔk mi gelu bay mí si mbi. »

[†] Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.19. ^{††} Bayay na bil Mbeta Exode 12.46 ke Mbeta Nombres 9.12. [‡] Bayay na bil Mbeta Zacharie 12.10.

¹⁶ Zezu ba, bah : « Mari. »

A ye ba, s̄ob nun ye, ke bah ke nzak ebere bahri : « Raboni. »

Raboni yih bahri, metere bi. ¹⁷ Mí Zezu bah h̄j ni : « Mú mgba mi ya. Mi hil si t̄aw baah ya báy. Mú si t̄aw ȳjn biri, mú bah h̄j niri bahri, mi h̄l ma t̄aw bah bi. Ke ba bah woiri pi. Ke ba Ngerzah bi. Ke ba Ngerzah woiri pi. »

¹⁸ Mí Mari ké Makdala t̄or si bah nzak pihna-u h̄j nzuk-dih fal yeri h̄j ku lah bahri, ke ko *Gaṅ tul feri riw* ke nun ye ko. Kaṅ mí ke bah bayu h̄j niri.

¹⁹ Nzaklew dimasi-u mí nzuk-dih fal Zezuri mb̄uh hani ké vul. Ku dar ful kan tul woyri bayu kú-u lab h̄kme ngernzuk zibri. Bale Zezu t̄jh tul woyri ké bil vulaw mb̄uy bahri : « Mi vah wuri ke deṅ †. »

²⁰ Mí ke s̄ok niri nd̄ok ye ke gari ye. Nzuk-dih fal yeri ko Ngermbay woyri bale, law woyri rih niri keḍ keḍ. ²¹ Mí ke el bah ra báy bahri : « Deṅ yo ziṅ wuri. Kand̄ok ké baah pih mi, a bi kara mi pih wuri pi. »

²² Mí ke el ul ɔkna k̄y tul woyri bahri : « Í ȳa wuri Tempuki. Salbay ké i lú ké tul nzukri le, Ngerzah lu bayu pol da. ²³ Salbay ké i lú ké tul nzukri ya le, bayu mgba niri k̄ob báy. »

²⁴ Toma ba, seh ké Zezu t̄jh tul nzuk-dih fal yeri-aw, ke ta-a. A ye ra ke yo sakra nzuk-dih fal yeri a boh falu sede. Ku di ni ba gun hore. ²⁵ Mí nzuk-dih fal yeri s̄ok ni bahri, ku ko Gaṅ tul feri riw ke nun woyri da. Bale Toma bah h̄j niri bay bahri se, a ye ke ko n̄ko kú-u bar nd̄ok ye ke n̄ko a gari ye, mí ke za ke nd̄ok ye ya le, ke ta ȳa bay woyri ya. ²⁶ Nam ton̄nd̄ok sede kal. Nzuk-dih fal yeri el mb̄uh hani ké bil vul ra báy. Toma kara kab ziṅ niri pi. Ku dar ful kan tul woyri, mí Zezu t̄jh tul woyri mb̄uy. Ke bahri : « Mi vah wuri ke deṅ. »

²⁷ Bale ke el bah h̄j Toma bahri : « Mú ndar nd̄ok wo, mú za nd̄ok bi-ay. Mú ndar nd̄ok wo, mú za gari bi, mú ko bo mú poṅ fahbay. Mú kan law wo tul t̄jhna bi ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu. »

²⁸ Toma yih nzak ye bahri : « Gaṅ bi, Ngerzah bi. »

²⁹ Mí Zezu el bah h̄j ni : « Bayu ké mu ko mi, mú-u kan law wo tul bi-ay le ? Pol tehna yo tul nzukri ké ko mi ke nun ya, mí ku kan law tul t̄jhna bi ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu. »

³⁰⁻³¹ Kand̄okaw mí Zezu lab fe saṅ ba ṅḡj-u ké nun nzuk-dih fal yeri. Fe saṅawri riw vbeh bil mbete-ay ya. A ṅyri ké vbeh k̄y bil mbete-ay, mi vbeh bay í kan law tul ye keni bahri, Zezu ba Ngermbay gun Ngerzah ††. Le tem woiri bay yo ke ɔkna ké i ziṅ bay tul ye.

21 Bol falu-aw Zezu el s̄ok mun ye h̄j nzuk-dih fal yeri ké nzak mahmbih Tiberiyad̄. S̄ok mun ye-u kal

kand̄okay : ² Simu Piyer, Toma kú-u di ni ba gun hore, Nataniyel ké Kana tusiba Galile, gun Zebederi, nzuk-dih fal Zezu a boruri sede yo ke haniri. ³ Dale Simu Piyer bah, a ye ke t̄or si f̄ahra mbih. Mí ku yih nzak ye bahri, a woyri ku sí ziṅ ni pi. Kand̄okaw mí ku t̄or. Ku si hil kumbon, ku hehre. Ku f̄ahra mbih ke sun̄u-aw kp̄uru, mí nzuy mbew kara ku mgba ya. ⁴ Tipele z̄ay mí Zezu yo nzak mbih. Nzuk-dih fal yeri ra tu ba a ye Zezu ya.

⁵ Bale Zezu bah h̄j niri : « Gunayri, i ziṅ hay lakna ya le ? »

Ku yih nzak ye bahri : « Ta-a. »

⁶ Mí Zezu el bah h̄j niri bahri : « Í vbu k̄ke woiri ma f̄al nd̄ok lakna ké bel kumbonaw, i z̄iṅu. »

Ku vbu k̄ke ra ba, mí ku te nzuyri mbah bilu. Ngerna ̄r k̄ke ma síba kara mba niri. ⁷ Kaṅaw mí nzuk-dih fal ye ké Zezu sa ni ra bah h̄j Piyer bahri, Gaṅ tul feri riw munu. Simu Piyer lah ba a ye bale, ke ndoh gar bay mun ye ké na ndikpo, mí ke zo vbu mbih suh ma t̄aw ye. ⁸ T̄or nzuk-dih fal Zezuri ké ton̄ bil kumbon ba, hehre kumbon k̄okl̄ k̄ke bay t̄jh keni. Bel sew d̄ih ya, mah tulnd̄ok s̄od̄ kaṅ.

⁹ Ku k̄ah bel sew. T̄jhna woyri ke kumbon bale, ku ko nzuy k̄y tul h̄oɔ ke peṅ kara pi. ¹⁰ Mí Zezu bahri : « Í gi wuri ke nzuy a haniri ké i mgba ra wara. »

¹¹ Kaṅ mí Simu Piyer hil kumbon, ke el k̄okl̄ k̄ke ké nzuy mbah ri nzuturu t̄jh keni kala. Ku k̄j nzuy a bawu bawuri ba s̄od̄ ke bon ndibi falu say. Nzuyri kú-u mgba ṅḡj-aw, k̄ke ḡoh nd̄j kari ya. ¹² Mí Zezu el bahri : « Í gi wuri s̄y fe. »

Ké sakra nzuk-dih fal yeri-aw, nzuk mbew kara mbi tul bay vbi ni, ke ba ge, ra ya bay fe le, ku tu bahri, ke ba Gaṅ tul feri riw ra gaṅ. ¹³ Zezu f̄ah peṅ ke wal niri. Ke wal nzuy kara kand̄okaw pi. ¹⁴ Kand̄okaw mí Zezu s̄ok mun ye h̄j nzuk-dih fal yeri ko ni fal t̄jhna ye ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu ba b̄ok a sayu mí na-ay.

¹⁵ Ku s̄y fe bale, Zezu bah h̄j Simu Piyer : « Simu gun Z̄ah, mu sa mi ṅḡj kal tul a ṅyri le ? »

Piyer bah : « Gaṅ bi, mu tu bahri, mi yih mu. »

Zezu el bah : « Mú h̄ol gun sami biri. »

¹⁶ Zezu bah ra báy ba b̄ok a sede-u : « Simu gun Z̄ah, mu sa mi le ? »

Piyer bah : « Gaṅ bi, mu tu bahri se, mi yih mu yih. »

† Í mgba Mbeta Efezeri 2.14-18 Mbeta Z̄ah 14.27; 16.33

†† Bayay si ke kerbay bod bod. Bayay si ke Mbeta Sinj 2.2,7s̄ok bahri, ke ba nzuk ké baah Ngerzah mbi ni ba Ngermbay nunmbam ke tusiba gbam. Bay a boru si ke kerbay ké na bil bay gun. Gun ba nzuk ké lah nzak bah ye kaṅ. Zezu mbi bolkusol Ngerzah lab pihna-u ɔh ke gelu. Í k̄j bay gun nzuk pirmatul bil Mbeta-yah t̄ch riṅri bay lah bayu ma pol.

Zezu el bah ra : « Mú mgbá s̄w sami biri. »

¹⁷ Zezu bah ra bá y nderi a b̄k sayu : « Simu gun Z̄h, mu yih mi le ? »

Law Piyer rih ni mba bay fe le, Zezu vbi ni ba a b̄k sayu bahri, ke sa ni ra le. Mí ke yih nzak ye bahri : « Gañ bi, feri riw mu tu-tu. Mu tu bahri, mi yih mu yi-yih. »

Zezu bahri : « Mú h̄l sami biri. »

¹⁸ Bale ke el bahri : « Gelu munu, ba ketina, mu yih bay bi gañ, mi yo bah bayay h̄j mu, ke seke wo le, mu yo nḡh tul s̄h wo ke mun. Mu h̄rma kand̄k ké law wo yih. Mu kp̄kr̄ dale, mu bay ndar nd̄k wo. Nzuk a boru mí bay nḡh tul s̄h wo, ku bay k̄k̄l̄ mu ma gel ké mu sa si ri ya. »

¹⁹ Zezu s̄k keni sam hul ké Piyer bay hu-u, mí ke bay h̄j riñ Ngerzah bá mgbe keni.

Bale ke el bah h̄j Piyer bahri : « Mú gi fal bi. »

²⁰ Piyer s̄b nun ma fal. Ke ko nzuk-dih fal ye ké Zezu sa ni yo dih bol woyri. A ye ra ke ba nzuk ké ndoh nzak ye vbi Zezu ké nzak fe s̄na bahri : « Ngerz̄k, mu bah ra si tul ge le ». ²¹ Piyer bá ko ni kañ le, ke vbi Zezu bahri : « Gañ bi, a ye-ay ba ? »

²² Mí Zezu bah : « Mi yih bay ké kab kp̄ru k̄h elna bi kara, bay wo yo ri le ? A wo le, mú gi fal bi. »

²³ Kañaw mí bayu ȳ gel ké sakra nzuk ȳnri bil Ngermbay. Ku bahri, nzuk-dih fal Zezu ra ta hu ya. Mí Zezu bah kañ ya. Ke bahri se : « Mi yih bay ké kab kp̄ru k̄h elna bi kara. » Ke bah kañ. ²⁴ Nzuk-dih fal Zezu ra, mí ke ba a ye-ay mí ke te-teh bayri-ay. Mí ke vbeh bayuri k̄ bil mbete-ay. A wah nah tu tehbay ye ba ketina. ²⁵ Zezu lab sam fe a boruri ba nḡj-u pi. Ku vbeh ra bayuri mbew mbew gbam k̄ bil mbete le, mi ko bahri, gel-k̄y mbete-uri ké tusiba bay mah ya.

Mbeta Fe labna Tempuki

1 ¹⁻² Soko wo, *Diyofil*. Mbeta a bok sede-u wara mí-i vbeh hj mu-ay †. Mbeta a pol ké mi vbeh hj mu sok bay titil fe labna Zezu ke fe sokna ye kpuru kah nam ké-e hj bolkusol ke ngerna Tempuki hj gun nzak pihhari ké-e lu niri ky bof. ³ Fal hul ye ra, ke yo sok mun ye hj niri nam bon niñ dara mí ke tɔr si nunmbam báy. Ku ko ni ba teh-u hj ku tu bahri, ke yo ri. Ke sok bay lak mbay Ngerzah hj niri, kú lah.

⁴ Seh-aw, Zezu yo sɔ fe ziñ niri ra, ke sok niri bahri, kú kab sa Zurusalem geñ Tempuki ké baah Ngerzah wahbay pih hj niri kandak ké-e bah pol hj niri lah. ⁵ Ke bahri se : « Zəh soh nzukri batem a mbih, mí nam toñ ngj mba i tñ bil batem a Tempuki wara. »

⁶ Mí ku vbi ni bahri : « Gañ wah, mu hj na gun Izarayelri náh el lak mbay añay báy le †† ? »

⁷ Mí ke el bah hj niri bahri : « Tu nam-lak mbay gun Izarayelri ba bay baah Ngerzah ke hək ye. Ta ba bay woiri ya. ⁸ Wara le, nam ké Tempuki gi der pɔr tul woiri dale, i yá ngerna. I téh tehbay bi ur ke Zurusalem ke tusiba Zude si kah tusiba *Samari* kpuru kah gbuh tusiba. »

⁹ Ke bah bay ziñ niri ch bale, ke tɔr ma nunmbam.

Tɔrna ye, ku yo ko kona ma fal ye kab báy, mí dikmambam gi ɔr ni hj ku ko ni mba. ¹⁰ Ku yo ko kona ma fal ye yjm ba, nzukri sede ké gar woyri pu kpañ kpañ yo taw woyri pi. ¹¹ Mí ku bah hj niri bahri : « A woiri nzuk Galileri, bay fe mí i yo wuri sa gelay ko kona yjm ma nunmbam le ? Zezu ké i ko ni tɔr ge-aw ra kañ pi mí ke bay el gi. »

¹² Bol falu gun nzak pihhari der ké tul kasaw Oliveh el si Zurusalem. Kasaw Oliveh ra diñ ya ke Zurusalem kañ-to. Dihna-u mah salful mbew ‡. ¹³ Kahna woyri ké Zurusalem, ku kal si rih bil vul gahru woyri ké fál síba. Riñ nzuk a haniri mí na-ay : Piyer, Zəh, Zak, Andere, Filiñ, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak gun Alfe, Simu nzuk-rñh sjw bay tul sawnzuk woyri ke Zudas gun Zak. ¹⁴ A woyri-aw riw, ku yo mbuh hani kpatara. Ku yo goñ Ngerzah ke law mbew. Mari mah Zezu ke yjn Zezuri ke wuy a boruri kara yo ri pi.

¹⁵ Ké bil namri-aw, nzuk yjn bil Ngermbayri yo mbuh hani. Tul woyri mah sɔd ke bon sede bale, Piyer ur yo sakra woyri. ¹⁶ Ke bah bay bahri : « Yñ biri, bay nzuk-te Ngermbay ké Tempuki bañ bayu ndoh nzak David mbay a luki pol sa ra lab da, ba a ye Zudas Isikariyod ké nda pol nzuk-mgba Zezuri. ¹⁷ Zudas ra, ku kñ ni ziñ na. Ngermbay lu ni ba gun nzak pihna ziñ na pi ††. »

¹⁸ (Zudasaw ke lari pihna a pipiri-u ye ra ††, ku fah lari ye ra yeh keni waka, mí ke lih guñ mgbuka. Bil ye sak ruñ, kahrabil ye tñ wusuk ky siba. ¹⁹ Nzuk Zurusalemri gbm lah bayu lah. Sawu mí ku tu riñ waka-u ba Hakele-Dama. Riñu sok bahri, waka sem.)

²⁰ « Kandakaw, ku vbeh bay a boru lewsa si tul nzuku ké bil Mbeta Siñ (Psaumes) bahri, kú poñ puh ye ba kañpele kivbiw. Nzuk a boru kara bá deh puh ké ri ya††. Ku vbeh ké gel a boru báy bahri, nzuk a boru bá soh gel pihna ye††. ²¹ Kañ dale mah bay nzuk mbew bá soh bol Zudas. Nzuku bá na ba nzuk ké yo ziñ na ke sew ké Gañ wah Zezu hama ziñ na, ²² ké na ba nzuk ké yo ziñ na ur ke sew ké Zəh soh nzukri mbih batem kpuru kah nam ké Zezu tñ ke puh záh ke pañmun a foyu, ke tɔr si nunmbam. Nzuku bay yo ziñ na, ke báh tehbay Ngermbay Zezu ziñ na hj nzukri lah. »

²³ Kandakaw mí ku ten nzukri sede. Nzuk a mbewu, riñ ye ba Zezeb kú-u di ni ba *Barsabañ*. Riñ ye a boru ba Zusteñ. Nzuk a sede-u ba, ba Matiyas. ²⁴ Bale ku goñ Ngerzah bahri : « Gañ wah, a wo, mu ko law nzukri ko. ²⁵ Mú sok na nzuk a suñ mú-u lu ni ba gun nzak pihna wo ké sakra nzukri ké sede-ay bay ké lab pihna soh gel Zudas, a ye ké-e poñ pihna-aw tɔr ma gel ké mah ke fe labna ye. »

²⁶ Kandakaw, ku lab fe eñ bele bay ko keni nzuk ké Ngerzah lu ké sakra nzukri ké sede-aw §. Mí bele ra mgba tul Matiyas. Kañ mí ku mbi ni rih sakra gun nzak pihhari ké toñ boh falu mbew ra.

† Nzuk-vbeh mbete ba Luk. Í mgba gel kina-ay tuh ke gel kina Mbeta Luk 1.1 †† Bay lah bay puh lakna Ngermbay, í kñ Mbeta Siñ 2 ‡ Saw nzak vbeh bahri, salfulu mah hani ke salful ké nzuk si sina keni ke nam okna. Ké taw zibri, salful si sina ke nam okna ba salful mbew yañ. Ku si sina ba diñ-u le, su ya. †† Bayu na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 41.10 ke Mbeta Luk 6.13-16

‡‡ Í kñ Mbeta Matiye 26.14,15; 27.3-10 LARI PIHNA A PIPIRI-U YE. ††† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 69.26. †††† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 109.8. § Bay ku lab fe eñ bele, ku vbeh riñ nzukuri sede kan tul gun kasawri sede. Ku bañ kasawri sede ky bil kuh. Ku lañ hj kasaw mbew toh kala dale, ku kñ riñ nzuku. Bay a titilu mí na-ay : Ku lab fe-u kandak ké Ngerzah sok niri bil Mbeta Exode 28.30. Fe labna-u na bil Mbeta Proverbes 16.33 ke gel kina a boruri. Ba fe labna zibri bay tu keni kerbay Ngerzah. Bay a sede-u mí na-ay : Fal gina Tempuki bil mbete-ay mah-u 2, ku lab fe kona kandakaw mba. Tempuki mí sok niri kerbay Ngerzah ké gel goñ Ngerzah woyri. Í kñ Mbeta

Gina Tempuki

2 Nam t̄hmbih pandekod k̄ah †, nzukri ké kan law sa tul Ngermbay mb̄uh hani gel mbew ké bil ila vul kani Ngerzah. 2 Dale ku lah tiri fe mgbe ke nunmbam buvbuvbu eñ baw kuna gi ȳa gel kú-u mb̄uh ri ra. 3 Mí ku ko fe eñ rim h̄oɔ t̄h nun woyri mí kehr yo tul woyri mbew mbew gbam. 4 Bale Tempuki ȳa mun woyri gbam wara, mí ku bah bay ke nzak bay bahna nzukri bođ bođ ba teh-u kandok ké Tempuki bañ bayu ndoh nzak woyri.

5 Ké Zurusalem ra, zibri ké kab ri ke zibri ké ur ke tusiba a boruri riw gi mb̄uh hani bay t̄hmbih-aw, ku ba nzuk law Ngerzah. 6 Ku lah suhbay nzuk-kan law sa tul Ngermbayri-aw ḡom bale, nḡina woyri gi mb̄uh hani hel. Kerbay z̄okl̄o niri bayu ké a ge ge kara lah bay bahna woyri ke nzak m̄buñna ye nzak m̄buñna ye. 7 Ku kab yer, fe-u na niri ba sañ. Ku bahri : « Nzukri-ay ra wa, riw woyri ku ba zibri ké tusiba Galile, ya le wo ? 8 Uwa, ani wara mí nah lah bay bahna woyri ke nzak tusiba wah nzek nzekay le ? 9 Yona wah-ay, nzuk a haniri ur ke tusiba Parta, Med, Elam ke tusiba Mezopotami pi. A haniri ur ke tusiba Zude, Kapados, Poñ, Azi. 10 Firizi, Pamfili, Ezibte, Sireñ ké tusiba Libi, nzuk a boruri ké gi t̄hmbih, puh woyri ba R̄om. 11 Nzuk a boruri báy ur ke tusiba Kered ke tusiba Arabi. Gbam wah nah ba zib ke nzukri ké s̄ob mun woyri ba zib pi ††. Nzukawri-aw bah bay ke nzak tusiba wah nzak tusiba wah h̄j na, nah lah fe sañ ké Ngerzah lab. »

12 Riw woyri ku kab yer. Fe-u ndukru niri ndu-ndukru, mí ku bah bay ké sakra woyri bahri, a fe mí kañ le ? 13 Wara mí, nzuk a boruri sak niri bahri, ku ta yim kañto. 14 Dale ké sakra gun nzak pih̄nari ké boh falu sede, Piyer bah bay ba mgbe-u h̄j nzukri bahri : « A woiri, ȳin bi zibri ké i na Zurusalem ke zibri ké gi Zurusalemay pi, í te suk woiri í lah s̄awbayay. 15 A wah, nah ta yim kandok ké i bah-aw ya. S̄awseh toñndok mbew ba tipele báy ‡.

16-17 Lews̄a, Ngerzah bañ bay ndoh nzak Zuyel gun nzak pih̄na ye bahri,

Sewu le, mi p̄ih Tem bi k̄y tul nzukri riw. Gun woiri a w̄oro-uri ke a w̄yuri, ku b̄ah bay ké a ye Tempuki bañ ndoh nzak woyri. Mí gun sekeri ku kó fe, nḡernzukri ba, ku kó fe ke l̄ol̄o pi. 18 Mi bahri se, sewu ra, mi p̄ih Tempuki bi k̄y tul m̄gbal biri-aw gañ, a w̄oro-uri ke a w̄yuri. Ku b̄ah bay ké Tempuki bañ ndoh nzak woyri h̄j nzukri bá lah. 19 Mi l̄áb fe sañri ké nunmbam h̄j nzukri ké tusiba bá ko. Sem ke h̄oɔ ke suh h̄oɔ bay t̄h-u.

20 Seh bay s̄ob ba piri-u ndiñ ndiñ. Few bay s̄ob eñ sem dara mí nam ye Gañ tul feri riw ké ba nam a luki ké-e gi s̄ók nḡerna ra bay k̄ah báy. 21 Kandokaw mí nzuk a suñ suñ ké di Gañ tul feri riw ††le, ke bay ȳa n̄††.

Mí fe-u yo lab kandok ké Ngerzah bah. »

22 Piyer bah ma pol ra báy : « Ȳin biri, gun Izarayelri, í te suk woiri lah bay bi-ay. Zezu ké Nasared ra Ngerzah s̄ok ni ba Ngermbay h̄j wuri ko. Ke lab fe sañri bođ bođ ke nḡerna Ngerzah ké sakra woiri kandok ké i tu. 23 Zezu-aw ra, Ngerzah poñ ni h̄j wuri, a woiri ké i tu bolkusol ye tu, i i ni. I poñ ni ndoh ndok s̄awnzuk a boruri ké ta ke mbete bolkusol Ngerzah ya. Ku bar ni ké tul kpuh vbatay kandok ké Ngerzah lek bay hul ye lews̄a kañ. 24-25 A ye Ngerzah gañ mí ke ten ni ke puh z̄ah h̄j ni el kab ke p̄aymun a foyu. Ke i nḡerna hul w̄ym bay fe le, hul mah mgba ni ya kandok ké nḡermbay David mbi bay bahna Ngermbay pol s̄a, mí ke ten siñ ra bahri :

Ngerzah, a wo Miyori. Mí ko kona ma tul wo kpatara bay fe le, mu yo ndok lakna bi r̄ok̄o mi lih bu siba.

26-27 S̄awu mí law bi rih mi rih.

Nzak bi ah d̄i siñ riñ d̄ina.

Mun hay bi gañ kara na deñ ké ndok Miyori

bay fe le, mu poñ z̄ah bi sa puh z̄ahri ya.

Mu h̄j mi ké mi ba nzuku a wo puñ mbuluk mbuluk ké bil l̄ok̄o hul ya.

28 Mu yo h̄j b̄ok bi tu siñ sina ké si ke ɔkna.

Law rihna a mbamba-u ba, ba yó z̄iñ mu ††. »

29 Piyer toñ bah ra báy : « Ȳin biri, nah tu te-teh, zih wah nḡermbay David hu lews̄a. Ku ḡor ni, mí tupal ye yo ri k̄ah guri-ay. Añay, mi yo ke ful lu lakna bayu h̄j wuri. 30 Ké Tem Ngerzah yo z̄iñ nḡermbay David, mí a ye, ke tu-tu, Ngerzah wahbay mí hah fe k̄y tul ye keni gbađ gbađ h̄j nḡermbay David bahri, ke lu nzuk mbew ké han̄sekle

Matiye 18.15-20, Mbeta Efezeri 6.17, Mbeta Z̄ah 14.15-26, Gun mbete 1 Z̄ah 2.20-27

† PANDEKOD ba t̄hmbih ké Ngerzah s̄ok gun Izarayelri (nzukri di niri ba zib pi). Ke bahri, kú mb̄uh ma vul kani ye ké Zurusalem ke mbihmbamri gbam. Kú k̄j dimasi toñndok say ur ke nam a sayu bil namri toñndok sede t̄hmbih-i guy buma dara mí ku lab t̄hmbih pandekod báy. Ku puh fe ke tipele. Bol falu, ku goñ Ngerzah ke haniri. Zibri bahri, nam pandekod a titilu-aw ba nam ké Ngerzah vbeh bolkusol ye ke gun ndok ye kan kasaw a felu h̄j Moyiz ké tul kasaw Sinay. Í k̄j Mbeta Lévitique 23.15-21 bay tu bayu. †† Nzukri ké yih bay s̄ob mun woyri ba zib le, ku lab fe say. Fe labna a titilu ba kuñ ndjw. A sede-u, ku t̄h bil batem a mbih zibri. A sayu, ku si ke fe puhnari kandok ké mbete bolkusol Ngerzah s̄ok ke fe labna a boruri ké na bil mbete bolkusol. T̄h bil batem a mbih ba fe labna zibri bay s̄ok bahri, nzuku s̄ob mun ye. Ke poñ nzuk a t̄awu ra na bil mbih t̄h ba nzuk a foyu. Karañri yo ke fe labna a kandokaw pi. ‡ Nam t̄hmbih pandekod, zibri geñ nzuk fe puhna bá puh fe dara kú s̄y fe s̄una t̄hmbih báy. S̄ok bahri se, s̄awseh mid̄i bá lab dara zibri poñ sañ mbih woyri, mí ku s̄y fe báy. S̄AWSEH TOÑNDOK MBEW BA TIPELE, ku yo tul sañ mbih báy. ††

GAÑ TUL FERİ RIW ké gel k̄jna-ay ba riñ Miyori ké gel k̄jna mbete Ngerzah a pol ra. Ku mbi gel k̄jna-aw bah keni bay tul Ngermbay Zezu, s̄ok bahri, ku d̄i Ngermbay Zezu ke riñ Miyori. †† Bayay na bil Mbeta Joél 3.1-5. ††† Bayay na bil Mbeta Siñ 16.8-11

gun zih yeri bay kab ba mbay soh gel ye[†]. ³¹ Ngermbay David ra tu bay tihna Ngermbay ke puh záh pol są kañ, ke bahri se, Ngerzah poñ ngermbay sa puh záhri ya. Mun hay ye gañ kara puñ mbuluk mbuluk ya^{††}. ³² A ye Zezu ra mí Ngerzah hj ni tih ke puh záh ke paymun a foyu. A wah riw, nah ba nzuk-bah tehbayu. ³³ Ngerzah mbi ni ba ndok lakna ye ké nunbamb ba, Ngermbay ya Tempuki ké taw baah, mí Ngermbay pih Tempuki ké baah wahbay pih-u kù tul wah ra, nah ya-ya kandok ké i ko ke nun woiri, i lah ke suk woiri-ay pi. ³⁴⁻³⁵ Ba ngermbay David mí ba ndok lakna Ngerzah ké nunbamb ya. Mí ngermbay David bahri : A ye Miyori, ke bah hj Ngermbay bi bahri, ké kab bel ye Miyori ba ndok lakna ye, ke yo ch ngerna nzukbaa yeri hj kú tih ba gel-kù bok ye.³⁶ Kañ dale gun Izarayelri gbam í tu ba teh-u, Zezu ké i bar ni ké tul kpuh vbatay, a ye gañ mí Ngerzah mbi ni ba Ngermbay. Ke ba Gañ tul feri riw. »

³⁷ Ku lah bayaw kañ bale, sùhru se niri nguy nguy, mí ku vbi Piyer ke tór gun nzak pihna Ngermbay a boruri bahri : « Yjn wahri, a fe mí nah labu le ? »

³⁸ Bale ke yih nzak woyri bahri : « Í mbi law woiri ké tul fe labna suya woiri-aw ma fal. Í tih mbih batem ke riñ Ngermbay Zezu kan tul woiri le, ke lú bay ké tul woiri. I yá Tempuki ké-e wahbay hj wuri ra báy. ³⁹ A ye Tempuki ba fe wahbay ké Ngerzah hj wuri ke gun woiri ke nzuk a díh-uri gbam, Gañ wah Ngerzah dí wuri riw ma taw ye. »

⁴⁰ Piyer bah tehbay a boruri ba ngj-u hj niri ku lah ba teh-u. Ke hew niri bahri : « Í kan law woiri tul Ngermbay hj ni ké ya wuri, ké ten wuri ké sakra nzuk tukalari, ku ba nzukri ya. »

⁴¹ Bale nzuk a ayri ké ya bay ye ra, ku tih mbih batem. Ngjina woyri lab sód sód boh gel say (3.000) dób tul nzuk a polri. ⁴² Mí nzuk-kan law sa tul Ngermbayri yo tul bay Ngermbay ké gun nzak pihhari sók. Ku mbyh hani ba nzuk ké mbew. Ku kab ke haniri gch peñ sù †. Ku goñ Ngerzah ke haniri mbew pi. Ba fe labna woyri kpatara. ⁴³ Fe labna Ngerzah na nzukri ba hékme. Ke hj gun nzak pihhari lab fe sanri ba ngj-u. ⁴⁴ A woyri kú-u kan law sa tul Ngermbay ra, ku yo mbyh hani gel mbew kpatara. Riw woyri ku ko nun fe ké sakra woyri ya. ⁴⁵ Ku yeh gel woyri mini fe woyri le, ku wal lari-u mah ke fe zoklé ké zih nzuku nzuku. ⁴⁶ Nam ke nam, ku mbyh hani ké bil ila vul kani Ngerzah ke law mbew. Ku mbyh haniri ké bil kerpuh kerpuh, ku gch peñ hj haniri dara mí ku sù fe ke haniri ke mun rihna ke law mbew pi. ⁴⁷ Ku yo pir Ngerzah kpatara, tór sąw nzuk woyri ba, law woyri rih niri ké tul woyri rih. Nam ke nam, Gañ wah banj nzukri ké-e ya niri dób tul woyri ma pol pol.

Tempuki hj Piyer-ri or gom hj riñ dina Ngermbay Zezu mgbe

3 Sąwseh say boklew ba sąwseh-goñ Ngerzah zibri ††, mí Piyer ke Záh yo hil ma vul kani Ngerzah. ² Gom a hani mbew yo ri. Ku mbyh ni gbirkitik. Namri riw, ku suk ni si kan nzakful ila vul kani Ngerzah a hani bay goñ fe ké taw nzukri ké yo rih ma bil ila vul kani ra. Riñ nzakful ra ba Ful Su Kona. ³ Ke ko Piyer ke Záh yo rihna bale, ke rah ndok goñ niri fe. ⁴ Piyer ke Záh ko ni dekeh, mí Piyer bah hj ni bahri : « Mú ko kona ma nun wah-ay. »

⁵ Gom ra ko niri gbak gbak, ke ker bahri, ke zih fe. ⁶ Dale Piyer bah hj ni bahri : « Mi ta ke fe hani ya, mí fe ké mi yo keni ba, mi hj mu. Ur síba, mú si sina ke riñ Ngermbay Zezu ké Nasared. »

⁷ Piyer mgba ndok ye, ke or ni yo síba. Sa gelu-aw mí, bok ye kpuh kpañ kpañ. ⁸ Ke zo, ke si sina. Ke rih zih niri si bil ila vul kani Ngerzah pi. Ke si sina, ke zo zakra zakra, ke pir Ngerzah pi.

⁹ Zibri gbam ko ni si sina, ku ko ni ké-e pir Ngerzah. ¹⁰ Mí ku tu ni ba nzuk ké kab nzakful kú-u dí ba Ful Su Kona bay goñ fe munu. Bale ku kab yer. Fe-u na niri ba sañ.

¹¹ Ké-e poñ fal Piyer ke Záh ya ra, ku duk yir si taw woyri ké huh tem †† ké riñu ba tem Salomon mbay a luki †††. Fe sanaw tih tem mun woyri kereñ. ¹² Piyer ko nzukri ké duk yir gi, mí ke bah hj niri bahri : « Yjn biri, gun Izarayelri, a fe mí na wuri ba sañ le wo ? Bay fe mí i ko na yim kañaw le ? I ker bahri, gomay si sina ke ngerna wah mini bay hékna ké nah yo hék Ngerzah le wo ? ¹³ Ngerzah ké zih wah Abaraham, Isak, Zakob dim ra, ke hj riñ dina gun-lab pihna ye ††† Zezu mgbe. A ye ké i sañ wuri ni, i mgba ni ndoh ndok guvener Pilad. Pilad ba, yih bay poñ ni, mí i sa-a. ¹⁴ I poñ nzuk ké Ngerzah lu ni ba nzuku a ye, nzuk ké bay mgba tul ye ya §. I goñ Pilad hj

† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 132.11. †† Bayay na bil Mbeta Siñ 16.10 † Fe labna GCH PEÑ lab ké nzak fe sùna zibri kú-u lab ke nam okna. Dara zibri bá sù fe sùna le, ku pir Ngerzah, ku gch peñ, ku wal kob yim mbew. Kandok ké sąw fe labna-aw sók bay Zezu le, ke sók gun yeri bá mbi fe labna gch peñ ra, mí kú kerbay tul ye. Fe labna-u kú-u dí ke nzak faranse ba sainte cène. Ngerznuk misono yo ri mini ta-a kara, ku mbyh haniri ké kerpuh, ku gch peñ dara mí ku sù fe ke haniri kandok Ngermbay Zezu sók. †† Lewsá, Ngerzah sók zibri bahri, nzuk fe puhhari bá puh fe ma vul kani ye ke tipele ke boklew pi. Ke sąwseh-uri, zibri goñ Ngerzah ke haniri ké ri. Piyer-ri si ri kandok ké ba fe labna sąw woyri zibri. Í kj Mbeta Exode 29.39-42 bay tu bayu. †† Temaw kú-u dí ba danji Salomon mbay a luki ba TEM a bawu ké peh mah hani ke pehna ila a fal mbew. Gelu a-ah pi. ††† Salomon ba gun bil David mbay a luki a lewsá. Bay tu bay SALOMON MBAY A LUKI, í kj Mbeta 1 Rois 1-11. ††† GUN-LAB PIHNA Ngerzah ba riñ dina ké Ngerzah tu nzuk-mbi bolkusol ye lab keni pihna. Í kj Mbeta Esaie 42.1-4 ke gel kina 52.13 si káh 53.12 ke Mbeta Luk 3.22 § Zibri tu bahri, mbete bolkusol Ngerzah a polri sók bahri, Ngerzah bay mbi nzuk mbew ba ngermbay. A ye, bay mgba tul ye ya. Kandokaw mí Piyer sók zibri bahri, ngermbay kú-u geñ ra ba Zezu, mí ke bahri, a woyri ku i Zezu mbay ké Ngerzah pih hj niri.

sel Bar-Abba nzuk-i hul ma mí hj wuri. ¹⁵ Kan mí i i nzuk saw cƙna, mí Ngerzah hj ni tƙh ke puh záh ke p̄aymun a foyu. A wah, nah ba nzuk-bah tehbay tƙhna ye. ¹⁶ Gɔmay ké i ko ni, i tu ni ra, bay tul riŋ Zezu ké nah kan law sa tulu mí riŋ ye gah bɔk gɔmay hj ni ke si sina. Kandɔk ké nah kan law sa tul ye ra, mí ke gah keni gɔmay kew kew.

¹⁷ An̄ay, yjn biri, fe ké i lab ziŋ Zezu-aw, mi tu bahri, fe-u i lab vah dan kerbay, a woiri ke ngerzruk puh woiri pi.

¹⁸ Mí Ngerzah lab kandɔk ké-e sɔk pol s̄a hj gun nzak pihna yeri gbam. Ke bahri, Ngermbay ké-e bay pih ni ra bay ko seh mbamba. Mí bay bahna ye lab yo gelu. ¹⁹ Kan dale í mbi law woiri ké tul fe labna suya woiri ra ma fal, í el gi t̄aw Ngerzah bay ké sel salbay ké tul woiri ma fal, ²⁰ í mbi law woiri el gi t̄aw Ngerzah bay hj Gan̄ wah bá ȳa wuri ké bil koseh hj law woiri bá voh, í mbi law woiri, í el gi t̄aw Ngerzah bay hj ké pih Ngermbay Zezu, a ye ké Ngerzah mbi ni pol s̄a ba mbay woiri, ké gi yo ziŋ wuri. ²¹ A ye, Zezu ra, mah bay ké yo nunmbam ba, mí feri riw ké Ngerzah lek ke titilu d̄ay kandɔk ké gun nzak pihna yeri bah bayu ra bay el lek ɔh gan̄ ba †.

²² Moyiz, gun nzak pihna Ngerzah bah hj na lews̄a bahri se, *Gan̄ wah Ngerzah bay lu nzuk ké han̄sekle wah gun Izarayelri ba gun nzak pihna ye. Ngerzah bay pih ni kandɔk ké-e pih Moyiz††. Náh te suk wah lah bayri riw ké-e bah hj na.* ²³ Nzuk a sun̄ sun̄ ké sa lah nzak gun nzak pihna-aw ya le, *Ngerzah bay ten ni ké sakra sawnzuk ye ma kala. Ke bay ziŋ bebna wum‡.*

²⁴ Moyiz ke gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari riw bah bay gina Ngermbay. Ur ke Samuyel k̄ah tul gun nzak pihna Ngerzah a boruri ké toŋ ni bah bay sew ké nah yo ri guri-ay. ²⁵ A woiri mí Ngerzah pih gun nzak pihna yeri pol s̄a hj zih woiri, nzak pihna-u na bay woiri, i ba gun zih gun nzak pihnari-aw. Ke wahbay lews̄a ziŋ zih wah *Abaraham* bahri : *M̄hri wo bay na ba saw mgbɔk-k̄u tul sawnzuk a boruri riw p‡†.* Mí ke nḡah tul bayu ziŋ zih wah. ²⁶ Bay woiri mí Ngerzah pih gun-lab pihna ye, mí ke hj wuri ni ke titilu. Mgbɔkɔ ye ké na tul ye k̄u tul woiri le, í sɔb law woiri ké tul fe labna a pipiri-u woiri-aw ma fal. »

4 Piyer ke Z̄ah yo sɔk bay riŋ dina Ngermbay Zezu hj saw nzuk woyri ma pol bale, nzuk fe puhna woyri ke mbay soze-k̄or vul kani Ngerzah ke sadusiri gi hɔd̄ hɔd̄ ma t̄aw woyri. ² Law woyri f̄ah tuh tuh bay tul fe sɔkna kú-u sɔk gun Izarayelri bahri, tumbɔl Zezu mí nzukri bay tƙh ke puh záh ke p̄aymun a foyu ziŋ ni. ³ Kan̄ mí ku mba niri mbih ké vul mgbal k̄p̄uru teh tipele bayu ké seh riŋ da. ⁴ Mí keni-aw kara, daba nzukri ké lah bay bahna woyri ra, kan law tulu. Nḡina w̄orori d̄ɔb tul nzuk a polri lab sɔd̄ sɔd̄ boh gel ndibi (5.000).

⁵ Tipele teh bale, ngerzruk fe puhna, ngerzruk puhri ke nzuk-sɔk mbete bolkusol Ngerzahri ké Zurusalem mb̄uh hani ké gel-kuŋ salbay. ⁶ Ngerzruk fe puhnari-aw titilu ke tul Anasi dara mí Kayif, Z̄ah ‡, Aleksander ke saw nzuk fe puhna a hani-uri pi. ⁷ Ku ten Piyer ke Z̄ah gi yo han̄sekle woyri. Ku vbi niri bay bahri : « A woiri-ay ra wa, ke ngerna ge ke riŋ ge mí i gah keni gɔmay le ? »

⁸ Piyer ra Tempuki ȳa mun ye gbam, mí ke yih nzak woyri bahri : « A woiri mbayri ké puh wah gun Izarayelri ke ngerzruk puhri, ⁹ kandɔk ké i vbi na guri-ay sawbay suki ké gɔmay ziŋ keni mun gahna ra, ¹⁰ su-su bay hj a woiri ke gun Izarayelri gbam, í tu ba teh-u bahri, a ye Ngermbay Zezu ké Nasared̄ ké i bar ni ké tul kpuh vbatay, ké Ngerzah hj ni tƙh ke puh záh ke p̄aymun a foyu ra, tumbɔl riŋ ye mí gɔmay yo keni pol woiri ba suki-ay. ¹¹ *Kasaw ké a woiri nzuk-mboh vul kani Ngerzahri, i poŋ kan k̄pah ra, kasawu mí el tƙh ba mah kasaw-mboh diŋ vul Ngerzah‡†.* ¹² A ye ke h̄ek ye mí ke mah ȳa nzukri bay fe le, nzuk a boru mbew ké Ngerzah pih ké mah ȳa na ta-a. »

¹³ Nzuk-kuŋ salbayri ko Piyer ke Z̄ah kú-u yo bah bay ba teh-u le, ku kab yer ke kerbay. Ku bahri, a woyri-ay, ku ba nzuk a garu, ku lab likol mbete Ngerzah ya, mí ku tu niri ba bɔh sina Zezu ba, ¹⁴ ku ko gɔm ra ké yo bel woyri ke mun gahna pi, mí bah bay a boru mba niri.

¹⁵ Ku ten niri ké gel-kuŋ salbay si yo kala. Nzuk-kuŋ salbayri lek bay ké sakra woyri bahri : ¹⁶ « A fe mí nah láb ziŋ nzukri-aw le ? Fe saŋ a luki kú-u lab gah keni gɔmay, nzuk Zurusalemri gbam ko ba teh-u. A wah, nah mah bay m̄ay bayu ya. ¹⁷ Rɔkɔ bayu bá seh ma pol pol ké sakra saw wah le, náh hah niri báh bay ke riŋ nzukaw hj nzukri. »

¹⁸ Ku el di niri ra báy, mí ku bak niri, ku kɔkɔ suk woyri bahri : « Ko-ko. Í sɔk fe ke riŋ nzukaw mba. Í d̄akla bay mbew kara ke riŋ ye mba pi. »

¹⁹ Bale Piyer ke Z̄ah el ke bay bahri : « A woiri ke mun woiri, í kuŋ salbayay, náh lah. A fe mí su bay náh lab ké pol Ngerzah, h̄ek bolkusol woiri mini h̄ek bolkusol Ngerzah le ? ²⁰ A wah le, nah ta poŋ bah bay fe ké nah ko ke nun wah ke fe ké nah lah ke suk wah ra ya. »

† Mahful-sɔb saw nzak a boru mí na-ay : A ye, Zezu ra, mah bay ké yo nunmbam k̄p̄uru k̄ah nam ké feri riw ké Ngerzah lek ke titilu d̄ay kandɔk ké gun nzak pihna yeri bah bayu ra bay el lek ɔh gan̄ ba. †† Í k̄j Mbeta Z̄ah 6.14

Mbeta Z̄ah 4.19

‡ Bayay na bil

Mbeta Deutéronome 18.15-19. †† Bayay na bil Mbeta Saw fe 22.18 ‡ Z̄ah-ay ta ba Z̄ah gunbɔk pihna Zezu ya. Ke na bod. ‡†† Gel k̄jna-ay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 118.22. Bay tu bay gel k̄jna a boruri ké bah bay tul kasaw, í k̄j Mbeta Esaie 8.14,15 ke 28.16, Mbeta Daniel 2.35, Mbeta Rɔmri 9.33, Mbeta Efezeri 2.20

²¹ Nzuk-kuṅ salbayri hah niri le, el hah niri ra báy dara ku poṅ niri tɔr. Ku ziṅ ful vbṅ niri ya bayu ké nzukri riw yo dim Ngerzah bay tul fe saṅ ké kalay. ²² Gɔm ké ziṅ mun gahna ba saṅ ra, mbihmbam ye kal bon niṅ.

²³ Ku poṅ Piyer ke Zṅh tɔr. Ku si mbuḥ hani ke mbaṅ woyri. Ku ndazi bayri ké ṅgernzuk fe puhna ke ṅgernzuk puhri bah hṅ niri. ²⁴ Ku lah bayu kaṅ bale, ku goṅ Ngerzah ke law mbew bahri : « Gaṅ wah, a wo mú-u lab nunmbam, tusiba, mahmbih ke feri riw ké yo bilu. ²⁵⁻²⁶ Mu pih Tempuki gi baṅ bay kan nzak zih wah David mbay a luki gun wo, mí ke bahri :

*Ani mí gun Izarayelri sṅh bay ṅgur ṅgur ndikpo,
sṅwnzuk a boruri mbuḥ nzak mbew ke bay godi godi kaṅ le ?
Mbay tusibari fah Miyori,
mbay puhri kara bar day mbew ziṅ niri
bay ruh ṅgermu ke Miyori ke mbay ké-e mbi nṅ !*

²⁷⁻²⁸ Ketina, ké Zurusalemay, ku mbuḥ hani lek bay i gun-lab pihna ké mu lu ni ba nzuku a wo, a ye Zezu ké mu mbi ni ba Ngermbay. Mu tu lewsṅ bahri, mbay *Erod* ke guvener Ponsi Pilad bay mbuḥ hani ke sṅwnzukri boḍ boḍ ke gun Izarayelri pi, mí hul ye-aw lab kandɔk ké mu lek bayu ke mun wo. ²⁹ Mí aṅay, Gaṅ wah, mú ko ani mí ku hah na. Kaṅ le mú lek ful hṅ na, a wah mgbal wori, náh ka-kah bay wo ma pol pol ba teh-u. ³⁰ Mú ndar ndɔk wo, mú gah nzuk senari, mú lab fe saṅri boḍ boḍ, mú lab feri riw ke riṅ Zezu ké mu lu ni ba gun-lab pihna wo. »

³¹ Nzuk-kan law sa tul Ngermbayri ḥ goṅ Ngerzah bale, gel kú-u mbuḥ ri hani laṅ yik yik. Mí Tempuki ra ya mun woyri gbam, ku titil ka-kah bay Ngerzah ba teh-u.

Tempuki ké haṅsekle nzuk-kan law tul Ngermbayri

³² Gbam woyri, law woyri mah hani mbew. Nzuk a ṅy ké bahri, fe ziṅna bi ba nzuku a bi ke ḥɛk, ta-a. Ku ko fe ziṅna woyri ba fe woyri riw. ³³ Ke ṅgerna a bawu, gun nzak pihhari te-teh bay tṅhna Zezu ke puh zṅh, a ye Gaṅ tul feri riw. Lawsuki a luki yo ziṅ nzuk-kan law sa tul Ngermbayri riw. ³⁴⁻³⁵ Nzuk mbew ké sakra woyri ké si seh fe ta-a bayu ké nzuk a ṅyri ké yo ke waka mini yo ke puh le, yeh el ke lari-u gi keni kṅ ndɔk gun nzak pihhari. A woyri ku wal lari-u hṅ nzuk a suṅ suṅ mah gel fe zɔkɔ ké ziṅ ni ziṅ ni.

³⁶ Nzuk a hani yo ri. Riṅ ye ba Zezeb. Gun nzak pihhari di ni ba *Barnabas*. Riṅu sɔk bahri, nzuk-voh law nzukri. Ke ba mṅhri *Levi*. Ku mbuṅ ni ké tusiba Siper. ³⁷ Ke mbi waka ye yeh, mí ke el ke lari-u gi keni kṅ ndɔk gun nzak pihna Ngermbayri.

5 Nzuk a boru báy yo ri. Riṅ ye ba Ananiya ke wṅy ye Safira. Ku dam waka woyri yeh. ² Ku lek bay ke wṅy ye, ku kehr lari-u muḥ dara mí Ananiya gi ke tɔru kṅ ndɔk gun nzak pihna Ngermbayri báy bahri, lari waka ra, gbam munu. ³ Dale Piyer bah hṅ ni bahri : « Ananiya, bay fe mú-u lah nzak mbay zṅh tukala hṅ mú-u kuṅ bay hṅ Tempuki ? Mu kehr lari waka wo muḥ. ⁴ Waka-aw, mu yeh ya kara, ba waka wo. Mú-u yeh da kara, lari-u ba nzuku a wo bay mú lab keni fe ké law wo yih, kaṅ ya le ? Ani mú-u lah nzak mbay zṅh tukala, mú-u mgba bayu kan bil law wo le ? Ba Ngerzah gaṅ mú-u kuṅ bay hṅ ni-aw ††. Le ta ba nzuk pimatulri ya. »

⁵ Ananiya bá lah bayaw kaṅ bale, ke lih gbirik ba hul. Ḥɛkme a bawu lab nzukri riw ké lah bayu. ⁶ Gun sekeri gi pɔr hul ye, mí ku mbi si gɔr.

⁷ Sṅwseh say kal, mí wṅy ye gi tṅw gun nzak pihhari. Ke tu fe ké kal ké tul wah ye ya. ⁸ Piyer vbi ni bahri : « Mú sɔk mi, mí lah. Suy lari waka woiri ké i yeh ra gaṅ mí na-ay le ? »

Wṅy ra bahri : « Gelu gaṅ munu. »

⁹ Wara mí Piyer bah hṅ ni bahri : « Ani mí a wo ke wah wo, i lek bay mbew bay fah keni Tem Gaṅ tul feri riw le ? Mú lah tiri bɔk nzukri ké si gɔr wah wo ké kala-aw, ku yo gina. Ku bay mbi hul wo kaṅ pi. »

¹⁰ Bale wṅy ra lih guḍ mbuka ba hul ké pol Piyer. Gun sekeri ra el gi kṅh, ku ndukru hul ye, mí ku mbi si gɔr ké bel wah ye. ¹¹ Ḥɛkme ba ṅgi-u lab sṅw nzuk Ngermbayri gbam ke nzuk a boruri ké lah bayu pi.

Tempuki hṅ gun nzak pihhari lu lakna bay lak mbay Ngermbay

¹² Tempuki hṅ gun nzak pihna Ngermbayri lab fe saṅri boḍ boḍ ba ṅgi-u ké sakra nzukri. Nzuk-kan law sa tul Ngermbayri yo mbuḥ hani kpatara ke law mbew ké huh tem Salomonṅ mbay a luki ké na bil ila vul kani Ngerzah ‡. ¹³ Ké sakra nzuk a boruri-aw, nzuk mbew ké lu ḥɛkme ké nun ye bay mbuḥ ziṅ niri ta-a. Mí keni-aw kara, ku pir niri ma pol pol. ¹⁴ Nam ke nam, wɔrori ke wṅyri ba ṅgi-u kan law woyri sa tul Ngermbay dɔb tul nzuk a polri. ¹⁵ Ku fṅh nzuk senari ke hih nam woyri gi keni bɔk bel mgbonṅ bay hṅ Piyer yo kalna le, tem ye bá kal ké tul nzuk

† Bayay na bil Mbeta Siṅ 2.1,2 †† Gelke i mgba gel kṅna 3 tuh ke gel kṅna-ay le, i tú bahri, Tempuki ba Ngerzah. Gelke i mgba gel kṅnari 3 ke 4 tuh ke gel kṅna 9 le, i tú bahri, Tempuki ba Tem Gaṅ tul feri riw. † kṅ Mbeta Filipiri 2.11

‡ Í kṅ Mbeta Fe labna Tempuki 3.11

TEM SALOMONṅ MBAY A LUKI.

sena a haniri. ¹⁶ Daba nzukri ra báy ur ke puhri ké donj Zurusalem. Ku fəh nzuk senari ke nzuk a ayri ké záh yo tul woyri gi dób tul nzuk sena a Zurusalemri pi. Mí ku zinj mun gahna kew kew. Kandəkaw mí Tempuki hj gun nzak pihna Ngermbayri lab fe sanri bod bod.

¹⁷ Wara mí ngernzuk fe puhna Ngerzah ke nzuk fal ngan ye sadusiri, sere mbah bil law woyri tub tub. ¹⁸ Mí ku mgba gun nzak pihhari si kú vul mgbal ngomna.

¹⁹⁻²⁰ Sunj sih bale, tem nzak pihna Ngermbay gi mgbur nzak vul mgbal ké sozeri yo koru. Ke ten gun nzak pihhari, mí ke bah hj niri bahri : « Í tər si bil ila vul kani Ngerzah, í sok gun Izarayelri riw bay okna ké Ngerzah lek bay tul nzukri, kú lah. »

²¹ Gun nzak pihhari lab kanj. Gel fəh hoh, mí ku tər si bil ila vul kani Ngerzah. Ku yo sok nzukri bay okna ra. Ngernzuk fe puhna Ngerzah ke nzuk yeri ba, di ngernzuk Izarayelri, ku mbuh hani a woyri nzuk-kun salbayri. Ku pih sozeri si vul mgbal bay kú ten gun nzak pihhari gi keni. ²² Sozeri ra si kah vul mgbal le, ku zinj niri ké ri ya. Ku el gi sok bayu hj nzuk-kun salbayri bahri : ²³ « Nah si le, nah zinj nzak vul ke gel tuh-u. Soze-kor mgbalri kara, yo nzakful ra kek pi. Mí nah mgbur ful le, nah zinj nzuk mbew ké bil vul ya. »

²⁴ Kumandah soze-kor vul kani ke ngernzuk fe puhna lah bayaw kanj bale, ku mgbam bay ba ngj-u ké tul gun nzak pihhari bay tul feri ké bay gi-u. ²⁵ Wara mí nzuk a hani gi bah hj niri bahri : « Í lah. Nzukri ké i mgba niri kú vul mgbal ra, ku yo bil ila vul kani Ngerzah yo sok bay hj nzukri. »

²⁶ Kumandah ur ke soze yeri si ri. Ku si manj gun nzak pihhari gi keni. Ku mgba niri ke ngere ya. Sozeri lab hekme nzukri. Ku ker bahri : « Nzukri bay vbuk na ke kasaw i na. » ²⁷ Ku kah gel kun salbay, mí sozeri hj niri ku yo pol nzuk-kun salbayri bale, ngernzuk fe puhna bah bay hj niri bahri : ²⁸ « Pol sa ra, nah bak wuri bak bahri se, í sok fe ke riñ nzukaw ra ya. Mí a woiri ra, fe sokna woiri ya gel ké Zurusalemay riw riw dara mí i yih bay hj bay hul nzukaw bá mgba tul wah munu. »

²⁹ Gun nzak pihhari ponj bay hj Piyer, mí ke bahri : « Yó tul bay Ngerzah mí su mba yó tul bay nzukri. ³⁰ Ngerzah, a ye záh zih wahri, pih Zezu ba Ngermbay hj wuri, mí i el ponj ni hj nzukri i ni ba hul nazi ké tul kpuh †, mí Ngerzah hj ni ke tih ke puh záh ke paymun a foyu ††. ³¹ A ye mí Ngerzah mbi ni ba ndok lakna ye, ke ba nzuk-ya nzukri. Kanj le ke hj gun Izarayelri bá mbi law ké tul fe labna woyri ma fal el gi kan law tul Ngermbay bay hj salbay bá lu ké tul woyri. ³² A wahri, nah ba nzuk-bah tehbay ye ke Tempuki ké Ngerzah hj na ke nzukri ké hek ni pi. »

³³ Nzuk-kun salbayri lah bayaw kanj bale, bayu zor law woyri zor, mí ku ker bay i gun nzak pihhari. ³⁴ Wara mí nzuk a hani-u mbew ké hansekle nzuk-kun salbayri, riñ ye ba Gamalyel, ke ba farizi, ke ba nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah pi. Nzukri riw tu ni ba nzuk riñ dina. Ke ur siba ké hansekle nzuk-kun salbayri, mí ke hj ku ten gun nzak pihhari si kala ndj dara bay. ³⁵ Bale ke bak mbanj yeri bahri : « Yjn biri, gun Izarayelri, í rų ke mun woiri ké tul fe ké i yih bay lab zinj nzukri-aw. ³⁶ Sew a hani, Tedas tih. Ke di mun ye ba nzuk a luki. Ke fəh nzukri sod sod niñ kú fal ye. Ngomna i ni. Gunbok pihna yeri gbakra hani bale, bay ye zi. ³⁷ Bol falu, Zuda, nzuk Galile, tih ke sew ké ngomna pih bolkusol bay vbeh riñ nzukri. Nzukri ngj-ngj dih fal ye. A ye kara, ku i ni bale, nzuk yeri zikri keni pi. ³⁸ Kandəkaw mí-i yo bah hj wuri bahri se, í ponj fal woyri, kú si. Fe labna woyri-aw, sawu ur ké taw nzuk le, bayu bay zi-u. ³⁹ Mí saw fe labna-aw ur ké taw Ngerzah le, i ta beb bay woyri ya. Í rų ke mun woiri. I ko ya le, ba Ngerzah mí i yo ruh ngermu zinj ni-aw. »

Bale riw woyri ku ya bay Gamalyel.

⁴⁰ Ku di gun nzak pihhari el gi, ku vbə niri ba se-u, mí ku el hah niri bah bay hj nzukri ke riñ Zezu. Mí ku ponj niri tər. ⁴¹ Gun nzak pihhari lab law rihna tih keni ké pol nzuk-kun salbayri bay fe le, Ngerzah ko niri ba nzukri ké mah hj nzuk a boruri bá lab fe-se syhru zinj niri bay tul riñ Zezu seeh. ⁴² Nam ke nam ké bil ila vul kani Ngerzah, ké bil kerpuh nzukri pi, ku toñ ka-kah, ku toñ sok baysuki bahri, Zezu ba Ngermbay, hj nzukri lah.

Bay ngerna Tempuki ké sakra nzuk-dih fal Ngermbayri ké Zurusalem

6 Ke seh-aw ra, zibri ba ngj-u tih ba nzuk-dih fal Zezu, mí tul woyri ro ma pol pol. Zib a bah nzak gerekri kú-u gi Zurusalem saw puh woyri, ku vuh mun woyri bay tul zib a bah saw nzak woyri ebere. Ku syh bay bahri, sawseh-wal fe suna le, ku yekre tul wuy seh zib a gi-uri ye-yekre kpatara. ² Wara mí gun nzak pihhari ké boh falu sede ra di mbuhna ke nzuk-dih fal Ngermbayri, mí ku bahri : « Yjn wahri, nah ponj nzak pihna Ngerzah bay nah wal fe suna le, gelu ya. ³ Kanj dale su bay í lu wɔrori toñndok say ké sakra woiri ké nzukri lu lakna bay woyri. Saw siñ sina woyri ba Tempuki, ku rų-rų pi le, nah bán pihna-ay kan ndok woyri. ⁴ A wah ba, nah yó tul gonj Ngerzah, nah ka-kah bay ye hj nzukri lah. »

† Bay tu sawbay hul ké tul kpuh, í mgba gel kina-ay tuh ke Mbeta Galadri 3.10-14 †† Kerbay sede na ké bil bay mbew ké Piyer bah bahri, ɔr. ɔr bahri, ɔr nzuk kab ba mbay mini ɔr nzuk tih ke hul. Mí nzuk-kun salbayri le, ku lah bil bayu sede mbok lah. Sawu mí nzuk-sob mbete ke nzak karan ten kerbay sede mbok ké gelay.

⁵ Bayay ra rih law nzuk-dih fal Ngermbayri riw. Bale ku lu Eten, a ye ké s̄aw siŋ sina ye ba Tempuki. Bay Ngermbay kara bar s̄aw ké bil law ye pi. Ku lu Filiḅ, Porokor, Nikanor, Timu, Parmenas ke Nikola nzuk Antiyos a hani ké s̄ab mun ye ba zib pi. ⁶ Ku f̄ah niri si s̄ak gun nzak pihhari. Gun nzak pihhari goŋ Ngerzah, mí ku baŋ ndok k̄u tul woyri baŋ pihna-ay kan ndok woyri. ⁷ Bay Ngerzah ya gel ké Zurusalem, bayu mba law nzukri h̄j ku dih fal Ngermbay. Nḡina woyri seh ma pol pol. Nzuk fe puhna Ngerzahri nḡj-nḡj mí ya bay Ngermbay Zezu ké haŋsekle woyri pi.

⁸ Eten ra, lawsuki Ngermbay ke nḡerna Tempuki mbah law ye h̄j ni ke lab fe saŋri ba nḡj-u ké pol ȳin ye zibri. ⁹ Zib a bah nzak gerekri yo ri. Ku si *misoŋ* zibri ké riŋu s̄ak s̄aw woyri ba mgbalri ké t̄jh ke bil mgbal da. A woyri-aw, ku ur ke tusiba Siren ke puh a luki Aleksandere. A boruri ur ke tusiba Silisi ke Azi mbyh ziŋ niri pi. Ku ur ke fahbay ziŋ Eten. ¹⁰ Mí ku t̄ah vana mba ni ke bay kp̄uy bay nun r̄una ké Tempuki h̄j ni ke bah keni bay. ¹¹ Wara mí zibri ké fahbay ziŋ Eten ra, ku baŋ bay ndoh bil law nzuk a haniri bay kú lab bay ziŋ Eten bahri : « Nah lah bay bahna ye gbur bolkusol Moyiz pi, beb riŋ Ngerzah pi. » ¹² Sam bay bahna woyri kaŋaw mí, zaŋ law zibri ke law nḡernzuk puh woyri ke law nzuk-s̄ak mbete bolkusol Ngerzahri. Mí ku mba Eten si keni gel-kuŋ salbay. ¹³ Bale ku gi ke nzukri kú-u baŋ bay ndoh bil law woyri ra, mí kuŋ bay k̄u nzak ye bahri : « Gunw̄oro-ay, namri ḡbam, ke yo beb vul ké su bay yona Ngerzah, ke yo beb bolkusol Moyiz pi. ¹⁴ Nah lah bay bahna ye bahri se, Zezu nzuk Nasared bay dir vul kani-aw wuruk wuruk pi, ke él s̄ab s̄aw fe labna Ngerzah ké Moyiz s̄ak zih wahri ra pi. »

¹⁵ Bale nzuk-kuŋ salbayri ḡbam ko gel ȳim ma tul Eten. Nun ye nd̄uy kandok nun tem nzak pihna Ngerzah kaŋ. **7** Mí nḡernzuk fe puhna Ngerzah vbi Eten bahri : « Mú bah bay wo, náh lah. Bayri kú-u baŋ k̄u tul wo-ay ra wa, ba ketina gaŋ le ? »

² Wara mí Eten yih nzak woyri bahri : « Bah biri ke ȳin biri, í lah bay bi-ay ba teh-u. Ngerzah nzuk riŋ dina t̄jh nun zih wah Abaraham ke sew ké-e kab tusiba Mezopotami, dara mí ke loh si na ké Haraŋ báy †. ³ Ngerzah bah h̄j Abaraham bahri : *Mú poŋ tusiba wo ke s̄aw nzuk wori. Mú t̄r si tusiba ké mi bay s̄ak mu.*

⁴ Bale Abaraham poŋ nzuk Kalderi ké Mezopotami. Ke t̄r si na Haraŋ. Fal hul bah ye bale, Ngerzah h̄j ni ke loh gi na tusiba Kana ké nah na ri-ay. ⁵ Mí Ngerzah wahbay h̄j ni tusiba-ay ba nzuku a ye ke gun zih yeri. Sewu-aw, ke m̄buŋ gun ya báy. Kana ba tusiba ye ya pi. Gel to-tom kara, ke ta keni ya. ⁶ Ngerzah bah bay a boru bahri : *S̄awnzuk wori bay si na tusiba a boru mbihmbam s̄od s̄od niŋ ba nzuk a gi-uri. Nzuk tusiba-awri bay lab niri ba mgbal. Ku bay s̄ak nun seh woyri ba nḡj-u pi††.*

⁷ Mí Ngerzah el bahri : *Mi kúŋ salbay kan tul s̄awnzuk ké mba niri ba mgbalaw. Falu le, mi tén niri ke puh mgbal. Ku él gi kab tusiba-ay bay dim mi ké ri.*

⁸ Kaŋ mí Ngerzah wahbay ziŋ Abaraham. Ke nḡah tul bayu ke bolkusol-kuŋ nd̄jw ‡. Abaraham m̄buŋ Isak mí ke kuŋ nd̄jw ye ke nam a toŋndok sede-u ††. Isak lab kaŋ ziŋ Zakob ††. Zakob ††† kara lab kaŋ ziŋ gun yeri ké boh falu sede pi. S̄aw zih wahri mí ba gun Zakobri †††.

⁹ Zih wahri ra lab sere ziŋ toŋnafal woyri Zezeb. Ku mba ni, mí ku yeh ni ba mgbal. Nzuk-yeh ni si ziŋ ni ké tusiba Ezibte. Mí Ngerzah yo ziŋ ni kpatara §. ¹⁰ Ke ten ni ke bil koseh yeri riw. Ngerzah h̄j law faroŋ mbay Ezibte rih ni tul Zezeb. Ngerzah el h̄j Zezeb r̄una pi. Mí faroŋ mbi ni ba goŋroŋ ye ké tusiba Ezibte. Ke yo ko kerpuh mbay faroŋ pi ††.

¹¹ Sewu-aw ra, d̄aka bahpihya lab nzukri koseh kal nḡoŋ ké tusiba Ezibte ke tusiba Kana pi. Zih wahri kara ziŋ fe kú-u bay h̄ol keni mun woyri ya †††. ¹² Bah woyri Zakob lah bay fe s̄una ké Ezibte bale, ke pih gun yeri si ri ba a titilu. ¹³ Sina woyri a bok sede-u, Zezeb s̄ak mun ye h̄j ȳin yeri tu ni. Mí faroŋ tu keni s̄aw in Zezeb. ¹⁴ Wara mí Zezeb pih si dí bah ye Zakob ke nzuk in ye a boruri riw gi. Nḡina woyri ḡbam lab bon toŋndok say falu ndibi ††. ¹⁵ A woyri ḡbam, ku si deh puh ké Ezibte. Zakob hu ké ri. Zih wahri-aw kara, hu ké ri pi. ¹⁶ Mí ku suk hul woyri el si mbek ké Sikem ††† ké hoh kasaw-mbek hul ké Abaraham yeh ké t̄aw gun Hamor-ri.

¹⁷⁻¹⁸ Mí wahbay ké Ngerzah wah ziŋ Abaraham yo lab wara. S̄aw wah seh ma pol pol ké Ezibte kp̄uru kaŋ sew ké mbay a boru lak mbay ké Ezibte. A ye, ke tu bay Zezeb mba. ¹⁹ Mbay ra mba nzuk wahri riw ke r̄una. Ke m̄g-ba zih wahri ra ke nḡere h̄j niri ku f̄ah gun a peŋuri kú-u m̄buŋ ba gun w̄orori k̄u k̄pah bay duh niri ††.

²⁰ Ke sewu-aw mí, ku m̄buŋ Moyiz. Ke ba gun pol tehna. Ku suk ni lab few say ké bil kerpuh bah ye ††. ²¹ Nam kú-u mbi ni m̄uh bil suy ké bel mbih dale, gun faroŋ a w̄uyu si f̄ih ni, mí ke mbi ni el h̄ol ni ba gun bil ye. ²² Ku

† Bay tu bay dina Abaraham ké Ngerzah dí ni, í k̄j Mbeta S̄aw fe 11.31—12.1; 15.7 †† Bayay na bil Mbeta S̄aw fe 15.13,14
‡ BOLKUSOL-KUŊ ND̄JW : Bay tu bay bolkusol-kuŋ nd̄jw ké Ngerzah h̄j Abaraham, í k̄j Mbeta S̄aw fe 17.9-14 Mbeta Galadri 3.6-29 †† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe 21.3,4 ††† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe 25.24-26 ††† ZAKOB : Riŋ Zakob a boru ké Ngerzah tu riŋ ye ba Izarayel †††† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe 35.22-26 § Bayu na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 37.18-28. †††† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 39-41. ††††† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 42-45. †††††† Bayu na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 46. ††††††† SIKEM : Sikem na tusiba Samari ké na bil tusiba Kana. Bayu na bil Mbeta S̄aw fe 23.16
†††††††† Bayu na bil Mbeta Exode 1. ††††††††† Bay Moyiz ké Ezibte na bil Mbeta Exode 2.

sɔk Moyiz goso ryna nzuk Ezibteri riw. Moyiz ra tɔh ba nzuk gosobay ke goso pihdari, mí ke nger bilu. ²³ Ke lab mbihmbam bon niŋ bale, kerbay rih law ye bahri, ke sí tɔw yɔn ye, gun Izarayelri bay hekre niri ko. ²⁴ Kɔhna ye le, ke ziŋ nzuk Ezibte a hani yo vbɔ yɔn ye ba gɔbrɔ. Ke si yih tul yɔn ye. Mí ke vbɔ nzuk Ezibte ra lih gbimgbiŋ ba hul. Ke dal baa yɔn ye. ²⁵ Moyiz ker bahri se, nzuk yeri bay tu bahri, Ngerzah lu ni bay ten niri ké bil mgbal, mí fe-u guh law woyri ya dih.

²⁶ Tipele-u, ke el si tɔw yɔn yeri ra báy le, ke ziŋ nzukri sede yo vbɔ hani. Ke yih bay kehr niri bay gɔl niri, mí ke bahri : *A woiri i ba yɔnri ba, bay fe mí i yo lab hani se kaŋay le ?*

²⁷ Mí nzuk ké yo gɔbrɔ mbaŋ ye ra sɔkrɔ Moyiz bahri : *A ge mí mbi mu ba mbay mini nzuk-kun salbay nzuk wahri le ?* ²⁸ *Mu yih bay i mi kandɔk nzuk Ezibte ké mu i kelew ra le ?*

²⁹ Moyiz bá lah bayaw gak dale, ke duk si na Madyaŋ puh sɔwɔnzuk a boruri. Ke mbaŋ gun wɔrori sede ké ri. ³⁰ Bol falu lab mbihmbam bon niŋ dale, tem nzak pihna Ngerzah tɔh nun ye bil lawkɔr ké bel kasaw Sinay. Ke tɔh nun ye ké bil rim hɔrɔ ké gay kpuh, mí hɔrɔ-u se gay kpuh ya. ³¹ Moyiz ko kaŋ, fe-u na ni yer ba fe saŋ. Ke loh ma tɔwu dih ya bay ko sɔwu ba teh-u bale, ke lah kusol Miyori bahri : ³² *A bi, mi ba Ngerzah, záh zih wori Abara-ham, Isak, Zakob.*

Bale hekme lab Moyiz. Mun ye to kpak kpak. Ke sa ko kona ma ma ri mba. ³³ Gaŋ tul feri riw bah hɔ ni bahri : *Mú lu sabɔk wo bayu ké gel yona wo-ay ba gel ké mi yo ri.* ³⁴ *Ketina, mi ko koseh nzuk biri ké Ezibte ko. Mi lah vuhna woyri, mí-i der gi yá niri. Aŋay, namu kɔh da. Mú gi. Mi pih mu si Ezibte.*

³⁵ Moyiz ké yɔn yeri sa bay ye ya, ku bahri se, a ge mí mbi mu ba mbay mini nzuk-kun salbay nzuk wahri ra, a ye gaŋ mí Ngerzah mbi ni ba mbay. Ke pih ni si ten yɔn ye gun Izarayelri ké bil mgbal. Ngerzah pih ni ke ngerna tem nzak pihna ké sɔk mun bil rim hɔrɔ ké na gay kpuh ra. ³⁶ Moyiz ra ten niri. Ke nda pol woyri. Ke lab fe saŋri bod bod ké bil tusiba Ezibte pi, ké bil mahmbih a sɔh-u pi, ké bil lawkɔr mbihmbam bon niŋ pi †. ³⁷ Ba Moyiz gaŋ mí bah hɔ gun Izarayelri bahri, Ngerzah bay lu gun nzak pihna a boru ké sakra woyri eŋ mi Moyiz kaŋ ††. ³⁸ A ye ké-e yo ziŋ zih wahri bil lawkɔr, ke ba nzuk yo haŋsekle zih wahri ke tem nzak pihna Ngerzah ké bah bay hɔ ni ké tul kasaw Sinay. A ye mí, ke yá bay ke nzak Ngerzah el gi ndazi hɔ na †. Bayuri ba ɔkna ké na ba ngɔh. ³⁹ Mí a ye ba, zih wahri ra sa lah bay ye mba. Tul woyri sɔb, mí ku sɔb fal woyri ti Moyiz el baŋ law kan tul záhri ké Ezibte ⁴⁰ Ku bah hɔ Aroŋ ngernzuk Moyiz ra bahri : *Mú lab fe ba záh hɔ ni ké nda pol wah. Moyiz ké ten na ké tusiba Ezibte ra, nah tu fe ké ziŋ ni mba.*

⁴¹ Ke seh-aw, ku fɔh lari lɔr ba ngɔ-u, ku vbo el mboh kɔk fe eŋ nday ††. Ku gi ke fe puhna hɔ ni ba záh woyri. Ku lab yim nday ké pol záh ké ku lab ke ndɔk woyri ra. ⁴²⁻⁴³ Wara mí Ngerzah sɔb fal ti niri. Ke poŋ niri dim záh feri ké yo nunmbam. Ke bah bil mbete vbehna gun nzak pihna a lewsari bahri : *A woiri gun Izarayelri, fe puhna ké i puh ké bil lawkɔr lab mbihmbam bon niŋ ra wa, i puh hɔ mi Ngerzah gaŋ le wo ? Kaŋ ya, i pɔr vul kani hɔ záh Molok††, i lab fe záh Rafan eŋ gunwuy nunmbam†††. Fe záhri-aw ra, gelri riw ké i yo si ri, i suk hɔrma keni. Záhri-aw, i lab ke ndɔk woiri, mí i yo dim niri. Sɔwu mí-i bay niŋ wuri ba dih-u kal tusiba Babilon†††.*

Mí ke niŋ niri ra gaŋ ba.

⁴⁴ Bay vul kani Ngerzah ra mí na-ay : Moyiz pɔr vul hɔko ba gel fe puhna hɔ zih wahri kandɔk ké Ngerzah hɔ ni ke ko sam vulu ke nun ye. Ku mbek fe vbehna bolkusol Ngerzah ké-e ngɔh ziŋ zih wahri ké ri. Ku suk hɔrma keni †. ⁴⁵ Vulaw ra, zih wah a lewsari poŋ hɔ gun woyri. Ku suk si keni fal Zozuwe, ku rih keni tusiba-ay ké Ngerzah hɔ niri. Ke hɔ niri ku niŋ sɔwɔ nzukri ké kabri-aw riw ††. Ku kɔr vul kani a pɔru-aw kpuru kɔh sew ké David lak mbay †††.

⁴⁶ David rih law Ngerzah rih. Ke vbi Ngerzah mahful bay ké mboh vul kani hɔ ni bá na ba gel yona ye ké haŋsekle sɔw nzuk ye gun Izarayelri ††. ⁴⁷ Ngermbay Salomonŋ gun David mí mboh vul ra hɔ Ngerzah †††. ⁴⁸ Mí keni-aw kara, Mbay a luki ké lak mbay tul feri gbaŋ ta kab bil vul ké nzukri mboh ya. Ngerzah pih gun nzak pihna ye a lewsari bah bayu bahri :

⁴⁹ *Nunmbam ba fe kabna mbay bi. Tusiba ba, ba gel kɔ bɔk bi. Sam vul a suŋ mí i bay mboh hɔ mi le ? Vul ké mah bay mí ɔk mun bi bilu yo ri ley ?* ⁵⁰ *Ba a bi gaŋ mí-i lab feri-aw riw ya le wo†† ?*

Miyori, Gaŋ tul feri riw bah kaŋ.

† Bay tɔhna woyri ke puh mgbal Ezibte na bil Mbete Exode mah-u 5 kɔh mah-u 13. Bay kalna woyri ke bil mahmbih a sɔh-u, i kɔ Mbete Exode mah-u 14 kɔh mah-u 15. Bay hɔrma woyri bil lawkɔr, i kɔ Mbete Exode mah-u 15 kɔh ɔh tɔr mbete-u ke Mbete Deutéronome mah-u 1 kɔh mah-u 2. †† Bayu na bil Mbete Deutéronome 18.15. † Bayu na bil Mbete Exode mah-u 19 kɔh mah-u 20. †† Bayay na bil Mbete Exode 32. †† Záh Molok ba záh tukala a hani-u ké sɔwɔnzuk a haniri ké tusiba Kana dim. Gun woyri, ku i hɔ záh ra ba fe puhna. † kɔ Mbete 2 Rois 23.10 bay tu bay záh Molok. ††† Záh Rafan ba záh tukala a boru ké sɔwɔnzuk a haniri dim. Ku di riŋ gunwuy nunmbam a hani mbew ba Rafan, mí ku puh fe hɔ ni. ††† Bayay na bil Mbete Amos 5.25. † Bay tu bay vulu, i kɔ Mbete Exode mah-u 25.8 kɔh mah-u 28 gel kɔna 43. †† Bayay na bil Mbete Josué. ††† Bay mbay Izarayelri titilu ke Mbete 1 Samuel kpuru kɔh Mbete 2 Chroniques. †† Bayay na bil Mbete 2 Samuel 6.1 si kɔh 7.29. ††† Bayay na bil Mbete 1 Rois 6.2. †† Bayay na bil Mbete 1 Rois 8.23-55 ke Mbete Esaie 66.1,2.

⁵¹ A woiri, nzuk law kpuhnari. Suk woiri lah bay Ngerzah ya kandak sawnzuk-kun ndjw yari kanj. I mba gel mbamba. Zih woiri yo kpuh tul zinj Tempuki. A woiri kara, i yo kpuh tul zinj ni kanj pi. ⁵² Gun nzak pihna Ngerzah a sanri mi zih woiri lab niri koseh ya le wo ? Ku i nzukri ke sok bay gina Nzuk lawpuki, mi anaj, i ch tar pihna fe labna zih woiri da. Nzuk lawpuki kah. Mi i mba ni, i ban ni ndoh ndok sawnzuk a boruri i ni, bayu mba tul woiri. ⁵³ A woiri ke Ngerzah pih bolkusol ye ke tem nzak pihnari hj wuri, mi i yo tul bolkusolu ya ganj. »

⁵⁴ Nzuk-kun salbayri ba lah bay bahna Eten kanj bale, law woyri zanj hud hud, mi ku su sel woyri nger nger ke tul ye. ⁵⁵ Eten ra, saw sin sina ye ba Tempuki, mi ke or nun ye, ke ko gel gbak gbak ma nunmbam le, ke ko gel tehma mun Ngerzah ke nduy ver ver. Ke ko Zezu yo tul bok ba ndok lakna Ngerzah pi. ⁵⁶ Ke bahri : « I ko. Mi ko nunmbam na ngah. Mi ko *gun nzuk pimatul* ke ba ndok lakna Ngerzah yo tul bok. »

⁵⁷ Ku lah bay kanj bale, ku vba nzak gom. Ku mbih suk woyri, mi ku ur yir gi gub ni. ⁵⁸ Ku kobl ni tih keni si fal puh Zurusalem. Nzuk-lab bay kan tul yeri lu mah gar woyri ku taz seke a hani ke rin ye ba Sol †. Ku titil vbuk ni ke kasaw bay i ni. ⁵⁹ Ku yo vbuk Eten kob bay bale, a ye ba, ke yo gonj Ngerzah bahri : « Ganj bi Zezu, mi gi ma taz wo. » ⁶⁰ Ke huk siba, mi ke vba nzak belej bahri : « Ganj bi, mu hj bay hul bi-ay ba mba tul woyri ya. »

Ke bah kanj bale, ke lih ba hul.

8 Sol kara yo fal nganj nzukri ke i Eten ra pi.

Nzuk-dih fal Ngermbayri ka-kah baysuki Ngermbay ke tusiba boruri

Nam ku-u i Eten ra bale, koseh a luki zinj saw nzuk Ngermbayri ke Zurusalem. Mi ku gbakra hani kparki kparki ke tusiba Zude ke tusiba Samari, sa ba gun nzak pihna Ngermbayri mi tonj ke Zurusalem. ² Nzuk law Ngerzahri vuh hul Eten dik dik ††. Ku mbi hul ye si gor. ³ A ye Sol ba, ke yo sok nun seh saw nzuk Ngermbayri ba ngj-u. Ke si ke kerpuh kerpuh, ke mba saw nzuk Ngermbayri ke ngere si ku vul mgbal. Ke lab worori ke wuyri gbam mah hani.

⁴ Mi saw nzuk Ngermbayri ke zikri-aw, yo sok baysuki Ngermbay Zezu ke puhri gbam ku-u duk si ri hj nzukri lah. ⁵ Kanj mi Filib ba ‡, duk si puh a hani ke tusiba Samari, mi ke ka-kah baysuki Ngermbay hj nzuk puh-uri.

⁶ Nzukri lah baysuki Ngermbay ke Filib sok, ku ko fe sanri ke-e lab pi dale, ku te suk woyri keh lah bay ye ke law mbew. ⁷ Zahir tih ke vba nzak belej belej ke tul daba nzukri, gomri ke nzuk kpereri ba ngj-u zinj mun gahna.

⁸ Kanj mi nzuk puh-awri zinj law rihna ba ngj-u.

⁹ Ke sewu-aw, nzuk sawkpuh yo puh-aw. Rin ye ba Simu. Ke ko mun ye ba nzuk a luki. Ke lab fe sanri ba ngj-u rok keni nzukri hj niri ku kab yer. ¹⁰ Ngereri ke gunri gbam ko ni ba nzuk a kpakpanu. Ku bahri : « Nzukay yo ke huhmun Ngerzah. Ba ngerna a luki ganj. »

¹¹ Doru-u di-dih ke-e yo rok nzukri ke fe labna ye-aw. Sawu mi nzukri banj law woyri kan tul ye. ¹² Mi Filib gi sok baysuki lak mbay Ngerzah ke rinj Ngermbay Zezu bale, nzukri ponj Simu el kan law woyri tul baysuki ke Filib sok, mi ke soh niri mbih batem, worori ke wuyri pi. ¹³ Simu ganj kara ya bay bahna Filib pi. Fal tihna ye bil mbih batem, ke ponj fal Filib ya, ke ko gel kah bay ngerna fe sanri ke Filib lab, mi ke kab yer.

¹⁴ Gun nzak pihna Ngermbayri ke Zurusalem lah bahri, nzuk Samariri ya bay Ngerzah da. Mi ku pih Piyer ke Zah si taz woyri. ¹⁵⁻¹⁶ Kahna Piyer ke Zah ra bale ††, ku gonj Ngerzah bay ke hj Tempuki ba ku tul nzuk Samariri bayu ku-u tih mbih batem kan rinj *Ganj tul feri riw* a ye Zezu ke tul woyri, mi Tempuki ku tul woyri ya bay. ¹⁷ Wara mi Piyer ke Zah banj ndok kan tul woyri mbew mbew gbam, mi ku ya Tempuki.

¹⁸⁻¹⁹ Simu ko ani mi Tempuki gi taz nzukri gelke gun nzak pihnari banj ndok kan tul woyri ra. Ke ndar lari hj Piyer ke Zah bahri : « I hj mi ngerna-aw le, mi banj ndok kan tul nzuk le, nzuku ba ya Tempuki kanj pi. »

²⁰ Mi Piyer bahri : « Lari wo ba se hok gbok gbok zinj mu bayu ke mu ker bahri, ku yeh fe ke Ngerzah hj ndikpo ke lari. ²¹ Fe ke Ngerzah hj ra dih zinj mu dih, mu ta bilu ya. Law wo sih ndinj ndinj ke tul Ngerzah. ²² Kanj le mu mbi law wo ke tul kerbay suya wo ma fal, mu el gi leh seh ke taz Ganj tul feri riw. Le, law ye bay voh ke tul kerbay wo-aw bay. ²³ Mi ko bahri, law wo zuj mbak mbak, kerbay tukala ngah mu kidik kidik ba mgbal. »

²⁴ Mi Simu el bah hj Piyer ke Zah bahri : « A woiri ganj, i gonj wuri Ganj woiri bay tul bi rok fe ke i bah-ay ba lab mi. »

²⁵ Falu ke Piyer ke Zah bah tehbay Ganj tul feri riw, ku te-teh bayu hj niri ku lah pi, mi ku el si Zurusalem. Elna woyri-aw, ku sok baysuki hj puhri ba ngj-u ke tusiba Samari.

† Nzukri ke Lab bay kan tul nzuk a boru, mi ku kanj salbay hul kan tul nzuku le, a woyri mi ku titil vbuk ni ke kasaw bay i-u. I kj Mbeta Deuteronomie 17.7 bay tu bayu. †† Bolkusol nzuk-kun salbay zibri bahri, nzuk ku-u vbuk ni kasaw le, ku vuh hul ye ya, ku gor hul ye bod. Mi keni-aw kara, nzukri ke kan law tul Ngermbay lab hekme ya. Ku ko Eten ba nzuk a ketina, mi ku vuh hul ye mgbum. ‡ Filib ba nzuk ku-u lu ni ba gun-lab pihna hj nzukri (diyakere) ke sakra nzukri ke tonjndok say ra. I kj Mbeta Fe labna Tempuki 6.5 †† I kj Mbeta Luk 9.52-54 ZAH yih bay beb nzuk Samariri bay baa ke na hansekle woyri zibri ke Samariri. Mi anaj, baa ta mba.

²⁶ Mí tem nzak pihna Gaṅ tul feri riw gi sɔk Filib bahri : « Ur síba, mú mbi mahful a bel bil seh a fál ndɔk lakna †, ful ké der ke Zurusalem si Gaza. »

Fulu, nzukri si ri ṅgɔ ya. ²⁷ Filib tɔr bale, ke si ko nzuk Etiyopi a hani mbew. Ke ba pɔɔ. Ke ba nun mbay Kandas ké ba mbay a wɔyu ké lak mbay ké tusiba Etiyopi. Pihna ye ba kɔr fe ziṅna mbay. Ke si Zurusalem dim Ngerzah. ²⁸ Elna ye ma puh, ke kab bil sared mbay ké deṅeri yo kɔkɔ-u, ke yo kɔ mbete vbehna Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ ba mgbe-u. ²⁹ Mí Tempuki sɔk Filib bahri : « Mú si ma bel saredaw. »

³⁰ Filib ur dukna si kɔh bel sared ra bale, ke lah kusol nzuk Etiyopi ra yo kɔ mbete vbehna Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ, mí Filib vbi ni bahri : « Mbeta ké i kɔ-ay ra wa, i lah sɔwbayu te-teh gaṅ le ? »

³¹ Nzuk ra yih nzak ye bahri : « Nzuk-sɔk mi ta-a ba, ani mí-i tu sɔwu le ? » Mí ke el bah hɔ Filib bá hil kab bel ye ké bil sared. ³²⁻³³ Gel kɔna ké-e yo kɔ-u ra mí na-ay :

Kandɔk sami kú-u maṅ bay si vbeh-u,

gun sami kú-u yo sɔh pirma-u,

ke vuh ya, ke fer bay ya.

Ku kuṅ salbay hul ba gɔb kan tul ye, mí ke dɔṅ tul.

A ge mí mah ko bay nzukri ke sew ye-aw ra le ?

Bay fe le, ku i ni ††.

³⁴ Wara mí nzuk pɔɔ ra vbi Filib bahri : « Kɔkɔya, mú sɔk mi bayay, mí lah. Gun nzak pihna Ngerzah-ay bah bay tul ge le ? Bay tul ye mini bay tul nzuk a boru le ? »

³⁵ Ur ke gel kɔna-u-ay, Filib sɔk ni baysuki Zezu. ³⁶ Ku yo si ful kɔb báy, mí ku tɔh nzak mbih dale, nzuk pɔɔ ra vbi Filib bahri : « Mbih mí na-ay. A fe mí gbɔh bay mú soh mi mbih batem le ? » ³⁷ ‡

³⁸ Nzuk pɔɔ hɔ ku tɔh yo. A woyri ke Filib, ku der sede mbɔk si bil mbih, mí Filib soh ni mbih batem. ³⁹ Ku tɔh ke bil mbih bale, Tem Gaṅ tul feri riw mbi Filib zi rik rik. A ye, nzuk pɔɔ ba, ke mbi mahful ye ke mun rihna, ke ko ni mba. ⁴⁰ Filib ba, tɔh ké Azɔf kpetere. Ke si par par sɔk baysuki hɔ nzukri puh ke puh kɔh Sezareh.

Ngermbay di Sɔl si ka-kah bay ye

9 ¹⁻² Ke sewu-aw, Sɔl ra toṅ lab nzukri ké dih fal Gaṅ tul feri riw koseh ba ṅgɔ-u. Ke ker bahri, ke í niri i. Mí ke ur si tɔh ṅgernzuk fe puhna vbi ni ké vbeh mbete hɔ ni ful rih bil vul misonɔ zibri ké Damas. Gelke-e ziṅ wɔronzuk mini wɔynzuk ké ko Zezu ba mahful le †, ke mgbá niri ṅgɔh gi keni Zurusalem. ³ Sɔl yɔ mbete ra, ke mbi mahful. Ke toṅ dih ya bay kɔh Damas dale, gel teh gberere kandɔk sakna mbam gi dɔṅ tul ye gbuk. ⁴ Mí ke lih gbirik vbu síba. Le ke lah kusol nzuk dí ni bahri : « Sɔl, Sɔl ma, bay fe mú-u faṅ bol bi yo lab mi koseh kari-ay le ? »

⁵ Sɔl vbi ni bahri : « Mbay, i ba ge le ? »

Mí ke bahri : « Mi ba Zezu ké mu faṅ bol bi yo lab mi koseh ra munu. ⁶ Ur síba. Mú rih bil puh-aw gaṅ. Mu lám fe ké mu bay labu báy. »

⁷ Bɔh gahru Sɔlri tɔh yo silili. Ku lah kusol mí ku ko nzuku ya. ⁸ Mí Sɔl ur síba. Nun ye mgbu-mgbur kara, ke ko gel mba. Mí ku mgba ndɔk ye, ku maṅ ni si kɔh Damas. ⁹ Lab nam say, ke kab ba rɔw. Ké bil namawri, ke sɔ fe ya, ke nzo mbih ya pi.

¹⁰ Ké bil Damas ra, nzuk-dih fal Ngermbay a hani-u yo ri. Riṅ ye ba Ananiya. Gaṅ tul feri riw tɔh nun ye. Ke dí ni bahri : « Ananiya. »

Ananiya yih nzak ye bahri : « Gaṅ bi, mi yo-ay. »

¹¹ Gaṅ tul feri riw el bah hɔ ni bahri : « Ur síba. Mú mbi ful ké haṅsekle puh kú-u dí ba mahful a ndaru. Mú si kɔh kerpuh Zuda. Mú vbi nzuk Tarsi kú-u dí ni ba Sɔl. Mú ko, ke yo goṅ Ngerzah. ¹² Ké bil goṅna ye-ay, mi hɔ ni ke ko fe. Ke ko mu Ananiya rih tul ye baṅ ndɔk kan tul ye, mí ke el ko gel báy. »

¹³ Mí Ananiya el bahri : « Gaṅ bi, mi lah bay gun wɔro-aw ké nzak nzukri yɔh yɔh. Ku sɔk mi bahri, ke lab sɔwnzuk wo ké Zurusalem koseh. ¹⁴ Mí gina ye gelay kara, ke gi ke mbete ké ṅgernzuk fe puhna ke nzuk yeri vbeh hɔ ni bay mgba nzuk a suṅ suṅ ké kan law tul wo bahri, mu ba Gaṅ ye. »

¹⁵ Gaṅ tul feri riw bah hɔ Ananiya bahri : « Mú si bay fe le, mi lu ni ba nzuku a bi. Ke si sɔk tehbay riṅ dína bi par par hɔ sɔwnzukri ke mbay woyri ke gun Izarayelri pi. ¹⁶ A bi gaṅ mí-i sɔk ni kosehri riw ké-e mah bay ko-u le, ke hɔ riṅ dína bi mgbe ké sakra nzukri. »

† Bel bil seh a fál ndɔk lakna sɔk bahri, sud. †† Bayay na bil Mbeta Esaie 53.7,8. Í kɔ Mbeta Marki 9.12 ‡ Nzuk goso fe tuna Ngerzah bahri, gel kɔna-u-ay, nzuk-vbeh mbete-ay vbeh kan bil mbete-u ya. Bol falu dara, nzuk a boruri vbeh ndoh ri bay hɔ nzukri bá lah bahri, nzuk pɔɔ kan law ye tul Ngermbay. †† Bay tu bay MAHFUL, í kɔ Mbeta Zɔh 14.6

¹⁷ Bale Ananiya tɔr si rih tul Sɔl ké kerpuh Zuda. Ke baŋ ndɔk kan tul ye. Ke bahri : « Yɔn bi Sɔl. Gaŋ tul feri riw, a ye Zezu ké tɔh tul wo ke mahful gina wo ra, ke pih mi bay mú el ko gel, ke pih mi bay Tempuki bá yá mun wo gbam pi. »

¹⁸ Sa gelaw mí fe gɔy ke nun Sɔl eŋ hoy nzuy kɔ siba. Ke el ko gel. Ke ur siba, mí ke tɔh mbih batem. ¹⁹ Ke sɔy fe, ke zɔn ŋgerna.

Sɔl kab zɔn nzuk-dih fal Ŋgermbayri ké Damas nam mah fe. ²⁰ Ke geŋ ya, mí ke si sɔk bay riŋ dina Zezu hj nzukri bil vul misonɔy woyri zibri boɔ boɔ bahri se, Zezu ba gun Ŋgerzah gaŋ. ²¹ Zibri riw ké lah bay bahna ye kab yer, ku bahri : « Ba a ye-ay ké-e sɔk nun seh nzuk Zezuri ké Zurusalem ra, mí ke gi gelay bay mgba nzukri ké riŋ nzukaw kan tul woyri bay si keni hj ŋgernzuk fe puhna ke nzuk yeri, ya le wo ? »

²² Mí Sɔl zɔn ŋgerna ma pol pol, mí ke sɔk tehbay Ŋgermbay hj zibri ké kab Damas. Ku zɔn ful mba ni ke bay ya. Ke sɔk niri ke gelu gelu bahri, Zezu ba Ŋgermbay ké Ŋgerzah mbi ni ba mbay gaŋ. ²³ Lab nam mah fe ké Sɔl toŋ sɔk niri bay, mí zibri mbɔh hani lek bay i ni. ²⁴ Ku yo kɔr nzak mahfulri ké tɔh ke bil puh Damas gbam suŋ ke seh bay mgba ni i ni. Lekbay woyri toh suk Sɔl. ²⁵ Gel ba suŋ, nzukri ké lah bay Sɔl mbi ni kan bil tɔlɔ. Ku ŋgɔh nzak tɔlɔ ra ke sal der ni keni kan fal ila, mí ke tɔr.

²⁶ Sɔl el si Zurusalem. Ke yah ful bay mbɔh zɔn nzuk-dih fal Ŋgermbayri, mí riw woyri ku duk ni duk. Ku bahri, ke ba nzuk-dih fal Ŋgermbay a ketina ya. ²⁷ Barnabas mí yá ni †. Ke maŋ ni si keni tɔw gun nzak pihna Ŋgermbayri. Ke ndazi bay tɔhna ké Gaŋ tul feri riw tɔh nun Sɔl ké ful Damas, ke sɔk bay ké Ŋgermbay bah hj Sɔl dara mí ke bay fe sɔkna ké Sɔl sɔk ba teh-u ra ke riŋ Zezu hj nzukri ké Damas lah pi. ²⁸ Kaŋ mí Sɔl zɔn ful mbɔh zɔn niri mbew. Ke hɔma zɔn niri ké Zurusalem dan fe zɔkɔlɔ. Ke sɔk bay ba teh-u ke riŋ Gaŋ tul feri riw hj nzukri lah. ²⁹ Ke lu mberem zɔn zib a bah nzak gerekri. Ke fah bay zɔn niri pi. Mí a woyri ba, ku yah ful bay i ni. ³⁰ Bayu toh suk yɔn yeri bil Ŋgermbay bale, ku maŋ ni si kɔh Sezareh hj ni ke tɔr ma Tarsi. ³¹ Kandɔkaw, sɔw nzuk Ŋgermbayri ké kab tusiba Zude, Galile ke Samari riw, ku kab deŋ wara. Ŋgerzah hj niri ku yo hɔh ba vul gel yona ye. Ku yo hɔk Gaŋ tul feri riw ma pol pol bil siŋ sina woyri. Ku yo hew haniri bay tumbɔl Tempuki pi.

Piyer hɔma puhri boɔ boɔ bay ko gun Ŋgermbayri

³² Ke sewu-aw, Piyer si ke puh puh bay ko sɔwanzuk Ŋgerzah. Ke kɔh ké Lida pi. ³³ Ké ri, ke zɔn wɔronzuk a hani. Riŋ ye ba Ene. Mun ye hu yɔh. Ke na sena-u mbihmbam toŋndɔk sede. ³⁴ Piyer bah hj ni bahri : « Ene, Ŋgermbay Zezu gah mu da. Ur siba. Mú kah hih wo. »

Sa gelaw mí, ke ur siba. ³⁵ Ur ke Lida kɔh puh a boruri ké tusiba Saron riw, nzukri ko nzuk sena ké zɔn mun gahna bale, ku poŋ fal fe labna suya woyri el kan law tul Gaŋ tul feri riw.

³⁶ Ké Zope, wɔy a hani yo ri. Ke ba nzuk-dih fal Ŋgermbay. Riŋ ye ba Tabita. (Ke sɔw nzak gerek le, ba Dorkas ††.) Ke yo lab fe suki ŋgɔ mbamba, ke yo mgba in zɔn nzuk sehri kpatara. ³⁷ Ke seh-u-aw, mun ye gi se ni. Ke tɔh sɔrɔrɔ, mí ke hu. Ku soh ni mbih, mí ku mbi ni si kan bil vul fál siba vul-kɔy tul hani. ³⁸ Kandɔk ké Lida díh ya ke Zope, nzuk-dih fal Ŋgermbayri ké Zope lah bahri, Piyer yo Lida. Mí ku pih nzukri sede si dí ni bay ké gi ba gah-u, ké kab sal sal ya. ³⁹ Piyer ur si zɔn niri. Kɔhna ye bale, ku maŋ ni si bil vul fál siba vul-kɔy tul hani ra. Wɔy kaŋpeleri gbam gi doŋ Piyer ke rew, ku kazi bayri. Ku sɔk ni gar haŋri ke mah gar-ri ké Dorkas kaŋ hj niri. ⁴⁰ Piyer ten nzukri gbam ma kala dara mí ke huk siba goŋ Ŋgerzah. Ke el sɔb nun ye ma tul hul ra, mí ke bahri : « Tabita, ur siba. »

Hul ra mgbur nun ye ko Piyer, mí ke ur kab siba. ⁴¹ Piyer mgba ndɔk ye ɔr ni yo siba. Ke dí wɔy kaŋpeleri ke sɔwanzuk Ŋgerzah a boruri, mí ke sɔk niri Dorkas ké el kab ke nun wara. ⁴² Bayu yá gel yáh yáh ké Zope bale, nzukri ba ŋgɔ-u kan law tul Gaŋ tul feri riw. ⁴³ Piyer kab Zope nam ro-ro. Ke na puh Simu nzuk-gbak hɔko ‡.

Piyer ko sɔw nzuk a boru tɔh ba sɔwanzuk Ŋgerzah

10 Ké Sezareh, nzuk a hani-u mbew yo ri. Riŋ ye ba Korne. Ke ba kumandah ké sakra nzuk ŋgermu Italiri. ² Law ye te sa tul Ŋgerzah, a ye ke nzuk kerpuh yeri gbam. Kpatara, ku yo hɔk Ŋgerzah ††, ke yo so zib a ɔyri ké yo bil koseh, ke yo goŋ Ŋgerzah pi. ³ Sɔwseh-goŋ Ŋgerzah a bɔklew kɔh ††, ke yo goŋ Ŋgerzah bale, tem nzak pihna Ŋgerzah tɔh nun ye dí ni bahri : « Korne. »

⁴ Hɔkme mbah law ye, ke ko kona kɔh ma tul tem nzak pihna ra, mí ke bahri : « Mbay bi, mi yo lah mu. »

† Bay tu bay BARNABAS, í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 4.36,37; 11.22 †† DORKAS yih bahri, sam nay a hani-u kú-u tu ni ba boro. ‡ Pihna NZUK-GBAK HɔKO ba poŋ hɔko ke poko bay hj pirma-u bá gɔy le, ke voŋ hɔko ba teh-u bay sɔh feri keni. †† Korne sɔb mun ye ba zib ya, ke kuŋ ndɔw ya. Keni-aw kara ke yo HɔK ŊGERZAH zibri. †† Bay tu bay sɔwseh-goŋ Ŋgerzah a bɔklew, í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 3.1

Tem nzak pihna ra yih nzak ye bahri : « Ngerzah yękre mu ya. Ke lah goḡna wo lah, fe sukiri ké mu lab hġ nzuk sehri ra rih law ye rih. ⁵ Aḡay, mú pih nzukri si Zope kú dí Simu ké riḡ ye a boru ba Piyer ké gi. ⁶ Ke na kerpuh ḡob ye Simu nzuk-gbak hġko. Puh Simu ra na bel mahmbih. »

⁷ Tem nzak pihna tɔr bale, ke dí gun kabna yeri sede ke soze mbew ké haḡsekle sozeri ké yo kɔr ni. Soze ra ba nzuk-hęk Ngerzah. ⁸ Ke ndazi bay ké tem nzak pihna bah hġ ni ra riw, mí ke pih niri bay kú si Zope.

⁹ Tipele-u, ku yo tul ful kɔb báy. Ku toḡ díh ya bay kḡh Zope. Seh yo tul puh, Piyer ba, hil si kab huh tem kú-u roḡ na tul vul, ke yo goḡ Ngerzah ké ri. ¹⁰ Daka i ni. Ke yih sų fe. Ku yo kar fe sųna hġ ni, mí Ngerzah hġ ni ke ko fe ba lɔb. ¹¹ Ke ko nunmbam mgbur, ke ko fe eḡ gar ba ah-u borol. Ku mgbatġw garu niḡ der gi tusíba. ¹² Ké bilu-aw, ke ko nayri ke hay sųy kuhru ke selhaḡri ke gundoyri pi. ¹³ Bale ke lah kusol nzuk bah hġ ni bahri : « Piyer, ur síba. Mú i, mú sų. »

¹⁴ Piyer bahri : « Mbay, kaḡ ya ! Bɔk mbew bi gel-sų hay ké mah nun Ngerzah ya, hay a kala ké bolkusol Ngerzah gboh sų-u pi †. »

¹⁵ Mí kusol ra el bah a bɔk sede-u hġ ni bahri se : « Fe ké Ngerzah ko mah nun ye ra, mú ko ba fe a kala ya. »

¹⁶ Fe-u lab kaḡ bɔk say bale, gar ra ba, el ma nunmbam.

¹⁷ Piyer yo fakla sḡwbay lɔb-ay bale, gun nzak pihna Kɔrneri ké ku yah puh Simu ra kḡh. Ku yo polkɔkɔ. ¹⁸ Ku dí fe ba mgbe-u bay tu bahri, Simu kú-u dí ni ba Piyer na gelay gaḡ le ? ¹⁹ Law Piyer yah bay bođ bođ ké tul lɔb ra, mí Tempuki sɔk ni bahri : « Mú ko. Nzukri say yo ri-aw. Ku yo yah mu. ²⁰ Ur síba, mú der. Mú tɔr ziḡ niri. Kerbay sḡw wo bá zɔkɔ mu ya bay fe le, ba a bi mí-i pih niri munu. »

²¹ Mí Piyer der. Ke si tḡw nzukri ra. Ke bah hġ niri bahri : « Mi yo-ay. Mi ba nzuk ké i yo yah-u. Sḡwbay yahna ké i yah mi ra ba fe le ? »

²² Ku yih nzak ye bahri : « Kumandah Kɔrne mí pih na. Ke ba nzuk ké yo hęk Ngerzah. Ke ba nzuk a ketina. Zíbri gbam bah lakna bay ye. Mí tem nzak pihna Ngerzah sɔk ni bahri, ké dí mu, mú si puh ye bay ké lah bay fe sɔkna wo. »

²³ Bale Piyer yḡ niri. Ku na tḡw ye. Tipele-u, ke tɔr ziḡ niri. Yġn Piyer a haniri bil Ngermbay ké Zope baḡ ni si Sezareh pi.

²⁴ Kɔrne ba, dí nzuk in yeri ke yḡh ye a ḡyri ké-e tu niri ba teh-u. Ku kab geḡ gina Piyer. Pelah-u mí Piyer ke gun nzak pihna Kɔrneri kḡh Sezareh. ²⁵ Kḡhna woyri, Kɔrne nzɔh nun Piyer. Ke guđ síba dim ni. ²⁶ Mí Piyer ɔr ni bahri : « Mú ur síba. A bi kara mi ba nzuk pirmatul pi. »

²⁷ Ku lu mberem si rih keni bil vul dale, Piyer ndukru daba nzukri mgbim ké mbyh geḡ ni. ²⁸ Mí ke bahri : « A woiri i tu te-teh, mahful bay hġ zíbri bá mgbatɔh sina ziḡ sḡwnzuk a boruri ta-a, kab ziḡ niri kara ta-a pi ††. Mí a bi ba, Ngerzah bah hġ mi bahri, mí ko nzuk bođ mba, mi ta bahri, ke mah na ba nunu a Ngerzah ya. Le ke mah tġh ba sḡwnzuk ye wara. ²⁹ Kaḡ mí-i deh dína ya. Mi gi ba gah-u. Aḡay, mi yih tu sḡwbay fe dína woiri. »

³⁰ Kɔrne yih nzak ye bahri : « Lab nam niḡ sḡwseh kandɔkay mí-i yo goḡ Ngerzah bil vul bi ke sḡwseh-goḡ Ngerzah a bɔklew, mí nzuk ké ndoh gar ké ndųy ver ver tġh nun bi. ³¹ Mí ke dí mi ke riḡ bi bahri, Ngerzah lah goḡna bi lah. Fe sukiri ké mi lab hġ nzuk sehri rih law ye rih. ³² Ke sɔk mi bahri, mí pih nzuk si Zope bay dí mu Simu ké riḡ wo a boru ba Piyer bá gi. Mu na kerpuh ḡob wo Simu nzuk-gbak hġko. Puh Simu ra na bel mahmbih. ³³ Sḡwu mí-i pih dí mu ba gah-u. Mí a wo ba, nzak pihna-ay rih law wo mú-u gi-ay. Aḡay le, nah kab pol Ngerzah, a ye Gaḡ tul feri riw bay náh lah bayri ké-e hġ mu bay mú sɔk na. »

³⁴ Mí Piyer titil bah bay bahri : « Aḡay, guh law bi da. Ké tḡw Ngerzah, nzukri riw mah hani. ³⁵ Ké bil sḡwnzuk a boruri gaḡ kara nzuk a suḡ suḡ ké hęk Ngerzah, ké yo tul ketina le, Ngerzah yḡ ni ndɔk sede ma law ye. ³⁶ Nzak pihna ké-e pih hġ gun Izarayelri bah bay law rihna bahri, Ngermbay Zezu ba sḡw deḡ nzukri. Ke ba Gaḡ tul feri riw. ³⁷ Bay ye ké yḡ gelri gbam bil tusíba zíbri, i la-lah. Bayu titilu ké Galile bol fal batem ké Zḡh ka-kah-u. ³⁸ Zezu nzuk Nasared, Ngerzah mbi ni kan bođ ke Tempuki ke ḡgerna pi. Ke ḡarma ke gelri bođ bođ lab lawsuki, mí ke gah keni nzukri ké zḡh lab niri koseh. Bay fe le, Ngerzah yo ziḡ ni. ³⁹ A wah, nah ba nzuk-bah tehbayu ur ke fe labna ye gbam ké tusíba zíbri kḡh ɔh tɔr pihna ye ké bil puh Zurusalem. Ku bar ni ba hul nazi ké tul kpuh ‡.

⁴⁰ Ngerzah hġ ni ke tġh ke puh zḡh ke paḡmun a foyu bil nam a sayu. Ke hġ ni sɔk mun ye hġ na, nah ko. ⁴¹ Ke sɔk mun ye hġ zíbri gbam ya, sa ba a wah ké Ngerzah lu na lewsḡ ba nzuk-bah tehbay Ngermbay Zezu. Mí nah sų fe, nah nzo fe ziḡ ni. ⁴² Ke pih na bay náh ka-kah, náh bah tehbay ye hġ sḡw nzuk yeri bahri, a ye mí Ngerzah mbi ni ba nzuk-kur salbay ké tul nzukri gbam, nzuk a huluri ke nzuk a yo ke ɔknari pi. ⁴³ Gun nzak pihna Ngerzah a lewsḡri riw sɔk tehbay ye bahri, tumbɔl Ngermbay mí salbay hul lu ké tul nzuk a suḡ suḡ ké kan law tul riḡ ye. »

† Bay tu bay nayri ké Ngerzah hġ zíbri sų le, í kġ Mbeta Lévitique 11. †† Í mgbatġw gel kġna-ay tuh ke gel kġna Mbeta Zḡh 18.28

‡ Í mgbatġw gel kġna-ay

⁴⁴ Piyer yo bah bay kób báy, mí Tempuki der gi kú tul nzukri riw ké mbùh hani yo lah bay ye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Zibri ké kan law tul Ngermbay, ké bañ Piyer si puh Kórne ra, ku lah nzukri ké mbùh kab puh Kórne yo bah bay ke nzak a boruri ké Tempuki hj niri, ku lah niri yo pir riñ dina Ngerzah pi, mí ku kab yer. Ku bahri se : « Səwznuk a boruri ké kuñ ndjw kandək bolkusol Ngerzah sək ra ya kara, Tempuki gi kú tul woyri pi. »

⁴⁷ Wara mí Piyer bahri : « Bolkusol fe mí mah gboh soh nzukayri mbih batem le ? Ku ya Tempuki kandək a wah. »

⁴⁸ Mí ke bah hj niri ke riñ Ngermbay Zezu, kú tñh mbih batem. Bale ku goñ ni hj ni ke kab ziñ niri nam mah fe dara mí ku tər báy.

11 Gun nzak pihna Ngermbayri ke nzuk yjn bil Ngermbay a boruri ké tusiba Zude lah bahri †, səwznuk a boruri kara mgba bay Ngerzah ma law woyri. ²³ Gelke Piyer el si kəh Zurusalem le, zibri ké kan law tul Ngermbay ra lah bahri, Piyer kab ziñ səw nzuk a boru, mí ku lab bay ziñ ni bahri : « Mu rih kerpuh nzuk a boru ké kuñ ndjw kandək ké Ngerzah sək na ra ya, mú-u sù fe ziñ niri-aw. »

⁴ Wara mí, Piyer ndazi bay feri ké kal ke bamu bamu hj niri. ⁵ Ke bahri : « Mi kab Zope yo goñ Ngerzah, mí Ngerzah hj mi, mi ko fe ke ləb. Mi ko gar ba ah-u borol ké ku mgba tñw garu niñ der ke nunbamb gi kəh təw bi.

⁶ Mi ko gel kəh, hekre bilu. Mí mi ko fe hólnari ke nay kpahri, hay səy kuhru ke selhanri ke gundoyri pi. ⁷ Bale mi lah kusol nzuk bah hj mi bahri : “Piyer, ur síba. Mú i, mú sù.” ⁸ Mí-i bahri : “Mbay, kañ ya. Bək mbew bi gel-sù hay ké mah nun Ngerzah ya, hay a kala ké bolkusol Ngerzah gboh sù-u pi.” ⁹ Mí kusol ra el bah a bək sefe-u hj mi bahri : “Fe ké Ngerzah ko mah nun ye ra, mú ko ba fe a kala ya.” ¹⁰⁻¹¹ Fe-u lab kañ kañ bək say bale, ku kəkəb gar ra el keni ma nunbamb ba, nzukri say kəh kerpuh ké nah kab ri. Nzuk Sezareh a hani mí pih niri ma təw bi.

¹² Mí Tempuki sək mi bahri, kerbay səw bi bá zəkəb mi ya. Mí tər ziñ niri. Nzuk yjn bil Ngermbayri ké tətəkəb-ay si ziñ mi pi. Riw wah, nah mbùh hani ké kerpuh nzuk-dí mi. ¹³ Nzuk puh-u sək na ani mí ke ko tem nzak pihna Ngerzah rih kerpuh ye sək ni bahri, ké pih nzukri si Zope bay di mi Simu ké riñ bi a boru ba Piyer. ¹⁴ Mi kəh le, mi sək niri bay ké bay ya niri hj kú tñh ba səw nzuk Ngermbayri, a ye ke nzuk bil kerpuh yeri. ¹⁵ Mi kəh bale, mi mbi bay yo bah-u, mí Tempuki ké der kú tul wah ke titilu dəy ra, der kú tul woyri kañ pi. ¹⁶ Bale mi ker bay si tul bay bahna Gañ tul feri riw ké-e bahri : “Zəh soh nzukri batem a mbih, mí batem a Tempuki le, i bay tñh bilu.”

¹⁷ Kañaw ba, Ngerzah hj səwznuk a boruri Tempuki kandək ké-e hj na a wah zibri ké nah kan law tul Ngermbay Zezu Gañ tul feri riw ra wa, a bi ba, mi ba ge mí-i mah gboh Ngerzah le ? »

¹⁸ Nzukri ké lab bay ziñ Piyer ra lah bayaw kañ, mí law woyri voh. Ku bahri : « Mí le, səwznuk a boruri kara Ngerzah hj niri mahful gi təw ye bay ziñ əkna ye. » Bale ku dim Ngerzah bayu.

Səwznuk a boruri lah bay Ngermbay ké təw zibri ké kan law tul Ngermbay

¹⁹ Ur ke seh ké zib a sa bay Ngermbay yari i Eten ra ††, zibri ké kan law tul Ngermbay gbakra hani kparki kparki bay koseh ké ziñ niri. Zib a haniri duk si kəh tusiba Fonizi, zib a boruri si tusiba Siper, zib a boruri báy si Antiyos. Ku si təw səwznuk a boruri ya, sa ba zibri kañto mí ku sək niri bay lak mbay Ngerzah bahri, Zezu ba Ngermbay.

²⁰ Mí zib a haniri ké kan law tul Ngermbay, tusiba woyri ba Siper ke Siren. Ku si kəh Antiyos, mí ku sək səwznuk a boruri baysuki lək mbay Zezu Gañ tul feri riw. ²¹ Mí Gañ tul feri riw hj pihna woyri tñh suk bale, daba nzuk a boruri ba ngj-u poñ səw záh woyri el kan law tul Gañ tul feri riw. ²² Səw nzuk Ngermbayri ké Zurusalem lah bayu bale, ku pih Barnabas si Antiyos ‡. ²³⁻²⁴ Ke kəh, ke ko lawsuki Ngerzah yo ziñ nzukri-aw. Barnabas ra ba nzuk a suki, səw siñ sina ye ba Tempuki, law ye na sa tul Gañ tul feri riw, mí ke hew niri bahri, kú ber gjw ba kpuh-u ké tul Ngermbay, kú el fal ya. Bale daba nzukri ba ngj-u poñ mun woyri hj Gañ tul feri riw.

²⁵ Kañ mí Barnabas tər si Tarsi bay yah Səl. ²⁶ Ke si ziñ ni bale, ke mañ ni, ku el gi Antiyos. Ku kab ri mbihmbamb mbew, ku yo mbùh ziñ səw nzuk Ngermbayri. Ku sək niri bay Ngermbay ma pol pol, mí kandək kú-u dih fal Ngermbay ra, nzukri titil dí səw nzuk Ngermbayri ba keretiye††. ²⁷ Ke sewu-aw, nzuk a haniri ur ke Zurusalem si Antiyos. Ku ba gun nzak pihna Ngerzah. ²⁸ Nzuk mbew ké sakra woyri-aw, riñ ye ba Agabus. Tempuki bañ bay daka bahpihya ké bay lih tusiba hj ni. Ke ur yo hansekle səw nzuk Ngermbayri, mí ke sək niri. Fe-u lab ke sew ké sezar Kolod ba mbay. ²⁹ Nzuk-dih fal Ngermbayri ké Antiyos wahbay so yjn woyri bil Ngermbay ké kab tusiba Zude. A ge ge le pih ke fe mah gel ngerna ye. ³⁰ Ku lab fe-u gañ ba. Ku pih Barnabas ke Səl ke lari-u si hj ngernzuk vul misonri ké tusiba Zude ‡‡.

† Tusiba Zude ba puh zibri. Kandəkaw nzuk Ngermbay gelayri ba nzukri ké səw woyri ba zib. †† Bay SEH KÉ ZIB A SA BAY NGERMBAY YARI I ETEN na bil Mbeta Fe labna Tempuki 7 ‡ Bay tu bay BARNABAS, í kñ Mbeta Fe labna Tempuki 4.36 ‡† Nzuk a kalari di nzuk-dih fal Ngermbayri ba KERETIYE kañ, ba riñ farna. Təh riñu sək bahri, Krisiri. Ke nzak faranse ba, ba keretiye. Bol falu, səw nzuk Ngermbayri el di haniri kañ pi, ba riñ dina woyri. ‡‡ Í mgba Mbeta Galadri 2.1-10 BARNABAS KE SƏL KE LARI-U. Nzuk goso fe tuna a haniri ker bahri, seh-u-aw mah hani.

Nzukbaa Ngermbayri yih bay gbuh bay Ngerzah

12 Ke sewu Barnabas ke Sɔl yo Antiyos, mí mbay Erod Agripa yo zɔkɔ sɔw nzuk Ngermbay a haniri ké Zurusalem, ke mgba niri lab niri koseh. ² Ke hɔ ku i Zak yɔn Zɔh ke mahwɔy †. ^{3,4} Ke ko hul Zak ra rih law zibri bale, ke pih bolkusol bay kú si mgba Piyer pi. Kandɔkaw, ku mgba ni ke bil namri ké toɔndɔk sede kú-u lab tɔhmbih-sɔ peɔ dan is (*Pâque*). Ke kehr sozeri ba gel niɔ bá kɔr ni. Gel kabna mbew le, sozeri niɔ niɔ. Erod lek bay kuɔ salbay tul Piyer ké pol daba nzukri fal tɔhmbih-i guy buma ra.

⁵ Piyer yo bil vul mgbal bale, sɔw nzuk Ngermbayri ba, yo goɔ Ngerzah bay tul ye kpatara dan ɔkna. ⁶ Erod lek bay ten ni fal nam a ɔh tɔr tɔhmbih bay kuɔ salbay tul ye. Ke sunu-aw gaɔ mí Piyer na-nam ké sakra sozeri sede. Ku ngɔh ni ke sal lari sede. Soze-kɔr mgbalri yo nzak vul ké Piyer na ri kɔk pi. ⁷ Dale Ngerzah Gaɔ tul feri riw pih tem nzak pihna ye tɔh por. Gel teh gberere ké bil vul ra. Tem nzak pihna ra vbɔ gari Piyer tom ni. Ke bahri : « Piyer, ur síba ba gah-u. »

Bale sal lari ra gɔy wɔsɔk ke ndɔk ye kɔ siba. ⁸ Tem nzak pihna el bah hɔ ni báy bahri : « Mú ngɔh sɔh wo. Mú ndoh sabɔk wo. Mú dih fal bi-ay. »

⁹⁻¹⁰ Piyer dih fal ye tɔh ke bil vul mgbal. Ku kal gel yona sozeri ké kɔr nzak vul mgbal Piyer, ku kal gel yona sozeri a boru. Ku kɔh nzakful ila a mboh-u ké sɔb ma fál kɔw puh. Tuhru nzakfulu, ku lab ke lari, mí nzakfulu mgbur ke mun ye. Ku tɔh. Ku yo si sina ké ful a hani. Piyer ko fe ké tem nzak pihna yo labu ba ketina ya. Ke ko ba lab kaɔ. Mí tem nzak pihna ra zi rik rik poɔ ni. ¹¹ Bale Piyer tu mun ye wara. Ke bahri : « Anɔy, mi tu ba teh-u da. Gaɔ tul feri riw pih tem nzak pihna ye gi yɔ mi ke bil kosehri ké Erod ke yɔn bi zibri lek bay lab ziɔ mi. »

¹² Piyer tu fe ké kal da, ke tɔr ma puh Mari mah Zɔh ké riɔ ye a boru ba Marki. Daba nzukri mbuh ké ri yo goɔ Ngerzah. ¹³ Piyer vbɔ tuhru polkɔkɔ bale, Rode gun kabna a wɔyɔ tɔh si bay ko ba a ge le ? ¹⁴ Ke lah kusol Piyer, mí law ye rih ni keɔ keɔ. Ke mgbur ful ya dih, ke el ke dukna si bil vul sɔk nzukri bahri, Piyer yo kala ké polkɔkɔ.

¹⁵ Ku bah hɔ ni bahri : « Mu ba kɔkɔ. »

Ke yo tul bay ye bahri : « Ba a ye gaɔ. »

Ku bahri : « Mí le, zɔh ye munu. »

¹⁶ Mí a ye Piyer ba, ke toɔ vbɔ tuhru polkɔkɔ. Ku gi mgbur ful ra bale, ku ko ba a ye gaɔ, na niri ba fe saɔ. ¹⁷ Ke ɔr ndɔk hɔ niri bay kú kab deɔ. Ke ndazi ani mí Gaɔ tul feri riw ten ni ke vul mgbal. Ke el bahri : « Í si wuri sɔk bayay hɔ Zak †† ke tɔr yɔn wah bil Ngermbayri. » Mí ke tɔr ma gel a boru.

¹⁸ Tipele teh bale, kerbay mbaɔ law sozeri. Ku bahri : « A fe mí kal dara mí Piyer zi keni le ? »

¹⁹ Erod hɔ ku nzah ni yɔh yɔh ké gelri riw. Ku ziɔ ni ya dih, mí ke fakla bayu ké tɔw sozeri ké kɔr ni bale, ke kuɔ salbay ba kpuh-u hɔ sukna-u der kɔ tul woyri.

Bol falu, Erod tɔr ke Zude si kab Sezareh nam mah fe. ²⁰ Ke sewu-aw, law Erod fɔh tuh tuh ké tul nzuk Tir ke nzuk Sidorɔri. Bale a woyri-aw, ku mbuh nzak mbew lek bay gi tɔw ye. Ku si ziɔ nzuk-lek gel nam mbay, riɔ ye Baltus, dara mí ku kal si tɔw mbay. Ku si vbi law vohna ké tɔw mbay bayu ké tusíba ye, mí ku yo yeh fe sɔna ké ri. ²¹ Nam ké Erod wah ra kɔh. Ke ndoh mah gar mbay ye ké nduy ver ver. Ke kab fe kabna mbay, ke bah bay hɔ niri ké pol nzukri. ²² Nzukri ba, yo bah bay gɔrɔm gɔrɔm bahri : « Kusol zɔh munu. Kusol nzuk pimatul ta-a. »

²³ Sa gelaw mí tem nzak pihna Gaɔ tul feri riw vbɔ ni. Kay ti ni, ke hu bayu ké-e sa tu riɔ dína Ngerzah ya, ke yih bay nzukri bá dim ni kandɔk Ngerzah. ²⁴ Mí bay Ngerzah ba, seh yɔ gel ma pol pol.

Tempuki sɔk sɔw nzuk Ngermbayri ké Antiyos, ku pih Barnabas ke Sɔl

²⁵ Barnabas ke Sɔl ba, yo Zurusalem. Ku ɔh pihna-so nzuk sehri ké Zurusalem. Mí ku el ma Antiyos. Ku maɔ Zɔh ké riɔ ye a boru ba Marki si ziɔ niri pi.

13 Ké sakra sɔw nzuk Ngermbayri ké Antiyos, gun nzak pihna Ngerzahri yo ri, nzukri ké firma nzukri bay Ngerzah yo ri pi. Ké sakra woyri-aw, riɔ nzuk a haniri mí na-ay : Barnabas, Simyoɔ nzuk a piru, Lukyus ké tusíba Siren, Manahem ké hɔh mbew ke mbay Erod Antipa ké kerpuh mbew, Sɔl pi. ² Nam a hani, sɔw nzuk Ngermbayri mbuh hani yo dim Ngerzah. Ku saɔ mbih pi. Le Tempuki bah hɔ niri bahri, kú lu Barnabas ke Sɔl kɔ bod bay lab pihna ye ké-e mbi niri bayu. ³ Sɔw in Ngermbayri ɔh saɔ mbih ke goɔ Ngerzah, mí ku baɔ ndɔk kɔ tul Barnabas ke Sɔl poɔ niri tɔr si lab pihna ké Tempuki lu niri bayu ra.

† Í mgba gel kɔna-ay tuh ke gel kɔna Mbeta Marki 10.39
Galadri 1.19

†† ZAK a ɔy ba yɔn Zezu. Í kɔ Mbeta

Barnabas ke Sɔl ka-kah baysuki ké tusiba Siper

⁴⁵ Kaŋ mí Tempuki pih Barnabas ke Sɔl. Ku si Selusi. Ku puh gel kabna bil kumbon mí si kaḡ Salamin ké tusiba Siper. Ku mbi bay ké vul misonḡ zibri bod bod sɔk bay Ngerzah bahri, Zezu ba Ngermbay. Zəḡ-Marki kara si ziŋ niri yo so niri †. ⁶⁸ Ku haḡma tusiba Siper ur ke Salamin kpuru kaḡ Pafos. Ke gelaw mí ku ziŋ zib a hani, riŋ ye ba Bar-Zezu. A ye-aw, ke yo di mun ye ba gun nzak pihna Ngerzah, mí ba kuŋbay kaŋto. Ke ba nzuk saḡwkuh. Riŋ ye ke nzak a boru ba Elemasi. Ke yo sakra nzukri ké yo bel guvener Siper. Riŋ guvener ra ba Serze Pɔl. A ye ra, ke ba nzuk fe tuna. Ke di Barnabas ke Sɔl gi. Ke yih tu saḡw nzak pihna ké Ngerzah pih niri. A ye Elemasi nzuk saḡwkuh ra ba, ke yo mbi bay a boru zukru bay bahna woyri bay hi guvener ba reh mahful rɔkɔ ké kan law tul Ngermbay. ⁹ Sɔl ra riŋ ye a boru ba Pɔl. A ye ké Tempuki ya mun ye gbam mí ke ko kona kpoh ma nun nzuk saḡwkuh ra. ¹⁰ Mí ke bah hi ni bahri : « A wo, nzuk nzak rɔkna, nzuk law mgbɔrɔ, gun mbay záh tukala, fe ketinari gbam, mu ba nzukbaa-u. Mu yo raḡ mahful sina Gaŋ tul feri riw ma kperu wum ley ? ¹¹ Mú lah, aŋay gaŋ mí Gaŋ tul feri riw bay vbə mu ndɔk mbew. Mu raḡ-u. Mu ta ko gel mba, nam bay mah fe. »

Sa gelaw mí Elemasi raḡ. Ke haḡma doŋ ba koro koro yah nzuk mgbá ndɔk ye. ¹² Guvener ko feri ké kal bale, ke kan law ye tul Ngermbay Gaŋ tul feri riw. Bay Ngermbay ké Barnabas ke Pɔl sɔk ra na ni yer ba fe saŋ.

Pɔl ke Barnabas ka-kah baysuki ké Antiyos-Pisidi

¹³ Pɔl ke nzukri ké yo ziŋ ni, ku puh gel kabna bil kumbon ké Pafos. Ku tɔr si Perge ké tusiba Pamfili ††. Zəḡ-Marki ba, el ma Zurusalem poŋ niri. ¹⁴ Mí a woyri-aw, ku ur ke Perge si kaḡ Antiyos ké bel tusiba Pisidi ‡. Nam ɔkna zibri, ku gi rih bil vul misonḡ woyri, ku kab ri. ¹⁵ Bol fal ki mbete Ngerzah a titiluri kandɔk mbete Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzahri, ngernzuk vul misonḡri bah hi niri bahri : « Yjn biri, i yo ke nzak hewna bay bah hi na le, í bah ge. »

¹⁶ Bale Pɔl ur síba. Ke ɔr ndɔk hi nzukri bá te suk, mí ke bahri : « Yjn bi gun Izarayelri ke saḡwnzuk a boruri ké i dim Ngerzah wah, í lah bay bi-ay. ¹⁷ Lewsa Ngerzah lu zih wahri gun Izarayelri ku bod ba saḡwnzuk ye. Sew kú-u kab tusiba Ezibte ba mgbal, ke hi niri ɔr tul woyri. Ke huhrumun, ke ten niri. ¹⁸ Ke ik law ye ké tul woyri mah mbihmbam bon niŋ bil lawkɔr ††. ¹⁹ Ke maŋ niri si kaḡ tusiba Kana. Ke hi nzuk yeri haw ngermu nah puh lakna saḡwnzuk a boruri ké toŋndɔk sayaw ††. Ku duh niri. Ke el hi niri tusiba-aw ra ba nzuku a woyri †††. ²⁰ Kú-u ya tusiba-aw lab mbihmbam sɔd sɔd niŋ ke bon ndibi (450), ke lu ngernzukri ké nda pol woyri kpuru kaḡ ngernzuk a ɔh tɔru ké ba Samuyel gun nzak pihna Ngerzah †††. ²¹ Ku vbi Samuyel, ké mbi mbay hi niri §. Mí Ngerzah pih Samuyel mbi Sawul gun Kisi ké miḡri Bezameh hi niri. Ke lak mbay mbihmbam bon niŋ. ²² Mí Ngerzah poŋ Sawul el mbi David hi ke lak mbay tul woyri ††. Ke lu lakna bay David mbay a luki bahri se : *Mi ko David gun Zeseh rih law bi mbamba. Ke lab feri ké mi yih riw.* ²³ Kandɔk ké Ngerzah wahbayu lewsa ziŋ David bahri, ke miḡri David, ke bay ten nzuk-ya nzukri, nzuku mí ba Zezu †††.

²⁴ Zəḡ lek ful gina Zezu. Ke ka-kah hi gun Izarayelri gbam bay kú tih mbih batem a mbilaw. Kú mbi law ké tul fe labna suya woyri ma fal el gi taḡw Mbay woyri. ²⁵ Zəḡ yo ɔh pihna ye, mí ke toŋ bah hi nzukri bahri, a ye, ke ta ba Ngermbay kú-u yo geŋu ra ya. Wara le Ngermbay yo gina ké fal ye. Diŋ tul bay sel sal sabɔk Ngermbay kara ke mah ya. ²⁶ A woiri yjn bi gun zih Abarahamri ke saḡwnzuk a boruri ké i yo dim Ngerzah ziŋ na, mi sɔk wuri bahri se, ké taḡw wah zibri mí Ngerzah pih Ngermbay gi bay ten nzukri ké puh lakna a tukala-ay. ²⁷ Yjn wahri ke ngernzuk wahri ké Zurusalem ki bayu bil fe vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari ke nam ɔknari gbam, mí bayu guh law woyri ya dih. Le ku kuŋ salbay hul ké tul ye Ngermbay. Hul ye lab kandɔk ké Ngerzah bah lewsa. ²⁸ Bay a hani ké mah lab bay hul mbew kan tul ye ta-a pi, mí ku goŋ Pilad bá i ni. ²⁹ Ku lab fe ké mbete Ngerzah sɔk si tul ye ɔh. Nazi hul nzukri ta ni ké tul kpoh ††, ku der hul ye si kan ni bil lɔkɔ. ³⁰ Mí Ngerzah ten ni ké sakra záhri ke paŋmun a foyu.

³¹ Ke sɔk mun ye nam ngj-ngj hi nzukri ké yo ziŋ ni ke titil pihna ye ur ke Galile kaḡ Zurusalem. Ku bah tehbay tihna ye hi na gun Izarayelri. ³² Mí nah gi sɔk wuri bay a suki-ay bahri se, fe ké Ngerzah wahbay labu hi zih wahri ra, lab da. ³³ Ke lab fe-u ke gelu gelu ɔh hi na gun zih Abarahamri. Bay fe le ke sɔk Zezu hi na ba Ngermbay, gun Ngerzah. Bayu na bil Mbeta Siŋ Ngermbay mah-u sede bahri se : *A wo mu ba gun bi. Ur ke guri-ay, mu ba miḡri b†††.* ³⁴ Ngerzah hi ni tih ke puh záh ke paŋmun a foyu, ke ta hu mba wum kandɔk ké-e wahbayay ziŋ David mbay a luki bahri se : *Mi yo tul wahbay bi ké mi ngəh ziŋ David bay tul woiri, mí wahbayu*

† Í ki Mbeta Fe labna Tempuki 12.12,25

ZƏḠ-MARKI. †† Í ki Mbeta Fe labna Tempuki 2.10

PAMFILI. ‡ ANTIYOS a ay

na bod ke Antiyos a tusiba Siri bil Mbeta Fe labna Tempuki 11.9

†† Mahful-sɔb

saḡw nzak a boru mí na-ay : Ke hɔl niri mbihmbam bon niŋ bil lawkɔr. †† Í ki Mbeta Exode 3.8 ke Mbeta Deutéronome 7.1 bay tu bay

saḡwnzuk a boruri ké toŋndɔk sayaw. ††† Í ki Mbeta Josué bay tu ani mí ku nah tusiba Kana ba fe woyri. †††† Í ki Mbeta Judges bay tu bayu.

§ Í ki Mbeta 1 Samuel 10. 21-24 bay tu bayu. ††† Í ki Mbeta 1 Samuel 15.24 si kaḡ 16.1 bay tu bayu. †††† Í ki Mbeta 2 Samuel 7.12-16 bay

ta sɔb ya, bayu na ba ngɔh†. 35 Bay ké-e wah ra na gel kɔna a boru bahri, ke ta poŋ gun sana ye puŋ mbuluk mbuluk ké bil bɔkɔ hul ya. 36 Ke sew ké David lak mbay, ke lab pihna ké law Ngerzah yih, mí ke hu. Záh ye mbyh zih záh zih yeri. Haymun ye ba, puŋ ké bɔkɔ. 37 Mí nzuk ké Ngerzah ten ni ke puh záh ba, ke puŋ ya. Pihna ye tɔh suk kpatara. 38 Kaŋ dale yɔn biri, su-su bay í tu ba teh-u : Bolkusol Ngerzah sɔk bahri se, lu salbay hul ké tul nzuk ur ké tɔw Ngermbay Zezu mbew yaŋ. Bay Ngerzah ké-e ngah zih Moyiz vbeh kan bil mbete ta hɔ nzukri yo ke Ngerzah ba záh woyri dan bay ya. 39 Ba a ye Ngermbay Zezu mí ke mah hɔ nzuk a ay ké kan law tul ye yo ke Ngerzah ba záh ye. 40 Mí le í rɔ ke mun woiri rɔkɔ bay ké gun nzak pihna Ngerzahri vbeh ra bá lab wuri.

41 Ngerzah bahri :

"A woiri nzuk-sak bay biri, í ko.

Í hɔ fe labna bi ké mi lab ké nun woiri bá na wuri yer.

Pihna ké mi lab ra, nzuk lu mberemu hɔ wuri kara, i yá bayu ya. I zi da." »

42 Pɔl ke Barnabas yo tɔh ké vul misonɔ bale, nzukri roh niri bay kú el gi ke nam ɔkna a boru bay sɔk nzukri bayay ra ma pol báy. 43 Nzukri gbakra hani bale, zibri ke nzuk-dim Ngerzahri ké sɔb mun woyri ba zib ngj-ngj dih fal Pɔl ke Barnabas, mí a woyri-aw ba, ku hew nzukri bá yo tul suki ké Ngerzah lab zih niri.

44 Nam ɔkna a boru kɔh, mí ngjina nzukri ké puh-aw mbyh hani mer mer bay lah bay Ngermbay Gaŋ tul feri riw. 45 Zibri bá ko daba nzukawri le, sere mbah bil law woyri mbamba. Ku maɔ bay bahna Pɔl, ku beb keni riŋ Ngermbay. 46-47 Mí Pɔl ke Barnabas bah bay hɔ yɔn woyri zibri ba teh-u. Ku bahri se : « Na ani ani gaŋ kara, su bay náh sɔk wuri bay Ngermbay pol dara sɔwanzuk a boruri bá lah kandɔk ké bolkusol Ngerzah Gaŋ tul feri riw bah hɔ na zibri bahri, ke lu na ba gel tehna hɔ sɔwanzuk a boruri. Nah hɔ sɔwanzuk a boruri kɔh gbɔh tusiba, bay kú zih mahful tɔh ké ndɔk hul ††. I sa na ba gel tehna ra ya, mí i to bayu ma fal le, i yo lab bay bu tul woiri bahri, kab ke ɔkna bil puh lakna Ngermbay ra, i mah zihu ya. Kandɔkaw le, nah sɔb nun wah ma tɔw sɔwanzuk a boruri wara. »

48 Sɔwanzuk a boruri lah bayay le, ku lab mun rihna. Ku pir bay Gaŋ tul feri riw, mí ku kan law tul ye, a ge ge ké riŋ ye na ke riŋ gun puh lakna Ngermbayri. 49 Bay Gaŋ tul feri riw yá gelri gbam ké tusiba Antiyos-Pisidi. 50 Mí zibri ra lab hɔ law wɔy riŋ dɔnari ké yo dim Ngerzah zih niri ke law ngernzuk puhri fah tul Pɔl ke Barnabas, mí ku mbyh haniri lab niri koseh. Ku nɔh niri ke tusiba woyri. 51 Pɔl ke Barnabas kpoh kasal bɔk woyri bahri, ku ta sakra woyri ya. Mí ku tɔr si puh a hani. Riŋ puh-u ba Yikoniyam. 52 Nzuk-dih fal Ngermbayri ba, law rihna Tempuki mbah law woyri.

Pɔl ke Barnabas ka-kah baysuki ké Yikoniyam.

14 Pɔl ke Barnabas kɔh Yikoniyam, ku si rih vul misonɔ woyri zibri kandɔk ké ba fe labna woyri. Ku sɔk bay Ngermbay hɔ nzukri lah, mí daba zibri ke nzuk a boruri ba ngj-u kan law tul Ngermbay. 2 Dale zibri ké sa yá bay woyri ya ba, ku gi ke nani beb law sɔwanzuk a boruri hɔ niri ku lab bay zih nzuk yɔn bil Ngermbayri. 3 Mí keni-aw kara Pɔl ke Barnabas kab Yikoniyam ra nam mah fe, ku sɔk bay Ngermbay hɔ nzukri ba teh-u. Ngermbay hɔ niri huumun lab fe sanɔri boɔ boɔ bah tehbay lawsuki ye keni hɔ nzukri. 4 Dale nzuk puh-urikehr hani gel sede. Nzuk a hani-uri dih fal zibri. Nzuk a boruri, dih fal gun nzak pihhari ba. 5 Wara mí sɔwanzuk a boruri ke zibri ke ngernzuk puhri ké ku sa yá bay gun nzak pihhari ya ra ur dih niri wuh wuh bay sɔk nun seh woyri, bay vbuk niri ke kasaw bay i niri. 6 Gun nzak pihhari lah bayu kaŋ bale, ku duk si Listere, Derbe ke puh a boruri ké na tusiba Likoni. 7 Mí ku ka-kah baysuki Ngermbay hɔ sɔwanzuk puh-uri lah.

Pɔl ke Barnabas ka-kah baysuki ké Listere

8 Ké Listere ra gɔm a hani yo ri. Bɔk ye hu sa bil mah ye sɔ, kaŋ mí ku mbyh ni keni. 9 Ke lah bay fe sɔkna Pɔl lah. Pɔl ba, ko kona kɔh ma nun ye, mí ke ko law ké gɔm kan tul Ngermbay mah yá ni gaŋ. 10 Mí ke bah bay ba mgbe-u hɔ ni bahri : « Ur síba. Mú yo tul bɔk wo ba ndaru. »

Nzuk ra ur wud. Ke si-sina baɔ baɔ. 11 Mí daba nzuk puh-uri ko fe ké Pɔl lab bale, ku bah bay godi godi ke nzak woyri Likoni bahri : « A woyri sede-ay, ku ba záh wahri, ku mbi paɔmun nzuk pimatul kaŋto, mí ku der ké tul kasaw gi zih na. »

12 Ku dí Barnabas ke riŋ záh woyri Zeyusi. Pɔl ba, ku dí ni ba Herme záh nzak pihna Zeyusi kandɔk ké-e ba nzuk-bah nzak pihna. 13 Nzuk kani záh Zeyusi kara ko Pɔl ke Barnabas ba záh woyri pi. Gel fe puhna ye na nzak-ful-rih ma kɔw puh woyri, ke mbar baw ndayri ke zaw mah fe puhna gi keni. Daba nzukri mbyh zih nzuk kani

tu bay wahbayu. §† Í mɔba Mbeta Galadri 3.13

3.22
49.3-6.

§†† Í mɔba gel kɔna-ay ke Mbeta Luk

† Bayay na bil Mbeta Esaie 55.3. †† Í mɔba gel kɔna-ay tuh ke Mbeta Esaie

bay puh fe h̄j záh woyri-ay ké gi. ¹⁴ Fe ké nzukri yih labu guh law gun nzak pihnari da, mí ku goh gar woyri ke mun, ku vb̄z̄ nzak beleṅ beleṅ zo rih keni sakra nzukri bahri se : ¹⁵ « A woiri, nzukri, a fe mí i yo labu-ay le wo ? Nah ba nzuk pimatul kand̄k a woiri pi. Nah gi s̄k wuri bay a suki ké ten nzukri ke bil fe labna a k̄kuri-ay ké ba dim záh ra, bay í el dim Ngerzah. A ye, ke ba nzuk s̄aw ɔkna. Ke lab nunmbam, tusiba, mahmbih ke feri riw ké na bilu. ¹⁶ Lews̄a Ngerzah poṅ s̄awnzuk a boruri gbam dih fal záh woyri. ¹⁷ Keni-aw kara, ke h̄j tusiba gbam lu lakna bay lawsuki ye h̄j nzukri kpatara. Ke h̄j mbam to, i ziṅ wuri fe pay mbah pul woiri h̄j law woiri rih keḍ keḍ bayu. » ¹⁸ Bayri-aw ké P̄l ke Barnabas bah kara, ku kah rohna dara mí ku ziṅ ful gboh nzukri p̄uh fe h̄j niri báy. ¹⁹ Zib a haniri ra ur ke Antiyos-Pisidi ke Yikoniyam. Ku baṅ bay ndoh law daba nzukri. Ku mb̄h̄h̄ ziṅ niri. Ku vbuk P̄l ke kasaw. Ku ker bahri, ke hu da. Ku el k̄k̄l̄ ni huturu si vbu fal puh. ²⁰ Mí nzuk-dih fal Ngermbayri si mb̄h̄h̄ hani ké tul ye. Ke tom, mí ke el si rih bil puh. Tipele-u, ku t̄r ke Barnabas si Derbe.

P̄l ke Barnabas k̄h̄ Derbe, ku ɔh̄ pihna ka-kah bay a titilu

²¹ P̄l ke Barnabas ka-kah baysuki Ngermbay ké Derbe. Nzukri nḡj-nḡj t̄h̄ ba nzuk-dih fal Ngermbayri. Wara mí ku el si Listere, Yikoniyam ke Antiyos-Pisidi. ²² Ku hew nzuk-dih fal Ngermbayri, kú yo ke Ngermbay Zezu ba kpuh-u. Ku bahri se, Ngerzah lek bay koseh a luki ké bay ziṅ na, a wah nzuk yeri dara mí nah rih puh lakna ye báy. ²³ Ké sakra s̄aw nzuk Ngermbayri, ku lu ngernzuk mison̄ri puh ke puh h̄j niri. Ku saṅ mbih goṅ Gaṅ tul feri riw bay tul woyri, mí ku poṅ niri k̄y nd̄k Nzuk ké law woyri kan tul ye.

²⁴ Bol falu P̄l ke Barnabas kal si tusiba Pisidi si k̄h̄ tusiba Pamfili. ²⁵ Ku s̄k baysuki h̄j nzukri ké Perge, mí ku t̄r si Ataliya, puh ké na bel mahmbih Medeterani ²⁶ Ké gelaw mí ku puh gel kabna bil kumbon. Ku el si Antiyos ké tusiba Siri, puh ké s̄aw nzuk Ngermbayri pih niri lews̄a, ké ku poṅ niri k̄y nd̄k Ngerzah bay tul pihnari kú-u labaw. ²⁷ Ku k̄h̄ Antiyos bale, ku mb̄h̄h̄ s̄aw nzuk Ngermbayri, mí ku ndazi feri ké Ngerzah h̄j niri lab, ani mí Ngerzah mgbur mahful h̄j s̄awnzuk a boruri kan law tul Ngermbay Zezu. ²⁸ Ku kab ke nzuk-dih fal Ngermbayri ké Antiyos nam mah fe.

Baw maṅna ké Zurusalem

15 Zib a haniri ké kan law tul Ngermbay, ku ur ke Zude ké ba tusiba s̄aw mison̄ gi Antiyos. Ku yo s̄k s̄awnzuk a boruri ké ba nzuk ȳn bil Ngermbayri bahri : « I kuṅ nd̄w kand̄k bolkusol ké Ngerzah h̄j Moyiz vbeh ra ya le, i ta yo ke gun puh lakna Ngermbayri ya. »

² Dale fahbay a bawu ur ké haṅsekle zib a gi-uri ziṅ P̄l ke Barnabas. P̄l ke Barnabas r̄h̄ s̄jw tul bay woyri, zib a gi-uri ba, r̄h̄ s̄jw tul bay woyri. Mí s̄aw nzuk Ngermbayri ké Antiyos bahri, kaṅ dale, P̄l ke Barnabas ke s̄aw nzuk Ngermbay a boruri bá si Zurusalem te-teh bayay ziṅ gun nzak pihna Ngermbayri ke ngernzuk vul mison̄ri. ³ Kaṅ mí ku so niri el pih niri. Ku mbi mahful, ku kal tusiba Fonizi ke tusiba Samari. Sina woyri-aw, ku ndazi bayri ke mahfulu mahfulu h̄j nzuk ȳn bil Ngermbayri bahri, s̄awnzuk a boruri mbi law woyri ké tul záh woyri ma fal el kan law tul Ngermbay. Ku lah bayaw le, law woyri rih niri keḍ keḍ. ⁴ P̄lri k̄h̄ Zurusalem, mí gun nzak pihna Ngermbayri ke ngernzuk vul mison̄ri ke s̄aw nzuk Ngermbay a boruri ȳ niri ba suki. A woyri-aw, ku ndazi bay feri ké Ngerzah h̄j niri ku lab, mí nzukri lah. ⁵ Mí farizi a haniri ké kan law tul Ngermbay ba, ur ber bay bahri, s̄awnzuk a boruri ké kan law tul Ngermbay bá kuṅ nd̄w, kú dih bolkusol a boruri gbam ké Ngerzah h̄j Moyiz vbeh ra pi. ⁶ Wara mí gun nzak pihna Ngermbayri ke ngernzuk vul mison̄ri dí maṅna bay fakla bayu.

⁷ Ku fakla kp̄uru kp̄uru bale, Piyer ur, mí ke bahri : « Ȳn biri bil Ngermbay, i tu wuri fe ké kal lews̄a ké haṅsekle wah tu-tu †. Ngerzah pih mí si s̄k baysuki Ngermbay h̄j K̄rne ké s̄aw ye boḍ lah bale, a ye ke nzuk yeri, ku kan law tulu. ⁸ Ngerzah ké tu bil law nzuk tu ra, ke lu lakna bay woyri, ke pih Tempuki h̄j niri kand̄k ké-e h̄j na ra pi, s̄k bahri, ku ba nzuk yeri. ⁹ Ké sakra wah, ke kehr zibri ke s̄awnzuk a boruri ya. Ku kan law tul Ngermbay, mí ke lu bay hul buma ké tul woyri keni pi. ¹⁰ Kaṅaw wa, bay fe mí i yo fah Ngerzah le ? I yih bay baṅ bolkusol a yih-u kan tul nzuk-dih fal Ngermbayri le wo ? Sukna ra, zih wahri mini a wah gaṅ kara nah mah suku ya. ¹¹ Nzukri na ba gun puh lakna Ngermbay bay fe labna bolkusol Ngerzah ya. A wah kara Ngerzah ȳ na ba nzuk yeri bay tul lawsuki Ngermbay Zezu ké nah kan law tulu kand̄k a woyri kaṅ pi. »

¹² Fal bay Piyer, nzukri gbam kab silili. Barnabas ke P̄l ba, ndazi bay fe saṅri ké Ngerzah h̄j niri ku lab ké sakra s̄awnzuk a boruri. ¹³ Ku ɔk nzak woyri, mí Zak ur, ke bahri se : « Ȳn biri, í lah mi. ¹⁴ Simu Piyer s̄k na ani mí Ngerzah ko kona tul s̄awnzuk a boruri ke titilu kaṅ, bay h̄j nzuk a haniri ké sakra s̄awnzuk a boruri-aw bá na ba s̄awnzuk ye. ¹⁵ Bayay si mah hani ke bay bahna gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari. Ku vbeh bayu na bil mbete Ngerzah kand̄kay : ¹⁶⁻¹⁷ Bol fal gbakra hani gun puh lakna ngernbay Davidri ra, Ngerzah bahri se, a ye, ke él gi. A ye, ke mbóh vul David mbay a luki†† ké haw wuruk wurukaw bay h̄j puh lakna ye el, ke yó gel yona ye a pol bay

† Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 10.1-18

FE KÉ KAL LEWS̄A sew ké-e si puh K̄rne.

*h̄j t̄r nzukri ké toŋ bá yah ni ye, bay h̄j s̄awnzuk a boruri gbam ké-e d̄i niri ba nzuk yeri, kú yah ni ye. Miyori bah kaŋ, a ye ke labu.*¹⁸ *Ke ten s̄aw fe a lews̄ari.* »

¹⁹ Dale Zak kuŋ salbay ra bahri : « S̄awnzuk a boruri ké el gi t̄aw Ngerzah ra, su-su le, n̄ah zukru kerbay woyri ya. ²⁰ Su-su bay n̄ah vbeh mbete h̄j niri bay kú d̄ih ke fe ké bay sih law nzuk d̄i-d̄ih. Kú dim z̄ah ya, kú lab nunpuki ya, hay a aŋ kú-u vbeh ya ra kú s̄u ya, kú s̄u sem ya pi †. ²¹ Bayu ké bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh ra, ku s̄ok bayuri ke puhri gbam lews̄a kaŋ. Ku yo k̄j-u ké bil vul misonŋri woyri ke nam ɔknari riw. »

²² Bale gun nzak pihna Ngermbayri, ngernzuk vul misonŋri ke s̄aw nzuk Ngermbay a boruri gbam ku ko su-su bay lu nzukri ké sakra woyri bay pih niri si Antiyos ziŋ Pɔl ke Barnabas. Ku lu Silas ke Zuda ké riŋ ye a boru ba Barsabad. Sede mbok woyri, nzuk yjn bil Ngermbayri lu lakna bay woyri lu. ²³ Ku vbeh mbete kandɔkaw pih niri keni :

A wah gun nzak pihnari ke ngernzuk vul misonŋri ké Zurusalem, nah vah wuri a woiri s̄awnzuk a boruri ké i ba yjn wah bil Ngermbay, ké i kab Antiyos, tusiba Siri ke tusiba Silisi.

²⁴ Nah lah bahri se, nzuk a haniri ké sakra wah-ay ur si zɔkɔb wuri. Ku zukru kerbay woiri ke bay bahna woyri, mí bay h̄j nzukri ké kan law tul Ngermbay bá kuŋ ndjw ra le, bayaw ur ké t̄aw wah ya. ²⁵⁻²⁶ Kaŋ mí nah mbuŋ nzak mbew, nah ko su-su mí nah lu Silas ke Zuda. Nah pih niri si t̄aw woiri, mí ku baŋ maŋlaw wahri Barnabas ke Pɔl kú-u poŋ mun woyri lews̄a h̄j hul bay tul Gaŋ wah Ngermbay Zezu.

²⁷ Nah pih Zuda ke Silas. Ku k̄h le, ku nd̄azi bayri ké nah vbeh-ay ra h̄j wuri í lah. ²⁸ Nah pih niri bayu ké bayri ké na bil mbete-ay rih law Tempuki, rih law wah pi. Nah pih bay h̄j *bolkusol-kuŋ ndjw* ke bolkusol a boruri ké Ngerzah h̄j Moyiz vbeh ra bá na ba sukna a yih-u ké tul woiri ya. Wara le, ba bayri-ay mí nah pih h̄j wuri : ²⁹ Í d̄ih wuri d̄ih ke fe s̄una kú-u puh h̄j z̄ahri. Í s̄u sem ya. Hay a aŋ ké vbeh ya kara, í s̄u ya. Í lab nunpuki ya. I saŋ feriy ay le, ba fe suki mí i labaw.

A wah yjn woiri bil Ngermbay, nah vah wuri.

³⁰ Silasri ur ké Zurusalem t̄r. Ku si k̄h Antiyos. Ku mbuŋ s̄aw nzuk Ngermbayri, mí ku ndar mbete ra ndoh ndɔk woyri. ³¹ Ku k̄j bale, law nzukri rih niri rih bay tul bay a suki ké na bil mbete-u voh law woyri. ³² Silas ke Zuda, ku ba gun nzak pihna Ngerzah mí Tempuki baŋ bay ba ngj-u ndoh nzak woyri, ku bah h̄j nzuk yjn bil Ngermbayri. Ku hew niri mí ku yo ke Ngermbay ba kpuh-u kpatara. ³³ Ku kab ri nam mah fe, mí nzuk yjn bil Ngermbayri vbar niri ke deŋ h̄j ku el si t̄aw nzukri ké pih niri. ³⁴ ††

Tj̄hna Pɔl a bɔk sede-u bay si ka-kah baysuki Ngermbay

³⁵ Pɔl ke Barnabas kab Antiyos. A woyri ke daba nzuk-dih fal Ngermbay a boruri, ku s̄ok bay lak mbay Ngermbay Gaŋ tul feri riw, ku ka-kah bayu h̄j nzukri lah. ³⁶ Lab nam mah fe dara mí Pɔl bah h̄j Barnabas bahri : « N̄ah el si ko yjn wah bil Ngermbayri ké puhri gbam ké nah ka-kah bay lak mbay Gaŋ tul feri riw ké ri bay ko ani mí yjn wah bil Ngermbayri yo tul bay ké ku lah ra le. »

³⁷ Barnabas yih bay maŋ Z̄ah-Marki si ziŋ niri. ³⁸ Mí Pɔl ko ni ke mah bay si ziŋ niri ya, a ye ke poŋ niri ké Pamfili, ke lab pihna ziŋ niri mba. ³⁹ Fahbay ur ké sakra woyri h̄j kukehr hani. Barnabas mbi Z̄ah-Marki. Ku puh gel kabna bil kumbon t̄r si Siper. ⁴⁰ Pɔl ba, lu Silas. Nzuk yjn bil Ngermbayri poŋ niri k̄y bil ndɔk Gaŋ tul feri riw ke lawsuki ye dara mí ku t̄r báy. ⁴¹ Pɔl si tusiba Siri ke tusiba Silisi yo h̄j s̄aw nzuk Ngermbayri ngerna kú yo ke Ngermbay ba kpuh-u.

16 Pɔl ke Silas si k̄h Derbe ke Listere ‡. Mí ku ziŋ nzuk-dih fal Ngermbay a hani. Riŋ ye ba Timote. S̄aw ye ba zib ké fál mah ††. Mah ye kan law tul Ngermbay. Bah ye ba *gerek*. ² Nzuk yjn bil Ngermbayri ké Listere, ké Yikoniyam, ku lu lakna bay Timote ba suki. ³ Pɔl yih bay h̄j ni ké na ba bɔh sina woyri. Kandɔkaw, Pɔl h̄j Timote kuŋ ndjw bayu ké zibri ké kab tusiba-aw ko ni ba zib, mí ku tu-tu bahri se, bah ye ba gerek. ⁴ Puhri gbam kú-u kal ké ri le, ku yo s̄ok s̄aw nzuk Ngermbayri salbay ké gun nzak pihnari ke ngernzuk vul misonŋri ké Zurusalem kuŋ ra ‡, kú yo tulu. ⁵ Kaŋ mí s̄aw nzuk Ngermbayri yo nger ké bil kan law woyri kpatara. Namri gbam, ngjina woyri si ma pol pol.

†† VUL DAVIÐ MBAY A LUKI ké gel k̄jna-ay ta ba vul a mbo-mboh ya. Vulu ba gambay bah bay sede. Bay a mbewu, vulu ba puh lakna David mbay a luki. Í k̄j Mbeta Matiye 1.1-17

⁶ Bale ku si ké tusiba Firizi-Galad bay fe le, Tempuki gboh niri sí tusiba Azi † bay sok bay Ngermbay ké ri.

Tempuki pih Pɔl si Maseduwan

⁷ Ku kàh mahful sekle tusiba Misi. Ku yih bay rih tusiba Bitini, mí Tem Zezu h̄j niri ful rih-u ya. ⁸ Ku mbi ful tusiba Misi, mí ku der si Torowa, puh a luki ké bel mahmbih Medeterani. ⁹ Ke sunaw, Pɔl lɔl. Ke ko nzuk Maseduwan a hani yo síba goŋ ni bahri : « Mú gi Maseduwan, mú so na. »

¹⁰ Bol fal lɔl Pɔl bale nah eb ful bay tɔr si Maseduwan ††. Nah tu bahri, Ngerzah pih na ma ma ri bay náh si sok baysuki lák mbay Ngermbay h̄j nzukri.

¹¹ Ké Torowa, nah puh gel kabna bil kumbon. Nah tɔr si Samutarasi. Tipele-u, nah puh gel kabna bil kumbon si Neyapol. ¹² Ké gelaw nah ur si Filipi, puh a luki bil distirik a hani ké Maseduwan. Puh-aw, gel pihna ngomna-u ba romri. Nah kab ri nam mah fe. ¹³ Nam okna kàh bale, nah t̄jh ke bil puh-aw si bel mbih ‡. Nah ker bahri, nah z̄iŋ gel-goŋ Ngerzah zibri ††. Nah kàh. Mí nah z̄iŋ w̄yri mí m̄b̄h hani ké ri. Nah kab yo lu mberem z̄iŋ niri.

¹⁴ W̄y mbew ké sakra w̄yri-aw, riŋ ye ba Ledi. Pihna ye ba dam yargar ké lari-u ba ngeru. S̄aw puh ye ba Tiyatir. Ke ba zib ya, mí ke yo dim Ngerzah zibri. Ke yo lah bay wah bale, Gaŋ tul feri riw mgbur law ye ngah h̄j ni ke yà bay mberem Pɔl ke law rihna. ¹⁵ A ye ke nzuk kerpuh yeri, ku t̄jh mbih batem. Bol falu, ke goŋ na bay náh si puh ye. Ke bahri, nah ko ni, ke kan law tul Gaŋ tul feri riw ba ketina le, náh si kab puh ye.

Ke goŋ na ke kɔkɔya bay náh yà bay ye.

¹⁶⁻¹⁷ Nam ké nah t̄jh bay si ma gel-goŋ Ngerzah ra dale, gun tikla a hani ba mgbal, nzoh nun wah, mí ke el dih fal wah. A ye-aw, záh yo z̄iŋ ni h̄j ni ke na ba nzuk fe kona. Pihna ye yo gi ke lari ba nḡj-u h̄j bahgaŋ yeri. Ke dih fal wah kparvbaw. Ke vb̄a nzak le, ke vb̄a ra báy bahri : « Nzukri-ay ba gun-lab pihna Ngerzah ké deb ye ta-a. Ku yo sok wuri mahful kab ke okna ba ngoh. »

¹⁸ Ke lab kaŋ nam ke nam h̄j law Pɔl f̄ah. Mí ke sob nun bale, ke bah h̄j záh ra bahri : « Ke riŋ Ngermbay Zezu, mi sok mu, mú t̄jh ke tul gun w̄yaw. »

Mí záh ra t̄jh ke s̄awseh-u gaŋ.

¹⁹ Bahgaŋ yeri ko bahri, ngoro fe s̄yna woyri vbar da, mí ku mgba Pɔl ke Silas. Ku kɔklɔ niri kpola kpola si gel-kuŋ salbay. ²⁰ Ku kàh t̄aw ngernzuk-kuŋ salbay Romri. Ku bahri : « Nzukayri-ay ba zib. Ku yo gbur puh wah ke bay. ²¹ Ku yo sok fe a ay ké a wah, nzuk tusiba Romri, nah mah labu ya. Nah mah yà-u ya pi. »

²² Daba nzukri ur k̄y tul Pɔl ke Silas. Ngernzukri goh gar Pɔl ke Silas ratata ratata, mí ku h̄j gunbɔk pihnari vb̄a niri ke k̄awkpuh vbir vbir. ²³ Ku vb̄a niri ndɔk nḡj mbamba dara mí ku si z̄iŋ niri mbih vul mgbal. Ku bah h̄j ngernzuk soze-kɔr mgbalri bá mbih niri lib lib ba suki. ²⁴ Ke lah nzak pihna-aw bale, ke mbih niri vul mgbal gel a gb̄h-u, mí ke bar bɔk woyri ke dah a yih-u ††.

²⁵ Pɔl ke Silas yo goŋ Ngerzah ke siŋ dimna ke hangel. Tɔr mgbal a boruri te suk yo lah-u. ²⁶ Wara mí tusiba laŋ yik yik. Diŋ vul mgbal kara laŋ pi. Sa gelaw mí nzak vulri mgbur, sal lari kú-u nḡah keni mgbalri sel riw.

²⁷ Ngernzuk soze-kɔr mgbalri ra ba, tom yirkid ke nam le, ke ko nzak vul mgbal na ngah ngah. Ke ker bahri, mgbalri duk da. Bale ke lu mahw̄y pevbeŋ bay i keni tul ye. ²⁸ Mí Pɔl bah bay beleŋ h̄j ni bahri : « Mú i tul wo ya. Nah yo ri-ay gbam wah. »

²⁹ Ngernzuk soze-kɔr mgbalri ra vbi hɔkɔ. Ku h̄j ni hɔkɔ. Ke duk ba gah-u rih tul Pɔl ke Silas. Mun ye to kpak kpak, ke huk síba gburuk ké pol woyri. ³⁰ Ke ten niri ke bil vul a gb̄h-u ra, mí ke vbi niri bahri : « Ngernzukri, mi láb ani bay kab ke okna ba ngoh ra le ? »

³¹ Ku yih nzak ye bahri : « Mú kan law tul Ngermbay Zezu, Gaŋ tul feri riw le, ke yà mu ba gun puh lakna ye, a wo ke nzuk kerpuh wori. »

³² Ku sok ni bay Gaŋ tul feri riw, a ye ke nzuk kerpuh yeri gbam, ku lah. ³³ Sunaw gaŋ mí ngernzuk soze-kɔr mgbalri ra maŋ niri si wɔk noko woyri. Bol falu mí ke h̄j niri, ku soh ni mbih batem, a ye ke nzuk yeri riw. ³⁴ Ke maŋ Pɔl ke Silas si puh ye. Ke mgba niri ba suki, ke h̄j niri fe s̄yna. A ye ke nzuk yeri, ku z̄iŋ mun rihna bayu kú-u kan law tul Ngerzah.

³⁵ Tipele teh mí ngernzuk-kuŋ salbay Romri pih soze woyri si sok ngernzuk soze-kɔr mgbalri bahri, ké pon nzukawri bá tɔr.

†† Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 15.22-29

SALBAY KÉ GUN NZAK PIHNARI KE NGERNZUK VUL MISONRI KÉ ZURUSALEM KUNJ. † Azi a gelay ta ba tusiba Sinwa ya. Azi-ay na bil tusiba Turki a guri-ay. †† Luk, nzuk-vbeh mbete-ay m̄b̄h hani ke Pɔlri. S̄awu mí ke vbeh bahri, NAH. ‡ Ku m̄b̄h hani BEL MBIH ba fe labna zibri kandɔk kú-u wɔk dikma tukala dara ku goŋ Ngerzah. S̄awu mí ku si bel mbih a uh-u bayu. †† Ku t̄jh kala ma GEL-GOŋ NGERZAH ZIBRI bayu ké vul mison ta bil puh ya. Ké t̄aw zibri, w̄rori bá lab boh dara kú mboh vul mison ké bil puh báy. †† DAH ba kpuh kú-u fel mí ku bar kpuhaw mbih keni bɔk mgbalri.

³⁶ Ngernzuk soze-kor mgbalri ra el sok Pɔl bahri : « Ngernzuk-kun salbayri pih nzak pihna hj mi bay mí ponj wuri. Kan dale í t̄jh, í si wuri ba suki wara. »

³⁷ Mí Pɔl el ke bay hj sozeri ké gi ra bahri : « Ku kun salbay ké tul wah ya, mí ku vb̄a na ké nun nzukri mgbum, a wah ké nah ba gun puh lakna Rómri dara mí ku mbih na ké vul mgbal. Mí anay le, ku yih bay náh ya-yahra, mí náh t̄jh. Ta lab kandokaw ya. Kú gi ten na ke mun woyri gan. »

³⁸ Sozeri ké gi ke nzak pihna ngernzuk-kun salbay Rómri ra el si ndazi bayu hj niri. Ku lah bahri se, Pɔl ke Silas ba gun puh lakna Rómri bale, hekme lab niri. ³⁹ Ngernzukri ra ur gi t̄aw woyri gɔl niri. Ku ten niri ké bil vul mgbal. Ku gonj niri kú t̄r ké puh woyri. ⁴⁰ Mí Pɔl ke Silas t̄jh, ku si puh Ledi. Ku zij nzuk yjn bil Ngermbayri ké ri. Ku hew niri ke bay Ngermbay, mí ku t̄r.

Bay Ngermbay k̄ah tusiba Tesaloni

17 Pɔl ke Silasri mbi mahful †. Ku si k̄ah Amfipoli ke Apoloni, mí ku kal si Tesaloni. Ké puh-aw, vul misonj zibri yo ri. ² Kandok ké ba fe labna ye, ke si vul misonj zibri ke boh sina yeri. Bil nam oknari ké dih fal hani sayaw, ke mbi bay Ngerzah ké bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari, ku bah bayu zij haniri. ³ Ke mbi mbete ra sok niri bay Ngermbay ke fulu fulu, ke bah ba teh-u bahri se, Ngerzah lek hj Ngermbay ko seh hul, ke sok bay t̄jhna ye ke puh záh. Dara mí ke el bahri : « Ngermbay ké mi sok wuri bay ye-ay ra gi, a ye mí ke ba Zezu. »

⁴ Nzuk a haniri ké hansekle woyri ȳa bayu. Ku mb̄uh zij Pɔl ke boh sina yeri. Daba gerekri ké yo dim Ngerzah zibri yo ri. Wuy rinj dinari mah fe yo sakra woyri pi.

⁵ Bale sere rih law zib a haniri, mí ku mb̄uh k̄ok nzukri ké kab ḡr ḡr ké bel mgbonj. Ku f̄ah niri si keni wuh wuh, ku zukru kerbay nzukri bil puh hj puh lanj. Ku si k̄ah kerpuh Zasonj ††. Ku si yah Pɔl ke Silas bay ten niri ma sakra nzuk puhri. ⁶ Mí ku zij niri ya. Ku k̄okl̄s Zasonj ke nzuk yjn bil Ngermbay a haniri, si keni pol ngernzuk puhri. Ku bah bay ke ngere ngere bahri : « Nzukawri-aw yo gbur tusiba gbam, mí anay, ku k̄ah puh wah-ay da. ⁷ Zasonj ba, ȳa niri na puh ye. Nzukawri-aw gbam bahri, mbay a boru yo ri. Rinj mbay woyri ba Zezu, mí ku to bay mbay sezar ma kpah. »

⁸ Bayu-aw zukru kerbay nzukri ke ngernzuk puhri gbam. ⁹ Ku hj Zasonj ke t̄r nzuk yjn bil Ngermbay a boruri, ku puh lari dara mí ku ponj niri t̄r báy.

Nzukri ké Bere lah baysuki Ngermbay

¹⁰ Sunj sih bale, nzuk yjn bil Ngermbayri pih Pɔl ke Silas sede mbok si Bere. Ku k̄ah, mí ku kal si vul misonj zibri. ¹¹ Zibri ké Bere na kandok zibri ké Tesaloni ya. Ku ba nzuk r̄unari. Ku ȳa nzak pihna ké Pɔl gi keni ra ba suki. Namri gbam, ku yo fakla bil mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari bay tu bahri, bay ké Pɔl bah-ay ra wa, ba ketina gan le ? ¹² Mí daba zibri kan law tul Ngermbay. Ké hansekle gerekri kara, wuy rinj dinari ke w̄orori ba ngj-u kan law tul Ngermbay pi. ¹³ Dale zibri ké Tesaloni lah bahri, Pɔl yo ka-kah bay puh lakna Ngerzah ké Bere bale, ku si ri. Ku zukru kerbay nzukri hj puh lanj yik yik. ¹⁴ Wara mí nzuk yjn bil Ngermbayri manj Pɔl duk ba gah-u si bel mahmbih bay ké mbi kumbon. Silas ke Timote ba, ku kab Bere. ¹⁵ Nzuk yjn bil Ngermbayri puh kumbon, ku banj Pɔl kp̄uru k̄ah Aten dara mí ku el báy. Pɔl pih niri bahri, kú si sok Silas ke Timote bá gi zij ni ba gah-u.

Pɔl kab Aten

¹⁶ Pɔl yo geñ niri ké Aten. Ke h̄arma bil puh-aw. Ke ko sam fe z̄ahri bod bod mbah ri, mí law ye se ni dok dok bayu. ¹⁷ Kanj mí ke yo lu mberem bay Ngermbay Zezu nam ke nam ké bil vul misonj zij zibri ke sawnzuk a boruri ké yo dim Ngerzah. Ké lumu kara, ke yo lu mberemu zij nzuk a sunj sunj ké-e zij ké ri pi. ¹⁸ Bale nzuk-ten sawbayri kú-u dí niri ba Epikiri ke Esotikiri loh hehr gi t̄aw ye lu mberem zij ni ‡. Nzuk a haniri bahri : « A fe mí gbahla-ay yo bah-u le ? »

Nzuk a boruri báy bahri : « Ko ya le, ke yo bah bay záh a kalari hj na munu. Ke sok bay záh a boru ké rinj ba Zezu ke bay t̄jhna z̄ahri ke p̄aymun a foyu. »

¹⁹ Mí ku manj Pɔl si ndiseñe ké rinj ba Aropaz ké pol daba nzukri. Ku vbi ni bahri : « Mahful yo ri bay náh tu saw fe sokna wo a foyu ké mu gi keni-ay ra le ? ²⁰ Bay fe le, nah lah bay a foyuri, mí nah yih tu sawu ba teh-u. »

† Bay SILASRI : Silas ke Timote ba boh sina Pɔl. Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 16.1-3

†† Bay ZASONJ na bil Mbeta Rómri 16.21 ‡ Bay EPIKIRI KE ESOTIKIRI : Nzukri-aw lab likol ké t̄aw nzuk ké rinj ye ba Epikiri, nzuk a haniri lab likol ké t̄aw Zeno ké gel kú-u dí ba esotik.

²¹ Nzuk Atenri ke sɔwɔnzuk a boruri ké deh puh ké Aten gɔam zi sɔwɔseh woyri bay lu mberem ke lah bay a foyuri. ²² Wara mí Pɔl ur síba ké sakra nzukri ké ndiseje ra, mí ke yih nzak woyri bahri : « A woiri nzuk Atenri, mi ko bahri, bil fe labna woiri gɔam, i yo dim záhri dim. ²³ Mi hɔrma bil puh woiri gɔam, mi ko gel kaniri bod bod bale, mi ziŋ *gel kani* a hani kú-u vbeh fe kan ri kandɔkay : “Nzuku a záh ké nah tu ni ya.” Mí záh ké i dim ni dan tu ni ra mí-i gi sɔk wuri bay ye-ay. ²⁴ Ngerzah, nzuk-lab nunmbam ke tusíba ke feri gɔam ké na bilu, a ye, ke ba Gaŋ tul feri riw, mí ke ta kab gel kani ké nzukri mboh ya. ²⁵ A ye, ke ta ke daka bay nzuk bá hɔ ni fe ya. Nzuk-mg-ba sɔw ye kara ta-a pi. A ye ma, mí ke lab nzuk, ke hɔ kuna ku nzuk, ke hɔ fe a boruri gɔam hɔ nzuk pi. ²⁶ Ke lab nzuk mbew, mí ke hɔ sɔwɔnzukri gɔam tɔh ke bil nzuku kɔ tusíba. Ke kehr tusíba hɔ sɔwɔnzukri, ke hɔ niri sew kabna woyri. ²⁷⁻²⁸ Ke lab sɔwɔnzukri bay kú nzah ni. Ku ndar ndɔk yah ni le, ku zá ni. Mí ketina, ke yo dih ya ké tɔw wah mbew mbew gɔam bay fe le, sɔw ɔkna wah, hɔrma wah, káb tukala wah gɔam na tɔw ye kandɔk ké nzuk woiri a haniri ten siŋ bahri : *A wah nah ba sɔwɔkani ye.* ²⁹ Ké nah ba gun yeri, nah ta ker bahri, Ngerzah ba záh fal fe záhri ya. Ke ta ba záh lari lɔr mini lari a garu mini kasaw ké nzukri lab ke kerbay woyri ya. ³⁰⁻³¹ Lewsɔ, Ngerzah ik law ké tul nzukri ké yo dim záhri bayu ké ku ba rɔw. Wara mí, ke yo bah hɔ nzukri gɔam ké gelri riw bá mbi law ké tul záh woyri ma fal, kú el kan law tul ye bayu ké-e lu nam-kuŋ salbay nzuk tukalari gɔam, mí ke mbi nzuk ké mah bay kuŋ salbay ke gelu gelu kandɔk ké-e tɔh ke puh záh ke pɔymun a foyu. »

³² Ku lah Pɔl yo bah bay záhri ké bay ziŋ pɔymun a foyu bale, nzuk a haniri sak ni sak. Nzuk a boruri ba, bahri, ku yih lah bayaw ra báy. ³³ Kaŋ mí Pɔl tɔh ké sakra woyri. ³⁴ Nzuk a haniri mbɔh ziŋ ni, ku kan law tul Ngermbay. Ké sakra nzuk-kan law tul Ngermbayri-aw, Denis ké ba ngerznuk ndiseje ke wɔy a hani ké riŋ ye ba Damari dara mí ke nzuk a boruri pi.

Bay Ngermbay kɔh Kɔrente

18 Bol falu Pɔl ur ké Aten tɔr si Kɔrente. ² Ké gelaw, ke ziŋ zib a hani ké riŋ ye ba Akila. A ye, ku mbuŋ ni ké tusíba Poŋ. Nam ro ya báy, mí ke ur ke Rɔm ké tusíba Itali ke wɔy ye Pirisil kɔh Kɔrente bayu ké sezar Kolod mbay a luki nɔh zibri ké bil puh kabna mbay ye. Mí Pɔl mbɔh ziŋ niri. ³ Ké goso pihna woyri mah hani, ke kab yo lab pihna ziŋ niri. Pihna-u ba pihna-sɔh hɔko ba vul a pɔru. ⁴ Nam ɔknari gɔam, Pɔl yo lu mberem lak mbay Ngermbay ké vul misonɔ zibri. Zibri ke gerekri yo yɔ bayu. ⁵ Silas ke Timote ur ke Maseduwan gi kɔh bale, Pɔl poŋ pihna-sɔh hɔko, ke mbi mun ye rih bil pihna-sɔk bay Ngermbay mbew yaŋ wara. Ke yo sɔk zibri ba teh-u bahri, Zezu mí ba Ngermbay. ⁶ Mí zib a haniri to bay bahna ye ma kɔh. Ku beb riŋ Ngermbay bale, Pɔl kpoh kasal gar ye †. Ke bahri : « Bebna woiri ba bay woiri, bayu ko mi mba. Aŋay, mi sí ma tɔw sɔwɔnzuk a boruri wara ††. »

⁷ Ke tɔh ke vul misonɔ zibri, mí ke si puh Titiyusi Zusterɔ. Ke ba nzuk-dim Ngerzah zibri. Puh ye na bel vul misonɔ ra. ⁸ Kiripusi, mbay vul misonɔ zibri-aw kan law tul Ngermbay Gaŋ tul feri riw, a ye ke nzuk kerpuh yeri gɔam. Daba nzuk Kɔrenteri kara, lah bay bahna Pɔl, mí ku kan law tul Ngermbay, ku tɔh mbih batem pi. ⁹⁻¹⁰ Suŋ a hani bale, Gaŋ tul feri riw rih tul Pɔl ke lɔl bahri se : « Mú lab hɔkme ya. Mú poŋ nzak wo ya. Mú bah bay bi ma pol pol, mi yo ziŋ mu gaŋ. Nzuk mbew ké bay lab fe a se-u ziŋ mu ta-a bay fe le, nzukri nɔgɔ-nɔgɔ mí ba mɔhri biri ké bil puh-ay. »

¹¹ Pɔl el kab Kɔrente lab mbihmbam mbew ke few tɔtɔkɔl. Ke sɔk nzukri bay lak mbay Ngerzah.

¹² Sew ké Galyoŋ ba guvener a foyu ké tusíba Akay, mí zibri mbɔh nzak mbew bale, ku mgba Pɔl si keni gel-kuŋ salbay. ¹³ Ku goh ni bahri : « Gunwɔro-ay yo rah nzukri bá dim Ngerzah ke mahful a aŋ ké si ke bolkusol wah ya. »

¹⁴ Pɔl ah haw ye bay bah bay wara mí guvener mbi bay. Ke yih nzak zibri bahri : « Gelke ba bolkusol tusíba mí ke beb mini mgbɔrɔ mí ke lab le, mi yɔ sekna woiri zibri. ¹⁵ Mí kandɔk ké ba fahbay tul bay bahna, tul riŋ feri, tul bolkusol woiri le, a woiri mí í ko bayu. A bi le, mi sa kuŋ salbay a kandɔkawri ya. »

¹⁶ Ke nɔh niri ké gel-kuŋ salbay ye. ¹⁷ Bale ku el mgba Sosten mbay vul misonɔ zibri. Ku vbɔ ni vbir vbir ké gel-kuŋ salbayaw. Guvener Galyoŋ ba, fer niri ya pi.

¹⁸ Pɔl kab Kɔrente nam mah fe dara mí ke vbar nzuk yɔn bil Ngermbayri, mí ke tɔr. Pirisil ke Akila si ziŋ ni. Ku kɔh Senkere. Ku puh gel kabna bil kumbon. Pɔl yih si ma tusíba Siri, mí ke sɔh tul ké Senkere bay nam-saŋ mun ye ké-e wah ziŋ Ngerzah ɔh da. ¹⁹ Ku dah ké Efeze. Pɔl poŋ bɔh sina yeri. Ke kal si vul misonɔ zibri, ke lu mberem Ngermbay ziŋ niri. ²⁰ Ku goŋ ni bay ké kab ziŋ niri nam ma pol báy, mí ke sa-a. ²¹ Ke vbar niri bahri : « Ngerzah yih le, mi él gi tɔw woiri báy. »

Ke el si hil kumbon, mí ke tɔr.

† Ké tɔw zibri, ΚΡΟΗ ΚΑΣΑΛ ta ba mgba nazi ya. Fe labna-u sɔk bahri, ku yo ke hani ya. †† Í mgba gel kɔna-ay tuh ke Mbeta Ézéchiel 33.1-9.

²² Ke kàh Sezareh ké tusiba Siri, mí ke hil si Zurusalem. Ke vah sàw nzuk Ngermbayri dara mí ke der si Antiyos ké tusiba Siri báy. ²³ Ke kab ri nam mah fe dara mí ke tór. Ke hãrma ké tusiba Galaf ke tusiba Firizi yo hj nzuk-dih fal Ngermbayri gbam ngerna yo ke Ngermbay ba kpuh-u.

Baysuki Ngermbay kàh Efeze

²⁴ Zíb a hani mbew kàh Efeze. Riñ ye ba Apolo. Ku mbuñ ni ké Aleksandere ké tusiba Ezibte. Ke ba nzuk-tu mahful bah bay, ke ba nzuk goso-tu mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari. ²⁵ Ku firma ni mahful ké Gañ tul feri riw nda hj nzuk yeri ba teh-u. Tempuki yo ziñ ni, mí ke ber bay ke mun rih-na. Ke tìh mbih batem nzuku a Zàh † kan báy, mí ke toñ ka-kah bay Zezu. Ke sòk nzukri bayu ke gelu gelu.

²⁶ Apolo ra kàh Efeze, mí ke titil sòk bay Ngermbay ba teh-u bil vul misonj woyri zibri. Pisisil ke Akila lah bay ye, mí ku mañ ni gi taw woyri. Ku firma ni fulbay Ngerzah ma pol báy. ²⁷ Apolo yih bay si ma Akay, mí nzuk yin bil Ngermbayri ké Efeze so ni. Ku vbeh mbete hj nzuk-dih fal Ngermbayri ké Akay bay kú ya ni ba suki. Kàhna ye tìh suk hj nzukri ké kan law tul Ngermbay bay tumbal lawsuki Ngerzah. ²⁸ Ke mbi mbete vbehna Moyiz ke mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari sòk keni ba teh-u hj zibri ké pol daba nzukri bahri, Zezu mí ba Ngermbay gan, mí ku taw may bayu kpuñ.

19 Seh ké Apolo yo Kórente-aw, Pól ba, mbi mahful tul kasaw si kàh Efeze. Ke ziñ nzuk-dih fal Ngerzah a haniri ké ri. ² Ke vbi niri bahri : « Seh ké i ya bay Ngermbay ra wa, i tu ke mun woiri bahri, Tempuki ba zàh woiri, tu-tu le ? »

Ku yih nzak ye bahri : « Bòk mbew wah gel lah bay Tempuki ya. »

³ Mí Pól el vbi niri bahri : « Àw ba, batem a suñ mí i tìh wuri bilu le ? »

Ku yih nzak ye bahri : « Nah tìh bil mbih batem nzuku a Zàh. »

⁴ Pól bah hj niri bahri : « Zàh soh zibri mbih batem nzuku a mbilaw bay kú mbi law woyri el kan law tul Ngermbay woyri ké-e yo gina. Í lah, Ngermbay ra gi da. Ke ba Zezu. »

⁵ Ku lah bayu lah, mí ku tìh mbih batem Zezu, Gañ tul feri riw ba nzuk yeri. ⁶ Pól bañ ndòk kan tul woyri, mí Tempuki gi rih tul woyri hj a ge ge le, bah bay ke nzakri boð boð kú-u tu ya. Ku bah bay ké Tempuki bañ ndoh nzak woyri. ⁷ Ngjna nzukuri lab boh falu sede.

⁸ Lab few say Pól yo si vul misonj zibri. Ke yo bah tehbay lak mbay Ngerzah hj guh law woyri, ke yo lu mbere-mu ziñ niri kpatara. ⁹ Mí nzuk a haniri ba, kpuh tul. Ku yo beb bay mahful si taw Ngerzah ké pol daba nzukri bahri, Zezu ta ba Ngermbay ya. Mí Pól lu mun ye ké hansekle woyri. Ke fàh nzuk-dih fal Ngermbayri si mbùh niri ké likol. Likolu ba likol nzuk a hani kú-u dí ni ba Tiranu. Pól yo lu mberem Ngermbay namri gbam ziñ niri ké ri. ¹⁰ Ke lab kan kan mbihmbam sede hj zibri ke sàwnzuk a boruri ké kab tusiba Azi gbam lah bay Gañ tul feri riw. ¹¹ Ké bil mbihmbamu-aw, Ngerzah hj Pól lab fe sañ a mba-mba-uri pi. ¹² Nzukri fàh nzak gar pihna ké Pól ndoh si za keni nzuk senari le, sena woyri gah poñ niri, zàhri kara tìh ké tul nzukri pi.

¹³⁻¹⁴ Zíb a hani ké ba ngernzuk fe puhna, riñ ye ba Seva. Ke yo ke gunri toñndòk say. Gun yeri ba nzuk sàwkpuhri. Ku hãrma yo nìh zàhri ké tul nzukri, mí nam mbew, ku mbi riñ Zezu, Gañ tul feri riw. Ku rih tul nzuk a hani ké zàh yo tul ye, mí ku bahri : « Ke riñ Zezu ké Pól yo sòk bayu ra, nah bah hj mu, mú tìh. »

¹⁵ Zàh ké yo tul nzuk ra yih nzak woyri bahri : « Zezu le, mi tu ni tu. Pól kara, mi ko ni ko pi. Mí a woiri ba, i ba geri le wo ? »

¹⁶ Nzuk ké zàh yo tul ye ra, ur ziñ niri katal ke nzak. Ke mba niri ke ngerna. Ke vbà niri kù mbelenj mbelenj, ku duk ndiwri ndiwri.

¹⁷ Zibri ke sàwnzuk a boruri gbam ké kab Efeze-aw ra lah bayu bale, hékme lab niri, mí ku pir riñ Ngermbay Gañ tul feri riw pir. ¹⁸ Mí daba nzukri ké kan law tul Ngermbay gi ten bay fe labna sùhru woyri, ku sòk bay sàwkpuh woyri ké pol nzukri pi. ¹⁹ Ngjna nzukri mah fe mí fàh mbete zàh kú-u lab keni sàwkpuh woyri-aw gi keni kù tul hani. Ku nzuh kum kum ké pol nzukri. Ku kù suy lari mbete-uri le, lari-u mah lari pihna nam sòd sòd boh gel bon ndibi (nam 50.000). ²⁰ Kan mí bay lak mbay Gañ tul feri riw ya gel ma pol pol ke ngerna ye.

²¹ Pihna Pól ch ké Efeze bale, Tempuki hj kerbay ziñ Pól bay ké si Zurusalem. Ke kál ke tusiba Maseduwan ke tusiba Akay dara ke kàh Zurusalem báy. Ke bahri se : « Mi kàh Zurusalem le, mah bay mí si ko Ròm, puh kabna sezar. » ²² Ke pih nzukri sede ké sakra nzukri ké yo so ni, si Maseduwan, Timote ke Arasi. A ye ba, ke bay kab tusiba Azi nam ndj báy.

²³ Ke sewu-aw, baw bay ur ké Efeze godi godi bay mahful Ngermbay ké nzukri mbi. ²⁴ Ngernzuk vul tiw a hani yo ri. Riñ ye ba Demtere. A ye mí ke tur bayaw. Ke yo tuh lari ba vul a mah gelu ngob. Lari-u nge-nger. Vulu enj vul kani zàh Artemi ††. Nzukri ké yo lab pihna ziñ ni-aw ya lari pihna woyri ba ngj-u. ²⁵ Mí ke mbùh mbañ yeri,

† Í kù Mbeta Luk 3.3-18

BATEM NZUKU A ZÀH. †† ARTEMI ba riñ zàh a wuyyú ké sàwnzuk gerekri yo dim ni ba ngj-u.

nzukri ké yo tuh vul kani záh Artemi pi. Ke bah h̄j niri bahri se : « Ȳgh biri, i ko wuri ko, pihna wahri-ay mí nah yo z̄iñ keni lari. ²⁶I lah wuri lah, i tu wuri tu pi, Pɔlaw ra yo rah daba nzukri ké Efeze bahri, fe temri ké nzukri lab bay záh, ku ba kɔk záhri. Mí ke rah nzukri ké Efeze-ay kañto ya, ke rah nzukri ké tusíba Azi gbam pi. ²⁷Bay Pɔlaw seh par par le, ta ba pihna wah kañto mí nzukri bay ko ba fe a kɔku ya. Wara le, nzukri ké Azi ke nzuk tusíba a boruri gbam bay poñ dim Artemi, záh a luki. Ku bay poñ vul kani ye na ndikpo dale, riñ d̄ina ye kara bay gb̄uh pi. »

²⁸Nzukri lah bayaw bale, law woyri f̄ah niri tuh tuh, mí ku vb̄a nzak gɔɔm gɔɔm bahri : « Artemi záh Efeze ba záh a luki. »

²⁹Bayu ȳa k̄aw puh ȳah ȳah zukru kerbay nzukri gbam, mí ku t̄ih ke d̄ukna wuh wuh ma gel-mb̄uh hani a luki. Ku mgba b̄oh sina Pɔlri sede, Gayus ke Arisitar kú-u ba nzuk Masadewanri. Nzukri kɔkɔ niri kpola kpola ma gel-mb̄uh hani ra. ³⁰Pɔl ba, yih bay si ma t̄aw daba nzukri-aw, mí nzuk-dih fal Ngermbayri gboh ni. ³¹Ngernzuk pihna ngomna a haniri ké tusíba Azi, ku ba ȳah ke Pɔl. A woyri kara, ku pih nzak pihna h̄j ni bay ké si gel daba ra ya. ³²Pɔl ta-a, nzukri ba, zukru bay mañ. A ge ge le bah bay ye si kp̄ara kp̄ara. Nḡina nzukri tu sawbay mb̄uhna ra ya. ³³Mí zibri yih bay lu mun woyri. Ku to Aleksander k̄eh h̄j ni ke si yo pol daba nzukri. Aleksander ɔr ndɔk bay h̄j nzukri bá poñ suhbay. Ke yih bay sɔk nzukri bahri, a woyri zibri, ku ta bil bayu ya. ³⁴Nzukri tu ni ba zib bale †, ku titil vb̄a nzak gɔɔm gɔɔm ba foyu báy bahri : « Artemi, záh Efeze ba záh a luki. Artemi, záh Efeze ba záh a luki. Artemi, záh Efeze ba záh a luki. »

³⁵Ku vb̄a nzak kañ mah sawseh sede bale, nzuk fe vbehna ngomna z̄iñ ful h̄j nzukri ɔk nzak woyri, mí ke bah bay bahri : « A woiri nzuk Efezeri, bay fe mí i vb̄a nzak kañ le wo ? A ge ge le tu bahri, nzuk Efezeri ba nzuk-kɔr vul kani Artemi záh a luki ké kasaw ye toh ke nunmbam bu puh-ay, tu-tu. ³⁶Kandɔkaw, mañ bayu ta-a. Kañ dale í kab deñ, í poñ fe labna v̄ah. ³⁷Nzukri ké i mgba gi keni-ay ra, ku beb vul kani záh wah ya, ku far záh wah kara ya pi. ³⁸Demtere ke b̄oh pihna yeri yo ke bay z̄iñ nzuk le, gel-kuñ salbay yo puh-ay, nzuk-kuñ salbayri kara, yo ri pi. Kú si sek nzuku ma ma ri. ³⁹Mí gelke i yo ke bay a boru ké ko daba nzukri le, nam-mb̄uh hani a luki ké ngernzuk puhri kan yo ri. Kú lek bayu ké ri. ⁴⁰Ngomna bay goh na bahri, nah ba nzuk-gbur puh bay tul fe ké nah lab guri-ay bay fe le, bay a hani mbew ké nah sɔk bay lu lakna bay mb̄uhna-ay, ta-a. »

Bol bay ye-aw, ke h̄j nzukri gbakra hani, mí ku t̄r.

Pɔl vbar nzukri

20 Bol falu ké fe zɔkɔ ké Efeze ra voh bale, Pɔl mb̄uh nzuk-dih fal Ngermbayri. Ke hew niri ke bay Ngerzah, ke vbar niri, mí ke t̄r si Maseduwan. ²Ke h̄arma bil tusíba-aw, ke hew nzuk-dih Ngermbayri ke bayri bod bod ba nḡi-u, mí ke k̄ah keni Akay ††. ³Ke kab ri lab few say bale, ke lek mun ye bay puh gel kabna bil kumbon bay si tusíba Siri dara, ke kál si Zurusalem ‡, mí ke lah bahri, zibri lek bay ké duh gel bay i ni bale, ke el ke mahful a Maseduwan ke bɔk. ⁴Nzukri ké bañ Pɔl, riñ woyri mí na-ay : Sopate gun Purusi ké puh ye ba Bere, Arisitar ke Sekudu, puh woyri ba Tesaloni, Gayus nzuk Derbe, Tikus ke Torofin nzuk tusíba Aziri ke Timote. ⁵⁻⁶Ku bañ ni gi k̄ah Filipi ké tusíba Maseduwan. Ku poñ ni z̄iñ mi ††, ku kal si geñ na ké Torowa. A wah ba, nah kab Filipi geñ t̄ihmbih-i guy buma dara mí nah puh gel kabna bil kumbon báy. Nah lab nam ndibi, suñ ke seh ké tul mbih, mí nah k̄ah Torowa. Nah z̄iñ niri, nah kab ri dimasi mbew. ⁷Seh dimasi-aw, a wah nzuk-dih fal Ngermbayri nah mb̄uh hani bay gɔh peñ ††, mí Pɔl yo lu mberem Ngermbay z̄iñ nzukri. Ke bah bay kp̄uru kp̄uru k̄ah han̄gel bayu ké pele le, nah t̄ru. ⁸Nah mb̄uh hani ké bil vul a fál síba. Lamperi nḡi-nḡi yo teh gel. ⁹Gun seke a hani, riñ ye ba Yutuku, ke kab fenetere. Nam duk ni mgb̄ura mgb̄ura. Pɔl ba, toñ bah bay ma pol pol bale, nam kal Yutuku yek, mí ke lih ke fal nzarvbay toh buɔ bu kala ba hul. Ku ɔr ni le, ke hu da. ¹⁰Pɔl der mí ke guɔ tul hul ra. Ke mbi ni, ke el bah h̄j nzukri bahri : « Í ɔk nzak woiri. Ke yo ke nun. »

¹¹Ku el hil si bil vul ra báy, nah gɔh peñ, nah s̄u fe ke haniri. Pɔl mbi nzak bay ye bah kp̄uru k̄ah gel tipele ké f̄ah hoh, mí nah t̄r. ¹²Nzukri mañ gun seke ra t̄r keni ke law rihna a luki.

Pɔl vbar ngernzuk vul mison̄ Efezeri

¹³A wah ke Sopateri, nah puh gel kabna bil kumbon, mí nah t̄r si Asos. Pɔl ba, ko su-su bay si ke bɔk. Nah lek bay z̄iñ haniri ma Asos. ¹⁴Ke z̄iñ na ké ri, nah mbi ni kab bil kumbon kabna wah, mí nah t̄r si k̄ah Mitilin.

¹⁵Tipele, nah ur ké Mitilin si k̄ah Kiyos. Tipele a boru, nah si k̄ah Samos. Nam a boru báy, nah k̄ah Miled̄. ¹⁶Pɔl sa puh gel kabna bil kumbon ké bay si ma Efeze ya, rɔkɔ nam ye bá nḡi ké tusíba Azi. Mahful yo ri le, ké k̄ah Zu-

† Pɔl ba zib. Nzuk puh Efezerikehr han̄sekle zibri ya. Ku ko zib ké dih fal Ngermbay ya mini zibri ké dih fal Ngermbay le, mah hani ké nun nzuk puhri. Ké saw Ngermbay ba zib, saw zibri ke keretiyeñi ba mbew. †† Guri-ay, ku dí tusíba AKAY ba Grèce. ‡ Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 19.21

KÁL SI ZURUSALEM lews̄a da. †† Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 1.1

†† Bay tu bay gɔh peñ, í k̄j gun bay ké si ke gel k̄ina Mbeta Fe labna Tempuki 2.42

rusalem dara t̄hmbih Pandekod bá lab báy. ¹⁷ Ké Miled, Pɔl pih di ngernzuk vul mison̄ Efezeri. ¹⁸ Ku gi, mí ke bah bay h̄j niri bahri : « Ke k̄ghna bi d̄ay ké tusiba Azi-ay, i tu wuri mi ke siñ sina bi ké sakra woiri tu pi. ¹⁹ Mi lab pihna h̄j Gañ tul feri riw ke mbihnun pi ke diñ tul h̄j nzukri pi. Kosehri bođ bođ pi mí ziñ mi bay zibri ké lek bay i mi. ²⁰⁻²¹ I tu wuri pihna ké mi lab tu-tu. Fe-t̄h wuri suk ra, mi m̄uh wuri ya. Mi ka-kah kerbay ké Ngerzah lek lews̄ bay í t̄h ba gun puh lakna yeri †. Mi s̄ok wuri ké gel daba pi, ké h̄ndal woiri pi. Mi te-teh bay Ngerzah h̄j zibri ke s̄awnzuk a boruri bay kú mbi law woyri ké tul záh woyri ma fal, el kan law tul Gañ wah Zezu.

²² Mí añay, í lah, Tempuki yo s̄ok mi si ma Zurusalem. Mi tu fe ké bay ziñ mi ké ri ya. ²³ Fe mbew ké mi tu mí na-ay : Tempuki yo s̄ok mi puh ke puh ba teh-u, nḡghna ke koseh yo geñ mi. ²⁴ Keni-aw kara c̄kna bi ba fe gel garu ké nun bi. Fe ké ba fe a kpakpañu le, ba óh pihna ké Gañ bi Zezu bañ ndoh ndok bi bay mi te-teh bay law-suki Ngerzah mí-i duk keni bay k̄gh gb̄uh-u.

²⁵ Mí añay, í lah mi. Mi tu bahri, a woiri ké mi h̄arma sakra woiri, mi ka-kah bay lak mbay Ngerzah ra, i ta ko mi mba w̄um. ²⁶⁻²⁷ Mi m̄uh wuri kerbay Ngerzah mbew ya, mi s̄ok wuri fe ké-e lek bay puh lakna ye gbam. Mi yo bah h̄j wuri guri-ay bahri se, nzuk mbew ké sakra woiri zi le, bay zina ye ta tul bi mba. ²⁸ Í k̄or mun woiri, í k̄or s̄aw in Ngermbay pi. Ku ba sami ké Tempuki bañ k̄y ndok woiri. I ba nzuk-h̄ol niri, s̄awkani Ngerzah, a ye ké-e ȳa niri ke sem ye ba nzuku a ye. ²⁹ Mi tu bahri, fal t̄rna bi le, gaykoyri bay rih ké sakra woiri. Ku mgbá sami a haniri bay i niri. ³⁰ Ké sakra woiri-aw gañ kara, nzuk nzak r̄oknari bay ur ké ri. Ku r̄ah bay a ketina ke nzak r̄okna woyri bay k̄okl̄ nzuk-dih fal Ngermbayri bá dih fal woyri. ³¹ S̄awu mí-i bahri se, í kab ke nzakb̄ok woiri. Í ȳekre ya, lab mbihmbam say, suñ ke seh, mi yo hew wuri mbew mbew ke mbihnun bay lak mbay Ngerzah. ³² Mí añay, mi poñ wuri k̄y ndok Ngerzah, mi poñ wuri k̄y bil bay lawsuki ye ké yo ke ngerna h̄j wuri í h̄uh ba vul kani ye, ké yo ke ngerna h̄j wuri í ba s̄aw ye, gun-ȳa puh lakna ye ké-e lek bay tul woiri.

³³ Mi bañ nun bi te tul lari mini lari l̄r mini mah gar nzuk ya. ³⁴ I tu wuri tu, mi lab pihna ke ndok bi-ay mí-i ziñ keni fe-h̄ol mun bi ke b̄oh sina biri. ³⁵ Fe labna bi gbam s̄ok wuri bahri, kah rohna ziñ fe so keni nzuk sehri mí su. Náh ȳekre wuri bay ké Gañ wah Zezu bah ra ya. Ke bahri se, h̄j fe su mba ȳa fe. Pol tehna yo ziñ nzuk ké h̄j fe. »

³⁶ Bol fal bay ké Pɔl bah ra, ke huk siba, ke goñ Ngerzah ziñ niri. ³⁷ Ku k̄y rew ḡom. A ge ge le zo hak sol Pɔl h̄uhru ni ke mbihnun mbihnun. ³⁸ Bay ké Pɔl bah h̄j niri bahri : « I ta ko mi mba w̄um » ra, mí h̄j law woyri se niri dok dok. Mí ku bañ ni si gel kumbon.

Pɔl k̄gh Zurusalem

21 Bol fal ké nah vbar ngernzuk mison̄ Efezeri, kehr hani wah se law se-se, mí nah puh gel kabna bil kumbon si kparak k̄gh Kos. Tipele, nah si Rodeh, falu nah kal si Patara. ² Ké gelaw, nah ziñ kumbon-si Fonizi ††, nah hil bilu, mí nah t̄r. ³⁻⁴ Nah si si si, nah toñ t̄b ke tusiba Siper, mí nah poñ tusiba-aw ma fál ndok kperu wah. Nah si Tir ké tusiba Siri, nah dah, nah nḡgh kumbon ké ri. Ku der suknari, mí ku lab nam toñndok say. A wah ba, nah yah nzuk-dih fal Ngermbayri, mí nah ziñ niri. Nah kab ziñ niri bil namri-aw. Tempuki yo s̄ok niri koseh ké bay ziñ Pɔl, mí ku bah h̄j ni ké si Zurusalem ya. ⁵ Nam toñndok sayaw c̄h bale, nah ur t̄r. W̄orori, w̄yri, gunri riw bañ na t̄h ke k̄aw puh si k̄gh nzak mahmbih. Nah huk siba, nah goñ Ngerzah. ⁶ Nah vbar haniri, mí nah el hil bil kumbon ra. A woyri ba, ku el ma puh.

⁷ Nah ur ké Tir si Tolome. Nah vah ȳin wah bil Ngermbayri ké ri. Nah kab ziñ niri nam mbew. ⁸ Tipele-u, nah t̄r si Sezareh. Nah der ké puh Filīb nzuk ka-kah bay Ngermbay ‡. Pol s̄a, ke yo sakra nzukri toñndok say †† ké wal fe s̄yna h̄j w̄y sehri ké Zurusalem ra pi. Nah na puh ye. ⁹ Ke m̄buñ gun w̄yri niñ. Ku mbi mun woyri h̄j Ngerzah. Ku ȳa w̄oro ya. Tempuki yo bañ bay ndoh nzak woyri h̄j ku bah nzak pihna-u. ¹⁰⁻¹¹ Nah kab ri nam mah fe bale, Agabus †† gun nzak pihna Ngerzah ké Zude der gi t̄aw wah. Ke sel sal-nḡgh s̄ih Pɔl, ke nḡgh keni b̄ok Pɔl ke ndok ye. Ke el bahri, Tempuki bahri, zibri ké Zurusalem bay nḡgh nzuk salay ra kañ pi. Ku p̄oñ ni ndoh ndok s̄awnzuk a boruri. ¹² Nah lah bayaw kañ bale, a wah ke ȳin wah bil Ngermbayri ké puh-aw, nah lab k̄okrya h̄j Pɔl ké hil si Zurusalem ya. ¹³ Wara mí, ke yih nzak wah bahri : « Bay fe mí i vuh rew h̄j law bi s̄ah ? A bi le, ta ba nḡghna ké Zurusalem kañto ya. Ba ra hul kara, mi lek mun bi bay hu bay h̄j riñ Gañ wah Zezu bá mgbe ma pol pol. »

¹⁴ Nah t̄ah vana s̄ob kerbay ye kp̄uy, mí nah el kab der, mí nah bahri, Ngerzah bá lab kandok ké-e yih.

¹⁵ Fal namri-aw, nah nḡgh sukna wah. Nah hil si Zurusalem. ¹⁶ Nzuk-dih fal Ngermbayri ké Sezareh bañ na. Ku mañ na si puh Nason̄ zib ké s̄aw puh ye ba Siper. Ke yo sakra nzuk a titiluri ké kan law tul Ngermbay. Nah si, mí ke mgba na gahru. ¹⁷ K̄ghna wah ké Zurusalem le, ȳin wah bil Ngermbayri ȳa na ke law rihna †††.

† Í mgba Mbeta Efezeri 3.3-6 †† Ur ke Patara si Fonizi lab salful c̄d̄ c̄d̄ c̄d̄ ke bon niñ falu niñ (644). ‡ Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 8.40 FİLİB. Ke kab Sezareh lab mbihmbam bon sede da. †† Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 6.3-6 NZUKRI TOÑNDOK SAY-AY. ††† Í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 11.27,28 AGABUS. ††† B̄oh sina Pɔl a haniri, s̄aw woyri ba zib ya. S̄aw nzuk dih fal Ngermbayri ké Zurusalem ba zib. Luk yo s̄ok bay law in Ngermbay ké h̄j zibri m̄buh ke s̄awnzuk a boruri ba nzuk mbew.

¹⁸ Tipele, Pɔl maŋ na si tɔw Zak. Ngernzuk vul misonri riw mbɔh hani ké ri pi. ¹⁹ Nah vah niri, mí Pɔl el ndazi bay feri ké Ngerzah hɔ ni ke lab ké haŋsekle sɔwnzuk a boruri. Ke bah bay ke nzaku nzaku gbam hɔ niri. ²⁰ Ku lah bay ye bale, ku dim Ngerzah. Mí ku el lu mberem zɔŋ ni bahri : « Yɔn wah, mú ko dɔba yɔn wah zibri ba ngj-u mí kan law tul Ngermbay, mí riw woyri ku rɔh sɔw ké tul bolkusol ké Ngerzah hɔ Moyiz vbeh. ²¹ Ku lah ke nzak nzukri bahri se, mu yo sɔk zibri ké kab sakra sɔwnzuk a boruri bá kuŋ ndɔw ya, kú poŋ fe labna zih wahri, kú dih fal bolkusol Moyiz mba. ²² Ku lám bahri, mu gi-gi. Nah lám ani bá le ? ²³ Mú lab fe ké nah bay sɔk mu-ay : Nzukri niŋ yo ri-ay. Ku zɔŋ law rihna ngɔh wahbay-saŋ mun woyri hɔ Ngerzah, mí nam-saŋ mun woyri ra ɔh da. ²⁴ Mú fɔh niri si pol nzuk fe puhna Ngerzahri. Í lab fe labna mah si vul kani Ngerzah dara mú-u si ke fe puhna bay tul woyri. Kaŋ le ku mah sɔh tul woyri †. Dale zibri gbam bay tu bahri, sɔhbay kú-u lah ké tul wo ra ba kuŋbay le, mu yo tul bolkusol Moyiz gaŋ. ²⁵ Mí sɔwnzuk a boruri ké kan law tul Ngermbay ra, ku zɔŋ mbete †† ké nah vbeh lewsɔ sɔk niri bolkusol wah : Kú díh ke fe sɔna kú-u puh hɔ záhri dí-díh, kú sɔ sem ya, hay a ɔy kú-u vbeh ya ra kú lak ya, kú lab nunpuki ya pi. »

²⁶ Tipele-u bale, Pɔl fɔh nzukri ké niŋ ra. Ke si zɔŋ niri lab fe labna-lek mun woyri bay rih gel yona zibri ké bil ila vul kani. Mí ku si ri. A ye, ke sɔk nzuk fe puhna nam ké-e bay gi ke fe puhna bay ɔh wahbay ké nzukuri hah keni mun woyri.

Zibri mgba Pɔl ké vul kani Ngerzah

²⁷ Bil namri toŋndɔk say ké Pɔl wahbay hɔ fe puhna bá ɔh ra, zibri ké ur ke tusiba Azi si Zurusalem, ku ko ni ké gel yona zibri ké bil ila vul kani Ngerzah, mí ku zukru kerbay zib a boruri gbam hɔ law woyri fɔh, mí ku mgba ni. ²⁸ Ku vbɔ nzak belej belej bahri : « Nzuk Izarayelri wo, í gi so na. Gunwɔro-ay hɔrma ke gelri gbam. Ke yo sɔk nzukri riw bahri, bolkusol Moyiz ke sɔw wah Izarayelri ke vul kani-ay ba fe a garu dara mí ke fɔh sɔwnzuk a boruri gi rih bil ila gel yona zibri-ay beb keni vul Ngerzah-ay. »

²⁹ Ku bah kaŋ bayu ké ku ko Torofin ‡ nzuk Efeze bil kɔw puh ke Pɔl, mí ku ker bahri, Pɔl hɔ ni ke rih bil ila gel yona zibri ké vul kani Ngerzah ra pi. ³⁰ Bayu yɔ kɔw puh riw. Nzukri duk yir ke gelri boɔ boɔ gi mbɔh hani mer mer. Ku mgba Pɔl kɔkɔ ni kpola kpola si keni kala ila vul kani Ngerzah. Ku tuh nzakful-si bil ila vul kani Ngerzah lib lib. ³¹ Ku yih bay i Pɔl, mí kerbay nzuk Zurusalemri ké zukru-aw kɔh tɔw ngernzuk kumandah soze Rɔmri. ³² Ke fɔh kumandahri ke soze woyri ba gah-u duk keni si tɔw dɔba nzukri ké mbah tul hani mer mer ra. Ku ko ngernzuk sozeri ke soze woyri bale, ku poŋ vbɔ Pɔl. ³³ Ngernzuk kumandah ra loh si tɔw Pɔl, mí ke mgba ni. Ke hɔ ku ngɔh ndɔk ye ke sal lari sedɛ. Ke el vbi bahri, nzuku-ay ba ge le ? A fe mí ke lab le ? ³⁴ Ké sakra dabari-aw, a ge ge le, bah bay ye boɔ boɔ. Ku zukru bay maŋ. Ngernzuk kumandah zɔŋ ful tu sɔwbayu ya bay tul suhbay woyri ra, ke hɔ ku si ke Pɔl ma gel kabna sozeri. ³⁵⁻³⁶ Dɔba nzukri dih fal woyri wuh wuh. Ku vbɔ nzak bahri, i ni i. Ku kɔh polkɔkɔ gel kabna sozeri bay hil ma ma ri bale, sozeri mbi ni suk bay dɔba nzukri ké mgbɔr mbamba. ³⁷ Sozeri toŋ díh ya bay rih zɔŋ ni ma gel kabna woyri bale, ku der ni hɔ Pɔl yo síba, mí Pɔl vbi ngernzuk kumandah bahri : « Mi zɔŋ ful bah bay le ? »

Mí ke el vbi ni bahri : « Mu bah nzak gerek bah wa ? ³⁸ Mí le mu ta ba nzuk Ezibte a ye ké-e fɔh nzukri sɔɔ sɔɔ boh gel niŋ (4.000) si kɔ bil suy ke fe remri gbur keni puh ra ya. »

³⁹ Pɔl yih nzak ye bahri : « A bi le, mi ba zib. Ku mboŋ mi ké Tarsi ké tusiba Silisi puh ké riŋu mgbe mbamba. Mi vbi wuri ful bay bah bay hɔ nzuk biri. »

⁴⁰ Ke hɔ ni ful. Ke ɔr ndɔk hɔ nzukri bay kú lah ni. Ku ɔk nzak woyri kelek, mí ke bah bay hɔ niri ke nzak ebere bahri :

Pɔl bah nzak ye

22 « Bah biri ke yɔn biri, í te wuri suk lah bay bi ké mi báh-ay. »

²³ Ku lah bay bahna ké-e yo bah hɔ niri ke nzak mboŋna woyri bale, ku kab silili, mí Pɔl bah hɔ niri bahri : « A bi ra, mi ba zib gaŋ. Ku mboŋ mi ké Tarsi tusiba Silisi. Mi hɔh ké Zurusalemay. Gamalyel †† mí firma mi bolkusol ké Ngerzah hɔ zih wahri ke gelu gelu. Mi rɔh sɔw tul bay Ngerzah ke huhrumun bi kandɔk a woiri guri-ay pi. ⁴ Zibri ké ko Zezu ba mahful ra, mi faŋ bol woyri bay si zɔŋ niri ma koseh hul. Mi mgba wɔrori ke wɔyri mbih vul mgbal. ⁵ Ngernzuk fe puhna ke ngernzuk zibri mah lu lakna bay fe labna bi-aw. A woyri gaŋ mí ku vbeh mbete pih mi keni bay mi hɔ yɔn wah zibri ké kab Damas. Mí-i si ri, bay gelke mi zɔŋ zibri ké yo dih fal Zezu ké ri le, mí mgba niri gi keni Zurusalem bay kú kuŋ salbay kɔ tul woyri.

† Ku saŋ mun ke sɔh tul bay tul hul ya. Ku wahbay saŋ mun woyri ke law rihna hɔ Ngerzah. Í kɔ Mbete Nombres 6.1-21 bay tu bay wahbay ké Ngerzah hɔ zibri hah keni mun woyri. Sew wahbay ra, ku poŋ pimatul sa. †† Í kɔ Mbete Fe labna Tempuki 15.23-29 MBETE-u. ‡ Í kɔ Mbete Fe labna Tempuki 20.4 TOROFIN Ke ta ba gun Izarayel ya. Sɔw ye na boɔ ke sɔw Pɔl ké ba zib. †† Í kɔ Mbete Fe labna Tempuki 5.34 GAMALYEL.

⁶ Mi yo tul ful. Mi toŋ diŋ ya bay kaŋ Damas. Seh yo tul puh bale, gel teŋna t̄jh ké nunmbam kandɔk sakna mbam teh gel gberere doŋ mi gbuk. ⁷ Mi lih bu siba, mi lah kusol nzuk di mi ke riŋ mbuŋna bi bahri : “Sɔl, Sɔl ma. Bay fe mú-u faŋ bol bi yo lab mi koseh kari-ay le ?”

⁸ Mí-i vbi bahri : “Mbay, i ba ge le ?”

Ke yih nzak bi bahri : “A bi, Zezu nzuk Nasared ké mu faŋ bol bi yo lab mi koseh ra munu.”

⁹ Bɔh gahru biri ko gel teŋna ko. Mí bay ké-e yo bah ziŋ mi ra, ku lah ya. ¹⁰ Bale mi vbi ni bahri : “Gaŋ bi, a fe mí-i labu le ?”

Ke yih nzak bi bahri : “Mú ur síba. Mú si Damas.” Ku bay sɔk mi feri gbam ké yo geŋ mi bay mí lab. ¹¹ Gel teŋna ra raŋ nun bi, mí bɔh gahru biri ba, mgba ndɔk bi, ku maŋ mi si kaŋ Damas.

¹² Zíb a hani yo ri. Riŋ ye ba Ananiya. Ke yo dim Ngerzah, ke yo tul bolkusol Ngerzah ba suki. Zíbri gbam ké kab Damas lu lakna bay ye lu. ¹³ Mí ke gi yo bel bi, ke bah h̄j mi bahri : “Ȳjn bi Sɔl, nun wo bá mgbur.”

Sa gelaw mí, nun bi mgbur. Mi ko gel. ¹⁴⁻¹⁵ Ananiya el bah h̄j mi bahri se, Ngerzah zih wahri lu mi, a bi Sɔl, lewsa bay mí tu kerbay ye, bay mí ko Ngermbay Nzuk Lawpuki bay mí lah nzak ye. Bay fe le mi ná ba nzuk-bah tehbay feri ké mi ko ke bayri ké mi lah gbam ké pol nzukri riw. ¹⁶ Ananiya el bah h̄j mi bahri : “Mí aŋay ba, a fe mú-u geŋ báy le ? Ur síba, mú t̄jh mbih batem ke riŋ Ngermbay bahri, Zezu ba Ngermbay wo. Mú h̄j ni ké lu salbay ké tul wo.”

¹⁷ Falu, mi el gi Zurusalem. Mi yo goŋ Ngerzah bil ila vul kani, mí Tempuki rih tul bi h̄j mi, mi ko fe saŋ. ¹⁸ Mi ko Ngermbay. Ke bah bay h̄j mi kandɔkay : “Sɔl, mú tɔr ba gah-u ké Zurusalemay, mú geŋ ya bay fe le, nzuk puh-uri ta ya lakna bay bi ké mu lu ra ya.”

¹⁹ Mi yih nzak ye bahri : “Gaŋ bi, nzuk puh-ayri tu te-teh. A bi ra, mi si vul mison̄ zibri bod bod. Mi vb̄a nzuk a ayri ké kan law sa tul wo, mi mgba niri kara si mbih vul mgbal pi. ²⁰ Nam ké ku i Eten nzuk-bah tehbay wo ra, mi yo gelu pi. Hul Eten rih law bi. Nzukri ké vbuk ni ke kasaw i ni, mi kɔr mah gar woyri.”

²¹ Ngermbay el bah h̄j mi ra báy bahri se : “Mú si bay fe le, mi p̄ih mu ba diŋ-u ma t̄aw saŋnzuk a boruri.” »

²² Pɔl bah bay saŋnzuk a boruri dale, zibri vb̄a nzak gbaw bahri : « Sam nzuk a kandɔkaw mah kab tukala ya. Bá i ni i. »

²³⁻²⁴ Ngernzuk kumandah ko ku yo vb̄a nzak gbaw gbaw, ku vbuk mah gar woyri, ku ɔr kasal, mí ke h̄j sozeri rih ziŋ Pɔl ma gel kabna woyri. Ke sɔk kú vb̄a ni ke ndehdoŋ fakla saŋwbay vb̄a nzak nzukri ké tul ye-aw. ²⁵ Ku ŋgaŋ ni kparaŋ kparaŋ bay vb̄a ni, mí Pɔl bah h̄j kumandah ké yo gelu-aw bahri : « Gun puh lakna Rɔm a ay kú-kú kuŋ salbay tul ye ya báy ra wa, bolkusol Rɔmri h̄j ful vb̄a ni mgbum le ? »

²⁶ Ke lah bayaw kaŋ bale, ke si t̄aw ŋgernzuk woyri. Ke vbi ni bahri : « Ngernzuk, i tu fe ké i yih labu-ay gaŋ le ? Nzukaw ba gun puh lakna Rɔm. » ²⁷ Ngernzuk kumandah ra lah bayu kaŋ bale, ke si t̄aw Pɔl. Ke vbi ni bahri se : « Mú sɔk mi, mu ba gun puh lakna Rɔm ley ? »

Pɔl yih nzak ye bahri : « Ketina, mi ba gun Rɔm gaŋ. »

²⁸ Bale ŋgernzuk ra sɔk ni bahri : « A bi ra, mi puh lari ba ŋgi-u dara mí-i t̄jh ba gun tusiba Rɔm. »

Mí Pɔl yih nzak ye bahri : « A bi le, ku mbuŋ mi ba gun tusiba Rɔm gaŋ. »

²⁹ Bale sozeri ké lek mun woyri bay vb̄a ni ra el ke mun ma fal fal ké t̄aw ye. Ngernzuk kumandah tu bahri, Pɔl ba gun tusiba Rɔm ké-e h̄j ku ŋgaŋ ni-aw bale, h̄kme lab ni.

Pɔl ké haŋsekle ŋgernzuk zibri

³⁰ Ngernzuk kumandah yih bay tu tehbay gohna ké zibri goh Pɔl. Tipele, ke di ŋgernzuk fe puhna ke nzuk-kun salbayri gbam gi mbuŋ hani. Ke h̄j sozeri sel Pɔl maŋ ni der gi yo pol woyri.

23 Pɔl ko gel ma nun ŋgernzuk-kun salbayri ra, ke bahri : « Bah biri ke ȳjn biri, mi h̄k Ngerzah dan reh ful kp̄uru kaŋ guri-ay. Bay mbew lu law bi ya. »

² Ananiya ŋgernzuk fe puhna Ngerzah sɔk nzukri ké yo bel Pɔl, kú vb̄a nzak ye. ³ Ku vb̄a ni dale, Pɔl bah h̄j Ananiya bahri : « Nzuk foh. A wo mí Ngerzah bay vb̄a mu. Mu kab gel kabna nzuk-kun salbay, mu mbi bolkusol mbete Ngerzah bay kuŋ salbay tul bi wa, ani mú-u to bolkusolu ma fal, mu bahri, ku vb̄a mi ley ? »

⁴ Nzukri ké yo bel ye bahri : « Ngernzuk fe puhna Ngerzah mí mu ko gel gbak gbak ma nun ye-aw le ? »

⁵ Mí Pɔl yih nzak woyri bahri : « Ȳjn biri, mi tu ra ni ba ŋgernzuk fe puhna le, mi ta far ni ya. Bay fe le, mbete Ngerzah sɔk bahri, í mgba nazi k̄y tul ŋgernzuk woiri ya †. »

⁶ Pɔl tu bahri, ké sakra ŋgernzuk zibri-aw, nzuk a haniri ba sadusiri. A boruri ba, ba fariziri, mí ke bah bay ba mgbe-u h̄j niri bahri : « Ȳjn biri, a bi ra, mi ba *farizi*, mi ba gun fariziri gaŋ. Bayu ké mi baŋ law bi te tul t̄jhna záhri ke paŋmun a foyu, mí ku mgba mi-ay. »

† Bayu na bil Mbeta Exode 22.27.

⁷ Ke bah kaŋ bale, baw fahbay ur gal gal ké sakra fariziri ke sadusiri, mí ku kehr hani gel sede. ⁸ Sadusiri ra yo bahri, nzukri ta t̄jh ke p̄ymun a foyu ya. Ku bahri, záhri ta-a, tem nzak pihhari kara ta-a pi. Mí fariziri ba, bahri, feri-aw gbam yo ri. ⁹ Fahbayu seh ma pol pol ke ngere ngere, mí nzuk-sók mbete bolkusol Ngerzah a haniri ké ba fariziri ur. Ku bah bay ke w̄ro w̄ro bahri : « Nah ko fe suya-u a hani mbew ké t̄aw gun w̄ro-ay ya. Ko ya le, tem nzak pihna mini záh mí bah bay h̄j ni-ay. »

¹⁰ Fahbayaw nger mbamba, nzukri ur doŋ ni, mí h̄kme lab ngernzuk kumandah bay r̄k̄k̄ ku goh P̄l mbedek mbedek, mí ke s̄k sozeri rih sakra nzukri. Ku ten P̄l ké nd̄k woyri, ku el z̄iŋ ni ma gel kabna sozeri.

¹¹ Suŋaw, Ngermbay, Gaŋ tul feri riw t̄jh nun P̄l. Ke s̄k ni bahri : « P̄l, mú s̄h law. Tehbay bi ké mu bah ké Zurusalemay, mah bay mú si bah ké R̄m, puh kabna mbay kaŋ pi. »

Lekbay i P̄l ke sina ye ma R̄m

¹² Zib a haniri m̄b̄h ke tipele-u, ku lek bay. Ku hah mun woyri gbađ gbađ bahri, ku ta s̄y fe ya, ku ta nzo fe ya kp̄uru mah nam ké ku í P̄l. ¹³ Nzukri ké m̄b̄h nzak mbew bay i ni-aw, tul woyri kal bon niŋ kal. ¹⁴ Ku si t̄aw ngernzuk fe puhhari ke ngernzuk zib a haniri. Ku s̄k niri bahri : « A wah, nah hah mun wah gbađ gbađ bahri, nzak wah ta za fe a hani ya kp̄uru mah nam ké nah í P̄l. ¹⁵ Kaŋ dale í pih si t̄aw ngernzuk kumandah ke riŋ ngernzuk-kuŋ salbayri bahri, kú ten P̄l gi h̄j wuri bay í fakla s̄awbay ye báy. A wah, nah lek mun wah bay i ni dan ké k̄h t̄aw woiri. »

¹⁶ Gun nah P̄l lah bay ndaw kú-u h̄l bay tul nah ye bale, ke si gel kabna sozeri, mí ke si s̄k P̄l bay ra. ¹⁷ P̄l dí kumandah gi. Ke bah h̄j ni bahri : « Kumandah, í maŋ wuri gun seke-ay si t̄aw ngernzuk woiri. Ke yo ke bay, bay s̄k ni. »

¹⁸ Mí kumandah ra maŋ ni si t̄aw ngernzuk woyri. Ke bahri : « Mbay, P̄l ké ba mgbal ra, dí mi. Ke s̄k mi, mí maŋ gunay gi keni t̄aw woiri. Ke yo ke bay, bay bah h̄j wuri. »

¹⁹ Ngernzuk kumandah mgbal nd̄k gun ra, ku loh t̄b̄ ké t̄aw nzukri, mí ke vbi ni bahri : « Bay fe mú-u yih s̄k mi le ? »

²⁰ Ke yih nzak ye bahri se : « Bah bi zibri lek bay gi vbi wuri bay í ten P̄l pele h̄j ngernzuk-kuŋ salbay woyri bahri, ku yih lah tehbay ye ra báy. ²¹ Mí í ȳa wuri bay woyri ya. Ku h̄l ndaw geŋ ni bay i ni. Ku kal bon niŋ kal. Ku hah mun woyri gbađ gbađ bahri, ku ta s̄y fe ya, ku ta nzo fe ya kp̄uru mah nam ké ku í ni. Ku lek mun woyri da. Ku geŋ bay lah nzak woiri wara. »

²² Ngernzuk kumandah ra bak ni bahri, ko-ko ké s̄k nzuk a boru bay ké-e ten s̄k ni-ay. Mí ke poŋ ni t̄r.

²³ Dale ke dí kumandahri sede. Ke s̄k niri, « Í m̄b̄h sozeri s̄d̄ s̄d̄ sede, soze-kab tul deŋeri ba bon toŋnd̄k say, soze-mgba nzawri ba s̄d̄ s̄d̄ sede d̄b̄ tul woyri pi. Kú yo tul b̄k woyri bay t̄r si Sezareh ke s̄awseh toŋnd̄k mbew suŋ dan s̄k bayu h̄j zibri. »

²⁴ Ke el s̄k niri, kú mgbal deŋe bay h̄j P̄l bá kab ri. Kú si z̄iŋ ni ba suki h̄j guvener Filiksi. ²⁵ Mí ke vbeh mbete kand̄kay :

²⁶ Soko guvener Filiksi, nzuk a luki. A bi Kolod̄ Lisiya, mi vah wuri. ²⁷ Gunw̄ro-ay, mi pih ni h̄j wuri. Zibri mgbal ni. Ku yih bay i ni. Mi lah, ke ba nzuk R̄m bale, mi si ke sozeri rih haŋsekle woyri, mí-i ȳa ni ké nd̄k woyri. ²⁸ Mi yih tu s̄awbay gohna kú-u goh ni, mí-i der si t̄aw ngernzuk-kuŋ salbay woyri z̄iŋ ni. ²⁹ Bay a hani ké mah i ni mini mgbal ni kara, ta-a. Mi z̄iŋ ba fahbay tul bolkusol woyri kaŋto. ³⁰ Mí-i el lah bahri, zibri lek bay i ni. S̄awu mí-i takra pih ni ma t̄aw woiri. Mi s̄k nzukri ké goh ni ra, kú si sek ni ma t̄aw woiri.

Bay bi ch da.

³¹ Kand̄kaw mí sozeri lah bolkusol ngernzuk woyri. Ku maŋ P̄l ke suŋaw gaŋ si k̄h Antipatiri †. ³² Tipele-u, sozeri ké si ke b̄k el ma gel kabna woyri ké Zurusalem. Soze-si ke deŋeri ba, si z̄iŋ ni ma pol. ³³ Ku k̄h Sezareh, ku h̄j guvener mbete ra, mí ku poŋ P̄l ndoh nd̄k ye. ³⁴ Ke k̄j mbete ra, ke el vbi P̄l, s̄aw puh ye. Mí P̄l s̄k ni, ke ba nzuk tusiba Silisi. ³⁵ Bale ke bahri : « Nzuk-sek muri bá k̄h dara, mí fakla bay wo báy. »

Ke el s̄k soze yeri bá k̄r P̄l ké bil kerpuh ké Mbay *Erod̄* a titilu mboh.

P̄l lu lakna bay ye h̄j guvener Filiksi ké Sezareh

24 Bol falu lab nam ndibi bale, Ananiya ngernzuk fe puhna Ngerzah ke ngernzuk puh a haniri, ku der si Sezareh ké gel-kuŋ salbay R̄mri. Ku maŋ nzuk-yih tul woyri a hani, riŋ ye ba Tertili. Ku si sek P̄l ké t̄aw guvener. ²³ Ke dí P̄l gi, mí Tertili mbi bay goh ni keni kand̄kay : « Guvener Filiksi nzuk a luki, bay tumb̄l riŋ dí-na woiri, mí nah kab deŋ ba suki, bay tumb̄l ruŋa woiri ba, mí i lek keni tusiba wah zibri t̄jh suk. A wah ké gel-

† *Salful ur ke Zurusalem si ANTIPATIRI mah hani ke salful bon ndibi falu toŋnd̄k say.*

lak mbay woiri gbam, nah yā fe labna woiri ke law mbew. Nah pir wuri pir. ⁴ Mí mi mah ngj bay ké pol woiri ya. Bay tumbɔl lawsuki woiri ra, í lah mi ge. ⁵ Gunwɔro-ay, ke su ya mbamba. Ke laŋ puh laŋ. Mí ke yo gbur zibri gbam ké tusibari ké Rɔmri lak mbay tul woyri, ke ba ngernzuk pihna nzukawri-aw ké dih fal nzuk Nasared ra pi, ⁶ dara mí ke yih bay beb vul kani Ngerzah ke fe ɾam pi †, mí nah mgba ni. ⁷ †† I vbi ni ba teh-u le, i tú bayu ke mun woiri gaŋ, bayri ké nah bah si tul ye ba ketina. »

⁹ Mí zibri kɔ fal Tertili bahri, bayawri gbam yo gelu.

¹⁰ Guvener ndoh ndɔk hɔ Pɔl hɔ ni ful bah bay. Pɔl bah bay ye bahri : « Mi tu-tu, lab mbihmbam ngj-ngj mí i yo kuŋ salbay ké tul wah zibri. Sɔwu mí-i yo ke law rihna bah bay bi ké pol woiri. ¹¹ Lab nam boh falu sede guri-ay ké mi hil si Zurusalem bay dim Ngerzah ké vul kani. I fakla bayu le, i tú ba ketina. ¹² Ké bil vul kani, bil vul misoŋ wah zibri mini bil kɔw puh kara nzuk a hani ké ko mi gel-fah bay ke nzuk mini gel-fah nzukri kɔ fal bi ta-a. ¹³ Nzuk mbew ké sakra woyri-ay ké mah sɔk tehbay gohna gbur nzukri-aw, ta-a.

¹⁴ Bay nzukri ké ko Ngermbay Zezu ba mahful kú-u dí niri ba nzuk Nasared ra, bayu ba ketina. Mi yo dim Ngerzah wah. Mi lah bolkusol ye ké na bil mbete vbehna Moyiz ke bil mbete vbehna gun nzak pihna ye a lewsari gbam. ¹⁵ Mi baŋ law geŋ nam ké Ngerzah bay ten nzukri ke puh záh ‡. A woyri, nzuk-goh miri gaŋ kara, ku baŋ law geŋ namu kaŋ pi. Ke tén nzukri ké salbay hul mgba tul woyri ke puh záh, ke tén nzukri ké bay mgba tul woyri ya ke puh záh pi. ¹⁶ Bay law rihna geŋ nam Ngerzah ra, mí-i ta mun bi dík, bay ɔkɔ mí zɔr law Ngerzah mini law nzukri. Law bi teh ké pol Ngerzah, ké pol nzukri kara pi.

¹⁷ Bol fal hɔrma puh a kalari lab mbihmbam mah fe, mi el gi Zurusalem. Mi si ke fe hɔna nzuk-dih fal Ngermbayri ké puh a kalari pih bay hɔ nzuk bi zibri ††. Mi si ke fe puhna †† bay hɔ Ngerzah pi. ¹⁸⁻¹⁹ Mi lek mun bay rih gel yona zibri ké bil ila vul kani ra, zib a haniri ké tusiba Azi gi ziŋ mi ké bil ila vul kani, daba nzukri mbɔh ziŋ mi ya. Suhbay kara ta-a pi. Mí sekna yo ra ri le, mah bay zibri ké tusiba Azi ra bá gi gel-kuŋ salbayay, kú sek mi. ²⁰ Ta-a le, a woyri ngernzuk-kuŋ salbay zibri-ay ra, kú sɔk wuri bolkusol fe mí-i beb ke seh kú-u mgba mí yo gel-kuŋ salbay woyri-aw. ²¹ Sa ba bay mbew ké mi bah beleŋ ké pol woyri bahri, law bi te tul tɔhna nzukri ke puh záh, mí-i i yo gel kuŋ salbay guri-ay wa. »

²² Filiksi tu bay nzukri ké ko Ngermbay Zezu ba mahful tu-tu, mí ke sɔkɔ bay woyri ma nam a boru. Ke bahri : « Seh ké Lisiya ngernzuk kumandah gi le, mi kúŋ salbay woiri báy. »

²³ Ke sɔk kumandah bá kɔr Pɔl ba suki, kú zɔkɔ ni ya, kú poŋ nzuk-dih fal Ngermbayri bá so ni pi. ²⁴ Lab nam ndj bale, Filiksi ke wɔy ye Dursil ké ba zib gi. Ke dí Pɔl, mí ku lah bay kanlaw tul Ngermbay Zezu ké tɔw ye. ²⁵ Pɔl bah bay ba teh-u hɔ niri. Ke sɔk bay fe puhna ké Ngerzah puh hɔ salbay hul lu ké tul nzukri, ke sɔk bay mgbá mun, ke sɔk bay kúŋ salbay a luki ké yo gina pi bale, hɔkme lab Filiksi. Ke bah hɔ ni bahri : « Aŋay le, mah da. Mú si wara. Mi ziŋ sɔwseh le, mi dí mu báy. »

²⁶ Ke ker bahri, ke ziŋ lari ké tɔw Pɔl. Sɔwu mí ke dí ni kpatara gi lu mberem ziŋ ni. ²⁷ Mbihmbam sede kal bale, Poroki Fisti soh gel guvener Filiksi, mí Filiksi yih bay hɔ law zibri bá rih tul ye ra bale, ke ngah Pɔl poŋ ni bil mg-bal dara Fisti mbi pihna báy.

Pɔl te-teh bay Ngermbay hɔ guvener Fisti †††

25 Bol fal kɔhna guvener Fisti ké Sezareh lab nam say, ke tɔh hil si Zurusalem bay ko nzuk yeri. ²⁻³ Bale ngernzuk fe puhnari ke ngernzuk zibri si tɔw ye, mí ku sek Pɔl. Ku goŋ ni ke kɔkɔya bahri, ke el si puh le, ké pih Pɔl gi Zurusalem hɔ kú kuŋ salbay kɔ tul ye. Mí ké haŋsekle woyri ba, ku lek bay mɔh mahful bay i Pɔl dan kɔh gel-kuŋ salbay. ⁴ Ke yih nzak woyri bahri, Pɔl ra, ku yo kɔr ni ké Sezareh. A ye kara, zah le, ke él ma ma ri. ⁵ Ke bahri se : « Ngernzuk woiri a haniri bá der ziŋ mi si Sezareh. Fe a suya-u ké-e lab yo ri le, í sek ni ké ri. »

⁶ Fisti na nam toŋndɔk sede ya le, nam boh ziŋ niri ké Zurusalem. Elna ye ma Sezareh ra, ku baŋ ni. Tipele-u mí ku si kab gel kuŋ salbay. Ke hɔ ku ten Pɔl gi. ⁷ Pɔl kɔh, mí zibri ké ur ke Zurusalem gi doŋ ni. Ku goh ni ke bayri boɔ boɔ ké nger mbamba. Mí bay woyri-aw ba kuŋbay. Goso lu lakna bayu mba niri. ⁸ Mí Pɔl lu lakna bay ye bahri : « Mi beb bolkusol Ngerzah ké zibri yo tulu ya. Mi beb vul kani Ngerzah ke fe ɾam ya, mi beb bolkusol tusiba Rɔmri kara ya pi. »

⁹ Bale Fisti vbi Pɔl bahri : « Náh si Zurusalem, mí kuŋ salbay gohna-ay ké ri le ? »

Ke bah kaŋ bay hɔ law zibri bá rih ké tul ye.

† Í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 21.29 FE ɾAM. †† Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzahri bahri, gel kɔna-ay ta bil mbete Ngerzah ya. Í ko bil mbete TOB, Annoté, Louis Segonde vbeh gel kɔna-ay ya pi. ‡ Bay tu bay tɔhna TEN NZUKRI KE PUH ZÁH ké bay labu le, í kɔ Mbeta Záh 3.17; 5.28, Mbeta Ten sɔwɔy 20.12-15 †† Bay tu bay FE HɔNA NZUK-DIH FAL NGERMBAYRI KÉ PUH A KALARI PIH, í kɔ Mbeta Rɔmri 15.25,26, Mbeta 2 Kɔrenteri 8—9 ††† Bay tu bay FE PUHNA-ay, í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 18.18; 21.23-26 ††† Bay tu bay nzak pihna-teh tehbay Ngermbay ké-e pih keni Pɔl par par ra, í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 9.15,16; 23.11

¹⁰ Pɔl el ke bay bahri se : « Gel-kun salbay ngomna sezar mí-i yo ri-ay. Mah bay í kun salbay tul bi ké gelay. Zíbri ra, mi lab suya mbew zih niri ya. A woiri gan kara, i tu te-teh. ¹¹ Mi lab ra fe suya a hani ké mah hul le, mi yam mun bi ya, mi pon mun bi hij hul gan. Mí kandak ké sekna woyri-ay ba kunbay, nzuk mbew ké mah bay ban mi ndoh ndak woyri ta-a. Bayay bá si ma tazw sezar. »

¹² Bale Fisti lek bay ke nzuk hew niri, mí ke yih nzak Pɔl bahri : « Mu yih bay si tazw sezar le, mu si-u gan. »

Pɔl te-teh bay Ngermbay hij mbay Erof Agripa a sede-u ke manah ye Bernik

¹³ Bol falu, lab nam ndj mí Agripa mbay zibri ke manah ye Bernik gi Sezarah vah Fisti. ¹⁴ Ku kab nam mah fe bale, guvener Fisti sok mbay Agripa ra bay Pɔl. Ke bahri : « Mgbal a hani yo ri ke sew lak mbay guvener Filiksi sa. ¹⁵ Seh ké mi si Zurusalem ra, ngernzuk fe puhari ke ngernzuk puhri sek ni. Ku yih bay mí kun salbay ba ngeru kan tul ye. ¹⁶ Mi yih nzak woyri bahri, bolkusol Romri sok bahri, nzuk ké ku goh ni, kú mbyh ke nzukri ké goh ni bay lah lakna bay woyri dara mí mahful-pon ni ndoh ndak sozeri yo ri báy. ¹⁷ Kandakaw, ku gi zih mi. Nah kah. Mi gan ya. Tipele-u gan mí nah si gel-kun salbay. Mi hij ku ten gunworo ra gi. ¹⁸ Mi ker bahri, nzukri ké goh ni bay ten bay a ngeru, mí ku bah gan ya. ¹⁹ Sa ba fahbay kanto mí ku fah zih ni ké tul mahful-dim zah woyri, ké tul hul nzuk a hani ké rih ye ba Zezu kan, mí Pɔl bahri se, ke kab ke nun. ²⁰ Ké mahful fakla bayu se-se, mí-i bah hij Pɔl bahri se : “Náh si Zurusalem, mí kun salbay ye-ay ké ri le ?” ²¹ Mí Pɔl yih bay hij salbay ye bá kun ké tazw mbay Rom. Kan mí-i hij ku kor ni dch dch gan nam ké mi pih ni si hij sezar. »

²² Agripa bah hij Fisti bahri : « A bi kara, mi na daka lah bay bahna nzukaw. »

Fisti yih nzak ye bahri : « I lah bay ye pele. »

²³ Tipele-u Agripa ke Bernik gi ke ngernzuk kumandahri, nzuk rih dinari ké puh-aw ke daba nzukri pi. Nzuk a haniri si pol, nzuk a boruri si fal hij gel loj dik dik. Ku rih baw vul yihna, mí Fisti hij ku ten Pɔl gi. ²⁴ Bale Fisti mgbur bay bahri : « Mbay Agripa ke nzukri riw ké mbyh hani ké gelay zih na, í ko nzukay. Daba zibri ba ngj-u gi tazw bi. Ur ke Zurusalem kah gelay, ku yo vuh hij mi kpatara bahri, nzukay mah kab tukala ke nun mba. ²⁵ Ké tazw bi le, mi zih fe a hani ké mah i ni ya. Mí kandak ké-e bahri, bay ye bá si ma tazw sezar ra, mi lek bay pih ni hij mbay Rom a luki. ²⁶ Mí-i zih bay a teh-u bay vbeh hij gan wah ya, sawu mí-i gi zih ni ké pol woiri-ay, wara le, ké pol woiri mbay Agripa ké i ba mbay zibri. Ko ya le, fal fakla bayay, mi zih bay a ketina ké mi vbéh hij mbay ra báy. ²⁷ Bay mí pih ke mgbal hij sezar dan sok tehbayri ké ku sek ni keni le, ba kak pihna. »

26 Mbay Agripa sok Pɔl bahri : « Mahful yo ri bay mu bah bay wo. »

² Mí Pɔl or ndak vah niri, ke sok bay tul ye bahri : « Pol teha yo zih mi bay mi yo pol woiri guri-ay. Mbay Agripa, bay mí bah bay gohnari ké zibri goh mi, í lah. ³ Bay fe le, a woiri i tu fe labna zibri ke saw bolkusol woyri tu-tu. Kandakaw, mi gan wuri í te suk, í lah bay bi-ay ge.

⁴ Zibri gban tu saw kabna bi ke lele bi sa tu-tu. Ku tu sih sina bi ké sakra nzuk biri pi, ké Zurusalem kara pi. ⁵ Ku tu mi lewsa gan. Mi mbi mun bi kan bil bolkusol Ngerzah ba kpuh-u kandak ké mi ba farizi gan. Ku yih le, ku lú lakna bay bi-ay. ⁶ Anay bay tul wahbay ké Ngerzah wah zih zih wahri, ké mi ban law bi te tulu zih niri, mí ku mba mi si gel kun salbay. ⁷ Saw wah gun Izarayelri ké boh falu sede-aw, nah yo dim Ngerzah suj ke seh kpatara. Ku yo gan Ngerzah bá lab wahbayu ch. Mbay, bay wahbay ra ké mi bahri, Ngerzah lab ch da, mí zibri goh mi-ay wo. ⁸ Bay fe mí a woiri nzukri i sa ko bahri, Ngerzah mah hij zahri tih ke paymun a foyu, ya le wo ?

⁹ Lewsa a bi mi ko bahri, lab ani ani gan kara, mi beb rih Zezu nzuk Nasared ke mahfulri bod bod. ¹⁰ Kan mí-i lab ké Zurusalem. Mi mba gun Ngerzahri ba ngj-u ky vul mgbal ke bolkusol ké ngernzuk fe puhari hij mi. Ngernzuk fe puhari kun salbay hul ky tul woyri kara mi yo fal ngan ngernzukri-aw pi. ¹¹ Mi si ke vul misonj vul misonj. Mi vbay nzuk-dih fal Ngermbayri ke ngerna ngerna. Mi yih bay kú may bay tul rih Ngermbay woyri-aw. Law bi fah mi tuh tuh. Mi dih fal woyri si kah puh a boruri pi.

¹² Kan mí nam a hani mbew, mi yo si ma Damas ke bolkusol ké ngernzuk fe puhari hij mi bay mba nzukri ké kan law tul Zezu ba Ngermbay woyri. ¹³ Mbay, seh yo tul puh. Mi yo tul mahful ke boh gahru biri kab báy, mí gel teha ké kal gel teha seh ka-kal ra, ur ke nunbam teh gel gberere gi don na gbuk. ¹⁴ A wah riw nah lih gbay ky siba dale, mi lah kusol nzuk bah bay ke nzak mbutna bi ebere bahri : “Sɔl, Sɔl ma, bay fe mú-u fan bol bi yo lab mi koseh kari-ay le ? Mu kpuh tul kandak fe hɔlna ké lab tul kpuhna ke bahgan ye.”

¹⁵ Bale mi vbi ni bahri : “Mbay, i ba ge le ?”

Gan tul feri riw yih nzak bi bahri : “A bi mi ba Zezu ké mu fan bol bi yo lab mi koseh-ay. ¹⁶ Wara le mú ur siba, mú yo tul kak wo bayu ké mi lu mu ba gun-lab pihna bi. Sawu mí-i tih nun wo. Mu bay sok nzukri bay kona ké mu ko mi guri-ay ke bay fe konari ké mi bay hij mu, mu ko-u pi. ¹⁷⁻¹⁸ Mi ya mu ké ndak gun Izarayelri, mi ya mu ké ndak sawnzuk a boruri pi. Mi yo pih mu ma tazw sawnzuk a boruri bay hij nun woyri bá mgbur, bay kú tih ke

bil tirima gi rih bil gel tehna, bay kú t̄jh ke nd̄ok mbay záh tukala el gi t̄aw Ngerzah. Salbay hul bay lu ké tul nzukri ké nḡah sal in z̄ij mi. Ku z̄ij gel kabna ké sakra nzukri ké Ngerzah lu niri ba s̄aw ye.”

¹⁹ Kañ mí mbay Agripa, mi deh dina Ngermbay ya. ²⁰ Mi yo tul bolkusol ye gañ. Mi ka-kah bay lak mbay Ngerzah ké tusibari gbam ké zibri kab ri titilu ke Damas si k̄ah Zurusalem. Mi ka-kah h̄j s̄awnzuk a boruri bahri, kú mbi law woyri ké tul z̄ahri ma fal, kú el gi t̄aw Ngerzah. Fe labna woyri bá mah hani ke kan law woyri tul Ngermbay. ²¹ Bay sere tul s̄awnzuk a boruri, mí zibri mgba mi bil ila vul kani Ngerzah. Ku yih i mi. ²² Ngerzah kor mi kp̄uru k̄ah guri-ay h̄j mi yo tul te-teh bay ye h̄j ngereri pi, h̄j gunri pi. Mi bah bay ke tul bi ya, sa ba bay ké Moyiz ke gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari sok bay gina Ngermbay mí-i bah. ²³ Ku bah bay nazi hul ké ta Ngermbay ke bay t̄jhna ye pol dekrek ké puh z̄ah ke p̄aymun a foyu. Ke ká-kah bay gel tehna ké yo teh s̄aw wah zibri mah ke s̄awnzuk a boruri kara pi. »

²⁴ P̄ol yo bah bay ye kañ báy bale, Fisti bah bay ba mgbe-u bahri : « P̄ol, eh mí duk mu. Fe tuna wo a nḡj-u-aw s̄ob mu t̄jh k̄ok da ! »

²⁵ P̄ol yih nzak ye bahri : « Fisti nzuk a luki, mi ba k̄ok ya. Mi yo bah bay a ketina ké yo ke fulu. ²⁶ Mbay Agripa tu s̄awbayri ké mi yo bah-ay te-teh. Mi tu bahri, fe mbew ké m̄uh ni m̄uh ta-a, bayu ké fe-u lab ké duh gel ya.

²⁷ Mbay Agripa, i ȳa bay gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari sok ra, kañ ya le ? Mi tu bahri, i ȳa-ȳa. »

²⁸ Agripa yih nzak P̄ol bahri : « Zah le, mu ráh mi t̄jh ba keretiye. »

²⁹ Mí P̄ol bahri : « Zah mini doru-u bay dí-dih kara, mi goñ Ngerzah bay ké s̄ob wuri eñ mi dan sal lari-nḡah mgbalay, a woiri kañto ya, mí nzukri gbam ké yo lah mi guri-ay pi. »

³⁰ Bale mbay Agripa ke guvener Fisti, Bernik ke nzukri ké kab z̄ij niri, gbam ku ur t̄or. ³¹ Ku si ba dih-u t̄ob, mí ku bah bay ké hañsekle woyri bahri, gun w̄oro-ay lab fe a hani mbew ké mah i ni ya, mah mgba ni kan vul mgbal ya pi. ³² Kand̄okaw mí Agripa bah h̄j Fisti bahri : « Nzukaw bá dí riñ mbay R̄om a luki ya le, nah mah ten ni. »

Sina P̄ol ma R̄om ké tul mahmbih

27 Kand̄ok kú-u lek bay h̄j nah si R̄om ké tusiba Itali ke kumbon, ku poñ P̄ol ke mgbal a boruri k̄y nd̄ok kumandah a hani ke soze yeri. Riñ kumandah ra ba Zul. A ye ke soze yeri, ku ba soze mbay a luki. ² Nah hil kumbon ké ur ke Adaramiti bay k̄ah Sidon̄. Kumbon ra gab ké bil mahmbih ba dih-u t̄ob ke bel sew. Ku dah kumbon puh ke puh ké tusiba Azi. T̄orna wah-aw, Arisitar nzuk Tesaloni ké tusiba Maseduwan si z̄ij na pi. ³ Tipele-u, nah k̄ah Sidon̄. Ȳah P̄olri yo ri. Law Zul rih ni ké tul P̄ol, mí ke h̄j ni ful si t̄aw woyri. Ku mgba ni ba suki. ⁴ Ké gelaw, nah ur. Nah gab ke bel tusiba Siper bayu ké kuna nzoh nun wah ke nḡere. ⁵ Nah kal bil mahmbih bel tusiba Silisi ke Pamfili, mí nah k̄ah Mira ké tusiba Lisi. ⁶ Ké gelaw, kumandah z̄ij kumbon ké ur ke Aleksandere yo si ma Itali. Mí ke f̄ah na k̄y bilu. ⁷ Nah si d̄aka d̄aka bay kuna ké nzoh nun wah lab namri ba nḡj-u. Nah kah rohna dara mí nah k̄ah Kinidi. Kuna ké nzoh nun wah ra, nah si ba ndaru ya, nah r̄ah t̄jh bel Salmoneh ké tusiba Kered̄. ⁸ Nah si ke bel Kered̄ kp̄uru kp̄uru mí nah k̄ah gel-dah kumbon ké puh a hani ké riñu ba Gel-dahna a suki. Puh-u na dih ya ke puh a boru ké riñu ba Lase. ⁹⁻¹⁰ Nah lab nam nḡj-nḡj ké tul mahmbih. Nam sañ mbih-lu sua zibri kara, kal da. Fal namaw, mahful sí gahru ké tul mbih ta-a, bay kuna ké ku mbamba. Mí P̄ol hew niri bahri : « Nzukayri, mi ko bahri, sina wah-ay bay kpuh mbamba. Fe sukna ke kumbon mbok bay bebu. Mí ta ba feri-aw kañto ya. Le a wah kara, nah z̄ij bebna pi. »

¹¹ Mí kumandah ȳa bay nzuk-hehre kumbon ke bay nzuk kumbon poñ bay P̄ol. ¹² Gel-dah kumbon ra mah bañ kumbon kan ri ke few kuna a ȳjñ mbamba ya. Nḡjna nzukri ké bil kumbonaw lek bay t̄or si Fenik, gelke mahful yo ri bay kab ri few kuna a ȳjñ-aw. Puh-u ba gel-dah kumbon a hani ké tusiba Kered̄ ké nzaku s̄ob ma fál bel bil seh a fál nd̄ok kperu nzuku a riñ seh ke fál nd̄ok lakna nzuku a riñ seh. ¹³ Kuna ur ke bel bil seh a fál lakna ku feehl bale, ku ker bahri, lekbay woyri lab da. Ku sel kumbon, mí ku gab ke bel tusiba Kered̄. ¹⁴⁻¹⁵ Zah bale, kuna a bawu ur bivbid ké bel bil seh a fál nd̄ok kperu nzuku a fál t̄jh seh ku bivbid bivbid sok̄o kumbon ba dih-u ke tusiba. Ku dí sam kuna-u ba Urakulon̄. Nzuk-hehre kumbonri t̄ah vana h̄j nzak h̄ok kumbon bá nzoh nun kuna kp̄yy, mí ku poñ kuna sok̄o kumbon kand̄ok ké-e yih. ¹⁶ Mí nah kal ké bel tusiba a hani ké hañsekle mahmbih ké riñu ba Koda. Tusiba-aw kuñ kuna nd̄j, gun kumbon ké baw kumbon k̄okl̄ dih fal ye-aw z̄okl̄ fe. Kañ mí nah ruh mun wah ba nḡj-u, nah k̄okl̄ gun kumbon hak síba ké bel baw kumbon. ¹⁷ Mí nah nḡah ba suki. Nzuk kumbonri kahra fál diñ kumbon a bawu, ku nḡah baw kumbon ba kpuh-u kparañ kparañ k̄okl̄ bá beb. Ku lab h̄ekme si ḡr̄ ké gel sik̄kre hañsekle mbih kú-u dí ba Sirti bel tusiba Libi. Kuna yo z̄okl̄ fe pihna kumbon ké yo síba, mí ku der kan bil kumbon. Kuna yo sok̄o kumbon kañ. ¹⁸ Kuna a bawu ra toñ lañ na bañlañ bañlañ. Tipele-u, ku vbuk fe sukna a hani-uri k̄y mbih k̄okl̄ kumbon bá riñ. ¹⁹ Nam a sayu, nah vbuk fe pihna kumbon a hani-uri ke nd̄ok wah k̄y mbih. ²⁰ Nam ro-ro ké nah ko nun seh ya, nah ko gunw̄uy nunmbam ya pi. Kuna a bawu ba, toñ ku ke nḡerna h̄j kerbay ȳa mun wah a nd̄j ké toñ kara, lu yod̄.

²¹ Lab nam ro-ro nzukri ké bil kumbon sɔ fe ya, wara mí Pɔl ur yo pol woyri. Ke bahri se : « Yəh biri, titilu mi sɔk wuri bahri, náh ur wuri ké Kered ya. I yə ra wuri bay bi le, feri ké zi ke bebna a bawu-ay ta ziŋ nari ya. ²² Mí aŋay, mi yo sɔk wuri bahri se, í sɔh law woiri. Nzuk mbew ké bay ziŋ bebna ta-a. Sa ba kumbon kaŋto mí bay bebú. ²³⁻²⁴ Ngerzah bi ké mi yo dim ni pih tem nzak pihna ye gi tɔw bi ke suŋay bah hɔ mi bahri, mí lab hɛkme ya. Mi yó pol sezar bay lu lakna bay Ngermbay gaŋ. Mí ko, tumbɔl lawsuki Ngerzah, nzukri riw ké kab bil kumbon ziŋ mi-ay, ke yá niri bay bi. ²⁵ Kaŋ dale yəh biri, í sɔh law woiri. Mi kan law bi sa tul Ngerzah. Fe-u bay lab kandɔk ké-e sɔk mi. ²⁶ Mí nah bay gɔr ké bel tusiba a hani ké haŋsekle mahmbih-ay. » Pɔl bah kaŋ.

²⁷ Kuna toŋ sɔkɔ kumbon kal bil mahmbih suŋ boh falu niŋ. Riŋ mbih-u ké bil mahmbih ra ba Adiri. Haŋgel lab, mí fe na nzuk kumbonri kandɔk kú-u díh ya ke tusiba. ²⁸ Ku vbu sal-leh díhna mbih le, ku ziŋ díhna mbih ba metere bon say falu toŋndɔk say. Nah si tɔb ma pol báy, ku vbu le, ku ziŋ metere bon sedé falu toŋndɔk sedé wara. ²⁹ Ku lab hɛkme bay rɔkɔ kuna bá sɔkɔ kumbon si vbə haŋ kasaw gbəy, mí ku vbuk kura niŋ ké ba yih-u yih-u, ké na fá-fal kumbon bay tuŋ díh mbih hɔ kumbon bá dah tul mbih. Ku yo goŋ záh woyri bay hɔ tipele bá teh gah, ku kó tusiba. ³⁰ Nzuk kumbonri yih bay yahra-u. Ku sel gun kumbon ra der kan tul mbih. Ku lab mun woyri kandɔk kú-u yih bay vbuk kurari a fál pol kumbon. ³¹ Mí Pɔl bah hɔ kumandah ke soze yeri bahri : « Nzukri-aw kab bil kumbonay ya le, mahful yá mun woiri bay ta-a. »

³² Bale sozeri kuŋ sal gun kumbon ra hɔ mbih kal keni yoroŋ.

³³ Gel fəh hoh, mí Pɔl goŋ niri bay kú sɔ fe. Ke bahri : « Lab nam boh falu niŋ mí na-ay i yo tul bɔk woiri dan sɔ fe. ³⁴ Səwu mí-i goŋ wuri, í sɔ fe. I ziŋ keni ngerna yá mun woiri. Pirmatul nzuk mbew kara, ta zi ya. »

³⁵ Ke bah kaŋ bale, ke mbi peŋ, ke yih soko hɔ Ngerzah ké pol woyri gbam, ke gɔh, mí ke titil sɔ-u. ³⁶ Bale law woyri gbam voh, mí ku sɔ fe. ³⁷ Tul wah lab sɔd sɔd sedé ke bon toŋndɔk say falu tɔtɔkɔ (276) ké bil kumbonaw. ³⁸ Ku sɔ fe mah gel daka woyri, mí ku fəh naŋ farin vbuk kɔ mahmbih rɔkɔ sukna bá yih kumbon.

³⁹ Tipele teh bale, nzuk kumbonri ko tusiba, mí ku tu ba tusiba a suŋ ya. Ku yo ko gel ké bel sew bay kú tu fál a suŋ mí mah hɔ kumbon bá gɔr ké ri bale, ku ziŋ gel sikɔkre a hani-u. ⁴⁰ Mí ku sel sal kurari ké niŋaw. Ku poŋ ma bil mahmbih. Ku el sel fe-hehre kumbon kú-u ngəh. Ku ɔr gar a ah-u ké fál pol kumbon hɔ kuna sɔkɔ kumbon. Nzuk-hehre kumbon hɔ kumbon si ma gel sikɔkre ra. ⁴¹ Bale kumbon kaŋ gel a hani bil mahmbih ké mbih uh fál sedé dɔh sikɔkre gaŋ tul hani ndur, mí nzak hɔk kumbon gɔr bil sikɔkre maŋ. Mbih su gbɔksɔ gbɔksɔ ra, toŋ vbar fal kumbon.

⁴² Sozeri lek bay i mgbalri rɔkɔ ku uh mbih le, kú duk. ⁴³⁻⁴⁴ Mí kumandah yih bay yə Pɔl. Ke gboh niri lab fe kú-u lekaw. Ke hɔ nzuk a əyri ké tu uh mbih tu zo toh mbih pol. Ku uh mbih, ku kaŋ tusiba dara mí tɔr nzuk a boruri gi fal báy. Nzuk a haniri mgba palaŋse. A boruri ba, mgba kpuh kumbon ké haw. Kaŋ mí gbam wah, nah kaŋ keni tusiba ba suki.

28 Nah kaŋ tusiba ba suki dara mí nah lah riŋ tusiba ké na haŋsekle mahmbih ra ba Malta. ² Nzuk puh-uri yə na gbam ba suki. Tel voh mbamba bay mbam ké yo tona. Ku gaŋ hɔkɔ hɔ na, mí nah nuh. ³ Pɔl si fəh kpuh mah fe gi kɔ hɔkɔ bale, soy tɔh te ndɔk ye hak sa sa ri. ⁴ Nzuk puhri ko soy ké te ni hak sa sa ri bale, ku bahri : « Məybay ta-a. Gunwɔro-ay ba nzuk-i hul gaŋ. Ke yə mun ye ké bil mahmbih kara, záh-dal baa nzukri ta poŋ ni kab tukala ya. »

⁵ Pɔl kpoh soy ra wəy vbu bil hɔkɔ. A ye ba, ke lah sena a hani ya. ⁶ Ku ker bahri, ndɔk ye bay mbah-u ya le, ke líh gbəy ba hul. Ku geŋ doru-u kpɔy le, ku ko fe a hani lab ni ya pi, mí ku el bah bay a boru báy bahri, nzukay ba záh.

⁷ Kerpuh ngernzuk tusiba-aw díh ya ke gel ké nah yo ri. Riŋ ye ba Pibliyo. Ke mgba na gahru ndɔk sedé lab nam say. ⁸ Bah ye na sena mun zaŋna ke zɔke sem pi. Pɔl rih si tul bah Pibliyo goŋ Ngerzah. Ke baŋ ndɔk kan tul nzuk sena ra, mí ke gah ni. ⁹ Bol falu bale, tɔr nzuk senari ké na tusiba ké haŋsekle mahmbih-aw gi tɔw Pɔl, mí ku ziŋ mun gahna. ¹⁰⁻¹¹ Nzuk tusiba-awri dim na mbamba.

Kumbon a hani, riŋu ba Záh-hore, ur ke Aleksandere. Ku ngəh kumbonu na bel sew tusiba ké haŋsekle mahmbih ra bayu ké few sayaw mahful sí gahru tul mbih ta-a. Few say ra kal bale, nah hil kumbon ra bay tɔrna. Ku hɔ na feri ké mah so na tul ful gahru wah.

Pɔl kaŋ Rɔm ké tusiba Itali

¹² Nah tɔr si kaŋ Sirakus, mí nah kab ri nam say. ¹³ Nah ur ké ri, nah gab ke bel tusiba Sisili si kaŋ Regiyon ké tusiba Itali. Tipele, kuna bel bil seh a fál lakna titil ku-u, mí nah gab ke bel tusiba-aw nam sedé dara mí nah kaŋ gel-dah kumbon ké Puzol. ¹⁴ Nah ziŋ nzuk yɔn bil Ngermbayri ké ri. Ku goŋ na, mí nah kab ziŋ niri dimasi mbew. Kandɔkaw mí nah kaŋ keni Rɔm.

¹⁵ Nzuk yjn bil Ngermbayri ké Róm lah bay sina wah ma Róm, mí ku nzoh nun wah gi k̄ah lumu Apiyus zinj na ké ri. Nzuk a boruri k̄ah puh ké riŋu ba Vulgahrusay. Pɔl ko niri kaŋ bale, ke yih soko hj Ngerzah, ke zinj ngerna. ¹⁶ K̄ahna wah ké Róm, ku hj Pɔl na vul gahru ye bod ke soze-kɔr ni.

Pɔl sɔk baysuki Ngermbay ké Róm

¹⁷ Nam say bale, Pɔl di ngernzuk zibri ké kab Róm. Ku mbuh hani, mí ke bah hj niri bahri : « Yjn biri, mi lab fe a hani zinj yjn wahri ya, mi beb saw fe labna zih wahri ya pi, mí ku mgba mi ké Zurusalem. Ku baŋ mi ndoh ndɔk Rómri. ¹⁸ Bol falu, ku fakla bay bi, mí bay a hani ké mah i mi ta-a. Ku yih poŋ mi. ¹⁹ Mí zibri sa-a. Sawu mí fe zɔklɔ-u sɔkrɔ mi bay mí bahri, bayay bá si ma t̄aw sezar. Mí a bi ba, kerbay sek yjn biri ta law bi ya. ²⁰ Mí ku nḡah mi ke sal lari-ay bay lák mbay Ngermbay ké mi te-teh bayu hj gun Izarayelri kandɔk kú-u baŋ law woyri geŋ namu. Sawu mí-i yih ko wuri bayu. »

²¹ Ku bah hj ni bahri : « Yjn wahri ké tusiba Zude pih mbete sɔk na bay wo ya. Nzuk a hani kara, gi gelay mbi riŋ wo hj na ba nani ya pi. ²² Mí nah ko su-su bay náh lah kerbay wo ké tul bay zibri ké dih fal Zezu nzuk Nasared ra. Nah lah bahri, ké gelri gbam, ku sa ȳa bay ye ya. »

²³ Ku wah bay el gi nam a boru bay lah bay Pɔl, mí ku gi ba daba mbuh ké gel nam ye. Pɔl mbi bayri bil mbete Moyiz ke bil mbete vbehna gun nzak pihna Ngerzah a lewsari mí yo te-teh bay hj niri bay lak mbay Ngerzah. Ke lu mberem Zezu hj niri, ku yo lah-u ke fulu fulu ur ke tipele kpuru k̄ah suŋ. ²⁴ Zib a haniri ȳa bay ké Pɔl sɔk. A boruri ba, sa-a. ²⁵ Fahbay ur ké haŋsekle woyri. Dara kú gbakra hani le, Pɔl ɔh bay ye kandɔkay : « Bay ké Tempuki baŋ ndoh nzak Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lewsa sɔk ziihri ra ba ketina. ²⁶⁻²⁷ Ke bahri :

Mú si sɔk nzukri-aw :

I lah ke suk woiri la-lah, mí bayu guh law woiri ya.

I ko ke nun woiri ko-ko, mí i ko d̄ah.

Nzukri-aw, ku hj law woyri kpuh.

Ku mbih suk woyri lib lib rɔkɔ kú lah.

Ku ɔm nun woyri s̄h s̄h rɔkɔ kú ko le,

law woyri bá guh hj ku el gi t̄aw bi bay mí gah niri. »

²⁸ Pɔl el bah ra bá bahri : « Mah bay í tu ba teh-u, sawnzuk a boruri mí Ngerzah pih nzak pihna hj niri bay kú t̄h ba gun puh lakna ye. A woyri-aw, ku ȳa bayu. »

²⁹ ^{†30} Lab mbihmbam sede Pɔl kab ké Róm bil vul ké-e yo puh lari-u. Ke ȳa nzukri gbam ké gi ko ni ba suki. ³¹ Ke ka-kah bay lak mbay Ngerzah hj niri. Ke sɔk niri bay Ngermbay Zezu Gaŋ tul feri riw ba teh-u dan fe zɔklɔ.

† Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah ba ngj-u bahri, gel k̄j̄na-ay ta bil mbete vbehna Luk ke titilu ya. Faraŋse kuraŋ vbeh bahri, Fal bay bahna Pɔl, zibri tɔr ke fahbay ba ngj-u ké sakra woyri.

Mbeta Rómri

Ngerzah yo tul bay ye ÷h ke gelu gelu

- 1 A bi Pól mgbal *Mbay Zezu*, ké riñ gun nzak pihna Ngermbay kan tul bi. Ke mbi mi hj mí mi ka-kah baysuki Ngerzah ké si tul gun ye.
- ²⁴ Baysuki gun ye-ay, Ngerzah wahbayu lewsá kan, mí ke hj gun nzak pihna yeri vbeh bayu kú bil mbete ye kandákay :
- Gun ye ra, ke tñh ba nzuk pimatul, sáw mbuñna ye ba som siba †
bil mñhri David mbay a luki.
- Ke tñh bil sakra hulri ba nzuk pimatul, sáwu ba Tempuki.
Ke el sák ni ke huhrumun ba *gun Ngerzah*.
- A ye Ngermbay Zezu Gañ wah.
- ⁵ Tumból ye mí nah zinj lawsuki. Nah tñh ba gun nzak pihnari ké si taw sáwnzuk a boruri gbam hj kú lah nzak Ngerzah bay law woyri ké te sa tul ye hj riñ Ngermbay mge. ⁶ Mí a woiri kara i yo hansekle nzukri-aw ké riñ Ngermbay Zezu kan tul woyri pi.
- ⁷ Mi vah wuri, gun sana Ngerzahri gbam ké i kab Róm, ké Ngerzah dí wuri ba sáw ye. Mi vah wuri ke ðeñ ke law-suki ké ur ké taw Bah wah Ngerzah, ké ur ké taw *Gañ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu.
- ⁸ Titil bay bi le, mi el ke tumból hj Ngerzah bi kpatara ke riñ Ngermbay Zezu bay tul woiri gbam bay fe le, mberem kanlaw woiri ké tul ye ya gelri gbam ké tusiba-ay. ⁹ Ngerzah tu-tu, a ye ké tem bi yo dim ni ke nzak pihna baysuki gun ye ra, ke yo lah goñna bi, mi dí riñ woiri dí kpatara. ¹⁰ Mi yo goñ ni dan ÷kna, ke poñ ful hj mí le, mi sí taw woiri báy. ¹¹ Mi tasáw si kó wuri bay mí wal fe hñna Tempuki a hani zinj wuri le, í nger keni. ¹² Kan dale seh ké mi káh sakra woiri le, náh so wuri haniri bay law wahri ké te sa tul Ngermbay mbew, law woiri te sa tul Ngermbay kandák a bi ké law bi te sa tul ye pi. ¹³ Mi yih bay í tu wuri yjn biri, mi lek mun bi le, mi lek ra báy bay si taw woiri, mí kpuru káh añay, mi zinj si-u ya. Mi káh le, mi só wuri hj í leh lehna lawsuki le, mi zinj lehna a hani ké sakra woiri kandák ké mi zinj ké taw sáwnzuk a boruri pi.
- ¹⁴ Mból na tul bi bay mí puh-u. Mból ba sí taw sáwnzukri gbam, taw nzuk rñnari ke kók nzukri, taw nzuk nun a mgbururi ke rawnri, mi puh-u gañ. ¹⁵ Kandákaw mí mi tasáw sí ka-kah baysuki Ngerzah ké si tul Ngermbay Zezu ra hj wuri, a woiri ké i kab Róm pi. ¹⁶ Sñhru baysuki ra se mi ya. Baysuki-u mí ba huhrumun Ngerzah ké hj nzukri gbam ké kan law tulu el ma taw ye ba záh woyri, gun Izarayelri a woyri zibri pol dara mí sáwnzuk a boruri kara pi. ¹⁷ Bayu ké Ngerzah yo tul bay ye ké-e ngáñ ba záh woyri, ketina ye ten mun ké bil baysuki-aw. Sáw ngáñna-u ti ké taw Ngerzah si káh taw nzukri hj ku yo zinj ni kandák kú-u vbeh lewsá bahri, *nzuk ké yo tul sal in ké Ngerzah ngáñ zinj ni ba záh ye le, sáw ÷kna nzuku ba law mbew ké ðr sal in ya*^{††}.

Kehrna nzuk pimatulri a sáw mbuñna a som siba ta-a, gbam sób fal ti Ngerzah

- ¹⁸ Han fahna Ngerzah ten mun ké nunmbam gi káh tusiba da, mí na tul fe labna nzuk pimatulri kú-u poñ ni ba záh woyri. Hék ni ta-a. Ku poñ ni, ku el góbro ketina bil kuñbay woyri. ¹⁹ Keni-aw gbam, nzuk pimatulri mah tu Ngerzah ba teh-u bay fe le, Ngerzah mí hj niri ku tu ni. ²⁰ Ur ke sew-lab nunmbam ke tusiba kan mí nzuk pimatulri ko ni ke nun ya kara, ku yo ko ngerna ye ké na ba nggh bay feri ké-e lab, ku yo ko riñ dina záh ye ba teh-u bay fe-uri pi, mí ku mah tu ni keni, sák bahri, mahful yam mun woyri ta-a. ²¹ Ku tu Ngerzah tu, mí dimna le, ku sa dim ni ba záh woyri ya. Ku sa el ke tumból hj ni ya pi. Bale kerbay woyri na kpok hj ku tñh suk ya. Law woyri sih nduñ ke kók bay. ²²⁻²³ Ku dí mun woyri ba nzuk rñnari, mí ku tñh ba kókri dara mí ku mboh fe tem záhri ké ba hani ke nzukri ké bay pu-puñ ‡, nayri, gundoyri, fe kuhru ke selhanri soh keni gel dimna Ngerzah a ye Ngghnzuk.

† Ngerzah za som siba mboh keni nzuk pimatul. Í kj Mbeta Sáw fe 2.7 záh feri ke fe ké ba hani le, í mge Mbeta Sáw fe 1.22-25

†† Bayay na bil Mbeta Habakkuk 2.4. ‡ Bay fe tem

²⁴ Wara mí Ngerzah poŋ nzuk pirmatulri h̄j ku lab fe kandɔk ké law woyri yih. Ku mbi mun woyri lab fe-se s̄yhr̄u keni ké haŋsekle haniri. ²⁵ Ku el kom ketina Ngerzah ke kuŋbay. Ku h̄k fer̄i ké-e lab, ku el dim fe-uri poŋ ni ye Nzuk-lab fe-uri-aw ké-e mah pirna sew ke sew gelu munu. ²⁶ S̄awu mí Ngerzah poŋ nzuk pirmatulri rih bil fe labna s̄yhr̄u woyri kandɔk ké law woyri tas̄ayu. W̄yri poŋ s̄aw fe labna woyri, ku kom ná ke w̄rori el na ke haniri wara. ²⁷ W̄rori ba, poŋ s̄aw fe labna woyri. Ku kom ná ke w̄yri el na ke haniri. Daka ná ke w̄ronzuk mbaŋ woyri mí se niri. W̄ronzuk ke w̄ronzuk yo lab fe-se s̄yhr̄u, mí ku yo z̄iŋ kpaŋndɔk fe labna-reh ful woyri keni.

²⁸ Kandɔk ké nzuk pirmatulri sa tu ni ba Ngerzah ya ra, ke poŋ niri ku dih fal kɔk kerbay woyri, mí ku yo lab fe ké mah labna ya. ²⁹ Sam fe labna a pipiri-uri bod bod gbam mbah law woyri : pón wahbay, law a sih-u, kó nun fe, láb suya. Ku mbah ke sere, í hul, bala, k̄er law, gak law, láb nani. ³⁰ Ku yo mbi riŋ haniri, ku f̄y Ngerzah, ku pahra nzak, ku h̄h tul, ku gar bay, law woyri yo ker bay lab suya, ku poŋ bay nzuk-mbuŋ niri. ³¹ Kerbay woyri na kp̄ok, ku sel wahbay woyri. Mgbá in ta-a, kerseh ta-a. ³² Ku tu salbay Ngerzah tu-tu. Ku tu bahri se, nzukri ké lab sam fe a kandɔkawri mah hul, mí ku yo tul labu kaŋto ya le, ku haŋ ndɔk h̄j nzukri ké yo labu pi.

2 S̄awu mí yam mun ta-a. Nzuk pirmatul, mu ba ge ra wara mú-u baŋ bay kan tul nzuk mbaŋ wo lo ? Bay fe le bay ké mu baŋ kan tul mbaŋ wo-aw, mgba tul wo da bayu ké mu yo lab fe-u pi. ² Nah tu wuri tu, nzukri ké yo lab fe a kaŋawri ra, kún salbay Ngerzah si tul woyri ke gelu gelu ba ketina.

³ Nzuk pirmatul, bayu ké mu mgba mbaŋ wo ke bay, mí mu toŋ labu ra wa, salbay Ngerzah ta mgba tul wo keni ya le ? ⁴ Uwa, mu bahri, iklaw ye, káb deŋ ye, lawsuki ye gbam ba kɔk fe. Mu tu ya le wo ? Lawsuki ye ké-e yih lab z̄iŋ mu ra yo bay kɔkɔ mu ké bil t̄h zer wo el gi t̄aw ye. ⁵ Mí tul wo kpuh, mu sa mbi law wo ké tul fe labna wo ya. Mu yo h̄j haŋ f̄ahna Ngerzah kaŋ tul hani kaŋ tul hani bay tul wo. Ké bil sew haŋ f̄ahna ba sew ké ketina salbay Ngerzah ten mun, fe-u bay toh tul wo. ⁶ *Mí ke h̄j nzuk a suŋ suŋ le kpaŋndɔk mah ke fe labna ye, fe labna ye*. ⁷ Nzukri ké yo yah riŋ dina, yah pirna, yah káb ba ŋgɔh, mí ku s̄yhr̄ law yo lab suki le, kpaŋndɔk woyri ba ɔkna sew ke sew. ⁸ Mí nzukri ké lah nzak ɔkna kú-u s̄ob fal ti Ngerzah, mí ku to ketina ma fal bay bil woyri le, kpaŋndɔk woyri ba, ba haŋ f̄ahna ké ur tuh tuh. ⁹ Koseh ke fe-se law na bay tul nzuk a suŋ suŋ ké pihna woyri ba láb suya titilu ké tul s̄aw z̄ibri pol dara mí s̄awnzuk a boruri pi. ¹⁰ Riŋ dina, pirna, deŋ ba nzuku a nzukri gbam ké yo lab suki, s̄aw z̄ibri pol dara mí s̄awnzuk a boruri pi. ¹¹ Kandɔkaw, Ngerzah kehr nzuk ya.

¹² Mí s̄awnzukri ké ta ke bolkusol Ngerzah ya, ku lab suya le, ku z̄iŋ bebna bay suya woyri kú-u lab dan bolkusol ra. Z̄ibri ba, ku yo ke mbete bolkusol Ngerzah, ku lab suya le, bolkusolaw mí salbay woyri bay kuŋ keni. ¹³ Bay fe le tú bolkusol kaŋto mí h̄j Ngerzah ŋḡah sal in z̄iŋ nzuk ya. Wara le, nzukri ké yo tul bolkusol ye mí Ngerzah bay ŋḡah sal in z̄iŋ niri. ¹⁴ Gelke s̄awnzuk a boruri ké ta ke mbete bolkusol Ngerzah ya, mí fe labna woyri mah hani ke bolkusol ye dale, a woyri kú-u ta ke mbete bolkusol ya ra, bolkusolaw mí na law woyri. ¹⁵ Fe labna woyri yo s̄ok bahri, bolkusol Ngerzah vbeh kan law woyri da. Kerbay woyri ke law woyri yo lu lakna bayu z̄iŋ hani mbɔk. Ku yo ruh z̄iŋ hani. Seh a boru le, yo lab bay kan tul woyri. Seh a hani bale, yo ten tehbay woyri. ¹⁶ Namu mí Ngerzah yo ten bay ké m̄y bil law nzukuri, bay kehr bay ké si mah hani ke baysuki Mbay Zezu ké mi ka-kah-u.

¹⁷ Mí a wo z̄ib ké mu vb̄a haŋ bay s̄aw wah ké ba z̄ib, mu poŋ mun wo bu bil mbete bolkusol Ngerzah, mu vb̄a haŋ bay s̄aw z̄ah wah Ngerzah. ¹⁸ Mu tu fe ké-e yih, mu h̄j tul wo h̄j mbete bolkusol ké s̄ok mu mahful Ngerzah ke gelu gelu. ¹⁹ A wo z̄ib, mu ko s̄aw wo, mí mu bahri, mu ba gun-mgba k̄aw r̄awri. Mu ko s̄aw wo ba gel teha s̄awnzuk a boruri ké yo bil tirim. ²⁰ Mu bahri, mu ba nzuk-s̄ok bolkusol h̄j kɔk s̄awnzukawri-aw ké tu bolkusol ya. Mu bahri, mu ba nzuk-nda pol gunri pi, s̄ok bahri, z̄ib yo ke mbete bolkusol, mí mu z̄iŋ fe tuna ke ketina ké ri. ²¹ Kaŋ mí a wo z̄ib, mu s̄ok bay Ngerzah h̄j s̄awnzuk a boruri, mí mu s̄ok tul wo ya dih lo ? Mu s̄ok bahri, r̄iba su ya, mí mu ri-r̄iba ley ? ²² Mu bahri, nunpuki su ya, mí mu lab nunpuki ley ? Mu gen fe z̄ah a boruri ŋgeŋ ŋgeŋ, mí mu lom fe kani z̄ahri-aw ley ? ²³ Mu yo vb̄a haŋ bay bolkusol, mí mu ko Ngerzah mah nun wo ya, bayu ké mu poŋ bolkusol ye. ²⁴ *S̄awnzuk a boruri ko, mí ku sak riŋ Ngerzah bay tul woiri*.^{††} Kaŋ mí ku vbeh kan bil mbete lews̄a.

²⁵ Mu h̄k bolkusol Ngerzah le, kún nd̄jw ké Ngerzah lu keni z̄ibri ba fe a kpakpaŋu h̄j mu, mí mu to suybay bolkusol Ngerzah ma fal le, s̄aw wo mah hani ke s̄awnzuk nd̄jw b̄olri. ²⁶ Mí nzuk nd̄jw b̄ol ba, ke yo tul ketina bolkusol Ngerzah le, Ngerzah bay ko ni ba s̄awnzuk-kuŋ nd̄jw, ya lo ? ²⁷ Kaŋ mí a ye ké s̄aw ye bod ké-e kuŋ nd̄jw ya, ke yo tul bolkusol ra ɔh, ke nd̄ih mu ke bay, a wo z̄ib ké mu yo ke mbete bolkusol, ké mu yo kuŋ nd̄jw, mí mu to suybay bolkusol Ngerzah ma fal, ²⁸ bayu ké t̄h ba z̄ib ba fe ké nzuk ko ke nun ya. Kún nd̄jw kara ba haymun kaŋto ya pi. ²⁹ Mí t̄h ba z̄ib le, s̄awu na bil law. Kún nd̄jw kara ba sal in ké Tempuki ŋḡah ké law, ta ba sal in kú-u ŋḡah ké mbete ya. Z̄ib a kandɔkaw, nzuk-pir riŋ ye ta ba nzuk pirmatul ya, mí ba Ngerzah mí pir ni ‡.

† Bayay na Mbeta Siŋ (Psaumes) 61.13 ke Mbeta Proverbs 24.12. †† Bay ké gel k̄ina-ay eŋ gel k̄ina Mbeta Esaie 52.5. ‡ Í mgba Mbeta Deutéronome 10.16 ke 30.6 tuh ke gel k̄ina-ay.

3 Mí kaṅaw ba, s̄aw nzuk ké ba zib ra t̄ih suk fál suṅ ? Kúṅ ndjw ké s̄ok keni sal in ké Ngerzah ṅḡah zih zibri ba záh woyri, ba fe a kpakpaṅu le ? ² Ketina, s̄aw zib t̄ih suk ba ṅgi-u ké bil feri gbam. Bay a ṅgeru mbew mí na-ay : Ngerzah hj niri ku lah bolkusol ye ké-e ṅḡah sal in zih niri bay kú yo tulu. ³ Mí zibri poṅ wahbay, ku yo tulu mba kara, p̄oṅ wahbay woyri-aw hj Ngerzah sel wahbay ye le wo ? ⁴ Ya ! Ke ta sel ya. Nzuk pirmatulri gbam ba nzuk-kun̄ bay mí ketina ye bay t̄ih-u kand̄ok kú-u vbeh lews̄a bahri : *Sal in wo ten tehbay wo bahri, nd̄ok wo d̄or sal in ya. Ketina wo bay ndih nzuk kun̄bayri ké gel-kun̄ salbay†.*

⁵ Mí gelke p̄oṅ wahbay wah ten tehbay Ngerzah ba teh-u, bay fe mí nah bah-u báy le ? Mi mbi bay bahna nzuk pirmatulri kú-u bahri, haṅ f̄ahna Ngerzah ké tul suya wah na gelu gaṅ le wo ? ⁶ Uwa, haṅ f̄ahna ye na gelu gaṅ. Ngerzah ba nzuk ketina ya ba, ke kúṅ salbay tul nunmbam ke tusiba ani le wo ^{††} ? ⁷ Mu bay el ke vbibay bahri se, p̄oṅ wahbay nzukri hj ketina Ngerzah t̄ih bay riṅ dina ye ba, bay fe mí salbay mgba tul nzukri ba nzuk suyari báy le ? ⁸ Ko ya le, mu bay mbi bay bahna nzuk a hani-uri ké kun̄ bay k̄y nzak wah bahri, a wah, nah bahri, náh lab wuri suya bay ten suki ? Nzukri ké bah kaṅaw, salbay mah mgba tul woyri.

⁹⁻¹⁰ Mí-aw ba, a wah zibri, nah mba tul s̄awnzuk a boruri mba le wo ? Kaṅ ya. Mi ten bay ké mgba tul nzuk pirmatulri pol da ‡. A wah ke s̄awnzuk a boruri mb̄ok, suya mgba na ba mgbal kand̄ok kú-u vbeh lews̄a bahri, *Nzuk ké yo tul wahbay Ngerzah ta-a, nzuk mbew kara ta-a.*

¹¹ *Nzuk ké ker bay a kpakpaṅu ta-a, nzuk ké yah Ngerzah ta-a.*

¹² *Gbam, ku ba k̄ok nzukri, ku el t̄ih suk ya, ku mah haniri bin. Nzuk-lab suki ta-a, nzuk mbew kara ta-a^{††}.*

¹³ *Nzak woyri ba l̄ok̄ hul, haw woyri mbah ke kun̄bay.*

Pom soy zeh mí t̄ih ke nzak rim woyri^{†††}.

¹⁴ *Kusol woyri mbah ke fe habna hj nzak woyri el zuṅ mbak mbak^{†††}.*

¹⁵ *Ku takra bay fer sem nzukri.*

¹⁶ *Gel sina woyri gbam le, ku poṅ bebna ke koseh hj nzukri.*

¹⁷ *Sih sina deṅ le, ku tu ya^{†††}.*

¹⁸ *H̄ék Ngerzah ta nun woyri ya.*

¹⁹ Nah tu wuri bahri se, bayri ké na bil mbete bolkusol Ngerzah ko bay nzukri ké bolkusolu ṅḡah tul woyri mí yo tuh nzak nzuk pirmatulri gbam dale, salbay ra mgba keni nzuk tusibari da. ²⁰ Kaṅ mí *fe labna bolkusol ké mah hj s̄aw nzuk a som siba a hani mbew yo ke Ngerzah ba záh ye ta-a[§]*. Bayu ké bolkusol ra, yo s̄ok nzuk suya ye.

²¹ Mí aṅay ba, sal in ké Ngerzah ṅḡah zih nzuk pirmatulri ba záh woyri dan bolkusol ra ten mun da, mí fe vbehna Moyiz ke fe vbehna gun nzak pihna Ngerzahri te-teh bay ketina sal inu lews̄a kaṅ. ²² Sal in Ngerzah ra ṅḡah bay Ngermbay Zezu ké ṅḡah sal in ba law mbew zih Ngerzah, mí na bay tul nzuk a suṅ suṅ ké kan law sa tul Zezu. Ngerzah kehr s̄awnzukri ya, zibri ké yo ke mbete bolkusol ye ke s̄awnzuk a boruri, ke kehr niri ya, ²³ bayu ké nzukri gbam kew oh, mí ku mah riṅ dina Ngerzah mba. ²⁴ Mí law Ngerzah rih ni, ke ndar nd̄ok ye, mí ke mgba in zih nzukri ké Mbay Zezu sel niri bil mgbal, ke t̄ih ba záh woyri. ²⁵ A ye Mbay Zezu ra, Ngerzah mbi ni s̄ok keni in ye ké-e mgba zih nzukri. Ngerzah ȳa sem ye ké fer k̄y *gel kani* ba fe puhna ké sel nzuk pirmatulri bay wahbay ké-e yo tulu. Sew a polri-aw, ke kun̄ salbay tul suya nzukri ya báy. ²⁶ Ke yo ik law ye geṅ sew a guri bay ten ketina ye ba teh-u, s̄ok keni yó tul ketina ye pi, ṅḡah sal in ye zih nzukri ba záh woyri pi, a woyri ké sal in ké Zezu ṅḡah zih Ngerzah mgba tul woyri.

²⁷ Mí-aw ba, vb̄a haṅ bay s̄aw wah yo ri báy le ? Ta-a ! Bay bolkusol fe mí vb̄a haṅ ta-a le ? Bay bolkusol ké Ngerzah ṅḡah zih zibri kú-u mbi lab keni pihna-u le ? Vb̄a haṅ ta ri ya. Bay kanlaw ké tul Nzuk bolkusol mí nah vb̄a haṅ bayu. ²⁸ Nah tu wuri te-teh, nzuk pirmatul yo ke Ngerzah ba záh ye bay law ye ké te sa tul Ngerzah, ta ba bay fe labna bolkusol ya. ²⁹ Mí dale Ngerzah ba záh zibri ke h̄ek le ? Ke ta ba záh s̄awnzuk a boruri pi, ya le ? Ketina gaṅ, ke ba záh s̄awnzuk a boruri pi. ³⁰ Kand̄ok ké *Ngerzah ba mbew yaṅ*, ke ba záh s̄aw zibri ké yo kun̄ ndjw ^{§†}, s̄awu ba kanlaw. Kaṅ pi mí ke ba záh s̄awnzuk ndjw b̄olri bay kanlaw pi. ³¹ Kaṅ dale nah to suybay bolkusol ké Ngerzah ṅḡah zih zibri ma fal bay soh gelu ke kanlaw le ? Kaṅ ya, nah bahri se, bolkusol yo ri gaṅ.

4 Mí kaṅ ba, nah él bah ani le ? Nah ba m̄ihri zih wahri *Abaraham* bay s̄aw mbuṅna a haymun ley ? ² Ba ra fe labna Abaraham mí hj ni ke yo ke Ngerzah ba záh ye le, ke mah vb̄a haṅ, mí ké nun Ngerzah le, ke mah ya. ³ Kand̄ok ké mbete bah ra, *Abaraham kan law sa tul Ngerzah, mí Ngerzah ko ni ba gun ye ké yo mbew zih ni*

† Bayay na bil Mbete Sih 51.6 †† S̄aw nzak vbeh bahri, kosmos. Kosmos s̄ok feri gbam ké Ngerzah lab ké NUNMBAM KE TUSIBA. Ta ba tusiba kaṅto ya. ‡ Bay tu bay ké P̄ol ten ké tul nzukri, zibri ke s̄awnzuk a boruri, í kj Mbete Rómri 1.18-32; 2.17-25 †† Mbete Sih (Psaumes) 14.1-3 ke 53.2-4. ††† Mbete Sih (Psaumes) 140.4 ke 5.10. †††† Mbete Sih (Psaumes) 10.7. †††† Mbete Esaie 59.7-8. § Mbete Sih (Psaumes) 143.2. §† Bay tu bay s̄aw fe labna-kun̄ ndjw zibri, í kj Mbete S̄aw fe 17.1-13

gaŋ ba†. ⁴ Bay fe le nzuk a suŋ suŋ ké lab pihna le, lari ye yo tul nzuk ké h̄j ni pihna-aw, ku k̄j ba fe h̄j na ya, ba fe ye gaŋ. ⁵ Mí nzuk ko pihna ye mah nun Ngerzah ya, mí ke kan law sa tul Ngerzah ké mah lu bay ké tul nzuk-dih fal záhri le, Ngerzah ko nzuk-kan law tul ye ba gun ye ké yo mbew zih ni. ⁶ Kaŋ pi mí David mbay a luki di siŋ bay pol tehna nzuk pimatulri kú-u ko pihna woyri mah ya ra, mí Ngerzah k̄j niri ké sakra gun yeri, ke ba záh woyri. ⁷ Pol tehna yo zih nzukri ké salbay-poŋ Ngerzah lu ké tul woyri, ké suya woyri ta mba. ⁸ Pol tehna yo zih nzuk ké Gaŋ tul feri riw k̄j suya ye ya††.

⁹⁻¹⁰ Kaŋ dale pol tehna-ay na bay tul zibri saŋwnzuk-kun̄ ndjwri mini pol tehna-ay na bay tul saŋwnzuk ndjw bɔlri pi le ? Abaraham na ani mí Ngerzah ko ni ba gun ye le, ké-e kun̄ ndjw da mini ké-e ba nzuk ndjw bɔl le ? Nah tu bahri se, Abaraham kpɔ-kpɔkrɔ, mí ke ba nzuk ndjw bɔl báy, ke kan law sa tul Ngerzah. Ngerzah ba, ko ni ba gun ye pol dara mí ke kun̄ ndjw báy.

¹¹ Abaraham kan law ye sa tul sal in ké Ngerzah nḡah zih ni ba záh ye dara mí ke ya bolkusol-kun̄ ndjw báy. Kɔrɔ nɔku ba zezele fe ké sɔk sal in ké-e nḡah zih Ngerzah ba záh ye dale, ke t̄jh ba zih saŋwnzuk ndjw bɔlri gbam kú-u kan law woyri sa tul sal in Ngerzah le, Ngerzah k̄j niri ké sakra gun yeri dan bay. ¹² Abaraham ba zih saŋw zib nzuk-kun̄ ndjwri pi, nzuk a aŋyri ké mbi siŋ sina zih wah Abaraham ke sew ké-e kan law ye sa tul Ngerzah ra, mí ke ba nzuk ndjw bɔl báy.

¹³ Sewu ké Ngerzah wahbay h̄j tusiba gbam h̄j Abaraham ke m̄jhri ye ra le, fe vbehna bolkusol Moyiz ta-a báy, mí Ngerzah nḡah wahbay zih Abaraham, mí ke ko ni ba gun ye dan bay, bayu ké-e kan law sa tul ye. ¹⁴ Kanlaw t̄jh suk t̄jh, bayu ké mahful-ya fe baah Ngerzah bay bolkusol ta-a. Ya fe baah bay bolkusol yo ra ri le, wahbay Ngerzah kal ndikpo. ¹⁵ Bayu ké bolkusol Ngerzah gi ke haŋ f̄ahna ye, mí gel a aŋyri ké bolkusol ta-a le, mbá nzak bolkusol kara ta-a pi.

¹⁶⁻¹⁷ Kaŋ mí ya fe baah Ngerzah ra saŋwu ba kanlaw sa tul ye bay h̄j lawsuki ye bá nḡah wahbayu ɔh zih m̄jhri Abaraham gbam. Zibri ké yo ke bolkusol Ngerzah, ta ba a woyri ke h̄k woyri mí ku ya fe baah ya. Le saŋw nzuk a suŋ suŋ ké kan law kandɔk Abaraham pi. A ye, ke ba zih wah gbam kandɔk ké nah tu wuri tu Ngerzah bah h̄j ni bahri : *Mi lab mu ba zih saŋwnzukri ba nḡj-u yaŋ yaŋ†.*

Mí Abaraham kpɔ-kpɔkrɔ kara ke kan law tul Ngerzah Nzuk wahbayu ké h̄j feri t̄jh ke titilu daŋ ké fe mbew ta-a báy, ke kan law tul Ngerzah Nzuk-tom hulri pi. ¹⁸ Abaraham tu bahri, t̄jh ba zih saŋwnzukri ba nḡj-u ra mahful ta-a bayu kú-u kpɔkrɔ da, mí ke baŋ law kan tul wahbay-aw ké Ngerzah wah bahri : *M̄jhri wo bay seh kandɔk gun-wuy nunmbamri kaŋ pi††.*

¹⁹ Mbihmbam ye lab sɔd. Ke ko mun ye mah hani ke hul, ke ko mun wuy ye Sara ké ba mahtuh mah hani ke hul pi, mí law ye el fal ya. ²⁰ Law ye maŋ wahbayu ya. Le law ye ké-e kan sa tul Ngerzah ra, mí ke zih keni ngerna pi, ke dim keni Ngerzah pi. ²¹ Ke tu te-teh, bay ké Ngerzah wah-aw ra, Ngerzah yo ke huhmun. Le ke labu gaŋ. ²² Saŋwu mí Ngerzah ko ni ba gun ye.

²³ Mí ku vbeh bayu bay tul ye ke h̄k ye ya. ²⁴ Le ku vbeh bayu bay tul wah pi, a wah ké Ngerzah k̄j na ké sakra gun yeri bay law wah ké nah te sa tul ye, a ye ké-e ten Zezu Gaŋ wah ke puh záh ke paŋmun a foyu. ²⁵ Ke hu hul buma bay t̄jh zer wah, mí ke t̄jh ke puh záh ke paŋmun a foyu bay sal in ké Ngerzah nḡah mí h̄j ni ke yo zih na ba záh wah.

5 Kandɔk ké saŋw wah mbew ke Ngerzah ba záh wah bay sal in ye ké dɔ-dɔrna ya ra, mí náh m̄gba wuri deŋ ké nah zih ké taŋ Ngerzah bay Gaŋ wah Ngermbay Zezu, ² Tumbɔl ye mí nah zih ful-yo taŋ Ngerzah bay m̄gba suki ye ké nah yo wuri bilu-ay, mí náh vb̄ wuri haŋ bay riŋ d̄ina Ngerzah ké yo geŋ na. ³ Náh vb̄ wuri haŋ bay riŋ d̄ina-u kaŋto ya wara le, náh vb̄ wuri haŋ bil koseh pi bay fe le, nah tu-tu goso koseh ra ba s̄uh law. ⁴ Goso s̄uh law ba law ké vbo kandɔk lari kú-u vbo lu vb̄jri-u poŋ mun lari-u. Mun law ra h̄j law te tul suki ké yo gina.

⁵ Mí law ké te tul suki-aw ra baŋ s̄uhru kan nun nzuku ya bay fe le, Ngerzah k̄y law sana ye ké bil law wah tumbɔl Tempuki ké-e h̄j na. ⁶ Ké nah taŋ yɔh ra Ngermbay hu bay tul wah nzuk-saŋ Ngerzahri ke sewu-aw. ⁷ Bay h̄j nzuk a hani bá hu bay tul mbaŋ ye nzuk a ketina kara se mbamba. Ko ya le bay tul nzuk a suki mí nzuk pimatul bay hu bay tul ye. ⁸ Sew ké nah ba nzuk suya báy ra, Ngermbay hu bay tul wah. Kandɔkaw mí nah yo ko law sana Ngerzah ké-e mb̄uh zih na.

⁹ Kaŋ dale aŋay ké Ngerzah nḡah sal in zih na ba záh wah bay sem Ngermbay da-ay, bay lab ani mí ke él h̄j na t̄jh bil law f̄ahna bay tul Ngermbay ya le wo ? ¹⁰ Sew ké nah ba nzukbaa Ngerzah ra, ke m̄gba nzak nzaw zih na ke hul gun ye. Aŋay ké Ngerzah m̄gba yaŋ zih na da-ay, bay lab ani mí ke él h̄j saŋw ɔkna wah ba ɔkna gun ye ya le wo ? ¹¹ Ta ba a aŋw kaŋto ya wara le nah vb̄ haŋ pi bay saŋw wah ké ba Ngerzah. Saŋw wah ba Ngerzah bay tul Gaŋ wah Ngermbay Zezu, bay tul ye mí Ngerzah m̄gba nzak nzaw zih na.

† Bayay na bil Mbete Saŋw fe 15.6 †† Bayay na bil Mbete Siŋ (Psaumes) 32.1-2. ‡ Bayay na bil Mbete Saŋw fe 17.5 †† Ngerzah bah h̄j Abaraham, ké ko gunwuy nunmbamri. M̄jhri ye bay seh kaŋ pi. † K̄j Mbete Saŋw fe 15.5

¹² Bay tul nzuk mbew ké ba Adam mí Suya gi tusiba. Suya-aw ba, gi ke hul, mí hul yo tul nzuk pirmatulri gbam bay fe le, gbam woyri ku lab suya. ¹³ Dara bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh bá gi le, Suya yo ri ké tusiba da mí Ngerzah kj fal suya ke riñu riñu ya báy, bay bolkusol Moyiz ké ta-a. ¹⁴ Mí ur ke tul Adam kãh sew ké Moyiz yã bolkusol Ngerzah ra, hul yo lak mbay tul nzukri gbam, tul nzuk a ayri ké mba nzak bolkusol ye, mí mbá nzak woyri na bođ ke mbá nzak nunu a Adam. Adam ra, ba hani ke nzuk pirmatul a ye Zezu ké yo gina.

¹⁵ Wara mí lawsuki Ngerzah ngj kal mbá nzak Ngerzah ké Adam mba ka-kal. Bay tul mbá nzak Ngerzah nzuk mbew mí daba nzukri zij hul keni, lawsuki Ngerzah ke fe hñna-u ké-e hñ na law mbew ba, ngj hɔɔk hɔɔk kal tul hul ka-kal, mí daba nzukri zij lawsuki bay tul nzuk pirmatul mbew a ye Ngermbay Zezu.

¹⁶ Mí fe hñna-aw ngj kal bebna bay nzuk mbew ké ba Adam ra ka-kal. Salbay hul bay tul nzuk mbewaw mgba tul nzukri gbam, lawsuki Ngerzah bay tul sam mbá nzak ye bođ bođ gbam mí el ke nzukri yo mbew zij ni dan bay ba zãh woyri. ¹⁷ Bay tul mbá nzak Ngerzah nzuk mbewu-aw mí hñ hul gi lak mbay tul nzuk pirmatulri, nzuk pirmatulri ké zij lawsuki ke fe hñna Ngerzah ké-e hñ hɔɔk hɔɔk ra, ku yo mbew ke Ngerzah ba zãh woyri, ku lãk mbay ke ɔkna mba lãk mbay hul mba-mba, bay tul nzuk mbew ké ba Ngermbay Zezu.

¹⁸ Dale bay mbá nzak Ngerzah nzuk mbew mí salbay hul mgba nzuk pirmatulri gbam, bay tul nzuk mbew ké yo tul bolkusol ba, kãb ke ɔkna na bay nzuk pirmatulri gbam ké Ngerzah ba zãh woyri. ¹⁹ Mí bay tul nzuk mbew ké mba nzak Ngerzah ra, mí riñ daba nzukri mgbe ba nzuk suyari. Kañ pi mí bay tul nzuk mbew ké lah nzak ra mí hñ daba nzukri yo mbew ke Ngerzah ba zãh woyri.

²⁰ Kandɔkaw mí bolkusol ké Ngerzah hñ Moyiz vbeh gi ke mbá nzak bolkusol Ngerzah hñ seh ma pol pol. Gel a ay ké bolkusolu yo ri dale Suya ngj-ngj ké ri pi, mí ba gel a ay ké lawsuki Ngerzah ngj mbamba pi. ²¹ Fe-u lab kañ yo hñ Suya lak mbay ye ke hul. Kañ mí lawsuki Ngerzah ba, lak mbay ye bay sal in ké-e ngãh ra bañ nzuk si kãh ɔkna ké na ba ngɔh sew ke sew bay tul Ngermbay Zezu Gañ wah.

6 Mí kañaw ba, bay fe mí-i él bah báy le ? Náh toñ lab suya bay hñ lawsuki ye bá seh ma pol le wo ? ² Kañ ya ! Nah hu poñ suya da ba, ani wara mí nah el mbí suya si keni siñ sina ra báy le ? ³ Guh law woiri ya báy le wo ? Bay fe le a wah ké nah tñ bil batem Mbay Zezu da ra, nah tñ bil batem ye hu zij ni. ⁴ Bil batem ye-aw nah hu zij ni ké bilu, ku gɔr na zij ni mbew yañ. Kandɔk Ngermbay ké tñ ké sakra hulri bay riñ ðina baah, kañ pi mí a wah kara nah tñ zij ni ke ɔkna ba nzuk pirmatul a foyu bay náh si siñ sina nzuk pirmatul a foyuri. ⁵ Sãw wah mbew zij ni kandɔk ké nah eñ ni bil hul ye-aw le, nah éñ ni bil tñhna ye ke pãymun a foyu ra pi.

⁶ Nah tu wuri bahri se, sãw mbuñna wah a titilu hu zij ni mbew ké tul kpuh vbatay bay ɔh zij Suya hñ Suya bá lak mbay tul mun wah mba †. Dale nah ba mgbal Suya mba. ⁷ Nzuk ké hu zij Ngermbay le, lãk mbay Suya ko ni mba. ⁸ Gelke nah hu zij Ngermbay le, law wah te sa tul ɔkna ye ké yo zij na pi. ⁹ Nah tu bahri se, Ngermbay tñh ké sakra hulri, ke ta hu hul mba. Hul ta ði riñ ye mba wum. ¹⁰ Ké-e hu ra, ke hu bɔk mbew yañ i ngerna Suya, ké-e el kab ke ɔkna le, kabna ye gbam, ke el hñ Ngerzah. ¹¹ Kañ pi mí a woiri ké i yo zij Mbay Zezu ra, bay Suya le, í ko mun woiri ba hul bayu ké i ɔɔb fal ti Suya. Sãw kabna woiri ba Ngerzah wara.

¹² Dale Suya bá lak mbay tul mun woiri mba hñ mun woiri ké bay pu-puñ bá lab fe ké Suya tasãy labu keni mba. ¹³⁻¹⁴ Í hñ mun woiri hñ Suya ya rɔkɔ ké mbi mun woiri ba fe rem-lab suya ye. Le kandɔk nzukri ké tñh ké sakra hulri el kab ke ɔkna, í poñ mun woiri yɔɔ hñ Ngerzah bay ké mbi mun woiri ba fe rem ketina ye ba zãh woiri ma, bayu ké Suya ta lak mbay tul woiri ya bayu ké mbete bolkusol Ngerzah mgba tul woiri mba. Le lawsuki Ngerzah mí mgba tul woiri wara.

¹⁵ Ké nah ba mgbal mbete bolkusol mba, mí nah ba mgbal lawsuki le, náh el lab suya báy le wo ? Kañ ya ! ¹⁶ I tu wuri ya lo ? Gelke i hñ tul woiri hñ nzuk bay lah nzak ye dale, i ba mgbal nzuku. Kusol nzuk a suñ suñ ké i lah nzak ye le, i ba mgbal ye. Ba ra Suya ké si zij mu gel hul mini ba hék Ngerzah ké mbuñ mu mbew zij ni le, i ba mgbal ye.

¹⁷ Lawsuki ba nzuku a Ngerzah bay fe le, lewsã i ba mgbal Suya, keni-aw kara i lah sãw fe ɔkna mbete bolkusol ké i mgba giri giri ma law. ¹⁸ Mí sal mgbal Suya nzom ké tul woiri da-ay, i tñh ba mgbal sal in Ngerzah ké-e ngãh zij wuri ba zãh woiri wara. ¹⁹ Mi yo bah hñ wuri ke sam bay bahna nzuk pirmatul bay ngerna woiri ké mah ya kandɔk ké lewsã i mbi mun woiri ba mgbal fe labna a pipiri-u ké mah nun Ngerzah ya, ké i ba gun-mba nzak Ngerzah pi bay lab keni mgbɔɔ. Añay ba, kandɔkaw pi mí í mbi mun woiri ba mgbal sal inu ké mbuñ wuri mbew zij Ngerzah bay í poñ mun woiri ba nunu a ye. ²⁰ Sew ké i ba mgbal Suya ra, law in Ngerzah le ði tul woiri ya. ²¹ Sewu-aw sam fe labna a suñ mí ba pihna woiri le ? Pihna-aw eñ lehna kpuh, mí lehna-u ba syhru hñ wuri añay bayu ké ɔh tɔr lehna-u ba hul. ²² Mí añay sal mgbal Suya nzom ké tul woiri da-ay, i tñh ba mgbal Ngerzah wara. Mjñri woiri ba sam mjñri ké leh lehna hñ i ba nunu a Ngerzah dale, ɔh tɔru ba ɔkna ké na ba ngɔh.

† Í mgba Gun mbete 1 Zãh 3.8

²³ Kpaɲndɔk Suya ra ba hul, mí fe hɲna ké Ngerzah hɲ na a wah ké nah yo zɲ Mbay Zezu Gaɲ wah ba, ba ɔkna ye ké yo zɲ na sew ke sew.

7 Uwa, yɲn biri, i tu wuri bolkusol ké Ngerzah hɲ Moyiz vbeh tu-tu. Mi yo bah hɲ wuri bahri, bolkusol ba mbay tul nzuk ke sew ké-e kab tukala báy. ² Kandɔk bolkusol-yɔ hani, bolkusol ra ngɔh wɔy ke wɔro sew ké wah ye kab tukala báy. Mí wah ye hu dale, bolkusol ngɔh wɔyu mba. ³ Sɔwu mí wah ye ra hu ya báy, mí ke mbi wɔro a boru le, ku dɪ ni ba wɔy nunpuki. Wah ye hu dale, bolkusol ngɔh ni mba. Ke yɔ wɔro a boru fal hul wah ye kara, riɲ wɔy nunpuki dɪ tul ye ya.

⁴ Kaɲ mí yɲn biri, i hu wuri mí bolkusol ngɔh wuri mba. Sɔw mbuɲna woiri a som siba ra ngɔh wuri mba. Ke hul Ngermbay, i hu zɲ ni, mí i sɔb ba sɔw nzuk ye a ye ké-e tɲh ké sakra hulri bay hɲ sɔw wah bá leh lehna ké mah nun Ngerzah. ⁵ Sew sɔw mbuɲna wah a som siba ra, dɔka haymun a suya-uri boɔ boɔ gi ke bolkusol Moyiz, mí mun wah yo hɲ nah tasɔy fe-uri bayu, mí nah el leh lehna ké mah hul. ⁶ Mí aɲay sal bolkusol ra nzom ké tul wah da. Nah hu poɲ fe ké ngɔh na hɲ siɲ sina mgbal wah sɔb ba siɲ sina nzuk pirmatul a foyu ké sɔwu ba Tempuki, ta ba mbí bolkusol ké na bil mbete lab keni pihna ba nzuk pirmatul a titilu ké sɔwu ba som siba ra ya.

⁷ Mí a ɔw ba, nah el báh ani ? Bolkusol ba Suya le ? Kaɲ ya. Mi tu Suya ke riɲ ye bay tul bolkusol. Bolkusol sɔk mi bahri, *mu báj law kan tul fe nzuk ya*. Gelke bolkusolu ta-a le, mi ta tu bahri, báj law kan tul fe nzuk ba fe a suya-u ya. ⁸ Bolkusol gi bale, Suya mbi bolkusolaw ruklu law bi keni ke sam báj law kan tul fe nzuk boɔ boɔ, bayu ké bolkusol ta-a le, Suya kara ta-a pi. ⁹ Lewsɔ, ké bolkusol ta-a báy ra, mi yo kab fe bi. Mí bolkusol gi bale, Suya ten mun. ¹⁰ Mi hu bayu. Mi ko bayri ké na bil bolkusol mah hɲ mi kab ke ɔkna ra el si zɲ mi ma hul, ¹¹ bayu ké Suya gi mbi bayri ké na bil bolkusol mí rɔk mi el i mi keni. ¹² Kaɲ mí bolkusol ba nunu a Ngerzah. Bayri ké na bil bolkusol ba nunu a Ngerzah, ba ketina, su-su.

¹³ Mí-aw ba, bayri ké ba suki ra wa el tɲh ba fe-i mi le ? Kaɲ ya. Bay hɲ Suya bá ten mun ye ba teh-u ba su ya gaɲ le, ke bay a suki-aw Suya gi ke hul dale, bayri ké na bil bolkusol ten Suya ba su ya kal ngɔɲ.

¹⁴ Nah tu-tu, sɔw bolkusol ba Tem Ngerzah, sɔw mbuɲna bi ba, ba som siba, mí mbɔl bi ba, ba mgbal Suya, ¹⁵ bayu ké fe ké mi yo labu-ay, kal tul bi ka-kal.

Fe ké mi yih labu le, mi lab ya,
mí fe ké mi fɔy labu ba, mí-i yo labu.

¹⁶ Mí fe ké mi sa labu ya mí-i lab le, sɔk bahri, mi tu-tu, bolkusolu su-su. ¹⁷ Dale ta ba a bi mí-i lab suya-aw mba wara le, ba Suya ké deh puh ké haymun bi. ¹⁸ Mi tu-tu, suki deh puh ké haymun bi ya, sɔk bahri, bay lab suki ba fe bi, mí bay lab suki-aw le, mi lab ya,

¹⁹ bayu ké suki ké mi yih labu ra, mi lab ya.

Suya ké mi sa labu ya ra ma, mí-i yo labu.

²⁰ Mí gelke mi lab suya ké mi sa-a ra le, ta ba a bi mí-i lab suya-aw mba dale, ba Suya ké deh puh ké mun bi munu. ²¹⁻²² Mi ko le, bolkusol Ngerzah na kandɔkay : Mi yih mbi-u bay lab keni suki bayu ké law bi rih mi ked ked ké tul bolkusol Ngerzah †, mí Tukala ba, yo dɪh ya zɲ mi. ²³ Mí mi ko bolkusol Ngerzah lab pihna sede. A mbewu hɲ mun bi yo ruh ngermu bay ketina ké mi tu-tu ké ba pihna a sede-u, mí mun bi el hɲ mi rih bil mgbal Suya ké gi ke pihna a mbew ra mí-i lab keni suya ye.

²⁴ A bi ke mun bi kara mi kab baseh ! A ge mí bay ten mi ke bil mun hay a hulu-ay le ? ²⁵ Law in ba nzuku a Ngerzah bay tul Ngermbay Zezu, Gaɲ wah.

Kandɔkaw mí ke tul bi le, mi yo lah bolkusol Ngerzah, mí ke mun hay bi ba, mi yo lah bolkusol Suya.

8 Mí keni-aw kara nzukri ké yo zɲ Mbay Zezu le, salbay hul nzom ké tul woyri ² bayu ké pihna Tempuki ba mbí bolkusol Ngerzah ra hɲ mu keni ɔkna ké na tɔw Mbay Zezu mí sel mu ké ndɔk Suya ké pihna ye ba mbí bolkusolaw ngɔh mu keni ba hul. ³ Kandɔk ké ngerna bolkusolu i-i, Ngerzah pih gun sana ye gi ba nzuk pirmatul, sɔw mbuɲna-u ba som siba. Haymun ye mah ke haymun nzuk pirmatul ké Suya deh puh ké ri. Mun ye mí tɲh ba fe puhna. ⁴ Ngerzah kuɲ salbay kan tul Suya ké mun nzuk bay hɲ bolkusol ra bá lab ɔh ke gelu gelu ké tɔw wah ké sɔw siɲ sina wah ba Tempuki. Sɔw siɲ sina-u ta ba sɔw nzuk a som siba ya, ⁵ bayu ké nzuk pirmatul ba sɔw som siba ra, law ye na sa tul fe tusiba. Mí nzuk pirmatul ba sɔw a foyu ké ba Tempuki ba, law ye na sa tul fe Tempuki. ⁶ Kerbay nzuk pirmatul a sɔw som siba si zɲ ni ma hul, kerbay nzuk pirmatul a sɔw Tem ba, ba ɔkna ke deɲ. ⁷ Bay fe le kerbay nzuk pirmatul a sɔw som siba ba nzukbaa Ngerzah. Ke heɲ bolkusol Ngerzah ya. Ngerna heɲku kara ta-a pi. ⁸ Nzukri ké sɔw woyri ba tusiba ra, ku ta rih law Ngerzah ya.

⁹ A woiri le sɔw tem woiri ba tusiba ya. Sɔw tem woiri ba Tem Ngerzah. Tempuki deh puh ké tem woiri. Nzuk a ɔy ké ta ke Tem Ngermbay ya le, ke ba nzuku a Ngermbay ya pi. ¹⁰ Mí Ngermbay ba sɔw woiri le, ketina pɔy-mun woiri bay hu-u bay tul suya, Tem ké yo zɲ wuri ba, ba ɔkna bay sal in ké ngɔh wuri zɲ Ngerzah ba záh

† Zibri sa bay bolkusol Ngerzah sa-sa. Í kɲ Mbeta Siɲ (Psaumes) mah-u 19 ke mah-u 119 bay lah bay siɲ ké zibri dɪ keni bolkusol Ngerzah. Í kɲ gel kɲna boh falu sede-ay pi.

woiri. ¹¹ Kandɔk ké Tem Ngerzah ten Zezu ké sakra hulri, mí Temu deh puh ké tem woiri dale, Ngerzah ké hj Ngermbay t̄jh ke p̄ɔymun a foyu ra, ke hj p̄ɔymun woiri ké bay hu-u ra ɔkna bay tul Tem Ngermbay ké deh puh ké tem woiri.

¹² Kaŋ dale ȳjn biri, mbɔl na tul wah, mí mbɔlu ta ba mbɔl ké nah puh hj daka haymun bay s̄y keni tukala ya. ¹³ Bayu ké i si sam siŋ sina a haymun ra le, i hu-u. Mí ke Tempuki, mbɔl ké i puh-u ba í fe labna haymun le, i ɔ-ɔkna gaŋ ba. ¹⁴ Nzuk ké hj Tem Ngerzah nda pol ye ra, ke ba gun Ngerzah gaŋ. ¹⁵ Tempuki ké i ȳɔ ra ta ba tem ké lab wuri ba mgbal ya, ta ba tem ké hj wuri kab ke h̄ɛkme ya. Le ba Tem ké ɔɔb wuri ba gun Ngerzah hj na, nah dí wuri ni bahri, baah. ¹⁶ Temaw mí mb̄ȳh nzak ziŋ tem wah mbɔk bahri, nah ba gun Ngerzah. ¹⁷ Kandɔk ké nah ba gun ye ra nah ba gun-f̄aŋ fe ye pi. Nah f̄aŋ fe Ngerzah le, fe Ngermbay ba, nah ȳɔ ziŋ ni pi. Koseh ye yo ziŋ na kara bay hj riŋ dína ye bá mgbe tul wah pi. ¹⁸ Mi bahri se, koseh a sew a aŋay ké ziŋ na mah mgba tuh ke baw riŋ dína ké bay ten mun ké mun wah ra ya. ¹⁹ Tusiba ke nunmbam ke feri ké bilu kara yo taw tén mun gun Ngerzahri ke ik law kandɔk nzuk ké sol tul bɔk ye sokoh ²⁰⁻²¹ bayu ké tusiba ke nunmbam ke feri ké bilu t̄jh ba mgbal, t̄jh suk ya. Ta ba yihna tusiba ke nunmbam ya. Wara le a ye Ngerzah mí mbih tusiba ke nunmbam ke fe-uri yo geŋ nam ké tusiba ke nunmbam ke feri ké bilu bay t̄jh bil mgbal bebna-aw hj tusiba ke nunmbam ke feri ké bilu sel mun ziŋ gun Ngerzahri bil riŋ dína woyri dara báy.

²² Nah tu wuri bahri se, tusiba ke nunmbam ke feri ké yo bilu gbam yo vuh sena, yo koseh kandɔk w̄ȳy ké kab peŋe kaŋ k̄aŋ aŋay. ²³ Mí ta ba tusiba ke nunmbam ke feri ké yo bilu ke h̄ɛk woyri ya. Le a wah ké nah leh suki Tempuki ke nzak rim wah kara, nah yo vuh sena bil law wah pi. A wah ra nah yo taw tén mun wah ba gun yeri ke ik law geŋ t̄jhna wah ke p̄ɔymun a foyu. ²⁴ Suki ké nah yo geŋu ra mí nah t̄jh bil salbay hul keni. Dale suki ké nzuk geŋ ra ba fe ké-e ko ke nun ya. Fe ké nzuk ko ke nun ba, lab ani mí ke geŋu báy le wo ? ²⁵ Mí géŋ fe ké nah ko ya ra, nah s̄ȳh law yo geŋu.

²⁶ Kaŋ pi mí Tempuki kara yo so na ké bil ngerna ké nah ta keni ya, ke so na bay fe ké mah goŋ Ngerzah, mí nah tu goŋ Ngerzah ya. Le a ye mí ke yo vuh vuhna ké mba bahna ké pol Ngerzah ke riŋ wah. ²⁷ Mí Ngerzah a ye ké-e ko law nzukri ko, ke tu kerbay Tempuki tu bay fe le, Tempuki yo pol ye kpatara ke riŋ s̄aw nzuk yeri. ²⁸ Nah tu bahri, ba ra fe fe gaŋ kara Ngerzah hj fe-uri t̄jh ba suki hj nzukri ké sa ni, a woyri ké-e dí niri kandɔk ké-e lek ²⁹ bay fe le a woyri, ke tu niri pol tu. Ke lek niri pol s̄a ba nzuk pimatul eŋ gun ye ba fe tem mun gun ye hj ke na ba gun pol daba ȳjnri. ³⁰ Mí a woyri ké-e lek niri pol ra, ke dí niri kara pi. A woyri ké-e dí niri ra, ke lu bay ké tul woyri el nḡaŋ sal in ziŋ niri ba z̄aŋ woyri pi. A woyri ké-e nḡaŋ sal in ziŋ niri ra, ke hj riŋ dína ye kan tul woyri pi.

³¹ Kandɔkaw ba, bay fe mí nah bah-u báy le ? Ngerzah p̄ɔr tul wah da ba, a ge mí mah lab bay kan tul wah báy lo ? ³² A ye ké-e gboh salbay hul ké tul gun ye ya, mí ke poŋ ni hu bay tul wah gbam hj na nah ba gun yeri ra, ani wara mí ke ta ndar feri gbam hj na ziŋ ni ya le wo ? ³³ A ge mí bay goh s̄awnzuk Ngerzah lo ? Ngerzah ké lu bay ké tul woyri el nḡaŋ sal in ziŋ niri ba z̄aŋ woyri ba, a ge mí bay goh niri báy le ? ³⁴ A ge mí bay kuŋ salbay hul kan tul wah lo ? Ngermbay ké hu mí t̄jh ke puh z̄aŋ, ké ba ndɔk lakna Ngerzah mí ke yo pol Ngerzah ke riŋ wah ra ba, a ge mí bay kuŋ salbay hul kan tul wah báy le wo ? ³⁵ A fe mí bay kehr na ke law sana Ngermbay le wo ? Koseh ? Fe-se law ? Nzukbaa ? Daka ? Sí seh fe ? Fe-lu law ? Mini fe-i hul le ? ³⁶ Kandɔk kú-u vbeh lews̄a bil mbete Ngerzah bahri, *bay tul wo mí namri riw, nah ba hul. Nah ba sami kú-u vbeh-u†*. ³⁷ Mí keni-aw kara nah haw ngermu ziŋ ni ha-haw a ye ké-e sa na.

³⁸⁻³⁹ Mi tu-tu bahri se, hul mini káb tukala, tem nzak pihhari, z̄aŋri mini nzukri ké lak mbay gelri bođ bođ, fe a aŋay mini fe a gi-u, ngerna fe a fál síba mini a fál síba, a fe fe gbam ké nunmbam ke tusiba mah kehr na ke law sana Ngerzah ké na t̄aw Mbay Zezu Gaŋ wah ra ya.

9 Ké mi yo mbew ke Ngermbay ra, mi yo bah ketina, mi kuŋ bay ya. Tempuki ké yo tem bi yo lu lakna bayu pi, law bi kara yo lu lakna bayu pi. ²⁻³ Fe-se law mbaŋ law bi, gaŋlaw bi d̄ɔ-d̄ɔr bay buma Ngermbay ké mgba tul ȳjn bi z̄ibri a woyri gun Izarayelri. Buma ké mgba tul s̄aw bi a fál haymun ra, buma-u bá ta tul bi. Su bay mí hu soh gel woyri.

⁴ A woyri ku ba gun Izarayelri. Ngerzah hj niri ku ba gun yeri, ke hj niri riŋ dína ye, ke nḡaŋ bayri ziŋ niri, ke baŋ mbete bolkusol ye kan ndɔk woyri, ke hj ku gi ke fe h̄ɔlna vbeh ba fe puhna dim ni keni, ke wah bayri ziŋ niri, ⁵ zih woyri dim Ngerzah ba z̄aŋ woyri, dara mí ké bil m̄jhri woyri, Ngermbay t̄jh ké ri. Tumbɔl hj Ngerzah bay mgbɔkɔ ye, a ye ké-e yo tul feri riw sew ke sew.

Gelu munu.

⁶ Kaŋaw ba, bay Ngerzah kew oh le ? Kew oh ya. Gun Izarayelri gbam ba gun Izarayel ya. ⁷ Abaraham zih gun Izarayelri ra, gbam woyri ku ba m̄jhri ye ya. Ngerzah ba, ke wahbay hj Abaraham bahri se, *s̄aw m̄jhri ké mi*

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 44.23.

wahbay hij mu ra ba Isak†, 8 sok bahri, ta ba gunri kú-u mbun ke fe labna a saw tusiba mí ba gun Ngerzah ya. Le gunri ké saw woyri ba wahbay mí ku ko niri ba gun yeri 9 kandak wahbayu bah hij Abaraham bahri, sew a boru ke nam a kari-ay le, mi él gi. Wuy wo Sara ba, bay yo ke gun wronzuk††.

10 Ta ba bay a aw kanjo ya. Bay a boru mí na-ay : Sew zih wahri Isak, wuy ye Rebeka yo ke bil soh ye. 11 Ke faj hore ya báy. Ku yo bil mah woyri báy, ku lab suki ya, ku lab kok fe ya, mí bay hij kerbay ké Ngerzah lek bay lu nzukri ba saw ye bá si ke gelu gelu le, ke di nzuk mbew. Dina-aw ta ba saw fe labna nzuk ya, wara le saw dina-aw ba a ye ké-e di nzuk. 12 Ke bah hij Rebeka bahri se, gun pol bay lab pihna hij tonnafal#13 kandak kú-u vbeh lewsa bahri, law bi te sa tul Zakob pon Esaw††.

14 Kanjaw ba, bay fe mí nah bah-u báy le ? Ngerzah lab gelu ya le ? Ke lab gelu gan. 15 Lewsa Moyiz yo vuh hij Ngerzah bay fe labna gun Izarayelri sew kú-u lab yim nday hij záh a boru ra, Ngerzah bah hij ni bahri, mi mgbá in zih nzuk ké mi mgbá in zih ni. Mi ker seh nzuk ké mi ker seh ye††. 16 Kan dale dina Ngerzah ra ta ba ngerna mini yihna nzuk pimatul ya. Le ba law in Ngerzah. 17 Sew faronj mbay Ezibte a lewsa, ke kpuh tul zih Ngerzah ††, Ngerzah bah hij ni bahri, sawu mí, mi mbi mu ba mbay Ezibte, bay sok keni huhmunun bi ké taw wo, bay hij riñ bi bá mgbe ké tusiba gbam†††, mí ke el kpuh law faronj. 18 Kan dale nzuk ké-e yih mgbá in zih ni, ke mgbá in zih nzuku. Nzuk ké-e yih kpuh law ye, ke kpuh law nzuku.

19 Dale mu báhri : « Bay fe mí bay yo tul wah báy lo ? A ge mí mah mba fe ké Ngerzah lek le wo ? » 20 Mi bah hij mu bahri, a wo nzuk pimatul, mu ba fe mí mu fah Ngerzah le wo ? Iri bay bah hij nzuk-mboh ni bahri, bay fe mí mu mboh mi kanjay le wo§ 21 Nzuk-mboh fe ba mbay tul pay. Ke pay mbew, ke kehr mboh iri ba fe gama. Ke kehr mboh iri nzuku a lab pihna a garu pi, ya le§† 22-23 Mí Ngerzah yih sok law fajna ye, ke yih sok huhmunun ye, mí ke ik law kpuhu ké tul nzuk ké mah ya han fajna ké-e lek bay vbar nzuku kandak iri, bay hij nzuk a ayri ké mgbá in zih Ngerzah bá tu ahna riñ dina ye kandak iri ké-e mboh ba fe gama kan §††. Kú tu bay riñ dina-u ké ku tul woyri. Ke lek mgbá in lewsa kan.

24 Kandakaw mí ke di na di. Ke di na ké sakra saw bi zibri kanjo ya. Wara le ke di na ké sakra sawnzuk a boruri pi, 25 kandak ké Ngerzah bah ké bil mbete Ozeh bahri,

Mi dí sawnzuk a boruri kú-u ba saw bi ya ba saw bi, nzukri ké tu law sana bi ya, mi dí niri ba manlaw bi§†.

26 Mí bay zibri ba,

ké gel kú-u kab ri, ku bah bay tul woyri bahri, kú-u ba sawnzuk ye ya ra, ku el ba saw ye wara. Ku dí niri ba gun Ngerzah Ngohnzuk§††.

27 Mí Ezay le ke vuh mun ye bay tul gun Izarayelri : Ku ngj kandak sikokre kara tzu ndj kanjo mí bay tonj§†,

28 bayu ké Ganj tul feri riw bay lab bolkusol ye ch ké tusiba kandak ké-e lek ganj, 29 kandak ké Ezay bah pol sa bahri, gelke Ganj tul feri riw pon tr mihri wah ya le, nah ná kandak nzukri ké Sodom, nah tij en nzukri ké Gomor§†.

30 Kan ba, bay fe mí nah bah-u báy le ? Bay fe le sawnzuk a boruri ké yah ngah sal in zih Ngerzah ba záh woyri ya, mí Ngerzah ba, ngah sal in zih niri ba záh woyri dale, sawu ba kanlaw tul Ngerzah ké ndok ye dor sal in ya.

31 Gun Izarayelri ba, ku dih fal mbete bolkusol ké ngah niri lewsa zih Ngerzah, mí ku kew oh bolkusol ké-e ngah zih niri ra. 32 Bay fe mí ku kew le ? Bay fe le saw ngah bolkusol ba kanlaw te sa tul Ngerzah ké ndok ye dor sal in ya, mí ku dih fal mbete bolkusol ra ker bahri se, ngahna-u ba saw fe labna, mí kerbay woyri hij ku be kasaw lihna §†33 kandak kú-u vbeh bayu bil mbete Ngerzah lewsa bahri, Í ko. Mi kan kasaw ké Siyonj gel fe puhna Ngerzah, ba kasaw-be bok, ba mah kasaw lihna. Nzuk ké kan law sa tul kasaw ra le, syhru ta se ni ya§††.

10 I ba yin bi bil Ngermbay, mí kerbay tul saw bi gun Izarayelri na sa law bi. Mi yo vuh hij Ngerzah bay ké hij niri, kú tij bil salbay hul. 2 Mi mah lu lakna bay woyri bahri, ku rih sjw bay tul Ngerzah ganj, mí ku rih sjwu dan tu sawu. 3 Sal in ké Ngerzah ngah zih ziih Abaraham ra, guh law woyri ya. Ku yo leh ngerna woyri ke mun kan. Ku sa hij Ngerzah bá na ba mbay tul sal in ké-e ngah zih ziihri ra ya. Ku yah ful bay na ba mbay tul sal inu, 4 bayu ké bolkusol Ngerzah bal tul bayu bahri, Ngermbay ba mahsaw bolkusolu mí hij Ngerzah ngah sal in zih

† Bayay na bil Mbeta Saw fe 21.12 †† Bayay na bil Mbeta Saw fe 18.10,14 Mbeta Galadri 4.21-31 ‡ Bayay na bil Mbeta Saw fe 25.23 †† Bayay na bil Mbeta Malachie 1.2-3. ††† Bayay na bil Mbeta Exode 33.19. Mah-u 32 ke 33 sok bay sew ké gun Izarayelri lab yim nday hij kok záh. †††† Bay tu bay law kpuhna faronj, mú kj Mbeta Exode 7.22. †††† Bayay na bil Mbeta Exode 9.16. Mahbay na mah-u 7 si kah mah-u 15. § Ngerzah bah kan bil Mbeta Jérémie 18.1-6 ke Mbeta Esaie 29.16 ke 45.9 ke 64.7 sew ké gun Izarayelri kpuh tul zih Ngerzah. §† Bayay na bil Mbeta Esaie 15.16 ke 29.16 ke Mbeta Jérémie 18.6. §†† Mú kj Mbeta Rómri 11.32

§† Bayay na bil Mbeta Osée 2.1 ke 2.25. §†† Bayay na bil Mbeta Osée 2.1 lab sew ké zibri kab puh mgbal ké tusiba Babilonj. Bay dimna záh a boru mí Ngerzah nih niri ké tusiba Kana. §† Bayay na bil Mbeta Esaie 10.22 bah bay sew ké gun Izarayelri yo tusiba Kana báy, mí Ngerzah pih nzuk ngermuri bay dimna záh a boru woyri. §† Bay tu bay nzukri ké Sodom ke nzukri ké Gomor le, í kj Mbeta Saw fe 19 §§† Bayay na Mbeta Rómri 4.3 §§† Bayay na Mbeta Esaie 8.14 ke 28.16. Sewu-aw, zibri yah ful ya mun woyri ke rüna woyri. Ku bahri, ku lek bay ke hul, mí Ngerzah bahri, nzuk ké kan law tul ye mí bay tij ba suki.

nzukri gbam ba záh woyri, a woyri kú-u kan law tul Ngermbay. ⁵ Moyiz vbeh bay mahşaw bolkusol ké hj Ngerzah ngah sal in ziñ nzuk ba záh ye ra bahri se, *nzuk ké yo tul bayu ch le, ke yo ke çkna bay tul bolkusolaw†*.
⁶ Kañ le şaw ngah sal in ziñ Ngerzah ra ba kanlaw tul ye ké ndok ye dor sal inu ya, mí sal inu bah kandokay :

*Ko-ko mú vbi law wo bahri††,
 a ge mí bay hil si nunmbam gi ke Ngermbay le‡ ?*

Bayu mgbay tul derna Ngermbay gi tusiba-ay.

*7 Ko-ko mú vbi law wo bahri,
 A ge mí bay der si puh záhri bay ya bay Ngerzah†† ?*

Bayu mgbay tul tihna Ngermbay ké sakra záhri. ⁸ Mí bolkusol bah ani le ? Ke bahri, *bayu yo dih ya ké taw wo, na nzak wo, na law wo pi††*. Bayu mí ba bay law ké te sa tul sal in Ngerzah ké nah ka-kah-u ke riñ Ngermbay ⁹ bahri se, nzak wo bah ketina ké na bil law wo bahri, *Garñ tul feri riw mí ba Zezu, law wo te tul ye pi, mí mu bahri se, Ngerzah ten ni ké sakra záhri ke paşmun a foyu dale, mu yó ziñ Ngerzah ba suki*. ¹⁰ Gelke law nzuk kan tul sal in Ngerzah le, Ngerzah ngah sal in ziñ nzuku ba záh ye. Nzak nzuk ba, bah ketina ra le, ke yo ziñ Ngerzah ba suki.
¹¹ Mbeta Ngerzah bahri se, *law nzuk ké te sa tul ye le, şuhru ta se nzuku ya†††*. ¹² Ba ra zib mini şawnzuk a boru kara, gbam mah hani, bayu ké Garñ tul feri riw mbew, ke yo lab suki si wçok ziñ nzukri gbam ké di ni ba záh woyri. ¹³ Kandokaw mí *nzuk a suñ suñ ké di Garñ tul feri riw le, nzuku bay yo ziñ ni ba suki†††*.

¹⁴ Mí-aw ba, ani mí ku bay di ni a ye kú-u kan law tul ye ya báy le ? Ani mí ku bay kan law tul ye dan lah bay ké si tul ye le ? Nzuk-ka-kah bayu ta-a le, ku lah ani le ? ¹⁵ Mí nzuk pih niri ya ba, ku ka-kah-u hj nzukri ani le ? Kandok kú-u vbeh lewsa bil mbete Ngerzah bahri, *nzak pihna a suki kah nzukri, gina gun nzak pihna-u ndoh mbamba‡*. ¹⁶ Nzak pihna-u kah niri kara ta ba gbam woyri mí ku ya baysuki hul Ngermbay ya kandok Ezay bah lewsa : *Garñ tul feri riw, a ge mí kan law tul nzak pihna ké nah ka-kah-u ra le‡†* ¹⁷ Kañ dale şaw kanlaw ra ur ke nzak pihna ké nzukri lah, mí nzak pihna-u ra, ba bay Ngermbay. ¹⁸ Mi vbi bahri, nzak pihna baysuki ra kah taw woyri ya le ? Nzak pihna-u kah niri kah garñ kandok ku-u vbeh bayu lewsa bahri :

*Kusol woyri mge beleş beleş çh tusiba gbam.
 Nzak pihna woyri ya gel yağ yağ kah gbuh tusiba‡††.*

¹⁹ Mí a şaw ba, mi vbi bahri, nzak pihna bay Ngermbay kah gun Izarayelri ya ley ? Lewsa kara bay hj niri kú lah bay ye, Ngerzah hj Moyiz bahri se, *mi páhra wuri bay lab sere bay şawnzukri ké na kpok, mi sókro wuri bay lab hañ fahna bay tul şawnzuk a çokur‡†*. ²⁰ Kandokaw mí Ezay nguh lçokçok, ke bahri,

*Şawnzukri ké tu yah mi ya, ku ziñ mi.
 Mi tih nun şawnzukri ké tu vbi bay bi ya.*

²¹ Mí bay tul gun Izarayelri ba, ke bahri, *nam ke nam mi yo ndar ndok bi di keni şawnzuk bi gun Izarayelri. Ku um nun woyri, ku maş bay bahna bi.*

11 Kañ dale mi yo vbi bahri, Ngerzah poñ fal şawnzuk ye gun Izarayelri ra po-poñ le ? Kañ ya. A bi Pçl ra mi ba gun Izarayel ké fál ndok Benzameh, mi ba mihri Abaraham garñ. ² Ngerzah poñ fal şaw nzuk yeri ké-e tu niri pol ra ya ^{††}. Bay Eli kú-u vbeh na bil mbete Ngerzah lewsa ra, i tu ya le wo ? Eli vuh mun ye sek gun Izarayelri keni ké pol Ngerzah bahri,

*3 Garñ tul feri riw, ku i gun nzak pihna wori.
 Ku vbar gel fe puhna wori.
 Mi toñ ke heş bi,
 mí ku yah ful bay i m‡†.*

⁴ Mí-aw ba, Ngerzah yih nzak Eli ani le ? Ngerzah yih nzak ye bahri : *Mi kçr nzukri çod çod boh gel toñndok say (7.000) yo ri. A woyri-aw ku huk pol záh a boruri ya. Záh ké ba Bahal kara ku huk pol ye ya‡†*. ⁵ Kañ mí sew a aņay kara ké sakra gun Izarayelri, Ngerzah kçr mihri ye ké riñ ye kan tul woyri yo ri. Dina-u si mbew ke lawsuki ye.

⁶ Kandok ké dina ye ur ke lawsuki ye ra dale, şaw ziñu ta ba fe labna nzukri ya. Gelke şaw dina-u ur ra ke fe labna nzuk garñ le, lawsuki ye ra ta ba lawsuki ya.

† Bayay na bil Mbeta Lévitique 18.5. Ngerzah çok gun Izarayelri bahri se, ko-ko kú mbi fe labna şawnzukri ké dorñ niri-aw. Ku yo tul bay ye le, ku káb ba suki. †† Pçl mbi bayu bil Mbeta Deutéronome 8.17 ke 9.4. Bay ké Pçl mbi ra, ke bah çh ya mí çh tçr bayu mí na-ay : Ko-ko mú ker ké bil law wo bahri, hulumun bi ke ngerna bi mí ziñ fe-ay. ‡ Mahbayu ta ba gel kabna wo fal hul ya. Le Pçl mbi bayu bil Mbeta Deutéronome 30.11-14 ké sew Moyiz. Derna-aw ra ba mbuņna Ngermbay Zezu. Fal hul ye ke tih ke puh záh. Çok bahri, pihna Ngermbay bay ya nzukri lab ç-çh. Aņay toñ kan law tulu wara kaņto. ††† Bayay si mbew ke gun bay 10.6 síba-ay. ‡‡ Bayay si mbew ke gun bay 10.6 síba-ay. ‡‡† Bayay na bil Mbeta Esaie 28.16 ke Mbeta Romri 9.33 ‡‡‡ Bayay na bil Mbeta Joél 3.5. Piyer mbi bah ké bil Mbeta Fe labna Tempuki 2.21 § Bayay na bil Mbeta Esaie 52.7. §† Bayay na bil Mbeta Esaie 53.1. Bayay yo çok bay koseh ké gun-lab pihna Ngerzah ko. §†† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 19.5. §‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 32.21. §†† Bayay na bil Mbeta 1 Samuel 12.22. Sewu ra gun Izarayelri fah Ngerzah. Ku goñ ni bay ké mbi mbay hj niri. Ngerzah mbi Sawul gun Izarayel a hani mbew ké fál ndok Benzameh. Pçl mbi bay bahna Samuel gun nzak pihna Ngerzah çok bahri, ku poñ Ngerzah kara, ke poñ niri ya. §† Bayay na bil Mbeta 1 Rois 19.10-14. §‡ Bayay na Mbeta 1 Rois 19.18.

⁷⁻⁸ Le bayu ra na ani munu ? Sal in Ngerzah ké gun Izarayelri yah ke fe labna woyri ra ku ziñ ya †. Gun Izarayel a boruri ké riñ Ngerzah na tul woyri ba záh woyri ba, ku zi-ziñ. Gun Izarayel a ayri ké ziñ ya ba, law woyri kpuh. Bayu guh law woyri ya kandɔk kú-u vbeh lewsá bahri,

*Ngerzah poñ niri bil ndɔk záh a hani hj tul woyri yih dik dik^{††},
nun woyri ko fe ya,*

suk woyri lah bay ya pi kpuru káh guri-ay[‡].

⁹ David mbay a luki kara bah lewsá si tul woyri bahri,

fe sýna tñmbih woyri bá tñ ba ndaw, ba kẹke, ba gburka, ba kpañndɔk woyri.

¹⁰ *Mí nun woyri bá sih ndur kú ko gel mba, tak woyri bá ráh ngole ngole^{††}.*

¹¹ Mi vbi bahri, bé tul bɔk woyri ba lihna wum ley ? Bé tul bɔk woyri-aw bale, selna káh keni ké taw sawnzuk a boruri mí Ngerzah tñ ba záh woyri. Selna-aw yo sokro gun Izarayelri lab sere [‡]. ¹² Mí bé tul bɔk woyri ba fe ziñ-na sawnzuk tusibari gbam, él fal woyri gi ke suki ké taw sawnzuk a boruri ra wa, bay na ani báy hj sawnzuk a boruri gelke ku lek gel kabna woyri guk guk ké taw Ngerzah ba ? Bay ndɔh mbamba.

¹³ Wara mí-i yo bah hj wuri sawnzuk a boruri kandɔkay : Ké mi ba gun nzak pihna si taw sawnzuk a boruri ra le, sí ke bay nzak pihna-aw mí-i vbá hañ bilu. ¹⁴ Vbá hañ bi-aw mi pahra keni gun Izarayelri kú-u ba mun hay bi bay kú lab sere. Ko ya le, a haniri bay yo ziñ Ngermbay bayu. ¹⁵ Ngerzah to suy woyri ma fal hj sawnzuk tusibari gbam mgba nzak nzaw ziñ ni, mí ke el mgba gun Izarayelri ndɔk sede ba, bay na ani báy le ? Bay na ba ɔkna hj nzukri ké bay tñ ke hul wara. ¹⁶ Tul fe pay ba fe Ngerzah le, tɔr fe payu gbam ba nunu a Ngerzah. Saw kpuh ba fe Ngerzah le, nzakndɔk kpuh-u gbam ba nunu a ye pi ^{‡‡}. ¹⁷ Saw nzuk biri ba nzakndɔk kpuh, mí ku kuñ nza-kndɔk a hani-uri ma fal dale, ku mbɔhɔ mu a wo sawnzuk a boru ké mu ba nzakndɔk kpuh a kpañ ké sakra-u, mí mu yo nzo bodo ké sawu hj mbew. ¹⁸ Ko-ko mú nda giri tul nzakndɔk a kuñuri-aw. Mu ma-mah bay nda giri, mí ta ba a wo mú-u hɔl saw kpuh-aw ya. Le ba sawu mí hɔl mu.

¹⁹ Dale mu báhri, ku kuñ nzakndɔk kpuhri bay mí soh mbɔhɔ gel woyri.

²⁰ Ketina. Kuñna woyri lab kandɔkaw bayu kú-u poñ Ngermbay. A wo ba, bay kanlaw mú-u mbɔhɔ kpuh. Le ful hùh tul wo ta-a. Mú ko tul wo ma. ²¹ A ké Ngerzah kuñ gun Izarayelri kandɔk nzakndɔk kpuh ra wa, ke mah kuñ mu a wo nzakndɔk kpuh a kpañ pi ya le ? ²² Dale mú lah bay lawsuki Ngerzah ke bay kpuhna ye mbɔk. Kpuhna ye na tul nzukri ké lih, mí suki ye yo ziñ mu. Mu kab bil suki-aw ya le, ku bay kuñ mu kandɔk nzakndɔk kpuhri-aw pi. ²³ Mí gun Izarayelri bá kab ra bil law kpuhna woyri ya le, ku él mbɔhɔ niri báy. Ngerzah yo ke huhrumun bay el mbɔhɔ niri ba foyu báy. ²⁴ A wo ké saw wo ba kpuh a kpañ, ku mbɔhɔ mu ké kpuh a ma-u, ani mí a woyri ké saw woyri ba kpuh a ma-u ra ba, ku él mbɔhɔ niri ké mahsaw woyri ya le ?

²⁵ Yñ biri, mi yih bay í tu sawbay ké Ngerzah mụh lewsá rɔkɔ í di mun woiri ba rúnari. Bay fe le law kpuhna gun Izarayel a haniri ra bay na kañ kpuru káh sew ké nzukri ké saw woyri bođ bođ gbam bay mbuh ba saw mbew ɔh dara báy. ²⁶ Kañ mí nzukri gbam kú-u ba gun Izarayelri ^{‡‡}, ku yó ziñ Ngerzah ba suki gañ, kandɔk kú-u vbeh lewsá bahri, *nzuk-ya nzukri bay tñ ké Siyon gi. Ke lú law-sañ Ngerzah ké sakra mjhri Zakob ma fal[§]. ²⁷ A aw ba salbay ké mi ngah ziñ niri bay labu sew ké mi nzóm bay ké tul woyr^{§†}.*

²⁸ Fál baysuki hul Ngermbay le gun Izarayelri ba nzukbaa bay tul woiri sawnzuk a boruri. Mí fál dína le ku ba gun sanari bay tul zih woyri ²⁹ bayu ké dína Ngerzah ke suki ké-e hj ra vbiru ta-a. ³⁰ Lewsá ra a woiri sawnzuk a boruri, i mba nzak Ngerzah, mí aṅay Ngerzah mgba in ziñ wuri bay tul mbá nzak gun Izarayelri. ³¹ Kandɔkaw mí aṅay ku mba nzak Ngerzah bayu ké Ngerzah mgba in ziñ wuri, hj bo a woyri kara Ngerzah bá mgba in ziñ niri pi. ³² Ngerzah vbá kpañ doñ nzukri gbam bil mbá nzak woyri bay ké mgba in ziñ nzukri gbam.

³³ Ahna ndɔk Ngerzah, rýna ye, goso fe tuna ye si wɔrɔk wo.

Nzuk mah fakla salbay ye ya,

nzuk ké mah fañ mahful ye káh gbuh ta-a^{§††}.

³⁴ *A ge wara mí tu kerbay Gañ tul feri riw le wo ?*

A ge mí mah hew ni le^{§†} ?

³⁵ *A ge mí ta ni fe bay ké el puh mbɔlu le^{§††} ?*

³⁶ Bay fe le saw feri gbam ur ké taw ye,

yona woyri ba a ye, bay el ma taw ye pi.

Kandɔkaw mí riñ dína ba nzuku a ye sew ke sew. Gelu munu.

† Bayay mah ke Mbeta Rómri 9.31 †† Bayay na bil Mbeta Esaie 29.10. ‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 29.3 ke Mbeta Esaie 6.9.

†† Bayay na bil Mbeta Siñ (Psaumes) 69.23-24. Bayu mah ke Mbeta Rómri 9.32

‡‡ Í mgba Mbeta Rómri 10.19

‡‡‡ Í mgba Mbeta Esaie 6.13 tuh ke gel kjna-ay. ‡‡‡ Bay tu fe ké kehr riñ Zakob ke

riñ Izarayel mú kñ Mbeta Saw fe 32.28

§ Bayay na bil Mbeta Esaie 59.20. §† Bayay si ke Mbeta Esaie 27.9 ke Mbeta Jérémie 31.33 pi.

§†† Bayay si ke bay ké Mbeta Job 5.9. §‡ Bayay na bil Mbeta Job 15.8 ke Mbeta Esaie 40.13. §‡† Bayay na bil Mbeta Job 41.3.

12 An̄ay dale yj̄n biri bay law in N̄gerzah ké-e m̄gba z̄iṅ na ra mi yo hew wuri keni : Í h̄j mun woiri ba fe puh-na a nunu †. Sam fe puhna-aw mah nun N̄gerzah mí ke ȳḡ ba pihna nzuk kani ké i lab̄ h̄j ni, ké si ke gelu gelu. ² Mí í nd̄ɔl fe lab̄na tukala a se way ya. Wara le í h̄j Tempuki †† bá s̄ɔb wuri í r̄y ma pol pol ma. Le i bay tu fe ké law N̄gerzah yih, i tú ke mun woiri law yihna ye na ba suki, nd̄ɔ-nd̄ɔh, yo gelu ba fe gama.

³ Tumb̄ɔl lawsuki ké N̄gerzah lab̄ z̄iṅ mi, mí-i yo bah h̄j a ge ge ké sakra woiri bahri se, kerbay nzuk a suṅ suṅ le bá h̄y tul ya. Wara le a ge ge bá ko tul ye mah ke kerbay a r̄y-u ké gi ke kanlaw tul N̄gerzah ké-e wal h̄j na mbew mbew ⁴ Kand̄ɔk ké mun nzuk yo ke kehrna bod bod ra mí kehrnari-aw le pihna woyri kara bod bod pi.

⁵ Kaṅ pi mí a wah ké nah ba d̄aba ra nah ba mun mbew z̄iṅ N̄germbay, mí nah mb̄ɔh̄ɔ hani hani. ⁶ Nzuk a suṅ suṅ le bay lawsuki N̄gerzah mí ke h̄j nzuku ṅgerna bod bod.

Ba ra ṅgerna-ten s̄aw̄bay ké N̄gerzah baṅ ndoh bil law nzuk kara nzuku bá ten s̄aw̄bayu si mbew ke kanlaw tul N̄gerzah,

⁷ ba ra ṅgerna-so nzukri kara ké so,

ba ra ṅgerna-s̄ɔk fe kara ké s̄ɔk,

⁸ ba ra ṅgerna-hew nzukri kara ké hew,

ba ra ṅgerna-na ba balak nzuk kara ké zukru mun ya,

ba ra ṅgerna-nda pol nzukri ba suki ké h̄j tul bilu,

ba ra ṅgerna-ker seh nzuk kara ké lab̄ ke mun rihna.

⁹ Law sana ta mb̄ȳh ke nzak sede ya dale,

fe a pipiri-u, bá na ba fe f̄ȳna woiri. Suki le, bá na ba fe mb̄ɔh̄ɔ wuri.

¹⁰ Law in le, bá na ba fe ké h̄j law woiri te tul hani. H̄k̄ hani ba, bá na ba fe ké i kpak hani tulu.

¹¹ Zayna law woiri bay lab̄ suki bá na ba fe ké i ta ke zoh bilu ya, Tem ké mun woiri bá na ba fe ké d̄aṅ ké mun woiri kad̄ kad̄, N̄germbay le, bá na ba nzuk ké i lab̄ pihna h̄j ni.

¹² Suki ké i geṅ, bá na ba fe law rihna woiri, koseh ké i ko, bá na ba fe ké i yo s̄ȳh law bilu, bayri ké i yo bah z̄iṅ N̄gerzah bá na ba fe lab̄na ké i yo tulu k̄k̄,

¹³ fe z̄ɔk̄ɔ ké z̄iṅ s̄aw̄ nzuk N̄gerzahri, bá na ba fe ké i yo bilu z̄iṅ niri, m̄gbá gahruri nd̄ɔk̄ sede bá na ba fe ké i takra labu pi.

¹⁴ Í lu m̄gb̄ɔk̄ɔ k̄ȳ tul nzukri ké lab̄ wuri koseh. Í lu m̄gb̄ɔk̄ɔ, í hab̄ fe ya.

¹⁵ Le nzukri ké yo ke law rihna, law woiri bá rih z̄iṅ niri. Nzukri ké yo vuh rew, law woiri bá se z̄iṅ niri.

¹⁶ Í ko haniri mah hani, kó mun ba nzuk a luki bá ta-a. Í m̄gb̄ahra ke k̄h̄k̄ori ma. Ko-ko í ko mun woiri ba r̄y-nari.

¹⁷ Mb̄ɔl suya ba, puh ke suya ya,

kerbay-lab̄ suki h̄j nzuk a suṅ suṅ gbam bá na bil law woiri h̄j kú ko.

¹⁸ Mahful yo ri ké f̄al̄ t̄aw̄ woiri le, í h̄j deṅ bá yo han̄sekle woiri ke nzukri gbam.

¹⁹ Gun sanari d̄al̄ baa ke mun woiri bá ta-a dale, í poṅ ful h̄j law f̄ah̄na N̄gerzah mí bá dal baa-u kand̄ɔk kú-u vbeh lews̄a bahri, *d̄al̄ baa ba fe bi, mi s̄ɔr mb̄ɔlu*[†]. Kaṅ mí Gaṅ tul feri riw bah. ²⁰ Í dal baa ya, wara le *daka i nzuk-baa woiri le, mú h̄j ni fe s̄ȳna. K̄ɔk̄mbih i ni, í h̄j ni mbih. Láb̄ kaṅaw ba f̄ah̄ h̄k̄re h̄ɔk̄ ke h̄ɔk̄-u k̄ȳ tul ye munu*^{††}.

²¹ Kand̄ɔkaw mí suya bá mba tul wo ya. Mú mba tul suya ke suki ma.

13 N̄gerzah mí h̄j l̄ák m̄bay. Nzuk a ḡyri ké yo ri-ay, l̄ák m̄bay woyri gbam ur ké t̄aw̄ ye. Mí nzuk a suṅ suṅ le bá h̄k̄ nzuk-lak tusibari. ² Nzukri ké k̄puh tul z̄iṅ nzuk-lak tusibari le, ku mba nzak N̄gerzah munu, mí nzukri ké yo k̄puh tulaw yah salbay k̄ȳ tul woyri ke mun woyri ³ bayu ké nzuk-kun̄ salbayri ta ba nzuk-se h̄k̄me bay nzuk-lab̄ sukiri ya. Le ku ba nzuk-se h̄k̄me ké t̄aw̄ nzuk-lab̄ suyari. Mí mu sa bay h̄j nzuk-lak tusibari bá se mu h̄k̄me ya le, mú lab̄ suki, ku pír mu pir. ⁴ Bay fe le ku yo lab̄ pihna h̄j N̄gerzah bay suki wo. Mí mu lab̄ suya le, h̄k̄me bá se mu. Ku uk mahw̄ȳ ndikpo ya. Ku yo lab̄ pihna h̄j N̄gerzah le, ku uk bay s̄ɔk̄ keni law f̄ah̄na bay kun̄ salbay tul nzukri ké lab̄ suya. ⁵ S̄aw̄u mí su-su bay h̄k̄ nzuk-lak tusibari bay salbay kú-u kun̄u kaṅto ya. Le bay law a teh-u mí mu h̄k̄ niri. ⁶ Kand̄ɔkaw mí í puh lampoh h̄j niri pu-puh. A woyri ba, ku yo lab̄ pihna h̄j N̄gerzah, ku yo poṅ mun woyri h̄j pihna-u.

⁷ Í h̄j a ge ge le, fe ké-e vbi. Ba ra lampoh kara í h̄j nzuk lampoh. Ba ra fe mb̄ȳhna kara í h̄j nzuk fe mb̄ȳhna. Ba ra h̄k̄na kara í h̄k̄ nzuk h̄k̄na. Ba ra rohna kara í roh nzuk-lak tusibari. ⁸ Mb̄ɔl bá na tul woiri ya. Mb̄ɔl yo ri le, bá na ba mb̄ɔl law sana ké i sa haniri. Nzuk ké sa nzuk a boru le, ke yo tul bolkusol̄ h̄ ke gelu gelu gbam.

⁹ Bolkusol̄ bahri se, *mu mbí w̄ȳ m̄baṅ wo ya, mu í hul ya, mu rí-riba ya, mu bán̄ law wo kan tul fe nzuk ya.*

† Bayay si mbew yan̄ ke bay ké Mbete Rómri 6.6,12; 8.13 †† Bayay si mbew ke nzuk pimatul a s̄aw̄ Tempuki. S̄aw̄u mí nzuk-s̄ɔb mbete ten bay Tempuki ké gel̄ k̄j̄na-ay. Mú k̄j̄ Mbete Rómri 8.26 ‡ Bayay na bil Mbete Deutéronome 32.35. †† Bayay na Mbete Proverbs 25.21,22.

Bayayri ke bay a boruri gbam mbyh ma bil bay ké na-ay : *Mu sá nzuk mbanj wo enj mun wo kanj.* ¹⁰ Law sana lab fe a se-u zinj mbanj wo nzuk pimatul ya. Law sana mí bal tul bay bolkusol.

¹¹ Kanj mí i tu wuri tu, sewu kàh da, ba sàwseh tòm ke nam woiri bay kab ke nun mí na-ay. Ur ke seh ké nah kan law tul Ngermbay, nah zinj wahbay pàymun a foyu. Anjy le zinj dih mba. ¹² Sunj sih mí gel fàh hoh.

Tipele dih zinj na mba.

Náh lur wuri fe labna tirim,

náh ndoh wuri gel tehna ba fe rem wah.

¹³ Náh si wuri siñ sina ké si ke se-seh-aw ma.

Yim nday bá ta-a, tá yim bá ta-a, mbí hani ba ríba bá ta-a, lóm hani bá ta-a, bál hani ke sere kara bá ta-a pi.

¹⁴ Dale í mbi wuri Gañ tul feri riw, a ye Ngermbay Zezu í ndoh ni ba gar riñ dína woiri.

Í lu kerbay-lab fe ké voh daka haymun woiri ma fal.

14 Í yà nzukri ké kan law tul Ngermbay ké kanlaw woyri nger ya. Í yà niri dan fah hani tul kerbay woyri.

² Nzuk-kan law a hani kan law tul Ngermbay bahri, fe sùna a sunj sunj gbam mah sùna. Nzuk-kan law a boru ké kanlaw ye nger ya ba, ke lak ba gahay †. ³ Nzuk-kan law a ày ké yo sù ferri gbam ra bá ko mbanj ye ké lak gahay ba fe a garu ya. Mí a ye ké-e yo lak gahay kara law ye bá lab bay kan tul mbanj ye ya a ye ké-e ponj sàw fe labna sàw ye mí ke ko fe sùna a sunj sunj mah sùna ra. Ngerzah yà ni yà-yà. ⁴ A wo ra mu ba ge mí law wo lab bay kan tul gun kabna nzuk le ? Gun kabna ra yo ba kpuh-u mini ke lih kara ba bay bahganj ye munu. Mí ke yo-u ganj bayu ké Gañ tul feri riw yo ke huhrumun hñ ni, ké yo.

⁵ Nzuk-kan law tul Ngermbay a hani-u ko nam tñmbihri mba tul nam a boruri. Mbanj ye ba, ko namri riw mah hani. A ge ge le bá yo tul kerbay ye kerbay ye. ⁶⁻⁷ Nzuk-kan law tul Ngermbay ké hək nam a haniri ba nam a luki ra, ke hək bay tul Gañ tul feri riw. Mbanj ye ké ko fe sùna a sunj sunj mah sùna ra, ke sù bay dim keni Gañ tul feri riw, ke el ke tumbol hñ Ngerzah. Mí nzuk-sañ fe sùna a haniri kara ke sañ bay dim keni Gañ tul feri riw, mí ke el ke tumbol hñ Ngerzah pi, bayu ké sakra wah-ay nzuk a sunj sunj kab tukala bay tul ye ya. A ge ge ké hu kara hul ye ta ba nzuku a ye ya pi. ⁸ Nah kab tukala, sàw kabna wah ba Gañ tul feri riw. Mí nah hu kara nah hu ke riñ Gañ tul feri riw. Bay fe le nah kab ke nun mini nah hu kara nah ba nunu a Gañ tul feri riw. ⁹ Sàwbay hul Ngermbay ke tñna ye ke pàymun a foyu hñ ke na ba Gañ tul hulri ke nzuk a yo ke òknari riw ††.

¹⁰ A wo mu ba ge mí law wo lab bay kan tul yjn wo lo ? A wo-ay ba, mu ba ge mú-u ko yjn wo ba fe a garu le ? Bayu ké riw wah, nah bay si ndiseñe Ngerzah. ¹¹ Ku vbeh lewsà bahri, *na ani ani ganj kara mi kab ke nun, a bi Gañ tul feri riw mi bah kanj. Nzukri gbam bay huk pol bi, ku píri Ngerzah ke nzak woyri bahri, mi ba Gañ tul feri riw*‡. ¹² Kanj mí a ge ge ké sakra wah bay kñ fal fe labna ye ke mun ye hñ Ngerzah.

¹³ Dale náh hñ law wah bá lab bay kan tul mbanj wah ya. Le í hñ law woiri bá mgba bay ké na-ay ma : Í banj ka-saw-be bók kan pol yjnri ya, í hól ndaw lihna kan pol yjnri ya. ¹⁴ Mi tu-tu, a bi ké mi yo mbew zinj Gañ tul feri riw a ye Zezu, kerbay bi-ay yo gelu : Fe sùnari gbam mah nun ye mah. Mí nzuk ké ko fe a hani-u mah nun ye ya le, fe-u mah nun ya hñ nzuku ganj ba. ¹⁵ Gelke fe sùna wo a hani beb law yjn wo le, siñ sina ké mu si-aw ra ba siñ sina law sana ya. Fe sùna wo bá zi yjn wo bil bebna ya. A ye ra Ngermbay hu bay tul ye.

¹⁶ Dale nzukri bá bal suki woiri-aw ya. ¹⁷ Puh lakna Ngerzah-ay ba bay fe sùna ya, ba bay fe nzona ya. Le ba yó ke Ngerzah ba záh nzuku, ba ðeñ, ba law rihna ké ur ké taw Tempuki. ¹⁸ Nzuk ké yo lab pihna-u hñ Ngermbay kandakaw, ke rih law Ngerzah rih. Nzukri ba, pir ni pir. ¹⁹ Kanj le náh yah wuri siñ sina ké si mah hani ke ðeñ, ké hñ gunri ké bil kerpuh-u hñ ke haniri. ²⁰ Fáh hani tul fe sùna bá beb pihna ké Ngerzah lab ya. Ketina fe sùnari gbam mah sùna mah, mí fe sùna tñh ba bay, ba ndaw hñ nzuk ké sù le, fe sùna-u su ya. ²¹ Kandakaw mí bay fe a ày ké hñ law yjn wo ruklu le, su-su bay mú gboh mun wo, mú lak hay ya mini mú nzo yim ya mini mú sù fe a hani ya bay hñ law yjn wo bá ruklu ya.

²² Kanlaw wo ra mí mú yo keni ké nun Ngerzah. Nzuk ké law ye lab bay kan tul ye ke mun ya bay fe sùna ké-e ko ba suki ra pol tehna Ngerzah yo zinj nzuku. ²³ Mí salbay mgba tul nzuk ké law ye nzah bay tul fe ké-e sù. Bay fe le sù fe-aw ur ke kanlaw tul Ngermbay ya. Dale fe labna a sunj sunj gbam ké ur ke kanlaw ya ra ba suya.

15 A wah ké kanlaw wah tul Ngermbay lókró da, mból na tul wah bay so nzuk-kan lawri ké kanlaw woyri lókró ya. Náh yah bay tul wah ya. ² Ké sakra wah a ge ge le bá yah suki bay tul mbanj ye bay hñ sàw in Ngermbay bá hñh ba mun ké mbew ba suki, ³ bayu ké Ngermbay yah bay tul ye ya kandak kú-u vbeh bay bahna ye lewsà bahri, *Ngerzah, farna ké nzukri far mu ra kù tul bi*‡. ⁴ Bayri kú-u vbeh bil mbete Ngerzah lewsà-aw,

† Kerbay ké Pól yih bay sòk ké gelay bahri, zibri lak hay a hani le, bay gboh niri si vul kani Ngerzah. Mí ké taw karanri ba, bay sàw záh woyri, ku lak hay a hani ya pi. Mí mu kan law tul Ngermbay le, fe sàw wo a sunj sunj ta beb mu ya bay fe le, sàw nzuk-kan lawri ba sàw Ngermbay Zezu wara. †† Zezu bah bil Mbete Luk 9.59,60

Mbete Zàh 3.16-17

‡ Fe kñna-u na bil Mbete

ku vbeh ba fe firma h̄j na le, hewna ke s̄uh law ké nah z̄iŋ bil mbete-ay ra yo h̄j na baŋ law kan tul suki ké yo geŋ na. ⁵ Ngerzah, a ye ké-e ba s̄aw hewna ke s̄aw s̄uh law bá h̄j wuri law mbew ké si mbew ke law Mbay Zezu ⁶ bo law mbew ke kusol mbew woiri-aw í loŋ keni riŋ Ngerzah a ye bah Ngermbay Zezu Gaŋ wah.

⁷ S̄awu mí í m̄gba wuri hani ma law kand̄ok Ngermbay ké m̄gba wuri ma law ye bay riŋ d̄ina Ngerzah. ⁸ Mi bahri se, Ngermbay t̄ih ba gun-lab pihna h̄j s̄awnzuk Ngerzah a woyri gun Izarayelri bay tul ketina Ngerzah. Pihna m̄gbal Ngermbay h̄j wahbayri ké Ngerzah nḡah z̄iŋ zih woyri lab ch ke gelu gelu. ⁹ Bay tul law in ye, ke t̄ih ba gun-lab pihna h̄j s̄awnzuk a boruri pi mí riŋ Ngerzah loŋ keni kand̄ok kú-u vbeh lews̄a bahri, *s̄awu mí a bi Ngermbay mi báh ketina wo ké sakra s̄awnzuk a boruri, mi dí siŋ loŋ riŋ wo*[†]. ¹⁰ Ku vbeh ra báy bahri, a woiri s̄awnzuk a boruri, *í zay mun z̄iŋ gun Izarayelri ké ba s̄awnzuk Ngerzah*^{††}. ¹¹ Ra báy, a woiri s̄awnzukri riw, *í pir wuri a ye Miyori. A woyri nzukri gbam, í dim wuri ni, riŋ ye loŋ dík dík*[‡]. ¹² Ezay gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a bah ra báy bahri se, *gun ké m̄jhri Zeseh*^{††} bay t̄ih ba tul. *Ke lák mbay tul s̄awnzuk a boruri, mí ku báh law te tul suki ké ur ké t̄aw ye*^{‡‡}. ¹³ Kand̄okaw mí Ngerzah nzuk s̄aw suki-aw bá h̄j law rihna ke deŋ ȳa mun woiri gbam, a woiri ké law woiri te sa tul ye h̄j law woiri mbah z̄ok gb̄oh gb̄oh ke suki ké i yo geŋu ke huhrumun Tempuki.

¹⁴ A bi ke mun bi kara mi tu bay woiri te-teh, ȳin biri. Law woiri mbah ke suki, sam fe tunari bođ bođ gbam poh wuri ya, i ma-mah bay hew haniri. ¹⁵⁻¹⁶ Bale mi nḡuh l̄okl̄ok vbeh bay a haniri bil mbete-ay bay law suki ké Ngerzah lab z̄iŋ mi ba dúm law h̄j wuri. Mi t̄ih ba gun-lab pihna Mbay Zezu h̄j s̄awnzuk a boruri. Pihna bi-aw ba pihna nzuk kani. Fe pihna kani bi ba baysuki Ngerzah ké si tul hul Ngermbay h̄j Ngerzah ȳa keni s̄awnzuk a boruri ba fe puhna ké Tempuki lek mah nun ye. ¹⁷ Kaŋ mí ké mi yo ke Mbay Zezu ba gun-lab pihna ye ra, mi vb̄a haŋ keni ké pol Ngerzah. ¹⁸⁻¹⁹ Mi nḡuh l̄okl̄ok bah bay mbew yaŋ, mi bah bay pihna Ngermbay ké-e mbi keni mun bi h̄j s̄awnzuk a boruri bá lah nzak ye mí-i nḡuh tulu. Ke yo lab pihna ye ke bay pi ke fe labna pi ke fe saŋri pi ke huhrumun Tempuki pi. Kand̄okaw baysuki hul Ngermbay ra mi ka-kah-u par par ur ke Zurusalem s̄a k̄ah keni tusiba Iliri gbam. ²⁰ Wara mí-i taw mun bi si ka-kah baysuki-aw ke gelri ké lah riŋ Ngermbay ya báy, bay r̄okl̄ok mí mboh vul bi ké tul diŋ vul ké nzuk a boru ti. ²¹ Mí mi si sina kand̄ok kú-u vbeh bayu lews̄a, *s̄awnzuk a ayri kú-u s̄ok niri nzak pihna ya, ku bay ko ni. S̄awnzuk a ayri ké lah nzak pihna ké si tul ye ya, bay lah-u*^{‡‡}. ²² A aw mí gboh mi b̄ok nḡj-nḡj bay si t̄aw woiri.

²³ Mí aŋay ba, pihna bi ch ké fál k̄orayri da. Lab mbihmbam nḡj-nḡj law bi yih bay si t̄aw woiri. ²⁴ Mi yih kalna bi ma Esp̄ay le, mi kó wuri, mi káb z̄iŋ wuri nd̄j bay h̄j law bi bá voh dara í pih mi ma pol báy. ²⁵⁻²⁶ Mí aŋay ra s̄awnzuk Ngerzah ké tusiba Maseduwan ke tusiba Akay pih mi ma Zurusalem ke nzak pihna bay h̄j s̄aw nzuk Ngerzahri ké ri. ²⁷ Ku yo ke law rihna pih mi ke fe z̄iŋna woyri h̄j m̄baŋ woyri ké Zurusalem ké yo bil koseh bayu ké wal fe z̄iŋna woyri-aw, ku ko ba mb̄ol ké tul woyri. Ku tu bahri se, s̄aw fe samna a suki kú-u z̄iŋ ke Tempuki ti ké t̄aw gun Izarayelri le, ba mb̄ol ké tul woyri kú-u puh-u h̄j Ngerzah ba law mbew z̄iŋ niri. ²⁸ Kaŋ mí-i k̄ah ke fe h̄jna woyri-ay ba suki, mi ch nzak pihna bi-ay le, mi t̄or si Esp̄ay. Sina bi-aw mi kál ké t̄aw woiri. ²⁹ Mi tu-tu, mi k̄ah t̄aw woiri. K̄ahna bi-aw ba baw m̄gb̄ok Ngermbay mí-i si keni. ³⁰ Le mi yo goŋ wuri ȳin biri ke riŋ Gaŋ wah Ngermbay Zezu ke law sana Tempuki, í ruh nḡermu z̄iŋ mi ké bil gón Ngerzah woiri bay tul bi, ³¹ bay mí t̄ih ké nd̄ok nzuk tul kpuhnari ké tusiba Zude ba suki pi, bay s̄awnzuk Ngerzah ké Zurusalem bá ȳa sona-ay ra ke law rihna pi. ³² Dara mí í goŋ Ngerzah bay seh ké-e poŋ ful h̄j mi k̄ah t̄aw woiri le, mí ok mun bi nd̄j ké t̄aw woiri ke law rihna. ³³ Ngerzah yo z̄iŋ wuri gbam, a ye nzuk s̄aw deŋ, gelu munu.

16 Ké bil mbete-ay, mi yo s̄ok wuri nzuk-so s̄aw nzuk Ngermbayri ké kab Senkere, a ye Fehbe ké ba ȳin wahri a w̄ȳȳu. ² Ke k̄ah le, í ȳa ni nd̄ok sedé kand̄ok ké i ba nzukri ké yo mbew ke Gaŋ tul feri riw, í ȳa ni mah ke riŋ d̄ina s̄aw nzuk Ngerzahri. Í gi bel ye so ni ke pihna ye. A ye ra ke so gb̄okl̄ok nzukri nḡj mbamba dara mí a bi pi. ³ Í vah Pirisil ke wah ye Akila, ku ba b̄oh pihna Mbay Zezu z̄iŋ mi pi. ⁴ Bay ȳa okna bi, ku poŋ mun woyri h̄j hul. Mí ta ba a bi ke hek mí-i el ke tumb̄ol h̄j niri ya. Le s̄aw in Ngermbay kú-u yo m̄b̄uh hani gelri bođ bođ ké s̄aw woyri bođ kara, ku el ke tumb̄ol pi. ⁵ Í vah s̄aw in Ngermbay kú-u m̄b̄uh hani ké kerpuh Pirisil ke Aki-la.

Í vah maŋlaw bi Epayned ké ba nzuk-kan law tul Ngermbay a titilu ké tusiba Azi.

⁶ Í vah Mari, ke t̄ah ké tul woiri mbamba. ⁷ Í vah nzuk in biri Adronikus b̄oh m̄gbal bi a w̄oro-u ke Zani b̄oh m̄gbal bi a w̄ȳȳu. Ké haŋsekle gun nzak pihna Ngermbayri riŋ woyri m̄gbe. Ku yo ke Ngermbay dara mí-i gi fal báy.

⁸ Í vah maŋlaw bi Ampiya. Nah yo mbew ke Gaŋ tul feri riw.

⁹ Í vah Urban ké-e ba b̄oh pihna Ngermbay z̄iŋ na, í vah maŋlaw bi Istakus pi.

¹⁰ Í vah Apele ké-e s̄ok mun ye ba nzuk-kan law tul Ngermbay ké bil kosehri. Í vah Aritobil ke nzuk kerpuh yeri.

¹¹ Í vah nzuk in bi Heredoŋ. Í vah kerpuh Narki kú-u yo mbew ke Gaŋ tul feri riw.

† Bayay na bil Mbeté Siŋ (Psaumes) 18.50 ke Mbeté 2 Samuel 22.50. †† Bayay na bil Mbeté Deutéronome 32.43. ‡ Bayay na bil Mbeté Siŋ (Psaumes) 117.1. ‡‡ Zeseh ba bah David mbay a luki. Ké m̄jhri ngermbay David mí Ngermbay Zezu t̄ih ké ri. Í kj Mbeté 1 Samuel 16.1-13. ‡‡‡ Bayay na bil Mbeté Esaie 11.10. ‡‡‡ Bayay na bil Mbeté Esaie 52.15.

¹² Í vah yjn bi a wɔyuri Turfi-ana ke Turfosi. Ku tɔh bay tul Gaŋ tul feri riw mbamba. Í vah Pirisid yjn bi a wɔyu. A ye ke tɔh ké tul Gaŋ tul feri riw mbamba pi.

¹³ Í vah Rufus, riŋ Gaŋ tul feri riw dí tul ye. Í vah mah ye ké ba mah bi pi.

¹⁴ Í vah Asikitu, Flegon, Herme, Patoba, Herma ke yjn woyri gbam ké yo ziŋ niri.

¹⁵ Í vah Felogo ke Zuliya, Narus ke manah ye, í vah Olipa ke sɔw nzuk Ngerzahri gbam ké yo ziŋ niri. ¹⁶ Í vah haniri ke law in a teh-u. Sɔw in Ngermbay ké gelri gbam vah wuri.

¹⁷ Mi yo hew wuri yjn biri, í ko tul woiri bay nzukri ké yo gbur sɔw nzuk Ngermbayri. Ku hɔl ndaw. Fe kú-u firma nzukri reh boɔ ke fe firma ké i ti keni dale, í dí-dih ziŋ nzukawri-aw. ¹⁸ Sam nzuk a kandɔkawri ku lab pihna Ngermbay a ye Gaŋ wah ra ya, ku yo yah bil woyri kaŋto. Ke nzak paŋa ke bay a voh-u woyri mí ku rah keni law nzukri ké rɔ ya. ¹⁹ Hɛkna ké i hɛk Ngermbay, mberemu yɔ gelri gbam. Kaŋ mí mi yo lab mun rihna bay tul woiri dale, mi yih bay í tu wuri fe labna suki, í tu fe labna suya ya. ²⁰ Ngerzah nzuk-hj deŋ yo dih ya bay vbar tul nzuk-baa ké ba mbay záh tukala ké huh bɔk woiri. Lawsuki Gaŋ wah Ngermbay Zezu yo ziŋ wuri.

²¹ Bɔh pihna bi Timote vah wuri dara mí nzuk in biri Lukus, Zason, Sipator pi. ²² A bi Tertus ké mi ba nzuk fe vbehna mbete Pɔlay ra, ké mi yo mbew ke Gaŋ tul feri riw ra mi vah wuri pi. ²³ Gayus nzuk vul gahru bi Pɔl ké sɔw in Ngermbay a gelay gbam mbɔh ma puh ye vah wuri. Arasi, nzuk ngomna ké mbek fe ziŋna puh ke yjn wahri Kartus vah wuri pi. ²⁴ †

²⁵⁻²⁷ A ye Ngerzah ké-e yo ke huhrumun hj í yo ba kpuh-u ngjw ngjw,
a ye ké-e yo ke huhrumun hj í yo ba kpuh-u mah ke nzak pihna baysuki hul Ngermbay Zezu ké-e ndoh ndɔk bi,
a ye ké-e yo ke huhrumun hj í yo ba kpuh-u mah ke sɔw baysuki-u ké mɔh lewsɔ mí aŋay ten mun ké gel a teh-u,

a ye ké-e yo ri sew ke sew mí ke ten sɔw bayuki ké fe vbehna gun nzak pihna a lewsɔri kandɔk ké-e pih bolku-sol ye bay hj sɔwnzuk a boruri bá tu le, kú lah nzak ye bay law woyri ké te tul ye,
rɔna ba nzuku a ye, ke ba Ngerzah mbew yaŋ.

Riŋ dína ye mgbe bay tul Ngermbay Zezu sew ke sew, gelu munu.

† Gel kɔna-ay ta bil mbete Ngerzah ya.

Mbate Kɔrenteri a titilu

1 ¹⁻² A bi Pɔl ké *Mbay Zezu* di mi kandɔk ké law Ngerzah yih, mi ba gun nzak pihna ye. A bi ke Sosten † yjn wah bil Ngermbay nah vah wuri a woiri sɔw in Ngerzah ké i mbɔh hani ké Kɔrente †† ba nunu a Ngerzah, ké i yo ziŋ Mbay Zezu. Ke di wuri ba sɔw ye ké mah nun ye, a woiri ke nzukri gbam ké gelri gbam ké riŋ Gaŋ wah Ngermbay Zezu di ké haŋsekle woyri ziŋ na pi. ³ Nah vah wuri ke lawsuki ke deŋ ké ur ké tɔw Bah wah Ngerzah, ké ur ké tɔw *Gaŋ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu.

⁴ Mi yo el ke tumbɔl hj Ngerzah bi kpatara bay tul woiri bay lawsuki ye ké i ziŋ bay tul Mbay Zezu ⁵ bay fe le, a woiri ké i yo ziŋ Ngermbay ra Ngerzah mbar wuri ke sam sukiri gbam, nunu a bay pi, nunu a fe tuna pi. ⁶ Suki ké i ziŋ ra si sina ke tehbay Ngermbay ké mgba law woiri. ⁷ Kandɔkaw mí suki ké Ngerzah hj wuri ra, suki mbew kara poh wuri ya, mí i yo kab keh geŋ tén mun Gaŋ wah Ngermbay Zezu. ⁸ A ye mí ke yo mgba wuri hj í nger ba nzukri ké yo dan bay ké pol Gaŋ wah Zezu si kɔh nam gina ye. ⁹ Ndɔk Ngerzah dɔr sal in ya. Ke di wuri hj sal inu mbɔh wuri mbew ziŋ gun ye Ngermbay Zezu Gaŋ wah.

¹⁰ Dale mi yo hew wuri yjn biri ke riŋ Gaŋ wah Ngermbay Zezu, a woiri gbam í yo tul bay mbew, kéhr hani bá ta sakra woiri ya. Ké law woiri gɔl haniri mbew ra, lekbay woiri bá si mbew, law woiri kara bá si mbew pi. ¹¹ Mi yo hew wuri yjn biri bayu ké nzukri ké kerpuh ngerwuy a hani ké riŋ ye ba Kolowe ku sɔk mi bay woiri bahri, fahbay ké sakra woiri yo ri. ¹² I yo fahbay bahri : « A bi mi ba nzuk Pɔl. » « A bi mi ba nzuk Apolo ‡. » « A bi mi ba nzuk Sefas ††. » « A bi mi ba nzuk Ngermbay. »

¹³ Ngermbay ra ke keh-kehr le wo ? Ba Pɔl mí hu ké tul kpuh vbatay bay tul woiri le ? I tɔh mbih batem hj riŋ Pɔl mí kan tul woiri le ?

¹⁴⁻¹⁵ Mi el ke tumbɔl hj Ngerzah bay fe le, mi soh nzuk mbew ké sakra woiri mbih batem ya, rɔkɔ nzuk bá bahri, ke tɔh mbih batem hj riŋ bi kan tul ye. Sa ba Kiripuh ke Gayus mí-i soh niri mbih batem. ¹⁶ Mi soh mbih batem nzuk kerpuh Etefana pi. A boru le mi tu nzuk ké mi soh ni mbih batem ya ¹⁷ bayu ké Ngermbay pih mi si sóh nzukri mbih batem ya. Ke pih mi si ka-kah baysuki ye dan rɔna nzuk pimatul rɔkɔ mí i ngerna baysuki hul nazi ye ké tul kpuh vbatay. ¹⁸ Nzak pihna hul tul kpuh vbatay ra ba kɔk bay ké tɔw nzukri ké yo zi-u. Ké tɔw wah nzukri ké Ngerzah yo lu salbay hul ké tul wahri ba, bayu ba huhrumun ye. ¹⁹ Bay hul nazi ké tul kpuh ra mbete Ngerzah bahri, *Mi béb rɔna nzuk rɔnari. Mi hj fe tuna nzuk goso fe tunari bá tɔh suk ya*^{††}.

²⁰ A woiri gerekri nzuk rɔna yo fál suŋ ? A woiri zibri nzuk-sɔk bolkusol Ngerzah yo fál suŋ ? Nzuk-faŋ sɔwbay sew a tukala-ay yo fál suŋ ? Ngerzah sɔb rɔna tukala ba kɔk fe, kaŋ ya le wo ? ²¹ Ke rɔna ye ra, ke hj nzuk tukalari ta tu ni ke rɔna woyri ya, law ye rih ni bay yɔ nzukri ké yo kan law tul kɔk nzak pihna hul nazi ké i Mbay ra. ²² Sɔw zibri yo vbi fe saŋri bay kan law tulu. Sɔw gerekri ba, yo fakla sɔw rɔna bay kú rɔ. ²³ Mí a wah nah yo ka-kah nzak pihna hul nazi ké i Mbay dale, bayu na ba kasaw-be bɔk ké tɔw zibri hj ku saŋ ni. Ké tɔw sɔwnzuk a boruri ba, ba kɔk bay. ²⁴ Bale nzukri gbam, zibri mah ke gerekri ké Ngerzah di niri mbɔh ziŋ Ngermbay ra, ké tɔw woyri-aw, Ngermbay ba huhrumun Ngerzah, ke ba rɔna Ngerzah gaŋ. ²⁵ Bay fe le kɔkɔ Ngerzah rɔ mba rɔ-na nzukri mba-mba. Kɔhko Ngerzah nger mba huhrumun nzukri mba-mba pi. ²⁶ Bayu ké yjn biri í ko dina ké Ngerzah di wuri-aw sɔk bahri se, nzuk rɔna a tukalari ngj ya, nzuk riŋ dinari ngj ya, gun nzuk riŋ dinari ngj ya pi.

²⁷ Mí Ngerzah di kɔk nzukri ké tukala-ay ma tɔw ye yo hj sɔhru bá kan nun nzuk rɔnari. Ke di nzukri ké ta ke ngerna ya yo hj sɔhru bá kan nun nzuk huhrumunri. ²⁸ Ke di nzukri ké nzuk tukalari ko niri ba kɔk fe, ke di gun nzuk sehri, ke di nzukri ké na kpɔk bay i ngerna nzuk a ɔyri kú-u ko niri ba nzuk a kpakpaŋuri. ²⁹ Kaŋ le nzuk pimatul mbew mah ndagiri ké nun Ngerzah ya. ³⁰⁻³¹ Ngerzah mí ba sɔw mbɔhna wah ziŋ Mbay Zezu. Ke ba sɔw rɔna wah ké ur ké tɔw Ngerzah sɔk bahri, ke ba sal in ké ngɔh na ziŋ Ngerzah, ke ba sɔw kani wah, ke ba nzuk-sel na ké ndɔk hul el hj Ngerzah bay hj *nzuk ké vbɔ haŋ ye le, ké vbɔ haŋ bay tul Gaŋ tul feri riw*^{†††} kandɔk kú-u vbeh bil mbete a lewsɔ kaŋ.

† Sosten ba ngernzuk vul mison zibri ké Kɔrente. Nzukri lab ni koseh bay tul Pɔl. Í kj Mbete Fe labna Tempuki 18.12-17
 †† Bay tu bay sɔw nzuk Ngerzahri ké mbɔh ké Kɔrente, í kj Mbete Fe labna Tempuki 18.1-23 ‡ Bay tu bay Apolo, í kj Mbete Fe labna Tempuki 18.24—19.1 †† Sefas ba riŋ Piyer ke nzak ebere. Í kj Mbete Zɔh 1.42 ††† Bayay na bil Mbete Esaie 29.14. †††† Bayay na bil Mbete Jérémie 9.23.

2 ¹⁻² Kaŋ mí a bi ra yjɛn biri gina bi a titilu ké tɔw woiri ra mi ten bay ké mɔh law Ngerzah ra hɔ wuri lah. Mi ka-kah-u ke rɔna ya pi, ke dekle bay ya pi, bayu ké mi mbi tul bi bay tu fe a hani-u ké sakra woiri ya. Sa ba Ngermbay Zezu ké mi tu ni ba Ngermbay ké hu ké tul kpuh vbatay.

³ Mi gi tɔw woiri ke ngerna ya, mi gi tɔw woiri kandɔk gun ké gi ke hekme, ke mun tona a luki. ⁴⁻⁵ Bay bahna bi, ká-kah bay bi ta ba rɔna ké rah nzuk ya. Le ba Tem mí ten ketina bayu ke huhrumun bay hɔ law woiri bá te sa tul rɔna nzuk pimatulri ya. Le bá te sa tul huhrumun Ngerzah ma. ⁶ Bay a rɔ-u gaŋ mí nah bah hɔ nzukri ké nger da. Rɔna-u ta ba sam rɔna a tukala-ay ya, ta ba sam rɔna mbay tukala-ayri ya pi. Sew a tukala yo kalna.

⁷ Wara mí nah bah bay rɔna Ngerzah ké sɔwu mɔ-mɔh. Rɔna-aw ra ba riŋ dɔna wah ké Ngerzah lek ke titilu day kaŋ. ⁸ Rɔna-aw ra mbay tukala-ay mbew ké tu-tu ta-a. Ku tu ra tu le, ku ta bar Ngermbay nzuk sɔw riŋ dɔna ra ké tul kpuh vbatay ya. ⁹ Wara mí

fe ké nun nzuk ko bɔk mbew ya,

fe ké suk nzuk lah bɔk mbew ya,

fe ké law nzuk ker bɔk mbew ya

ba fe ké Ngerzah lek bay tul nzukri ké sa ni,

kandɔk kú-u vbeh bil mbete lewsɔ.

¹⁰ Bale Ngerzah hɔ Tem ye ten sɔw rɔna-u hɔ na, bayu ké Tem tu law Ngerzah tu-tu, kerbay ye a diŋ-uri kara ke tu-tu pi.

¹¹ Nzuk ké tu fe ké na bil law nzuk a boru ta-a. Sa ba nzuku mí tu fe ké na bil law ye. Kaŋ pi mí nzuk ké tu fe ké na bil law Ngerzah ta-a. Sa ba Tem ye mí tu kerbay ye. ¹² A wah ra Tem ké yo ziŋ na ra ta ba tem záh a tukala-ay ya. Le nah ziŋ Tem ké ur ké tɔw Ngerzah wah ké hɔ nah tu lawsuki ké Ngerzah hɔ na ke law rihna. ¹³ Lawsuki ké Ngerzah hɔ na ra mí nah yo sɔk nzukri lawsuki-u ke sam rɔna a nzuk pimatul ya. Le nah yo sɔk nzukri lawsuki ra ke rɔna a Tem. Nah hekre feri ké si ke Tem yo sɔk nzukri ké Tem Ngerzah yo ziŋ niri ko. ¹⁴ Nzuk pimatul a sɔw som siba mɔba bay Tem Ngerzah ya. Bayu na ni ba kɔk bay. Ke mah tu-u kara ya pi bay fe le, a ye Tem mí ke yo hɔ nzuk fakla bay ye ko. ¹⁵⁻¹⁶ Nzuk pimatul a sɔw Tem ba, fakla bayri gbam. A ye ra nzuk a boru ké bay fakla bay ye ko ta-a bayu ké *a ge mí mah tu kerbay Gaŋ tul feri riw ? A ge mí mah hɔ ni nzak hewna le ?* † A wah ra nah yo wuri ke kerbay Ngermbay gaŋ.

3 Yjɛn biri, i ba nzukri ké sɔw woiri ba Tempuki kara bay mí bah bay hɔ wuri bay í lah bay ké si ke Tempuki se-se. Le mi bah bay hɔ wuri kandɔk nzuk pimatul a sɔw som siba, kandɔk gun a leleri kaŋ, a woiri ké i yo ziŋ Ngermbay. ² Bay bi ké mi tih bah hɔ wuri mah ke pam, mí-i hɔ wuri i nzo. Huru le i mah laku ya, bayu ké i nger ya báy. Mí aŋay kara i mah ya báy, ³ bayu ké kaŋ guri i poŋ fe lafna tukala ya. I yo laf sere, i yo bal hani ra wa, i laf mun woiri ba nzuk tukalari, kaŋ ya le wo ? I yo si siŋ sina kandɔk nzuk pimatul a sɔw tusiba kaŋto, ya le ? ⁴ Gelke nzuk a mbew bahri : « A bi mi ba nzuk Pɔl », nzuk a boru bahri : « A bi mi ba nzuk Apolo » ra wa, i laf mun woiri ba nzuk pimatul a sɔw som siba kaŋto munu, ya le wo ?

⁵ Apolo ba ge ? Pɔl ba, ba ge le ? Ku ba gun-laf pihhari kaŋto. Bay nzak pihna woyri-aw mí i kan law tul Ngermbay. Ku laf pihna kandɔk ké Gaŋ tul feri riw wal niri. ⁶ A bi mi mɔ kpuh. Apolo ba, kɔ ri mbih, Ngerzah mí hɔ kpuh-u hɔh. ⁷ Dale nzuk mɔ-u ba fe ya pi, nzuk kɔ ri mbih kara ba fe ya pi, le Ngerzah ké hɔ kpuh hɔh ra a ye mbew yaŋ mí ke ba nzuk a kpakpaŋu. ⁸⁻⁹ Nzuk mɔ-u ke nzuk kɔ ri mbih, ku ba boh pihhari. A ge ge le bay ziŋ kpaŋndɔk ye mah ke tɔhma ye tɔhma ye, bayu ké gbam wah nah ba boh pihna Ngerzah. A woiri ra i ba waka Ngerzah, i ba vul ké Ngerzah yih mboh-u pi.

¹⁰⁻¹¹ Lawsuki Ngerzah hɔ mi, mi ti diŋ vulu ba nzuk goso fe mbohna. Diŋ vul Ngerzah ra ba Ngermbay Zezu mbew yaŋ. Nzuk a boruri gi yo mboh mun vulu, mí a ge ge le, bá ko ani mí ke mboh-u, bayu ké tí diŋ vul Ngerzah a boru, nzuk mah ya. ¹²⁻¹³ Mí nzuk mboh mun vulaw ke lari lɔr, lari a sɔh-u, kasaw a felu, kpuh, suy mini sihri le, sam pihna nzuku bay ten mun nam-kuŋ salbay. Bay fe le namu, hɔɔ mí bay sɔk sam pihhari gbam. Mun pihna-u bay te-teh ke hɔɔ. ¹⁴ Pihna a aŋ ké hɔɔ kal mí vulu se ya le, nzuku bay ziŋ kpaŋndɔk. ¹⁵ Pihna a aŋ ké hɔɔ se-se le, nzuku bay kab ndɔk zolom. Mí ke tɔh kandɔk nzuk ké hɔɔ zo ni kaŋ. ¹⁶ I tu ya lo ? A woiri i ba vul kani Ngerzah, Tem Ngerzah ba, yo bilu. ¹⁷ Nzuk beb vul kani Ngerzah le, Ngerzah bay beb ni, bayu ké vul kani ye ba fe ye. Kaŋ mí i ba vul kani ra.

¹⁸ Mí nzuk a hani ké sakra woiri bá rɔk mun ye ke mun ya. Gelke nzuk ko mun ye ba nzuk nun rɔna a tukala-ay le, ké tɔh mun ye ba kɔkɔ dara mí ke tɔh ba nzuk rɔna báy, ¹⁹ bayu ké rɔna a tukala ba kɔk fe ké tɔw Ngerzah kandɔk kú-u vbeh lewsɔ bahri, *kerlaw rɔnari tɔh ba ndaw ké-e mɔba niri keni.* †²⁰ Ku vbeh ra báy bahri, *Gaŋ tul feri riw tu kerbay rɔnari. Ke tu-tu, kerbay woyri ba kuna.* †²¹ Kaŋ le garbay ké si tul nzuk mbew bá ta-a, bayu ké feri gbam ké Ngerzah laf ba nzuku a woiri. ²² Pɔl, Apolo, Sefas, nunmbam ke tusiba, kɔkna ke hul, feri ké laf da

† Bayay na bil Mbeta Esaie 40.13. †† Bayay na bil Mbeta Job 5.12,13. ‡ Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 94.11.

ke feri ké lab ya báy, gbam ba nunu a woiri. ²³ A woiri le i ba nzuku a Ngermbay, Ngermbay ba, ba nzuku a Ngerzah.

4 Su-su bay ko na ba gun-lab pihnari ké yo lab pihna h̄j Ngermbay kan̄to, su-su bay ko na ba nzuk-mgba saw kerbay ké Ngerzah m̄h lews̄a ra h̄j nzukri lah. ² Mí fe mbew ké nzuk yih ké t̄aw nzuk-mgba saw fe ye ra le, ké yo tul mgbá sawu ke law mbew. ³ Dale bay bahna woiri ké tul bi mini nzukri goh mi kara se mi ya. Law bi kara lab bay kan tul bi ya ⁴ bayu ké law bi nzah bay ya. Keni-aw kara ta ba a ɔw mí lu bay ké tul bi ya. Bay fe le nzuk-kun̄ salbay tul bi ba Gaŋ tul feri riw. ⁵ Kan̄ le í takra kun̄ salbay ya, í geŋ sawseh-u. Í geŋ elna Gaŋ tul feri riw. A ye ke téh gel tul bayri ké m̄h bil tirima. Ke tén bayri ké na law nzuk ma kala dale, a ge ge le bay ȳa pirna ye ké t̄aw Ngerzah.

⁶ Kan̄ mí ȳjn biri mi mbi lawbayri-aw ra bah keni bay bi ke Apolo bay so wuri h̄j í firma bayay ké t̄aw wah bahri, bá zo tul fe vbehna ya r̄k̄o mgbá nzuk mbew tuh ke nzuk a boru bá h̄j í h̄h̄ tul el kehr hani. ⁷ Kandɔkaw a ge mí ba saw-kehr mu ke nzuk a boru ba nzuk le ? A fe mú-u ȳa mí mu nda giri bahri, fe ziŋna wo munu le ? Ké mu ziŋ kara bay fe mú-u yo vb̄a haŋ bahri, sawu ba ngerna wo le ?

⁸ I ker bahri, i yo bil vana da, i ba nzuk fe ziŋna da. Nah ta-a kara i yo lak mbay da. Nah mbi k̄k kerbay woiri el bah h̄j wuri bahri, í lak mbay si w̄r̄k̄ ge bay h̄j a wah kara náh lak mbay ziŋ wuri pi. I tu ya báy le wo ? ⁹ A wah gun nzak pihna Ngermbayri ra mi ko bahri se, Ngerzah ten na ba sar nzukri mgbad. Ke ten na ké nun nzukri, ké nun tem nzak pihnari, ké nun tukala pi ba fe-ȳh̄ ȳh̄na eŋ mgbalri kú-u lab niri bay i-u kan̄. ¹⁰ A wah nah ba k̄k nzuk bay riŋ Ngermbay, mí a woiri ké i yo ziŋ ni i r̄y-r̄y. Nah t̄a-t̄a, mí i nge-nger. I yo ke riŋ dina, mí a wah nah ba fe ndikpo. ¹¹ Kp̄ru k̄h̄ guri nah yo lih ɔka, k̄kmbih yo i na, nah si mun ndikpo, nah yo ȳa vb̄ana, nah ta ke puh ya. ¹² Nah yo kah rohna lab pihna ke ndɔk wah. Ku yo far na le, nah lu mgb̄k̄o h̄j niri. Ku yo lab na koseh le, nah s̄h̄ law. ¹³ Ku yo lab nani ke riŋ wah le, nah el ke bay a voh-u h̄j niri. Nzuk tukalari yo lab na eŋ dikma-k̄y tul nzakseh, ku yo lab na eŋ vb̄jri woyri k̄h̄ aŋay.

¹⁴ Mi vbeh bayaw bay baŋ s̄h̄ru kan nun woiri ya. Le kandɔk ké i ba gun sana biri mí-i k̄k̄l̄ suk woiri keni ¹⁵ bayu ké a bi mi ba bah-mbun̄ wuri ke baysuki hul Mbay Zezu h̄j saw woiri yo mbew ziŋ ni. Bah-h̄l̄ wuri bil bay Ngermbay ba s̄ɔɔ s̄ɔɔ boh kara bah-mbun̄ wuri ba mbew. ¹⁶ Kan̄ le mi yo hew wuri, í ndɔl fe labna bi.

¹⁷ Sawu mí-i pih Timote a ye gun sana bi bil Ngermbay, ke yo lah mi ba suki bil Ngermbay pi. Ke él dum law woiri ké tul siŋ sina bi ké si mbew ziŋ Ngermbay kandɔk ké mi s̄k̄ saw in Ngermbay ké gelri boɔ boɔ gbam.

¹⁸ Nzuk a haniri ké sakra woiri h̄h̄ tul. Ku ker bahri, mi ta el si ko wuri mba. ¹⁹ Mí Gaŋ tul feri riw poŋ ful h̄j mi si t̄aw woiri ba gah-u le, mi si-u. Mi tú bay ké nzuk-h̄h̄ tulri-aw yo bah-u kan̄to ya. Wara le mi tú ngerna woyri pi ²⁰ bayu ké lák mbay Ngerzah ta ba bay bahna ya. Le ba ngerna ye. ²¹ Fe a sun̄ mí i yih le ? Mí si t̄aw woiri ke ndeh mini mí si t̄aw woiri ke law sana Tempuki a ye ké-e ba saw law a voh-u ra le ?

5 Mberem nunpuki woiri ȳa gelri ȳa ȳa. Sam fe labna-aw nzuk-dih fal z̄ahri kara lab ya. Nzuk a hani-u ké sakra woiri yo na ke w̄y bah ye ! ² Mí i yo h̄h̄ tul keni gun̄gun̄ báy. Wara le s̄h̄ru bá se nun woiri nḡy nḡy. S̄h̄ru se nun woiri nḡy nḡy le, bay niŋ nzuk-lab fe a kandɔkaw ké sakra woiri ma kala.

³⁵ Mí a bi ra mun bi ta t̄aw woiri ya kara, ke Tempuki mi yo t̄aw woiri. Kandɔk ké mi yo sakra woiri mi kun̄ salbay ke riŋ Zezu Gaŋ tul feri riw k̄y tul nzuk ké lab sam pihna-aw da. A woiri ke a bi bay Tem wah ké mbew, nah mb̄h̄ wuri mbew. Le ke huhrumun Gaŋ wah Zezu salbay ké mi kun̄ k̄y tul sam nzuk a kandɔkaw ndoh ni ndɔk nzukbaa a ye mbay z̄ah tukala bay beb mun hay ye. Mí nam Gaŋ tul feri riw le Gaŋ tul feri riw bay ȳa tem ye.

⁶ H̄h̄ tul woiri su ya. I tu wuri ya lo ? Suya ké haŋsekle woiri mah hani ke is. Gelke is nd̄j mí w̄h̄ bil farin le, hew farin ur dukuku †. ⁷ Í fer wuri isaw k̄y k̄pah bay í ti ba foyu ba peŋ dan is bayu ké guy buma t̄h̄mbih-s̄y peŋ dan is wah ra vbeh da, a ye Ngermbay mí ba guy buma-u ††. ⁸ Kandɔkaw mí nah yo wuri tul t̄h̄mbih-u ke peŋ ké w̄h̄ ke is ya. Isu ba fe labna suya, ba fe labna a pipiri-uri. Le náh s̄y wuri peŋ t̄h̄mbih ke peŋ dan is ba law a teh-u ke ketina.

⁹ Mi vbeh mbete h̄j wuri pol bahri, í mgb̄a m̄ra ke nzuk-lab nunpukiri ya. ¹⁰ Mí nzuk a kalari ké lab nunpuki, ké na ɔka feri, ké ḡɔɔɔ feri, ké dim z̄ahri, mi bah bay ké tul woyri ya. Mi bah bay si tul woyri le, i ta kab sakra nzuk tukalari ya. ¹¹ Aŋay bay mgbá m̄ra ra mi vbeh bahri se, mi bah bay si tul nzukri ké riŋ mison̄ dí ké tul woyri, mí ku yo lab nunpuki, na ɔka feri, dim z̄ah, láb nani, h̄j tul h̄j yim, ḡɔɔɔ fe. Le sam nzuk a kandɔkawri í mgb̄a m̄ra ziŋ niri ya, í mb̄h̄ ndɔk gel fe s̄yna ‡ ziŋ niri ya pi.

† Í mgb̄a Mbeta Exode 12.15 tuh ke gel k̄jna-ay bay lah bay is. †† Ké t̄aw gun Izarayelri t̄h̄mbih-i guy buma ke t̄h̄mbih-s̄y peŋ dan is si mbew ke hani. Farin ké is w̄h̄ bilu ya ba lawbay ké s̄k̄ bay t̄h̄na woyri ke puh mgbal Ezibte poŋ suya puh-u ma fal. Bay tu bay sawbay t̄h̄mbih-u, í k̄j Mbeta Exode 12. ‡ Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a haniri bahri, gel fe s̄yna ra bah bay gel fe s̄yna Ngermbay (mbí sem ke mun hay).

¹² Kúŋ salbay kú tul nzuk a kalari ko mi lo ? Kúŋ salbay kan tul nzuk ké mbùh zìŋ wuri, bayu ko wuri ko. ¹³ Nzuk a kalari ra Ngerzah mí bay kuŋ salbay kú tul woyri. A woiri ba, í nìh nzuk-laɓ sam fe a pipiri-u ra ké sakra woiri ma kala.

6 Mí gelke nzuk a hani ké sakra woiri yo ke bay zìŋ mbaŋ ye le, ani mí ke mbi tul ye yo sek mbaŋ ye ma tɔw nzukri ké sɔw woyri ta ba Ngerzah ya le ? Ke sa gi ke bayu ma tɔw sɔw gun Ngerzahri ya lo ? ² Uwa ! I tu wuri ya le wo ? Sɔw gun Ngerzahri mí ba nzukri ké bay kuŋ salbay kú tul tukala gaŋ. A woiri ké i ba nzukri ké yo kuŋ salbay kú tul tukala ra wa, salbay a mah gelu ndj ké haŋsekle woiri, i mah kuŋu ya ley ? ³ I tu wuri ya le ? A wah nah bay kuŋ salbay kú tul tem nzak pihnari gaŋ. Ani bay fe zɔklɔ gel kabna a tusiba-ay mí nah mah ya le ?

⁴ Gelke i yo ke bay zìŋ mbaŋ woiri ké bayu ko fe zɔklɔ gel kabna a tusiba-ay le, nzuk a kalari-aw ké ta ke nzak-bah bay ké haŋsekle sɔw in Ngermbay ya i yo mbi niri ba nzuk-kuŋ salbay woiri.

⁵ Mi bah kaŋ ba sùhru hj wuri. Ké sakra woiri yjnri bil Ngermbayaw ra wa nzuk ryna a hani mbew ké mah gɔl bay haŋsekle woiri ta-a le wo ? ⁶ Ani mí nzuk yjn bil Ngermbay yo sek haniri ké pol nzukri ké saŋ Ngerzah le ?

⁷ Sí ke bay ma ndiseŋe ba zina hj wuri da. Su mbamba bay ik law tul suya ké mbaŋ wo laɓ zìŋ mu ma. Su mbamba bay poŋ mbaŋ wo bá gɔbrɔ mu nah fe wo poŋ mu ndɔk zolom ma. ⁸ Mí i yo laɓ haniri suya, i yo gɔbrɔ haniri le, ba yjn woiri bil Ngermbay gaŋ mí i laɓ niri-aw.

⁹⁻¹⁰ Uwa. I tu wuri ya lo ? Nzukri ké Ngerzah ba záh woyri ya ra ta ya puh lakna ye ya. Í rɔk tul woiri ya. Nzuk-laɓ nunpukiri, nzuk-dim záhri, nzuk-mbi wuy mbaŋ woyri, nzuk-laɓ mun woyri ba wuynzuk, wɔronzuk ké hil mbaŋ ye wɔronzuk, nzukri ké ri-riɓa, nzukri ké na dɔka feri, nzukri ké hj tul hj yim, nzukri ké laɓ nani, nzukri ké gɔbrɔ mbaŋ woyri, ku ta ya puh lakna Ngerzah ya. ¹¹ Mí nzuk a haniri ké sakra woiri lewsɔ na kandɔkaw pi, wara mí fe-uri mbɔhlɔ wuri mba, Ngerzah lu suya woiri da, law woiri pu ba fe ye da, ke ba záh woiri ké riŋ Ngermbay Zezu Gaŋ tul feri riw kan tul woiri, ké Tem Ngerzah wah ba Tem woiri da.

¹² Nzuk a haniri bahri, fe labnari gbam mi mah labu. Gelu munu, mí fe labnari gbam ɔh ba suki ya. Fe labnari gbam, mi mah labu, mí a bi ra mi ta poŋ mun bi ba mgbal fe laɓna mbew ya.

¹³ Ku bahri se : « Fe sɔna ba a bil. Bil ba, ba gel mbah ke fe sɔna. » Mí a bi mi sɔk wuri bahri, Ngerzah bay beb fe-uri sede mbɔk dale, mun ta ba fe-laɓ nunpuki ya. Le mun ba nunu a Gaŋ tul feri riw. Gaŋ tul feri riw ba, ba nunu a mun †. ¹⁴ Ngerzah ten Gaŋ tul feri riw ké puh záh ke pɔymun a foyu, ke tén na ke huhrumun ye pi. ¹⁵ I tu wuri ya lo ? Mun woiri mbew mbew gbam mbùh ba mun Ngermbay mbew gaŋ. Mbí mun Ngermbay bay mbùh mbew ke mun wuy nunpuki, fe-u ta laɓ ya. ¹⁶ I tu wuri ya lo ? Nzuk ké na ke wuy nunpuki le, mbùh zìŋ ni ba nzuk mbew da, kandɔk ké Ngerzah bah lewsɔ bahri, wuy ke wɔro sede mbɔk, ku ba nzuk ké mbew. ¹⁷ Mí nzuk ké mbùh zìŋ Gaŋ tul feri riw ba, Tem woyri yo mbew pi.

¹⁸ Í dɪh wuri dɪh ke nunpuki. I bahri, gelke nzuk laɓ suya a boruri gbam le, na kala mun ye, nzuk ké laɓ nunpuki le, ke laɓ mun ye suya munu. ¹⁹ Uwa, i tu wuri ya lo ? Mbùhna mun woiri-aw, ba vul kani Tempuki ké-e yo zìŋ wuri. Tempuki ké yo tem woiri ra ur ké tɔw Ngerzah. Kandɔkaw mí i ba mbay tul woiri ke mun ya, ²⁰ bayu ké mbɔl a ngeru ké tul woiri puh da mí ten wuri bil mgbal le, í hj riŋ Ngerzah mgbe ké mun woiri ma.

Bay yá hani ke káb ba iw

7 Bay woiri ké i vbeh hj mi bahri se : « Su-su bay wɔronzuk bá kab kaŋ dan ná ke wuynzuk » ra, ² mi yih nzak woiri kandɔkaw : Bay fe zɔklɔ nunpuki, mí wɔronzuk bá na ke wuy ye, wuynzuk ba, bá na ke wah ye. ³ Ná ke hani ba mbɔl ké wɔronzuk bá puh hj wuy ye. Wuynzuk kara bá puh hj wah ye kaŋ pi. ⁴ Bay fe le wuynzuk ba mbay tul mun ye ya. Le wɔronzuk mí ba mbay tul mun wuy ye. Wɔronzuk kara ba mbay tul mun ye ya. Le wuynzuk mí ba mbay tul mun wah ye. ⁵ Í nzik hani mun woiri ya. Gelke i mbùh nzak mbew, i lek bay poŋ ná ke hani nam ndj bay hj tul woiri goŋ Ngerzah dale, fal nam ndj-aw í el na ke hani báy, rɔkɔ ngerna-mgba mun woiri ké ngj ya ra bá mgbur ful hj satan a ye mbay záh tukala leh law woiri. ⁶ Kandɔkaw mí-i yih nzak woiri bay hj law woiri bá voh. Ba hewna, ta ba bolkusol ya.

⁷ A bi Pɔl mi yih bay wɔrori gbam bá kab kaŋ dan ná ke wuyri enj mi. Mí a ge ge le, Ngerzah hj ni ngerna ye ngerna ye. Nzuk mbew yo ke ngerna a ay, nzuk a boru ba, yo ke ngerna a aw †. ⁸ Mi yo bah hj wuy kaŋpeleri ke iwri bahri, su-su bay kú kab ba iw enj mi. ⁹ Mí nzukri ké ta ke ngerna mgba mun woyri ya le, kú ya hani. Yá hani su mba law nzuk ké zaŋ huɗ huɗ bay mgbaŋ.

¹⁰ Mí nzuk yjn bil Ngermbay ké ya haniri ra, mi hew niri ke bolkusolay. Ta ba bolkusol bi ya wara le, ba bolkusol Gaŋ tul feri riw. Bolkusolu mí na-ay : Wuynzuk bá poŋ wah ye ya. ¹¹ Mí wuy poŋ wah ye le, ké kab kaŋ, ké ya wɔro a boru ya. Ke sa kab ba iw ya le, kú gɔl hani ke wah ye. Wɔronzuk ba, bá nìh wuy ye ya.

† Mun a gelay ba nzukri kú-u ba sɔw in Ngermbay. Ku ba wuy ye, ku ba mun ye, ku ba vul kani ye. Í kj Mbeta Efezeri 1.22,23

†† Bayay na bil Mbeta Sɔw fe 2.24 † Í mgba Mbeta Matiye 19.10-12

¹² Mí bay sam yá hani ké zu-zukru ké nzuk a mbewu kan law tul Ngermbay ya ba, hewna bi mí na-ay, ta ba bolkusol Gaŋ tul feri riw ya : Nzuk yɛn bil Ngermbay a ɔy ké wɔy ye kan law tul Ngermbay ya, mí wɔy yih kab ziŋ ni le, ké njh ni ya. ¹³ Nzuk yɛn bil Ngermbay a wɔy ké wah ye kan law tul Ngermbay ya ba, wɔro-u yih kab ziŋ ni le, ké poŋ ni ya, ¹⁴ bayu ké wɔronzuk ké kan law tul Ngermbay ya, Ngerzah ko ni ba nunu a ye bayu kú-u yo mbew ke wɔy ye. Kaŋ mí wɔyinzuk ké kan law tul Ngermbay ya, Ngerzah ko ni ba nunu a ye bayu kú-u yo mbew ke wah ye pi. Mí Ngerzah ko niri ba nunu a ye ya le, gun woyri kara bay mah nun ye ya pi. Ketina le ku ba nunu a Ngerzah gaŋ. ¹⁵ Mí nzuk a ɔy ké kan law tul Ngermbay ya ra, ke yih kehr hani ke nzuk yɛn bil Ngermbay ké-e yá le, nzuku bá gboh mun ye ya. Nzuk yɛn bil Ngermbay a wɔy mini a wɔro-u ra yá hani woyri ngáŋ niri ba mgbal ya bay fe le, Ngerzah dí wuri nzuk yɛn bil Ngermbayri ba nzuk-kab bil deŋ. ¹⁶ A wo wɔy, mu bay ten wah wo ke bil tirim kara, mu ta tu ya. A wo wɔro, mu bay ten wɔy wo ke bil tirim kara, mu ta tu ya pi.

¹⁷ Mí keni-aw gbam ké haŋsekle nzukri ké kan law sa tul Ngermbay ra a ge ge le, Gaŋ tul feri riw hj ni gel yona ye gel yona ye kandɔk ké Ngerzah dí niri-aw, mí kú yo tulu. Mi yo bah hj sáw in Ngermbay ké gelri gbam kandɔkaw. ¹⁸ Le a wo ké sáw wo ba zib, sáw wo yo kuŋ ndjw, Ngerzah dí mu ba nzuk-kan law, mú el tɛh ba sáwnzuk ndjw bɔl ya. A wo ké sáw wo ba zib ya, sáw wo ba nzuk ndjw bɔl, Ngerzah dí mu ba nzuk-kan law, mú el tɛh ba sáwnzuk-kuŋ ndjw ya. ¹⁹ Kúŋ ndjw ba fe ndikpo, ndjw bɔl ba fe ndikpo. Yó tul bolkusol Ngerzah mí ba fe a kpakpaŋu. ²⁰ Ngerzah dí nzuk bil gel yona ye gel yona ye le, a ge ge kara bá yo tul gel yona-aw ba nzuk-dih fal Ngerzah.

²¹ A wo mgbal, Ngerzah dí mu ba nzuk-kan law, mú hj kerbay bá zɔklɔ mu ya. Mí mu ziŋ ful tɛh ke bil mgbal le, su-su bay mú tɛh, ²² bayu ké mgbal ké riŋ Gaŋ tul feri riw dí tul ye ra, tɛh ke bil mgbal suya da, ke ba nunu a Gaŋ tul feri riw. Kaŋ pi mí nzuk-kan law ké ba mgbal ya ra, Ngerzah dí ni ba mgbal Ngermbay. ²³ Ngerzah puh mbɔl a ngeru ké tul woiri ten wuri bil mgbal suya dale, í hj mun woiri ba mgbal nzuk pimatul mba. ²⁴ Yɛn biri mi bahri se, bil gel yona nzuk a suŋ suŋ ké Ngerzah dí ni ké ri le, a ge ge kara bá yo tul gel yona ye-aw ké nun Ngerzah.

²⁵ Bay nzukri ké yá hani bɔk mbew ya bá y ra, mi ta ke bolkusol Gaŋ tul feri riw ké tul woyri ya. Mí kandɔk ké Gaŋ tul feri riw mgbal in ziŋ mi, mí-i yo ziŋ ni, hewna bi mí na-ay : ²⁶ Bay tul fe zɔklɔ tukala ké zaŋ tul nzukri mbamba-ay, mi ko bahri, su-su bay nzuk bá kab kaŋ. ²⁷ Mu lek bay yá wɔyinzuk le, mú yah ful sél bayu ya. Mí mu lek bay yá wɔyinzuk ya bale, mú yah wɔy ya. ²⁸ Seke yá wɔy le, ke lab suya ya. Tikla yá wɔro kara ke lab suya ya pi. Mí nzukri ké yá haniri ra bay yo ke baw fe zɔklɔri. A bi mi yih kɔr wuri hj fe zɔklɔ-uri bá toh tul woyri ya.

²⁹ Yɛn biri fe ké mi yih bah-u mí na-ay : Nam yo ɔhna wara. Mi mbɔh tul bay bi kandɔkay : Nzukri ké yá wɔy, kú lab kandɔk ku yá hani ya, ³⁰ nzukri ké yo bil mbihnun kú lab kandɔk ku vuh rew ya, nzukri ké yo zay mun kú lab kandɔk ku zay mun ya, nzukri ké yo yeh fe kú lab kandɔk ku baŋ law kan tul fe kú-u yeh ya, ³¹ nzukri ké yo sɔ suki tukala kú lab mun kandɔk ku ziŋ fe hani ya, bayu ké fe tukalari-aw yo kalna.

³² Mi yih hj kerbay bá zɔklɔ wuri ya. Iw ra, ke yo ker bay pihna Gaŋ tul feri riw bay ké rih law Gaŋ tul feri riw.

³³ Mí nzuk ké yá wɔy ba, ke yo ker bay fe tukala bay hj ké rih law wɔy ye. ³⁴ Dale kerbay ye keh-kehr.

Wɔy ké ta ke wɔro ya mini tikla, ku yo ker bay pihna Gaŋ tul feri riw, bay kú na ba nunu a Gaŋ tul feri riw ke mun woyri pi ke tem woyri pi. Mí wɔy wɔro ba, ke yo ker bay fe tukala bay hj ké rih law wah ye. ³⁵ Mi hew wuri kaŋ bay suki woiri gaŋ. Hewna-u ta ba sal mí-i ngáŋ kan sol woiri ya. Mi hew wuri bay gel kabna woiri bá na deŋ dan fe zɔklɔri dale, kerbay woiri bá na hoy ké tul Gaŋ tul feri riw dan kehrna.

³⁶ Gelke seke yo si mbana, mí ke tɛh vana mgbal mun ye kpɔy, ke ko lab mbana-u bay baŋ sɔhru kan nun wɔy mbana ye le, mah bay ké lab kandɔk ké-e ker pol, kú yá hani. Ke lab suya ya. ³⁷ Mí gelke seke yo si mbana, mí ke el ger bay ye bahri : « Mi káb ba iw. » Bay yá wɔy ruklu law ye ya le, ke ba mbay tul kerbay ye. Ke bahri se : « Mi poŋ sí mbana da, mi ta yá wɔy mba, » le ke lab fe a suki munu. ³⁸ Kaŋ mí nzuk ké yá wɔy lab suki, mí nzuk ké yá wɔy ya le, suki ye ngj mbamba.

³⁹ Salbay ngáŋ wɔy wɔro ke wah ye kpɔru. Mí wah ye hu le, mahful yo ri bay ké yá nzuk a ɔy ké law ye yih. Mí wɔro-u bá na ba nzuk-kan law tul Gaŋ tul feri riw. ⁴⁰ Mi bahri, wɔy kab kaŋ kandɔk a bi ké mi kab ba iw-ay le, pol tehna a ngj-u ba nzuku a ye. Kerbay bi munu. Bil nzak hewna biri-aw, mi ko bahri, Tem Ngerzah yo ziŋ mi pi.

Bay sɔ fe sɔna kú-u puh hj záhri

8 Mí bay sɔ fe sɔna kú-u puh hj záhri boɔ boɔ ra le, nah tu wuri bayu tu. Mí law sana † hj sáw in Ngermbay nger ma pol pol, fe tuna ba, hɔh tul ndikpo. ² Gelke nzuk ker bahri, ke tu fe tu le, ke tu fe mah fe tuna ya dih. ³ Mí nzuk ké sa Ngerzah le Ngerzah tu ni tu.

† Bay law sana, í mgbal Mbeta Deutéronome 6.5 tuh ke gel kɔna-ay.

⁴ Kaŋ le bay sɔ fe puhna kú-u hj záhri ra, nah tu wuri tu bahri se, záhri ba fe ya. Ngerzah mbew yaŋ mí ba záh a kpakpaŋu †. ⁵ Nzuk tukalari ker bahri, záhri boɔ boɔ ba ŋgi-u yo nunmbam ke tusíba, ku yo di záhri-aw ba záh woyri pi, ba gaŋ woyri pi. ⁶ Mí a wah nzuk-kan law tul Ngermbayri le, Bah wah Ngerzah mbew yaŋ mí ba záh a kpakpaŋu. Sɔw feri gbam ur ké tɔw ye, nah yo el si tɔw ye. Gaŋ tul feri riw mbew yaŋ mí ba a ye Ngermbay Zezu. Bay tul ye mí feri riw yo. A wah kara nah yo bay tul ye pi.

⁷ Keni-aw kara fe tuna nzuk-kan law tul Ngermbayri gbam mah hani ya. Nzuk a hani-uri tih ke sɔ fe sɔna kú-u puh hj záhri. Ku sɔ fe puhna ra le, kerbay woyri na sa tul záhri-aw. Mí kerbay woyri ké ŋgi ya ra, yo ruklu law woyri. ⁸ Fe sɔna ta bah bay a hani-u tul wah ké nun Ngerzah ya. Nah sɔ ya le, nah zi fe ya. Mí nah sɔ kara nah ziŋ fe a hani-u ya pi. ⁹ Í ko tul woiri ger rɔkɔ sɔ fe puhna-aw bá tih ba kasaw-be bɔk hj nzuk a boruri ké kerbay woyri ŋgi ya.

¹⁰ Gelke yjn wo bil Ngermbay a hani ko mu a wo nzuk fe tuna-u, mu kaɓ nzak fe sɔna gel fe puhna záhri dale, a ye ké kerbay ye ŋgi ya báy ra, ke mbí mun ye bay sɔ fe puhna hj záhri ra ya le wo ? ¹¹ Bay fe tuna wo-aw mí ke zi keni, a ye ké kanlaw ye ŋger ya ra Ngermbay hu bay tul ye. ¹² Kandɔkaw mí i yo lab nzuk yjn bil Ngermbayri su ya, i el beb law woyri ké kerbay woyri ŋgi ya ra le, i yo lab Ngermbay su ya munu. ¹³ Sɔwu mí hay fe puhna ba ndaw ké pol yjn bi le, mi ta sɔ hay mba wɔm rɔkɔ yjn bi bá lih.

9 Mi ba mgbal ké sal ŋgah sol bi lo ? Mi ba *gun nzak pihna Ngermbay* ya le ? Zezu Gaŋ wah tih nun bi ya le †† ? I tih wuri ba nunu a Gaŋ tul feri riw bay pihna bi ya le ? ² Ngermbay pih mi ba gun nzak pihna ye ké tɔw nzuk a boruri ya kara ké tɔw woiri le, ke pih mi ba gun nzak pihna ye gaŋ. I ba nunu a Ngermbay, sɔk bahri, i ba zezele nzak pihna bi.

³ Bay nzukri ké yo vbi bay lakna bay bi ra mí-i yo bah nzak bi hj niri. ⁴ A wah ké nah ba gun nzak pihna ké tɔw woiri nah ta ke ful-ziŋ fe sɔna ke mbih nzona ké tɔw woiri ya le ? ⁵ A wah ké nah ba iw, nah ta ke ful-yɔ wɔy ké kan law tul Ngermbay ya le ? Nah ta ke ful-maŋ wɔy ké nah yɔ si ziŋ na kandɔk gun nzak pihna a boruri pi ya le ? Kandɔk nzuk yjnri ké nah yo ke Gaŋ tul feri riw eŋ Sefas ké yo ke wɔy ye pi ya le ? ⁶ Nah ta ke ful ziŋ fe ké tɔw woiri bay hɔl mun wah pi ya le ? Mini a wah ke Barnabas seɔe yaŋ mí náh lab pihna ke ndɔk dara mí náh ziŋ fe báy le wo ?

⁷ Uwa. A ge mí si ŋgermu dan kú-u puh ni le ? A ge mí mɔ kpuh viyeh dan hal lehna-u le ? A ge mí kɔr nday dan nzo pamu le ? ⁸ Mi bah bayay kandɔk nzuk pimatul kaŋto ya. Le bolkusol Ngerzah kara bah bayu pi. ⁹ Ke bah kandɔk ké Moyiz vbeh ra bahri : *Mu ta ŋgah nzak nday ké yo pa-pay ya*. ‡ Uwa, ba nday ke hek mí kerbay Ngerzah na sa tulu le ? ¹⁰ A wah gaŋ kara nah mba nday mba-mba. Ku vbeh bay tul wah bahri se, nzuk pay baŋ law ye te tul ziŋ fe pay. Nzuk-vbɔ naŋ baŋ law ye te tul ziŋ kpaŋndɔk ye. ¹¹ Kandɔk ké nah ruh mjhri Tempuki ké bil law woiri ra, nah bay hal lehna fe ziŋna ké tɔw woiri bay hɔl mun wah keni pi ya le ?

¹² Ngernzuk a boruri gi vbi sona ké ndɔk woiri, mí a wah ba, nah mba niri mba ya le ? Nah mbi ful-sɔ fe ké tɔw woiri-aw ya. Wara le nah poŋ ful ké nah mah mbi-u gbam ké tɔw woiri ma fal rɔkɔ náh baŋ kpuh tik mahful bay-suki hul Ngermbay. ¹³ I tu wuri ya lo ? Ké vul kani Ngerzah nzuk kaniri ké mgba sɔw vul kani ra yo ziŋ fe sɔna woyri keni. Mí nzuk kaniri ké yo puh fe, ku yo sɔ fe puhna-u pi, ya le ? ¹⁴ Kaŋ pi mí Gaŋ tul feri riw kara bahri, nzukri ké yo ka-kah baysuki-aw le, kú hɔl mun woyri ké bilu ††. ¹⁵ Mí a bi ba, ful-sɔ fe ké tɔw woiri ra mi mbi ya. Mi vbeh bayay bay goŋ fe ké tɔw woiri ya pi, bay mí lih daka su mba fah fe sɔna ké tɔw woiri rɔkɔ nzuk bá sɔb vbɔ haŋ bi-ay ba fe ndikpo. ¹⁶ Mí gelke mi ka-kah baysuki hul Ngermbay ra le, ndá giri keni ta-a. Ba pihna ké na tul bi munu. Mi ka-kah baysuki ya le, koseh ba nzuku a bi gaŋ. ¹⁷ Kandɔk ké Ngerzah poŋ pihna-aw ké ndɔk bi bay labu, mí mi el lab pihna-aw dan mbí ful-sɔ fe keni le, kpaŋndɔk bi yo ri. Mí mi mbi ful-sɔ fe keni ba fe law ri-hna bi le, ɔh-u munu, kpaŋndɔk a boru ta-a. ¹⁸ Kandɔkaw wa, kpaŋndɔk bi na sun ? Mi ka-kah baysuki ndikpo hj nzukri lah, mi mbi ful-sɔ fe ké tɔw woyri ya, kpaŋndɔk bi munu.

¹⁹ Kandɔk ké mi ba mgbal ya ra, mi hj tul bi ba mgbal nzukri gbam bay mí fah ŋgina woyri ba nunu a Ngermbay. ²⁰ Mi yo ké tɔw yjn bi zibri le, mi el mbi fe labna zibri bay mí fah niri hj Ngermbay. Sɔw fe labna zibri si ke bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh, mi mbi fe labna bolkusolu. Mí a bi ra bolkusol fe vbehna Moyiz lak mbay tul bi ya. Mí-i yo mbi fe labna woyri bay fah niri keni. ²¹ Ké tɔw sɔwnzuk a boruri kara mi ndɔl fe labna woyri pi. Ku ta ke bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh ra ya, mí bolkusol Ngerzah ké lak mbay tul bi ba bolkusol Ngermbay. Mi ndɔl fe labna woyri bay fah niri hj ni. ²² Ké tɔw nzukri ké kanlaw woyri ŋger ya, mi diŋ tul bi rah niri bay fah niri. Mi lab mun bi mah ke ŋgerna nzukri gbam bay mí yɔ nzuk a haniri. ²³ Mi lab feri-aw gbam bay tul baysuki hul Ngermbay, bay mí yo bil bayu mbew ziŋ ni pi.

† Í mgba Mbeta Deutéronome 6.4 tuh ke gel kina-ayri. †† Bay lah bay seh-u ké Zezu tih nun Pɔl, í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 9.1-9

‡ Mbeta Deutéronome 25.4. Lewsɔ zibri ŋgah nday woyri hj nday-u kih baw kasaw naŋ keni naŋ. Le bayaw bil Mbeta Deutéronome vbeh bahri, mu ta ŋgah nzak nday ké yo naŋ naŋ ya, mí nzuk-sɔb mbeteri sɔb vbeh ké yo PA-PAY bay hj karaŋri bá lah ba gah-u. †† Í kɔ bay nzukri kú-u ka-kah baysuki bil Mbeta Luk 10.7

²⁴ I tu wuri ya lo ? Nzukri ké yo kpak dukna, gbam woyri ku yo du-dukna, mí nzuk mbew tɔh pol yɔ kpaɔndɔk. Dale í duk wuri dukna bay í zɔɔ kpaɔndɔk. ²⁵ Nzukri gbam ké yo kpak hani ra ku ruh mun woyri ke ngerna bay kú zɔɔ fe ké bay ɔ-ɔh. Mí a wah nah ruh mun bay zɔɔ fe ké bay yo kpatara. ²⁶ Kandɔkaw mí-i yo du-dukna le, mi duk vah ya. Ké gel-su mbɔre, mi su nzaw gɔb gɔb ya †. ²⁷ Mi sɔh law ke ngerna, mi mgba tul bi ba mgbal ke mun bi bay hɔ fal ka-kah baysuki hɔ nzuk a boruri le, kú ten mi ke bil baysuki-u ma fal ya.

10 Yɔn biri mi yih bay í tu bay mgbá tul bi-ay ra. Bay fe le sew ké Ngerzah ten zih wahri ke bil mgbal lewsɔ ra, gbam woyri ku kal ké haɔsekle mahmbih a sɔh-u ba fe saɔ. Sina woyri ma tusiba Kana, dikmambam pɔr niri gbam mí maɔ niri. ² Gbam woyri ku tɔh mbih batem nunu a Moyiz : ku tɔh mbih batemaw bil mahmbih pi, bil dikmambam pi ††. ³ Gbam woyri ku sɔ fe sɔna ké sɔwu ba Tempuki ke haniri ‡. ⁴ Mí gbam woyri ku nzo mbih ké sɔwu ba Tempuki. Mbih ké sɔwu ba Tempuki ra lu ké bil baw kasaw ké yo dih fal woyri, mí ku nzo. Kasaw a lewsɔ-aw ra mí ba Ngermbay ††.

⁵ Keni-aw kara law Ngerzah rih tul ngɔna nzukri ké sakra woyri ya. Sɔwu mí hul woyri kɔ mgbarak mgbarak ké gel sina woyri bil lawkɔr. ⁶ Feri-ay bah bay hɔ na a wah ké aɔay pi rɔkɔ nun wah bá pu pih ké tul fe suya kandɔk nun woyri ké pu pih tul fe suya kaɔ. ⁷ Ké sakra woyri ra nzuk a haniri yo dim záhri, mí a woiri ba, í dim záhri ya. Bay tul woyri ku vbeh lewsɔ bahri, ké gel kani záh-aw *nzukri kab sɔ fe, ku nzo fe, mí ku el ur nday*††. ⁸ Nzuk a haniri ké sakra woyri lab nunpuki ra, mí nzukri sɔd sɔd boh gel bon sede falu say (23.000) hu mburuk mburuk bil nam mbew. A wah ba, náh lab nunpuki ya. ⁹ Náh fah Ngermbay ya. Nzuk a haniri ké sakra woyri fah ni bale, soy te niri mí ku hu. ¹⁰ Í kazi bay ya. Nzuk a haniri ké sakra woyri kazi bay, mí Hul i niri. ¹¹ Feri ké zɔɔ niri-aw bah bay hɔ na a wah ké aɔay, mí ku vbeh kɔ mbete ba bakna hɔ na, ku vbeh bay hɔ na a wah ké nah yo bil sew a gbɔh-ay pi. ¹² Kandɔkaw mí nzuk ké ker bahri, ke ber gɔw le, ké rɔ ke mun ye rɔkɔ ké lih.

¹³ Fe-leh lawri ké zɔɔ wuri-aw ba fe ké zɔɔ nzuk pimatulri gbam. Mí ndɔk Ngerzah ba ndɔk ké dɔr sal in ya. Ke ta hɔ fe-leh law bá kal ngerna woiri ya. Wara le fe-leh law a sunɔ sunɔ zɔɔ wuri kara ke yo hɔ wuri ngerna bay fe-u bá mba wuri ya, mí i tɔh ke bilu.

¹⁴ Kaɔ dale maɔlaw biri, í dí-díh ke díh záh a boruri. ¹⁵ Mi bah bay hɔ wuri kandɔk nzukri ké rɔ-rɔ da. A woiri, í lu lakna bay ké mi yo bah-u-ay : ¹⁶ koɔ mgbɔkɔ Ngerzah ké nah yo nzo kení sem Ngermbay, ké nah yo el ke tumbɔl bayu hɔ ni ra mbɔh na mbew bil sem Ngermbay, kaɔ ya le ? Peɔ ké nah gɔh sɔ ra mí mbɔh na mbew ke mun Ngermbay, kaɔ ya le ? ¹⁷ Peɔ mbew ké nah sɔ, tul wah ro-ro kara sɔk bahri se, mbɔh na ba mun mbew, bayu ké riw wah nah mbɔh ndɔk mbew gɔh peɔ a mbewaw sɔ. ¹⁸ Í ko wuri zíbri a woyri gun Izarayelri a sɔw tusiba. A woyri kú-u gi ke fe puhna hɔ Ngerzah mí ku sɔ fe-u ra wa, ku mbɔh mbew ke fe puhna-u, kaɔ ya le ††† ? ¹⁹ A fe mí-i yih bah-u le ? Mi bah bay fe puhna hɔ záhri ké ba fe ndikpo ya, mi bah bay záhri kú-u ba fe ndikpo ya pi. ²⁰ Mi bahri se, fe puhna ké nzukri puh ra, ku puh hɔ Ngerzah ya, ku puh hɔ záhri. Kaɔ dale mi sa bay í mbɔh zɔɔ záhri ya. ²¹ Mahful bay í nzo sem Gaɔ tul ferí riw dara mí el nzo fe puhna záh ta-a. Mahful bay í mbɔh ndɔk mbew sɔ fe ké nzak fe sɔna Gaɔ tul ferí riw dara mí el mbɔh ndɔk mbew sɔ fe ké gel fe puhna záh ta-a. ²² Mini nah yih tur nun Gaɔ tul ferí riw bay ko sere ye le ? Uwa, nah nger mba ni lo ?

²³ Nzuk a haniri bahri : « Fe labnari gbam mi mah labu. » Gelu munu, mí fe labnari gbam ɔh ba suki ya. « Fe labnari gbam, mi mah labu », mí fe labnari gbam hɔ sɔw in Ngermbay nger ma pol ya. ²⁴ Nzuk bá lu kerbay tul ye ma fal. Le ké ker si tul nzuk a boruri ma. ²⁵ Sam hay a sunɔ sunɔ kú-u dam ké lumu, í yeh, í sɔ dan vbi sɔwu rɔkɔ law woiri bá zɔɔ fahbay tul hay fe puhna hɔ záhri kú-u yeh zɔɔ wuri ké lumu, ²⁶ bayu ké *tusiba ke ferí gbam ké na bilu ba nunu a ye Gaɔ tul ferí riw*†††. ²⁷ Mí nzuk ké kan law tul Ngermbay ya dí wuri bay kab nzak fe sɔna, mí i si le, ferí gbam ké-e kan pol woiri, í sɔ dan vbi sɔwu rɔkɔ law woiri bá zɔɔ fahbay. ²⁸ Mí gelke nzuk a hani bahri : « A aɔ ba fe puhna hɔ záhri » dale, í sɔ ya bay tul nzuk ké sɔk wuri pi bay rɔkɔ law bá zɔɔ fahbay. ²⁹ Mi bah bay fahbay woiri ya. Wara le mi bah bay fahbay nzuk a boru ké bah bayu hɔ wuri-aw. Bay fe ba mí kerbay nzuk a boru bay lab bay kan tul bi le ? ³⁰ Gelke mi el ke tumbɔl hɔ Ngerzah bay fe sɔna ké mi sɔ, ani wara mí nzuk zɔm mi bay fe sɔna ké mi el ke tumbɔl bayu ra le ? ³¹ Kaɔ dale seh ké i sɔ fe, i nzo fe, i lab ra fe a sunɔ sunɔ kara í lab fe-uri bay hɔ riɔ dína Ngerzah bá mgbe. ³² Í hɔ fe labna woiri bá na ba gburka-nde zíbri ya pi, nde sɔwnzuk a boruri ya pi, nde sɔw in Ngerzah ya pi. ³³ Kandɔk a bi ké mi ruh mun bi bay rih law nzukri gbam ra mi yah suki bay tul bi ya, wara le mi yah suki bay tul daba nzukri bay yɔ niri hɔ Ngermbay.

11 Í ndɔl fe labna bi-ay kandɔk ké a bi mi ndɔl fe labna Ngermbay.

† Ké sɔw nzak, Pɔl mbi bay yɔhna-vbɔ hani ke húm ndɔk (la boxe) kandɔk ké ba yɔhna Kɔrenteri, mí nzuk-sɔb mbete Ngerzahri mbi yɔhna gunri bay hɔ karanri bá lah mahbayu ba gah-u. †† Bay lah bay tɔhna gun Izarayelri bil mahmbih, í kɔ Mbete Exode mah-u 13 ke 14. ‡ Bay lah bay fe sɔna ké gun Izarayelri sɔ, í kɔ Mbete Exode mah-u 16. †† Bay lah bay kasawu, í kɔ Mbete Zɔh 7.37-39

†† Bay na bil Mbete Exode 32.6. ††† Bay tu bay fe puhna ké Ngerzah sɔk zíbri kú-u sɔ ra, í kɔ Mbete Deutéronome 14.22-27. †††† Bay na bil Mbete Siɔ (Psaumes) 24.1.

² Mi pir wuri bay fe le, bil feri gbam i yo ker bay tul bi kandɔk fe labna-dim Ngerzah ké gel-mbɔh hani ké mi ponɔ ndoh ndɔk woiri, mí i yo tulu. ³ Dale mi yih bay í tu wuri bayay : Tul wɔronzuk gbam ba Ngermbay, tul wɔyinzuk ba wɔronzuk, tul Ngermbay ba Ngerzah. ⁴ Kaɲ le wɔronzuk a sunɔ sunɔ ké yo goɲ Ngerzah mini ke yo bah bay ké Tempuki baɲ ndoh bil law ye, mí ke guɔ tul ye le, ke baɲ sɔhru kan nun Ngermbay ké ba tul ye. ⁵ Mí wɔyinzuk a sunɔ sunɔ ké yo goɲ Ngerzah mini ke yo bah bay ké Tempuki baɲ ndoh bil law ye, mí ke yo tul ndikpo le, ke baɲ sɔhru kan nun wɔronzuk ké ba tul ye. Fe labna ye mah hani bin ke fe labna suya wɔy a ɔy ké sɔh tul ye sɔh. ⁶ Ké gel-mbɔh hani ra gelke wɔyinzuk sa guɔ tul ye ya le, ké sɔh tul ye. Mí sɔhru sɔh tul mini séɲ tul se ni dale, ké guɔ tul ye guɔ. ⁷ Wɔronzuk ta guɔ tul ya bay fe le, riɲ dina Ngerzah kan tul ye, ke eɲ ni, mí wɔyinzuk ba, riɲ dina wɔronzuk kan tul ye, ⁸ bayu ké sɔw wɔronzuk ur ké tɔw wɔyinzuk ya. Wara le sɔw wɔyinzuk mí ur ké tɔw wɔronzuk. ⁹ Ngerzah lab wɔronzuk bay wɔyinzuk ya. Le wɔyinzuk mí ke lab ni bay wɔronzuk. ¹⁰ Sɔwu mí bay tem nzak pihhari ké yo ko gel ma tul dimna Ngerzah woiri-aw ra wɔyinzuk bá guɔ tul ye ba fe-sɔk ɲgerna-u.

¹¹ Mí keni-aw kara ké nun Gaɲ tul feri riw wɔyinzuk ke wɔronzuk ba fe mbew. Wɔyinzuk yo ke tul mun ye ya, wɔronzuk kara yo ke tul mun ye ya pi. ¹² Kandɔk ké sɔw wɔyinzuk ur ké tɔw wɔronzuk, wɔronzuk kara tɔh ke bil wɔyinzuk pi. Mí sɔw feri gbam ur ké tɔw Ngerzah. ¹³ Í lu lakna bayay ke mun woiri : bay wɔyinzuk bá goɲ Ngerzah ké gel-mbɔh hani dan guɔ tul ye ra wa si ke gelu gaɲ le ? ¹⁴ Feri ké Ngerzah lab gaɲ kara yo sɔk wuri bahri, pimatul wɔronzuk sa ba peh-u le, ba sɔhru hɲ wɔronzuk. ¹⁵ Pimatul wɔyinzuk ba, sa-sa le ba fe gama ye bay fe le, Ngerzah hɲ ni pimatul bay pɔr tul ye. ¹⁶ Kandɔkaw mí nzuk a hani ko su-su bay fah bay tul fe labna-ay le, a wah nah tu sam fe labna a boru ya pi, sɔw in Ngerzah kara tu ya pi.

Zɔmna bay mbi huru ke nzo sem Ngermbay ké nzak fe sɔna

¹⁷ Nzak pihhari ké mi yih bah hɲ wuri-ay, mi ta pir wuri ya bay fe le, mbɔh hani woiri si ziɲ wuri ma pol ya. Le el ziɲ wuri ma fal. ¹⁸ Nger bayu mí na-ay : Ku sɔk mi bahri se, ké gel-mbɔh hani sɔw in Ngermbay woiri, kéhr nzukri yo ri. Mi yɔ bayu ba ketina ndj, ¹⁹ bayu ké kéhr hani bá yo ri ké sakra woiri bay ten tehbay nzukri ké bay woiri te-teh.

²⁰ Pirna ta-a bay fe le, gelke i mbɔh hani ké nzak fe sɔna ke riɲ Ngermbay bay nzo sem ke lak huru le, ta ba fe sɔna Ngermbay mí i sɔ mba, ²¹ bayu ké nzuk a sunɔ sunɔ kara takra mbi fe sɔna ye, fe sɔna ye mí ke el kab keni ponɔ mbaɲ yeri kab daka. Nzuk a boruri ba, mbah bil woiri ke yim †. ²² Uwa, ké kerpuh woiri fe sɔna, fe nzona ta-a wa ? Ko ya le i ko mbɔh hani sɔw in Ngerzah ba kɔk fe, mí i yo baɲ sɔhru kan nun nzukri ké ta ke fe ya le ? Aɔw ba, mi báh ani hɲ wuri báy le ? Ké bil fe labna-aw ra wa, mí pir wuri ley ? Mi ta pir wuri ya.

²³ Bayu ké a bi sɔw fe labna ké mi yɔ ké tɔw Gaɲ tul feri riw mi el ndoh fe labna-u ké ndɔk woiri kandɔkay : Zezu Gaɲ tul feri riw ra dara kú te ni hɲ ku mba ni ndoh ndɔk nzuk a boruri ra le, ke mbi peɲ ke sunjaw, ²⁴ ke el ke tumbɔl hɲ Ngerzah, mí ke gɔh. Ke bahri se : « Peɲay ba mun bi ké mi ponɔ hɲ hul bay tul woiri. I yo tul lab fe labna bi-ay le, i mbɔh ziɲ mi bilu ††. »

²⁵ Fal fe sɔna bale ke mbi kob kaɲ pi. Ke bahri se : « Kobay ba sem bi ké ɲgah sal in ba a foyu. Seh ké i lab kaɲ le, i mbɔh ziɲ mi bilu. »

²⁶ Kpatara ké i yo sɔ peɲay, i yo nzo yim kobay le, i yo sɔk bay hul Gaɲ tul feri riw hɲ nzukri kpɔru kɔh nam elna ye keni.

²⁷ Kaɲ mí a ge ge ké sɔ peɲ Gaɲ tul feri riw, ké nzo yimu vɔh dan hɛkna le, ke lab bay kan tul ye ke mun ye gaɲ bay mun Gaɲ tul feri riw ke sem ye ké-e hɛk ya. ²⁸ A ge ge le bá hekre siɲ sina ye ba teh-u, ani mí ke sɔ wal-na peɲ, ani mí ke nzo walna yimaw báy, ²⁹ bayu ké nzuk ké sɔ peɲaw, nzo yim kobaw vɔh dan ker bahri, mun Ngermbay ‡ na boɔ le, ke sɔ-u, ke nzo-u, mí salbay mba tul ye ke mun gaɲ. ³⁰ Sɔwu mí nzukri ba ɲɲj-u ké sakra woiri tɔ-tɔh, nzuk a boruri na sena, nzuk a boruri ba, hu pi.

³¹ Mí gelke nah hekre siɲ sina wah ba teh-u ke mun wah le, salbay Ngerzah ta mba tul wah ya. ³² Mí gelke salbayu yo mba tul wah le, Ngermbay yo ndar na hɲ bay hul bá mba tul wah ziɲ nzuk tukalari ya. ³³ Kaɲ mí yɲ biri, gelke i mbɔh hani bay lak huru ke riɲ Ngermbay le, í geɲ haniri. ³⁴ Mí daka i nzuk a hani le, ké sɔ fe ké puh ye dara ké gi gel-mbɔh hani báy, rɔkɔ mbɔh hani woiri bá lab bay kan tul woiri.

Tɔr bay a boruri le, mi yo geɲ nam ké mi kɔh tɔw woiri bay mí te-teh bayuri hɲ wuri báy.

† Lewsɔ sɔ peɲ ke nzo sem Ngermbay lab ké nzak fe sɔna. Ngernzuk misonɔ yo ri mini ta-a kara nzuk-kan law tul Ngermbayri mbɔh haniri ké kerpuh. Ku gi kab nzak fe sɔna le, ku gɔh peɲ wal sɔ, ku wal kob mbew ba sem Ngermbay nzo dara mí ku sɔ fe ke haniri báy. Fe labna-u kú-u di ke nzak faranɲe ba sainte cène. †† Nzak faranɲe bahri, faites ceci en mémoire de moi mí karanɲi bahri, kerbay tul nzuk ké hu sɔk bahri, nzuku ra ta mba, ke hu wɔm. Le Zezu bah kaɲ ya. Kaɲ dale nzuk-sɔb mbeteri vbeh bahri, i mbɔh ziɲ mi bilu, bay hɲ karanɲi bá tu bahri, ke yo ri bayu ké-e el ke puh záh ke kpɔy mun a foyu. ‡ Mun Ngermbay yo ke kerbay sede bilu. A mbewu bah bay tul peɲaw. A sede-u ba, bah bay sɔw in ye ba nzukri. Í mba Mbeta Efezeri 1.20,21

12 Mí bay fe labna Tempuki ra mi yih bay a woiri yɛn biri ké bil Ngermbay í tu ba teh-u. ²I tu bahri se, sew ké sɔw woiri na boɔ ra, tukala rah wuri bil fe goso záhri boɔ boɔ ké nzak-bah bay woyri ta-a. ³Bayu mí-i yo sɔk wuri bahri, nzuk ké Tem Ngerzah yo law ye le, bay ta bahri, habna mí ta Zezu-aw ya. Nzuk ké Tempuki ta law ye ya ba, ke ta bah nzak ye bahri, Zezu mí ba Gaɲ tul feri riw ya. ⁴Tem hɛ nzukri ngerna-lab feri boɔ boɔ, mí Tem ba mbew yaɲ. ⁵Sam pihna-so nzukri boɔ boɔ ké Gaɲ tul feri riw hɛ yo ri, mí Gaɲ tul feri riw mbew yaɲ pi. ⁶Sam goso pihnari boɔ boɔ ké Ngerzah hɛ yo ri, mí Ngerzah mbew yaɲ. Ke yo hɛ nzuk yɛn bil Ngermbayri a suɲ suɲ gbam ngerna ye ngerna ye.

⁷Mí a ge ge le yɔ ngerna fe labna ké Tempuki hɛ bay ké tɛh suk hɛ yɛn yeri bil Ngermbay. ⁸Tempuki hɛ nzuk mbew ngerna-bah bay rɛna ké ur ké tɔw ye. Nzuk a boru ba, Tempuki hɛ ni ngerna-ten sɔwbay ye, mí Tempuki mbew yaɲ. ⁹Nzuk a boru báy, Tempuki a mbewaw ra hɛ ni ngerna-kan law tul Ngerzah ké bil feri gbam. Nzuk a boru ba, Tempuki a mbew yaɲaw hɛ ni ngerna-gah senari. ¹⁰Nzuk mbew yɔ ngerna-lab fe saɲri. Nzuk a boru báy bah bay ké Tempuki baɲ ndoh bil law ye. Nzuk a boru ba, Tempuki hɛ ni ngerna-kehr hansekle fe a ɔy ké ba Tem Ngerzah ke fe a ɔy ké ba tem záh tukala. Nzuk a boru, Tempuki hɛ ni bah nzak bay bahnari boɔ boɔ ba fe saɲ. Nzuk a boru báy ba, Tempuki hɛ ni ngerna-ten sɔwbayuri. ¹¹Tempuki a mbew yaɲaw mí hɛ nzukri gbam ngernari boɔ boɔaw. Ke wal ngernari-aw hɛ nzuk a suɲ suɲ kandɔk ké-e lek ké bil law ye.

¹²Mbɔh hani wah sɔw in Ngermbay mah hani ke mun nzuk. Kandɔk ké mun ba mbew ra gel munri boɔ boɔ yo ri. Ndɔk yo ri, nun yo ri, gel munri boɔ boɔ yo ri. Geluri ké boɔ boɔ, gbamaw mí mbɔh ba mun mbew. Kaɲ pi mí ba mun Ngermbay, ¹³bayu ké a wah gbam, zib mini gerek, mgbal mini nzuk a garu, gbam wah nah tɛh bil batem a Tempuki mbew mbɔh ba mun mbew, mí nah zɛɲ Tempuki mbew yaɲ ba mbih nzona wah mbew.

¹⁴Mun nzuk ra ba gel mbew ya. Le gelri boɔ boɔ mbɔh ké ri.

¹⁵Gelke bɔk bahri : « Mi ta ba ndɔk ya, mi ta bil mun ya, » bɔk bah kaɲ ra wa, bɔk ta ba mun ya le wo ? ¹⁶Suk bahri : « Mi ta ba nun ya, mi ta bil mun ya. » Suk bah kaɲ ra wa, suk ta ba mun ya le wo ? ¹⁷Mun gbam ba nun kaɲto ba, mun bay lah bay ani le ? Mun gbam ba suk kaɲto ba, baɲi fe bay fu mun ani le ? ¹⁸Dale Ngerzah ba, lab gel mun boɔ boɔ mbɔh ba mun mbew kandɔk ké-e yih. ¹⁹Mí gbamaw ba gel mun mbew kaɲto le, mun na fáɓ suɲ ? ²⁰Kaɲ dale gel mun boɔ boɔ ba ngɛ-u yo ri, mí mun ba mbew ba a wah sɔw in Ngermbay.

²¹Bay nun bá bah hɛ ndɔk bahri : « Mu tɛh mi suk ya. » Le nun ta bah kaɲ ya. Tul kara bay ké bah hɛ bɔk bahri : « Mu tɛh mi suk ya. » Le ke ta bah kaɲ ya pi. ²²Gel a ɔyri ké mun ké ta ke ngerna ya, ké eɲ fe ndikpo ra tɛh suk mbamba. ²³Gel a ɔyri ké mun ké nah ko mah dimna ya ra mí nah yo mbar ke fe gama ba suki. Gel a ɔyri ké ba gel sɔhru ra mí nah yo pɔru ke fe gama. ²⁴Gel a ɔyri ké sɔhru ta ri ya ra nah pɔr ya, mí Ngerzah mbɔhɓ gel munri hani hani hɛ gel a ɔyri ké toɲ fal gel a polri, ke mbar niri ke dimna. ²⁵Ngerzah mbɔhɓ gel munri bay hɛ kehr haniri bá ta-a, wara le bay hɛ mgbá sɔw hani ké gelri gbam ké mun bá mah hani. ²⁶Gel mbew ké mun se-se le, tɔr gel a boruri gbam ko seh zɛɲ ni. Mí gel mbew ké mun zɛɲ riɲ dína le, tɔr gel a boruri gbam lab mun rih-na zɛɲ ni. ²⁷Dale a woiri sɔw in Ngermbay ra i mbɔh ba mun Ngermbay mbew, mí ké mun Ngermbay mbewaw nzuk mbew ba gel mbew mbew. ²⁸Mí Ngerzah hɛ nzuk a suɲ suɲ ké sakra sɔw nzuk Ngermbayri pihna ye pihna ye. Ngerpihna a titilu ti ke tul gun nzak pihna Ngermbayri ké-e pih. Pihna a sede-u na tul nzukri ké-e baɲ bay ye ndoh bil law woyri. Pihna a sayu, ke hɛ nzukri fe tuna firma nzuk a boruri bay ye. Pihna a fá-faluri Ngerzah hɛ nzukri lab fe saɲri dara mí ke hɛ nzukri gah nzuk senari. Nzuk a boruri so nzukri ké bil fe zɔkɓ, nzuk a boruri báy ba nzuk-nda pol pihnari. Ke hɛ nzuk a boruri báy bah nzak bay bahnari boɔ boɔ ba fe saɲ.

²⁹Gbam woyri ba gun nzak pihnari le wo ? Gbam woyri ke baɲ bay ndoh bil law woyri le ? Gbam woyri ku yo firma nzukri bay ye le ? Gbam woyri ke hɛ niri lab fe saɲri le ? ³⁰Gbam woyri ke hɛ niri yo gah nzuk senari le ? Gbam woyri ke hɛ niri bah nzak bay bahnari boɔ boɔ le ? Gbam woyri ke hɛ niri yo ndazi nzak bay bahnari ké boɔ boɔ ra le ? ³¹Uwa, i yo yah bay fe labna a ngeruri ké Tempuki hɛ, mí mi sɔk wuri mahful a ndaru báy.

13 Gelke mi bah nzak bay bahna nzuk pimatulri, mi bah nzak bay bahna tem nzak pihnari pi, mí law sana ta bil law bi ya le, mi ba gɔh dali ké mgbe buktuk buktuk mini tɔw mbara ké mgbe wɔk wɔk. ²Gelke mi bah bay ké Ngerzah baɲ ndoh bil law bi, mi tu sɔw feri gbam ké na law Ngerzah, mi tu goso feri gbam, mi yo ke sam kanlaw ké mah loh baw kasawri kara pi, mí law sana ta bil law bi ya le, mi na ba fe ndikpo. ³Gelke mi wal fe zɛɲna biri gbam hɛ nzuk sehri, mini mi poɲ mun bi hɛ hul bay hɛ fe-u tɛh ba fe-vbɔ haɲ bi, mí law sana ta bil law bi ya le, feri-aw gbam tɛh mi suk ya.

⁴Law sana yo ik law, law sana yo lab lawsuki zɛɲ nzukri.

Law sana lab sere ya, ɔh kɔw ya, hɔh tul ya, ⁵lab fe gak ya, yah suki bay tul ye ya, pahra nzak ya, mgbá suya ké nzuk lab zɛɲ ni kan law ye ya.

⁶Law sana zɛɲ law rihna tul fe labna tukala ya, ketina mí rih law ye. ⁷Law sana gah nzak ya, sam fe a ani ani mí toh tul ye kara law sana yo kan law, law sana yo geɲ suki kpatara, law sana yo sɔh law.

⁸ Law sana yo ba nggh. Bayri ké Tempuki ban ndoh bil law nzuk bay ka-kal. Báh nzak bay bahna bod bod ba fe san bay gbuh-u. ⁹ Goso fe tunari bay ka-kal, bayu ké fe tuna wah gba-gba, bayri ké Tempuki ban ndoh bil law wah kara gba-gba pi. ¹⁰ Mí sew ké feri gbam bay yo gelu le, fe ké gba-gba bay ta mba. ¹¹ Sew ké mi ba gun báy ra, mi bah bay bahna gun, mi ker bay kerna gun, fe tuna bi kara ba fe tuna gun. Mi nger bale, feri gbam ké ba fe labna gun ra kal ke gelu gbam. ¹² Mí sew a anay, nah yo ko fe-uri roh kandɔk ké nah ko tem mun wah bil fe-ko tem. Mí sewu-aw ra nah bay ko-u nun ke nun. Sew a anay, fe tuna bi gba-gba. Mí sewu-aw ra, mi bay tu ni te-teh kandɔk a ye ké-e tu mi kan pi. ¹³ Anay feri sayay yo ri : kanlaw, géng suki, law sana. Ké hansekle feri sayaw ra law sana mí mba tul tɔruri-aw.

14 Kan dale í duk fal law sana. Í taw ngernari ké Tempuki hj, wara mí ngerna-bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law woiri mí í taw. ² Nzuk ké Tempuki hj ni ngerna-bah nzak bay bahnari bod bod ba fe san ra, ke bah bayu hj nzuk pimatulri ya. Ke bah bayu hj Ngerzah, bayu ké nzukri ké yo gel-dim Ngerzah-aw lah ya, mí Tempuki hj ni ke bah sawbayri ké mɔh ké bil law Ngerzah. ³ Mí nzuk a ay ké yo bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law ye ra, ke bah bayu hj nzuk pimatulri lah, bay kú nger keni, bay hew niri, bay hj law nzukri bá voh pi. ⁴ Nzuk ké bah nzak bay bahnari bod bod ra, a ye ke hek ye mí ke nger keni. Mí nzuk ké bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law ye ba, hj saw in Ngermbay nger keni.

⁵ Mi yih bay a woiri gbam í bah nzak bay bahnari bod bod. Mí fe ké su mba a aw le, Tempuki bá hj í bah bay ké-e ban ndoh bil law woiri ma. Bay fe le nzuk ké bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law ye ra yo hj saw nzuk Ngermbayri hɔh ma pol pol kal nzuk ké bah nzak bay bahnari bod bod ké nzuk ndazi bayuri ta-a. ⁶ Í ko yin biri, gelke mi gi taw woiri ké gel-dim Ngerzah mí-i bah bay hj wuri ke nzak bay bahnari bod bod ké í lah ya ra wa, mi tih wuri suk gan le wo ? Gelke mi ten sawbay ye ya, mi sok fe tuna ya, mi bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law bi ya, mi firma wuri bay Ngerzah ya ra wa, mi tih wuri suk gan le wo ? ⁷ Bayu si mbew ke fe-lon gel kandɔk tih ke naza. Gelke kusolu tih bod bod ya le, ani mí nah tú sih ké nzuk-ul tih dí, ani mí nah tú sih ké nzuk-han naza dí le ? ⁸ Gelke nzuk-han tul dali zukru kusolu man ba, a ge mí bay lek mun ye bay si ngermu le ? ⁹ Kan pi mí a woiri ké í bah nzak bay bahnari bod bod ba fe san ra, gelke nzukri tu nzak bay bahna-aw ya le, ani mí ku lah wuri le wo ? I yo bah bay hj kuna munu.

¹⁰ Nzak bay bahnari kah ani mí ké tukala ? Mí nzak a ay ké na gɔb ta-a. ¹¹ Kan le mi tu nzak ké nzuk yo bah-u ya le, mi ba mbiki ké pol nzuk ké yo bah bayaw ra, mí a ye kara ke ba mbiki ké pol bi pi. ¹² Kan pi mí a woiri ké í taw ngernari ké Tempuki hj dale, í vbi ngerna a ayri ké hj saw nzuk Ngermbayri bá nger. Le í hɔh keni ma pol pol. ¹³ Kandɔkaw mí nzuk ké yo bah nzak bay bahnari bod bod ké gel-dim Ngerzah ra, ké gon Ngerzah bá hj ni ngerna-ndazi bayu pi.

¹⁴ Gelke mi yo gon Ngerzah ke nzak bay bahnari bod bod ba fe san le, tem bi yo gon Ngerzah, tul bi ba, tu fe ké mi yo bah-u ya. ¹⁵ Kan ba, a fe mí-i labu báy le ? Mi gón Ngerzah ke tem bi pi, mí gón Ngerzah ke fe tuna tul bi pi. Mi dí sih Ngerzah ke tem bi pi, mí dí sih Ngerzah ke tul bi pi. ¹⁶ Mí gelke tem wo el ke tumbɔl hj Ngerzah ke nzak bay bahnari bod bod ba fe san, mí nzuk ké gi kab hansekle woiri ké-e lah nzak bay bahna-aw ya ra wa, ke yih, « Gelu munu » gan le ? Bay fe le ke lah bay ké mu bah ya. ¹⁷ A wo le mu yo el ke tumbɔl hj Ngerzah. Fe-u su mbamba, mí a ye ba, ke zih ngerna keni ya dih. ¹⁸ Mi el ke tumbɔl hj Ngerzah ké mi bah ke nzak bay bahnari bod bod ba fe san mba wuri gbam mba-mba. ¹⁹ Mí ké gel mbuh hani saw nzuk Ngermbayri le, mi ko su-su bay mí bah bay a peh ya-u kanjo ké bay guh law nzukri. Láb kandɔkaw su mba ró bay rab rab ke nzak bay bahnari-aw.

²⁰ Yin biri, í ker bay kandɔk gunri ya. Ké bil suya le, í na ba gunri. Mí bay kerlaw le, í en nzukri ké nger da.

²¹ Mbeta bolkusol Ngerzah bahri se : « *Mi báh bay hj nzuk biri-aw ke nzak bay bahna a boruri. Tul nzak a boruri, mi báh bay keni hj niri dale, ku lám mi ya gan†.* »

Gan tul feri riw bah kan. ²² Kan le báh bay ke nzak bay bahnari ta ba fe san ké sok bay hj nzuk-kan law tul Ngermbayri ya. Le sok bay habna tul nzukri ké san Ngerzah. Bay nzukri ké san ni ra báh bay ké Tempuki ban ndoh bil law nzuk-kan lawri ta ba fe san bay tul woyri ya. Le báh bay ké Tempuki ban ndoh bil law ba fe san ké sok bay hj nzukri ké kan law tul Ngermbay. ²³ Gelke a woiri saw in Ngermbay i mbuh haniri gel mbew, mí gbam woiri i yo bah ke nzak bay bahnari bod bod ra, mí nzuk hani mini nzuk ké san Ngerzah gi rih sakra woiri le, ku bay bahri, eh mí duk wuri, kan ya le ? ²⁴ Mí gelke gbam woiri i yo bah bay ké Tempuki ban ndoh bil law woiri dale, nzuk-san Ngerzah mini nzuk a hani-u gi rih le, bay ké Tempuki hj ni ke lah ra yo tun ni tu-tun, bay ké-e lah ra yo kj fal fe labna ye. ²⁵ Bayuri ten bay ké mɔh bil law ye ma kala dale, ke huk siba, ke dim Ngerzah bahri : « *Ngerzah yo sakra woiri gan ba ketina††.* »

† Bayay na bil Mbeta Esaie 28.11-12 †† Bayay na bil Mbeta Esaie 45.14.

²⁶ Mí a fe bá y le, yjn biri ? Gelke i mbùh hani bay dim Ngerzah le, a ge ge kara yo ke ngerna ké Tempuki hj ni hj ni. Nzuk mbew yo ke ngerna-dí siñ-dim Ngerzah, nzuk a boru yo ke ngerna-sɔk bay Ngerzah, nzuk a boru yo ke ngerna-ten sawbay, nzuk a boru yo ke ngerna-bah bay ke nzak bay bahnari bođ bođ ba fe sañ, nzuk a boru yo ke ngerna-ndazi bayu, mí fe-uri gbam bá lab ke gelu gelu hj saw nzuk Ngermbayri bá nger keni. ²⁷ Nzukri ké yo ke ngerna-bah bay ke nzak bay bahnari ra le, bá na ba nzukri sede, say kañto. Mí kú bah ke toñna-u toñna-u dara mí nzuk ké yo ke ngerna-ndazi bayu bá yo ri pi. ²⁸ Ta-a le, kú tuh nzak woyri ké gel mbùh hani saw in Ngermbay, mí kú bah bay hj Ngerzah ma law woyri.

²⁹ Mí nzuk a boruri ké yo ke ngerna-bah bay ké Tempuki bañ ndoh bil law woyri, bá na ba nzukri sede mini say. Tɔr nzuk a boruri ké gel mbùh hani woiri-aw ba, bá fakla saw bayu ba teh-u ko †. ³⁰ Ké sakra nzukri ké yo lah bayu, Tempuki hj nzuk mbew tu saw fe le, nzuk ké yo bah bay bá tuh nzak ye, ³¹ bayu ké gbam woiri i yo ke ful-bah bay ké Tempuki bañ ndoh bil law woiri, mí í bah bayuri ke toñna-u toñna-u, bay hj nzukri gbam bá zinj fe firma pi, bá zinj nzak hewna pi. ³² Nzuk ké Tempuki bañ bay ndoh bil law ye ra nzuku yo ke ful bay bah bayu, ke ba gañ tul mun ye, ³³ bayu ké Ngerzah ta ba záh-lab sàna ya, mí ke ba záh ké yo hj deñ kandɔk ké fe-u yo lab ké gel-mbùh hani saw nzuk yeri gbam.

³⁴ Wuyri bá tuh nzak woyri ké gel mbùh hani saw in Ngermbay, bayu kú-u ta ke ful-suh bay ya, mí hekna bá yo ri kandɔk ké bolkusol †† bah. ³⁵ Gelke-e yih vbi saw fe a hani-u le, ké vbi wah ye ké puh. Bay hj wuynzuk bá suh bay ké gel mbùh hani saw in Ngermbay ba sùhru.

³⁶ Kandɔk ké gel-mbùh hani saw nzuk Ngerzahri ba gel ké Ngerzah hj deñ ra, mi vbi wuri bahri, bay Ngerzah ra ba, sawu ti ké tɔw woiri le ? Bayu gbùh sa tul woiri ke hek le ? ³⁷ Gelke nzuk ko mun ye ba nzuk ké yo ke ngerna-bah bay ké Tempuki bañ ndoh bil law ye le, nzuku bá tu bahri, bayri ké mi vbeh hj wuri-ay ba bolkusol Gañ tul feri riw. ³⁸ Gelke-e sa tu kañ ya le, a ye kara Ngerzah tu ni ya pi. ³⁹ Kañ mí yjn biri, í rjñ sñw bay tul nger-na-bah bay ké Tempuki bañ ndoh bil law woiri, mí í gbòh ngerna-bah nzak bay bahnari ra ya pi. ⁴⁰ Kandɔkaw mí feri gbam bá lab mah hekna ke gelu gelu.

15 Yjn biri mi yo el ke fal baysuki hul Ngermbay ké mi ka-kah-u hj wuri, ké i ya, mí i ber gjw tulu ra. ² Baysu-ki-aw mí ya wuri kandɔk ké i yo tul mgbá bayu. I yo tulu ya le, kanlaw woiri na kpɔk. ³ Baysuki ké mi ya mí-i el hj wuri ba bay a titilu ra bahri se, mbete Ngerzah sɔk bay hul Ngermbay lewsá, mí Ngermbay gi hu bay tul suya wah, ⁴ ku gɔr ni, mí ke tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu ke nam a sayu. Fe-u lab kandɔk ké mbete Ngerzah sɔk lewsá ra.

⁵ Mí ke tñh nun Piyer. Bol falu Ngermbay el tñh nun nzuk-dih fal ye a boh falu sederi ‡. ⁶ Bol falu ke tñh nun nzuk yjn bil Ngermbay a boruri ké gel mbew. Kjna woyri kal sɔd sɔd ndibi. Ké mi yo vbeh mbete-ay, ngjna nzuk a hani-uri-aw kab ke nun bá y, mí nzuk a boruri ba, ta tukala mba. ⁷ Bol falu ke tñh nun Zak dara mí ke tñh nun tɔr gun nzak pihñari gbam pi. ⁸ Oh tɔru bale ke tñh nun bi, mi na kandɔk gun ké mah ye kew few mbuñna ye, ⁹ bayu ké hañsekle gun nzak pihñari gbam mi ba gun. Mi mah kú-u dí mi ba gun nzak pihna ya dih bay fe le, lewsá mí lab saw nzuk Ngerzahri koseh. ¹⁰ Mí tumbɔl lawsuki Ngerzah mí-i tñh ba nzuk ké i ko ni-ay. Lawsuki ké-e lab zinj mi ra kal ndikpo ya. Ketina le mi tɔh bil pihna ka-kah baysuki kal tɔhma gun nzak pihna a boruri gbam ka-kal. Ta ba a bi ke huhrumun bi ya. Wara le lawsuki Ngerzah yo zinj mi. ¹¹ Kañ mí ba a bi mini ba gun nzak pihna a boruri kara baysuki ké nah ka-kah-u ké mi yo el ke fal bayu mí na-aw. Baysuki ké i ya ba, mí na-aw pi.

¹² Nah ka-kah bahri se, Ngermbay tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu. Ani wara mí nzuk a haniri ké sakra woiri yo bahri, hulri ta zinj pɔymun a foyu ya le wo ? ¹³ Gelke tñhna nzukri ke puh záh ke pɔymun a foyu ta-a le, Ngermbay kara tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu ya pi. ¹⁴ Uwa, Ngermbay tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu ya le, ka-kah bay wah-aw ba kuna. Kanlaw woiri tul Ngermbay kara na kpɔk pi. ¹⁵ Zinj pɔymun a foyu ta-a kandɔk kú-u bah ké sakra woiri le, a wah nah kuñ bay kan nzak Ngerzah bay fe le, nah te-teh bay ye bahri, Ngerzah mí ten Ngermbay ke puh záh ke pɔymun a foyu. Mí a woyri ba, ku bahri, zinj pɔymun a foyu ta-a. Dale a ye Zezu ra ba, Ngerzah ten ni ya bale, hulri kara ta zinj pɔymun a foyu ya pi. ¹⁶ Hulri ta zinj pɔymun a foyu ya kandɔk ké nzuk a haniri bah gañ le, sɔk bahri, Ngermbay kara tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu ya pi.

¹⁷ Gelke Ngermbay tñh ke puh záh ke pɔymun a foyu ya le, kanlaw woiri na gɔb, salbay hul mgbá tul woiri kɔb bá y. ¹⁸ Dale nzukri ké ta tukala mba, ké riñ Ngermbay mgbá tul woyri ra, ku zi wum pi. ¹⁹ Nah bañ law wah te tul Ngermbay bay kab keni tukala-ay kañto le, nah baseh mbamba ké sakra nzukri gbam. ²⁰ Wara le í ko wuri ketina. Ngermbay tñh pol dekreke ké sakra hulri. Ké hañsekle nzukri ké na tul dakan ke eñ tul fe pay ké nger pol.

²¹ Kandɔk ké hul gi ke tul nzuk pimatul mbew a ye Adam, tñhna nzukri ke pɔymun a foyu kara gi ke tul nzuk pimatul mbew a ye Zezu. ²² Bayu ké saw nzukri gbam ti ke tul Adam le, ku hú-hu. Mí nzukri ké saw woyri ba Ngermbay ba, gbam bay ɔ-ɔkna ke pɔymun a foyu. ²³ Mí a ge ge le ke toñna-u toñna-u. Tul fe pay ba a ye

† Í mgbá Gun mbete 1 Záh 4.1-3

†† Bolkusolay zinj bil mbete Ngerzah ya. ‡ Karañ a haniri bay vbi bay bahri, a aw ké Zudas i tul ye da ba, ani mí ku ba boh falu sede bá y le ? Bay fe le ku mbi nzuk a boru soh bol ye. Í kñ Mbeté Fe labna Tempuki 1.15-26

Ngermbay. Tj̄hna ye ké nun nzuk yeri dara mí ku z̄iŋ p̄ɔymun a foyu báy. ²⁴ Dale ba sew a ɔh tɔru munu. Ngermbay yo ɔh z̄iŋ z̄áh tukalari geb geb, ba ra z̄áh-lak mbayri, ba ra z̄áh riŋ d̄inari, ba ra z̄áh huhrumunri, gbam woyri mí ke yo ɔh z̄iŋ niri. Mí ke él ndar lák mbay hj̄ baah Ngerzah. ²⁵ Bayu ké Ngermbay bá lak mbay dɔh dɔh si k̄ah sew ké-e ɔh ke nzukbaa yeri gbam ba gel-k̄y bɔk ye †. ²⁶ Nzukbaa a saru mgbađ ké-e bay ɔh z̄iŋ ni ba hul, ²⁷ bayu ké mbete bahri, feri gbam na huh bɔk ye, sɔk bahri, feri gbam ba gel-k̄y bɔk ye da, mí Ngerzah ké poŋ feri-aw k̄y ndɔk ye mí mba tul ye. ²⁸ Kandɔk ké feri gbam ba gel-k̄y bɔk ye ra, gun ke mun ye gaŋ bay el poŋ tul ye hj̄ ni a ye ké-e hj̄ feri gbam na huh bɔk ye ra dale, Ngerzah ba nzuk-ɔh tɔr feri gbam ke gelri gbam.

²⁹ Gelke hulri ta z̄iŋ p̄ɔymun a foyu ya kandɔk ké nzuk a hani-uri yo bah-u ra wa, bay fe mí nzukri yo soh mbih bay tul hulri báy le ? Bay tul fe mí ku yo tj̄h mbih batemaw le †† ? ³⁰ Tj̄hna nzukri ke p̄ɔymun a foyu ta-a ra wa, bay tul fe gaŋ mí a wah nah yo ndoh mun wah hj̄ hul s̄awsehri gbam le ? ³¹ Ketina nam ke nam mi yo ko hul. Mi bahri, i ba fe-vb̄a haŋ bi gaŋ. Ke riŋ Gaŋ wah Mbay Zezu ba ketina. ³² Ngermu ké mi ruh ke fe mgbamri ké Efeze, mi ruh ngermu-aw bay tul kerbay tukala kaŋto le, tj̄h mi suk fál suŋ ? Gelke hulri ta z̄iŋ p̄ɔymun a foyu ya ra le, náh s̄y fe, náh nzo fe bayu ké pele le, nah hú w̄um ‡. ³³ Í reh ful ya. Káb gel mberem kɔk bayri ra yo beb siŋ sina a sukiri. ³⁴ Í el wuri mbi kerbay a teh-u, í lab suya ya, bayu ké nzuk a haniri ké sakra woiri-aw tu Ngerzah ya. Mi bah kaŋ bay hj̄ s̄yru bá se wuri.

³⁵ Mí nzuk a hani bay bahri : « Ani mí z̄áhri bay z̄iŋ p̄ɔymun a foyu le ? Sam mun a suŋ mí ku él gi keni le ? » ³⁶ Kɔk nzuk, m̄j̄hri ké mu ruh ra, zah-u hu ya le, lawu ta tj̄h ba gay fe pay ya. ³⁷ M̄j̄hri ké mu ruh ra, mu ruh ba gay fe pay ya báy. Le ba tj̄hri naŋ mini tj̄hri fe a boru mú-u ruh. ³⁸ Mí Ngerzah hj̄ tj̄hri fe pay gayu kandɔk ké law ye yih. Tj̄hri fe pay a suŋ suŋ le, yo ke gay ye gay ye. ³⁹ Mun hayri gbam mah hani ya. Ku na bođ bođ. Nzuk p̄ir-matul yo ke mun hay ye bođ, nay yo ke mun hay ye bođ, gundoy yo ke mun hay ye bođ, nzuy yo ke mun hay ye bođ. ⁴⁰ Mun fe nunmbamri yo ri, mun fe tusibari yo ri, mí nd̄ȳna mun fe nunmbamri na bođ, nd̄ȳna mun fe tusibari na bođ. ⁴¹ Nd̄ȳna mun seh na bođ, nd̄ȳna mun few na bođ, a boru báy ba nd̄ȳna mun gunw̄ȳy nunmbamri. Ké sakra gunw̄ȳy nunmbamri kara nd̄ȳna mun woyri na bođ bođ pi.

⁴² Kaŋ pi mí ba tj̄hna z̄áhri ke p̄ɔymun a foyu mah hani ke m̄j̄hri kú-u ruh gɔl tulu ke siba. Nzuk p̄ir-matul ba, ku gɔr mun ye ba fe a puŋu, mí ke tj̄h eŋ gay fe pay le, mun ye ta pu-puŋna mba. ⁴³ Ku gɔr mun nzuk p̄ir-matul ba kɔk fe, mí ke tj̄h le, mun ye nd̄ȳ ba fe riŋ d̄ina. Ku gɔr mun nzuk p̄ir-matul ba k̄hko fe, mí ke tj̄h le, mun ye yo ke huhrumun. ⁴⁴ Ku gɔr mun nzuk p̄ir-matul ba a s̄aw som siba. Mí ke tj̄h le, mun ye ba a s̄aw Tempuki. Kandɔk ké s̄aw a som siba yo ri ra, s̄aw a Tempuki kara yo ri pi. ⁴⁵ Kaŋ mí ku vbeh bahri, Adam nzuk p̄ir-matul a titilu ra tem ye z̄iŋ ɔkna ††. Mí Adam a saru ba, tj̄h ba nzuk p̄ir-matul ké tem mun ye yo hj̄ ɔkna ††. ⁴⁶ Mí ta ba mun nzuk p̄ir-matul a s̄aw Tempuki mí tj̄h pol ya. Wara le mun nzuk p̄ir-matul a s̄aw som siba mí tj̄h pol dara mí mun nzuk p̄ir-matul a s̄aw Tempuki el tj̄h fal báy. ⁴⁷ S̄aw nzuk p̄ir-matul a titilu ba tusiba. S̄aw nzuk p̄ir-matul a toŋna-u ba, ba nunmbam. ⁴⁸ Kaŋ mí mun nzuk kú-u lab ke som siba ra ba sam mun nzuk p̄ir-matul ké s̄aw woyri ba som siba. Mí mun nzuk ké s̄aw ye ba nunmbam ba, ba sam mun nzuk p̄ir-matul ké s̄aw woyri ba nunmbam. ⁴⁹ Kandɔk ké mun wah ba hani ke mun nzuk p̄ir-matul ké s̄awu ba som siba ra, kaŋ pi mí mun wah bay ba hani ke mun nzuk p̄ir-matul ké s̄awu ba nunmbam. ⁵⁰ Ȳjn biri, mi bahri se, mun ke sem ké bay pu-puŋ ta ȳa puh lakna Ngerzah ya. Fe a ɔy ké bay pu-puŋ ra ta ȳa fe a ɔy ké bay kab kpatara ra ya.

⁵¹ Mi yo ten s̄awbayay hj̄ wuri. Nah ta na tul dakan gbam ya. Wara le mun wah gbam mí bay kom gb̄ay ba mun a boru, ké bil te t̄ay nun mbew. ⁵² Seh ké úl baw tj̄w a saru bay mgbe-u dale, mun hulri bay tj̄h ke p̄ɔymun ké pu-puŋna ya, a wah mun wah bay sɔb ke mun ké pu-puŋna ya. ⁵³ Kandɔk ndóh gar, mun ké bay pu-puŋ ra bá ndoh mun ké pu-puŋna ya. Mun ké bay hu-hu ra bá ndoh mun ké kab kpatara. ⁵⁴ Nam ké mun a pu-puŋ bay ndoh mun ké pu-puŋna ya, mun a hulu bay ndoh mun ké kab kpatara dale, bay kú-u vbeh lews̄a ra bay lab ke gelu gelu. Bayu mí na-ay : *Tul Hul gɔl gb̄ay gb̄ay bil haw ngermu*††. ⁵⁵ *A wo Hul, ngerna-i fe wo na fál suŋ ? A wo Hul, ngerna-ɔr k̄jn wo na fál suŋ* lo††† †††. ⁵⁶ Ngerna-i fe hul ba suya, ngerna suya ba, ba bolkusol Ngerzah. ⁵⁷ Mí tumbɔl hj̄ Ngerzah bay lawsuki ye ké-e hj̄ Gaŋ wah Ngermbay Zezu haw ngermu hj̄ na. ⁵⁸ Kaŋ dale ȳjn biri, gun sanari, í ber gj̄w, í yo ba kpuh-u. Pihna Gaŋ tul feri riw bá nḡj̄ ndekle ndekle kpatara ké t̄aw woiri. Bay fe le i tu-tu, t̄ahma woiri bil pihna Gaŋ tul feri riw ra kal ndikpo ya.

16 Bay mb̄ȳh fe-so s̄aw nzuk Ngerzahri ké Zurusalem ké mi sɔk mahfulu hj̄ s̄aw in Ngermbay ké gelri bođ bođ ké tusiba Galad ra, a woiri kara í lab kaŋ pi. ² Nam a titilu ké bil dimasiri gbam a ge ge ké sakra woiri bá mbek fe hj̄na mah gel ngerna ye dara a bi mí k̄ah báy, rɔkɔ k̄ahna bi le, í yo tul mb̄ȳh fe. ³ Gelke mi k̄ah t̄aw

† Bayay na Mbete Siŋ 110.1-2 †† Láh gel kina-ay se-se. Nzuk goso fe tunari yo ke kerbay bođ bođ ba nḡj̄-u ké tulu. Mí kerbay gel k̄j̄na-ay ba mbew. Ku bahri, Pɔl vbeh bayay bay fe le, nzuk Kɔrente a haniri yo bahri, tj̄h ke puh z̄áh bay z̄iŋ p̄ɔymun a foyu ta-a. Mí Pɔl yo sɔk bahri, kerbay tul tj̄hna ke puh z̄áh ke p̄ɔymun a foyu na bil fe labna woyri. Bay fe le bay bahna woyri ke fe labna woyri-aw mah hani ya. Bay tul bay sóh mbih bay hulri le í k̄j̄ mbete Nombres 19.11-19 bay tu bayu. ‡ Í mgba Mbete Esaie 22.13 tuh ke kerbay s̄y fe, nzo fe dara mí hú báy. †† Bayay na bil Mbete S̄aw fe 2.7 ††† Bay ko bahri, ADAM A SARU bah bay tul Zezu, í k̄j̄ Mbete 1 Kɔrenteri 15.21 ††† Bayay na bil Mbete Esaie 25.8. †††† Bayay na bil Mbete Osée 13.14.

woiri le, mi pih gun nzak pihnari ké i lu niri bay kú suk fe hɔna lawsuki woiri. Mi pih niri ke mbete tulu bay kú si keni ma Zurusalem. ⁴ Su bay mí si Zurusalem pi le, kú mbɔh ful ziŋ mi.

⁵ Mi bay kəh tɔw woiri ke mahful a Maseduwan kandɔk ké mi bay kal tusiba-aw. ⁶ Mi káb ziŋ wuri nam mah fe, ko ya le, few say bay hɔ í ziŋ ful pih mi ma pol ba suki. ⁷ Mi sa kuŋ nzak mberem wahri ke kalna bi ya. Mi ker bay kab ziŋ wuri nam mah fe, gelke Gaŋ tul feri riw hɔ mi ful. ⁸ Aŋay mi káb Efeze kpuru kəh tɔhmbih pandekod ⁹ bayu ké mahful mgbur ba ah-u hɔ mi bay mí lab pihna ké tɔh suk, mí nzukbaari ŋgɔ mbamba pi.

¹⁰ Timote kəh tɔw woiri le, í lab ger hɔ hɛkme bá se ni ke nun woiri ya, bayu ké-e ba gun-lab pihna hɔ Gaŋ tul feri riw kandɔk a bi pi. ¹¹ Le nzuk bá ko ni ba gun ya, mí tɔrna ye í pih ni deŋ gi tɔw bi ba suki. Nah yo geŋ ni ke nzuk yɔn bil Ngermbayri.

¹² Bay yɔn wahri Apolo ba, mi hew ni ba ŋgɔ-u bay ké si tɔw woiri ke nzuk yɔn bil Ngermbayri. Ke sa si aŋay ya báy, mí ke si-u gelke-e ziŋ ful.

¹³ Í rɔ ke mun woiri, í yo ba kpuh-u ŋgɔw ŋgɔw ké bil kanlaw tul Ngermbay, í mɔba mun woiri ba wɔronzuk, í ber gɔw. ¹⁴ Səw fe labna woiri gbam bá na ba law sana. ¹⁵ Yɔn biri i tu wuri Etefana ke nzuk kerpuh yeri tu-tu. Ku ba nzuk-kan law tul Ngermbay a titiluri ké tusiba Akay. Ku mbi mun woyri bay lab pihna hɔ səw nzuk Ngerzahri. ¹⁶ Mi hew wuri, í hɛk sam nzuk a kandɔkawri-aw ke bɔh pihna woyri gbam kú-u yo kah rohna ziŋ niri bil pihna. ¹⁷ Law bi rih mi bay gina Etefana ke Fertuna ke Akaykus. Sonari ké i ziŋ ful lab ke mun woiri hɔ mi ɔh ya ra, ku gi lab ɔh. ¹⁸ Ku voh kerbay bi, ku voh kerbay woiri pi. Kaŋ le í ko sam nzuk a kandɔkawri mah nun woiri. ¹⁹ Səw in Ngermbay ké yo mbɔh ké tusiba Azi vah wuri. Akila ke wɔy ye Pisisil ke səw in Ngermbay ké yo mbɔh hani ké kerpuh woyri ra ku pih vahna hɔ wuri ké i yo mbew ziŋ Gaŋ tul feri riw pi. ²⁰ Nzuk yɔn bil Ngermbayri gbam vah wuri. Í vah haniri ke law in a teh-u. ²¹ A bi Pɔl gaŋ mí-i vbeh vahna-ay ke ndɔk bi.

²² Gelke nzuk sa bay Gaŋ tul feri riw ya le, habna bá ta ni. Mi vah wuri ke nzak arame bahri, *maran ata*, sɔk bahri, nah dí Gaŋ tul feri riw gi. ²³ Lawsuki Zezu Gaŋ tul feri riw yo ziŋ wuri. ²⁴ Law sana bi yo ziŋ wuri gbam. Nah yo wuri mbew ziŋ Mbay Zezu.

Mbate Kɔrenteri a sede-u

1 A bi Pɔl gun nzak pihna Mbay Zezu kandɔk ké Ngerzah yih, a bi ke yjn wahri Timote nah vbeh mbete-ay hj wuri sɔw in Ngermbay ké Kɔrente, nah vbeh hj sɔw nzuk Ngerzah a boruri gbam ké tusiba Akay pi. ² Nah vah wuri ke lawsuki ke deŋ ké ur ké tɔw bah wah Ngerzah, ké ur ké tɔw *Gaŋ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu.

³ Nah el ke tumbɔl hj Ngerzah nzuk sɔw mgbɔkɔ, a ye bah Ngermbay Zezu Gaŋ wah, bah law in, a ye Ngerzah ké hj sam nzak hewnari gbam. ⁴ Ke hew na ké bil koseh wah gbam hj bo náh mah hew nzuk a boruri bil koseh woyri boɔ boɔ ke nzak hewna ké-e hew na keni. ⁵ Bay fe le koseh hul Ngermbay ngj hɔtɔk hɔtɔk ké tɔw wah ké nah dih fal ye, kaŋ pi mí nzak hewna ngj hɔtɔk hɔtɔk hj na bay Ngermbay pi.

⁶ Ba ra koseh mí zinj na le, zinj na bay tul woiri hj í zinj nzak hewna pi, í tɔh bil salbay hul pi. Ba ra nzak hewna mí nah zinj le, nah zinj bay tul woiri hj í zinj nzak hewna ké hj ngerna-suh law bil koseh ra kandɔk a wah ké nah zinj bil koseh-ay kaŋ. ⁷ Bay tul woiri law wah te tul suki wahri ba kpuh-u bay fe le, nah tu-tu, kandɔk ké i mbɔh zinj na bil koseh ra, kaŋ pi mí i mbɔh zinj na bil nzak hewna pi. ⁸ Sɔwu mí yjn biri, nah sa poŋ wuri ba rɔw ya. Bay kosehri ké zinj na ké tusiba Azi le, kal law wah kereŋ hj kerbay káb tukala kara lu ké law wah yod. ⁹ Mí nah yih bay í tu bahri, salbay hul kuŋ kɔ tul wah gaŋ. Fe-u lab kaŋ bay hj náh baŋ law kan tul mun wah ya. Le náh kan law wah tul Ngerzah ma, a ye ké-e hj záhri tɔh ke pɔymun a foyu. ¹⁰ A ye mí ke yɔ na ke nzak salbay hulaw ra, mí ke bay yɔ na gaŋ. Law wah te tul ye ké-e bay yɔ na ra báy. ¹¹ A woiri kara i yo mbɔh bil bayaw ke vuhna woiri hj Ngerzah bay tul wah yo hj nzak dabari el ke tumbɔl hj Ngerzah, bay lawsuki ké-e lab zinj na.

¹² Vbɔ haŋ wah munu. Law wah lu lakna bay wah bahri, sɔw siŋ sina wah ur ké tɔw Ngerzah, ko bay wah se ya, bay wah te-teh. Ta ba siŋ sina tukala ke rɔna tukala ya. Le ba lawsuki Ngerzah mí nah si keni siŋ sina. Wara le lawsuki-aw nah si keni siŋ sina zinj wuri. ¹³ Nah vbeh bay a boru boɔ bil mbete-ay hj wuri ya. Le ba bay ké i kɔ, ké i tu. Mi ker bahri, i bay tu ba teh-u kɔh tɔr bayu. ¹⁴ Kandɔk ké i tu na ndj bahri, nah ba fe-vbɔ haŋ woiri, i ba fe-vbɔ haŋ wah kaŋ pi ke nam Gaŋ tul feri riw a ye Zezu.

¹⁵ Law bi ké te tul woiri hj mi ker bay si tɔw woiri pol sɔ bay í zinj pol tehna bɔk sede. Mí-i zinj ful ya dih. ¹⁶ Mi bahri se, mi kál ké tɔw woiri si Maseduwan, elna bi ké Maseduwan mi gí tɔw woiri, mí i pih mi ma Zude. ¹⁷ Kaŋ dale kerbay gahru bi ké mi lekaw ra wa, mi lek vɔh le ? Mi lek ke kerbay tukala hj bo mí bah nzak sede bahri, « kaŋ » ke « kaŋ ya » mbɔk le ?

¹⁸ Ngerzah yo tul bay ye. Bay ké nah sɔk wuri ra ta ba « kaŋ ya » ke « kaŋ » mbɔk ya. ¹⁹ Bay ké a bi, Silas, Timote nah ka-kah-u ké sakra woiri, bayu ra ba a ye gun Ngerzah Ngermbay Zezu. Ke ta ba « kaŋ ya » ke « kaŋ » mbɔk ya. Le ke ba « kaŋ » gaŋ. ²⁰ Ké tɔw ye mí wahbay Ngerzah gbam bahri, « kaŋ » gaŋ. A ye mí ke ba « gelu munu » hj riŋ dína Ngerzah mgbe ke nzak wah. ²¹ A ye Ngerzah mí ke ngɔh bay mbɔh hani wah mbew ke Ngermbay ba kpuh-u, ke lu na ba nunu a Ngermbay. ²² Ke vbeh zezele fe ye bil law wah ba nunu a ye, mí ke hj Tempuki kɔ bil law wah ba fe-ngɔh wahbay ye.

²³ A bi ra, mi mbi Ngerzah ba nzuk te-teh bay bi bahri, mi sa el ke mahful a Kɔrente ya rɔkɔ mí hj wuri law sena. ²⁴ Bay fe le a wah ke Timoteri nah lak mbay tul kanlaw woiri ya. Le nah yo mbɔh zinj wuri ba bɔh pihnari ke law rihna woiri, bayu ké i yo ber gjw bil kanlaw woiri.

2 Mi lek kerbay bi ra kandɔkay : Mí sa el si tɔw woiri ya rɔkɔ law sena bá zinj na. ² Gelke mi hj law woiri se ba, a geri báy mí bay hj law bi na deŋ le ? Nzukri ké mi hj law woyri se-aw wa, ku hj law bi na deŋ báy le ?

³ Sɔwu mí-i vbeh mbete a pol ra bay hj kɔhna bi le, mí zinj law sena ké tɔw nzukri ké bay hj law bi na deŋ ra ya. Law bi te tul woiri bahri se, law rihna bi ba law rihna woiri gbam pi. ⁴ Mi vbeh mbete-aw hj wuri ke kerbay ké ruklu law bi. Law bi se mi dɔk dɔk, mbihnun mbaŋ mi deh deh. Mi vbeh mbete ra bay í zinj law sena ya. Le mi vbeh bay í tu law sana ké mbah bil law bi zɔk gbɔh gbɔh bay tul woiri.

⁵ Kandɔk ké sɔw law sena woiri ba nzuk mbew ra, ta ba a bi mí nzuku hj mi law sena ya. Le ba a woiri mí i zinj law sena-aw ndj ndj gbam. Kaŋ mí-i sɔkrɔ bayu ke ngerna kan tul woiri gbam ya. ⁶ Ndarna ké nzuk a kandɔkaw zinj ké tɔw dabari ra mah seeh. ⁷ Mí í el lab lawsuki zinj ni, í hew ni wara rɔkɔ kerbay bá kal law ye kereŋ. ⁸ Kaŋ mí-i yo hew wuri, í gɔh gay buma zinj ni sɔk keni law sana woiri. ⁹ Sɔwu mí-i vbeh bay ndarna-aw bil mbete a pol hj wuri bay leh wuri ko, ko ya le bil feri gbam suk-lah bay woiri yo ri. ¹⁰ Nzuk ké i el lab lawsuki zinj ni le, a bi kara

law bi voh ké tul ye pi, bayu ké lawsuki ra mi la-lab. Bay tul woiri ké pol Ngermbay mí-i labu, ¹¹ rɔkɔ mbay záh tukala bá gɔbrɔ na wuri. Nah tu wuri kerlaw mbay záh tukala tu-tu.

¹² Kàhna bi ké Torowa, Gaŋ tul feri riw mgbur mahful ka-kah baysuki hul Ngermbay hj mi mgbu-mgbur.

¹³ Keni-aw kara law bi na lɔm ya bayu ké mi zih yjɛn bi bil Ngermbay a ye Tid ya, mi vbar nzuk Torowari ba, mi tɔr si Maseduwan.

¹⁴ Mi el ke tumbɔl hj Ngerzah bay lawsuki ye. Kpatara, ke hj na, nah el ke gel ngermu zih Ngermbay ké nda pol wah ruk ruk. Mí a wah nah ba bari Ngermbay ké fɔ gelri gbam hj nzukri tu ni. ¹⁵ Bay fe le bari-u fɔ Ngerzah buy buy. Bari-u fɔ ké haŋsekle nzukri ké yo ke ɔkna pi, ké haŋsekle nzukri ké yo zi-zi pi. ¹⁶ Bari-u fɔ nzuk a zina-uri ba bari hul ké yo si zih nzuk a huluri-aw ma hul. Bari-u fɔ nzuk a yo ke ɔknari ba bari ɔkna ké yo si zih nzuk a ɔknari kàh ɔkna. Bay na ba bari-u, a ge gaŋ mí mah le ? ¹⁷ Nah eŋ sam nzuk a boruri ké yo dam bay Ngerzah yah bil woyri keni ya. Le nah bah bay Ngerzah ba nzukri ké law woyri te-teh, ba nzukri ké Ngerzah pih niri. Ké nun Ngerzah mí nah yo bah bay mbew zih Ngermbay.

3 A aŋ wa, nah el yo ɔkɔ mun wah hj wuri ba nzuk a foyuri báy le wo ? Mah bay náh gi ke mbete-ɔkɔ mun wah kandɔk nzuk a boruri ké gi ke mbete yo ɔkɔ mun woyri hj wuri le ? Mini náh vbi wuri mbete-ɔkɔ mun kandɔk nzuk a boruri ké vbi wuri mbete ra le wo ? ² A woiri gaŋ mí i ba mbete ké vbeh kan law wah. Nzukri gbam tu-tu, nzukri gbam kɔ-kɔ. ³ Bay woiri te-teh, i ba mbete vbehna Ngermbay gaŋ, i ba pihna labna wah. Mbete-u vbeh ke bik ya. Le mbete-u vbeh ke Tem Ngerzah a ye Ngɔhɔnzuk. Fe vbehna-u vbeh kan tul kasaw a felu ya †. Le fe vbehna-u vbeh kan law nzuk pirmatulri. ⁴ Kandɔkaw mí law wah te tulu ké pol Ngerzah bay Ngermbay.

⁵ Bay fe le ta ba a wah ke mun wah mí nah ba fe ya. Ba Ngerzah mí hj na, nah ma-mah. ⁶ A ye mí ke hj na ba fe ké mah na ba gun-lab pihna sal in a foyu ké-e ngàh zih nzukri ba záh woyri. Ta ba sal in ké-e ngàh ke fe vbehna bolkusol ké kan tul kasaw a felu ya. Le ke ngàh ke Tem, bayu ké fe vbehna bolkusol ra lab bay hul kan tul nzukri, mí Tem ba, yo hj ɔkna ††.

⁷ Lewsà fe vbehna bolkusol ké kan tul kasaw a felu lab bay hul kan tul nzukri kara fe riŋ dina bolkusolu yo ri. Riŋ dina bolkusol Ngerzah ké Moyiz zih ra mí gun Izarayelri mah ko kona ma nun Moyiz ya bay tul ndɔyna fe riŋ dina bolkusolu. Fe riŋ dina bolkusol ra ɔ-ɔh ‡. ⁸ Riŋ dina a boru ké ba riŋ dina pihna Tem mí yo hj ɔkna ra wa, ani mí pihna Tem bay mba tul fe riŋ dina mbete vbehna bolkusol ya le ?

⁹ Gelke pihna fe vbehna bolkusol ké hj salbay hul mgbay tul nzukri ra yo ke fe riŋ dina ba, ani wara mí riŋ dina pihna Tem ké ngàh sal in Ngerzah zih nzukri ba záh woyri bay mba tul fe riŋ dina-u, ya le wo ? ¹⁰ Kandɔkaw mí fe riŋ dina fe vbehna ké ndɔ-ndɔy ra zi ké pol riŋ dina Tem ké kal tul fe riŋ dina-u ka-kal. ¹¹ Fe vbehna bolkusol ɔh lab pihna bil riŋ dina ra ba, ani wara mí Tem ké yo ri, riŋ dina ye bay kab ba ngɔh, ya le wo ?

¹² Kaŋ dale sam suki ké law wah te sa tulu mí nah yo bah bayu ba teh-u dan sɔhru. ¹³ Mí nah yo lab kandɔk Moyiz ya. Ke pɔr nun ye ke gar ké pol gun Izarayelri hj ku ko mahsaw fe riŋ dina bolkusolu ya. ¹⁴ Kàh guri kara law woyri na nduŋ. Ku kɔ mbete bolkusol ké Ngerzah ngàh sal in a pol kara garu pɔr law woyri kɔb báy. Nzuk yo mbew ke Ngermbay dara mí garu lu báy. ¹⁵ Kàh guri gaŋ kara, gelku-u kɔ mbete vbehna Moyiz le, gar ra yo pɔr law woyri. ¹⁶ Ku ɔɔb nun woyri ma taw Gaŋ tul feri riw le, gar-pɔr law ra lu. ¹⁷ Gaŋ tul feri riw ba Tempuki. Mí gel a aŋ ké Tem Gaŋ tul feri riw yo ri le, sél law yo ri pi. ¹⁸ A wah gbam ké gar-pɔr law lu da, nah yo ko riŋ dina Gaŋ tul feri riw ké nun haniri kandɔk ké nah ko nun wah bil fe-ko tem. Nah yo ɔɔb eŋ ni ke riŋ dina ké-e yo hj na kpuru si kàh riŋ dina Gaŋ tul feri riw, a ye Tempuki.

4 Sɔwu mí pihna ké Ngerzah ndoh ndɔk wah ra nah taw tulu ya. Pihna sal in a foyu ra si ke law in ké-e lab zih na. ² Wara le nah yo to bay a mɔh-uri ba dih-u mak ké taw wah, fe labna-uri ba fe-se sɔhru. Nah mbi siŋ sina rɔna a tukala ya, nah rəh bay Ngerzah ya. Wara le ketina mí nah ten ma gel a teh-u. Ké nun Ngerzah nah yo ɔkɔ mun wah ké nun nzuk pirmatulri gbam hj law woyri tu bayu. ³ Mí gelke baysuki hul Ngermbay ké nah ka-kah-u ra mɔ-mɔh le, mɔ-mɔh ké taw nzukri ké yo zina. Gar pɔr nun woyri. ⁴ Záh tukala rəh kerbay nzukri ké deh nzak pihna Ngerzah rɔkɔ ku ko ndɔyna baysuki. Baysuki ra ba riŋ dina Ngermbay a ye ké-e ba Ngerzah ba fe tem mun ye. ⁵ Nah ka-kah bay riŋ wah ya. Wara le nah ka-kah bay riŋ dina Ngermbay Zezu Gaŋ tul feri riw. Mí nah ba mgbal woiri bay ye Zezu.

⁶ Bay fe le a ye Ngerzah ke bahri se, *gel tehna bá teh* ké bil tirim †. Ngerzah mí hj gel teh ké bil law wah hj nah tu gel tehna ye ké ndɔy ké nun Ngermbay tu-tu. ⁷ Mun wah mah hani ke iri mí mbah ke fe zihna-aw bay hj huhrumun ké ngj kal ngɔjaw, sɔwu ba Ngerzah, ta ba fe ké ur ké taw wah ya.

⁸ Nzukri yo ɔkro na, mí ku vbar na ya.

Kerbay wah zi mí law wah to ya.

† Bolkusolké Ngerzah ngàh zih gun Izarayelri ba záh woyri ra, Ngerzah vbeh kan tul kasaw a felu hj Moyiz. † kɔ bay bolkusolu bil Mbete-yah tɔh riŋri (glossaire) ké fal mbete-ay. †† Bayu si mbew ke Mbete Rɔmri 7.6—8.4 ‡ Bay tu bay nun Moyiz ké mah kona ya, † kɔ Mbete Exode 34.29-35. †† Bayay zih bil Mbete Sɔw fe 1.3

⁹ Ku faɲ bol wah si lab na koseh, mí nah yo ke hek wah ya.

Ku ndih na bu siba, mí nah ziɲ bebna ya.

¹⁰ Nah yo ya hul Zezu ké mun wah kpatara bay hi ɔkna ye kara bá ten mun ké mun wah pi. ¹¹ A wah ké nah ba nzukri ké yo ke ɔkna, ku baɲ na ndoh ndɔk hul kpatara bay tul Zezu bay hi ɔkna ye bá ten mun ké paɲmun wah a puɲu-ay. ¹² Kaɲ mí hul ké yo lab mun wah a puɲu ko seh ra ba ɔkna ké taɲ woiri. ¹³ Mí nah yo ke Tem mbew ké yo fal kanlaw tul Ngermbay kandɔk kú-u vbeh lewsa bahri, *mi ya bayu kan law bi da, sawu mi-i yo bah-ay†*. A wah kara nah ya bayu kan law wah da. Sawu mí nah yo bah-ay. ¹⁴ Nah tu bahri se, a ye Ngerzah ké-e ten Gaɲ tul feri riw a ye Zezu ke paɲmun a foyu ra, ke tén na ziɲ Zezu ke paɲmun a foyu pi, ke hi na wuri, nah gi yo ndiseɲe ziɲ ni. ¹⁵ Bayu ké kosehri gbam ké ziɲ na ra, ziɲ na bay tul woiri mí hi daba nzukri el ke tumbɔl bay lawsuki Ngerzah. Tumbɔl ra mgbe godí godí ké nzak nzukri mí seh ma pol pol hi riɲ ye mgbe keni.

¹⁶ Sawu mí nah taɲ ya. Mun hay wah be-beb kara tem wah na ba a foyu nam ke nam. ¹⁷⁻¹⁸ Bayu ké koseh ké nah yo bilu-ay ra yih ya tafalaw ta mgba tuh ke baw riɲ dina ké na ba ngɔh ya. Koseh-awri mí yo lab hi na nah huɲ bil riɲ dina ké ngi-ngi ra mí yo lab hi fe ké nun nzukri ko-ko ra nah baɲ nun kan tulu ya. Le fe ké nun nzukri ko ya mí nah baɲ nun kan tulu. Fe ké nun nzukri ko-ko ra yo bay sawseh ndi kaɲto, mí fe ké nun nzuk ko ya ba, yo ba ngɔh.

5 Kandɔk ké nah baɲ nun kan tul fe ké nun nzukri ko-ko ya ra nah tu bahri, nam ké vul a som siba ké pɔr tem wahri dir dale, nah yo ke vul a nunmbam, vulu na ba ngɔh. Nzuk pirmatulri mboh ya, sawu ba Ngerzah. ² Aɲay ba, nah yo taw vul wah ké sawu ba a nunmbam ra bá pɔr na. ³ Ketina gaɲ, gelke vul wah a som siba dir le, vul a foyu bay pɔr na, nah ta kab yeɲu ya. ⁴ Mí a wah ké tem wah kab bil vul a som siba báy ra, bayu yih tul wah kandɔk sukna ké kab haɲ wah kaɲ. Nah taw bay kab yeɲu ya wara le, nah yih vul a foyu bá pɔr na bay hi vul a ɔkna-u bá tuɲ vul ké bay pú-puɲ ra malak. ⁵ Nzuk ké ɔh lek suki-aw riw bay tul wah ba Ngerzah. Ke hi na Tempuki ba fe-ngɔh wahbay ye. ⁶ Kaɲ dale kpatara nah ko kona siɲriɲ dan hekme. Nah tu bahri se, nah kab bil mun hayay le, nah di-diɲ ke vul wah ké taɲ Gaɲ tul feri riw pi. ⁷ Bayu ké nzuk kan law tul Ngermbay le, kanlawu mí yo ɔk ni siɲ sina ké-e si, ta ba nun ye mí ɔk ni siɲ sina-u ya. ⁸ Kaɲ mí nah yo ko kona siɲriɲ, nah yo ke law rihna bay poɲ gel kabna a mun hayay bay si kab taɲ Gaɲ tul feri riw.

⁹ Sawu mí nah kab bil mun hayay mini nah tiɲ ke bilu kara nah taw mun bay hi law ye bá rih. ¹⁰ Bayu ké gbam wah nah yó gel kuɲ salbay Ngermbay bay hi a ge ge bá ziɲ kpaɲndɔk fe ké-e lab ke mun hay ye ra, ba ra fe labna a suki, ba ra fe labna a kɔkɔ-u kara ke zín kpaɲndɔku.

¹¹ Kandɔk ké nah tu hek Gaɲ tul feri riw tu-tu dale, nah yo hi law nzukri bá mgba bayu pi. Bay wah te-teh ké nun Ngerzah. Mi ker bahri se, ké nun woiri kara ketina wah te-teh pi. ¹² Nah ɔk mun wah hi wuri báy ya. Le nah yo ten sawbay vbá haɲ woiri bay tul wah hi wuri dale, í mah yih nzak nzukri ké nda giri tul fe ké nun nzukri ko-ko, mí fe a bil law le, ku nda giri tulu ya. ¹³ Gelke nah ba kɔkɔ le, kɔkɔ wah ra bay tul Ngerzah munu. Nah ru-ru bale, nah ru bay tul woiri. ¹⁴ Law sana Ngermbay ɔkɔ na hi nah tu ké bil law wah bahri se, nzuk mbew hu bay tul nzukri gbam kaɲ dale, gbam woyri ku hu pi. ¹⁵ Kandɔkaw mí ke hu bay tul nzukri gbam bay hi ɔkna ye hi nzuk yeri hi kab tukala woyri na bay tul woyri ya. Wara le kab tukala nzuk yeri na bay tul ye ké-e hu, ké-e tiɲ ke paɲmun a foyu bay tul woyri.

¹⁶ Kaɲ mí nah ta ko nzuk ke kerbay a tukala ya. Lewsa ra nah ko Ngermbay ke kerbay a tukala, mí aɲay bale, nah ko ni kaɲ mba. ¹⁷ Kaɲ mí nzuk ké yo ziɲ Ngermbay le, ba nzuk pirmatul a foyu wara. Fe a taɲwuri kal da. Mú ko, feri tiɲ ba a foyu. ¹⁸ Dale saw fe a foyuri gbam ur ké taɲ Ngerzah. Ke mgba nzak nzaw ziɲ na bay Ngermbay, mí ke el ndoh pihna-mgba nzak nzaw kan ndɔk wah. ¹⁹ ɔk bahri se, feri gbam ké Ngerzah lab ra, nunmbam, tusiba, nzukri, gbam ke mgba nzak nzaw ziɲ niri bay Ngermbay hi ke ki suya woyri ya. Mí ke baɲ bay-mgba nzak nzaw ra ndoh nzak wah. ²⁰ Kaɲ dale bay tul Ngermbay mí nah ba gun nzak pihna ké-e pih ke riɲ ye. Ké fál taɲ wah le ba Ngerzah mí yo hew wuri ke nzak pihna wah-ay. Nah yo goɲ wuri ke riɲ Ngermbay, í mgba nzak nzaw ziɲ Ngerzah mgba. ²¹ A ye ké-e tu suya ya, mí ke hi suya wah mgba tul ye bay hi náh yo ziɲ Ngerzah ba záh wah, a wah ké nah yo ziɲ ni Ngermbay.

6 Kandɔk ké nah ba boh pihnari ra, nah yo hew wuri, í mgba lawsuki Ngerzah ké i ya ra ba fe ndikpo ya. ² Bayu ké lewsa Ngerzah bahri, *ké bil sew law rihna bi, mi lám mu ké mu dí mi, ké bil nam-ya nzukri-aw mi tén mu ke bil hul††*.

Mú ko, aɲay nah yo bil sew law rihna ra. Mú ko, guri nah yo bil nam-ya nzukri ra. ³ Nah sa lab suya mbew hi law nzukri bá beb ya rɔkɔ pihna-mgba nzak nzaw bá ziɲ zɔmna. ⁴ Wara le nah ɔk mun wah ba gun-lab pihna hi Ngerzah bil sam feri boɲ boɲ gbam,

† Bayay na bil Mbeta Siɲ 116.10 †† Bayay na bil Mbeta Esaie 49.9.

bil sɔhlawri, bil kosehri, bil fe zɔklɔri ké kal tul, bil fe-mbaŋ lawri, ⁵ bil vbɔnari, bil vul mgbalri, bil urna ké nzukri ur kɔ tul wah, bil tɔhma pihnari, bil káb ke nun sunri ba ngɔ-u, bil káb ba daka,
⁶ bil lawpuki, bil fe tuna, bil iklaw, bil láb lawsuki, bil yona wah ke Tempuki, bil law sana ké mɔh bay ya, ⁷ bil bay a ketina, bil huhrumun Ngerzah.

Nah sɔk mun wah ba gun-lab pihna hɔ Ngerzah. Nah yo ke fe remri ké ndɔk lakna wah ke ndɔk kperu wah pi. Fe remuri ba sal in Ngerzah. ⁸ Nah yo ke riŋ dina ke riŋ-se sɔhru, nah yo ke riŋ farna ke riŋ pirna.

Nzukri ko na ba nzuk nzak rɔkna, mí nah yo bah ketina.

⁹ Ku ko na ba nzukri kú-u tu niri ya, mí ku tu na te-teh.

Ku ko na ba hulri, mí í ko, nah yo ke ɔkna.

Ku ko na ba gun-yɔ vbɔnari, mí nah hu ya.

¹⁰ Ku ko na ba nzuk law senari, mí nah yo ke law rihna kpatara.

Ku ko na ba kɔhkori, mí daba nzukri yo ziŋ suki ké tɔw wah.

Ku ko na ndɔk ndikpo, mí feri gbam ba fe wah.

¹¹ A woiri Kɔrenteri, nah bah bay ba teh-u hɔ wuri. Law wah kara mgbur ngah bay tul woiri pi. ¹² Nah mɔh wuri law sana wah ya. A woiri gaŋ mí i mɔh na law sana woiri. ¹³ Mi yo bah bay hɔ wuri kandɔk gun biri. Í mgbur law woiri ba ah-u hɔ na kandɔk a wah ké nah mgbur law sana wah hɔ wuri kaŋ. ¹⁴ Nzukri ké saŋ Ngermbay, í mgbam mɔra ziŋ niri ya. A fe mí bay mɔh nzukri ké yo mbew ke Ngerzah ba záh woyri ke nzukri ké poŋ Ngerzah le ? A fe mí bay mɔh gel tehna ke tirima le ? ¹⁵ Láh hani fe mí bay yo ké sakra Ngermbay ke nzukbaa ye le ? A fe mí ba fe-mɔh nzuk ké yo ke Ngermbay ke nzuk ké saŋ Ngermbay le ? ¹⁶ A fe mí bay mɔh gel kani Ngerzah ke gel kani záhri le ? A wah nah mɔh ba gel kani Ngerzah ké ba Ngɔhnzuk kandɔk ké-e bah lewsɔ bahri : « *Mi déh puh ké law woyri, mi hářma ziŋ niri. Mi ná ba záh woyri, a woyri ba, ku ná ba sɔw bi†.* » ¹⁷ Kaŋ le í tɔh ké sakra woyri, í kehr siŋ sina woiri bođ.

Gaŋ tul feri riw wahbay bahri se : *Fe ké mah nun bi ya le, í za ya. A bi gaŋ mí-i yɔ wuri ndɔk sedet††.* ¹⁸ *Mi ná ba bah woiri. A woiri ba, í ná ba gun biri‡.* Gaŋ tul feri riw Nzuk huhrumun a luki bah kaŋ.

7 Kandɔk ké Ngerzah hɔ na a wah gun sanari fe wahbayri ra, náh lu fe-sih mun ke fe-sih tem ma fal hɔ law wah bá pu ba nunu a Ngerzah ded ke hék ni. ² Í yɔ na ma law woiri. Nah lab suya ziŋ nzuk mbew ya, nah beb nzuk mbew ya, nah gbɔɔ fe nzuk mbew ya pi. ³ Mi bah kaŋaw bay lab bay kan tul woiri ya. Bayu ké mi bah pol sɔ bahri se, kerbay tul woiri na law wah. Nah yo mɔh wuri hani mbew bil hul pi, bil ɔkna pi.

⁴ Law bi teh ké tul woiri mbamba. Mi vbɔ haŋ bi ba ngɔ-u bay tul woiri. Law bi voh lom. Law rihna mbah bil law bi mí el zɔk gbɔh gbɔh bil kosehri gbam ké ziŋ na. ⁵ Bayu ké kɔhna wah ké Maseduwan ra, nah ziŋ ful bay ɔk mun wah ndɔ ya. Fe zɔklɔri doŋ na gbuk, ké fál haymun ba ngermu, ké fál bil law ba, ba hékme †. ⁶ Mí Ngerzah a ye nzuk ké yo hew kɔhkori ra, ke voh law wah ke gina Tid. ⁷ Mí ta ba bay gina ye kaŋto ya. Wara le kerbay ké ziŋ ni bay tul woiri ra voh da. Mí ke el ndazi bay tasɔy lab suki woiri, vuh mun woiri, rɔh sɔw woiri bay tul bi bale, law rihna bi el ngɔ kal ngɔ. ⁸ Bay fe le mi tu-tu, mbete ké mi vbeh hɔ wuri ra hɔ law woiri sɔh ke kerbay, mí keni-aw kara law bi poŋ hewna mbete bi ra ya. Law bi zɔklɔ mi le, zɔklɔ mi ké mi hɔ law woiri sɔh wuri nam ndɔ-aw. ⁹ Aŋay mi zay mun bi. Mi zay mun bay law woiri ké sɔh ra ya. Wara le law sɔhna woiri-aw ra hɔ i mbi law woiri ké tul fe labna suya woiri ma fal. Sɔwu mí-i zay mun bay mbilaw tul suya woiri-aw. Law sɔhna woiri ra si kandɔk ké Ngerzah yih bay rɔk hewna wah bá tɔh ba vbɔna.

¹⁰ Bayu ké law sɔhna ké si kandɔk ké Ngerzah yih ra, hɔ nzuk tɔh ke ndɔk hul dan ker bay tulu. Mí law sɔhna a tukala ba, hɔ nzuk ziŋ hul. ¹¹ Í ko, law sɔhna-u ké si kandɔk ké Ngerzah yih ra hɔ law woiri ngerna-yo tul láb suki, ngerna-te-teh bayri, ngerna-ko suya ba fe em, ngerna-ndar suya. Law sɔhna-u hɔ law woiri hékna, tásɔy, rɔh sɔw. Mí bilu-aw gbam i sɔk mun woiri bahri, bay woiri te-teh. ¹² Mí mbete ké mi vbeh hɔ wuri ra mi vbeh bay tul nzuk ké lab suya ra ya, mi vbeh bay tul nzukri ké nzuku lab niri suya ra ya pi. Le mi vbeh mbete ra bay hɔ suki ké i tasɔy labu bay tul wah bá ten mun ba teh-u. Mí aŋay i tu suki ra ke mun woiri ké pol Ngerzah.

¹³ Sɔwu mí kerbay wah voh. Dara mí law wah rih ked ked bay law rihna ké ziŋ Tid bay fe le, law ye voh lom bay tul woiri gbam. ¹⁴ Bay fe le vbɔ haŋ bi ké pol Tid bay tul woiri ra sɔhru se mi ya. Le vbɔ haŋ bi si ke ketina woiri ké nah bah hɔ ni, mí ke tu ke mun ye bahri, bay wah yo gelu gaŋ. ¹⁵ Mí gelke law ye el ker bay si tul suk-lah bay woiri gbam le, law sana ye bay tul woiri ngɔ kal ngɔ. Ke yo ko ani mí hékna ke law tona ké pol Ngerzah hɔ i mgbam ni ba suki. ¹⁶ Mi zay mun bi bay fe le, ɔh kɔw bi bay tul woiri bil feri gbam si ke gelu gaŋ.

8 Yɔn biri, nah yih bay í tu lawsuki ké Ngerzah hɔ sɔw in Ngermbay kú-u mɔh hani ké gelri bođ bođ ké tusi ba Maseduwan. ² Bay fe le koseh a luki ké ziŋ niri ra ba fe-leh law woyri, mí law rihna woyri mbah zɔk gbɔh gbɔh. Ké bil kɔhko woyri kara law rihna woyri ngɔ kal kɔhko woyri ka-kal, mí fe ké mah hɔl mun woyri, ku

† Bayay na bil Mbete Lévitique 26.11-12, Mbete Ézéchiel 36.26-27, Mbete Jérémie 31.33. †† Bayay na bil Mbete Esaie 52.11-12. ‡ Bayay na bil Mbete 2 Samuel 7.14. †† Bay Maseduwan na bil Mbete 2 Kɔrenteri 2.13

hɔ ke law mbew mí ngj kal ngɔɔ. ³ Mi yo te-teh bay nzuk Maseduwanri hɔ wuri. Ku hɔ fe kú-u yih mah gel ngerna woyri, mí ku hɔ kal gel ngerna woyri ka-kal pi. ⁴ Ku goɔ na ke kɔkrɔya bay kú mbyh ndɔk zih na bil pihna-lab law-suki hɔ sɔw nzuk Ngerzahri ké Zurusalem. ⁵ Wara le fe ké Maseduwanri lab kal fe ké nah ker ka-kal pi. Ku hɔ tul woyri hɔ Gaɔ tul feri riw pol dara mí ku el hɔ tul woyri hɔ na kandɔk ké Ngerzah yih.

⁶ Kaɔ mí nah hew Tid, pihna-suk fe lawsuki ké-e titilu ra, ké ɔh keni ké tɔw woiri pi. ⁷ A woiri ba, law woiri ngj bil goso feri gɔam kandɔk kanlaw, bay bahna, fe tuna, tasɔy lab suki, law sana ké i zih ké tɔw wah ra, bay í lab lawsuki-u si wɔɔk ma pol pol. ⁸ Mi bah bayu bay mgba wuri ke ngerna ya. Wara le fe labna lawsuki ké nzuk a boruri lab ke law mbewaw mí-i kɔ bayu hɔ wuri i lah, bay mí ko law sana woiri ba law sana a ketina gaɔ le. ⁹ Bayu ké i tu lawsuki Gaɔ wah Ngermbay Zezu tu-tu. Ke ba nzuk a luki, mí ke hɔ tul ye tɔh ba kɔhko bay tul woiri hɔ i tɔh ba nzuk a luki bay díɔ tul ye †. ¹⁰ Mi ten kerbay bi ké tul bayaw bayu ké kerbay bi yo tɔh wuri suk. A woiri ra i ba nzukri ké láb lawsuki-aw titilu ke tul woiri ke sew hani da. Ta ba labu kaɔto ya wara le, ba law woiri gaɔ mí yih labu.

¹¹ Kaɔ le í ɔh lab lawsuki ra kandɔk ké law yihna woiri tasɔy labu, í lab ɔh ge, mí labu bá mah ke ngerna woiri, ¹² bayu ké daka-lab lawsuki ra na law woiri dale, ngerna ké na bil ndɔk nzuku mí Ngerzah yɔ ba suki. Ngerna ké nzuk ta keni ya kara Ngerzah ko pi. ¹³ Fe labna lawsuki woiri ra sɔwu bá na ba láb mun woiri koseh bay hɔ nzuk a boruri bá kab kaɔ ya. Wara le sɔwu ba láb lawsuki zih hani. ¹⁴ Aɔay i yo ke fe hɔɔk hɔɔk, i mah so nzuk a boruri ké koseh zih niri. Sew ké a woyri ku kab bil bela mí koseh zih wuri le, ku só wuri kaɔ pi. ¹⁵ Kaɔaw mí a ge ge le bá zih fe mah ni kandɔk kú-u vbeh lewsɔ bil mbete Ngerzah si tul fe sɔna ké riɔu ba *man* bahri, *nzuk ké fɔh man ba ngj-u le, ke yo keni mbamba ya, mí nzuk ké fɔh ndj kara fe sɔna poh ni ya pi*†.

¹⁶ Tumbɔl hɔ Ngerzah nzuk sɔw lawsuki ké-e hɔ kerbay Tid na hoy ké tul woiri kandɔk a wah ké kerbay wah na hoy ké tul woiri kaɔ pi ¹⁷ bay fe le, nzak hewna ké nah hɔ ni bay ké si tɔw woiri ra, ke yɔ-yɔ, mí ke takra ur si tɔw woiri ke law rihna. ¹⁸ Nah pih yɔn wah bil Ngermbayay si zih ni pi, a ye ra sɔw in Ngermbay ké ku mbyh ké gelri boɔ boɔ pir riɔ ye bay tul baysuki hul Ngermbay. ¹⁹ Mí nah pih ni bay pirna ké sɔw in Ngermbay pir ni kaɔto ya. Le a woyri ku lu ni bay ké na ba bɔh gahru wah bay suk fe hɔna in kú-u hɔ ke lawsuki ra pi. Suki-aw kú-u baɔ kɔ ndɔk wah ra na bay so nzukri-aw bay riɔ dína Gaɔ tul feri riw, mí yo hɔ kerbay-so nzukri-aw ké na law wahri lab pi. ²⁰ Baw fe zihna-aw ra nah mbi mahful a ndaru keni, mí nah lab fe ké gel a teh-u ɔkɔ nzuk mbew bá zɔm na tul pihna-so nzukri ra, ²¹ bayu mí kpatara nah lek mun bay lab suki ké nun Gaɔ tul feri riw dara mí ké nun nzuk pirmatulri pi.

²² Nah pih yɔn wah bil Ngermbay a boru zih Tidri. A ye ra nah leh law ye bɔk ngj-ngj, mí nah ko law ye tasɔy lab sukiri boɔ boɔ. Aɔay kara law ye te tul woiri mí tasɔy ye-aw ngj ma pol pol keni. ²³ Tid le, ba bɔh sina bi. A bi ke Tid, nah ba bɔh pihna bay tul woiri. Yɔn wahri bil Ngermbay ba, ku ba gun nzak pihna sɔw in Ngermbay kú-u mbyh ké gelri boɔ boɔ, ku ba riɔ dína Ngermbay. ²⁴ Kaɔ le law sana woiri ké nun sɔw in Ngermbay kú-u mbyh ké gelri boɔ boɔ ten mun ba teh-u. Vbɔ haɔ wah ké nah vbɔ bay tul woiri ké pol Tidri te-teh ké nun woyri pi.

9 Bay mí vbeh bay pihna-so sɔw nzuk Ngerzahri ké Zude hɔ wuri le ba ngj bay ké tɔw bi, ² bayu ké mi tu kerbay-so nzukri ké na law woiri tu-tu, mí-i yo vbɔ haɔ bay tul woiri ké tɔw nzuk tusiba Maseduwanri bahri, nzuk tusiba Akayri lek mun woyri ke sew hani sɔ bay so sɔw nzuk Ngerzahri. Mí rɔh sɔw woiri-aw laɔ law daba nzukri. ³ Sɔwu mí-i pih yɔn bil Ngermbayri-aw ma tɔw woiri bay sona nzuku a woiri ra ɔkɔ vbɔ haɔ wah ké tul woiri bá kal ba kuna. Le í yo tul bɔk woiri kandɔk ké mi bah-aw. ⁴ Ko ya mí nzuk Maseduwanri baɔ mi kɔh tɔw woiri, mí ku zih wuri i lek mun ya ba wa, bay na ba sɔhru ké nun wah ya le ? Mí ani ke sɔhru nzuku a woiri bá ye le ?

⁵ Kaɔ le mi ko su-su, bayu mí-i hew yɔn wah bil Ngermbayri-aw bahri, kú si tɔw woiri. Ku kɔh pol le, kú lek bay fe hɔna in ké i wahbayu ra. Fe hɔna-aw bá na ba mgbɔkɔ, ta ba fe ké nzuk nah ke ngere ya. ⁶ Kandɔkaw mí nzuk ké ruh fe ndj le, ke zih fe-u ndj gaɔ ba, nzuk ké ruh fe ke kerbay ké si tul mgbɔkɔ Ngerzah le, ke zih fe-u ke mgbɔkɔ gaɔ ba. ⁷ A ge ge le bá hɔ kandɔk ké-e lek bil law ye, ké hɔ dan kerbay tulu, dan law sena, bayu ké Ngerzah sa nzuk ké hɔ fe ke law rihna. ⁸ Fe labna lawsukiri gɔam, Ngerzah hɔ yo nger ke huhrumun. Ke hɔ wuri fe lawsuki-uri ngj bay hɔ ndɔk woiri bá ah bil feri boɔ boɔ, bil fe labnari gɔam bay í lab suki keni si wɔɔk ⁹ kandɔk kú-u vbeh bil mbete Ngerzah lewsɔ bahri, *ke mɔh mɔhri par par hɔ nzuk sehri zih fe. Sal in ye na sal sal ba ngɔh*‡.

¹⁰ A ye ké-e hɔ mɔhri hɔ nzuk-ruh fe, ke hɔ peɔ ba fe sɔna pi ra wa, ke ta hɔ mɔhri ké na ndɔk woiri bá seh ya le ? Ke ta hɔ suki sal in ké Ngerzah ngɔh zih wuri nger ma pol pol ya le †† ? ¹¹ Ke yo fer sam sukiri boɔ boɔ gɔam kɔ tul woiri hɔ í lab sam law in a sɔn sɔn gɔam zih nzukri. Ku yo el ke tumbɔl hɔ Ngerzah bay fe hɔna law in woiri ké i yo pih na keni. ¹² Bay fe le pihna-dim Ngerzah-ay so sɔw nzuk Ngerzahri kaɔto ya. Wara le sam fe puhna-aw hɔ tumbɔl mgbe ké nzak nzukri godi godi hɔ Ngerzah pi. ¹³ Pihna-aw sɔk tehbay law woiri ké yo tul baysuki hul

† *Í mgba Mbeta Filipiri 2.6-8 Esaie 55.10 tuh ke gel kɔna-ay.*

†† *Bayay na bil Mbeta Exode 16.18.* ‡ *Bayay na bil Mbeta Siɔ 112.9* †† *Í mgba Mbeta*

Ngermbay, sɔk tehbay law woiri ké mgba in zinj niri ke nzuk a boruri gbam pi mí hj riŋ Ngerzah mgbe keni ¹⁴dara mí bil gón Ngerzah nzukri-aw ku tasay woiri bay lawsuki a luki ké Ngerzah lab zinj wuri. ¹⁵Tumbɔl hj Ngerzah nzuk saw lawsuki bay suki ye ké-e hj ké mba bahna.

Pihna ké Pɔl yo labu sawu ba Ngerzah

10 A bi Pɔl mi yo hew wuri ke law deŋ pi ke suk-lah bay ké ur ké taw Ngermbay pi. A bi kú-u bahri, ké nun woiri le mi bah bay ke kusol a voh-u. Mí-i ta hansekle woiri ya le, mi vbeh bay ke ngere ngere mí hj wuri. ²Kɔkrɔya, mi yo goŋ wuri, kàhna bi ké taw woiri mi sa bay í hj mi bah bay ke ngere zinj wuri ya. Mi lek law bi bay bah bay ke ngere zinj nzukri ké ker bahri, siŋ sina wah ba nunu a haymun. ³Ketina, mun hay wah ba nunu a som siba gaŋ, mí nah ruh ngermu ke ngerna haymun ya. ⁴Fe rem-ruh ngermu wah ba fe a haymun ya. Le ngerna fe remu ba nunu a Ngerzah bay dir kuŋbayri ké gaŋ ndururu. ⁵Kaŋ mí nah yo beb kerbay a raŋ-uri, nah yo beb hùh tulri gbam. Fe-uri leh tul ke fe tuna ké yo hj nzuk tu Ngerzah. Nah yo mgba kɔk kerbayri gbam mbih ba mgbal bay hj kerbayri-aw bá hek Ngermbay. ⁶Nah yo tul bɔk bay i ngerna sam mbá nzak Ngermbayri gbam ke sawseh ké suk-lah bay woiri ten mun ke gelu gbam.

⁷Í ko ketina ké yo pol woiri. Gelke law nzuk tu bahri, ke ba nunu a Ngermbay le, ké el ko kerbay ye ba teh-u bahri se, a ye ké-e ba nunu a Ngermbay ra, a wah kara nah ba nunu a Ngermbay pi. ⁸Mí gelke mi vbà haŋ bi bay ngerna ké Gaŋ tul feri riw kan tul bi kara sùhru ta se mi ya. Riŋ dina-aw na bay hj saw nzuk yeri bá hùh, ta ba bay ik tul woiri ma siba ya. ⁹Bay mbete vbehna biri-aw bá tokro tem mun woiri ra le, ta ba kerbay bi ya. ¹⁰Bay fe le nzuk a boruri yo bahri, mbeteri ké a bi Pɔl mi vbeh-aw kpuh mbamba, nger mbamba pi, mí-i gi kàh sakra woiri ke mun bi le, mi na gɔb kaŋ. Bay bahna bi ké pol nzukri kara rih lahna ya pi. Ku bah kaŋ. ¹¹Mí sam nzuk ké bah bay kandɔkaw, ké tu te-teh bahri, gelke nah kàh sakra woiri le, ngerna fe labna wah bay nger kandɔk ngerna mbete vbehna wah ké nah ta-a-aw ra kaŋ pi. ¹²Sam nzuk a haniri ké sɔk mun woyri ke mun ra, a wah nah ta mgba mɔra zinj niri ya, nah ta mgba ngerna wah tuh ke ngerna woyri ya. Fe labna woyri ba nunu a haymun. A woyri-aw ku leh tul woyri ke haniri, ku mgba ngerna woyri tuh ke haniri. Kerbay woyri ta-a. ¹³A wah ra nah ta aŋ kàw ya. Le vbà haŋ wah na tul pihna waka ké Ngerzah kuŋ hj na, kaŋ mí i ba waka-u pi, ¹⁴bayu ké nah kàh taw woiri ke baysuki hul Ngermbay hj i lah ke titilu day. Nah zo tul mahful sekle waka wah ya. ¹⁵Kàhna wah ké taw woiri ra, nah mbi pihna nzuk a boru vbà haŋ wah keni ya. Nah baŋ law wah te tul suki bahri, kanlaw woiri yo hùh ma pol pol dale, waka kú-u kuŋ hj na yo ahna. ¹⁶Le náh si ka-kah baysuki-u ma pol ké puh a boruri, mí pihna waka nzuk a boru ba, nah ta mbi ba fe-vbà haŋ wah ya. ¹⁷Mí *nzuk vbà haŋ le, ké vbà haŋ bay tul Gaŋ tul feri riw ma*[†]. ¹⁸Nzuk ké sɔk mun ye ke mun ta ba nzuk ya wara le, nzuk a ay ké Gaŋ tul feri riw sɔk ni mí ba nzuk.

11 Kɔkɔ bi-ay i bay ik law tulu, kaŋ gaŋ mí í ik law tul kɔk bay bahna ké mi si keni ma pol polay. ²Bayu ké mi yo lab sere bay tul woiri ba sam sere ké ur ké taw Ngerzah, mi mgba mbana woiri hj Ngermbay mbew yaŋ, mi mgba wuri hj ni ba mbana ké kɔr mun ye ke lawpuki. ³Law bi lu duŋ duŋ bahri, soy ké rɔk Eve ke rɔna ye ra ko ya le, kerbay woiri raŋ pi. Kerbay a ay ké zukru ya mí ba kerbay ké si mbew ke Ngermbay. ⁴Mi yo lab sere bayu ké i yo poŋ ful hj nzuk a boruri gi ka-kah bay Zezu boɔ ke bay Zezu ké nah ka-kah-u. I poŋ ful hj nzuk a boruri gi hj wuri tem ké na boɔ ke Tempuki ké i ya. I poŋ ful hj nzuk a boruri gi sɔk wuri baysuki boɔ ke bay-suki hul Ngermbay ké i mgba ma law woiri. Gbamaw, i toŋ ik law tulu mgbum.

⁵Nzukuri ra ku di mun woyri ba gun nzak pihna a ngeruri, mí mi ko bahri, mi ta ba gun toŋnafal woyri ya. ⁶Bay bahna bi rih lahna ya kara fál a fe tuna le, mi tu sawu tu-tu. Bil feri riw ké nah hj wuri i tu ke gelu riw ra, fe-uri sɔk bahri, mi tu sawu te-teh. ⁷A bi ké mi diŋ tul bay ɔr tul woiri mí-i sɔk baysuki Ngerzah hj wuri ndikpo ra wa, mi lab suya munu ley ? ⁸Saw in Ngermbay ké mbùh ké gel a boruri hj mi sona bay lab pihna. Sona ké mi ya ra poŋ niri ndɔk zolom mí-i zinj ngerna-lab pihna keni hj wuri. ⁹Seh ké mi yo sakra woiri ra, fe poh mi kara mi tìh ba sukna tul nzuk mbew ya bayu ké yinri bil Ngermbay ké Maseduwan gi mbar lɔkɔ feri gbam ké poh mi. Mi mgba saw mun bi bay rɔkɔ í mbi sukna bi, mí-i mgbá saw mun bi gaŋ. ¹⁰Vbà haŋ bi-aw nzuk ta gbòh-u ké tusiba Akay ya. Ketina nunu a Ngermbay yo zinj mi.

¹¹Bay fe mí-i sa sù bil bi ké ndɔk woiri ya le ? Bayu ké mi sa wuri ya le ? Ngerzah tu-tu, mi sa wuri sa gaŋ. ¹²Mí fe ké mi labaw ra, mi láb báy, bay nzeh saw kerbay nzukri ké yih ten tul woyri hj wuri í ko niri mah zinj na bil vbà haŋ woyri. ¹³Nzukri-aw ba gun nzak pihna fohri, ku ba nzuk nzak rɔknari. Ku lab mun eŋ gun nzak pihna Ngermbay. ¹⁴Sam nzuk foh a kandɔkawri-aw, ku ba fe saŋ lo ? Záh tukala kara lab mun ye ba tem nzak pihna gel tehna ké ndy-ndy pi. ¹⁵Ani mí bay gun-lab pihna yeri-aw báy le ? Ku bay lab mun woyri ba gun-lab pihna sal in Ngerzah, mí óh tɔr woyri le, kpaŋndɔk woyri bay mah ke fe labna woyri gaŋ ba.

[†] Bayay na bil Mbeta Jeremie 9.24.

¹⁶ Mi bah ra báy bahri se, nzuk bá ko mi ba kɔkɔ ya. I yih ko mi ba kɔkɔ le, í yá mi kandɔk kɔk nzukri-aw ge, bay hj mí vbá haŋ bi ndj keni. ¹⁷ Bay ké mi bah-ay, ta ba bay bahna Gaŋ tul feri riw, mí-i mbi bah keni bay ya. Wara le mi mbi bay bahna kɔk nzuk ké vbá haŋ ye, mí-i bah keni bay. ¹⁸ Kandɔk ké daba nzukri yo vbá haŋ woyri ke sam vbá haŋ ké si ke ful a haymun, a bi kara mi vbá haŋ bi kaŋ pi wara.

¹⁹ Bayu ké a woiri ké i rɔ-rɔ ra, i yo poŋ ful hj kɔk nzukri ke law rihna. I toŋ ik law tul woyri mgbum, ²⁰ a woyri ku ba nzuk-lab wuri ba mgbal, nzuk-duklu ndɔk woiri, nzuk-mgba wuri ba kɔkɔ, nzuk-lab mun woyri ba ŋgernzuk, nzuk-vbá nun woiri, gbamaw mí i toŋ ik law tul nzukuri mgbum. ²¹ Bay ké mi yo bah-u si ke sɔhru wah bahri se, a wah nah tɔ-tɔ, mí gel ké nah tɔ-tɔ ra nzuk a boruri aŋ kɔw ké ri. Mi mbi kɔk bayay. A bi kara mi aŋ kɔw wara.

²² Sɔw woyri ba Ebere le ? A bi kara pi.

Ku ba gun Izarayelri le ? A bi kara pi.

Ku ba mɔhri Abaraham le ? A bi kara pi.

²³ Ku ba gun-lab pihna Ŋgermbay le ? Mi ba kɔkɔ, mi bahri, a bi mi kal niri ka-kal ké bil pihna-u.

Tɔhma kal ŋɔŋ,

ná vul mgbal kɔyri kɔyri,

vbána gbɔh-u ta-a,

sam koseh ké mah hul boɔ boɔ ziŋ mi ba ŋgɔ-u.

²⁴ Bɔk ndibi ké yɔn bi zibri vboŋ mi ndɔk bon say falu toŋndɔk mbew †.

²⁵ Ku ɔur mi ba bɔk say,

ku vbuk mi ke kasaw bay i mi bɔk mbew,

bɔk say kumbonri riŋ mbih ziŋ mi bil mahmbih, ké bil mahmbih mi uh mbih suŋ mbew, seh mbew. ²⁶ Ké bil

gahru biri boɔ boɔ,

bebna yo diŋ ya ziŋ mi bay nduh mbihri ké gi pilib pilib, bay kuper-ri, bay sɔw bi zibri kú-u yih i mi, bay

sɔwnzuk a boruri pi,

bebna yo diŋ ya ziŋ mi ké bil puh a lukiri, ké bil suy, ké tul mahmbihri, ké bil ndɔk yɔn bi a fohri.

²⁷ Tɔhma ke káh rohna lab mi. Suŋri ŋgɔ-ŋgɔ nam mgba nun bi ya. Daka ke kɔkmbih i mi. Fe sɔna poh mi nam ŋgɔ-ŋgɔ. Mi ko seh bil tel pi, bil káb mun ndikpo pi. Kandɔkaw mí-i ba gun-lab pihna Ŋgermbay.

²⁸ Kosehri-aw lab mun bi. Law bi ba, yo ker bay tul sɔw in Ŋgermbay ké gelri gbam. Kerbayu kal law bi kereŋ kereŋ ke namri gbam. ²⁹ Gelke nzuk tɔ-tɔ le, a bi kara mi tɔh tul ye pi ya le ? Gelke ndaw mgba nzuk hj ke poŋ ketina le, law bi se mi ɔk ɔk pi ya le ? ³⁰ Mi vbá haŋ bi le, mi vbá haŋ bi bay ŋgerna bi ké ta-a. ³¹ Tumbɔl ba nunu a Ŋgerzah sew ke sew a ye bah Zezu Gaŋ tul feri riw bay mgbɔkɔ ye. Ke tu-tu, mi kuŋ bay ya.

³² Sew ké Aretasi lak mbay, guvener ye hj nzukri kɔr kɔw puh Damas gbam bay mgba mí. ³³ Mí nzuk-kan lawri mbi mi, ku mɔh mi bil tɔɔ. Ku ŋgɔ sal ké nzaku. Ke fenetere a hani ké na mahol ké doŋ Damas, ku der mi keni kan kala hj mi ɔk ††.

12 Vbá haŋ tɔh nzuk suk ya. Keni-aw kara mi sí keni ma pol. Mi báh bay fe saŋ ké tɔh nun nzuk mbew ba sɔw fe ké Gaŋ tul feri riw ten hj nzuku ko. ² Nzuk ra mi tu ni tu. Ke yo ziŋ Ŋgermbay. Lewsá ku to nzuku nzem si kɔh nunmbam ké tɔw Ŋgerzah sɔ, mí ke el. Fe-u kal lab mbihmbam boh falu niŋ da. Ke mun ye gbam, mi tu ya, ba tem ye, mi tu ya. Ŋgerzah le, tu-tu. ³⁴ Nzuk a kandɔkaw ra, mi tu bahri se, ku to ni si kɔh gel yona Ŋgerzah. Ke yo ke mun ye mini ba tem ye kara mi tu ya, Ŋgerzah mí tu. Mí ke lah bayri ké mah ndazi ya, bayuri ra ku hah nzuk pimatulri bah-u. ⁵ Bay tul nzuk a kandɔkaw mi vbá haŋ, mí bay tul bi, mi vbá haŋ ya. Mi vbá haŋ dale, mi vbá haŋ bay ŋgerna bi ké ta-a.

⁶ Mi yih ra vbá haŋ le, mi ta lab mun bi ba kɔk nzuk ya bayu ké mi yo bah ketina, mí-i mgba nzak bi bay rɔkɔ nzukri bá ko mi ba nzuk ké kal tul nzuk a boruri, bay tul feri kú-u ko mi gel labu, bay tul sɔw bayri kú-u lah mi gel bah-u. ⁷ Ba sɔw bay a ŋgeruri boɔ boɔ ké Ŋgermbay ten hj mi ko ba fe saŋ. Sɔwu mí-i mgba nzak bi bay rɔkɔ mí nda giri. Bay hj mí nda giri ya le, Ŋgerzah poŋ ful hj mbay záh tukala pih gun nzak pihna ye yo tuŋ mun bi ke ŋgatukru. ⁸ Mi goŋ Gaŋ tul feri riw bɔk say bay hj nzukbaa ra bá poŋ mi. ⁹ Ke yih nzak bi bahri : « Lawsuki bi ké mi hj mu ma-mah. Huhrumun bi yo mbar ŋgerna ké ta-a. » Ke bah kaŋ.

Kaŋ dale law rihna bi yo ri bay mí vbá haŋ bay ŋgerna bi ké ta-a bay poŋ hj huhrumun Ŋgermbay bá na ba vul ké pɔr mi. ¹⁰ Sɔwu mí-i zay mun bi bil ŋgerna bi ké ta-a, bil farnari, bil fe zɔklɔri ké kal tul, bil koseh ké ndɔk nzuk a boruri, bil fe-mbaŋ lawri. Bilu-aw gbam mi zay mun bi bay tul Ŋgermbay bayu ké ŋgerna bi ta-a dale, huhrumun ye yo ri gaŋ.

† Bay tu bay sam vboŋna-aw ké tɔw zibri le, í kɔ Mbeta Deutéronome 25.1-3. †† Bay ɔkna Pɔl na bil Mbeta Fe labna Tempuki 9.24,25

¹¹ Mi tɔh ba kɔk nzuk bay vbɔ haŋ ra gaŋ kara a woiri mí i sɔkrɔ mi tɔh kaŋ bayu ké i mah bay yih tul bi mí i yih tul bi ya. Mi ta ba gun toŋnafal nzukri-aw ké di mun woyri ba gun nzak pihna a ngeruri ra ya, a bi mi ba fe ya gaŋ. ¹² Mí feri ké sɔk bay *gun nzak pihna Ngermbay* a ketinari ra mi lab ké sakra woiri. Fe-uri ra mi lab ke sɔh-law. Fe-uri gi ke fe saŋri ké sɔk munbay pi ke fe-se hɛkmeri pi. ¹³ A fe mí hɔ wuri i ker bahri, ké sakra sɔw in Ngermbay ké gelri gbam, mi mgba wuri ba toŋnafal le ? I ker bahri, mi mgba wuri ba toŋnafal woyri bayu ké mi ta ba sukna ké tul woiri ya. Law woiri bá voh tul fe labna suya bi-aw ge.

¹⁴ Mi lek mun bi bay si ma tɔw woiri a bɔk sayu mí na-ay. Mi bay na ba sukna ké tul woiri ya. Mi yah fe ziŋna woiri ya, wara le a woiri gaŋ mí-i yah wuri. Bayu ké ta ba gunri mí yo mbɔh fe ziŋna bay mgba sɔw bah woyri ya, wara le ba bah gunri mí yo mbɔh fe ziŋna bay mgba sɔw gun woyri. ¹⁵ A bi ra, mi ɔh ngerna bi bay tul woiri ke law rihna, mi tɔh mun bi gbam gbam kara pi. A bi ké mi sa wuri ngɔ kal ngɔŋ ra wa, a woiri ba, law sana woiri ké tul bi el po-poh le ?

¹⁶ Ba ra kaŋ kara mi ba sukna ké tul woiri ya. Ku yo bahri se, mi mgba wuri ke law rɔna bi. ¹⁷ Nzukri ké mi pih si tɔw woiri ra wa, nzuk a suŋ mí-i pih ni si gɔbrɔ fe ziŋna woiri le ? ¹⁸ Mi goŋ Tid bay ké si tɔw woiri. Mi pih ni ke yɔn wahri a mbewu ra. Tid ra gɔbrɔ wuri le wo ? Siŋ sina wah ba Tempuki mbew, kaŋ ya le ? Mahful wah mbew yaŋ, ya le ? ¹⁹ Lewsɔ kaŋ i yo ker bahri, nah yo sɔk tehbay wah ké pol woiri. Kaŋ ya, nah yo bah bay ké pol Ngerzah ke riŋ Ngermbay. Gun sanari, ké bil siŋ sina wah-aw gbam, nah lab kaŋ bay hɔ í hɔh bil kanlaw woiri keni. ²⁰ Bayu ké hɛkme yo lab mi bahri se, ko ya le kaŋna bi ké tɔw woiri, mi ta ziŋ wuri kandɔk ké law bi ker ya. A woiri ba, i ta ziŋ mi kandɔk ké i ker ya pi. Mi sa ziŋ bala, sere, law sena, ík tul hani bay yah riŋ dina, mbí riŋ hani, ngɔhru bay, hɔh tul, béb maŋna, sam fe-awri gbam mi sa ziŋ ké sakra woiri ya. ²¹ Hɛkme lab mi bahri, ko ya le kaŋna bi ra Ngerzah bi bay hɔ mi sɔhru bay tul woiri, mí rew bay mbaŋ law bi bay tul dabari ké lab suya lewsɔ, mí ku mbi law ké tul fe labna a pipiri-u ya, ké tul lab nunpuki ya, ké tul suya woyri kú-u lab wɔrɔk ya, mí ku yo tul lab fe-uri báy.

13 Bɔk a sayu wara mí-i yo sina ma tɔw woiri-ay, mí *salbayri gbam bay kuŋu ke nzak nzukri sede ya le, say ké ba nzuk-lu lakna bay*. ² Gahru bi ké sakra woiri a bɔk sede-u, mi bak wuri ke bayu pol da, mi el yo bak wuri ke bay ra dara mí kaŋ báy. Nzukri ké toŋ lab suya lewsɔ kaŋ aŋay dara mí tɔr nzuk a boruri gbam, mi yo bah hɔ niri bahri, mi kaŋ le, nzuk mbew ta yaŋ mun ye ya. ³ I yo yah bay tu ke mun woiri bahri, Ngermbay yo bah bay ké mun bi gaŋ le ? A ye ra ke hɔ i tu ni ba nzuk-tɔh mun ya. Wara le ke ten huhrumun ye ké sakra woiri, ⁴ bayu ké-e hu ké tul kpuh vbatay ba nzuk pimatul a ay ké ta ke ngerna ya kara sɔw káb ke nun ye ba huhrumun Ngerzah, bayu ké a wah ké nah yo mbew ziŋ ni ngerna wah ta-a kara nah bay el kab ke nun ziŋ ni pi. Sɔw kabna-u ba huhrumun Ngerzah. Ke huhrumun ra mí nah ko tul woiri keni. ⁵ Í leh law woiri ke mun, í hekre, bay í tu kanlaw woiri ke mun woiri. Uwa. I tu ya lo ? Ngermbay Zezu yo ziŋ wuri wa, ani mí i tu le ? Í leh, í hekre. Ko ya le, bay ta tɔh ba teh-u ya. ⁶ Bay kanlaw wah tul Ngermbay le, mi ker bahri, i tú ke mun woiri bahri, bay wah tɔh ba teh-u da.

⁷ Nah yo goŋ Ngerzah bay í lab suya mbew ya. Nah goŋ ni bay ké sɔk ketina wah hɔ wuri ya, wara le bay í lab suki. Mí i ko na eŋ nzukri ké ketina woyri tɔh gel a teh-u ya kara nah yo goŋ ni bay í lab suki, ⁸ bayu ké ngerna wah mah lab fe a hani boɔ ke ketina Ngerzah ya. Wara le bay ketina mí nah yo ke ngerna-u, ⁹ kaŋ mí zaymun wah yo ri. Gelke ngerna wah ta-a mí a woiri i el ziŋ ngerna bayu le, nah yo zay mun bilu. Goŋna wah-ay bay í nge-nger. ¹⁰ Sɔwu mí-i ta-a kara mi vbeh bayawri hɔ wuri rɔkɔ mí kaŋ le, mí ndar wuri ke ngere. Gaŋ tul feri riw hɔ mi huhrumun bay hɔ í hɔh, ta ba bay ik tul woiri ma síba ya.

¹¹ Yɔn biri, bay bi ɔh da. Í zay mun woiri, í ruh mun woiri bay í ɔh ba suki, í hew haniri, í lek bay mbew, í kab ke deŋ, mí Ngerzah nzuk law sana a ye ké-e hɔ deŋ, ke bay yo ziŋ wuri. ¹² Í vah haniri ke law in a teh-u. Sɔw nzuk Ngerzahri gbam vah wuri. ¹³ Lawsuki Gaŋ tul feri riw, a ye Ngermbay Zezu, law sana Ngerzah, law mbew a Tempuki ké mbɔh wuri ba nzuk mbew, gbam yo ziŋ wuri gbam.

† Í mgba Mbeta Deutéronome 19.15 tuh ke gel kɔna-ay.

Mbeta Galadri

1 ¹⁻² A bi Pɔl ke yɛn wahri bil Ngermbay ké yo zɛn mi, nah vah wuri sɔw in Ngermbay ké mbɔh hani ke gelri bof bof ké tusiba Galad.

Nzuk pimatul pih mi ba gun nzak pihna ye ya. Mi ya nzak pihna ké tɔw nzuk pimatul ya pi. Wara le mi ya nzak pihna ké tɔw Ngermbay Zezu ke baah Ngerzah ké hɛ ni tɛh ke puh zɔh ke pɔymun a foyu. ³ Nah vah wuri ke lawsuki ke deɛ ké ur ké tɔw bah wah Ngerzah, ké ur ké tɔw *Garj tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu. ⁴ Ke poɛ mun ye ba fe puhna bay tul suya wah mí ten na ke bil ndɔk zɔh law a pipiri-u ké yo lak mbay aɲay ké tukala. Ke ya na kandɔk ké bah wah Ngerzah yih. ⁵ Riɲ dina ba nzuku a ye sew ke sew ba ngɔh. *Gelu munu.*

⁶ Fe labna woiri nah mi yer bay fe le, i poɛ wuri fal ye Ngerzah yak, a ye ké di wuri ke lawsuki Ngermbay, mí i el so lawsuki ra ke bay suki ké na bof. ⁷ Mí baysuki a boru ba, ta-a. Nzukri ké yo zukru kerbay woiri-aw yih bay sɔb tul baysuki hul Ngermbay bof. ⁸ Ba ra a wah, ba ra tem nzak pihna Ngerzah ké gi ka-kah baysuki rɔh keni baysuki hul Ngermbay ké nah ka-kah-u hɛ wuri ra dale, habna bá mɛba tul ye. ⁹ Bayay ké nah bah hɛ wuri ra, mí-i el yo bah ra bá bahri se, nzuk ka-kah baysuki hɛ wuri rɔh keni baysuki ké i ya pol ra le, habna bá mɛba tul ye. ¹⁰ Uwa. Sam bay bahna biri-ay wa, mi yah law rihna ge mí bá yo fal bi le ? Law rihna nzuk pimatul mini law rihna Ngerzah mí-i yah le wo ? Mi bah nzak pɔna hɛ nzukri bá sa mi keni lo ? Mi bah ra nzak pɔna hɛ nzuk pimatulri bá sa mi keni bale, mi ba gun-lab pihna hɛ Ngermbay ya.

¹¹ Baysuki ra mi yo bah ba teh-u hɛ wuri yɛn biri bil Ngermbay. Baysuki ké mi ka-kah hɛ wuri, i lah ra, i tu bahri se, si ke kerbay nzuk pimatulri ya, ¹² bayu ké mi ya ké tɔw nzuk pimatul ya. Nzuk pimatul kara firma mi baysuki ra ya pi. Wara le Ngermbay Zezu ten mun ye hɛ mi ko ni, mí mi ya keni baysuki hul ye. ¹³ I lah bay siɲ sina bi a lewsɔ bil fe labna sɔw zih bi zibri la-lah. I tu bahri se, mi lab sɔw nzuk Ngerzahri koseh kal ngɔɲ. Mi yah ful bay duh mɛhri woyri. ¹⁴ Mi riɲ siɲ bay sɔw ziihri kal bɔh mɛbuɲna biri gbam ka-kal. Law bi zaɲ ngɲ mbamba bay tul sɔw fe labna zih biri †.

¹⁵⁻¹⁶ Keni-aw gbam mí Ngerzah ko su-su bay hɛ mi ko gun ye, bay mí si ka-kah baysuki hul gun ye hɛ sɔwnzuk a boruri bá lah. Dara mah bi bá mɛbuɲ mi le, ke lu mi ba gun-lab pihna ye. Ke di mi ke lawsuki ye hɛ mi ko gun ye. Mi el vbi bayu ké tɔw nzuk pimatul ya. ¹⁷ Mi si tɔw *gun nzak pihna Ngermbay* a polri ké Zurusalem ya pi. Wara le mi ur ke tusiba Damas si Arabi dara mí-i el gi Damas ra báy. ¹⁸ Mi lab mbihmbam say dara mí-i hil si Zurusalem bay mí ko Piyer ††. Mi kab zɛn ni nam boh falu ndibi yo lu mberemu. ¹⁹ Gun nzak pihna Ngermbay a boru le, mi ko ya. Sa ba Zak, yɛn Ngermbay ke Piyer mí-i ko niri. ²⁰ (Í ko bayay ké mi vbeh hɛ wuri-ay ba ketina ké nun Ngerzah, sɔk bahri se, mi kuɲ bay ya.) ²¹ Bol falu mi si tusiba Siri ke tusiba Silisi. ²² Sɔw in Ngermbay, a woyri sɔw bi zibri ké yo mbɔh hani ké tusiba Zude ra tu mi ya. ²³ Mí ku lah bay bi ké nzak nzukri bahri, a ye nzuk-lab niri koseh, ké-e yih duh mɛhri woyri ra mí aɲay ke yo ka-kah bay kanlaw tul Ngermbay wara.

²⁴ Mí ku loɲ riɲ Ngerzah bay tul bay bi.

2 Mbihmbam boh falu niɲ dara mí mi el si Zurusalem ke Barnabas. Mi maɲ Tid si zɛn na pi. ² Mi si Zurusalem kandɔk ké Tem Ngerzah bah hɛ mi bahri, mí si ri.

Mí nah si. Nah mbɔh hani bof zɛn ngernzukri. Mí-i kɲ fal sɔw baysuki hul Ngermbay ké mi yo ka-kah-u hɛ sɔwnzuk a boruri lah. Mi lab kaɲ bay hɛ baysuki bi ké mi ka-kah ke titilu kaɲ aɲay ra bá kal ndikpo ya.

³ Ngernzukri ra ba, ku baɲ bay a boru dɔm tul baysuki ké mi ka-kah ra ya. Tid bɔh sina bi ké sɔw ye ba *gerek* ra, kú-u ta ke bolkusol-kuɲ ndɲw ké mbete Ngerzah bah ra ya, ngernzukri-aw hɛ ni ke kuɲ ndɲw ya pi †.

⁴ Fe-u kal kaɲ bay fe le, nzuk-kan law tul Ngermbay a fohri rih sakra nzuk-kan lawri. Ku rih sakra wah bay ko sɔw tɛhna wah ke bil mɛbal. Nzuk fohri ra rih sakra wah ke bay suki woyri ké na bof bay hɛ na náh rih bil mɛbal báy. ⁵ Mí nah poɛ mahful ndɲ hɛ niri ya dale, ketina ké na bil baysuki hul Ngermbay bá yo hɛ wuri.

⁶ Mí nzukri kú-u di niri ba ngernzukri ra, (Riɲ dina woyri mɛbe ani kara riɲ dina-aw ké nun bi ba fe ya, Ngerzah lu nun nzuk ya.) Ngernzukri ra baɲ bay a boru dɔm tul baysuki hul Ngermbay ké mi bah ra ya.

† Í kɲ wuri Mbeta Fe labna Tempuki 9.1-19

†† Sɔw nzak gerek vbeh ba riɲ Piyer ba Sefas. Sefas ba riɲ Piyer a boru ké nzak bay bahna ye ebere. Piyer ba nzak bay bahna nzuk Rɔmri. ‡ Bay tu bay bolkusol-kuɲ ndɲw, í kɲ Mbeta Sɔw fe 17.1-14

⁷ Wara le ku tu bahri se, Ngerzah baŋ baysuki hul Ngermbay kan ndɔk bi bay mí si ka-kah h̄j s̄awnzuk a boruri, nzukri ké s̄aw woyri kuŋ ndjw ya. Piyer ba, bá si ka-kah baysuki ra h̄j zibri nzukri ké s̄awu kuŋ ndjw kandɔk ké Ngerzah bah. ⁸ Ku tu-tu, Ngerzah mbi Piyer ba gun nzak pihna bay tul s̄awnzuk a ay ké kuŋ ndjw. A bi ba, ke mbi mi ba gun nzak pihna bay tul s̄awnzuk a boruri kú-u ta ke bolkusol Ngerzah ra ya.

⁹ Ngerznzukri ké nzukri ko niri ba kpuh-mgba vul Ngerzah ra a woyri Zak, Piyer, Z̄ah, ku tu lawsuki ké Ngerzah lab ziŋ mi tu-tu, mí ku ndar ndɔk woyri mb̄uh ziŋ na mbew ke Barnabas h̄j na náh el si ka-kah baysuki hul Ngermbay h̄j s̄awnzuk a boruri lah. A woyri bale, ku ka-kah baysuki ra h̄j zibri ké s̄awu yo tul *bolkusol-kuŋ ndjw* kandɔk Ngerzah sɔk ziihri. ¹⁰ Bay mbew kú-u bah h̄j na mí na-ay : Su-su bay náh ker bay tul k̄ohkori. A aw kara mi ta mun bi yo labu pi.

¹¹ Seh mbew bale, Piyer gi yo Antiyos. Mí mi ko nun ye bay fe le, bay mgbay tul ye. ¹² Bay ké mgbay tul ye mí na-ay : Ke titilu, ke tih s̄y fe ziŋ nzuk-kan law tul Ngermbayri ké s̄aw woyri na boɔ, ku lab pihna bolkusol-kuŋ ndjw ya. Zib a haniri ké kan law tul Ngermbay ba, ur ké t̄aw Zak ké Zurusalem gi k̄ah Antiyos. K̄ahna woyri bale, Piyer el ke mun ye ké t̄aw nzukri ké s̄aw woyri na boɔ ra. Ke yo kehr niri bay h̄kme ȳj̄n ye zibri ké s̄awu yo tul bolkusol-kuŋ ndjw ké Ngerzah bah. ¹³ T̄or zib a boruri ké yo gelu-aw kara k̄y fal ye pi. Ch̄ t̄oru bale, Barnabas rih bil foh woyri ra pi. ¹⁴ Wara le mi ko mí fe labna woyri ndar ke ketina baysuki hul Ngermbay ya. Bale mi tun nun Piyer ké pol dabari bahri :

« A wo ké s̄aw wo ba zib, kabna wo el t̄j̄h na kandɔk kabna s̄awnzuk a boruri ra wa, ani mú-u yo hah s̄awnzuk a boruri ké dih fal Ngermbay mbi s̄aw fe labna zibri le ? ¹⁵ A wah ra s̄aw wah ba zib gaŋ. S̄aw wah t̄j̄h ke s̄awnzuk a boruri ya. S̄aw wah ta ba s̄aw suya ya. Ngerzah nḡah sal in ziŋ s̄aw wah ba záh wah, mí el h̄j na bolkusol-kuŋ ndjw. ¹⁶ Nah tu bahri se, mbí bolkusol Ngerzah lab keni pihna ta ba s̄awbay ké Ngerzah nḡah sal in keni ziŋ nzuk ba záh ye ya. Le tumbɔl law Ngermbay Zezu ké te sa tul Ngerzah mbew yaŋ mí ba s̄awu. Mí nah el kan law wah tul *Mbay Zezu* h̄j bo Ngerzah bá nḡah sal in ziŋ na ba záh wah. S̄aw-nḡah sal inu ra ba kanlaw Ngermbay ké-e te sa tul Ngerzah. S̄awu ta ba mbí bolkusol Ngerzah lab keni ya. Bay fe le bɔk mbew ké nzuk lab pihna bolkusol Ngerzah h̄j Ngerzah nḡah sal in ziŋ nzuku ba záh ye ta-a.

¹⁷ A wah zibri ké nah yo gel yah sal in ké Ngerzah nḡah ziŋ na bay Ngermbay ra, mí nah el t̄j̄h ba nzuk a suya-ur kandɔk nzuk a boruri ké s̄aw woyri tu bolkusol-kuŋ ndjw ké mbete bolkusol Ngerzah bah ra ya pi le, bayu na ani munu le ? Ngermbay ba gun-lab pihna h̄j suya lo ? Hay, ke ba gun-lab pihna h̄j suya ya. ¹⁸ Gelke mi ch̄ ke s̄aw fe labna fe, mí-i el rih bil bolkusolu báy le, a bi ke mun bi mi sɔk bahri, mi ba nzuk-mba nzak bolkusolu da. ¹⁹ Ba bolkusol Ngerzah mí h̄j mi ch̄ ke s̄aw fe labna fe ra. Bolkusolaw lab bay hul kan tul bi mí-i hu poŋ bolkusolu ch̄ h̄j kabna bi el na bay tul Ngerzah wara. Kabna bi ta bay tul bolkusol ya. Hul bi ra, mi hu ziŋ Ngermbay ké tul kpuh vbatay. ²⁰ Kabna bi ta ba a bi mba. Kabna bi ba kabna Ngermbay mí-i kabay †. Kabna a haymun bi ké mi kab ké tukala-ay, mi kab bay kanlaw a gun Ngerzah ké-e kan sa tul Ngerzah. A ye ke sa mi, ke poŋ mun ye h̄j hul bay tul bi. ²¹ Mi ta vbir bay lawsuki Ngerzah ya. Gelke mbí bolkusol Ngerzah lab keni pihna bay h̄j Ngerzah bá nḡah sal in ziŋ nzuk mí ba suki dale, hul Ngermbay ké tul kpuh vbatay na ḡor kaŋ. »

Bay pihna bolkusol Ngerzah ke bay baŋ law kan tul Ngermbay

3 A woiri nzuk Galadri, kerbay woiri na k̄p̄ok. A ge mí lab s̄awkp̄uh r̄ah nun woiri le wo ? Bay hul Ngermbay Zezu kú-u bar ni ké tul kpuh vbatay lab ké gel a ah-u, mí i ko wa, ani le ? ² Mi yih vbi wuri bay mbew, í yih h̄j mi lah : Tempuki ké i ya ra, s̄awu ba mbí bolkusol Ngerzah lab keni pihna mini s̄awu ba lách baysuki hul Ngermbay mí i kan law woiri tulu le ? ³ A woiri-ay, i ba kɔkɔ le wo ? I kan law tul Ngermbay ke titilu, mí Tempuki gi yo ziŋ wuri. Aŋay wara mí ke fe s̄aw haymun mí i yih bay nger ch̄ ba gun ye Ngerzah báy le wo ? ⁴ Kandɔkaw, i ko seh ndikpo le ? Ketina, i ko seh ndikpo gaŋ.

⁵ Ngerzah ké so wuri ke Tem ye mí nger wuri ke ngerna ye ra wa, s̄awu t̄j̄h bay fe labna bolkusol Ngerzah ké i lab mini s̄awu ba kanlaw woiri ké i kan tul baysuki hul Ngermbay ké i lah le ? ⁶ Kandɔk ké *Abaraham* kan law ye sa tul Ngerzah, mí Ngerzah ko ni ba gun ye gaŋ ba ††, ⁷ i tu bahri se, s̄awu ba kanlaw tul Ngerzah. Nzuk-kan lawri mí ba gun zih Abarahamri. ⁸ Kaŋaw mí Ngerzah h̄j ku vbeh bay sal in ké-e nḡah ziŋ s̄awnzukri ba záh woyri pol dara sal inu t̄j̄h bay. Ngerzah bahri se, sal in ké-e nḡah ziŋ s̄awnzukri ba gun yeri le, s̄awu ba kanlaw woyri ku-u kan tul Nzuk s̄aw kanlaw. Abaraham lah baysuki-ay dara kahbayu lab báy. Ngerzah bah baysuki-u ziŋ Abaraham bahri :

« *S̄awnzukri ḡbam bay ziŋ mgbɔkɔ bi ké yo ziŋ mu†.* »

† *Í mgbay Mbeta R̄omri 6.5-11 Mbeta R̄omri 7.1-2*

†† *Í mgbay Mbeta S̄aw fe 15.5-6*

‡ *Bayay na*

bil Mbeta S̄aw fe 12.3

⁹ Kandɔkaw mí nzukri ké sɔw woyri ba kanlaw tul Ngermbay Nzuk sɔw kanlaw ra, mgbɔkɔ kɔ tul woyri zɪŋ Abaraham bah-kan law tul Ngerzah pi.

¹⁰ Bayu ké nzuk a ɔyri ké sɔw woyri ba mbí bolkusol Ngerzah lab keni pihna ra, nazi ta niri. Bayu ké mbete bolkusol Ngerzah bahri : *Nazi mgba tul nzuk a sun sun gbam ké yo tul bayri gbam ké na bil mbete bolkusol Ngerzah ke gelu gelu ya*. ¹¹ Bay fe le bayu te-teh, nzuk mbew yo gel-ŋgɔh sal in zɪŋ Ngerzah ba záh ye bay fe labna bolkusol ya bay fe le, *nzuk ké ŋgɔh sal in zɪŋ Ngerzah ba záh ye le, sɔw ɔkna nzuku ba law mbew ké dɔr sal in ya*^{††}.

¹² Bolkusol Ngerzah ra, sɔwu ta ba kanlaw tul Nzuk sɔw kanlaw ya. Wara le nzuk a ɔy ké mbi bayri gbam ké na bil mbete bolkusol Ngerzah lab ɔh ke gelu gelu le, ke káb ke ɔkna bay tulu †. ¹³ Ngermbay fɔh nazi hul ké ta na kɔ tul ye mí puh mbɔl hul wah bay fe le, mbete bolkusol Ngerzah bahri se, *nazi Ngerzah mgba tul nzuk a sun sun gbam ké hu ké tul kpuh*^{††}. ¹⁴ Hul ye hɪ mgbɔkɔ ké Ngerzah lu hɪ Abaraham lewsɔ ra tɪh ké tul ye Mbay Zezu. Mí mgbɔkɔ-u gi kɔ tul sɔwnzukri. Ke hɪ na, nah yɔ Tempuki ké Ngerzah wahbay hɪ na bay kanlaw wah.

¹⁵ Yɪn biri, mi yih mgba fe labna nzukri tuh ke fe labna Ngerzah. Gelke nzukri sedɛ mbɔh nzak woyri mí ku ŋgɔh tul bay le, nzuk mbew ta sel bayu ya, ke ta dɔb bay a boru kan ri ya pi. ¹⁶ Abaraham lah baysuki ké Ngerzah bah hɪ ni ke mɪhri ye. Bay bahna-aw bahri, *mɪhri*, ta ba dɔba ya. Wara le bay bahna-aw bahri *mɪhri*, ba mbew yan. Bay bahna ye ké-e bahri, ke mɪhri ye ra le, mɪhri-u ba Ngermbay ba sɔw mbew yan ††.

¹⁷ Mi bahri se, sal in ké Ngerzah wahbayu ra le, ke ŋgɔh ke titilu. Bol falu lab mbihmbam sɔd sɔd niŋ ke bon say (430) dara Ngerzah el ŋgɔh bolkusol zɪŋ gun zih Abarahamri báy. Bolkusol ké gi fal ra ta sel wahbay ké Ngerzah ŋgɔh pol ya. Wahbay a pol ra ta tɪh tɔwu ba fe a garu ya. ¹⁸ Gelke sɔw yɔ fe baah Ngerzah ba ra bolkusol le, sɔwu bay ta ba kanlaw tul Nzuk sɔw kanlaw ya. Mí Ngerzah zɪŋ law rihna bay wahbayu hɪ Abaraham, mí Abaraham yɔ fe baah Ngerzah keni †††.

¹⁹ Kanɔw ba, bay fe mí Ngerzah pih bolkusol ye hɪ Moyiz vbeh báy le ? Bay suya nzukri le Ngerzah pih bolkusol ra gi belu yo lab pihna dɔh dɔh geŋ nam ké mɪhri Abaraham a ye gun wahbayu ra bá kɔh. Bolkusol ra Ngerzah pih tem nzak pihhari ndoh ndɔk Moyiz nzuk ké yo hansekle Ngerzah ke gun Izarayelri †††. ²⁰ Nzuk ké yo hansekle yih tul nzuk mbew ya. Ngerzah ba, ba mbew yan †. ²¹ Kanɔw ba, bolkusol Ngerzah kpak hani ke wahbay ké-e wah ra lo ? Hay, kpak hani ya. Bolkusol Ngerzah ba ra ŋgerna fe mí hɪ nzuk kab ke ɔkna le, sɔw ŋgɔh sal in ké Ngerzah ŋgɔh bay na ba bolkusol. ²² Wara mí mbete bolkusol Ngerzah fɔh nzukri gbam ba mgbal suya kɔ kpan bay hɪ nzuk ké kan law tul Ngermbay bá zɪŋ wahbay ké Ngerzah wah ke tul kanlaw Zezu ké-e kan sa tul Ngerzah.

²³ Dara nzuk sɔw kanlaw ra bá kɔh le, nah ba mgbal ké bolkusol Ngerzah yo kɔru. Kpan ké donɔ tul wah ra yo geŋ nam-sɔk tul nzuk sɔw kanlawu. ²⁴ Kandɔkaw mí bolkusol Ngerzah tɪh ba metere-mgba sɔw wah dɔh dɔh geŋ nam ké Ngermbay bay tɪh nun nzukri. Tɪhna-u hɪ sal in ké Ngerzah ŋgɔh zɪŋ na ra ba kanlaw Ngermbay ké-e kan sa tul Nzuk sɔw sal in.

²⁵⁻²⁶ Anɔy Nzuk sɔw kanlaw kɔh da, metere wah ra mgba sɔw wah mba, bayu ké i na ba gun Ngerzahri gbam bay kanlaw woiri ké i kan ké tul Mbay Zezu. ²⁷ I tɪh batem ké mbɔh wuri zɪŋ Ngermbay ††. Ngermbay mí ba gar ndohna woiri. ²⁸ Ba ra zib mini sɔwnzuk a boru, ba ra mgbal mini nzuk a garu, ba ra wɔronzuk mini wɔynzuk, gbam woiri i ba mbew yan ke Ngermbay Zezu. ²⁹ Ké i ba sɔw Ngermbay ra dale, i ba mɪhri Abaraham, i ba gun-yɔ fe baah kandɔk ké yɔ fe baah si ke wahbay ké-e wah ra.

4 Mi bahri se, gun ké ba lele báy le, ke ná ra ba mbay ké tul fe bah-mbuŋ ni kara ke yo lah bolkusol bah hɔl-na ye kandɔk mgbal ké yo lah bolnzak bahgan ye. ² Gun ra diŋ tul hɪ bah-hɔl ni. Bah hɔlna ye ba, yo ko gel ma tul ye ke tul fe kanpele bah gun ra kɔh nam ké bah-mbuŋ gunu sɔk ni bay hɪ gun bá fɔh fe bah ye ra. ³ A wah zibri kara nah na kandɔk gun ra. Nah diŋ tul ba mgbal hɪ sɔw fe labna tusibari. ⁴ Mí nam-yɔ fe ké Ngerzah sɔk ra kɔh da. Namu-aw ke pih gun ye gi tusiba. Wɔynzuk mbuŋ ni tɪh ba nzuk pirmatul. Ke tɪh ba mgbal hɪ bolkusol Ngerzah ké na bil mbete vbehna Moyiz ko gel ma tul ye. ⁵ Ngerzah pih ni kan bay ké fɔh nazi hul ké ta na zibri kɔ tul ye. Ke puh mbɔl hul wah sɔwnzukri ké bolkusol Ngerzah ko gel ma tul sɔw wah, mí ke el hɪ na, nah na ba gun Ngerzahri zɪŋ ni. ⁶ Bayu sɔk bahri se, a woiri ké sɔw woiri bod, i ba gun ye pi. Ngerzah pih Tem gun ye gi kab ké law wah hɪ na, nah vbɔ nzak belɛŋ bahri : « Baah, baah wo. » ⁷ Dale mu ba mgbal mba. Wara le

† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 27.26. †† Bayay na bil Mbeta Habakkuk 2.4. ††† Í mgba Mbeta Lévitique 18.5, Mbeta Zɔh 19.30, Mbeta Matiye 5.17

††† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 21.23. ††† Í mgba Mbeta Sɔw fe 12.2,7

†††† Bay lah bay YA FE BAAH NGERZAH í kɪ Mbeta Luk 12.32, Mbeta Efezeri 1.5,13, Mbeta Ebereri 3.14 †††† Bay tu bay Moyiz ke gun Izarayel-ri, í kɪ Mbeta Exode 19 ke 20. †††† Í kɪ Mbeta Rɔmri 3.29-30 ††††† Tul nzak a

haniri sɔb vbeh ba batem a mbih. Bay mbih ta bil sɔw nzak ké gel kɪna-ay ya. Batemri bod bod yo ri. Í kɪ Mbeta Matiye 3.11

mu ba gun Ngerzah. Ké mu ba gun ye ra le, mu ba gun-yà fe baah Ngerzah bay tumbɔl ye. ⁸ Lewsà, i tu Ngerzah ya, mí i ba mgbal sàw fe tukalari hj kɔk záhri. ⁹ Mí aṅay i tu Ngerzah da. Ba a woiri ya wara le, Ngerzah mí tu wuri. Uwa. Ani mí i sɔb el si fal fe labna a kɔkuri ké ba sàw fe a kɔhko-uri ra báy le ? I yih el t̄jh ba mgbal fe-uri ra báy le wo ? ¹⁰ I yo tul nam a haniri, bil fewri, bil mbihmbamri, bil sew a haniri ba, ba nam dimnari †. ¹¹ Law bi lu mi bay tul woiri. Mi ker bahri se, ko ya le, mi t̄ah ké tul woiri gɔr kaṅ. ¹² Í hj kabna woiri bá na kandɔk kabna bi bay fe le, a bi ra, kabna bi na kandɔk kabna sàw woiri, sàwnzukri ké bolkusol Ngerzah bil mbete vbehna Moyiz ko gel ma tul woiri ya.

Yjn biri, mi yo vuh hj wuri. Fe a se-u ké i lab zih mi ta-a. ¹³ I tu-tu, bay tul sena bi ké mi na t̄aw woiri-aw mí-i zih mahful bah baysuki hul Ngermbay hj wuri i lah. ¹⁴ Sena bi-aw na ba fe-leh law woiri, mí mun woiri f̄ah ya, i saṅ mi ya. Wara le i mgbal mi ndɔk sede kandɔk tem nzak pihna Ngerzah ya le, kandɔk Ngermbay Zezu gaṅ ba. ¹⁵ Mí mgbɔkɔ ké i zih ra wa, kal ma suṅ le ? Mi yo te-teh bay woiri bahri se, ṅgerna yo ra ri bay lu nun woiri hj mi soh gel nun biri le, i lu-u. ¹⁶ Aṅay ké mi yo bah ketina hj wuri-ay mí-i t̄jh ba nzukbaa woiri le ? ¹⁷ Nzukri ké yo gi r̄ah tul baysuki hul Ngermbay hj wuri-aw, sere bay tul woiri na law woyri, mí su ya. Ku yih bay f̄ah wuri ma t̄aw woyri tuh mahful gbiɔ kan tul woiri hj law woiri bá zaṅ bay tul woyri. ¹⁸ Law zaṅna bay tul suki na ba fe suki kpatara. Mi kab haṅsekle woiri ya kara law zaṅna bay tul suki ba fe suki. ¹⁹ Gun biri, mi el kab peṅe bay mbuṅ wuri kandɔk mahbil ké kab peṅe bay mbuṅna. Bil bi yo se mi bay hj mun woiri bá t̄jh hj nun woiri bá eṅ nun Ngermbay. ²⁰ Mi taw bay kab haṅsekle woiri bo bay bahna bi ké nun woiri bá na boɔ ke bayri ké mi vbeh bil mbete-ay bay fe le, bay woiri kal tul bi.

²¹ Í sɔk mi. A woiri ké i yih kab huh tem bolkusol Ngerzah bil mbete vbehna Moyiz ra wa, i lah nzak bolkusol lo ? ²² Mbeta-u sɔk bahri, Abaraham yo ke gun wɔrori sede. Gun a mbewu ba gun a wuy mgbal ké ba mgbal mah puh. Gun a sede-u ba, ba gun mah puh. ²³ Mí wuy mgbal yà bil kandɔk wuyri ké yo yà bil kaṅ, mí ke mbuṅ gun ye. Mah puh ba, sàw-yà bil ye t̄jh ke wahbay ké Ngerzah wah zih Abaraham. Dale ke mbuṅ gun ye ††.

²⁴ Bayay ba lawbay. Wuyri ké sede-ay mah hani ke bay ké Ngerzah ṅgah zih nzukri boɔ boɔ gel sede. Bay a mbewu ba bolkusol Ngerzah ké-e ṅgah zih gun Izarayelri ké tul kasaw Sinay ke Moyiz. Bolkusol ra mbuṅ niri hj ku t̄jh ba mgbal kandɔk Hagar mgbal a wuy ké mbuṅ gun ye bil mgbal. ²⁵ Hagar ra ba kasaw Sinay ké tusiba Arabi ‡. Ke mah ke Zurusalem a guri-ay. Ke ba mgbal ke gun yeri.

²⁶ Zurusalem a síba ba, ba mah puh. A ye mí ke ba mah wahri kandɔk mah puh ké mbuṅ Isak gun wahbay kaṅ. ²⁷ Mbeta bolkusol Ngerzah bahri : « A wo mahtuh ké mu mbuṅ gun ya, mú zay mun, mú sel mun, mú toh ndila bay fe le, a wo wuy ké gel-kab peṅe se mu bɔk mbew ya, ké wɔro saṅ mu ra, gun wori ṅḡj kal ṅḡjna gunri a wuy sana ka-ka††. »

²⁸ Kandɔkaw mí a woiri yjnri bil Ngermbay, i ba gun wahbayri kandɔk Isak ba gun wahbay kaṅ. ²⁹ Keni-aw mí fe ké lab lewsà yo lab guri. Lewsà, gun a wuy mgbal ké mbuṅna ye na kandɔk mbuṅna gun a boruri kaṅ ra yo sɔk nun seh hj gun wahbay ké mbuṅna ye si ke mbuṅna ké Tempuki hj. Guri kara gun a mgbalri yo lab gun wahbayri koseh kaṅ pi. ³⁰ Mí-aw ba, mbete bolkusol Ngerzah bah ani munu le ? Ke bahri se : « Mú n̄jh wuy mgbal ke gun ye-aw ma kala, bayu ké gun a wuy mgbal bay ta yà fe baah ke gun mah puh ya††. » ³¹ Kaṅaw mí a woiri yjn bil Ngermbay nah ba gun a wuy mgbal ya. Wara le nah ba gun mah puh gaṅ.

5 Ngermbay sel na ke bil mgbal hj na, n̄ah kab ba gun puh. Kaṅ dale í ber ḡjw. Í hj nzuk bá ṅḡah bɔk woiri ba mgbal ba a foyu ya. ² Í lah, a bi Pɔl mi yo bah hj wuri bahri se, gelke i hj nzuk kuṅ ndjw woiri bay yo tul bolkusol-kuṅ ndjw ké Ngerzah hj Moyiz vbeh bil mbete bolkusol ra le, bay woiri ko Ngermbay ya. ³ A bi mi yo te-teh bay hj nzuk a suṅ suṅ gbam bahri se, nzuk hj ku kuṅ ndjw ye bay yo tul bolkusol-kuṅ ndjw ké na bil mbete Ngerzah le, mbɔl Ngerzah mgbal tul ye, nzuku bá yo tul bolkusol Ngerzah gbam ké na bil mbete vbehna Moyiz. ⁴ Sal in ké Ngermbay ṅḡah zih wuri ra i sel da, a woiri ké i yo tul bolkusol-kuṅ ndjw ba fe-ṅḡah wuri zih Ngerzah ba záh woiri ra. Lawsuki ye saṅ wuri. ⁵ A wah ké Tempuki yo zih na bay law wah ké te sa tul Nzuk sàw kanlaw ba, ke hj na, nah yo geṅ ke law rihna bay ko sal in ké Ngerzah ṅḡah zih na. ⁶ Nah yo geṅ ke law rihna bayu ké, ké t̄aw Ngermbay Zezu, kún ndjw ba fe ya, sí ba ndjw bɔl kara ba fe ya pi. Wara le law ké nzuk te sa tul Ngermbay mí hj mun law sana t̄jh. A ɔw mí ba fe a ṅgeru.

⁷ Ke titilu i yo kpak dukna ba suki wa, a ge mí kuṅ dukna woiri hj kerbay woiri *tehre* tul ketina le ? ⁸ Bay ké hj kerbay woiri *tehre* ra ur ké t̄aw Ngerzah nzuk-dí wuri ya. ⁹ *Is ndj zukri bil farin le, ur farinu gbam.* ¹⁰ Mi tu wuri tu, a woiri ké i yo mbew ke Ngermbay ra, i ta ke kerbay a boru ya. Mí nzukri ké yo zukru kerbay woiri ra, ba sam nzuk a suṅ kara salbay a kpuh-u bay k̄y tul woyri k̄y. ¹¹ Yjn biri bil Ngermbay, mi kah ra kah bay bolkusol ké Ngerzah hj gun Izarayelri kuṅ ndjw báy ba, bay tul fe mí ku yo lab mi ko seh-ay le ? Bay fe le kahbay hul

† Mbeta bolkusol Ngerzah sɔk bay namri, fewri, sewri bil mbete vbehna Moyiz. Í k̄j Mbeta Lévitique 23 ke 25.1-22 ke Mbeta Deutéronome 5.12-15 ke 16.1-17 bay tu bay t̄jhmbih-uri-aw. †† Bay tu bay gun wahbay ra, í k̄j Mbeta Sàw fe 17.17-19; 18.1-15 ‡ T̄ch riṅ Hagar sɔk bahri, kasaw. †† Bayay na bil Mbeta Esaie 54.1. †† Bayay na bil Mbeta Sàw fe 21.10-12

Ngermbay ké tul kpuh ba ndaw lihna hj nzukri-aw. ¹² Nzukri ké yo gbur wuri ke bolkusol-kun ndjw ra, mah bay kú el lu fohro woyri ma fal pon wuri deŋ. ¹³ Bayu ké dina woiri ra Ngerzah di wuri ba gun puh, a woiri yjn bil Ngermbay. Riŋ dina gun puh na bay lab fe daka haymun ya, wara le riŋ dina-u na bay hj í na ba mgbal law sana-u yo diŋ tul hj haniri, ¹⁴ bayu ké bayri riw ké bil mbete bolkusol Ngerzah mbyh ba bay ké mbew yaŋ ké na-ay : *Mu sá nzuk mbaŋ wo eŋ mun wo kaŋ.*

¹⁵ I lab hani se-se kandok fe kpahri ké yo nuŋ hani le, i bay oh ziŋ haniri. Í ko tul woiri ger. ¹⁶ Mi yo bah hj wuri bahri se, í si boh sina ke Tempuki dale, i ta hj daka haymun mbi tul woiri ya. ¹⁷ Bayu ké haymun nzuk tasay fe ké bay ka-kal le yo ruh ngermu ziŋ Tempuki. Tempuki ba, tasay fe ké yo ba nggh mí yo ruh ngermu ziŋ haymun nzuk. Sede mbok woyri ku ruh ngermu ke haniri bay hj í lab fe ké haymun woiri yih labu ya. ¹⁸ Tempuki nda pol woiri le, i káb huh tem bolkusol Ngerzah ké bil mbete vbehna Moyiz ya.

¹⁹ Fe labna haymun nzukri ten mun ba teh-u kandokay : láb nunpuki, láb fe labna a pipiri-u, láb fe si wɔɔk, ²⁰ dí m záh, láb sawkpuh, láb zeŋ, bál nzuk, láb sere, láb law sena, nzék law bay tul fe, gbúr nzukri, láb nani yo kehr nzukri boɔ boɔ, ²¹ láb law sɔhna, tá yim, mbyh hani gel yim nday ba, sam fe a kandokawri. Bay ké mi bah hj wuri le mi el bah ra bá bahri se, nzukri ké mbi mun woyri ndoh bil sam fe labna-awri-aw ra, ku ta ké sakra gun-ya fe baah Ngerzah ya, fe baah ra ba puh lakna ye.

²² Tempuki ba, leh lehna ké ndok nzuk ye kandok kpuh ké lehna-u na ké gun ndok kpuh-u kaŋ. Lehna-u mí na-ay : law sana, law rihna, law deŋ, iklaw, gama law, law-lab suki, law mbew, ²³ sí siŋ sina law a voh-u, mgba mun. Bolkusol Ngerzah gboh sam fe a kandokayri ya. ²⁴ Nzukri ké ba nunu a Ngermbay bar law sena tul feri ke say feri ké haymun woyri ké tul kpuh vbatay. ²⁵ Ké kabna wah ba Tempuki le, náh ndar wuri siŋ sina wahri mbew ke Tempuki. ²⁶ Garbay tul fe a tɔh suk yari bá ta-a ké haŋsekle woiri hj í tuŋ haniri ya, hj law woiri bá siŋ ké tul haniri ya.

6 Yjn biri, gelke i ndukru nzuk mbew ké sakra woiri yo tul mbá nzak Ngerzah le, a woiri ké kerbay Tempuki yo law woiri ra, í si ke kusol a voh-u kandok ké Tempuki sok wuri, í lek hj nzuku-aw bá el yo gelu, í si ke kerbay ké na ger rok fe-leh law bá rah wuri hj í toh bilu pi. ² Suya nzuku na ba sukna a yih-u, í ya wuri sukna-aw ké tul hani. Kaŋ mí i bay yo tul bolkusol Ngermbay ke gelu. ³ Mí gelke nzuk ko mun ye ba nzuk dale, ke ba fe a garu, ke yo rok mun ye ke mun kaŋ.

⁴ A ge ge le bá ko munbay fe labna ye fe labna ye dale, ke bay vbə haŋ tul suki ye suki ye. Mgba fe labna nzuk mbaŋ ye tuh ke fe labna ye ba, bay ta mba. ⁵ Bayu ké a ge ge le bay suk sukna nunu a ye, nunu a ye.

⁶ Nzuk ké yo firma bay Ngerzah bá mgba in ziŋ nzuk ké yo firma ni bay Ngerzah ra pi.

⁷ Í rok mun woiri ya. Ngerzah ra nzuk ta yj-yjha ziŋ ni ya. Gelke nzuk ruh mjhri fe le, fe-u gaŋ mí ke ziŋ. ⁸ Bay fe le nzuk ruh mjhri ké haymun ye le, mun hay ye bay hj fe-u leh ba fe ké ka-kal. Nzuk ruh mjhri ké Tempuki bale, Tempuki mí bay hj fe-u leh ba fe ké ka-kab sew ke sew ba nggh. ⁹ Law nzuk ké yo tul lab suki bá voh ke labu ya. Bayu ké nzuku tɔh ra ya le, ke bay ziŋ fe-u ke fewu gaŋ. ¹⁰ Mí-aw bale náh lab wuri suki hj nzukri riw, nda kəw ke zaŋu. Wara le náh lab suki hj gun puh-uri a woyri nzuk-kan law tul Ngermbayri bá kal tul suki ké nah lab ziŋ nzuk a boruri.

¹¹ Í ko wuri fe vbehna ké hɔh gukuku-ay, a bi Pol mí-i ik ri ndok bi. ¹² Nzukri ké yih bay sok mun woyri ba nzukri ké yo tul bolkusol-kun ndjw ké Ngerzah hj Moyiz vbeh bil mbete bolkusol ra, ku yo law woiri bay í kun ndjw kaŋ pi. Kerbay woyri mbew yaŋ. Ku sa hj yjn woyri nzuk-kun ndjw a boruri bá lab niri koseh ya. ¹³ A woyri ra, ku yo tul bolkusol Ngerzah ya. Wara le ku yih bay í kun ndjw woiri bay vbə keni haŋ woyri tul pihna bil haymun woiri. ¹⁴ A bi ba, fe-vbə haŋ bi bá ta-a. Sa ba hul a tul kpuh vbatay ké Gaŋ tul feri riw a ye Ngermbay Zezu ke hu, mí ba fe-vbə haŋ bi. Hul ye ké tul kpuh vbatay ra hj mi sob fal hj tukala. Tukala kara ko mi mba. ¹⁵ Vbə haŋ bay tul fe a boru ta-a, bayu ké kúŋ ndjw ba fe ya, sí ba ndjw bol ba fe ya. Wara le na ba nzuk pimatul ké Ngerzah lab ke paŋmun a foyu, mí ba fe a ngeru. ¹⁶ Nzuk a ayri ké hj tul woyri bay yo tul sawbayay, deŋ ke law in ye na tul woyri, ku ba gun Izarayel a saw Ngerzah.

¹⁷ Oh tɔr bay bi mí na-ay, nzuk bá tɔh mi ndikpo ya bayu ké koro noko Zezu na ké mun bi.

¹⁸ Mi vah wuri yjn biri ke lawsuki Gaŋ wah a ye Ngermbay Zezu ké yo tem woiri. *Gelu munu.*

Mbeta Efezeri

1 A bi Pɔl gun nzak pihna *Mbay Zezu*. Ke pih mi kandɔk ké Ngerzah yih. Mi vah wuri, a woiri nzukri ké tusiba Efeze ké i kan law tul Ngermbay Zezu mí i yo mbew zih ni, a woiri i ba sɔw Ngerzah. ² Mi vah wuri ke deŋ ke lawsuki ké ur ké tɔw bah wah Ngerzah, ké ur ké tɔw *Gaŋ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu †.

³ Tumbɔl hɔ Ngerzah nzuk sɔw mgbɔkɔ, a ye bah Ngermbay Zezu Gaŋ wah. Ke lu mgbɔkɔ kɔ tul wah, sam mgbɔkɔ-uri boɔ boɔ gbam. Mgbɔkɔ-uri ké nah zih ur ke gel yona ye ké nunmbam, ba fe ké Tempuki mí kɔ tul wah ké nah yo mbew ke Ngermbay. ⁴ Mgbɔkɔ-u si kandɔkay : Dara nunmbam ke tusiba bá lab, Ngerzah lu na ba sɔw ye ba fe ké ndɔh ké nun ye, a wah ké riŋ Ngermbay kan tul wah mí nah yo tɔw ye bil law sana.

⁵ Ke titilu ɔy ra, ke lek kerbay ye, ke mɔy na zih ni ba gun yeri. Nah tih ba gun yeri bay riŋ ɔna Ngermbay Zezu. Kerbay ye lab kandɔk ké-e ko su-su ké nun ye, ⁶ mí nah tih ba fe riŋ ɔna lawsuki ye ké loŋ dik dik. Lawsuki ra ke lab zih na, a wah ké nah yo zih gun sana ye. ⁷ Gun sana ra, hul ye soh tul wah mí sel na ké ndɔk hul. Tumbɔl sem ye ra, ke lu salbay-mba nzak Ngerzah ké tul wah. Fe puhna ra mah ke lawsuki ké na ndɔk ye ké ah ba ah-u ba fe ziŋna a luki. ⁸ Lawsuki ye ké-e kɔ tul wah ra ŋgɔ si wɔkɔ ke sam rɔnari ke sam goso fe tunari boɔ boɔ gbam.

⁹ Ke titilu ɔy ra Ngerzah mɔy kerbay ye, mí aŋay ke ten kerbay ye ké-e lek ra hɔ na nah ko ké tul gun sana ye.

¹⁰ Ngerzah yo mɔy feri gbam ké nunmbam pi, ké tusiba pi ba mbew ké ndɔk Ngermbay. Ngermbay ba tul ké ko fal fe-uri gbam kaŋ gbɔy sewri.

¹¹ A wah gun Izarayelri †† ké nah yo ke Ngermbay, Ngerzah lek kerbay ye ke titilu hɔ nah ba fe ye. Ke lab kandɔk ké-e ŋgɔh law ye bay labu, ¹² mí nah tih ba fe riŋ ɔna ye ké loŋ dik dik, a wah ké nah baŋ law wah te tul Ngermbay ke titilu ra.

¹³ Kaŋ pi mí a woiri sɔwnzuk a boruri ké i yo ke Ngermbay, i yɔ bay a ketina ké ba baysuki ké hɔ wuri yo zih Ngerzah. Ké law woiri te sa tul Ngermbay ra Ngerzah vbeh zezele fe ye kan mun woiri ba nunu a ye. Tempuki mí ba zezele-u, ke ba fe wahbay ké Ngerzah hɔ sɔw ye. ¹⁴ Tempuki ra ba fe ké ŋgɔh bay Ngerzah hɔ nah ba gun-yɔ fe baah. Fe baah-uri-aw, hul Ngermbay soh tulu mí sel fe-uri ké ndɔk hul, mí a wah ké Ngerzah vbeh zezele fe ye kan mun wah ra, nah ba fe riŋ ɔna ye ké loŋ dik dik.

¹⁵⁻¹⁶ Sɔwu mí ké mi lah bahri se, a woiri mbew mbew gbam, i kan law sa tul Gaŋ tul feri riw, a ye Zezu, i el lab law sana zih sɔw nzuk yeri, mí-i yɔkre el ke tumbɔl hɔ Ngerzah bay tul woiri ya, mi ker bay si tul woiri. ¹⁷ Mi goŋ Ngerzah a ye zɔh Gaŋ wah Ngermbay Zezu, ke ba bah sɔw riŋ ɔna, mi goŋ ni ké hɔ Tempuki bá ten sɔw kerbay ye ke sɔw rɔna ye hɔ i ko le i tu ni ba suki ¹⁸⁻¹⁹ kandɔk ké-e hɔ law woiri tu ani mí ba ɔna ké Ngerzah ɔni wuri ba sɔw ye tu-tu mí i baŋ law woiri te sa tulu, kandɔk ké-e hɔ law woiri tu ani mí ba riŋ ɔna fe baah ké mgbe ké tul sɔw ye tu-tu mí ba fe ziŋna a luki, kandɔk ké-e hɔ law woiri tu ani mí ba ŋgerna ndɔk ye ké kal tul ŋgerna feri gbam ka-kal mí ke hɔ na ŋgerna-u, a wah ké nah kan law sa tul ye. ŋgerna ndɔk ye ra yo ŋger na ke huhrumun ye. ²⁰ ŋgerna-u ba ŋgerna ké Ngerzah mba keni tul hul ‡ seh-u ké-e ŋger Ngermbay hɔ ke tih ke puh zɔh ke pɔy-mun a foyu el si kab ké nunmbam ba ndɔk lakna ye. ²¹ ŋgerna Ngermbay kal tul feri gbam ké tusiba ke nunmbam pi, ba ra tul zɔh mbayri, ba ra tul zɔh-lak mbayri, ba ra tul zɔh ŋgermuri, ba ra tul zɔh gaŋri, ŋgerna ye kal tul woyri ka-kal. Riŋ ɔna fe a suŋ suŋ gbam, ke mba niri mba-mba. Ke mba niri ke sew tukala kaŋto ya, wara le ke mba niri ke sew ké yo gina wɔm pi. ²² Gbam woyri, Ngerzah hɔ ku tih ba gel-kɔ bɔk Ngermbay. Ke hɔ Ngermbay ké ba mbay tul feri gbam, ke hɔ ni yɔ sɔw in ye ba nzuku a ye. A ye le ba tul. ²³ Nzuk sɔw in yeri ba, ku ba mun ye. Mun Ngermbay yɔ mun woyri ɔh gbam, a ye ké mun ye yɔ mun feri riw ke gelu gelu gbam.

2 ¹⁻² Lewsɔ ra, i ba hul, siŋ sina woiri ba mbá nzak Ngerzah, pihna woiri ba láb suya. Siŋ sina woiri ra si sina ke siŋ sina a sew tukala. Mbay ké lak mbay tukala, a ye mbay zɔh tukala †† mí yo ŋger nzukri ké mba nzak Ngerzah hɔ ku lab fe labna tukala hɔ ni. ³ A wah gun Izarayelri kara lewsɔ siŋ sina wah ba daka haymun. Nah lab

† Bay deŋ ke lawsuki ké Ngerzah hɔ sɔw nzuk yeri na bil mbete-ay ké mah-u 2 mí ŋgɔ. †† Sɔw nzak vbeh bahri, A wah. Nzuk goso fe tuna a haniri bahri, a wah bah bay sɔwnzuk Izarayel, mí nah ten kerbay ra ma kala vbeh bahri, A WAH GUN IZARAYELRI. Ku bahri, gel kina 13 bah bay nzukri ké sɔw woyri na boɔ. Nzuk goso fe tuna a boruri bahri, a wah bah bay zibri ya, mí bah bay nzukri ké kan law sa tul Ngermbay Zezu a titilu. Ku bahri, gel kina 13 bah bay nzukri ké kan law sa tul Ngermbay fá-fal. ‡ Í mgbá Mbeta Ebereri 2.14

†† Bay tu bay MBAY ZAH TUKALA ké lak mbay tul tukala, i kɔ Mbeta Zɔh 12.31; 14.30; 16 Mbeta Matiye 9.34, Gun mbete 1 Zɔh 3.8; 4.4

fe ké haymun yih, kerbay ké zih na ra, nah lab. Haŋ fahna Ngerzah ku tul wah kandak sawnzuk a boruri gbam pi.

⁴ Mí Ngerzah ba nzuk vana, law in ba fe zihna ké ah ké ndak ye. Bay tul law sana ye ké ngj mbamba, ké-e sa na keni, ⁵ a wah ké nah yo ke Ngermbay, ke hij na nah cakna zih ni, a wah nzukri ké lewsa nah ba hul, ké siŋ sina wah ba mbá nzak Ngerzah. Lawsuki ye mí ya nari ké ndak hul. ⁶ Ke hij nah tih ke bilu zih Ngermbay ba nzuk a caknari, mí ke el hij nah kab ké nunmbam mbew zih Mbay Zezu. ⁷ Ke mbuh na zih Ngermbay Zezu hij lawsuki ye ten mun sew ke sew. Lawsuki ye ra ba fe zihna ké kal tul fe zihnari gbam ka-kal, mí ke hij lawsuki ye tih na suk, a wah ké nah yo ke Mbay Zezu, ⁸ bayu ké lawsuki ye ra mí ba fe ké ya nari ké ndak hul, a wahri ké nah kan law sa tul ye. Sawu ta ba nzukri ya, sawu ba Ngerzah ké hij ndikpo. ⁹ Sawu tih ke fe labna nzukri ya caknzuk bá vbah har keni, ¹⁰ bayu ké nah ba fe goso Ngerzah. Ke lab na ba nzuk pimatul mbew ke Mbay Zezu bay nah lab suki ké-e lek pol hij na, nah si siŋ sina bilu.

¹¹ Sawu mí í ker bay kabna woiri a lewsa. Ke sewu-aw, saw woiri ba saw a fal haymun. Gun Izarayelri dí saw woiri ba dem, saw gun Izarayelri ba, kuŋ ndiw kandak ké bolkusol Ngerzah cak. (Pihna-kuŋ ndiw ke bolkusol Ngerzah kara ba fe a haymun kú-u lab ke ndak pi.) ¹² Ke sewu-aw, bay Ngermbay ko wuri ya, i ba gun a kalari, riŋ woiri ta sakra riŋ gun Izarayelri ya. Sal in ké ngah gun Izarayelri zih Ngerzah ké-e wahbayu ra, tu wuri ya †. Hekme hul yo law woiri, law woiri tu cakna ya, Ngerzah ba zah woiri ya.

¹³ Mí anay ba, i yo ke Mbay Zezu, a woiri ké lewsa i yo ba dih-u ké taw ye, sem ye hij riŋ woiri tih ba gun puh mbuh mbew ke gun Izarayelri, ¹⁴⁻¹⁵ bayu ké Ngermbay ra ba deŋ wahri. Ke mbuh sawnzuk a boruri ke gun Izarayelri ba saw ké mbew. Ke hul ké i mun ye mí ke dir keni ila ké doŋ puh gun Izarayelri ké kehr niri ke sawnzuk a boruri hij ku ba nzukbaari. Ila ra ba bayri ké na bil mbete bolkusol Ngerzah ke fe labna-uri ké Ngerzah hij gun Izarayelri, mí ba fe baa ké hij gun Izarayelri kehr bof ke sawnzuk a boruri. Kandakaw mí Ngermbay mbi bolkusolu lab ch ke gelu gelu kah gbuh-u, ke dir ila ra ke hul ké i mun ye, mí ke i keni ngerna baa-aw mí poŋ ful hij Ngermbay mbuh sawnzukri ké sede ra tih ba nzuk pimatul a foyu ké sawu ba mbew yan zih ni. Kanaw mí ke hij deŋ gi.

¹⁶ Ila ké-e dir ké tul kpuh vbatay ra poŋ ful hij ni ke i ngerna baa ké sakra gun Izarayelri ke sawnzuk a boruri, ke hij ku mba nzak nzaw, ke mbuh sawnzukri sede-ay ba saw ké mbew hij Ngerzah. ¹⁷ Ngermbay hu, ke tih ke paymun a foyu, ke ka-kah baysuki †† deŋ hij wuri sawnzukri ké di-dih ké taw Ngerzah pi, ke ka-kah deŋ hij na gun Izarayelri ké dih ya ke Ngerzah pi ¹⁸ bay fe le, ke ba mahful-si pol baah Ngerzah hij nari ba sawnzuk ké mbew, Tem mbew yan. ¹⁹ Mí-aw dale i ba gun a kala mba, saw puh woiri na bof ya. Wara le riŋ saw Ngerzah kan tul woiri. Sawpuh woiri ba puh Ngerzah gan. ²⁰ Ke lab wuri ba vul ye. A ye Ngermbay Zezu, ke ba mah kasaw-mboh diŋ vulu. Gun nzak pihna Ngerzahri ke gun nzak pihna Ngermbayri ba kasaw-mboh diŋ vul ye a toŋri, a woiri mí i ba mol ké-e mboh keni vulu. ²¹ A ye ké-e ba mah kasaw-mboh diŋ vul ra, ke hij molri mbew mbew gbam kab tul ye ba suki. Mol vul kani-uri kay tul hani tul hani gan ma pol pol ba vul kabna ké su bay Gan tul feri riw. ²² A ye, ke hij wuri a woiri kara i na ba mol ké-e mboh kay tul ye mí Tem Ngerzah kab mbew zih wuri hij i ba vul kabna Ngerzah.

3 Bay tul lawsuki ké Ngerzah lab zih na ra, a bi Pol mi ba mgbal Mbay Zezu bay tul woiri ké saw woiri na bof, mí nzukri mbih mi vul mgbal bayu. ² Bay pihna ké Ngerzah hij mi bay mí ko tul lawsuki ye ké taw woiri le, i lah bayu lah. ³ Pihna-aw mah ke kerbay ké Ngerzah muh ké law ye, mí ke ten sawbayu hij mi, mi ko. Mi vbeh bayu ndj hij wuri pol da. ⁴ Mbeta ké i kji ra hij i tu saw goso fe tuna bi bay ten sawbay Ngermbay hij wuri, i ko pi. ⁵ Ngerzah hij nzuk a lewsari ko ya. Mí anay, Tempuki ten sawbayu hij nzukri ké Ngerzah lu niri ku bof ba gun nzak pihna ye ke gun nzak pihna Ngermbayri. A woyri ku ten sawbay Ngermbay ma kala hij nzukri lah.

⁶ Sawbay ké ten ma kala bahri, baysuki hul Ngermbay hij nzukri ké yo mbew zih Ngermbay Zezu ba gun-ya fe baah ke haniri, ba ra gun Izarayelri, ba ra sawnzuk a boruri ‡. Ku ba nzuk ké mbew ke haniri. Ku ba gunri ké zih wahbay ké Ngerzah wah zih gun Izarayelri pi. ⁷ Baysuki hul Ngermbay ra, Ngerzah lab lawsuki zih mi. Ke nger mi ke ngerna ye hij mi tih ba gun-lab pihna baysuki ye. ⁸ A bi gun a mah gelu ndj ké sakra gun yeri, mí ke lab lawsuki zih mi. Ke pih mi si ka-kah baysuki hul Ngermbay hij nzukri ké saw woyri na bof hij ku mbuh ba saw mbew, ba saw in Ngermbay. Baysuki ra na ndak Ngermbay ké na ba ah-u, ba fe zihna a luki ké nzuk mah tu gbuh-u ya. ⁹ Ke pih mi si ten bayu ba teh-u hij niri kú ko ani mí Ngerzah a ye nzuk-lab feri gbam lek bay hij sawbay ké muh ké law ye ke titilu day bá tih. ¹⁰ Kan dale ke hij saw in Ngermbay mí ba goso fe cakna ye hij zahri

† Ngerzah ngah sal in zih gun Izarayelri ba zah woyri. Í kji Mbeta Saw fe 12.1-3; 15.1-16

†† Bay tu bay kahbay ké kal ké gel hul Ngermbay, i mba Mbeta 1 Piyer 3.19, Mbeta Efezeri 4.8-10, Mbeta Zah 20.26, Mbeta Luk 9.31; 24.36, Mbeta Kolosiri 2.13-15 ‡ Bay tu bay mbuh hani sawnzukri ba sawnzuk mbew, i mba Mbeta Galadri 3.6-9

bođ bođ gbam ko goso ryna ye, ba ra záh mbayri, ba ra záh-lak mbayri mí ku ko. ¹¹ Fe-u kal kandɔk ké-e lek bay labu ke sewu-aw sɔ. Ke lab pihna-aw ké tul Gaŋ wah a ye Mbay Zezu. ¹² Law ye Ngermbay ké yo mbew ziŋ Ngerzah mí hj na, a wah ké nah yo mbew ziŋ ni ra mahful-si pol Ngerzah dan sɔhru na ngah hj na. ¹³ Sɔwu mí-i yo goŋ wuri, koseh ké mi ko bay tul woiri bá tɔh wuri ya. Koseh-ay ba fe ké hj riŋ dɪna Ngerzah mgbe ké haŋsekle woiri.

¹⁴⁻¹⁵ Bay tul lawsuki ké Ngerzah lab ziŋ na ra, mi huk ké pol ye bah feri gbam, a ye mí ke tu riŋ hj feri gbam, ba ra feri ké nunmbam, ba ra sɔwɔnzukri ké tusiba. ¹⁶⁻¹⁷ Mi goŋ bah wah, a ye ké riŋ dɪna ye ba fe ziŋna a luki, ké hj Tempuki bá nger tem woiri ke ngerna ye hj Ngermbay bá kab bil law woiri ke law sana bay kanlaw. ¹⁸⁻¹⁹ Law sana ra ba fe ké bar sɔw ba dɪh-u, ba mah sɔw fe woiri. Mi goŋ ni kaŋ bay í yo ke huhrumun bay hj ahna law sana-u, pehna-u, dɪhna-u, gaŋna-u gbamaw í mah mgba ma law woiri ziŋ sɔw nzuk yeri hj í tu law sana Ngermbay ké mba tul fe tuna nzukri mba-mba dale, feri gbam ké mun Ngerzah bá yɔ mun woiri ɔh gbam pi.

²⁰ Riŋ dɪna ba a ye Ngerzah nzuk huhrumun a luki ké fe labna ye kal tul bayri gbam ké nah vbi ni, ké nah ker ka-kal. Ke yo lab mah ke ngerna ye. Ngerna-u, ke yo nger na keni. ²¹ Riŋ ye mgbe le, mgbe báy ké haŋsekle sɔw in Ngermbay Zezu ziŋ ni. Riŋ ye mgbe sew ke sew.

Gelu munu !

4 Kaŋaw mí a bi ké mi na vul mgbal bay Gaŋ tul feri riw, mi yo hew wuri bahri, í hj siŋ sina woiri bá mah ke riŋ dɪna ké Ngerzah kan tul woiri ba sɔw ye. ² Pór nzuk a suŋ suŋ gbam ke kusol a voh-u ba fe ké yo fal siŋ sina sɔw nzuk yeri. Sɔhlaw ba fe ké yo fal iklaw tul haniri bil law sana. ³ Kandɔk ké Tempuki hj ku yo ke hani ba mbew, ku ta mun woyri bay kɔr yona woyri mbew kaŋ pi. Ku ngah law woyri ba kpuh-u kparaŋ kparaŋ ke sal ké ba deŋ ké Ngermbay hj †. ⁴ Mun Ngermbay ba mbew, tem Ngermbay ké ba Tempuki ba mbew. Mbew ra mah ke dɪna ké Ngerzah di wuri ba sɔw ye, mí suki ké law woiri te tulu ra ba mbew. ⁵ Gaŋ tul feri riw mbew, kanlaw mbew, batem mbew. ⁶ Ngerzah mbew, a ye ke ba bah feri riw, ke ba tul feri riw, feri riw yo bay tul ye, ke yo ri ké gelri riw.

⁷ Ké sakra wah-ay, a ge ge le Ngerzah kuŋ lawsuki hj ni mah ke fe puhna Ngermbay ké-e leh hj na. ⁸ Sɔwu mí mbete Ngerzah vbeh lewsɔ bahri, *ké-e hil si síba kab ba Mbay, ke mgba nzukbaa ba mgbal, ke el wal suki hj nzuk pirmatulri*††. ⁹ Ke hil ra wa, yih bah ani munu le ? Bayu sɔk bahri se, ke der gi tusiba kal si puh záhri mí ke el hil yo ba Mbay. ¹⁰ A ye ké-e der ra ba a ye gaŋ mí ke hil hj mun ye bá yɔ mun feri ɔh riw. ¹¹ A ye mí ke hj nzukri pihna bođ bođ. Ke hj nzuk a haniri tɪh ba *gun nzak pihna Ngermbay*, a boruri tɪh ba gun nzak pihna Ngerzah, a boruri tɪh ba nzuk-ka-kah baysuki lák mbay ye ‡. Nzuk a boruri ba nzuk-kɔr sami ††, a boruri ba nzuk-firma nzukri bay Ngerzah. ¹² Ke hj niri pihhari-aw bay kú so sɔw nzuk Ngerzah mbaŋ woyri hj ndɔk sɔw Ngerzah tu pihna ké bay hj mun Ngermbay bá hɔh gaŋ ba vul kani Ngerzah. ¹³ Ku yo lab pihna-aw hj nzukri gbam ké kan law tul Ngermbay kpɔru kɔh kú-u yo ke hani ba nzuk mbew ké si ke law mbew Ngermbay, ké si ke tuna kú-u tu gun Ngerzah kpɔru kɔh kú-u nger ba nzuk pirmatul ké mun woyri leh ke mun Ngermbay ké yɔ mun woyri ɔh gbam. ¹⁴ Le náh na wuri ba gunri mba. Gunri yo hj sam fe firma a suŋ suŋ kɔkɔ niri kandɔk kuna ke mbih ké kɔkɔ kumbon ma gini ma sɔ. Fe firma nzuk pirmatulri-awri yo rah nzukri ke kerlaw woyri kú-u lek bay hj nzukri bá vbol. ¹⁵ Mí nah si siŋ sina a ketina bil law sana dale, nah hɔh ké bil feri gbam eŋ Ngermbay a ye ké ba tul. ¹⁶ Ke ba sɔw fe ké hj kehna mun yeri gbam mbɔh kɔ hani ba mun ké mbew. Gel-dom munri riw so hani so hani mah ke ngerna ké-e nger gelri mbew mbew gbam mah ngerna-u ngerna-u. Kandɔkaw mí mun Ngermbay yo gaŋ ma síba síba bil law sana ba vul kani Ngerzah.

¹⁷⁻¹⁸ Kaŋ dale mi yo bah bay, mi yo te-teh bay hj wuri ké nah yo ke Gaŋ tul feri riw. Í si siŋ sina ba sɔwɔnzuk a boruri mba. Kerbay woyri na kpɔk mí ku si keni sina, ké law woyri sih na nduŋ. ɔkna Ngerzah tu niri ya, ku ba nzuk a kalari bay tul law kpuhna woyri ké hj fe ké law woyri tu na vɔh. ¹⁹ A woyri ra, law woyri lah sena hani ya. Ku hj tul woyri si wɔrɔk bil sam fe labna a pipiri-uri bođ bođ ké mah nun Ngerzah ya. ²⁰ Mí a woiri le i tih ke Ngermbay kaŋ ya. ²¹ I lah bay ké-e bah gaŋ. Mí fe firma ké i firma ra, ke yo ziŋ wuri kandɔk ké ketina yo mun Zezu. ²² I tih ke Ngermbay, i firma-lur sɔw mbuŋna woiri a tusiba ma fal kandɔk tɔw gar kú-u lu kaŋ. I firma-lur sɔw fe labna a lewsɔ-aw ké i si keni sina. Sɔw mbuŋna woiri a lewsɔ-aw ba fe a puŋu ké puŋna-u si ke fe rɔkna daka feri. ²³ Mí i firma hj Tempuki sɔb kerbay woiri ba foyu, ²⁴ mí i ndoh sɔw woiri a foyu ra ba gar ndohna woiri ké i ndoh ke ketina sal in ké Ngerzah ngah ziŋ sɔw ye ba záh woyri, ke ketina law a teh-u pi, sɔw woiri ba nzuk pirmatul ké mah ke nzuk pirmatul ké Ngerzah lab.

† Bay tu bay deŋ Ngermbay ra, í kj Mbeta Efezeri 2.14-15,17 †† Í mgba Mbeta Siŋ (Psaumes) 68.19 tuh ke gel kɪna-ay. Mbeta Siŋ 68.19 bah bay tul Miyori, mí Pɔl mgba tul Ngermbay Zezu leh ke tul Miyori ké gel kɪna-ay. Ke dim Ngermbay Zezu ke Miyori a ye Ngerzah ba mbew yaŋ. Siŋay bah bay ngermu ké Ngermbay haw tɪh ba Mbay tul mbayri. ‡ Ku dí NZUK-KA-KAH BAYSUKI ba évangeliste ke nzak faranŋe. †† Ku dí NZUK-KɔR SAMI ba pasteur ke nzak faranŋe.

²⁵ Sɔwu mí kunɓay lu ké law woiri, nzak woiri bá bah bay ketina ke hani bay fe le, nah ba mbew ke haniri, sem wah mbew. ²⁶ Law woiri fah wuri le, í lab keni suya ya, seh bá riŋ tulu ya. ²⁷ Dale í poŋ mahful hj mbay záh tukala bá lab bay kan tul woiri ya. ²⁸ Nzuk riba bá rih riba mba. Wara le ké lab pihna ke ndɔk ye. Mí ke tɔhma ye, ké ziŋ fe a tɔh suk le, ké so keni nzuk a ɔyri ké fe zɔkɔ ziŋ niri. ²⁹ Kɔk bay a suŋ suŋ gbam bá tɔh ke nzak woiri ya. Wara le bay a ɔyri ké tɔh suk mí í bah le, nzukri ké lah bay ké i bah ra law woyri bá ziŋ ngerna. ³⁰ Dara mí í lab hj law sena bá mgbay law Tem Ngerzah a ye Tem lawpuki ya. A ye mí ke ba zezele fe ké Ngerzah vbeh kan mun woiri ba nzuku a ye bay nam ké feri gbam ké tusiba pi, ké nunmbam pi ké-e sel ké ndɔk hul bá ten mun.

³¹ Sam suyari riw, í lu ké mun woiri kɔ kpah kandɔk law a zuŋu, tɔh wɔro, háŋ fahna, báh ke kusol a ngeru, báb riŋ nzuk, gbamaw í lu ma fal. ³² Í tɔh suk hj haniri, í ker seh haniri, í hj law woiri sel kandɔk ké Ngerzah hj law ye sel ké tul woiri ké i yo ke Ngermbay.

5 Kaŋ mí í ndɔl Ngerzah kandɔk gun sanari ké ndɔl bah woyri. ² Í si siŋ sina bil law sana kandɔk siŋ sina ké Ngermbay sa na keni. Ke poŋ mun ye hj hul bay tul wah ba fe puhna ké rih law Ngerzah ba suki. ³ Fe labna a pipiri-uri ke nunpuki, riŋ feri-aw bá dí ké sakra woiri ya. Law a sih-u kara bá dí ya pi. Sam fe labna a ɔwri si gelu ke sɔw Ngerzah ya. ⁴ Lú mberem sɔhru, báh kɔk bayri mah riŋ dína woiri ya, báh bay rɔd rɔd bay hj nzukri sak-na kara mah riŋ dína woiri ya pi. Bay bahna woiri bá na ba bayri ké el ke tumbɔl hj Ngerzah ma, ⁵ bayu ké i tu wuri bahri se, láb nunpuki, láb fe a pipiri-u, láb law sihna, sam fe labnari a kandɔkaw gbam ba fe puhna hj záh. Nzukri ké pihna woyri ba láb feri-aw, puh lakna Ngermbay ke Ngerzah ra ku ta ya ya. ⁶ Í hj nzuk bá rɔk wuri ke kɔk bayri ya, bayu ké sam fe labna a kandɔkawri hj law fahna Ngerzah kɔ tul nzukri ké mba nzak ye.

⁷ Kaŋ dale í mgbay mɔra ziŋ niri ké bil fe labna suya woyri ya. ⁸ Lewsɔ, law woiri sih ba tirima. Anay ké i yo ke Gaŋ tul feri riw ba, gel tehna teh law woiri da. Mí í si siŋ sina gun gel tehnari, ⁹ bayu ké lehna kpuh a suki leh lehna a suki, lehna gel tehnari gbam leh sam lehna fe sukiri kandɔk tú Ngerzah ba záh ye, láb suki hj nzukri, báh ketina. ¹⁰ Siŋ sina gun gel tehnari yo hj niri ku tu mun fe ké rih law Gaŋ tul feri riw tu-tu.

¹¹ Í mgbay bɔh sina ziŋ nzukri ké si sina bil fe labna tirimari ya. Lehna tirima ba kɔk lehna. Wara le siŋ sina woiri bá zar siŋ sina tirima woyri ma, ¹² bayu ké feri kú-u lab ké gel a mɔh-u ra tɔh ba sɔhru. Bah bayu kara ba sɔhru pi. ¹³ Mí fe labna suya a suŋ suŋ gbam ké ten ma gel tehna le, ten mun ba teh-u kaɗ kaɗ, ¹⁴ bayu ké fe a suŋ suŋ gbam ké na gel teh-u tɔh ba fe gel tehna. Sɔwu mí ku bahri,

A wo ké mu na nam le, mú tom.

Mú tɔh ke bil hul,

hj Ngermbay bá teh gel hj mu.

¹⁵⁻¹⁶ Kaŋaw mí í ko wuri ger bay siŋ sina woiri. Siŋ sina-u bá na ba siŋ sina kɔkɔri ya. Wara le bá na ba siŋ sina rɔna Ngerzah ba siŋ sina ké nda kɔw ke zaŋu bay fe le, sew tukala-ay mgbɔr mbamba. ¹⁷ Sɔw bayu mí í hj kerbay woiri bá na ba kɔk kerbay ya. Wara le í hj bay ké Gaŋ tul feri riw yih mí bá guh law woiri. ¹⁸⁻¹⁹ Í hj yim bá ta wuri ya. Bebna na ke tá yim. Wara le í hj Tempuki mí bá ya mun woiri gbam ba nzukri ké mberem ké hansek-le woiri ba siŋ-dim Ngerzah ke siŋ pirna ke siŋ a boruri ké Tem hj wuri i dí, ba nzukri ké law woiri ngɔhru siŋu hj Gaŋ tul feri riw. ²⁰ Í hj Tempuki mí bá ya mun woiri gbam ba nzukri ké el ke tumbɔl nam ke nam hj baah Ngerzah bay tul feri gbam ke riŋ dína Gaŋ wah Ngermbay Zezu. ²¹ Í hj Tempuki mí bá ya mun woiri gbam ba nzukri ké hɛk haniri ke hɛkna ké i hɛk keni Ngermbay.

²²⁻²³ Wɔyri le, kú hɛk wah woyri kandɔk kú-u hɛk Gaŋ tul feri riw bay fe le, tul wɔyinzuk ba wah ye kandɔk tul sɔw in Ngermbay ba a ye. Ngermbay mí ba nzuk-ya niri, a woyri ku ba mun ye. ²⁴ Wɔronzuk mah ke Ngermbay ya kara wɔyri bá hɛk wɔro woyri ké bil feri riw kandɔk sɔw in Ngermbay yo hɛk ni.

²⁵⁻²⁶ Wɔrori le, kú sa wɔy woyri kandɔk Ngermbay ké sa wɔy ye, ku ba sɔw in ye. Ke poŋ mun ye hj hul bay tul wɔy ye hj law wɔy ye pu mah nun ye, ké-e teh law ye ke mbih-ya hani ké-e soh ni keni, ke bah nzak ye ya ni keni †. ²⁷ Ke hj law sɔw in ye pu hj niri ku yo pol ye ba wɔy ye ké mun wɔy ndɔy mgebelek mgebelek dan fe-se sɔhru ké zel ni, mun wɔy ye riŋ ya, suya a boru mbew zel wɔy ye ya. Wara le ke hj law wɔy ye pu hj ni ke ba sɔw Ngerzah ké ndɔh ké nun ye. ²⁸ Kaŋ mí mbɔl na tul wɔronzuk bay ké sa wɔy ye eŋ mun ye. Nzuk ké sa wɔy ye sa mun ye. ²⁹⁻³⁰ Nzuk ké fɔy mun ye ta-a. Wara le ke yo hɔl mun ye, ke mgbay sɔwu kandɔk Ngermbay ké yo mgbay sɔw sɔw in ye ba wɔy ye bay fe le, nah mbɔh ba mun ye mbew. ³¹ Sɔw bay ké Ngerzah bah bil mbete ye bahri se, wɔronzuk bay poŋ bah ye ke mah ye. Ku ya hani ke wɔy ye. Sede mbɔk woyri ku ba nzuk ké mbew††.

† Nzuk goso fe tuna a haniri bahri, Pɔl yo bah bay fe ké zibri lab tɔhmbih-ya hani. Nzuk goso fe tuna a boruri bahri, Pɔl bah bay batem. Fe labna zibri ké nam-ya hani, wɔyinzuk soh mbih, ke tɔh ke mbih, ke pir Ngerzah. Wɔronzuk ba, bah nzak ye ya keni wɔy dale, nzukri tu bahri, ku ba wɔro ke wɔy da. Ké gel kɔna-ay, ta ba wɔyinzuk ké soh mun ye ke mun ya, mí ba a ye Ngermbay mí soh wɔy, mí ke el bah nzak ye ya ni keni. Bay lah bay fe labna-ya hani ké gel kɔna-ay le, í mgbay Mbeta Ézékíel 16.6-14 ke 36.25-27 tuh ke gel kɔna-ay. †† Bayay na bil Mbeta Sɔw fe 2.24

³² Bayay ra ba sawbay a luki ké mɔh lewsa, mí mi yo bahri, bay ra ba mahbay Ngermbay ke saw in ye. ³³ Keni-aw kara a ge ge le bá sa wuy ye en mun ye kaŋ. Wuyuzuk le ké hek wah ye ke nun hekna.

6 Gunri le, kú lah nzak nzuk-mbuŋ niri, bayu ké láh nzak woyri yo gelu ke ketina Ngerzah. ² *Mú hek bah wo ke mah wo*, ba bolkusol a titilu ké Ngerzah wahbay keni bay hɔ ³ *mú kab ba suki. Nam wo bay ngj ké tusiba*†.

⁴ Bah gunri le, kú tur nun gun woyri ke bay ya. Wara le í kɔklɔ suk woyri, í ndar niri ba ndarna Gaŋ tul feri riw, mí í mɔba saw woyri keni.

⁵ Mɔbalri le, ke law a teh-u kú lah nzak bahgaŋ woiri ke hekme ke mun tona ké falu kandɔk ku yo lah nzak Ngermbay. ⁶ Kú yih nzak bahgaŋ woyri ke nzak kandɔk nzukri ké nzah law rihna nzukri kaŋto ya. Wara le kú hɔ tul woyri ba mɔbal Ngermbay ké lab pihna ké Ngerzah yih. ⁷ Pihna kú-u yo lab hɔ bahgaŋ woyri ra, kú lab ke law suki kandɔk pihna kú-u lab hɔ Gaŋ tul feri riw. ⁸ I tu bahri se, nzuk a suŋ suŋ, ba ra mɔbal, ba ra nzuk a garu, ke bay ziŋ kpaŋndɔk ké mah pihna suki ye suki ye ké taŋ Gaŋ tul feri riw.

⁹ Bahgaŋ mɔbalri le, kú yo ke mɔbal woyri mbew bil kerbay ra. Kú bak niri ke bay ya. Kú tu bahri se, a woyri ke mɔbal woyri ra, bahgaŋ woyri mbew yaŋ mí yo tul woyri mbɔk ké nunmbam. Ke lu nun nzukri ya.

¹⁰ Tɔr bay a boruri mí-i bah-ay. Í hɔ ngerna Gaŋ tul feri riw bá na ba ngerna ké fal woiri, huhrumun ye bá na ba ngerna ké ndɔk woiri. ¹¹ Í ndoh fe rem Ngerzah riw ba gar ndohna woiri bay í ber gɔw ba kpuh-u bay ndaw mbay záh tukala ké-e lek bay ndih nzukri keni ¹² bay fe le, nah ruh ngermu ziŋ nzuk pimatul ya. Wara le nah ruh ziŋ záh mbayri ke záh-lak mbayri ke záh a ngeruri ké tukala. Nah ruh ziŋ záh law a pipiri-uri ké yo ruh ngermu ké nunmbam ††, gbamaw mí nah yo ruh ziŋ niri-aw. ¹³ Sawu mí í faŋ fe rem Ngerzah riw kɔ mun woiri bay hɔ í yo ke ngerna-yo ba kpuh-u ké pol nzukbaari ke nam a ay ké záhri yo ndoh kerbay a pipiri-uri bil law nzukri. Kandɔk ké i ndih niri ke ngerna Gaŋ tul feri riw ra i yo ba kpuh-u.

¹⁴ Kaŋ dale í yo ba kpuh-u kandɔk ké i ngəh sɔh woiri ke sal ké ba ketina, kandɔk ké i ndoh ngaŋ-pɔr haŋ woiri ké ba sal in ké ngəh wuri ziŋ Ngerzah ba záh woiri, ¹⁵ kandɔk ké i ndoh baysuki hul Ngermbay ké gi ke deŋ ba sabɔk ké bɔk woiri. ¹⁶ Ngaŋ ké i mbi wuri ke fe remri-aw gbam ba law mbew woiri ke Ngerzah le, i rím keni sam hɔrɔri gbam ké záh law a pipiri-u ndoh goh yeri keni kɔ tul woiri. ¹⁷ Í guɔ tul woiri ke gubatul Ngerzah ké ba saw-yə wuri ‡, í ya mahwuy Tempuki ké ba bay ké Ngerzah baŋ ndoh bil law woiri. ¹⁸ Bay ra i ziŋ ké nzak Tempuki ke seh ké i yo bah bay ziŋ Ngerzah ke sam goŋnari boɔ boɔ bil sawsehri gbam. Í yo tul bɔk ke seh-u-aw bay yo law Ngerzah ke sam goŋnari boɔ boɔ tul saw nzuk yeri. ¹⁹ Bay tul bi ba, í goŋ ni bay ké baŋ bay ké-e yih bay mí bah kɔ nzak bi hɔ mí ten saw baysuki hul Ngermbay ba teh-u hɔ nzukri kú lah. ²⁰ Bay tulu mí-i ba ngernzuk ké sal lari ngəh mí ké vul mɔbal, mí mi ziŋ ful-bah baysuki-u dan fe zɔklɔ †† kandɔk mi mah bah-u.

²¹ Tikus yɔn wahri bil Gaŋ tul feri riw bay hɔ í tu bay bi ra. A ye ra ke ba maŋlaw wah. Ke yo tul pihna-so nzukri, ke yo ke Gaŋ tul feri riw. Ke bay lu mberem gel kabna bi ke feri ké mi yo labu hɔ wuri í lah. ²² Mi pih ni ma taŋ woiri. Sawbay pihna-ay ba sók wuri bay wah dara mí ke hɔ wuri nzak hewna bay í ziŋ keni ngerna pi. ²³ Mi vah wuri ke deŋ ké ur ké taŋ baah Ngerzah, ké ur ké taŋ Gaŋ wah Ngermbay Zezu ke law sana ké gi ke law mbew pi. ²⁴ Lawsuki ra ké be-bebna ya, mi vah wuri keni †† a woiri nzukri riw ké i sa Gaŋ wah Ngermbay Zezu.

† Bayay na bil Mbeta Exode 20.12. †† Bay lah bay záh law a pipiri-uri kú-u yo ruh ngermu ké nunmbam, í kɔ Mbeta Daniel 10.5,6,12,13,20. ‡ Bay lah bay zukwa ké pɔr tul, í mɔba Mbeta Esaie 59.17 tuh ke gel kɔna-ay. †† Gelke i kɔ Mbeta Fe labna Tempuki (Actes), i tú bahri, tumbɔl mɔbana kú-u mɔba Pɔl mí ke ziŋ mahful ba ngj-u bay ka-kah baysuki Ngermbay ké pol ngernzuk puhri. Ké vul mɔbal kara Pɔl ziŋ sawseh-vbeh mbete pih hɔ nzukri ké kan law tul Ngermbay kandɔk mbete ké i yo kɔ-u-ay. †† Bay tu bay deŋ, law sana, law in, í mɔba Mbeta Efezeri 1.4-8; 2.5,7,8,14-17; 3.18,19

Mbeta Filipiri

1 A wah Pɔl ke Timote, mgbal *Mbay Zezu*, nah vah wuri sɔwɔnzuk Ngerzah ké i yo ke Mbay Zezu, a woiri ké i kab tusiba Filipi † ke nzuk-mgba sɔw nzuk misonɔri †† ke nzuk-so nzukri ‡ ké i dih fal Ngermbay Zezu. 2 Nah vah wuri ke lawsuki ke deŋ ké ur ké tɔw Bah wah Ngerzah, ké ur ké tɔw Gaŋ tul feri riw, a ye Ngermbay Zezu. 3 Kerbay bi ké tul woiri yo hɔ mi él ke tumbɔl hɔ Ngerzah bi kpatara. 4⁵ Bil gón Ngerzah biri gbam ké mi goŋ ni bay tul woiri, mi yo goŋ ni ke law rihna bay mun woiri ké i baŋ kan bil baysuki hul Mbay ur ke nam a titilu dɔy ké i lah bayu kɔh aŋay. 6 Mí mi tu-tu, a ye ké-e titil fe labna a suki ziŋ wuri ra, ke hɔ í nger keni kpɔru kpɔru kɔh nam elna Mbay Zezu. 7 Kerbay bi ké tul woiri-aw yo gelu bayu ké law bi te sa tul woiri kpatara. A woiri ké Ngerzah poŋ lawsuki ye kɔ ndɔk woiri ziŋ mi. Sew ké mi na vul mgbal, i yo fal bi. Seh ké mi yo ndiseŋe yo lu lakna bay ketina baysuki, i yo ziŋ mi pi. 8 Mí tasɔy bay mbɔhna woiri, mí kerbayu ur ke law sana Mbay Zezu. Ngerzah tu-tu, mi yo bah ketina. 9 Gón Ngerzah bi ra mí na-ay : Mi yo goŋ ni bay ké hɔ law sana woiri bá ngɔ si wɔɔk ké bil tuna pi bil kerbay a teh-u pi. 10-11 Dale i bay tu kehr suki a aɔri ké kal suki a boruri gbam hɔ ketina woiri bay ndɔy, béb law hani bay ta ké haŋsekle woiri ya kpɔru kɔh nam gina Ngermbay kandɔk ké Ngermbay Zezu yo nger wuri ba mɔhri ké leh lehna a ketina ké hɔ riŋ dɔna Ngerzah mgbe. 12-13 Yɔn biri, mi yih bay í tu wuri : Kosehri ké ziŋ mi-ay hɔ baysuki hul Mbay seh ma pol pol hɔ soze-kɔr kerpuh guvener-ri ke tɔr nzuk a boruri gbam tu ba teh-u bahri, ku mgbal mi kan vul mgbal bayu ké mi yo ke Ngermbay. 14 Kosehri ké ziŋ mi-ay hɔ ngɔna nzuk yɔn bil Ngermbayri poŋ mun woyri kan ndɔk Ngermbay yɔd, mí ku ka-kah bay ye ba teh-u ke huhrumun. 15 Mí nzuk a haniri yih pahra mi. Ku riŋ siw yo ka-kah bay Ngermbay, law woyri sɔh ké tul bi. Nzuk a boruri ba, ka-kah-u ke law rihna. 16 Sɔw ka-kah woyri-ay ba law sana. Ku tu-tu, káb tukala bi-ay na bay lu lakna bay ketina baysuki hul Ngermbay. 17 Sɔw ka-kah baysuki Ngermbay nzuk a boruri ba, ba foh. Ku yah riŋ dɔna nunu a woyri. Ku ker bahri, aŋay ké mi na vul mgbal da, ku béb law bi keni. 18 Mí a aɔw ba, mi báh ani ? Gbam woyri ku yo ka-kah bay-suki Ngermbay ba ra nzuk foh mini nzuk law a teh-u kara law bi rih mi rih, mí bay rih mi kpatara. 19 Mi tu bahri se, baysuki kú-u ka-kah-u bay el lu lakna bay bi †† bay tumbɔl gón Ngerzah woiri ke sona Tem Ngermbay Zezu. 20 Law bi ké mi baŋ te tul lakna baysuki-aw na deŋ bay fe le, sɔhru ta se mi ya, mí riŋ Ngermbay yo mgbe ké tul bi ba teh-u kpatara. Mi kab tukala mini mi hu kara riŋ ye bay mgbe-u. 21 Kabna bi ba Ngermbay, hul ba, ba fe ziŋna bi. 22 Káb tukala le hɔ mi lab pihna ké tɔh suk. Káb tukala mini hul, a suŋ mí-i lu-u le ? Mi ta ke nzak bah-u ya. 23 Kerbay sede yo *tehre* mi. Daka-ko Ngermbay ke nun na law bi. A aɔw mí su mbamba. Ku i mi kara bay ta-a. 24 Mí bay tul woiri, mah bay mí kab tukala. 25 Mi tu-tu, mi kabu, mi yó ziŋ wuri gbam bay hɔ bo law woiri ké i kan tul Ngermbay ra bá rɔ ma pol pol ke law rihna. 26 Seh-u ké mi él gi tɔw woiri le, mbɔhna woiri mbew ke Mbay Zezu ra bay hɔ wuri zay mun si wɔɔk bay tul gina bi. 27 Mí fe mbew yaŋ ké na-ay : I tɔh ba sɔwɔnzuk puh lakna Ngermbay bay hɔ siŋ sina woiri bá mah ke baysuki hul Ngermbay ra. Gelke mi el gi le, mi kó ke nun bi, mí-i gi ya kara ku sɔk mi bay woiri bahri, i yo ruh mun ba nzuk mbew, i yo wuri mbew bay Tem ké mbew, mí i yo tul ketina baysuki ba kpɔh-u. 28-29 Hɔkme ndɔ bá se wuri bay nzukbaa woiri ya, mí ketina-u sɔk nzukbaa woiri bebna woyri. Mí a woiri le, ba ɔkna ké tɔw woiri. A aɔw ur ké tɔw Ngerzah bay fe le, Ngerzah lab law suki ziŋ wuri hɔ i mbi fe labna Ngermbay. Ke lab law suki bay í kan law tul ye kaŋto ya. Le bay í ko seh bay tul ye pi. 30 Ngermu ké i yo ruh ra ba sam ngermu ké i ko mi bilu pol, ba ngermu ké aŋay kara i lah bahri, mi yo bilu pi.

2 Kandɔk ké sɔw lám hani woiri ba yona woiri ziŋ Ngermbay,
ké law sana Ngerzah hɔ law woiri na deŋ,
ké mbɔhna woiri ba mbew bay Tem,
ké law in ke law sɔhna bay tul haniri yo ri ra,

† Í kɔ Mbeta Fe labna Tempuki 16.12-40

FILIP. †† Ku dí NZUK-MGBA SɔW NZUK MISONRI ba eveque ke nzak faranɔe. ‡ Ku dí NZUK-SO NZUKRI ba diyakere ke nzak faranɔe. †† Í mgbal Mbeta Job 13.16 tuh ke gel kɔna-ay.

² í h̄j law rihna bi ké tul woiri bá mbah tuḅ tuḅ. Í mbi kerbay ké mbeway ba nzuk mbew ke haniri ke law sana ke law mbew. ³ Kerbay sere bá ta-a. H̄ȳh tul bá ta-a. Wara le díŋ tul h̄j haniri bá yo ri. Í mgba mbaŋ woiri gunri mah ke ngereri, gbamaw ba nzukri ké mba wuri mba. ⁴ A ge ge le bá lu kerbay tul ye ma fal, ké ker si tul nzuk a boruri ma. ⁵ Kandɔkaw, ké sakra woiri í h̄j kerbay woiri bá mah ke kerbay Mbay Zezu.

⁶⁻⁸ *A ye ke ba mun Ngerzah.*

Ke ba Ngerzah kara ke ko gel yona ye ta ba gel-lak mbay ke ngerna ya.

Mí ke poŋ riŋ dína ye ma fal,

ke el mbi gel yona mgbal,

ke ba hani ke nzuk pirmatulri.

Ké-e t̄jh ba nzuk pirmatul ba, ke díŋ tul ye.

Láh nzak Ngerzah si ziŋ ni k̄ah hul.

Dale ke poŋ mun ye hu hul mgbal ké tul kpuh vbatay.

⁹⁻¹¹ S̄awu mí Ngerzah ɔr tul ye ma síba,

ke el dí ni ke riŋ ye *Gaŋ tul ferri riw*, riŋu kal tul riŋ dína a boruri gbam ka-kal

bay h̄j nzukri, z̄ahri, fe a boruri gbam ké nunmbam, ké tusíba, ké puh z̄ahri,

gbam bay huk síba gburuk bay riŋ Zezu.

Ku báh ke nzak woyri bahri, Ngermbay Zezu mí ba Miyori h̄j riŋ dína baah Ngerzah mgbe †.

¹² Dale gun sana biri, sew ké mi yo ziŋ wuri ra, i yo h̄k Ngerzah kpatara, aŋay ké mi ta-a kara i yo h̄k ni ma pol báy. Mí ke h̄kna ke mun tona í h̄j ɔkna woiri ké i ziŋ ké t̄aw Ngermbay ra bá lab pihna k̄ah gb̄ȳh, ¹³ bayu ké Ngerzah yo h̄j wuri kerbay-lab suki, ke yo h̄j wuri huhrumun labu pi ba fe law sana ye.

¹⁴⁻¹⁶ Í s̄ȳh bay ya, í bal hani ya bay h̄j í yo dan bay, h̄j í tu suya ya, h̄j í ba gun Ngerzahri ké suya ɔɔɔɔ wuri ké sakra nzuk tukalari ya. Kerbay nzuk tukalari r̄a-r̄ah, tul woyri yo gelu ya. Mí a woiri ba, i na ba gel tehma woyri kandɔ fe-teh gelri ké nunmbam. I mgba bay ké h̄j ɔkna. Bay tul woiri, mi bay vb̄a haŋ kp̄uru k̄ah nam gina Ngermbay bay fe le, r̄uh mun bi bay tul woiri ke t̄ahma bi kal ndikpo ya. ¹⁷ Wara le i poŋ mun woiri ɔɔɔ dim Ngerzah keni ba fe puhna. A bi mi ba yim ɔɔɔ tul fe puhna woiri h̄j Ngerzah bale, law bi rih mi rih, mí law rihna bi mb̄ȳh ziŋ law rihna woiri gbam. ¹⁸ Kaŋ pi mí a woiri kara í yo ke law rihna, í mb̄ȳh law rihna woiri ziŋ law rihna bi.

Bay nzukri ké mbi fe labna-díŋ tul Ngermbay

¹⁹ Mi baŋ kerbay bi te tul Zezu Gaŋ tul ferri riw. Zah le, ke h̄j mi ful-pih Timote si t̄aw woiri. Elna ye ke bay ɔɔɔ mi bay woiri. Le mi ziŋ ngerna. ²⁰ Nzuk a boru ké soh gel Timote, ké law ye mah hani ke law bi ta-a. Kerbay Timote a ketina na sa tul woiri. ²¹ Nzuk a boruri ba, yah bil woyri. Ku ruh mun bay Ngermbay Zezu ya. ²² I tu wuri siŋ sina ye tu. Ke poŋ mun ye ba mgbal bay tul baysuki hul Ngermbay ziŋ mi kandɔ gun ké yo bel bah ye kaŋ. ²³ S̄awu mí-i ker bay pih ni. Seh ké mi tu bay ferri ké ko mi ba teh-u le, mi p̄ih ni báy. ²⁴ Gaŋ tul ferri riw ɔɔɔ mi, mí-i tu-tu, zah le, mi sí t̄aw woiri ke mun bi gaŋ.

²⁵ Keni-aw kara mi ko su-su bay mí h̄j ȳjn wahri Epofodi, b̄oh pihna bi, b̄oh ngermu bi bá el si t̄aw woiri ba gah-u. A ye ke ba gun nzak pihna woiri ké a woiri gaŋ mí i pih ni gi so mi ke ferri ké mah h̄l mun bi. ²⁶ Ke yo ke ɔɔka el si kó wuri gbam. Kerbay yo ɔɔɔɔ ni ger bay fe le, i lah bay nger sena ye lah. ²⁷ Ketina, ke na sena gaŋ, toŋ ndj bay ké hu, mí Ngerzah ker seh ye. Ke ker seh bi pi bay ɔɔɔ mí zi ni h̄j law sena bi bá ngj ma pol. ²⁸ S̄awu mí-i h̄j ni ké el ba gah-u. I ko ni le, law woiri bay rih wuri. A bi kara kerbay bi bay na deŋ. ²⁹⁻³⁰ Kandɔkaw mí í ȳa wuri ni ndɔk sede ke riŋ Gaŋ tul ferri riw. Sam nzuk a kandɔkawri ra mah pirna. Bay fe le ke toŋ díh ya ke hul bay pihna Ngermbay. Ke poŋ kerbay tul ye bay lab suki h̄j mi ke riŋ woiri kandɔ ké i ziŋ ful lab ke mun woiri ɔh ya.

Riŋ dína Pɔl na t̄aw Ngermbay ké hu hul mgbal

3 Mí ȳjn biri, nḡah tulbay bi mí na-ay : Í lab law rihna kandɔ gun puh lakna Gaŋ tul ferri riw. Vb̄eh bayu ɔɔk sede h̄j wuri ɔɔɔɔ mi ya, mí hewna-u ba n̄gaŋ woiri. ² Í r̄ȳ ke mun woiri bay zibri kú-u vb̄a haŋ bay bolkusol ké Ngerzah nḡah ziŋ niri. Ku dí s̄awnzuk a boruri ba gayri. Mí a woyri gaŋ ku ba gayri. Í r̄ȳ ke mun woiri bay nzukawri-aw ké yo tul fe labna bolkusol Ngerzah, mí ku yo tulu ba suki ya. Ku dí s̄aw woiri ba s̄awnzuk ndjw b̄olri, mí *bolkusol-kun ndjw* ké Ngerzah h̄j niri ra, ku lab h̄j na kp̄ok ††. ³ A wah ba, s̄aw wah ba s̄awnzuk-kun ndjw a kpakpaŋuri. Kúŋ ndjw wah na boɔ. S̄aw-kun ndjw wah ba a haymun ya. Nah ba nzuk kani

† Bay tu bahri, Pɔl mbi bay tul Miyori bah keni bay tul Ngermbay Zezu ké gel k̄jna-ay, í k̄j Mbeta Esaie 45.22-25 ke 42.8. †† Bay tu bay kun-ndjw ké Ngerzah h̄j Abaraham ke s̄aw yeri lab, í k̄j Mbeta S̄aw fe 17.12

ké Tem Ngerzah yo zih na h̄j na nah dim ni. Nah vb̄a haŋ bay Mbay Zezu ké ba mbay wah. Nah kan law tul fe labna a haymun ya.

⁴ A bi ra mi mah kan law tul fe labna bolkusol Ngerzah ké mi lab ke mun bi. Mi kan ra law bi tul ngerna mun le, garbay bi a lews̄a-aw yo gelu. Nzuk a hani ko mun mah kan law ye tul fe labna bolkusol Ngerzah le, a bi mi mba ni mba. ⁵ Ku kuŋ nd̄jw bi fal mbuŋna bi nam a toŋnd̄ok sede-u kand̄ok ké Ngerzah s̄ok. Ku mbuŋ mi ba m̄j̄hri Izarayel a f̄al nzak nd̄ok Benzameh. Mi ba ebere gaŋ, mi yo tul bolkusol Ngerzah ke gelu gelu ba *fariz̄i*, ⁶ mi r̄j̄h s̄jw tul wahbay ké Ngerzah nḡaŋ zih zih bi zibri, s̄awu mí-i eb ful bay duh s̄aw in Ngermbay. Bay siŋ sina a ndaru ké t̄j̄h ke bolkusol Ngerzah le, nzuk-z̄om mi ta-a.

⁷ Lews̄a, mi ko fe labna s̄aw zih biri-ay ba fe a t̄j̄h suk. Wara le t̄j̄h ba fe ndikpo bay tul Ngermbay. ⁸ Ketina, mi ko ngerna feri-aw gbam ba fe ndikpo wara. Mí fe ké su mbamba ba tú Gaŋ bi Mbay Zezu ke mun bi tu-tu. Bay tul ye mí s̄aw fe labnari-aw ké mi ko ba fe a kpakpaŋu t̄j̄h ba k̄ok fe. Mi ko fe-uri mah fer k̄u tul nzakseŋ bay poŋ h̄j̄ mí m̄gba Ngermbay ba fe zihna bi, ⁹ bay poŋ h̄j̄ mí tu mun bi mbew zih ni. Yó tul bolkusol Ngerzah ta ba fe ké nḡaŋ mi zih ni ya. Wara le ba law Ngermbay ké te sa tul Ngerzah mí nḡaŋ mi zih ni. S̄aw-nḡaŋ sal inu ur ké t̄aw Ngerzah bay law mbew. ¹⁰ Su mbamba bay tu ni ke mun bi, tú ngerna ké h̄j̄ ni t̄j̄h ke puh z̄áh ke p̄aymun a foyu, ba mb̄ȳh zih ni bil koseh ye dara éŋ ni bil hul ye. ¹¹ Dale a bi kara mí tu ke mun bi a fe mí ba t̄j̄h ké sakra hulri.

¹² Bay mí bahri, mi t̄j̄h ké sakra hulri da ra, mi ta bah-u ya báy. Bay fe le mi tu hul ye ke t̄j̄hna ye ké sakra hulri ɔh ya báy. Mí mi yo ruh mun bay tu t̄j̄hna-u kand̄ok ké a ye Ngermbay ke m̄gba mi bay mí hu, mí t̄j̄h. ¹³ Ȳj̄n biri, mi ko mun bi bahri, mi tu ɔh ya báy. Fe mbew mí ba fe ké t̄j̄h suk. Mi ko kona wori-wori ma tul fe a boruri ya, mi ko kona siŋriŋ ma pol bi. ¹⁴ Mi ruh mun bi yo duk ma f̄al kpaŋnd̄ok ké na gb̄ȳh-u ké mba tul kpaŋnd̄okri gbam. Kpaŋnd̄oku-aw na bay nzukri ké Ngerzah di niri ba gun Mbay Zezu.

¹⁵ Kaŋ mí a wah nzukri ké kerbay wah nger da ra, su bay náh ker wuri kand̄okaw. Mí nzukri ké kerbay woyri na bod le, Ngerzah bay te-teh-u h̄j̄ niri báy. ¹⁶ Mí keni-aw kara siŋ sina gun puh Mbay Zezu ké nah ti ra, mah bay náh si keni ma pol pol. ¹⁷ Í nd̄ol wuri fe labna Ngermbay zih mi, ȳj̄n biri. Nzukri ké si siŋ sina ké a wah nah yo si-u ra, í mbi siŋ sina woyri. ¹⁸ Bay nḡj̄na nzukri ké mi hew wuri bay tul woyri k̄ayri k̄ayri mí aŋay kara mi yo bah ke mbihnun ra báy bahri, ku si siŋ sina ba nzukbaa Ngermbay. Ku sa lah bay hul m̄gbal ye ké tul kpuh vbatay ya. ¹⁹ ɔh t̄ɔr woyri ba bebna. Z̄áh woyri ba bil woyri. S̄uhru woyri, ku ko ba riŋ dína woyri. A woyri-aw, kerbay woyri na sa tul s̄aw fe labna tusiba woyri. ²⁰ A wah le s̄aw puh wah yo nunmbam, mí nah kab keh yo geŋ gina ye Nzuk-ȳa na, Gaŋ wah Ngermbay Zezu. ²¹ A ye ke bay s̄ob mun wah ké ba k̄ohko eŋ mun ye ké mah riŋ dína ye ké si mbew ke huhmunun ye ké yo h̄j̄ feri gbam diŋ tul ké pol ye.

Mbí fe labna Ngermbay

4 Kand̄okaw mí gun sanari, í yo wuri ba kpuh-u ba gun puh lakna Gaŋ tul feri riw. A woiri ȳj̄n biri i ba maŋlaw biri, i ba nzukri ké kerbay bi na tul woiri hoy, ké i ba law rihna bi ke riŋ dína bi.

² Mi yo goŋ Evodi pi, mi yo goŋ S̄aytisi pi, í lek wuri bay mbew ba gun puh lakna Gaŋ wah. ³ A wo b̄oh pihna bi a kpakpaŋu, mi yo goŋ mu, mú ḡol w̄ȳyri ké sede-aw. Ku ruh mun zih mi bay tul baysuki hul Ngermbay, a woyri ke Kelmaŋ ke t̄ɔr b̄oh pihna a boruri. Riŋ woyri gbam na bil mbete riŋ nzuk-yo ke ɔknari. ⁴ Í lab wuri law rihna kpatara ba gun puh lakna Gaŋ tul feri riw. Mi bah ra báy, í lab wuri law rihna. ⁵ H̄ék hani woiri bá teh ké nun nzukri gbam. Gaŋ tul feri riw yo ri. ⁶ Law woiri bá nzah bay ya. Le í s̄ok fe z̄okl̄o woiri ke bamu bamu ké pol Ngerzah. Í el ke tumb̄ol h̄j̄ ni kpatara bil goŋna, bil vuhna woiri pi. ⁷ Mí deŋ Ngerzah ké mba tul kerbay nzukri gbam mba-mba ra bay k̄ɔr law woiri ke kerbay woiri ké i yo ke Mbay Zezu.

⁸ Ȳj̄n biri, mi bahri se, kerbayri gbam ké si ke bay a ketina, ké si ke h̄ék Ngerzah ke h̄ék hani, ké si ke gelu gelu ke sal in Ngerzah, ké te-teh ké nun Ngerzah, ké h̄j̄ m̄gbá hani, ké h̄j̄ píri hani, sam kerbay a kand̄okawri gbam ké mah h̄j̄ riŋ dína baah Ngerzah mgbe, í m̄gba ma law woiri. ⁹ Feri ké i tih keni ké t̄aw bi, ké i ȳa, ké i lah, ké i ko mi yo labu ra, í ndoh mun woiri bilu. Ngerzah a ye nzuk s̄aw deŋ bay yo zih wuri.

¹⁰ Law bi rih mi ked ked bay tul Gaŋ wah ba nḡj̄-u bay fe le, i ker bay tul bi kp̄uru k̄aŋ nam ké i zih ful-pih sona h̄j̄ mi-ay. ¹¹ Ta ba bayu ké fe poh mi mí-i bah kaŋaw ya. Mi tih ke law rihna ké tul fe bi. ¹² Mi tu káb ba k̄ohko tu-tu, mi tu káb ba vana tu-tu. S̄awsehri gbam ke gelri gbam, labi bil mbahna, labi daka, labi vana, labi k̄ohko, gbam, mi i-i. ¹³ Tukala bi na ani gaŋ kara mi ma-mah bayu ké Gaŋ wah Ngermbay Zezu yo h̄j̄ mi ngerna.

¹⁴ Keni-aw kara suki ké i labaw, i mb̄ȳh zih mi bil koseh bi. ¹⁵ A woiri nzuk Filipiri, i tu wuri tu. Sew a titilu ra, baysuki hul Ngermbay k̄aŋ Maseduwan tusiba woiri, mí-i t̄ɔr. T̄ɔrna bi-aw, s̄aw in Ngermbay ké puh a boruri ké mb̄ȳh nd̄ok zih mi bil baysuki-u ta-a. Sa ba a woiri ke h̄ék. ¹⁶ Sew ké mi yo Tesaloni kara i pih ke sona h̄j̄ mi le, i pih báy. ¹⁷ S̄aw bay bahna bi ta ba h̄ál lehna kpuh ké nzaknd̄ok woiri ya. Mi bah kaŋ bay lehna-aw bá na ubak

† P̄ol ba farizi, í k̄j̄ Mbeta Fe labna Tempuki 23.6; 26.5

ubak hí wuri. ¹⁸ I pih yín wah Epofodi. Ke kàh mi kàh, mí nzak pihna-u mah mi seeh. Nzak pihna woiri-ay, bàri-u fú Ngerzah buy buy rih law ye ba fe puhna ké-e yà-yà †. ¹⁹ Ngerzah wah bay mbar gel ké poh wuri ke ahna ndók ye ké mah ke riñ dīna ké mgbe ké tul Mbay Zezu. ²⁰ Riñ dīna-u ba nzuku a Ngerzah a ye Bah wah sew ke sew ba ηgɔh.

Gelu munu.

²¹ Í vah gun puh Mbay Zezuri gbam hí mi. Yín wahri ké yo zīñ mi vah wuri pi. ²² A woyri gbam ké Ngerzah lu niri ba sàw ye, ku vah wuri, wara le a woyri kú-u yo bil kerpuh mbay sezar, ku vah wuri pi. ²³ Lawsuki Gañ wah Ngermbay Zezu yo tem woiri mbew mbew gbam.

† Í mgbá Mbeté Siñ (Psaumes) 50.7-15 mini Mbeté Siñ 51.17

Mbeta Kolosiri

1 ¹⁻² A bi Pɔl gun nzak pihna Mbay Zezu kandɔk ké Ngerzah yih, a bi ke yɔn wahri Timote nah vbeh mbete-ay hj wuri ké i yo ziŋ Ngermbay, ké i yo mbyh hani ké Kolosi, ké i ba saw nzuk Ngerzahri, ké law woiri te sa tul Ngermbay. Nah vah wuri ke lawsuki ke deŋ ké ur ké taw bah wah Ngerzah.

³ Bil gón Ngerzah wah, nah el ke tumbɔl hj ni kpatara bay tul woiri a ye ké-e ba bah Ngermbay Zezu Gaŋ wah.

⁴ Nah lah bahri se, i kan law sa tul Mbay Zezu, i el lab law sana ziŋ saw nzuk Ngerzahri pi. ⁵ Kerbay woiri na kaŋ bay tul suki ké yo geŋ wuri ké nunmbam. I lah ketina suki-aw ke seh ké i lah baysuki hul Ngermbay. ⁶ Baysuki ra gi kaŋ wuri kandɔk tusiba a boruri gbam. Baysuki-aw ba mɔhri kú-u ruh, ké tɔh mí lehna-u nger, kaŋ pi mí lehna baysuki yo nger ké sakra woiri ur ke seh ké i lah, ké i tu ketina lawsuki Ngerzah tu. ⁷ Lehna baysuki ra nger si ke fe firma ké Epafara firma wuri, a ye ké-e ba manlaw wah, ba boh pihna wah. Ke yo tul pihna Ngermbay ba kpuh-u soh gel wah †. ⁸ Law sana Tempuki ké i yo keni ké na law woiri, ke ndazi bayu hj na gaŋ.

⁹ Sawu mí a wah kara ur ke seh ké nah lah bay woiri-aw, nah yekre goŋ Ngerzah bay tul woiri ya. Nah yo vbi ni, ké hj wuri í tu fe ké-e yih ra kaŋ gbyh-u bil ryna a Tempuki pi, bil goso fe tuna a Tempuki pi ¹⁰ hj í si siŋ sina ké si ke riŋ Gaŋ tul feri riw. Sam siŋ sina-aw mí Ngerzah ya ke law rihna. Ke fe labna-awri gbam i ba nzukri ké leh lehna a suki, ké tu Ngerzah ma pol pol ba teh-u. ¹¹ Ke fe labna-awri gbam i ziŋ ngerna ké si mbew ke huhru-mun riŋ dina Ngerzah ra, i sɔh law, i ik law dara mí ¹² i el ke tumbɔl ke law rihna hj baah a ye ké-e sɔb wuri tɔh ba gun gel tehna ké mah ya fe ye ké-e mbek geŋ saw nzuk yeri gbam pi. Nah yo vbi ni kaŋ.

¹³ A ye ké-e ten na ke ndɔk záh tirim, ke loh na gi bil lák mbay gun sana ye.

¹⁴ A ye gun sana ra ke soh tul wah sel na ké ndɔk hul. Salbay suya ké mɔba tul wah lu da.

¹⁵ A ye ké nzuk ko ni ke nun ra, ke ba Ngerzah ké nzuk ko ke nun ya ba fe tem mun Ngerzah. Ke ba gun pol ké tul feri gbam ké Ngerzah lab.

¹⁶ Bay fe le feri gbam yo le, yo bay gun ra,

feri ké yo nunmbam ke feri ké yo tusiba gbam,

feri ké nzuk ko ke nun ke feri ké nzuk ko ke nun ya,

ba ra záh ngermbayri, ba ra záh gaŋri, ba ra záh mbayri, ba ra záh-lak mbayri.

Feri boɔ boɔ gbam lab ke ndɔk ye, mí bay el ma taw ye.

¹⁷ A ye ra, ke yo ri pol hj feri gbam. Feri gbam yo kab bay tul ye.

¹⁸ A ye ra, ke ba tul saw in Ngermbay, ku ba mun ye.

Ke ba saw woyri. Ke ba gun pol ké tɔh dekrekre ké sakra hulri, ke yo ke titilu hj feri gbam.

¹⁹ Bay fe le law Ngerzah na sa tul ye hj mun ye ya mun gun pol ra ch gbam,

²⁰ law ye na sa tul ye bay mɔba nzak nzaw ziŋ feri gbam ké tusiba, ké nunmbam bay gun. Mí feri gbam el ma taw gunu.

Ke sem ye ké kɔ tul kpuh vbatay mí deŋ gi tul feri gbam ké-e lab.

²¹ A woiri kara lewsa saw woiri na boɔ, i ba nzukbaa bay tul kerbay woiri ké bil fe labna a pipiri-uri. ²² Mí aŋay ba, ke haymun ye ke mɔba nzak nzaw bay hul ye hj i yo pol ye ba saw ye, hj i ba fe ké ndɔh ké nun ye, hj sék wuri ta mba. ²³ Mɔba nzak nzaw ra le la-lab gaŋ. Dale law woiri ké bar saw ba kpuh-u tul kanlaw ra í yo tulu ba ketina. Suki ké i yo geŋ ur ke seh ké i lah baysuki hul Ngermbay, law woiri ra bá laŋ ké tulu ya. Baysuki kú-u ka-kah-u ch gelri gbam, mí a bi Pɔl mi tɔh ba gun nzak pihna-u.

²⁴ Aŋay mi yo zay mun bay koseh ké Ngermbay ko bay tul woiri, mí haymun bi ba nzak ndɔk Ngermbay ké ziŋ kosehri bay tul saw in ye kú-u na ba mun ye. ²⁵ Mi tɔh ba gun-lab pihna hj wuri a woiri saw in ye kandɔk ké Ngerzah baŋ kan ndɔk bi bay hj bay ye bá lab ch. ²⁶ Sɔk bahri, sawbay ké-e mɔh ke titilu day ra aŋay ke ten bayu ké gel a teh-u hj saw nzuk yeri ko da. ²⁷ A woyri le Ngerzah yih bay hj kú tu baw riŋ dina ye ké ngj hɔɔk hɔɔk. Riŋ dina-aw ra mɔh bil sawbay ké-e ten hj sawnzuk a boruri lah, sɔk bahri, Ngermbay yo mbew ké mun woiri mí

† Mahful-sɔb saw nzak a boru mí na-ay : bay tul woiri.

ba riŋ dīna ké law woiri te tulu ké i yo geŋu. ²⁸ A ye mí nah ka-kah bay ye ke sam rɔnari bod bod gbam. Nah yo hew keni nzukri gbam, nah yo firma nzukri gbam keni pi bay hɔ nzukri gbam ké riŋ Ngermbay kan tul woyri, náh sɔk niri hɔ Ngerzah ba nzukri ké nger ba gun yeri. ²⁹ Kaŋ mí-i yo lab pihna-u. Mi yo ruh mun ke ngerna ké si ke huhrumun Ngermbay ké yo nger mi keni.

2 Mi bah kaŋ bayu ké mi yih bay í tu wuri ani mí-i yo ruh mun bay tul woiri, bay tul nzukri ké Lawdisi pi dara mí bay tul nzuk a boruri ké ko nun bi bɔk mbew ya pi. ² I tu bay rúh mun bi dale, law woiri gbam ké mbɔh hani bil law sana bá ziŋ hewna. A ɔw mí bay si ziŋ wuri bil goso fe tuna ke gelu gelu ɔh ba fe ziŋnari gbam, mí hɔ i tu sawbay ké Ngerzah mɔh tu-tu, sɔk bahri, ba a ye Ngermbay. ³ Sam rɔnari gbam, sam fe tunari gbam mɔh ké tɔw ye ba fe ziŋna a luki.

⁴ Mi bah kaŋ rɔko nzuk nzak pɔnari bá rah wuri ké bil kerbay woiri. ⁵ Ké mi ta sakra woiri ke mun ya kara mi yo ziŋ wuri ke Tem. Law bi rih mi bayu ké mi ko fe labna woiri si ke gelu gelu, mí law woiri te sa tul Ngermbay ba kpuh-u. ⁶ Kandɔk ké i ya Zezu ba Mbay woiri ba *Gaŋ tul feri riw* dale, í si siŋ sina mbew ziŋ ni, ⁷ a woiri ké i bar saw ziŋ ni, i yo hɔh ziŋ ni, kanlaw woiri ngɔh wuri ba nzuk mbew ziŋ ni. Gbamaw si kandɔk kú-u firma wuri mí tumbɔl woiri ké i el keni mbah sɔk gbɔh gbɔh. ⁸ Í ko ger rɔko nzuk bá mgbawuri ke ndaw rɔna ké si ke saw fe labna nzuk pimatulri. Rɔna-aw ba kuna, ba fe záhri ké sawu ba tukala. Si ke Ngermbay ya ⁹ bay fe le, mun Ngerzah ya mun Ngermbay ɔh riw.

¹⁰ Mí a woiri i yo mbew ke Ngermbay, mun ye ya mun woiri ɔh gbam, a ye ké-e yo tul feri gbam, ba ra záh mbayri, ba ra záh-lak mbayri. ¹¹ Ké tɔw ye pi mí ndjw woiri kuŋ, sawu lab ke ndɔk nzuk pimatul ya. Saw kúnj ndjwu ur ké tɔw Ngermbay, ta ba kúnj hɔko mun ké ba fe tukala ra ya. ¹² Ndjw woiri ké kuŋ ra gɔr wuri ziŋ ni ké bil batem mí i tɔh wuri ziŋ ni ké sakra hulri bay law woiri ké i kan sa tul ye, mí kanlawu ba huhrumun Ngerzah, ba huhrumun ké ten Ngermbay ké sakra hulri. ¹³ Lewsɔ ra, i ba hul, siŋ sina woiri ba mbá nzak Ngerzah, i kab ba dem dan kúnj ndjw a ké ngɔh sal in ziŋ ni, wara mí ke hɔ wuri ɔ-ɔkna ziŋ Ngermbay. Ke hɔ law ye sel ké tul fe labna mbá nzak Ngerzah wah gbam. ¹⁴ Ke lu salbayri ké tul suya ké na bil mbete bolkusol ye ma fal. Salbayuri mgbawuri tul wah, mí ke bar salbay hul nazi-u kan tul kpuh vbatay. ¹⁵ Ké tul kpuh vbatayaw mí ke i ngerna záh mbayri ke záh-lak mbayri. Ke mgbawuri ba mgbal, ke nda pol woyri, ke si ziŋ niri ruk ruk tɔh ké gel daba keni.

¹⁶ Kaŋ dale bay fe sɔna, bay fe nzona, bay tɔhmbih, bay nam tɔhna few a foyu, bay nam ɔknari í poŋ nzuk mbew bá lab bay kan tul woiri ya. ¹⁷ Fe labna-uri sɔk ketina ké yo gina lewsɔ mí ketina-u le, ten mun ké mun Ngermbay. ¹⁸ Í hɔ nzuk mbew bá ndih wuri ya. Sam nzukri-aw ku yo lab law rihna-díŋ tul ké nun nzukri, ku yo lab law rihna-dim tem nzak pihhari. Feri kú-u ko bil lab ba kuna, ku hɔh tul ndikpo ke kerbay ké ur ke haymun. ¹⁹ A woyri-aw ku sa hɔ mun woyri mgbahla Ngermbay hɔ ke ba tul woyri ya. A ye ra ke ba saw ngerna mun ye gbam. Gel dɔmna mun ke niwri yo ziŋ ngerna mbɔh ba nzuk mbew, mí mun ye hɔh kandɔk ké Ngerzah hɔ.

²⁰ I hu ziŋ Ngermbay sɔk bahri, i sɔb fal hɔ saw fe labna tukala da ba, bay fe báy mí i hɔ saw kabna woiri en saw kabna tukala báy le ? Bay fe le i yo lah bolkusol tukala. ²¹ Ku bahri : « Mú sɔ fe-ay ya, mú leh fe-ay ke nzak rim wo ya, mú za fe-ay ya. » ²² Bayuri gbam si ke feri ké bay be-beb. Bayawri si ke bakbay ke fe sɔkna nzuk pimatulri. ²³ Bayuri ra en rɔna ké tɔw nzukri bay pihna-dim záh woyri, díŋ tul woyri ké nun nzukri, sáŋ mun woyri, mí pirna fe labna-awri ba kuna. Fe labna-awri kara mah voh daka haymun ya wɔm.

3 Mí kandɔk ké i hu ziŋ Ngermbay ra, i tɔh ke puh záh ziŋ ni †. Dale í taw fe a fál síbári, gel ké Ngermbay kab ri, ke ba ndɔk lakna Ngerzah. ² Law woiri bá na ké tul fe a fál síbári, law woiri bá na tul fe a fál síbári ya. ³ Bayu ké i hu ziŋ Ngermbay ra mí ɔkna woiri mɔh lukluk ké tɔw ye ké-e yo ke Ngerzah. ⁴ Nam ké Ngermbay ké ba ɔkna woiri ra tɔh nun nzukri gbam dale, a woiri kara i bay tɔh ziŋ ni ke pɔymun a foyu ke riŋ dīna pi.

⁵ Dale í sɔb fal hɔ saw fe labna tusiba kandɔk nunpuki, fe labna a pipiri-uri, nzék law bay lab suya, daka fe a suya-uri, daka lari ké si mbew ke díŋ záh. Feri-aw gbam í lu ke law woiri ma fal. ⁶ Sam fe labna a kaŋawri mí law fɔhna Ngerzah yo toh tul nzukri bayu. ⁷ Lewsɔ ké i yo bil saw fe labna saw woiri-aw a woiri kara i si siŋ sina a kaŋaw pi. ⁸ Mí aŋay ba, í poŋ wuri feri-aw gbam ma fal kandɔk haŋ fɔhna, tɔh wɔro, law sihna, béb riŋ nzuk, nzak woiri bá tɔh ke bay-se sɔhru ya. ⁹ Í kuŋ bay hɔ haniri ya bayu ké i lur saw mɔhna woiri a tusiba ke fe labna-uri gbam ma fal kandɔk tɔw gar kú-u lu kaŋ, ¹⁰ mí i el ndoh saw woiri a foyu ba gar ndohna woiri. Fe tuna saw woiri ké yo sɔb ba foyu ra si ke sam nzuk pimatul ké Ngerzah lab hɔ nzuku bá en ni. ¹¹ Kandɔkaw mí kehna ta ké haŋsekle nzuk pimatul a foyu ya : zib ta-a, sawnzuk a boru ta-a, nzuk-kuŋ ndjwri ta-a, nzuk ndjw bolri ta-a, nzukri ké bah kɔk nzak bay bahhari ta-a, ††*dahdjzeri* ta-a ‡, mgbalri mini nzuk a garuri ta-a wara mí a ye Ngermbay nzuku-awri gbam mbɔh ba a ye, ba a ye ké yo ri ziŋ nzuku-awri gbam.

† Gel kɔna-ay ti ke Mbeta Kolosiri 2.20

†† Saw nzak vbeh

ba Barbar. Nzuk rɔnari dí sawnzuk a boruri ké bay bahna woyri mgbe bar bar, mí ku sak niri keni. A wah nah sɔb ba kɔk nzak bay bahhari.

‡ Saw nzak vbeh ba Eskite. Eskite ba sawnzuk a hani ké nzukri ko niri mah hani ke nay, mí nah sɔb ba dahdjzere.

¹² Kandɔk ké i na ba gun sana Ngerzah pi, sɔw woiri ba a ye pi, mí riŋ ye kan tul woiri dale, í mbar mun woiri ke law mgba in, fe labna sukiri ké tɔh suk, díŋ tul, sí siŋ sina law a voh-u, iklaw tul haniri. ¹³ Gelke nzuk yo ke bay ziŋ mbaŋ ye le, í hɔ law woiri bá voh tul haniri. Kandɔk Gaŋ tul feri riw sel law ye tul woiri ra, í sel law woiri tul haniri kaŋ pi. ¹⁴ Ké tul fe-uri-aw gbam kara sal-ŋgah siŋ woiri ba law sana, salu mí mbar wuri ba ndɔh-u. ¹⁵ Dale deŋ Ngermbay bá lak mbay bil law woiri. Deŋaw mí Ngerzah dí wuri ba mun mbew keni. Í el ke tumbɔl hɔ ni kpatara.

¹⁶ Í hɔ bay Ngermbay bá yɔ law woiri yɔh yɔh ke sam rɔnari boɔ boɔ gbam : ba ra firma fe hɔ haniri, ba ra héw haniri ke siŋ-dim Ngerzah, siŋ pirna, siŋ a boruri ké Tem hɔ wuri i dí. Í hɔ bay Ngermbay bá yɔ law woiri ke law-suki ké hɔ law woiri loŋ riŋ Ngerzah. ¹⁷ Mí bayri gbam ké i bah, feri gbam ké i lab, gbamaw bá na ba fe ké hɔ riŋ Gaŋ tul feri riw a ye Zezu kan ri, ba fe ké yo el ke tumbɔl hɔ baah Ngerzah.

¹⁸ Wɔyri, í hɔk wah woiri mah siŋ sina gun Gaŋ tul feri riw.

¹⁹ Wɔrori, í sa wɔy woiri, í mgba wɔy woiri bu law ya.

²⁰ Gunri, í lah nzak nzuk-mbuŋ wuri kpatara. A ɔw mí ba fe ké rih law Gaŋ tul feri riw.

²¹ Bah gunri, í zɔr law gun woiri ya rɔkɔ ŋgerna woyri bá tɔh.

²² Mgbalri, í lah nzak bahgaŋ woiri ke sɔwsehri gbam. Í lah nzak woyri ké nun woyri kaŋto ya, wara le ke law a teh-u ké yo hɔk Gaŋ tul feri riw ma. ²³ Pihna woiri a suŋ suŋ ké i yo labu í hɔ tul woiri bilu kandɔk pihna ké i yo lab hɔ Gaŋ tul feri riw, ta ba pihna ké i yo lab hɔ nzukri ya. ²⁴ I tu wuri tu, kpaŋndɔk woiri ba fe baah ké i bay yɔ-u ké tɔw Gaŋ tul feri riw dale, bahgaŋ woiri ké i yo lab pihna hɔ ni ra mí ba Ngermbay ²⁵ bayu mí nzuk ké lab suya le, ke ziŋ kpaŋndɔk fe labna suya ye. Ké tɔw Ngerzah, lú nun nzuk ta-a.

4 Bahgaŋ mgbalri, í lab ketina ziŋ mgbal woiri ke mahful a teh-u. I tu-tu, a woiri kara bahgaŋ woiri yo ri ké nunmbam pi.

² Í yo tul goŋ Ngerzah. Gelke i yo goŋ Ngerzah le, í kab sokoh ke nzakbɔk woiri, í el ke tumbɔl hɔ ni. ³ Í goŋ ni bay tul wah hɔ ké mgbur ful-bah bay hɔ na. Le náh ten sɔwbay Ngermbay † ké mi na vul mgbal bay tulu-ay, ⁴ Ngerzah bá hɔ mi, mí ten bayu ba teh-u hɔ nzukri bá lah kandɔk ké ba pihna bi. ⁵ Í si siŋ sina rɔna Ngerzah ké tɔw nzuk a kalari, nda kɔw ke zaŋu. ⁶ Bay ké tɔh ke nzak woiri bá na ba bay bahna lawsuki hɔ nzukri kandɔk tom a nuŋu. Le i tú yih nzak nzuk a suŋ suŋ ke bay ké si ke gelu gelu.

⁷ Tikus yɔn wahri bil Gaŋ tul feri riw bay sɔk wuri bay bi. A ye ra ke ba maŋlaw wah, ke yo tul pihna-so nzukri, ke ba bɔh pihna wah, ke yo ke Gaŋ tul feri riw. ⁸ Mi pih ni ma tɔw woiri. Sɔwbay pihna-ay ba sɔk wuri bay wah dara mí ke hɔ wuri nzak hewna bay í ziŋ keni ŋgerna pi. ⁹ Tikus yo maŋ Onesim yɔn wahri bil Ngermbay a ye maŋlaw wah ké-e yo mbew ziŋ na. Ke ba nzuk woiri, mí ku si ke hani-aw. Ku kɔh le, ku sɔk wuri bay feri gbam ké kal fáł kɔray.

¹⁰ Arisitar a ye bɔh-na vul mgbal ziŋ mi, ke vah wuri. Marki ké ba yɔn Barnabas vah wuri. Marki ra mi pih nzak hewna ké si tul ye hɔ wuri da. Ke kɔh le, í yɔ ni ndɔk sede. ¹¹ Zoze kú-u dí ni ba Zusteŋ vah wuri. A woyri kú-u say yaŋaw mí ba zibri ké ba bɔh pihna bi bay puh lakna Ngerzah, ku tɔh ba ndɔk bi. ¹² Epafara ké ba nzuk woiri ra, ke vah wuri, a ye ra ke ba mgbal Ngermbay. Ke yo ruh mun ke ŋgerna bil góŋ Ngerzah kpatara bay tul woiri bay hɔ í ber gɔw ba nzukri ké ŋger bil kanlaw tul Ngermbay hɔ feri gbam ké Ngerzah yih, i lab ɔ-ɔh. ¹³ Mi yo lu lakna bay ye bahri se, ke ta mun ye dík bay tul woiri, bay tul nzukri ké kab Lawdisi, bay tul nzukri ké kab Hirapoli pi.

¹⁴ Maŋlaw wah Luk ké ba dɔkta vah wuri, Demas vah wuri pi. ¹⁵ Í vah nzuk Lawdisiri ke manah wahri Nimfa ke sɔw in Ngermbay kú-u yo mbɔh hani ké kerpuh ye.

¹⁶ I kɔ mbete-ay hɔ nzuk woiri lah le, í pih si hɔ sɔw in Ngermbay kú-u yo mbɔh hani ké Lawdisi bá kɔ pi. A woiri kara mbete ké mi vbeh hɔ nzuk Lawdisiri kɔh wuri le, í kɔ pi. ¹⁷ Í bah hɔ Arkiɔ bahri se, ké mgba sɔw pihna ké Gaŋ tul feri riw ndoh ndɔk ye-aw, ké lab ɔh. ¹⁸ Vahna-ay ba ndɔk bi Pɔl mí vbeh. Í yɔkre tul bi ya, mi na vul mgbal.

Mi vah wuri ke lawsuki ye ké yo ziŋ wuri.

† Bay sɔwbay Ngermbay ziŋ bil Mbeta Kolosiri 1.26; 2.2

Mbeta Tesaloniri a titilu

1 A bi Pɔl, Silas, Timote, nah vbeh mbete-ay h̄j wuri s̄aw in Ngermbay ké i yo mb̄uh hani ké Tesaloni †, a woiri ké i yo z̄iŋ baah Ngerzah, ké i yo z̄iŋ *Gaŋ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu. Nah vah wuri ke lawsuki ke d̄eŋ.

² Nah yo el ke tumbɔl h̄j Ngerzah kpatara bay tul woiri gbam. Nah yo d̄i riŋ woiri mgbiŋriŋ bil goŋna wah ké pol Ngerzah ké ba Bah wah. ³ Bil goŋna wah, nah ȳkre pihna ké i yo tulu bay law woiri ké te sa tul Ngermbay ra ya, nah ȳkre law sana ké i t̄aŋ ke labu ké tul nzukri ya, nah ȳkre s̄uhlaw woiri ké i tas̄ay ko suki Gaŋ wah Ngermbay Zezu ké i yo geŋu ra ya pi. ⁴ Ȳjŋ wahri bil Ngermbay i ba gunri ké Ngerzah sa wuri sa, ke d̄i wuri ba s̄aw ye, ⁵ mí nah tu bahri, baysuki hul Ngermbay ké nah ka-kah-u ké t̄aw woiri ra ba bay bahna kaŋto ya wara le, gi ke huhumun pi, gi ke Tempuki pi dara mí baysuki-u bar s̄aw bil law woiri, kandɔk ké i ko ké bil siŋ sina wah bay tul woiri.

⁶ A woiri ra i ndɔl siŋ sina wah ke siŋ sina Gaŋ tul feri riw ndɔ-ndɔl. I ȳa nzak pihna-aw ke koseh ba nḡj-u pi, ke law rihna ké Tempuki h̄j pi. ⁷ Bale i el t̄j̄h ba fe ndɔlna h̄j nzukri ké kan law tul Ngermbay ké Maseduwan pi, ké Akay pi. ⁸ Bay tul woiri mí mberem Gaŋ tul feri riw ȳa gel ké Maseduwan ke Akay kaŋto ya. Le mberem ké si tul law woiri ké te sa tul Ngerzah ra ȳa gelri gbam. Kaŋ mí nah ta ke bay a boru ké dɔb tul bayri ké si tul woiri ya. ⁹ Nzukri yo bah bay tul woiri. Ku yo ndazi ani mí i ȳa na ma law woiri, ani mí i sɔb fal h̄j z̄ahri el ko gel ma tul Ngerzah a ye z̄ah ké-e yo ri sew ke sew, z̄ah a kpakpaŋu, mí i yo lab pihna h̄j ni, ¹⁰ i yo geŋ elna gun ye Zezu ké nunmbam, a ye ké Ngerzah ten ni ke puh z̄ah ke p̄aymun a foyu ra, ke h̄j na, nah t̄j̄h bil bay law f̄ahna Ngerzah ké yo gina.

2 Ké i ȳa na ma law ra, a woiri ȳjŋ wahri i tu bahri se, ȳana-u kal ndikpo ya. ² Bay fe le ké Filipi ra ku lab na koseh, ku lab na fe-se s̄uhru kara ke nḡerna Ngerzah nah ruh mun gi ka-kah baysuki hul Ngermbay ké Ngerzah h̄j na ba teh-u h̄j wuri i lah. ³ Nzak hewna wah ra gi ke bay ké reh ful ya ke kerbay a pipiri-u ya ke nzak rɔkna ya pi. ⁴ Wara le nah gi ba nzukri ké ketina wah t̄j̄h ba teh-u ké nun Ngerzah. Ke baŋ baysuki ra k̄y ndɔk wah. Kaŋaw mí nah bah bayu h̄j wuri. Nah yah law rihna nzukri ya. Le nah yah law rihna Ngerzah a ye ké-e yo hekre law wah.

⁵ Sew ké nah k̄aŋ t̄aw woiri ra, nah gi ke nzak p̄ana bay rah wuri ya, i tu wuri tu. Nah mbi bay a kala lɔm keni fe ya pi, Ngerzah ba nzuk-lu lakna bay wah. ⁶ Nah yah riŋ d̄ina tukala ya, nah yah riŋ d̄ina ké t̄aw woiri ya pi, ké t̄aw nzuk a boruri ya pi. ⁷ Ngermbay mí lu na ba gun nzak pihna ye. Nḡerna ké-e h̄j na-aw yo ri kara nah mbi siŋ sina law a voh-u ké sakra woiri eŋ mah gun ké h̄uhru gun ye ma law. ⁸ Kandɔk mah gun ra mí law wah s̄aŋ bay tul woiri, nah yo ke law rihna ka-kah baysuki Ngerzah ra h̄j wuri kaŋto ya. Wara le nah yo ke law rihna p̄oŋ mun wah h̄j hul bay tul woiri pi bay fe le, i t̄j̄h ba maŋlaw wah. ⁹ Rohna wah ke t̄ahma wah ra ȳjŋ wahri, i yo ker si tu-lu. Nah lab pihna suŋ ke seh h̄ɔl keni mun wah rɔkɔ nah t̄j̄h ba sukna ké tul nzuk mbew ké sakra woiri, kaŋ mí nah ka-kah baysuki Ngerzah ra h̄j wuri keni.

¹⁰ A woiri gaŋ i ba nzuk-lu lakna bay siŋ sina wah, Ngerzah kara lu lakna bayu pi. Siŋ sina wah ba siŋ sina law-puki, siŋ sina a ndaru ké te-teh mí nah si ké sakra woiri nzuk-kan law tul Ngermbayri. ¹¹ I tu-tu, nah kab z̄iŋ wuri mbew mbew gbam kandɔk bah gun ké kab z̄iŋ gun yeri. ¹² Nah hew wuri, nah voh law woiri, nah bah ketina h̄j wuri bay i si siŋ sina ké mah nun Ngerzah a ye ké-e d̄i wuri kab bil lák mbay ye, kab bil riŋ d̄ina ye pi.

¹³ S̄awu mí a wah kara nah el ke tumbɔl h̄j Ngerzah mgbiŋriŋ bay tul woiri pi bay fe le, i lah nzak pihna Ngerzah ké nah bah h̄j wuri, mí i ȳa ndɔk sed̄e. I ȳa nzak pihna-u ba bay nzuk pimatul ya. Le i ȳa nzak pihna-u ba bay Ngerzah gaŋ, mí ke yo lab pihna ye ké sakra woiri ké i kan law tul Ngermbay. ¹⁴ A woiri ȳjŋ wahri bil Ngermbay fe ké t̄j̄h tul s̄aw in Ngerzah ké tusiba Zude-aw, t̄j̄h tul woiri pi. I ko seh ké ndɔk nzuk in woiri kandɔk a woyri kú-u ko seh ké ndɔk s̄aw in woyri zibri kaŋ. ¹⁵ Ku i gun nzak pihna Ngerzah a lews̄ari, ku i Gaŋ tul feri riw a ye Zezu pi. Ku faŋ bol wah yo lab na koseh, ku tur nun nzukri gbam ke bay, ku ta rih law Ngerzah ya. ¹⁶ Ku yo gboh na s̄ɔk bay h̄j s̄awnzuk a boruri rɔkɔ s̄awnzuk a boruri bá z̄iŋ ɔkna. Kaŋ mí ku yo mbar keni nzak suya woyri nam ke nam, mí law f̄ahna Ngerzah ba, na tul woyri mah gb̄uh suya woyri.

† Bay nzukri ké kab Tesaloni na bil Mbeta Fe labna Tempuki 17.1-9

¹⁷ Mí a wah ra yjn wahri, feri ké zinj na hj nah kehr haniri ba dih-u sawseh ndj kara kerbay tul woiri na law wah kpatara, mí nah tasay el si ko nun woiri, law wah dan kad kad bay tul woiri. ¹⁸ Sawu mí nah yah ful el si taw woiri, wara le a bi Pol mi yah ful kayri kayri, mí nzukbaa ra yo yen na. ¹⁹ A woiri ganj mí i ba fe-vbaj hanj wah ké pol Ngermbay Zezu seh gina ye, law wah yo genj suki woiri, law wah zay bay tul woiri. ²⁰ Ketina i ba rinj dina wah pi, i ba law rihna wah pi.

3 Kanj mí iklaw mba na, nah ko su-su bay kab Aten tul wah sede, ² mí nah pih yjn wahri Timote ma taw woiri, a ye boh pihna Ngerzah bil baysuki hul Ngermbay, ke hj law woiri ké te sa tul Ngermbay bar saw, ke héw wuri bilu pi, ³ rɔkɔ law nzuk mbew bá *tehre* bil kosehri ké yo ri-ay. I tu bahri se, koseh na bay tul wahri. ⁴ Sew ké nah yo taw woiri ra, nah sok wuri bahri, koseh bay zinj nari. Mí fe-u lab ganj ba, kandak ké i tu wuri tu-tu. ⁵ Sawu mí a bi kara mi tah vana ik law bi kpuy, mí-i pih Timote si lám bay kanlaw woiri tul Ngermbay. Mi ker bahri, ko ya le nzuk-ndoh law nzukri ke bay, a ye mbay záh tukala ra yo rɔk law woiri dale, tahma wah bay na ba fe ndikpo. Law bi lu dunj dunj bayu.

⁶ Mí anaj Timote el ké taw woiri gi kah taw wah da. Ke sok na bay suki ké si tul woiri bahri, law woiri te sa tul Ngermbay pi, law sana woiri yo ri pi dara mí kerbay woiri i yo ker si tul wah kpatara. I tasay ko na kandak a wah ké na tasay el si ko wuri kanj pi. ⁷ Sawu mí yjn wahri sam kosehri bof bof ké yo se law toh tul wah kara lám bay kanlaw woiri gɔl law wah bay fe le, ⁸ i yo ber gjw tul Ganj tul feri riw mí law wah el na denj bayu. ⁹ Nah el ra ke tumbɔl ani ani hj Ngerzah bay tul woiri kara mah ya, bay law wah ké rih ked ked bay tul woiri ké pol Ngerzah wah. ¹⁰ Sunj ke seh nah yo vuh hj ni bay ké hj na ful el si ko nun woiri, mí fe ké poh wuri bil kanlaw woiri le, náj mbar nzaku. ¹¹ A ye bah wah Ngerzah ke Ganj wah Zezu bá ndar ful kparak kparak hj na náj kah taw woiri. ¹² Ganj tul feri riw bá hj law sana mbah bil law woiri gbɔh gbɔh el seh ma pol pol tul haniri ke tul nzukri gbam enj law sana wah bay tul woiri kanj dale, ¹³ law woiri bay bar saw ba nunu a Ngerzah a woiri ké law woiri te-teh ké pol ye dan bay, nam ké Ganj tul feri riw a ye Zezu gi ke saw nzuk yeri i yó dan bay ké pol bah wah.

4 Bal tul bay wah le nah vuh hj wuri yjn wahri, nah el hew wuri ké nah yo mbew zinj Ganj tul feri riw a ye Zezu, nah bahri se : sinj sina ké mah bay si-u, ké rih law Ngerzah, i ko ké taw wah, mí i si keni ma pol pol ² bayu ké bolkusol fe ké nah hj wuri ke rinj Ganj tul feri riw a ye Zezu i tu-tu, ³ kandak ké law Ngerzah yih bay í na ba nzukri ké law woiri pu-pu ba nunu a ye. A ge ge le bá yo ba dih-u ke fe labna nunpuki. ⁴ Mí a ge ge ké sakra woiri bá tu mgbá mun ke lawpuki, bá tu kór pol ye ke hekná. ⁵ Tasay fe labna daka haymun bá ta-a. Sawnzuk a boruri kú-u tu Ngerzah ya yo tasayu. ⁶ Dale nzuk mbew bá lab suya zinj nzuk mbanj ye ya, ké gɔbrɔ ni ya, bayu ké sam fe labna a kanjawri mí Ganj tul feri riw ba nzuk-dal baa-u kandak ké nah bah, ké nah te-teh bayu hj wuri pol ra. ⁷ A ge ge le bá kɔr mun ye bayu ké Ngerzah dí na bay náj kab bil fe labna tukala ya. Wara le ke dí na bay náj kab ba nzuk ye ke law a teh-u. ⁸ Kanj dale nzuk ké to suybay bolkusolri-ay ma kphaj, nzuku sanj nzuk pirmat-ul ya. Le ba Ngerzah a ye ké-e hj wuri Tem ye, a ye Tempuki mí nzuku sanj ni-aw.

⁹ Bay ké si tul sá hani yjnri bil Ngermbay le, nah vbeh bayu hj wuri ya kara vbibay ta-a bayu ké Ngerzah ganj mí yo firma wuri sá hani. ¹⁰ Law sana-aw ganj mí i yo lab zinj yjnri bil Ngermbay ké tusiba Maseduwan gbam, mí nah yo hew wuri yjn wahri, law sana woiri-aw bá seh ma pol pol, ¹¹ í taw mun woiri bay kab bil denj, í mgba saw feri ké ko wuri, í lab pihna ke ndak woiri bay hɔl keni mun woiri. ¹² Hewna-aw ra nah bah hj wuri pol bay hj daka fe mbew bá i wuri ya pi, bay hj sinj sina woiri bá mah ke rinj dina Ngerzah ké pol nzuk a kalari pi.

¹³ Mí yjn wahri nah yih bay í tu bay nzukri ké ta tukala mba. Nah vbeh bayaj hj wuri rɔkɔ law sena bá mbanj law woiri kandak nzuk a boruri ké tu suki ké yo genj na ya. ¹⁴ Kandak ké law wah te sa tul Zezu bahri, ke hu mí ke tjh ke puh záh ke paymun a foyu ra kanj pi mí nzuk yeri ké ta tukala mba-aw, Ngerzah bay manj niri zinj ni el gi, ke mbujh na zinj niri gbam. ¹⁵ Bay ké nah yo bah hj wuri-aw ra ba bay ké Ganj tul feri riw bah pi, ke bahri, a wah ké nah toj ke nun ké tukala-ay nam gina ye le, nah ta zinj paymun a foyu pol hj nzukri ké ta tukala mba ra ya. ¹⁶ Sok bahri se, nam Ganj tul feri riwaw, fe dina bay mgbe belen, kusol ngertem nzak pihna bay mgbe-u, baw tjh Ngerzah bay mgbe-u dale, a ye Ganj tul feri riw bay tjh ke nunmbam yo síba sa, mí hulri ké rinj Ngermbay kan tul woyri ku zinj paymun a foyu pol dara, ¹⁷ mí a wah ké nah toj ké tukala ke nun nah zinj paymun a foyu báy. Ku tó na nzem mbujh na zinj niri bil kuna nzoh nun Ganj tul feri riw ké síba. Kanj mí nah káb kpatara zinj ni.

¹⁸ Kandakaw mí bay nzukri ké ta tukala mba ra í hew haniri ke bayri-ay.

5 Yjn wahri bil Ngermbay, bay nam Ganj tul feri riw ra nah vbeh bay sewu mini bay sawseh-u hj wuri ya kara vbibay ta-a. ² A woiri ganj, i tu te-teh, nam Ganj tul feri riw ra bay tjh tul wah kandak nzuk riba ké gi ke sunj kanj. ³ Sewu-aw nzukri yo bahri, tusiba na denj, nah kab denj. Dale bebna bay tjh tul woyri mbuy kandak sena-kab peje ké ndukru mahbil kanj, mí ku ta tjh ke bil bebna-aw ya. ⁴ Mí yjn wahri a woiri le i yo bil tirima ya. Nam ye-aw ra ta ndukru wuri kandak nzuk riba ya, ⁵ bayu ké gbam woiri i ba gun gel tehnari, i ba gun se-sehri. Nah ba nunu a sunj ya, nah ba nunu a tirima ya.

⁶ Mí le náh yo wuri tul bɔk ke nun a teh-u, náh na wuri nam ya. Nzuk a boruri na nam bil suŋ ⁷ kú-u ba nunu a tirima ra suŋ mí ba gel woyri. Nzuk-ta yimri, suŋ mí ku ta yim bilu. ⁸ Mí a wah ké nah ba nunu a se-seh bale, náh kab wuri ke nun a teh-u, law wah ké te sa tul Ngermbay ke law sana mbɔk ba ŋgaŋ wah ké nah mɔba pɔr keni haŋ wah, tɔhna wah ke ndɔk hul ké nah yo geŋu ké tɔw Ngerzah ba, ba gubatul wah. ⁹ Bay fe le Ngerzah lu na tɔh ba nzuk-yɔ law fɔhna ye ya. Wara le ke lu na tɔh ba nzukri ké tɔh ke ndɔk hul bay ziŋ pɔymun a foyu tumbɔl Gaŋ wah Ngermbay Zezu ¹⁰ a ye ké-e hu bay tul wah. Dale nah kab ke nun mini nah ta tukala ya kara nah yo ziŋ ni ke ɔkna. ¹¹ Sɔwu mí í hew wuri haniri, í so haniri bay í hɔh ma pol pol ba vul Ngerzah kandɔk ké ba fe lab-na woiri da.

¹² Nah yo goŋ wuri yɔn wahri, í tu nzukri ké tɔh bay tul Gaŋ tul feri riw ké sakra woiri ba suki kú-u yo nda pol woiri ke siŋ sina a suki bay tul ye, mí ku yo kɔkɔ suk woiri bay ndar wuri pi. ¹³ Bay tul pihna woyri ra í ko kona ma tul woyri ke law sana ké ŋgɔ kal ŋgɔŋ. Í kab deŋ ke haniri. ¹⁴ Nah yo hew wuri yɔn wahri, í kɔkɔ suk nzukri ké yo lab fe vah, nzukri ké ta ke sɔhlaw ya í hew niri bay kú ziŋ ŋgerna, nzukri ké tɔ-tɔh í so niri, í ik law tul nzukri gbam.

¹⁵ Í ko-ko bay nzuk mbew bá dal baa suya ke suya ya. Kpatara í yah lab suki ké sakra woiri pi, dara mí ziŋ nzukri gbam pi, ¹⁶ í yo wuri bil law rihna kpatara, ¹⁷ í bah bay ziŋ Ngerzah mgbiŋriŋ, ¹⁸ feri gbam ké ziŋ wuri le, í el ke tumbɔl hj Ngerzah bayu. A ɔw mí ba fe ké Ngerzah yih, mí fe-u na tɔw Mbay Zezu. ¹⁹ Í rim hɔrɔ Tempuki ya, ²⁰ bayri ké Tempuki baŋ ndoh bil law woiri í ko ba kɔk bay ya, ²¹ wara le í hekre sɔw bayri gbam ba teh-u dale, í mɔba bay a suki ma law. ²² Í di-dih ke sam suya a suŋ suŋ gbam.

²³ A ye Ngerzah nzuk sɔw deŋ bá hj law woiri gbam gbam pu ba nunu a ye, ké kɔr tem woiri, kerbay woiri, mun woiri gbam bay í yo ba teh-u dan zɔmna ke nam gina Gaŋ wah Ngermbay Zezu. ²⁴ A ye ké-e di wuri ra, ndɔk ye dɔr sal in ya, ke bay labu gaŋ ba.

²⁵ Yɔn wahri, í goŋ Ngerzah bay tul wah pi. ²⁶ Í vah yɔnri bil Ngermbay gbam ke law in a teh-u. ²⁷ Mi bak wuri ke riŋ Gaŋ tul feri riw, í kɔ mbete-ay hj yɔnri bil Ngermbay gbam kú lah. ²⁸ Mi vah wuri ke lawsuki Gaŋ wah Ngermbay Zezu ké yo ziŋ wuri.

† Í mɔba Mbeta Matiye 25.41

Mbeta Tesaloniri a sede-u

1 A bi Pól, Silas, Timote, nah vbeh mbete-ay hij wuri saw in Ngermbay ké i mbuh hani ké Tesaloni a woiri ké i yo zih baah Ngerzah, ké i yo zih *Gañ tul feri riw a ye* Ngermbay Zezu. ² Nah vah wuri ke lawsuki ke denj ké ur ké taw baah Ngerzah, ké taw Gañ tul feri riw a ye Ngermbay Zezu.

³ Yjin wahri, mah bay nah el ke tumbol hij Ngerzah sunj ke seh bay tul woiri. El ke tumbolu yo gelu ganj bay fe le, kanlaw woiri tul Ngermbay ngj kal ngonj dara mí law sana woiri ké tul haniri mbew mbew gbam kara zok gbokh gbokh pi. ⁴ Kandokaw mí a wah ra nah vbaj hanj ké gel-mbuh hani saw in Ngerzahri bod bod bay tul suhlaw woiri pi, bay tul kanlaw woiri ra pi hij ku kan law ba kpuh-u. Bil sam sok nun sehri bod bod ké nzukri lab zih wuri, bil sam kosehri bod bod pi, i yo suh law, i yo tul law woiri ké te sa tul Ngermbay, mí i ik law bilu. ⁵ A aw mí sok ketina sal in ké Ngerzah ngah zih wuri mí kehr wuri ke nzukri hij i mah rinj dina lak mbay ye. Lak mbay ye-aw mí i ko seh bayu. ⁶ Kanj mí kpanndok ké Ngerzah hij si ke gelu ganj bay ké dal baa woiri ké tul nzukri ké lab wuri koseh-aw. ⁷ A woiri ké i yo ko seh-aw ba, kpanndok ye si gelu bay ké hij wuri í ok mun zih na. Ok munaw si ke ten mun Zezu Gañ tul feri riw ké nunmbam ke tem nzak pihna ye a ngeruri. ⁸ Ke ten mun bil rim hok ké mgbe bilam bilam bay kunj salbay tul suya nzukri ké sa tu Ngerzah ya a woyri kú-u sa ya baysuki hul Gañ wah Zezu ya. ⁹ A woyri ra, salbay ké mgba tul woyri ba bebna sew ke sew, ku yó ba dih-u ké taw Gañ tul feri riw, ku ta tu rinj dina huhrumun ye ya pi. ¹⁰ Rinj dina ye ké-e gi keni ra bay mgbe ké sakra saw nzuk yeri. Nzuk-kan lawri gbam bay ko kona kah ma tul ye bay fe le, tehbay wah ké taw woiri ra mí hij nzukri kan law tul ye-aw.

¹¹ Bay namu-aw pi mí nah yo gonj Ngerzah sunj ke seh bay tul woiri bahri, Ngerzah wah bá hij wuri í mah ke dina ye ké-e di wuri ba saw ye. Ngerzah bá hij wuri huhrumun ye bay í ok lab sukiri gbam ké i lek bay labu. Pihnari gbam ké i yih labu bay kanlaw woiri-aw, ké hij wuri í lab ok pi. ¹² Kanj mí rinj dina Gañ wah Zezu bá mgbe ké sakra woiri, bay tul ye mí rinj dina woiri kara mgbe keni pi. Rinj dina-u si mbew ke lawsuki Ngerzah wah ke lawsuki Gañ tul feri riw a ye Ngermbay Zezu.

2 Dale yjin wahri, bay gina Gañ wah Ngermbay Zezu pi, ke bay mbuhna wah ma taw ye pi ra, nah yo gonj wuri, ² kerbay bá zokl wuri hij law woiri bá *tehre* ya. Ba ra ten sawbay ké zah hij nzuk ten, ba ra nzak pihna, ba ra mbete mí nzukri leh nzak wah keni bahri, nam Gañ tul feri riw ra gi da kara í ya bayu ya. ³ Gelke nzuk gi taw woiri ke mahful a sunj sunj kara í ya nzak rokna ye ya. Bay hij Gañ tul feri riw bá kah le, nzuk-sob fal hij Ngerzahri bá ngj mah kunj salbay dara bay. Nzuk tul kpuhna a ye nzuk saw zina ra bay ten mun, ⁴ a ye nzukbaa-aw ra ke fah zah a sunj sunj gbam kú-u bahri, rinj Ngerzah kan tulu, ke nda giri tul feri gbam ké mah dim Ngerzah. Kanj mí ke kab gel yona Ngerzah ké vul kani † yo sok mun ye ba Ngerzah.

⁵ I ye-ye kre le ? Sew ké mi yo zih wuri ra mi bah bay feri-aw hij wuri kayri kayri.

⁶ Mí anay i tu bahri, fe ké gboh gina Gañ tul feri riw ba genj ten mun nzukbaa ke sew ye. ⁷ Bayu ké pihna-sob fal hij Ngerzah yo tul labu bay, mí tú sawu se-se. Le a ye nzuk gboh-u ra, ke yo gboh-u kpuru kah sew ké nzukbaa bá ten tul yol ké sakra-u. ⁸ Dale nzuk tul kpuhna ra bay ten mun, a ye ké Gañ tul feri riw bay beb ni ke kuna ké bay tij ke haw ye. Gañ tul feri riw ké nzukri ko ni ke gina ye, ke zirma nzukbaa keni. ⁹ Gina ye ra bay si ke pihna ké mbay zah tukala yo lab ké sakra nzukri ke sam fe sanri ke sam fe-se hekmeri ¹⁰ ke sam nzak rokna ri bod bod ké yo sih law nzukri hij ku ponj Ngerzah. Nzukuri yo zina bayu ké law woyri sa ya ketina ké mah sel niri ke ndok hul ra ya. ¹¹ Sawu mí nzukri ké kan law tul nzuk nzak rokna ra Ngerzah pih zah vbolna a hani ma taw woyri yo lab pihna bil law woyri hij ku kab kanj. ¹² Kanj dale ke kehr nzuk yeri ke nzukri gbam ké sa lah ketina ya, law nzukri-aw ba, zay ké tul fe a pipiri-u.

¹³ Mí su-su bay a wah ra nah el ke tumbol kpatara hij Ngerzah bay tul woiri yinri bil Ngermbay. I ba gun sana Gañ tul feri riw. Nah el ke tumbol bay fe le, Ngerzah lu wuri. I na kandok tul fe pay, i ba titil nzukri ké sakra nzuk-kan lawri ké-e ya ke ndok hul tumbol Tempuki ké hij law woiri pu pi, tumbol ketina ké law woiri te sa tulu pi.

¹⁴ I rih bil okna-aw sew ké Ngerzah di wuri ke baysuki hul Ngermbay ké nah ka-kah-u, mí rinj dina Gañ wah Ngermbay Zezu ba nunu a woiri pi. ¹⁵ Mí-aw le yjin wahri í ber gjw ba kpuh-u tul saw fe Ngerzah ké i firma ké taw wah, ba ra bay ké nah sok wuri, ba ra mbete ké nah vbeh hij wuri, í yo tulu. ¹⁶ A ye Gañ wah Ngermbay Zezu,

† Vul misonbod, vul kanibod í kj bil Mbeta-yah tsh rinri (glossaire) bay lah teh bayu.

a ye Bah wah Ngerzah, bay lawsuki ye ra ke sa na, ke h̄j law wah voh ba nḡoh, ke h̄j law wah gēj suki a ndoh-u.

¹⁷ Ké hew wuri, ké h̄j i yo ba kpuh-u nḡjw nḡjw bil fe labna a sukiri gbam, bil bay bahna woiri a sukiri gbam pi.

3 Mí ȳjn wahri t̄or bay a boruri ké nah yih s̄ok wuri mí na-ay : í gōj Ngerzah bay tul wah, í gōj ni, ké h̄j bay Gāj tul feri riw bá yā gelri ba gah-u h̄j kú pir bayu kandok a woiri kāj pi. ² Í gōj ni bay ké ten na ke ndok nzuk tukalari, law woyri sih mbamba. Í gōj Ngerzah bay tul wah bayu ké ta ba nzukri gbam mí kan law tul Ngermbay ya. ³ Gāj tul feri riw ra ndok ye d̄or sal in ya. Ke h̄j wuri i yo ba kpuh-u nḡjw nḡjw, ke kór wuri r̄ok̄o nzuk law a sih-u ra bá za wuri. ⁴ A wah ra bay tul Gāj tul feri riw mí law wah te tul woiri bahri, bayri ké nah bah h̄j wuri-aw i lab fe-u la-lab, mí i yo tul labu báy. ⁵ Gāj tul feri riw bá māj wuri ba ndaru h̄j law woiri si kāh law sana Ngerzah, si kāh s̄uhlaw Ngermbay pi.

⁶ Ȳjn wahri, nah yo bah h̄j wuri ke rīj Gāj wah Ngermbay Zezu, í di-dih ke ȳjn a ay ké sīj sina ye na kpok, ké sīj sina ye mah ke sāw fe Ngerzah ké i firma ké t̄aw wah ra ya. ⁷ A woiri gāj i tu ani mí i ndól sīj sina wah tu bay fe le, kabna wah ké sakra woiri ra nah si sina vāh ya. ⁸ Nah s̄y fe nzuk ke gaba ya. Le nah kah rohna, mun wah t̄ah, nah lab pihna sūj ke seh r̄ok̄o náh t̄ih ba sukna tul nzuk ké sakra woiri. ⁹ S̄ok bahri, nah yo ke ngerna ké tul woiri kara nah mbi ya. Wara le nah yo s̄ok wuri sīj sina a suki ke mun wah bay í ndol. ¹⁰ Ké nah yo t̄aw woiri ra, nah tōj bah bayay h̄j wuri bahri, nzuk sa lab pihna ya le, fe s̄yna kara ké s̄y ya pi.

¹¹ Nah bah kāj bayu ké nah lah bahri, nzuk a haniri ké sakra woiri sīj sina woyri na kpok. Ku lab pihna a hani ya, fe labna woyri ba r̄ih bil bay nzuk a boruri ké bayu ko niri ya. ¹² Nah yo bah h̄j sam nzuk a kājawri pi, nah hew niri ke rīj Gāj tul feri riw pi, a ye Ngermbay Zezu bahri, kú lab pihna ke ndok woyri dēj. Le ku hól mun woyri keni.

¹³ Dale a woiri ra ȳjn wahri, law woiri bá voh tul láb suki ya. ¹⁴ Gelke nzuk mba nzak bayri ké nah vbeh h̄j wuri-ay le, í ndoh ndok ma tul ye, í m̄gba m̄ra zīj ni ya pi dale, kerbay bay ruklu law ye báy. ¹⁵ Mí í ko ni ba nzukbaa ya. Le í k̄ok̄o suk ye kandok ȳjn woiri ma. ¹⁶ Gāj tul feri riw a ye nzuk sāw dēj, ké h̄j law woiri bá na dēj kpatara bil feri gbam. Ke yo zīj wuri gbam.

¹⁷ Vahna-ay ba ndok bi P̄ol gāj mí-i vbeh. Mi ik ndok tul mbeteri ké mi vbeh kāj kāj mí ba fe vbehna bi.

¹⁸ Nah vah wuri gbam ke lawsuki Gāj wah Ngermbay Zezu ké yo zīj wuri.

Mbeta Timote a titilu

1 ¹⁻² A bi Pɔl mi vah mu Timote. Law wah ké te tul Ngermbay mí h̄j mu ba gun bi a ketina. Mi vah mu ke law-suki, law in, deŋ, gbamaw ur ké t̄aw baah Ngerzah, ké t̄aw *Mbay Zezu* Gaŋ wah pi. A bi Pɔl gun nzak pihna Mbay Zezu, kandɔk nzak pihna ké a ye Ngerzah nzuk-ȳa na ke a ye Mbay Zezu ké law wah te tul ye, pih mi keni, mí-i lab pihna-aw.

³ Tɔrna bi ma tusiba Maseduwan, mi hew mu bay mú kab Efeze †, mú hah nzuk a hani-uri ké yo firma nzukri bay Ngerzah mí fe firma-aw reh boɔ ke bay Ngerzah. ⁴ Mú hah niri kú mgba m̄ara ke tú tuku ya, kú k̄j s̄aw zihri ké gb̄uh-u ta-a ra ke riŋu riŋu ya pi. Bayuri yo gi ke fahbay h̄j nzukri poŋ kerbay pihna ké Ngerzah ndoh bil law nzuk ké te sa tul ye ra. ⁵ Mí hahna-u bá h̄j law sana bá yo haŋsekle woyri, law sana ké ur ke law a puki ke kerbay a suki ke kanlaw tul Ngermbay ké m̄uh bay ya. ⁶ Nzuk a hani-uri vbol mahful law sana-aw. Ku sak tul woyri si wɔrɔk wɔrɔk ke fahbayri ké t̄ih suk ya. ⁷ Ku yih na ba ngernzuk-sɔk bolkusol Ngerzah, mí ku lah mahbayu ya pi, ku tu s̄aw bay kú-u yo bah-u ke ngere ra ya pi.

⁸ Nah tu bahri, bolkusol ra su-su, gelke nzuk yo lab pihna keni ke mahfulu kandɔk ké mahbayu sɔk. ⁹ Nah tu bahri se, nzukri ké yo mbew ziŋ Ngerzah ba záh woyri ra, bolkusol na bay tul woyri ya. Le bolkusol na bay tul nzuk-beb bolkusolri ke nzuk tul kpuhnari, nzuk-saŋ Ngerzahri ke nzuk-reh mahfulri, nzukri ké ko fe Ngerzah ba fe a garu ke nzukri ké ko fe Ngerzah ba kɔk fe ké nun woyri, nzukri ké yih bay i mah woyri ke bah woyri, nzuk-i hulri, ¹⁰ nzuk-lab nun pukiri, w̄ronzuk ké hil mbaŋ ye w̄ronzuk, nzuk-mgba nzukri yeh ba mgbal, nzuk-kun bayri, nzukri ké hah mun woyri kun bay k̄y nzak mbaŋ woyri keni mini sam fe a suŋ suŋ gbam ké si mbew ke bay Ngerzah a ketina ra ya mí bolkusolaw na bay tul woyri. ¹¹ Bay Ngerzah a ketina ra si mah hani ke baysuki hul Ngermbay ké Ngerzah baŋ k̄y ndɔk bi. Baysuki-u ra mgbe-mgbe ba fe riŋ dína Ngerzah ké ba nzuk s̄aw pol tehna.

¹² Mi el ke tumbɔl h̄j Mbay Zezu a ye Gaŋ wah ké-e h̄j mi ngerna bay fe le, ke ko mi mah mgba s̄aw pihna ye, mí ke mbi mi kan bil pihna-aw. ¹³ Lews̄a mi yo mbi riŋ ye bah keni suya, mi pahra s̄aw in yeri, mi lab niri koseh, mí keni-aw kara ke mgba in ziŋ mi bay fe le, mi lab fe-u v̄ah, law bi kpuh ké tul ye. ¹⁴ Mí lawsuki Gaŋ wah ké k̄y tul bi gbɔh gbɔh nḡj kal nḡj. Lawsuki ra yo ke law mbew ke law sana ké mi ziŋ ké t̄aw Mbay Zezu. ¹⁵ Bay ra yo gelu gaŋ ba ketina mah ȳa ke law mbew : Mbay Zezu gi tukala bay ȳa nzuk-lab suyari, mí a bi, mi ba mbay-lab suya. ¹⁶ S̄awu mí ke mgba in ziŋ mi, a bi mbay-lab suya, bay h̄j Mbay Zezu bá mbi mun bi sɔk keni ik law ye gbam h̄j nzukri ké bay kan law sa tul ye h̄j ku yo ke ɔkna sew ke sew.

¹⁷ Mbay tul sewri,
a ye Ngɔhznuk,
a ye ké nzukri mah ko ni ke nun ya,
a ye Ngerzah mbew yaŋ,
mah pirna ke riŋ dína sew ke sew. Gelu munu.

¹⁸⁻¹⁹ Gun bi Timote, hahna ké mi sɔk mu bay mú hah keni nzukri ra si sina ke bayri ké Tempuki bah si tul wo bay h̄j mú ruh ngermu a suki ke kanlaw tul Ngermbay ke law a teh-u. Nzuk a hani-uri el ke mun woyri ma fal mí h̄j kanlaw woyri ri-riŋ. ²⁰ Ké sakra woyri-aw Himene ke Aleksander yo ri. Mí poŋ niri h̄j nzukbaa, a ye mbay záh tukala. Mí poŋ niri bay ndar niri kú poŋ beb riŋ Ngerzah.

2 Mahbay hewna ké mi hew mu ra mí na-ay : Náh bah bay ziŋ Ngerzah ke sam ful goŋnari boɔ boɔ bay tul nzukri gbam kandɔkay : náh goŋ ni bay tul fe zɔkɔri, náh vbi ni sonari, náh vuh h̄j ni bay ȳa nzukri, náh el ke tumbɔl boɔ boɔ h̄j ni. ² Náh goŋ Ngerzah bay tul nzuk-lak tusibari ke ngernzuk ngomnari gbam pi bay náh kab dan fe zɔkɔ ke deŋ ke h̄knari ké nah h̄k Ngerzah, ke siŋ sinari ké mah h̄kna, ³ na ba fe a suki ké rih law Ngerzah a ye nzuk-ȳa na. ⁴ A ye, ke yih nzukri gbam bá t̄ih ke ndɔk hul bay kú tu ketina tu-tu, ⁵ bayu ké Ngerzah mbew yaŋ, Mbay Zezu ke ba nzuk pimatul ké yo haŋsekle Ngerzah ke nzukri mbew yaŋ pi. ⁶ A ye ké-e poŋ mun ye puh mbɔl hul bay tul nzukri gbam, a ye ke ba salbay in †† ké Ngerzah nḡah ziŋ nzuk pimatulri ba záh woyri,

† Bay EFEZE, í k̄j Mbeta Fe labna Tempuki 20.18-35 †† Salbay in ké Ngerzah nḡah ziŋ gun Izarayelri ba záh woyri na bil Mbeta Exode. Bal tul salbay in ra ku dí ke nzak faraŋse ba 10 commandements. Ku vbeh kan tul kasaw a felu mí bayu na bil Mbeta Exode 20.1-17.

salbay inu te-teh bay ke sewu, ⁷ mí Ngermbay lu mi ba mbay ka-kah bay ye, ba gun nzak pihna ye. Ketina mí-i bah, mi kuñ bay ya, a bi nzuk-sək fe h̄j s̄awnzuk a boruri bay sək bay kanlaw tul Ngermbay ke bay a ketina pi.

⁸ Dale mi bahri, gelke w̄orori ké gelri gbam ɔr ndək woyri bay goñ Ngerzah le, kú goñ ni ke ndək a teh-u dan hañ f̄ahna, dan fahbay. ⁹ W̄yri ba, kú sək mun woyri ke sam gar lari a ngeru ya, gar ké poñ mun woyri k̄y kala ya pi. W̄yri ke tiklari, kú ndoh gar ké mah h̄kna nzukri. Mgbá pimatul woyri bá i s̄awseh ya. Kú mbar mun woyri ke fe lari a ngeru ya, kandək lari l̄r mini zaw lari a ngeru mini mah gar lari. ¹⁰ Le kú mbar mun woyri ke fe labna a suki ké mah riñ d̄ina w̄yri ké nzukri tu niri ba w̄y-dih fal Ngerzah.

¹¹ W̄yri bá tih ke law deñ tu keni ketina, kú h̄k gel yona woyri ke toñna-u toñna-u. ¹² Mi h̄j w̄yinzuk firma bay Ngerzah h̄j w̄ronzuk ya, ké kab tul w̄ronzuk ya pi. Le law ye bá na deñ ma. ¹³ Ngerzah lab Adam pol dara mí ke lab Eve báy. ¹⁴ Le ta ba Adam mí lah nzak r̄kna ya. A ye w̄yinzuk mí lah nzak r̄kna bale, ke mba keni nzak Ngerzah. ¹⁵ Dale ke t̄jh ke bil bay ke m̄buñna m̄hri ye ké ba Ngermbay †, kandəkaw mí a woiri w̄yri, gelke i yo tul kanlaw tul Ngermbay, tul law sana, tul siñ sina ké mah nun Ngerzah ké si ke nun r̄ña.

3 Bay ra yo gelu gañ ba ketina.

Gelke nzuk yah ful kó tul s̄aw in Ngerzah le, pihna a suki mí ke yah-aw. ² Dale nzuku, siñ sina ye te-teh, nzuk bal riñ ye ya. Nzuku yo ke w̄y mbew yañ, ke ba nzuk-k̄r tul ye ba suki, kerbay ye na ba suki, ke mgbá mun ye ba teh-u, ke mgbá gahru ndək sede, ke mah firma bay Ngerzah h̄j nzukri lah ba teh-u. ³ Ke poñ mun ye h̄j yim ya, law ye f̄ah ba gah-u ya pi. Le nzuku ba nzuk ké lah hani ke nzukri lah, ké ba-bala ya, ké law ye te sa tul lari ya pi. ⁴ Ke nda pol nzuk kerpuh yeri ba suki, mí gun yeri tu h̄kna ke porna tu. ⁵ Gelke nzuk mah nda pol kerpuh ye ya ba wa, ani mí ke mgbá s̄aw in Ngerzah le wo ?

⁶ Ké ba nzuk-kan law a foyu ya r̄k̄o ké h̄h tul le, ké toh bil salbay mbay záh tukala a ye nzuk-sek nzukri. ⁷ Mí riñ nzuku na ba suki ké nzak nzukri ké kan law tul Ngermbay ya, r̄k̄o kú bañ s̄yhr̄u kan nun ye mí ke ta ndaw nzuk-sek nzukri ra.

⁸ Diyakereri, a woyri nzuk-so nzukri kara ku ba nzukri ké mah h̄kna nzukri, ku bah bay r̄d̄ r̄d̄ ya, ku poñ mun h̄j yim ya, ku yah lari ke mahful-rah nzukri rih bil bebna ya, ⁹ mí ku yo tul bay ké Ngerzah ten ba s̄awbay-kan law tul Ngermbay, ku yo tul kerbay ké Ngerzah ten ra ke law a teh-u. ¹⁰ A woyri-aw, bá ko siñ sina woyri nda-ndar ké mah sekna mbew ya dara kú lab pihna-aw báy. ¹¹ W̄yri kara bá na ba w̄y ké mah h̄kna nzukri, nzak woyri lab nani ke riñ nzukri ya, ku k̄r tul woyri ba suki, law woyri yo ziñ Ngermbay ké bil feri gbam. ¹² Nzuk-so nzukri ra yo ke w̄y mbew yañ, ke ba nzuk ké nda pol gun yeri ke kerpuh ye kara ba suki pi. ¹³ A woyri kú-u so nzukri ba suki-aw, bay law woyri kú-u kan sa tul Mbay Zezu mí ku yo ziñ gel yona sél law pesek bah bayu ba teh-u h̄j nzukri lah.

¹⁴ Mbeta ké mi vbeh h̄j mu-ay, mi ker bahri, zah le, mi si kó mu. ¹⁵ Mí-i si gah ya le, mú tu keni ani mí siñ sina kerpuh Ngerzah na. Kerpuh-u ba s̄aw in ye, a ye Nḡh̄nzuk. S̄aw in ye mí ba k̄puh-ger ketina, ku ger tulu pi, ku ger diñu pi. ¹⁶ Nah yo m̄b̄h̄ nzak bahri se, s̄awbay-yo ke Ngerzah bil h̄kna n̄ge-n̄gere :

Ngermbay t̄jh ba nzuk pimatul a s̄aw som s̄iba, ba p̄aymun a hulu,
salbay hul nzom ké tul ye, mí ke t̄jh ke p̄aymun ye a s̄aw Tempuki,
tem nzak pihhari ko ni gbak gbak.

Kahbay ye k̄ah t̄aw s̄awnzukri,
tus̄iba ke nunmbam kan law tul ye,
riñ d̄ina *Gar̄ tul feri riw* mgbe ké tul ye ††.

4 Tempuki bah ba teh-u bahri, sew a ɔh t̄ru le, nzuk a haniri bay el ke mun woyri ma fal poñ Ngermbay. Ku él mbi mun woyri dih fal záh nzak r̄k̄nari ke fe firma z̄ahri-aw. ² Ku l̄ah keni bay bahna foh nzukri kú-u m̄h̄ kp̄ol bil law woyri. Law nzukri-aw k̄puh kandək koron̄ḡ d̄ay kan, ³ mí ku gboh ȳḡ hani, ku sək nzukri bahri, su-su bay sañ fe s̄una a haniri. Ngerzah ba, lab fe-uri h̄j nzukri ké kan law sa tul ye, kú-u tu ketina ye tu le, ku ȳḡ ndək sede ke tumb̄l. ⁴ Bay fe le feri gbam ké Ngerzah lab ba fe a suki. Fe mbew ké mah sañna ta-a, mí fe-uri, ku yo ȳḡ ndək sede ke tumb̄l, bayu ké ḡoñ Ngerzah nzukri ke bay ké Ngerzah bah ra ‡ mí h̄j fe-uri mah nun ye.

⁶ Kandəkaw mí bayuri ké mu bay bah-u, mu ten teh-u h̄j ȳj bil Ngermbayri lah le, mu ná ba gun-lab pihna Mbay Zezu a suki. Bay kanlaw tul Mbay Zezu ke bay fe s̄okna a suki ké mu mgbá ma law wo ra yo h̄l mu.

⁷ Mú di-dih ke k̄k bay bahna nzukri ke bay tuku mah k̄p̄k̄r̄o pi. Mú ruh mun wo bay yo ke Ngerzah bil h̄kna na ma. ⁸ Rúh mun t̄jh suk ndj mí yó ke Ngerzah bil h̄kna t̄jh suk dan gb̄h̄-u. Díh fal Ngerzah ra h̄j suki seway

Ngerzah h̄j gun Izarayelri mbek fe vbehna-aw bil sanduku mí kan ké gel kani. Fe vbehna kú-u mbek ra, ku di ba tehbay ke nzak karañ m̄ni temoignage ke nzak faran̄se. Gel k̄jna ʔʔʔʔʔʔ-ay vbeh bay tehbay (temoignage) ra. S̄awu mí nah vbeh bahri, salbay in ké Ngerzah nḡah ziñ nzuk pimatulri ba záh woyri. Hul ké Zezu hu te-teh bay salbay in ké Ngerzah nḡah ra. Í mgbá Mbeta Exode 25.16 ke Mbeta Ten s̄awbay 15.5tuh ke kerbay temoignage (tehbay). † Bay lah bay ké si tul w̄yru ke m̄hri ye, í mgbá Mbeta S̄aw fe 3.15,16 †† Í mgbá Mbeta Filipiri 2.8-11 ‡ Bay tu bay ké Ngerzah bah ra, í k̄j Mbeta S̄aw fe 1.31

kaŋto ya, mí h̄j suki sew a ʔy ké yo gina pi. ⁹ Bay ra yo gelu gaŋ ba ketina mah ȳa ke law mbew. ¹⁰ Bay ziŋ suki-aw, nah ruh mun, nah kah rohna bay fe le, law wah te tul Ngerzah Ngghnzuk ké ba nzuk-ȳa nzukri gbam. Ke ȳa nzukri ké yo ziŋ ni ȳa-ȳa. ¹¹ Bayaw mí mú hew nzukri keni, mú firma niri.

¹² Nzuk hani bá ko mu ba k̄k fe ya, bá bahri mu ba gun kaŋto ya. Le fe labna wo bá mah h̄j nzuk-kan law tul Ngermbayri bá nd̄ɔl, bil bay bahna, bil siŋ sina, bil law sana, bil kanlaw, bil lawpuki pi. ¹³ Kp̄ru mah k̄hna bi ké t̄aw wo, mú h̄j tul wo h̄j k̄j bay Ngerzah h̄j nzukri, h̄j nzak hewna h̄j nzukri, firma nzukri bay ye. ¹⁴ Mú poŋ nger-na fe ké Tempuki h̄j mu ra ke fal nd̄ɔk ya. Ngerna fe ké Tempuki h̄j mu ra, Tempuki baŋ bayu ndoh bil law ȳnri mí ku bah si tul wo. Ngernzuk vul mison̄ri ba, el kan nd̄ɔk tul wo. ¹⁵ Mú ta mun wo dik tul feri-aw ma, mú yo tulu bay h̄j nzukri gbam bá ko t̄h suk wo ké si ma pol pol. ¹⁶ Mú r̄y ke mun wo bay tul wo ke fe firma bay Ngerzah wo. Kand̄kaw mí mu t̄h bil bay pi dara mí nzukri ké yo lah mu-aw bay t̄h ziŋ mu pi.

5 ¹⁻² Mú z̄r law ngernzukri ke bay ya. Wara le mú hew niri kand̄k ké mu hew bah-mbuŋ mu kaŋ, mú hew sekeri kand̄k ȳn wori, mú hew ngerw̄yri kand̄k mah-mbuŋ mu, mú hew tiklari kand̄k gun mah wori ke lawpuki ké pol Ngerzah.

³ Mú m̄gba s̄aw w̄y seh a ketinari. ⁴ Mí w̄y seh a hani-uri yo ke gun mini gun zah le, m̄hri woyri-aw mí bá tih ke m̄gbá s̄aw woyri kaŋ mí ba yó ke Ngerzah bil h̄kna. M̄gbá s̄aw woyri-aw ba p̄uh mb̄ɔl h̄j nzuk-mbuŋ niri. A ʔw mí rih law Ngerzah.

⁵ W̄y seh a ketina ké nzuk ye mbew ta-a dale, law ye te sa tul Ngerzah, mí ke yo tul goŋ Ngerzah, ke yo bah bay ziŋ ni suŋ ke seh. ⁶ Mí w̄y seh a ʔy ké law ye te sa tul s̄y tukala ba, ke kab ra ke nun kara, ké pol Ngerzah le, ke hu-hu. ⁷ Kand̄kaw mí mú s̄ɔk keni nzukri dale, nzuk a boruri ta z̄m niri ya. ⁸ Mí nzuk m̄gba s̄aw nzuk yeri ya, ke m̄gba s̄aw nzuk kerpuh yeri kara ya le, nzuku poŋ Ngerzah munu. Nzuk-puh z̄ah mba ni mba-mba.

⁹ Dara riŋ w̄y seh bá vbeh ké sakra riŋ w̄y seh a ketinari ra le, mbihmbam ye bá k̄h bon t̄ɔt̄ɔk̄l, ké ȳa w̄ro a boru fal hul wah ye ya. ¹⁰ Ku tu ni ke fe labna suki ye kand̄k m̄gbá s̄aw gunri ké h̄y ké t̄aw ye, m̄gbá gahruri, p̄or s̄aw nzuk Ngerzahri, só nzukri ké koseh ziŋ niri, mbí mun lab sam fe a sukiri gbam mí ke lab.

¹¹ W̄y seh a leleri bale mú vbeh riŋ woyri ya. Ku s̄ɔb fal h̄j Ngermbay gelke s̄ay ȳa w̄ro se niri, ¹² mí ku lab bay kan tul woyri bay fe le, ku sel wahbay woyri kú-u nḡah ziŋ Ngermbay da. ¹³ Ta ba sel wahbayaw kaŋto ya, wara le ku tih ke l̄áb zoh, mí ku h̄arma kerpuh ke kerpuh pevb̄ɛd̄ pevb̄ɛd̄. Ku tih ke l̄áb zoh kaŋto ya. Le ku yo bah k̄k bayri, ku yo rih bil bay ké ko niri ya, mí ku yo bah bay ké mah bahna ya. ¹⁴⁻¹⁵ S̄awu mí-i bahri, w̄y seh a leleri le, kú ȳa w̄ro, kú mbuŋ gunri, kú m̄gba s̄aw kerpuh woyri. Nzukbaa Ngerzah yo kuhru gel, bay beb riŋ wah. Kú poŋ ful nd̄j h̄j ni ya, bayu ké w̄y seh a haniri sak tul woyri dih fal nzukbaa a ye mbay z̄ah tukala. ¹⁶ Mí w̄y ké kan law tul Ngermbay ké wah ye yo ri, mí in ye ba w̄y seh le, ké so ni, ké poŋ sukna-u kan tul nzuk vul mison̄ri ya, bay kú so w̄y seh a ketinari.

¹⁷ Ngernzukri ké yo nda pol nzukri ke siŋ sina a suki, nzukri bá h̄k niri mah pihna woyri wara le, ngernzuk a ʔyri ké yo ko seh bil s̄ɔk bay Ngerzah, bil firma nzukri bay Ngerzah. ¹⁸ Kand̄k ké mbete Ngerzah bahri, *mu ta nḡah nzak nday ké yo pa-pay ya, †mí gun-lab pihna mah ziŋ kpaŋnd̄ɔk ye††.*

¹⁹ Bay sekna ké si tul ngernzukri ba, *gelke nzuk-bah tehbayri mah sede mini say ta-a le, mú m̄gba bayu ya‡.* ²⁰ Ngernzukri ké lab suya ba, mú ndar niri ké gel daba dale, ngernzuk a boruri bay lab h̄kme. ²¹ Mi yo bah teh bayayri ké nun Ngerzah, ké nun Mbay Zezu, ké nun tem nzak pihhari ké yo pol Ngerzah pi, mú ber ḡjw tul bayri-aw dankehr nzukri, mú lu nun nzuk mbew ya. ²² Mú takra kan nd̄ɔk tul nzuk ke riŋ Ngerzah ya, r̄ɔk̄ salbay suya nzuku bá m̄gba tul wo pi. Mú k̄r mun wo ba nzuku a Ngerzah. ²³ Mú nzo mbih kaŋto mba. Le mú zukru ke yim nd̄j bay sena bil wo ke senari bođ bođ ké z̄ɔk̄l mu kpatara. ²⁴ Ké t̄aw nzukri ké yo lab suya ra, nzuk a haniri suya woyri ten mun yo si ziŋ niri ma ndiseŋe. Ké t̄aw nzuk a boruri ba, suya woyri yo dih fal woyri si k̄h gel-kuŋ salbay. ²⁵ Kaŋ pi mí fe labna suki a haniri ten mun ké gel a teh-u, fe labna suki a boruri ba, ta muh mun kpatara ya.

6 Nzuk-kan law tul Ngermbay a ʔyri ké ba m̄gbal, ké gel pihna woyri gbam kú h̄k bahgaŋ woyri h̄k, r̄ɔk̄ pihna suya woyri-aw bá h̄j nzuk a boruri beb riŋ Ngerzah pi, beb fe firma ké si tul ye keni pi. ² M̄gbal a ʔyri ké bahgaŋ woyri ba nzuk-kan law tul Ngermbay pi ra, ko-ko kú ko bahgaŋ woyri-aw mah nun ya, ker bahri se, ba ȳn bi kaŋto. Le kú lah nzak bahgaŋ woyri-aw kal bahgaŋ a boruri ka-kal. Bay fe le bahgaŋri ba nzuk-kan law, ku ba maŋlawri, mí ku yo ziŋ suki bay pihna m̄gbalri-aw. Bayaw mí mú firma niri, mú hew niri keni.

³⁻⁵ Nzuk ké firma nzukri bay Ngerzah ke fe firma ké reh bođ ke bay Ngerzah ra, h̄j tul ye firma nzukri ketina bay Gaŋ wah Ngermbay Zezu, ke h̄j ya, h̄j tul ye firma nzukri yó ke Ngerzah bil h̄kna kara ke h̄j ya pi. Le nzuku h̄y tul, ke hew guŋ guŋ. Ke tu fe ya, mí sena ye ba d̄ám bay, ba fáh bay tul gun fe vbehnari, mí t̄h sere, t̄h fáh

† Zibri nḡah nday kan baw kpuh h̄j ndayu k̄k̄l kpuh ra bay gur naŋ, le s̄aw nzak vbeh bahri, mu ta nḡah nzak nday ké yo gur naŋ ya. Bayu na bil Mbeta Deutéronome 25.4. †† Bayay na bil Mbeta Luk 10.7 ‡ Bayay Mbeta Deutéronome 17.6 ke 19.15.

hani, tɔh farna, tɔh kó hani ngɔw, tɔh zúkru hani. Kerbay ye r̄a-r̄aḥ, ketina poh ni. Ke ker bahri se, pihna Ngerzah ba mahful ké-e zɔḥ fe keni.

⁶ Gelke nzuk yo ke law rihna ké tul fe ndj ké na ndɔk ye le, láb pihna hɔ Ngerzah ba baw fe zɔḥna gaḥ. ⁷ Nah gi ke fe hani ké tukala-ay ya sɔk bahri, nah ta mbi fe hani bay tɔr keni ya pi. ⁸ Gelke nah yo ke fe sɔna ke gar ndohna le, mah na seeh. ⁹ Mí nzuk ké yah fe zɔḥna le, ke yo rih bil fe-leh law, bil ndaw, bil daka kɔk feri ba ngɔ-u ké ɔh suya. Fe-uri yo hɔ nzukri rih bil bebna ké riḥ niri ba zina woyri. ¹⁰ Sɔw suyari gbam ba daka lari. Nzuk a hani-uri faḥ falu, mí ku vbɔl ba díh-u ké tɔw Ngerzah. Law woyri yo mbew zɔḥ ni ya. Mí ku lab mun woyri koseh boḍ boḍ ba ngɔ-u ke mun.

¹¹ Mí a wo nzuk ké Ngerzah mbi mu bay lab pihna ye ba, mú duk feri-aw ba díh-u, mú hɔ mun wo bay yo tul sal in ké Ngerzah ngɔḥ zɔḥ mu, mú hɔ mun wo bay yo ke law Ngerzah, yo tul kanlaw, yo tul law sana, yo tul sɔḥ law, yo tul law a voh-u ma. ¹² Kanlaw tul Ngermbay ba ngermu a suki, mú ruh mun bilu. Mú mgbá ɔkna sew a ɔh tɔru ra giri giri ndɔk seḍe kandɔk ké Ngerzah dí mu bayu seh ké mu te-teh bay a suki-aw ké nun daba nzukri.

¹³ Mi hɔ mu bayay ké nun Ngerzah a ye ké-e hɔ feri gbam ɔ-ɔkna, ké nun Mbay Zezu a ye ké-e te-teh bay a suki-aw ra seh ké-e yo pol guvener Pilad †. ¹⁴⁻¹⁵ Bay ké mi hɔ mu ra te-teh, bayu mah zɔmna ya, mú kɔr kaḥ kpɔru kaḥ sew ké Ngerzah lek bay hɔ Gaḥ wah Ngermbay Zezu bá sɔk mun.

A ye Mbay a Ngeru mbew yaḥ,

ke ba nzuk pol tehna,

Mbay tul mbayri,

Gaḥ tul gaḥri,

¹⁶ Ngɔhnzuk mbew yaḥ,

ke kab bil gel tehna ké nzuk mbew mah kaḥ ri ya,

a ye ké nzuk ko ni bɔk mbew ya,

nzuk mah ko ni ya pi.

Dimna ke huhmun ba nzuku a ye sew ke sew. Gelu munu.

¹⁷ Mí nzukri ké yo ke fe zɔḥna sew a tukala-ay, mú sɔk niri, kú nda giri ya, kú baḥ law woyri te tul fe zɔḥna a se-way ké ba fe zɔḥna ké bay ka-kal ra ya. Kú baḥ law woyri te tul Ngerzah ma a ye ké-e sel ndɔk wal feri hɔ na bay náh zay mun keni. ¹⁸ Le kú na ba balak nzuk, kú hɔ fe labna a suki bá kaḥ tul hani kaḥ tul hani, kú sel ndɔk law mbew poroḍ, kú lab law mbew ke fe woyri zɔḥ haniri. ¹⁹ Kaḥ mí ku yo mbɔḥ fe zɔḥna a ndɔh-u bay sew ké yo gi-na le, kú mgbá ɔkna a kpakpaḥu ra giri giri ndɔk seḍe.

²⁰⁻²¹ Timote mú kɔr bayayri ké Ngerzah baḥ kɔ ndɔk wo, mú to suy kɔk bayri ma fal kandɔk bay a ndá gosori ke bayri ké si boḍ kú-u dí ba fe tuna. Nzuk a haniri yo tulu bahri se, kanlaw tul Ngerzah munu. Bale ku reh da. Timoteri, lawsuki yo zɔḥ wuri.

† Bay lah bay tehbay ké Zezu teh le, bayu na gel kɔna Mbetete Zɔḥ 18.33-38; 19.7-11

Mbeta Timote a sede-u

1 ¹⁻² Mi vah mu Timote, gun sana bi. Mi vah mu ke lawsuki, ke law in, ke deŋ, gbam ur ké t̄aw baah Ngerzah, ké t̄aw Mbay Zezu Gaŋ wah. A bi Pɔl gun nzak pihna Mbay Zezu kandɔk ké law Ngerzah yih. Nzak pihna-u si mbew ke wahbay ɔkna ké na t̄aw Mbay Zezu.

³ Mi el ke tumbɔl h̄j Ngerzah a ye záh zih wahri ké mi dim ni ke law a teh-u. 'Bil gón Ngerzah bi suŋ ke seh le, law bi ker bay si tul wo kpatara. ⁴ Mi ker si tul mbihnnun wo dale, law bi tas̄y kó mu bay h̄j law bi bá el mbah ke law rihna. ⁵ Kanlaw wo tul Ngermbay ké m̄ȳh bay ya-aw ra mi ȳk̄re ya. Kanlaw tul Ngermbayaw titilu ke law zah wo Luwize, ke law mah wo Enis. Kaŋ le mi tu-tu, kanlaw tul Ngermbay yo law wo pi. ⁶ S̄awu mí-i yo dum law wo bay ngerna ké mu ziŋ ke seh ké mi kan ndɔk tul wo ra le, mú h̄j ngerna ké Ngerzah h̄j mu-aw bá el ngul. ⁷ Bay Tem ké Ngerzah h̄j na ra gi ke law h̄k̄me ya. Le Temu gi ke ngerna, ke law sana, ke kerlaw.

⁸ Kaŋ dale mú lab s̄ȳhru bay tul tehbay Gaŋ wah ya pi, mú lab s̄ȳhru bay nḡahna kú-u nḡah mi bay tul ye kan vul mgbal ya pi. Wara le mú rih bil koseh bay tul baysuki hul Ngermbay ma. Bayu si mbew ke ngerna Ngerzah. ⁹ A ye ke ȳa na, ke dí na ba s̄aw ye bay fe labna suki wah ya. Wara le ba fe ké-e lek lews̄a, ba lawsuki ye. Lekbay ke lawsuki ké na t̄aw Mbay Zezu ra Ngerzah h̄j na dara mí sewri lab báy. ¹⁰ Lekbayu ke lawsuki-u ten mun aŋay ke gina Mbay Zezu nzuk-ȳa na, a ye ké-e i ngerna hul. Mí ke h̄j ɔkna ke p̄aymun ké bay kab kpatara t̄jh ba teh-u ké nun nzukri bay tul baysuki hul ye. ¹¹ Bayu mí ke lu mi ba mbay ka-kah-u, ba gun nzak pihna-u, ba nzuk-firma bayu h̄j nzukri. ¹² S̄aw koseh bi-ay munu. Keni-aw kara s̄ȳhru se mi ya bayu ké mi tu ni ba a ye ké law bi te sa tul ye tu-tu. Mi tu bahri se, ke yo ke ngerna, ke k̄r fe bi ké mi baŋ kan ndɔk ye k̄h bil nam ké bay gi-u-aw † gaŋ. ¹³ Siŋ sina wo bá mah ke ketina Ngerzah ké mu ko, mú yo tulu ke law mbew, ke law sana. Law mbew ke law sana ra ur ké t̄aw Mbay Zezu. Ketina ra mu lah ké t̄aw bi. ¹⁴ Bay a suki-u ké-e kan ndɔk wo ra, mú k̄r ke ngerna Tempuki a ye ké-e deh puh ké law wah.

¹⁵ Mu tu bahri, nzukri ké tusiba Azi poŋ mi diw. Ké sakra woyri-aw Fizele ke Hermozen yo ri. ¹⁶ Onisifor ba, gol mi ke fe labnari bođ bođ dara mí kú-u nḡah mi-ay se ni s̄ȳhru ya pi. Gaŋ tul feri riw bá lab law in ziŋ nzuker-puh yeri. ¹⁷ Ke poŋ mi ya wara le, ke h̄j tul ye ke ngerna bay yah mi ke k̄hna ye ké Rɔm, mí ke ziŋ mi. ¹⁸ Law in Gaŋ tul feri riw bá yo ziŋ ni bil nam ké bay gi-u-aw ra. Sonari bođ bođ ké-e lab ké Efeze ra, mu tu-tu. Mi mah k̄j h̄j mu ya.

2 Kaŋ le a wo gun bi, mú poŋ h̄j lawsuki ké na t̄aw Mbay Zezu ra bá h̄j mu ngerna. ² Bay a ketinari ké mu lah ké t̄aw bi ké nun daba nzukri ra, mú el k̄ȳ ndɔk nzukri ké law woyri yo ziŋ Ngermbay bil feri gbam, mí a woyri kara kú mah firma nzuk a boruri pi. ³ Mú rih bil koseh ba soze Mbay Zezu a kpakpaŋu. ⁴ Soze ta mgbal b̄h fe labna ziŋ nzuk a garuri ya bay h̄j law ngernzuk ye bá rih ni. ⁵ Kaŋ pi mí nzukri ké yo kpak hani gelke nzuk ruh mun ye ke mahfulu ya le, nzuku bay ta ziŋ kpaŋndɔk-t̄jh pol ya. ⁶ Nzuk pay ké kah rohna le, a ye mí ke s̄ȳ fe payu pol. ⁷ Mú ker bay tul bay bi-ay ba díh-u bayu ké Gaŋ tul feri riw bay h̄j mu kerlaw bil feri-aw gbam.

⁸ Mú ker bay si tul Zezu a ye Ngermbay ké t̄jh ké sakra hulri ke p̄aymun a foyu, ke ba m̄jhri David mbay a luki, bayu ba baysuki ké mi ka-kah-u. ⁹ Bay tul baysuki-aw mí-i yo ko seh bayu mí si ziŋ mi k̄h nḡahna kú-u nḡah mi ke sen-ay mí bay Ngerzah ba, mahful nḡah-u ta-a. ¹⁰ S̄awu mí-i yo s̄ȳh law bil feri gbam bay tul nzukri ké riŋ Ngerzah kan tul woyri bay h̄j kú mgbal ɔkna ké na t̄aw Mbay Zezu pi, kú mgbal riŋ dína ye ké mgbe ba nḡoh pi.

¹¹ Bay ra yo gelu gaŋ ba ketina bayu ké

nah hu ziŋ ni le, nah káb ke ɔkna ziŋ ni ††.

¹² Nah yo s̄ȳh law le, nah lák mbay ziŋ ni pi,

mí nah m̄ȳ riŋ ye le, a ye kara ke m̄ȳ riŋ wah pi.

¹³ Nah poŋ wahbay wah le, a ye ke yo tul bay ye,

bayu ké-e ta m̄ȳ bay ye ke mun ya.

¹⁴ Mú el dum law nzukri ke bayri-ay, mú bah tehbayuri h̄j niri ké nun Ngerzah, kú dí-díh ke fahbayri ké t̄jh suk ya. Fahbayuri yo gbur law nzukri ké yo lah-u. ¹⁵ Mú ta mun wo dík bay yo ba teh-u ké pol Ngerzah bay na ba

† Ké bil mbete-ay, Pɔl bah bay NAM KÉ BAY GI-U-AW ké gelri say: Mbeta 2 Timote 1.12; 1.18; 4.8
Mbeta Luk 13.27

†† Í mgbal

gun-lab pihna ké siŋ sina ye ta baŋ sɔhru kan nun ye ya. Le pihna wo yo ndar ful bay a ketina ba teh-u hj nzukri. ¹⁶ Kɔk mberem a kalari bá kal ba diŋ-u ke bel wo. Nzukri ké yo lu mberem kɔk bayri ra law-saŋ Ngerzah si ma pol pol ké tɔw woyri. ¹⁷ Fe sɔkna woyri eŋ ɔŋk dɔy ké sɔ mun hay nzuk kaŋ. Himene ke Filed kara yo labu. ¹⁸ Ku kew oh ketina. Ku yo bahri, zɪŋ pɔymun a foyu lab kal da, mí ku gbur keni law nzuk-kan law tul Ngermbay a haniri.

¹⁹ Mí diŋ vul Ngerzah na ŋgɪw ŋgɪw. Zezele fe ké sɔk bahri, diŋ vul ba nzuku a ye vbeh kan ri kandɔkay : *Gaŋ tul feri riw tu nzuk yeri tu, mí nzukri ké dí riŋ Gaŋ tul feri riw ra, kú dí-díh ke fe labna-saŋ Ngerzah*[†]. ²⁰ Ké bil kerpuh a ah-u, fe pihhari yo ri boɔ boɔ. Fe pihna kú-u lab ke lari lɔr yo ri, fe pihna a lari a puki yo ri pi. Mí fe pihna a ŋgoro ke a pɔy yo ri pi. Fe pihna a hani-uri ndɔh ké nun nzuk, a boruri ba, ba fe-lab pihna namri gbam.

²¹ Gelke nzuk lu feri ké sih law ye le, ke ná ba fe pihna ké ndɔ-ndɔh ké nun nzuk puh-u, ke ba fe pihna a puki mah lab pihna a sukiri boɔ boɔ gbam. ²² Mú duk ba diŋ-u ke fe labna daka haymun sekeri. Yó mbew ke Ngerzah, law ké te sa tul Ngermbay, law sana, deŋ, feri-ay gbam mú faŋ falu zɪŋ nzukri ké yo dí Gaŋ tul feri riw ke law a teh-u. ²³ Mú gen vbibay a kɔkɔ-uri ké nzukri fakla ke law. Mu tu bahri se, sam vbibayri-aw kú-u ten yo gi ke bal hani. ²⁴ Gun-lab pihna Gaŋ tul feri riw ra ta ba-bala ya. Le ke ba nzuk-si siŋ sina law a voh-u ké tɔw nzukri, ke mah firma nzukri bay ma-mah, ke ik law pi. ²⁵ Ke kusol a voh-u ke yo ndar nzukri ké nzuk-ber bayri yo gbur law woyri ^{††}. Ko ya le, Ngerzah bay hj niri mahful mbí law woyri bay kú el tu ketina, ²⁶ mí kerbay woyri el teh hj kú tɪh bil ndaw nzukbaa ké mgbá niri hj ku yo lab fe ké law ye yih.

3 Mú tu fe-ay ba teh-u : Sew a ɔh tɔruri-ay, namuri bay kpuh mbamba, ² bayu ké nzukri bay ker bay tul woyri mbew yaŋ, ku ná daka lari, ku gár bay, ku ndá giri, ku mbí riŋ Ngerzah ke riŋ nzukri bay bah keni suya, kpúh tul zɪŋ nzuk-mbuŋ niri bay yo ri, tú suki bay el ke tumbɔl bay ta-a, sáŋ Ngerzah bay yo ri, ³ mgbá in bay ta-a, gól hani bay ta-a, ku bál riŋ nzukri, sɔ tukala si wɔɔk bay yo ri, ku mgbór kandɔk fe mgbam, kabna a suki ké tɔw nzukri ku bay sa-a, ⁴ ku té yáŋri, ku láb fe lɔr lɔr, hɔh tul bay hew niri gunguŋ, ku yíh bay zay mun woyri el fɔy Ngerzah. ⁵ Ku yo lab mun eŋ nzukri ké law woyri yo mbew zɪŋ Ngerzah, mí fe labna woyri yo mɔy ŋgerna ye. Mú gen sam nzuk a kandɔkawri-aw gen. ⁶ Ké sakra woyri-aw, nzuk a haniri yo rih bil kerpuhri, ku mgbá wɔyri ba mgbal. Sam wɔy a ɔwri ra suya yo tehre niri hj rew mbaŋ law woyri. Daka fe labna haymun boɔ boɔ rah niri. ⁷ Ku yo firma fe kpatara, mí mgbá bay a ketina zi niri. ⁸ Nzukri ra ku na kandɔk Zanes ke Zambere a woyri ké lewsá ku ber bay zɪŋ Moyiz kaŋ pi, mí ku yo ber bay ké na boɔ ke bay a ketina. Kerbay nzukri ké rih sakra woiri-aw ba bebna. Kanlaw woyri tul Ngermbay ba kuna. ⁹ Mí ku ta si keni ma pol ya bayu ké kerbay woyri ké ta-a ra bay ten mun ké nun nzukri gbam kandɔk fe labna Zanes ke Zambere ké ten mun kaŋ.

¹⁰ Mí a wo ra mu dih fal bi ke fe firma, ke siŋ sina, ke fe ké mi mbi mun bi bay labu, ke kanlaw tul Ngermbay, ke iklaw, ke law sana, ke sɔhlaw, ¹¹ ke sɔk nun sehri ké nzukri lab zɪŋ mi, ke kosehri ké zɪŋ mi ké Antiyos, ké Ikoniyum, ké>Listere pi. Sam kosehri ké mi sɔh law bilu ya ta-a. Keni-aw kara Gaŋ tul feri riw ten mi ke bilu gbam. ¹² Mí nzukri ké mbi tul woyri dih fal Ngerzah bay riŋ Mbay Zezu le, nzukri bay lab niri koseh gaŋ. ¹³ Nzuk law a pipiri-uri ke nzuk-lab sɔwkpuhri rah keni nzukri ba, ku si wɔɔk ke fe labna woyri ma pol, ku yo lab hj nzuk a boruri reh ful pi, a woyri kara ku yo reh ful pi. ¹⁴ Mí a wo le, mú yo tul fe firmari ké mu tih keni, ké law wo te sa tulu. Mu tu nzukri ké mu firma fe ké tɔw woyri tu-tu [‡]. ¹⁵ Ke lele wo sɔ kaŋ mú-u tu mbete Ngerzah. Mbeta-u mah hj mu rɔna ké yo si zɪŋ mu rih bil ɔkna ké Ngerzah hj bay nzuk ké law ye te sa tul Mbay Zezu. ¹⁶ Fe vbehna-awri riw sɔwu tɪh ke nzak Ngerzah, mí fe vbehnari-aw gbam tɪh suk tɪh. Bayuri na bay firma nzuk bay Ngerzah, bay ndar kperu bay, bay ndar nzuk, bay hj nzuk mbi siŋ sina a teh-u hj nzuku yo ke Ngerzah ba záh ye dale, ¹⁷ nzuk Ngerzah bay mah lab sam sukiri boɔ boɔ kandɔk ké bayuri hj nzuk ŋgerna labu.

4 Mi yo bah hj mu ba teh-u ké nun Ngerzah, ké nun Mbay Zezu a ye ké-e baykehr nzuk a yo ke ɔknari ke hulri, bay mun ye ké-e ten ké haŋsekle wah pi, bay lák mbay ye pi, mi yo bah hj mu bahri, ² mú ka-kah bay Ngermbay, mú yo tul bɔk bil sɔwseh a suki bil sɔwseh a suya-u, mú ndar kperu bay nzukri, mú hah nzukri bay kú mbi ful a suki, mú hew nzukri. Bil fe-uri gbam mú lab ke iklaw mú firma nzukri bay Ngerzah keni, ³ bayu ké sew yo gina ké yá fe firma bay a ketina bay se-se, nzukri bay fɔh nzuk a ɔyri ké bay bahna woyri ba nzak rihna hj kú firma niri fe kandɔk ké law woyri tasɔy lah-u. ⁴ Ku sa lah bay a ketina ya, ku mbíh suk woyri, ku él lah tuku bayri ké nzukri tuk.

⁵ Mí a wo le, bil feri gbam mú kab ke nun a teh-u, bil koseh mú sɔh law, mú lab pihna nzuk-ka-kah baysuki hul Ngermbay, mú lab pihna wo ɔh ke gelu gelu. ⁶ Bayu ké mun bi ba yim-kɔy tul fe puhna hj Ngerzah wara. Sɔwseh gahru bi káŋ da. ⁷ Mi ruh ŋgermu a suki, mi duk kpɔru káŋ gbɔh gel kpak dukna, mi mgbá sɔw nzak pihna kanlaw tul Ngermbay. ⁸ Mí aŋay le fe ké yo geŋ mi ba gubatul ké ba kpaŋndɔk-tɪh pol ké na bay nzukri ké yo mbew

[†] *Gel kɪna-ay mgbá gel kɪnari sede : Mbeta Nombres 16.5 ke Mbeta Joël 3.5.* ^{††} *Mahful a boru bay vbeh gel kɪna-u mí na-ay : mú ndar nzukri ké ber bayri* [‡] *Í mgbá gel kɪna-ay tuh ke Mbeta 2 Timote 1.5; 2.2*

ke Ngerzah ba záh woyri. Gaŋ tul feri riw bay ndoh mi nam ké bay gi-u-aw ra a ye nzuk-kun salbay ké-e yo tul bay ye. Ke ndóh mi ke hək ya. Le ke ndóh nzukri gbam ké tasay nam-ten mun ye pi.

⁹ Timote, kəkrya mú takra gi taw bi ba gah-u. ¹⁰ Bayu ké a ye Demas say-sy tukala-ay rih law ye, mí ke poŋ mi. Ke tɔr ma Tesaloni. Gersaŋ si lab pihna ma Galad. Tid ba, si lab pihna ma Dalmati. ¹¹ Luk ke hək ye mí toŋ ké taw bi. Mú maŋ Marki bá gi ziŋ mu kandɔk ké-e tih mi suk bil pihna mbamba. ¹² Tikus le, mi pih ni si ma Efeze. ¹³ Mu yo gina le, mú mbi gar tel ké mi poŋ ké Torowa ké taw Karpu. Mú fah mbete fe vbehnari gi keni pi. Wara le fe vbehnari a vbeh bil hoko a tanu mú yekre ya. ¹⁴ Aleksander nzuk-tuh fe, ke lab mi suya ngj mbamba, mí Gaŋ tul feri riw bay el ke suya-u kɔ tul ye mah gel fe labna ye báy. ¹⁵ Ke ber bay ke ngerna. Bay ye reh bof ke nzak pihna wah. Mú ko tul wo ger bay tul ye.

¹⁶ Ke seh-lu lakna bay bi a titilu ké ndiseŋe ra, nzuk ké yo fal ngaŋ bi ta-a. Gbam woyri ku poŋ mi diw. Mi yih bay hɔ salbay poŋna kú-u poŋ mi ra bá mba tul woyri ya. ¹⁷ Mí Gaŋ tul feri riw yo ziŋ mi. Ke hɔ mi ngerna, mí-i bah baysuki hul ye ba teh-u hɔ sawnzuk a boruri lah. Kaŋ mí ke ten mi ke nzak mbaki. ¹⁸ Ke bay ten mi ké bil bay a pipiri-uri ké nzukri lek gbam. Ke hɔ mi tih ke bilu bay mí rih bil lák mbay ye a nunmbam. Riŋ dina ba nzuku a ye sew ke sew ba ngɔh. Gelu munu !

¹⁹ Mú vah Pisisil ke Akila ke nzukri ké kab kerpuh Onisifor pi. ²⁰ Arasi kab Kɔrente. Torofin ba, mi poŋ ni ba sena ké Miled. ²¹ Mú takra káh taw bi dara belem bá lab báy. Ebulu ke Pudaŋ ke Linos ke Kolodiya ke yjn bil Ngermbay a boruri gbam ku vah mu. ²² Gaŋ tul feri riw yo ziŋ tem wo. Lawsuki Ngerzah kara yo ziŋ wuri gbam pi.

Mbeta Tid

1 A bi Pɔl mgbal Ngerzah, mi ba gun nzak pihna Ngermbay Zezu. Nzak pihna ké mi ka-kah-aw si ke kanlaw nzukri ké riŋ Ngerzah kan tul woyri pi, si ke fe tuna bay a ketina gbam pi. Kanlaw tul Ngermbay ke fe tuna ra ba sam law a ɔy ké si mbew ke law Ngerzah. ² Nzukri ké law woyri si mbew ke law Ngerzah ra yo geŋ káb ke pɔymun a foyu ba ngɔh, mí Ngerzah a ye ké-e kuŋ bay ya ra ke wahbay kabna-u lewsɔ dara mí sewri lab báy. ³ Mí sɔwseh ye ké-e lek bay sɔk ketina-u kɔh bale, ke hɔ mi, mi ka-kah bayu. Nzak pihna ké-e baŋ ndoh ndɔk bi ra ba bolnzak Ngerzah nzuk-yɔ na.

⁴ Mi vbeh mbete-ay hɔ mu Tid gun bi a ketina ké nah yo mbew bay law wah ké te sa tul Ngermbay. Mi vah mu ke lawsuki ke deŋ ké ur ké tɔw baah Ngerzah ké tɔw Mbay Zezu nzuk-yɔ na.

⁵ Mi poŋ mu kab tusiba Kered bay mú ɔh tɔr pihnari ké toŋ, mú lu ngernzuk vul *misoŋ* puh ke puh kandɔk ké mi sɔk mu ke gelu gelu ra. ⁶ Gelke nzuk yo ri ké siŋ sina ye nda-ndar ké te-teh le, mú lu ni. Nzuku bá na ba nzuk ké yo ke wuy mbew yaŋ, gun yeri bá mah hɔ nzukri baŋ law kan tul woyri, nzukri bá goh niri bay fe labna vɔh ya, bay tul kpuhna ya, ⁷ bayu ké ngernzuk-ko tul sɔwznuk Ngerzah ra ba nzuk ké siŋ sina ye nda-ndar ké te-teh. Nzuku ba nzuk ké ngɔh tul bay ya, ké tɔh wɔro ya, ké poŋ mun hɔ yim ya, ké tur nun nzukri ya, ké yah lari ke mahful-rah nzukri rih bil fe labna a suya-u ya. ⁸ Wara le nzuku ba nzuk-mgba gahru ndɔk sede, suki mí hɔ ni law rihna, ke kɔr tul ye ba suki, ke yo mbew ke Ngerzah, law ye pu ba nunu a Ngerzah, ke mgba mun ye, ⁹ ke mgba fe sɔkna ké si ke bay a ketina ké sɔ-sɔbna ya ba kpuh-u ma law ye dale, ke mah hew nzukri ke fe firma a teh-u pi, ke mah ndar kperu bay nzuk-fah bayuri pi, ¹⁰ bayu ké nzuk tul kpuhnari ké mbɔh ziŋ wuri ngɔ mbamba, bay bahna woyri ba kuna, ku yo rah nzukri ke bay bahna woyri wara le, sam nzuk tul kpuhna a kandɔkawri ngɔna woyri ur ké sakra zibri. ¹¹ Nzuk-fah bayri ra su-su bay tuh nzak woyri. A woyri-aw ku yo gbur kerpuhri ke bay Ngerzah woyri ké mah firma ya. Ku firma nzukri fe-aw bay sɔ bil woyri kaŋto, mí ba sɔhru.

¹² Nzuk tusiba Kered a hani ké sakra woyri ké ba nzuk-ten sɔwbay woyri gaŋ mí bahri : « A wah nzuk Keredri nah ba nzuk-kuŋ bayri kpatara, nah mgbɔ-mgbɔr, nah ba nay kpah, nah ba zoh, nah yah bil wah kaŋto. » ¹³ Bay ye-aw ra ba ketina. Sɔwu mí mú ndar kperu bay woyri pol mbew hɔ kú yo ba kpuh-u bil kanlaw tul Ngermbay, ¹⁴ kú yɔ bay tuku ké zibri tuk ya, kú yɔ bolkusol nzuk pimatulri ya pi. Nzukri-aw reh ke bay a ketina re-reh. ¹⁵ Nzukri ké te-teh le, feri gbam te-teh ké nun woyri, nzukri ké law woyri si-sih kú-u poŋ bay a ketina ba, fe hani mbew ké te-teh ké nun woyri ta-a bay fe le, kerbay woyri ke law woyri si-sih. ¹⁶ Ku yo bahri, ku tu Ngerzah tu, mí fe labna woyri sɔk bahri, ku saŋ ni saŋ. Mí a woyri gaŋ Ngerzah ko niri ba fe ké fɔh mun ye zir zir kandɔk kú-u deh nzak pihna ye. Fe labna woyri mah suki ya.

2 Mí a wo le, mú firma nzukri bay a ɔy ké si ke fe firma a ketina. ² Mú sɔk ngernzukri, kú na ba nzukri ké nun woyri te-teh, ké siŋ sina woyri mah hɔkna nzukri, ké kerbay woyri na ba suki, siŋ sina woyri si ke gelu gelu ké bil kanlaw, ké bil law sana, ké bil sɔhlaw.

³ Mú sɔk ngerwuyri kaŋ pi. Kú na ba wuyri ké siŋ sina woyri mah dim Ngerzah, kú na ba wuyri ké lab nani ya, ké ba mgbal yim ya, ké hɔ nzak hewna a suki ⁴ bay hɔ wuy a leleri bá rɔ bay hɔ kú na ba wuyri ké sa wah woyri, ku ba wuyri ké yo sa gun woyri, ⁵ ké yo ker bay ba suki, ké mun woyri ba nunu a Ngerzah, ké yo mgba sɔw kerpuh woyri ba suki, mí ku hɔk wah woyri kaŋ. Le nzukri ta beb bay Ngerzah ya.

⁶ Kaŋ pi mí mú hew sekeri, ⁷ kú ker bay ba suki bil feri gbam hɔ kú ko siŋ sina wo a suki ké mu yo nda pol woyri keni mah ndɔlna. Mú hew niri ke fe firma ké yo ke gelu gelu ba suki, ké mah hɔkna, ⁸ ké bayu ba bay a ketina, ké mah zɔmna ya. Le sɔhru bay se nzukbaa ngɔy ngɔy, ke ta ziŋ nzak-bah bay a hani-u ké tul wah ya.

⁹ Mú hew mgbalri kú na ba nzukri ké hɔk bahgaŋ woyri bil feri gbam hɔ law bahgaŋ woyri bá rih ké tul woyri. Kú mɔy nzak bahgaŋ woyri ya, ¹⁰ kú lom fe bahgaŋ woyri ya. Le kú sɔk siŋ sina ba suki ke law mbew. Kaŋ mí ku mbar keni fe sɔkna Ngerzah nzuk-yɔ na bil feri gbam hɔ fe sɔkna Ngerzah bá na ba fe a ndɔh-u.

¹¹ Mú sɔk nzukri bay ké si ke fe firma a ketina ra bayu ké lawsuki Ngerzah ké ba sɔw-yɔ nzukri ten mun hɔ nzukri gbam ko. ¹² Lawsuki ra yo firma na bay náh sɔb fal hɔ law-saŋ Ngerzah ke daka fe tukalari bay hɔ kabna wah sew a aŋay bá na ba káb ke kerbay a suki, bá na ba káb mbew ziŋ Ngerzah ba zɔh wah, bá na ba káb ke law-hɔk Ngerzah. ¹³ Nah yo geŋ ke law rihna bay ko suki ké Ngerzah sam fe kɔ tul wah, nah yo geŋ ke law rihna

nam ké Ngerzah nzuk a luki a ye bay ten riŋ dina ye hj na ko, riŋ dina-aw ba nzuk-yà na a ye Ngermbay Zezu. ¹⁴ Ke hj tul ye ke mun hj hul bay tul wah mí ke ten na ke bil sam pónŋ bolkusol Ngerzahri bođ bođ gbam dale, ke el hj law wah pu ba sàw ye hj law wah riŋ sŋw bay lab sukiri gbam. ¹⁵ Kaŋ mí mú bah bay ba teh-u hj nzukri, mú hew niri, mú ndar kperu bay woyri keni.

Nzuk mbew bá ko mu ba gun ya.

3 Mú dum law nzuk-dih fal Ngermbayri kú hek nzuk-lak mbay tusibari, kú lah nzak woyri, kú yo tul bɔk bay lab sukiri gbam, ² kú beb riŋ nzuk ya, kú ba-bala ya, kú lah hani ke nzukri, kú si siŋ sina law a voh-u ziŋ nzukri gbam. ³ A wah kara lewsà kerbay wah na kpɔk, nah yà bay Ngerzah ya, nah reh ful, nah ba mgbal daka fe labna haymun ke fe-zay munri bođ bođ, pihna wah ba láb suya ba láb law sŋhna, nah mah saŋna, nah yo fuy haniri. ⁴ Mí Ngerzah nzuk-yà na hj lawsuki ye ke law sana ké-e sa keni nzuk pirmatulri ten mun da, ⁵ ke yà na bay fe labna a suki ké nah yo labu bay yo mbew ziŋ ni ya. Wara le ke yà na bay law in ké-e mgba ziŋ na mí Tempuki wɔk na ba nzuk a foyu hj sàw wah tŋh ba foyu. ⁶ Tempuki ra, Ngerzah fer kɔ tul wah gbɔh gbɔh bay nzuk-yà na a ye Ngermbay Zezu hj na bay náh tŋh ba gun-yà fe baah. ⁷ Fe baah ké nah yo geŋu ra ba ɔkna ké na sew ke sew mí law wah te tulu kandɔk ké-e ŋgàh sal inu ziŋ na ke lawsuki ye. ⁸ Bay ra yo gelu gaŋ ba ketina. Mí-i yih bay mú ger tul bayawri bay hj nzukri ké kan law tul Ngerzah kú hj tul woyri nda pol ke fe labna a sukiri. A àw mí su pi, tŋh suk hj nzukri gbam pi. ⁹ Dale mú dí-dih ke fáŋ sàw fe a kɔkuri pi ke kŋ sàw zihri ké ba fe ndikpo pi. Mú dih ke fahbayri ke turbayri ké tul bolkusol mbete Ngerzah. Fe labna-awri ra na kpɔk kaŋ, tŋh suk ya pi. ¹⁰ Nzuk ké yo gbur nzukri ke bay ké reh bođ le, mú kɔkɔ suk ye bɔk mbew, bɔk sede mí ke sa lah ya le, mú ten ni. ¹¹ Mu tu-tu, sam nzuk a kandɔkaw sak tul ye si wɔrɔk, ke ba nzuk a suya-u, mí ke yà salbay hul kan tul ye ke mun.

¹² Gelke mi pih Artema mini Tikus si taw wo le, mú takra bay gi taw bi ké Nikopoli ké mi lek kerbay bi bay kab ri bil fewri ké mahful-si gahru tul mbih ta-a †.

¹³ Mú takra bay pih Zena nzuk goso fe tuna mbete bolkusol tusiba ke bɔh gahru ye Apolo hj fe mbew bá poh niri ya. ¹⁴ Su-su bay nzuk wahri bá tih ke ndá pol ke fe labna a sukiri ké bil pihna ké mah labu dale, kú kab ndikpo ya.

¹⁵ Nzukri gbam ké yo ziŋ mi ra ku vah mu. Mú vah nzukri ké yih bay wah kú-u mbɔh ziŋ na mbew ke Ngermbay. Mi vah wuri gbam ke lawsuki Ngerzah ké yo ziŋ wuri.

† Ké fáł kor nzukri-aw, ŋgŋna nzukri kal tul mahmbih a baw bawuri. Few gel tel kàh few-turŋ dɔh, mahful kál tul mbih-aw ta-a, bay baw kuna ké fáh mbih nzɔk ké bil kumbon bay riŋu ke nzukri. Nzukri zi bil mahmbih-aw kandɔk karaŋri zi bil suy.

Mbate Filemonj

¹ A bi Pɔl ké mi na vul mgbal bay tul Mbay Zezu, a wah ke Timote a ye yjn wahri bil Ngermbay, nah vbeh mbete-ay hj mu maŋlaw wah Filemonj a wo ké mu ba boh pihna wah. ² Nah vah mu, nah vah Afiya manah wahri bil Ngermbay, nah vah Arkiɓ boh ngermu wah, nah vah sɔw in Ngermbay ké mbɔh hani bil kerpuh wo pi.

³ Nah vah wuri ke lawsuki ke deŋ ké ur ké tɔw baah Ngerzah, ké ur ké tɔw *Gaŋ tul feri riw* a ye Ngermbay Zezu.

⁴ Mi yo goŋ Ngerzah bi kpatara. Bil goŋna bi ra, mi yo ker bay si tul wo, mi yo el ke tumbɔl hj ni, ⁵ bayu ké mi yo lah bay law sana wo ke bay kanlaw wo tul Gaŋ tul feri riw a ye Zezu pi. Mi yo lah bay law sana ke kanlaw wo-aw ké yo laɓ pihna hj sɔw nzuk Ngerzahri pi. ⁶ Mi yo goŋ Ngerzah bay ndɔk wo ké mu yo mbɔh mbew ziŋ nzukkan law tul Ngermbayri bá tɔh suk ke goso-tu fe laɓna a sukiri gbam. Suki ké nah yo keni ra mbɔh na ziŋ Ngermbay. ⁷ Gun Bah bi, law bi rih mi mbamba pi, law bi ziŋ ngerna mbamba pi, bay tul law sana wo-aw bay fe le, mu voh law sɔw nzuk Ngerzahri le, mu el voh ra báy.

⁸ Kaŋaw mí bay sɔw wah ké mbew ziŋ Ngermbay ra ful na ngah bay mí sɔk mu suki ké mu mah labu. ⁹ Le bay law sana mí-i yih hew mu ma, a bi Pɔl ké mi ba ngernzuk mí aŋay mi na vul mgbal bay tul Mbay Zezu. ¹⁰ Hewna bi ra mi yo hew mu bay tul gun bi-ay, a ye ké mi tɔh ba bah ye ké bil vul mgbalay, a ye Onesim ra. ¹¹ A ye ké lewsɔ ke ba mgbal wo ké-e tɔh zer ra, mí aŋay le, ke tɔh na suk sede mbɔk, a wo pi, a bi pi. ¹² Mi pih ni el ma tɔw wo, a ye ra ke ba law bi gaŋ. ¹³ Mi yih ra mgba ni giri giri ma tɔw bi bay ké ka-kah baysuki hul Ngermbay ba sona wo ké mu hj mi ké mi na vul mgbalay.

¹⁴ Bay Onesim ra, su-su bay náh lah hani bay tul ye. Bay mí laɓ fe ke tul bi le, mi sa-a, mi sa bay hj suki ké mi vbi mu labu ra bá tɔh ba fe ké nzuk mgba mu ke ngerna ya, wara le ba fe ké law wo yih ma. ¹⁵ Ko ya le sɔw kéhr hani woiri ke Onesim ké laɓ sɔwseh ndj-aw laɓ bay hj ké el yo ziŋ mu kpatara kandɔk mgbal wo kaŋto ya, ¹⁶ wara le ke kal mgbal ka-kal, ke ba nzuk yjn pi, ke ba gun sana pi. Ke na kandɔkaw ké tɔw bi ra wa, bay laɓ ani báy ké tɔw wo ke ba gun sana fál a haymun pi, fál a Gaŋ tul feri riw pi, kaŋ ya le ?

¹⁷ Kaŋaw ba, mu ko bahri, ndɔk wah mbɔh mbew le, mú mgba ni ndɔk sede kandɔk ké mu mgba mi kaŋ. ¹⁸ Ke laɓ fe-se law a hani ziŋ mu mini mu dih ni mbɔl kara mú baŋ bayu kan tul bi ge. ¹⁹ A bi Pɔl mí-i ik ndɔk bi tul bay mbɔlay. Nzak bi ta bah bay mbɔl a boru ya, mu tu-tu le, a bi kara mbɔl bi na tul wo. Mbɔlu ba mun wo gaŋ. Mí keni-aw kara mi púh mbɔl wo-ay. ²⁰ Ketina, gun Bah bi, mú hj law bi rih mi ké nun wo ké nah yo ke Gaŋ tul feri riw. Mú voh law bi ké nah yo ke Ngermbay ge. ²¹ Mi tu te-teh mbete ké mi vbeh hj mu-ay, mu láb fe ké kal kerbay bi-ay ka-kal gaŋ.

²² Bay a boru mí na-ay : mú lek gel nam geŋ mi bayu ké mi ker bahri, tumbɔl góŋ Ngerzah woiri ra ku bay sel mi le, mi él si tɔw woiri báy. ²³ Epafara ké na vul mgbal ziŋ mi bayu ké-e yo mbew ziŋ Ngermbay Zezu ra vah mu. ²⁴ Kaŋ pi mí Marki, Arisitar, Demas, Luk a woyri boh pihna biri ku vah mu. ²⁵ Mi vah wuri ke lawsuki Gaŋ tul feri riw a ye Ngermbay Zezu ké yo tem woiri.

Mbeta Ebereri

1 Lewsą-aw Ngerzah bah sam bayri bod bod ba ngj-u hj zih wah gun Izarayelri lah ke fulri bod bod. Ku lah ke nzak gun nzak pihna yeri. ² Mí sew a ɔh tɔru-ay dale, ke bah bay ke nzak gun nzuk mí hj na, nah lah a ye mí Ngerzah mbi ni ba gun-yą fe yeri riw, a ye mí gelri ke sewri gbam lab ke ndɔk ye, ³ mun gun ra ndy-ndy ba ndyyna riŋ dına Ngerzah, ke ba mun Ngerzah gaŋ, feri gbam ké nunmbam ke tusiba ra yo bay ngerna bay bahna ye. Ke hj mun ye ba fe puhna ké lu suya nzukri, mí ke el si na ba ndɔk lakna Mbay a luki ké síba.

⁴ Kandɔkaw mí riŋ dına ké gun yą ké tɔw bah ye ra nger mba riŋ dına tem nzak pihnari mba-mba. ⁵ Bɔk mbew ye gel-bah bay kandɔkay hj tem nzak pihna ta-a. Le gun ra mí ke bah hj ni bahri : *A wo mu ba gun bi. Ur ke guri-ay mu ba mjhri bi. A bi mi ná ba bah wo, a wo ba, mu ná ba gun bi*. ⁶ Sew ké-e baŋ gun pol kan sakra gunri ké tusiba le, ke bah ra báy hj tem nzak pihnari gbam bahri, *kú dim ni*. ⁷ Mí a woyri tem nzak pihnari ba, ke bah bay si tul woyri bahri, *ke lab niri ba gun-lab pihnari, mí ke yo pih niri ba kuna ye, ba hɔɔ ye kaŋ*. ⁸ Mí gun ra ba, baah Ngerzah bah hj ni bahri, *a wo Ngerzah sew ke sew mu kab tul arɔgaw-lak mbay, kɔw-lak mbay ké na ndɔk wo mu kuŋ salbay keni ba a ndaru*. ⁹ *Yó tul sal in bi ba law sana wo, sáŋ bolkusol bi ba, ba fuyyna wo. Sɔwu mí-i fer num law rihna kɔ tul wo mbi mu ba mbay ké sakra bɔh wori gbam*.

¹⁰ Bay a boru mí na-ay, ke bahri : *Gaŋ tul feri riw, a wo mú-u ti diŋ tusiba ke titilu dɔy, nunmbam ba, ba fe ké mu lab ke ndɔk wo*. ¹¹ *Gbam bay zi-zi mí a wo mu yo ri. Nunmbam ke tusiba bay tɔh tɔw kandɔk gar kaŋ*. ¹² *Mu káh nunmbam ke tusiba, tusiba ke nunmbam bay sɔbu kandɔk gar ké nzukri sɔb kaŋ, mí a wo ba, mu yo ri. Gbɔh mbihmbam wo ta-a*.

¹³ Bɔk mbew ye gel-bah bayay bahri : *Mú kab bel bi. Mu ba ndɔk lakna bi, mi yo ɔh ngerna nzukbaa wori hj kú tɔh ba gel-kɔ bɔk wo*, ke bah kaŋ hj tem nzak pihna ya. ¹⁴ Tem nzak pihna Ngerzahri ra gbam ku ba gun-lab pihnari, kaŋ ya le ? Ke yo pih niri bay tul nzukri ké yo yą ɔkna, ɔkna-u ba fe baah kú-u ziŋ.

2 Sɔwu mí na ra ani ani gaŋ kara náh hj tul wah bay lah bay ké Ngerzah bah hj na ke kusol gun ra. Mah bay náh si keni ma pol pol ɔkɔ náh reh ful. ² Lewsą Ngerzah hj tem nzak pihnari ngɔh bolkusol ye ziŋ zih wahri. Nzuk mba nzak bay mbew mini poŋ bay mbew kal le, salbayu yo toh tul ye. ³ A wah ba, nah poŋ bay ɔkna ke fal ndɔk dale, nah tɔh bil salbay hul ani báy le wo ? Bay ɔkna wah ra nge-nger ba bay ké Ngerzah ngɔh ziŋ na, mí nah lah ké nzak nzukri ké yą ké tɔw Gaŋ tul feri riw. ⁴ Ngerzah te-teh bay ɔkna-u ke fe saŋri ké sɔk bayu, ke teh bayu ke fe-se hɔkmeri dara mí ke teh bayu ke ngernari bod bod ké Tempuki wal hj nzukri kandɔk ké-e yih.

⁵ Kandɔkaw Ngerzah baŋ tusiba a foyu ké yo gina hj tem nzak pihnari ko tulu ya. Bay ra nah bahri, tusiba a foyu ra ke hj nzuk pimatul ko tulu. ⁶ Mí nzuk a hani te-teh bay bil gel kɔna bahri : *Nzuk pimatul ké bay pu-puŋ ba fe gaŋ mí mu ko kona ma tul ye le ? Nzuk pimatul ba fe gaŋ mí mu der gi ko ni le ?* ⁷ *Mu hj tem nzak pihnari ba ngereri yo tul ye sew ndj. Mí mu el hj riŋ dına mgbe ké tul ye, mu mbar ni ke gay mbay*. ⁸ *Feri gbam mu kɔ ndɔk ye*. Kandɔk ké feri gbam na ndɔk ye ra, fe mbew ké-e ba mbay tulu ya ta-a. Wara le nah ko lák mbay ye tul feri gbam ke nun ya báy. ⁹ Mí nah ko a ye Zezu, ke ko seh hul mí *tem nzak pihnari ba ngereri ké tul ye sew ndj*, nah el ko ni ke *riŋ dına ké mgbe tul ye, ke gay mbay ké mbar ni* ba lawsuki Ngerzah bay tul nzukri gbam mí ke poŋ mun ye ko seh hul hj ke ziŋ hul keni.

¹⁰ Bayu ké a ye ké feri gbam yo bay tul ye, ké feri gbam lab ke ndɔk ye, kaŋaw mí si ke gelu gaŋ, Ngerzah hj Zezu nger ɔh ba suki ke koseh ké ziŋ ni-aw a ye ke ba nzuk sɔw ɔkna daba gunri mí ke el fah niri rih bil riŋ dına ye. ¹¹ Bayu ké a ye ké-e hj law nzukri pu ba nunu a Ngerzah mí nzukri ké-e hj law woyri pu ba nunu a Ngerzah ra, sɔw záh nzukuri mbew ziŋ ni. Sɔwu mí bay dí niri ba yɔn yeri ra sɔhru-u se ni ya. ¹² Ke bahri : *Mi dim riŋ wo*

† Bayay na bil Mbeta Siŋ 2.7 †† Bayay na bil Mbeta 2 Samuel 7.14. ‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 32.43. †† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 104.4. †† Gel kɔna 8 ke 9 na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 45.6-7. ††† Gel kɔna 10 kaŋ 12 na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 102.26-28. ††† Bayay na bil Mbeta Siŋ 110.1 § Bayay na bil Mbeta Siŋ 8.5-7

Ngerzah hj yjn biri lah, mi di siŋ loŋ riŋ wo ké gel mbuŋ hani wah[†]. ¹³ Ke bah ra báy : *Law bi te sa tul Ngerzah. Bay ra báy : Mi yo-ay ke gunri ké Ngerzah hj mi mbɔk*^{††}.

¹⁴ Kaŋaw ba gunri-aw ba nzuk pimatul ké yo ke sem ke mun hay a ye kara ke t̄jh ba nzuk pimatul ziŋ niri dale, ke hu hul, mí hul ye-aw ke ɔh ŋgerna mbay záh tukala ké yo lab bay hul kan tul nzukri, ¹⁵ mí ke sel nzuk a ɔyri ké hekme hul mgba niri ba mgbal ke sew kabna woyri ké tukala. ¹⁶ Bayu ké-e gi bay so tem nzak pihhari ya wara le, ba ketina, bay tul m̄hri zih wah Abaraham gaŋ mí ke gi bay so niri.

¹⁷ Bayu mí na ani ani gaŋ kara ke ba niri ba nzuk pimatul ba-ba, mí ke t̄jh ba yjn woyri hj ke na ba ŋgernzuk kani woyri ké yo tul mgba in pi, ké yo tul sal in pi. Le ke yo pol Ngerzah mí ke yo lu salbay ké tul saŋwnzuk ye. ¹⁸ Bayu ké-e ba nzuk pimatul ra mí fe-leh law ziŋ ni, ke ko seh dale, ke mah so gbɔɔ nzukri ké fe-leh law ziŋ niri.

3 Kandɔkaw mí yjn biri a woiri ké i ba saŋwnzuk Ngerzah, ké riŋ woiri vbeh ké sakra riŋ yjnri ké vbeh ké nunmbam ra, í ker bay tul Zezu. Nzak wah bah ketina ye bahri, ke ba gun nzak pihna Ngerzah, ke ba ŋgernzuk kani wah. ² Ngerzah mbi ni ko tul nzukri ké a ye Ngerzah yo haŋsekle woyri, nzukuri ba kerpuh Ngerzah. A ye ra ke yo mbew ziŋ Ngerzah kandɔk Moyiz ké yo mbew ziŋ Ngerzah kaŋ. Moyiz ra Ngerzah hj ni ko tul nzukri ké a ye ke yo haŋsekle woyri, nzukuri-aw ba kerpuh ye. ³ Í ker bay tul Zezu kandɔk ké riŋ dina ye mba riŋ dina Moyiz mba-mba, bayu ké nzukri dim nzuk-deh puh mba bil kerpuh mba-mba. ⁴ Kerpuh a suŋ suŋ gbam nzuk labu yo ri, mí feri gbam ba, nzuk labu ba Ngerzah. ⁵ Moyiz ra ko tul kerpuh Ngerzah ke law mbew ba gun-lab pihna hj ni. Ke yo ɔk tehbayri ké Nzuk puh bay bah-u. ⁶ Ngermbay ba, ba gun ké yo tul gunri ké bil kerpuh Ngerzah. A wah mí nah ba kerpuh ye. Nah mgba ketina ye ke selmun, nah mgba suki ké nah vb̄a haŋ wah yo geŋu ba kpuh-u le, nah ba kerpuh ye.

⁷ Saŋwu mí mgbá bayu ba kpuh-u ra si mbew ke bay ké Tempuki bah-ay. *Guri ké i lah kusol ye le*,⁸ *í kpuh law woiri kandɔk zih woiri ké kpuh law woyri ke sew Moyiz ra ya. Ku yo zɔr law bi Ngerzah bil lawkɔr, namawri ku yo fah mi*.⁹ *Zih woiri-aw ko fe saŋri ké mi toŋ labu mbihmbam bon niŋ gaŋ kara ku yo fah mi*. ¹⁰ *Saŋwu mí law bi fah tul nzuk a sewu-awri. Mi bahri, kpatara law nzukri-aw yo rɔk niri hj ku sak tul woyri si wɔrɔk, ku mbi siŋ sina bi ya*. ¹¹ *Ke haŋ fahna mí-i hah fe k̄u tul bi kaŋ bahri, hul bi dara kú mbuŋ ziŋ mi bil ɔkna bi báy*.

¹² Yjn biri í ko wuri ger rɔkɔ law nzuk mbew ké sakra woiri bá sih, bá kpuh hj ké el ɔɔb fal hj Ngerzah Nzuk saŋw ɔkna. ¹³ Mí í hew haniri nam ke nam bil sew kú-u di ba *Guri*[‡] rɔkɔ nzuk mbew ké sakra woiri bá hj Suya bá rɔk ni hj law ye kpuh keni. ¹⁴ A wah ra nah yo ba kpuh-u tul ketina ké nah ŋgah law tulu ke titilu daŋ k̄puru kaŋ ɔh tɔru le, nah t̄jh ba bɔh-yá fe baah ziŋ Ngermbay. ¹⁵ Bayay ra bahri se, *Guri ké i lah kusol ye le, í kpuh law woiri kandɔk zih woiri ra ya. Ku yo zɔr law ye*.

¹⁶ Nzuk a suŋri mí lah kusol ye mí el zɔr law ye dɔb ri báyaw le ? 'Ba a woyri ké Ngerzah hj Moyiz ten niri ké Ez-ibte ra, kaŋ ya le ? ¹⁷ Nzuk a suŋri mí law Ngerzah fah ni ké tul woyri mbihmbam bon niŋaw le ? 'Ba a woyri kú-u lab ni suya mí hul woyri k̄u rab rab bil lawkɔr, kaŋ ya le ? ¹⁸ Fe hahna ké Ngerzah hah k̄u tul ye bahri, *dara kú mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye báy* ra, bayu mgba tul nzuk a suŋri le ? 'Ba a woyri kú-u to suybay ye ma fal. ¹⁹ Nah ko wuri ger. Ku mbuŋ ziŋ ni bilu ya bay fe le, law woyri kpuh ké tul ye.

4 Mí le aŋay ké wahbay-mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye yo ri da-ay, náh lab wuri hekme bayu rɔkɔ nzuk a hani ké sakra woiri bá toŋ fal. ² Mí a wah ra nah lah bay a suki kandɔk a woyri-aw ké Moyiz ten niri ra pi. Wara le bay a suki kú-u lah ra ku sa kan law woyri tulu ya bale, bayu t̄jh niri suk ya. ³ Kandɔkaw mí ke hah fe k̄u tul ye ke haŋ fahna bahri, *hul ye dara kú mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye báy*, mí a wah ké nah kan law tul baysuki hul Ngermbay ra nah yo mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye. Mbuŋ bil ɔkna-aw mí ba saŋ pihna Ngerzah ké-e lek sew ké-e lab nunmbam ke tusiba. ⁴ Kandɔk kú-u vbeh bay ɔkna-u ké gel k̄jna a hani si tul nam a toŋndɔk sayu bahri, *nam a toŋndɔk sayu, Ngerzah ɔk ke pihna ye*^{‡†}. ⁵ Bay ɔkna ra báy bil fe hahna ye ra ke bahri se, *hul ye dara kú mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye báy*.

⁶ Bay ɔkna-aw kaŋ le tɔr nzuk a haniri toŋ ké bay mbuŋ ziŋ ni bil ɔkna ye báy, mí nzuk a lewsari kú-u lah bay a suki ye ra, ku mbuŋ ziŋ ni bilu ya bay fe le, ku mba nzak ye Ngerzah. ⁷ Le ke lu nam a boru ké-e di ba *Guri*. Bay *Guri* ra mbihmbam mah fe fal mbá nzak Ngerzah nzukri-aw bale, ŋgermbay David ten bay nam a boru-aw ké-e di ba *Guri* ra pol dara mí namu kaŋ báy kandɔk ké-e di siŋ bahri, *Guri, i lah kusol ye le, í kpuh law woiri ya*^{‡†}. ⁸ Fal hul Moyiz ra Zozuwe nda pol gun zih nzuk a lewsari-aw rih bil tusiba ké Ngerzah wahbay hj niri. Ku rih ra bil ɔkna rih le, Ngerzah ta bah bay nam a boru ké-e di ba *Guri* ya. ⁹ Kaŋ dale ɔkna ké yo geŋ saŋwnzuk ye ba ɔkna ye a nam a toŋndɔk sayu ra mí kaŋ ya báy. ¹⁰ Bayu ké nzuk ké yo mbuŋ ziŋ Ngerzah bil ɔkna ye le, nzuku yo ɔk tul ye kandɔk Ngerzah ké ɔk ke pihna ye kaŋ.

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 22.22. †† Bayay na bil Mbeta Esaie 8.17-18. ‡ Bay GURI ti ke gel k̄jna 3.7-8. Í mgba tuh ke gel k̄jna-ay. Bay GURI si ma pol bil Mbeta Ebereri-ay. ††† Bayay na bil Mbeta Saŋw fe 2.2 ††† Bay GURI ra titilu ké gel k̄jna Mbeta Ebereri 3.7-8

¹¹ Dale náh hj tul bay mbyh ziŋ ni bil ɔkna ra rɔkɔ nzuk mbew bá zi bil fe labna mbá nzak ké enj fe labna nzuk a lewsɔri ra. Náh hj tul bay mbyh ziŋ ni bil ɔkna-u bayu ké bay Ngerzah yo ɔ-ɔkna. ¹² Bay Ngerzah mah lab pihna mí oh pelem pelem mba mahwuy ké nzaku fál sede mbɔk o-oh. Bayu yo kehr tem nzuk ke tem mun nzuku. Bayu yo kehr gel dɔmna mun † ke num huhru. Bayu yo kehr kerbay nzuk ke kerlaw nzuku. ¹³ Fe mbew ké mɔ-mɔh pol ye ta-a. Feri gbam na mun ndikpo ké nun ye. Feri gbam yjh ké pol ye, a ye mí nah báh nzak wah hj ni.

¹⁴ Kaŋ dale náh mgbá ketina ye ké yo tjh ke nzak wah ra ba kpuh-u bahri, nah yo ke ngernzuk kani ké kaŋ gel yona Ngerzah ké nunmbam ba a ye Zezu gun Ngerzah. ¹⁵ Ngernzuk kani ra ba ngernzuk kani a ay ké tu sena wah tu-tu. Bay fe le fe-leh lawri bof bof gbam ké ziŋ nzuk pirmatul ra ziŋ ni ziŋ, mí ke lab suya bilu ya.

¹⁶ Kaŋ dale náh si huh bohro mbay Ngerzah Nzuk lawsuki ke selmun bay hj náh ziŋ sona ke sawseh-u bay law in ke lawsuki ké nah yo ya-u ké taw ye.

5 Bayu ké ngernzuk kani Ngerzah a boruri, gbam woyri Ngerzah yo mbi niri ke toŋna-u toŋna-u ké sakra nzukri. Ke lu ngernzuk kani-u hj ke gi pol ye yo dim ni ke fe hjna nzukri, ke gi pol ye yo puh fe hj ni bay suya nzukri ††. ² Ngernzuk kani-u mah lah nzukri kú-u tu fe ya kú-u vbol kandɔk ké a ye kara suya ké mgbá tul woyri ba sena ye pi. ³ Mí ké sena ye yo ri pi ra, ke puh fe hj Ngerzah bay suya nzukri kaŋto ya wara le, bay suya ye pi.

⁴ Nzuk ta mbi riŋ dina ngernzuk kani kan tul ye ke mun ya wara le, ba Ngerzah mí di nzuk kandɔk ké-e di Aroŋ ba ngernzuk kani a titilu ‡. ⁵ Kaŋ pi mí Ngernbay kara baŋ riŋ dina ngernzuk kani kan tul ye ke mun ya. Le ke ya ké taw Nzuk ké bah hj ni bahri : « *A wo mu ba gun bi. Ur ke guri-ay mu ba mjhri b††.* » ⁶ Ku vbeh bay ra ké gel kina a boru báy bahri : « *Mu ba nzuk kani sew ke sew ba ngɔh kandɔk Malki-sedek ké saw kani ye na sew ke sew††.* » ⁷ A ye Ngernbay sew ké-e kab tukala ba nzuk pirmatul a som siba, ke goŋna ye, ke vuhmun ye ké-e si keni pol Ngerzah, ke yo vbá nzak beleŋ beleŋ, ke yo vuh rew hj Nzuk ké mah ya ni ke ndɔk hul, mí bay hekna ye ra Nzuku lah goŋna ye la-lah. ⁸ Ke ba gun mí ke tih ke hek bah ye bil kosehri. ⁹ Kandɔk ké Ngerzah hj ni ke nger ba nzuk pirmatul a kpakpaŋu ra, nzukri ké hek ni, ke tjh ba saw-ya niri ke ndɔk hul ba ngɔh. ¹⁰ Mí Ngerzah vah ni ké pol dabari ke riŋ dina ngernzuk kani kandɔk nunu a Malki-sedek.

¹¹ Bay ké si tul ngernzuk kani-ay ra nah yo ke bayri ngj-ngj bay bah-u, mí ndazi bayu hj wuri í lah ra se mbamba bayu ké suk-lah bay woiri mbi-mbih. ¹² A woiri ra lewsa kaŋ mí i mah na ba nzuk-firma nzukri bayri ké Ngerzah bah. Mí tú fe firma-aw, i tu ya, i yih bay nzuk bá dal fe firma a titilu hj wuri ra báy. I tjh ba gunri ké nzo pam báy. Fe sɔna sel le i mah sɔ-u ya. ¹³ Gelke nzuk yo nzo pam le, ke tu si sina bil sal in ké Ngerzah ngah ziŋ na ya bayu ké nzuku ba gun nzak pam kaŋto. ¹⁴ Mí fe sɔna sel le na bay nzukri ké nger da kandɔk kú-u tih ke ruh mun woyri hj ku ker bay te-teh, mí ku na ba nzuk goso-kehr suki ke suya.

6 Sawu mí náh si ke fe firma bay Ngernbay ma pol ba ngereri wara. Náh el wuri si tul fe firma gunri ya rɔkɔ náh el ti diŋ vul ra báy. Diŋ vulu ba fe firma-mbi law ké tul fe labnari ké ka-kal el kan law tul Ngerzah, ² fe firma ké si tul sam fe batemri bof bof ke fe firma ké si tul sam kán ndɔk bof bof ké tul nzukri, fe firma ké si tul tjhna záhri ke paŋmun a foyu ke fe firma-kuŋ salbay ké na ba ngɔh. Gbamaw ba fe firma gunri. ³ Ngerzah hj na ful le, nah bay si ma pol ke bay Ngernbay wara.

⁴⁶ Bayu ké nzukri ké nun woyri mgbur da, kú-u leh fe hjna a nunmbam ke nzak rim woyri, kú-u mgbá boh ke Tempuki, kú-u leh ke nzak rim woyri bahri, bay Ngerzah su mbamba, kú-u tu ngerna sew ké yo gina ke mun woyri, mí ku el rih bil saw fe labna woyri a pol ra le, se mbamba bay kú el mbi law tul fe labna woyri-aw el gi taw Ngernbay ra báy. Nzukri-aw el yo bar gun Ngerzah ra báy hj daba nzukri sak ni. ⁷ Na kandɔkay : gelke tusiba ziŋ gel vohna bil belem mí fe pay ké bil waka nger hj nzuk waka-u le, mgbɔkɔ Ngerzah kɔ tul waka-u. ⁸ Mí ngatukru ke suy mí nger ké ri le, waka-aw tjh suk ya. Nazi bay ta waka-aw, ɔh tɔru ba nzúh ke hɔɔ.

⁹ Gun sanari, nah bah kaŋ kara nah tu-tu, bay ké si tul woiri na ba suki ké i yo ziŋ Ngerzah. ¹⁰ Ngerzah ta lab nzuk suya ya, ke ta yekre fe labna suki woiri ke law sana woiri ké i lab bay riŋ ye ya, i so saw nzuk yeri mí aŋay kara i yo tul só niri báy. ¹¹ Mí nah tasay law nzuk a suŋ suŋ ké sakra woiri bá zaŋ wud wud tul suki a mbah-u tub tub ké yo geŋ wuri kaŋ gbyh-u rɔkɔ mun woiri bá hu ké tulu. ¹² Í ndɔl fe labna nzukri ké kan law tul Ngerzah kú-u sɔh law bilu, mí ku ba gun-ya fe baah ké-e wahbayu. ¹³ Ngerzah ngah wahbayu ziŋ *Abaraham* ke fe hahna. Kandɔk ké ngerna ye mba feri gbam ra, ke hah mun ke riŋ ye. ¹⁴ Ke bahri : *Ketina, mgbɔkɔ bi kɔ tul wo kɔ, mjhri wo bay gaŋ ndekle ndekle††.* ¹⁵ Kandɔkaw mí Abaraham geŋ ke iklaw, mí ke ziŋ fe wahbay ra gaŋ ba.

¹⁶ Gelke nzukri hah mun woyri ke riŋ fe ké nger mba niri dale, háh mun woyri-aw ngah tul bay woyri mí hj fahbay ta-a. ¹⁷ Kaŋ mí Ngerzah tasay ɔk nzuk-ya fe wahbayri ra kú tu ba teh-u bahri, ke ta vbir wahbay ye ya wɔm, mí ke hah mun ye gbad gbad bahri, ke kab tul wahbayu gaŋ. ¹⁸ Bayri ké tjh ke nzak Ngerzah ké sede-ay

† *GEL ɔMNA MUN ba articulation ke nzak français.* †† *Bay lah bay ngernzuk kani Ngerzah, í kj Mbeta Lévitique.* ‡ *Bay tu bay Aroŋ, í kj Mbeta Exode 28.1-3.* ††† *Bayay titil ké gel kina Mbeta Ebereri 1.5* †††† *Bay tu bay Malki-sedek, í kj Mbeta Saw fe 14.17-20* Nzuk-vbeh mbete-ay mbi gel kina ké Mbeta Siŋ 110.4 ††††† *Bayay na bil Mbeta Saw fe 22.16-17*

sɔ-sɔbna ya, Ngerzah ta kuŋ bay ya dale, a wah ké nah duk soh fal ye le, náh yá baw hewna bay mgbá suki ké na pol wah-ay ndɔk sede. ¹⁹ Suki ké nah yo geŋu ra ba fe ké bar na zib ba kpuh-u, ba fe-ŋgáh na hí nah yo ngjw ngjw yo hí nah kal gar ké kehr gel yona Ngerzah ke nzukri ra † rih bilu si káh táw ye. ²⁰ Gelu ba gel ké Zezu káh ri, ke ba nzuk ké te mahful hí na, ke tíh ba ngernzuk kani kandɔk Malki-sedek. Mí ke ba ngernzuk kani sew ke sew ba ngɔh.

7 A ye Malki-sedek ra ke ba mbay Salam, ke ba nzuk kani Ngerzah, záh ké deb ye ta-a. Ke nzɔh nun Abaraham seh ké Abaraham yo el ke gel ngermu ké-e haw ké tul mbayri, mí ke lu mgbɔkɔ hí Abaraham ††.

² Abaraham mgbá tul feri ké-e fáh ké gel ngermu gel boh boh, mí ke lu mbew mbew hí ni. Tɔh riŋ Malki-sedek sɔk bahri, mbay sal in. Tɔh riŋ puh Salam ba, sɔk bahri, deŋ. Ke ba mbay deŋ. ³ Nzuk ko bah ye ya, ko mah ye ya, ko zih yeri ya pi. Nzuk lah bay mbuŋna ye ya pi, lah bay hul ye ya pi, kaŋ mí ke ba nzuk kani dan gbɔh-u. Ke ba hani ke gun Ngerzah.

⁴ Í hekre ngerna nzukay, í ko. A ye ra, Abaraham ké ba zih sáw gun Izarayelri kehr feri ké-e fáh ké gel ngermu gi keni hí ni ba fe dimna. ⁵ Mí Levi gun mbew ké sakra gun Izarayelri Ngerzah lu sáw ye ba nzuk kani ké sakra yjŋ yeri, mí bolkusol Ngerzah hí niri ful-yá fe gel mbew mbew ké bil fe gel boh boh ké táw yjŋ yeri-aw. Levi ra ba mjhri Abaraham. ⁶ Malki-sedek ba, ba nzuk kani ké sáwu na bod ke sáw Levi, mí ke yá fe gel mbew mbew bil fe gel boh boh ké táw Abaraham. Ke el lu mgbɔkɔ hí Abaraham nzuk ké Ngerzah wahbay zih ni. ⁷ Fahbay ta-a, ngernzuk mí lu mgbɔkɔ hí gun. ⁸ Dale nzuk kaniri ké sáw Levi yo yá fe gel mbew mbew bil fe gel boh boh, mí ku yo hu-hu. Le a ye Malki-sedek ra ku bahri se, ke yo ke nun kpatara ⁹⁻¹⁰ sɔk bahri, sáw Levi kú-u mbuŋ niri fá-fal, kú-u yo yá fe gel mbew mbew bil fe gel boh boh-aw kara ku hí fe gel mbew mbew bil fe gel boh boh hí Malki-sedek ke sew Abaraham pi, bayu ké Levi ba gun mbihndjw Abaraham. Sáwu mí Levi hí fe-u hí Malki-sedek ke sewu-aw pi.

¹¹ Kaŋaw ba, fe puhna ké mjhri Aroŋ gun zih Leviri ‡ yo puh-u kandɔk ké bolkusol Ngerzah sɔk gun Izarayelri labu, mí fe puhna-aw mah hí ku na ba nzuk pirmatul a suki ba, lab ani mí Ngerzah lu nzuk kani a boru bod ke mjhri Aroŋ le ? Nzuk kani a boru ra na kandɔk Malki-sedek. ¹² Bayu ké sáw kani a suŋ suŋ yo ke bolkusol ye bolkusol ye, mí sáw kani sɔb le, bolkusol kara sɔb pi. ¹³ Ké bolkusol sɔb ra mí nzuk kani a boru yo ri ké sáw ye na bod ke sáw Levi. Sáw kani-aw ra puh fe ké gel fe puhna sáw Levi ya. ¹⁴ Kandɔk ké nah tu wuri te-teh, Gaŋ wah ra tíh ké sáw Zuda ké haŋsekle gun Izarayelri ba nzuk kani. Mí ke ta ba nzuk kani a sáw Levi ya. Moyiz ba, dí riŋ sáw Zuda ba nzuk kani bil mbete bolkusol ya. ¹⁵⁻¹⁶ Kandɔk ké nah tu-tu, Ngerzah hí nzuk kani a boru tíh eŋ Malki-sedek. Ke tíh ba nzuk kani bay bolkusol ké sɔk pihna a haymun ya. Wara le nah tu ba teh-u bahri, ke tíh ba nzuk kani bay huhrumun ɔkna ké beb bebna ya, ¹⁷ bayu ké mbete Ngerzah te-teh bay ye bahri, *ke ba nzuk kani sew ke sew ba ngɔh kandɔk Malki-sedek ké sáw kani ye na sew ke sew*††.

¹⁸ Fe puhna bolkusol a pol ra ta ke ngerna ya dara mí so nzuk ya pi. Le mahful sɔbu yo ri. ¹⁹ Bolkusol ra hí fe mbew ké tusiba ɔh ba fe a suki ya, wara le suki ké law wah te tulu gi. Suki-aw su mba bolkusol a pol, mí nah yo si táw Ngerzah bayu. ²⁰⁻²¹ A woyri sáw Leviri ba, ku tíh ba nzuk kani dan fe hahna Ngerzah. A ye Zezu nzuk kani a boru-aw ra ke tíh ba nzuk kani bay fe hahna Ngerzah. Fe hahna ké *Gaŋ tul feri riw hah mun ye gbad gbad* ra, *ke ta vbir bay ye ya*††. Ke bahri : « *Mu ba nzuk kani sew ke sew ba ngɔh.* » ²² Kaŋaw mí sal in a foyu ké Ngerzah ngáh zih nzukri ra su mba bolkusol a pol ké Ngerzah ngáh tul bayu zih nzukri ke sew Moyizaw, mí sal inu yo ba ngɔh bay tul Zezu nzuk kani-u. ²³ Kandɔkaw mí tul nzuk kani a polri ra ngj, bayu ké hul kuŋ niri hí ku kab tul pihna ya. ²⁴ A ye nzuk kani a boru-aw ba, ke yo ri sew ke sew ba ngɔh, nzuk-soh gel pihna kani ye ta-a.

²⁵ Ké *gel kani* ye ke yo ke ngerna-yá nzukri ke ndɔk hul wɔm a woyri kú-u si pol Ngerzah zih ni, a ye ké-e yo ke ɔkna kpatara, mí ke yo pol Ngerzah ke riŋ woyri. ²⁶ Sam ngernzuk kani a kaŋaw mí tíh na suk. Ke ba nzuk law-puki, ke tu suya ya, suya rɔbɔ ni ya, ke ta bil suya ya, riŋ mgbena ye yá gelri gbam si káh gel yona Ngerzah.

²⁷ Ke na bod ke ngernzuk kani a boruri. A woyri ra ku yo si ke fe puhna nam ke nam bay suya woyri dara mí bay suya sáwnzuk woyri pi. A ye ba, ke si ke mun ye ba fe puhna bɔk mbew. ²⁸ Bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh-aw hí mjhri Aroŋ na ba ngernzuk kani a woyri ké sena suya na tul woyri. Mí fe hahna Ngerzah hí gun nzuk tíh ba ngernzuk kani fal bolkusol Moyiz, a ye ké-e ba nzuk pirmatul a kpakpaŋu sew ke sew ba ngɔh.

8 Mahbay wah mí na-ay : Nah yo wuri ke sam ngernzuk kani a luki mbew. Ke kab ké nunmbam bel arŋgaw Ngerzah Mbay a luki ba ndɔk lakna ye. ² Ke yo bil vul kani a kpakpaŋu yo lab pihna ké gel kani. Vulu, *Gaŋ tul feri riw* mí lab. Nzuk pirmatul lab ya. ³ Ngernzuk kani a boruri gbam Ngerzah hí niri ku yo si ke fe hína pi fe puhna pi. Kaŋ mí Ngerzah hí ngernzuk kani a mbewu-aw si ke fe ké-e hí-u pi. ⁴ Pihna kani ye yo ra tusiba le, ke

† Bay tu bay gar ké kehr gel yona Ngerzah ke nzukri, í kɔ Mbete Exode 40.1-2 ke Mbete Luk 23.45

Mbete Ebereri 9.3; 10.20 †† Bay lah bay Malki-sedek ke Abaraham, í kɔ Mbete Sáw fe 14 ‡ Mbete Lévitique ba fe vbehna bolkusol ké sɔk sáw Levi mahful-puh fe hí Ngerzah. †† Bay tu bay Malki-sedek, í kɔ Mbete Sáw fe 14.17-20 Nzuk-vbeh mbete-ay mbi gel kɔna ké Mbete Sirj 110.4 †† Bayay na bil Mbete Sirj 110.4

tá ba nzuk kani ya bay fe le, mbete bolkusol Moyiz hj sɔw Leviri na ba nzuk kani ké yo si ke fe hjna da. ⁵ Nzuk kaniri ké yo lab pihna ké tusiba-ay ra gel vul kani woyri-aw ba tem fe ké sɔk bay mun pihna ké gel vul kani a nunmbam. Ngerzah sɔk Moyiz lab *vul kani* a tusiba enj vul kani a nunmbam bahri : « *Mú lab vulu kandɔk vul ké tɔh nun wo ké tul kasaw.* »

⁶ Mí anɔy Ngermbay mbi pihna kani ké debu ta-a, ke ngɔh sal in mbɔh nzukri zɔh Ngerzah, ke ba nzuk-yo hansekle woyri. Sal in ye nger mba sal in Moyiz, sal in ye ra bar sɔw tul wahbay ké nger mbamba-aw. ⁷ Sal in Moyiz ké ngɔh Ngerzah zɔh nzukri dɔr ya ba, mahful kom ke sal in a boru bay yo ri le ? ⁸ Bayu ké nzukri kew oh, mí Gaŋ tul feri riw wahbay bahri : *Í ko, nam yo gina mi ngɔh sal in a foyu zɔh gun Izarayelri ké Izarayel pi ké Zuda pi.* ⁹ *Sal inu bay na kandɔk sal in a pol ké mi ngɔh zɔh zih woyri nam ké mi mɔba ndɔk woyri ten niri ké Ezibte ra ya. Bay fe le ku yo tul sal inaw ya. A bi ba, kerbay bi lu ké tul woyri pi.* Gaŋ tul feri riw bah kaŋ. ¹⁰ Gaŋ tul feri riw el bahri : *Sal in ké mi ngɔh zɔh gun Izarayelri ra mí na-ay : Bil namuri-aw mi ndóh bolkusol bi bil kerbay woyri, mi vbéh bay bi kan law woyri. Mi ná ba záh woyri. A woyri ba, ku ná ba sɔw bi.* ¹¹ Dale nzuk ta firma yɔn ye mini nzuk fáł kɔr ye bahri : « *Mú tu Gaŋ tul feri riw* » bay fe le, ur ke tul gunri kɔh tul ngernzukri, gbam ku tú mi tu-tu†. ¹² *Ku yo tul sal in a pol ya kara mi kér seh woyri, law bi ta ker bay tul suya woyri mba††.* ¹³ Kaŋ mí nah yo bah bay sal in a foyu sɔk bahri, ke hj sal in a pol tɔh tɔw. Mí fe ké tɔh tɔw, fe ké kpɔkɔ ra toŋ dih ya bay zina wara.

9 Sal in a pol yo ke bolkusol ké sɔk mahful dimna ke pihna bil vul kani Ngerzah a tusiba. ² *Vul kani-u* yo ke bilu sede. Bil vul a titilu ra lampe yo ri, tabele yo ri. Peŋ kú-u hj ba fe puhna kɔ tul tabele ra. Ku dí gelu ba gel kani. ³ Gar kuŋ bil vul a titilu ke a sede-u. Gel a sede-u ra ku dí ba gel yona Ngerzah. ⁴ Ké gelaw gel fe puhna kú-u mboh ke lari lɔr kú-u yo nzuh rekna kpuh yo ri, sanduku kú-u roŋ ke lari lɔr yo ri. Sanduku-aw na bay bolkusol sal in ké Ngerzah vbeh kan kasaw a felu hj Moyiz ‡. Kasaw ra na bil sanduku-u. Ngoro lari lɔr kú-u kɔ fe sɔna ké riŋu ba *man* na bilu ††, kɔwkpuh Aroŋ ké el fu funa †† kan gelu pi. ⁵ Ké tul sanduku ra tem nzak pihna riŋ dí nari yo nzak talu. Tem nzak pihnari ra ku vbo ke lari lɔr, ku dí niri ba serabenj. Tem tɔy woyri pɔr tul talu ba gel-mɔh sem fe puhna †††. Mí anɔy le sɔwseh bah bay tul vul kani-aw ke gelu gelu gbam ta-a báy.

⁶ Fe pihnari-ay gbam mbɔh kɔ bale, nzuk kaniri yo rih bil vul a titilu nam ke nam yo lab pihna woyri. ⁷ Ké bil vul a sede-u ra ngernzuk kani mí rih bɔk mbew bil mbihmbam mbew ke sem fe puhna bay suya ye pi bay suya sɔw nzuk yeri kú-u lab dan tu-u pi. ⁸ Kandɔkaw mí Tempuki yo sɔk bahri se, mahful bay si gel yona Ngerzah a kpakpaŋu mɔbur ya, bayu ké vul kani a tusiba yo ri báy. ⁹ Vul kani-aw ba tem fe ké sɔk fe ke sewu-aw, mí ku yo si ke fe hjna pi fe puhna pi, keni-aw kara pihna kú-u yo labu mah hj law nzuk teh ba suki ya. ¹⁰ Pihna-aw kú-u lab hj Ngerzah ra ba fe labna bolkusol ye ké tusiba kaŋto, ba gí ke fe sɔna, ba gí ke fe nzona, ba gí ke sam lú díkmari bođ bođ, feri-aw gbam ku lab gi kɔh nam ké Ngerzah lek feri gbam ba foyu.

¹¹ Dale Ngermbay rih bil vul kani a kpakpaŋu ké mba tul vul kani a tusiba. Ke rih bil vulu ba ngernzuk kani fe sukiri ké tɔh. Vul kani-aw ta ba nzuk pirmatul mí lab ya. Sɔk bahri, vul kani-u ba fe ké Ngerzah lab ké tusiba ya. ¹² Mí ke rih bɔk mbew si kɔh gel yona Ngerzah, ke rih ke sem guy ya, ke rih ke sem gun nday ya pi. Le ke rih ke sem ye gaŋ mí ke soh tul wah keni ba ngɔh. ¹³ Nzuk kani a mɔhri Aroŋ yo mɔh sem guy, yo mɔh sem bah nday, yo fáh seh hɔrɔ mah nday kú-u nzuh tih ké tul nzukri kú-u mah nun Ngerzah ya. Fe puhna a kandɔkawri hj mun nzukri teh mah dim Ngerzah ké vul kani ra wa, ani mí sem Ngermbay báy le ? ¹⁴ Sem ye mí hj law nzukri pu hj ku tɔh ba nzukri ké dim Ngerzah Nzuk sɔw ɔkna. A ye ra ke ba fe puhna ké suya rɔbɔ ni ya, mí ke Tempuki ké na ba ngɔh ke kal ke sem ye kɔh tɔw Ngerzah mí hj ku tɔh ke bil fe labna vul kani a tusiba ké mah lu hul ké tul woyri ya. ¹⁵ Sɔwu mí ke ba nzuk sal in a foyu ké yo hansekle nzukri ke Ngerzah. Hul ye soh tul nzukri ké mba nzak bolkusol sal in a pol, a woyri ké Ngerzah dí niri ba gun-yɔ fe baah ké na ba ngɔh mí ku yɔ fe ké-e wahbayu ra gaŋ. ¹⁶ Gelke nzuk ngɔh sal in zɔh nzuk a boru le, ke ngɔh sal inu ke sem hj sem ra kɔ siba. ¹⁷ Bayu ké hul hj sal in a ngɔh-u yo ke ngerna. Gelke nzuk-ngɔh sal in hj sem kɔ siba ya le, ngerna sal inu ta-a.

¹⁸ Kaŋ mí sal in a pol ra, sem kɔ siba dara mí sal inu zɔh ngerna báy. ¹⁹ Bol fal ké Moyiz kɔ fal bayri ké na bil mbete bolkusol gbam hj gun Izarayelri riw lah ɔh bale, ke mbi sem gun ndayri ke sem guyri, ke zukru semaw ke mbih. Ke mbi gar a sɔh-u ke gay kpuh *hisob*, mí ke mɔh keni sem ra kɔ tul mbete pi, tul nzukri pi. ²⁰ Mí ke bahri : « *A ɔy ba sem ké Ngerzah ngɔh keni sal in hansekle woiri ke a ye.* » ²¹ Dale ke el mɔh sem kɔ vul kani ke fe pihna nzuk kaniri pi. ²² Enj kandɔk ku mɔh sem kɔ tul feri gbam kandɔk ké mbete bolkusol sɔk bay hj fe-uri bá teh mah nun Ngerzah. Gelke sem ta-a le, lú suya kara ta-a pi.

²³ Mí kaŋaw ba, fe labnari-aw ba tem fe ké sɔk bay fe a nunmbam. Fe temaw mí yo ke fe puhna ké teh gelu ké tusiba hj mah nun Ngerzah wa, fe puhna ké gel kani a nunmbam bay na ani báy le ? Gelu yih bay fe puhna a

† *Í mɔba Mbeta Zɔh 17.3*

†† *Bayay na bil Mbeta Jérémie 31.31-34.* ‡ *Bay tu bay kasaw a felu-ay, í kɔ Mbeta Exode*

31.18. ††† *Bay tu bay ngoro-ay, í kɔ Mbeta Exode 16.32-34.* †††† *Bay tu bay kɔwkpuh Aroŋay, í kɔ Mbeta Nombres 17.16-25.* ††††† *Í mɔba gel kɔna-ay tuh ke Mbeta Ten sɔwɔbay 11.19*

kpakpaŋu ké ndɔh mba fe puhna a tusiba mba-mba. ²⁴ Bayu ké ta ba vul kani a tusiba mí Ngermbay rih ri ya. Vul kani a tusiba ra nzuk pirmatulri mí lab ba tem fe nunu a kpakpaŋu. Le ke rih bil vul kani a nunmbam gaŋ. Ke yo pol Ngerzah bay wah. ²⁵ Ke na kandɔk ŋgernzuk kani a boruri ya. Ke h̄j mun ye ba fe puhna h̄j Ngerzah bɔk mbew yaŋ. A woyri-aw ku yo rih bil vul a sede-u ké ba gel yona Ngerzah mbihmbam ke mbihmbam ke sem fe ba fe puhna h̄j Ngerzah. ²⁶ A ye ba, ke yo ra pol Ngerzah bay lab fe puhna k̄yri k̄yri le, mah bay ké ko seh le, el ko ra báy ur ke sew-lab nunmbam ke tusiba k̄h guri-ay. Mí a ye ke rih vul kani a nunmbam sew a ɔh tɔru-ay bɔk mbew si yo pol Ngerzah. Bay mun ye ké ba fe puhna, suya lu ké tul nzukri w̄m. ²⁷ Kandɔk ké nzuk pirmatulri gbam hu hul bɔk mbew falu le, Ngerzah kuŋ salbay suya tul woyri, ²⁸ kaŋ pi mí Ngermbay hu bɔk mbew ba fe puhna h̄j suya lu ké tul daba nzukri. Mí ke ta el t̄h nun nzukri a bɔk sede-u bay na ba fe puhna bay suya nzukri mba. Le ke t̄h nun nzukri ké yo geŋ elna ye h̄j kú ziŋ p̄ȳmun a foyu wara.

10 Bolkusol Ngerzah ké Moyiz vbeh ke sewu-aw ra ba tem fe sukiri ké yo gina. Mbí bolkusol lab keni pihna ta ba mun fe sukiri-aw ya. Sew ke sew fe puhnari ké nzukri yo gi keni h̄j Ngerzah fal hani fal hani mah h̄j nzukuri-aw na ba nzuk pirmatul a suki ya.

² Ku t̄h ra ba nzuk pirmatul a suki le, ku bay gi ke fe puhna báy lo ? Ku t̄h ra ba nzuk a suki gaŋ le, law woyri teh da pi. Law woyri bay ta lab bay kan tul woyri mba, kaŋ ya le wo ? ³ Mí ketina le fe puhnari-aw yo dum law nzuk mbihmbam ke mbihmbam tul suya ye ⁴ bayu ké sem nday mini sem guy mah lu suya ké tul nzuk ya.

⁵ S̄awu mí gina Ngermbay ké tukala ra ke bah h̄j Ngerzah bahri : *Ba ra fe puhna mini fe h̄jna kara mu sa-a. P̄ȳmun mí mu lab h̄j mi.* ⁶ *Fe puhna bay lu bay ké tul nzukri mu sa ya ya, fe puhna kú-u nuzh se kpɔkɔk kpɔkɔk h̄j mu kara rih law wo ya pi.* ⁷ Bale ke bah h̄j ni bahri : *Mi yo-ay. Ngerzah bi wo mi yo bay lab fe ké mu yih ra kandɔk bayri ké bil mbete bolkusol bah si tul b̄t̄.*

⁸ Bay ké Ngermbay bah ra bahri se, fe puhna, fe h̄jna, fe puhna a se h̄ɔɔ kpɔkɔk kpɔkɔk, fe puhna bay lu suya, feri-aw gbam rih law Ngerzah ya, ke sa-a, mí fe puhnari-aw ra ba, ku gi keni kandɔk ké bolkusol sɔk. ⁹ Bale Ngermbay Zezu bahri, *mi yo-ay bay lab fe ké mu yih ra*, mí ke lu pihna *vul kani* a titilu ké tusiba ra ma fal. Ke el h̄j mun pihna-u lab ké vul kani a kpakpaŋu. ¹⁰ Ke h̄j mun ye ba fe puhna bɔk mbew h̄j law wah pu ba nunu a Ngerzah kandɔk ké-e yih. ¹¹ Kandɔkaw mí nzuk kaniri ké lab pihna ke bolkusol a titilu yo vul kani yo lab pihna woyri nam ke nam. Ku yo puh fe le, el puh ra báy, pihna-u sɔb ya kpatara, mí mah lu suya w̄m ya. ¹² A ye ba, ke si ke mun ye ba fe puhna bɔk mbew mí lu suya ké tul nzukri w̄m bale, ke el na ba ndɔk lakna Ngerzah.

¹³ Ke yo geŋ h̄j Ngerzah bá mba nzukbaa yeri mbew mbew gbam ba gel-k̄y bɔk ye ¹⁴ bayu ké ke fe puhna mbew mí ke lu bay w̄m ké tul nzukri ké-e h̄j law woyri pu ba nunu a Ngerzah. ¹⁵ Mí Tem lawpuki kara te-teh bayu h̄j na. ¹⁶ Ke mbi bay ké Gaŋ tul feri riw bah pol bahri : *Sal in a foyu ké mi ŋḡah ziŋ niri mí na-ay : Bil namuri mi ndoh bolkusol bi bil kerbay woyri, mi vbeh bay bi kan law woyri.* ¹⁷ Ke el bahri se, *mi ta ker bay tul suya woyri mba, ku yo tul sal in a pol ya kara, suya woyri-aw mi ta ker bayu mba.* ¹⁸ Mí gel a āy ké suya lu ké tul nzukri dale, fe puhna bay lu suya ta mba.

¹⁹ Kaŋ le ȳjn biri mahful-si gel yona Ngerzah na ŋḡah h̄j na bay sem Zezu, nah yo k̄h t̄aw ye. ²⁰ Sem ra h̄j na ful-kal gar ké kuŋ gel yona Ngerzah ke gel yona nzukri wara. Mahfulu ba foyu, ba mun ye ké yo ri kpatara, ²¹ mí nah yo wuri ke nzuk kani a luki ké yo ko tul gun Ngerzahri. ²² Le náh si wuri t̄aw Ngerzah ke law a puki ke kan-law ké bar s̄aw ba kpuh-u ké tul Ngermbay. Lawu, sem gun m̄h k̄y ri h̄j bay a pipiri-u ruklu law nzuku ya, mun ba, ke wɔk teh ke mbih law puki. ²³ Suki ké yo geŋ na, ké bayu yo t̄h ke nzak wah ra náh mba wuri ma law giri giri bayu ké nzuk ké wahbay ra ndɔk ye d̄r sal inu ya. ²⁴ Náh ker bay tul haniri síba síba bay náh kpak haniri ke láb law sana, bay náh kpak haniri ke láb suki. ²⁵ Nzuk a haniri ké sakra wah tih ke p̄ŋ mb̄h hani. P̄ŋ mb̄h hani wah bá ta-a. Mí héw haniri bá yo ri ma. Kaŋaw mí náh si ma pol pol ké i ko namu-aw yo k̄hna toŋ d̄h ya, ²⁶ bayu ké nah tu wuri ketina da. Mí nah mbi tul toŋ lab suya gak le, fe puhna a boru bay tul suya ta mba.

²⁷ Wara le fe-se h̄kme ké ba salbay a luki ke baw h̄ɔɔ ké bay duh nzukbaari mí toŋ. ²⁸ Gelke nzuk inri sede mini say bah tehbay tul nzuk in ké poŋ sal in ké Ngerzah h̄j Moyiz vbeh ra le, ku yo i nzuku dan ker seh ye †. ²⁹ Nzuk a āy ké ko gun Ngerzah ba fe gel garu, ké ko sem ye ké ŋḡah sal in a foyu mah nun ya dara mí ke sɔb fal h̄j lawsuki ké Tempuki yo h̄j-u ra, sam koseh ye bay na ani báy le ? ³⁰ Bayu ké nah tu ni a ye ké-e bahri, *dalbaa ba fe bi. A bi mí-i p̄h mbɔlu.* Ke bah ra báy bahri, *Miyori bay kuŋ salbay tul nzuk yer̄t̄.* ³¹ Fe ké se h̄kme mbam-ba ba sam nzuk a āw ké toh ndɔk Ngerzah Ngɔh̄nzuk.

³² Í ker bay si tul nam woiri a pol sew ké gel tehna teh law woiri. Ke sewu-aw i s̄uh law bil kosehri bođ bođ ké bil baw ŋgermu. ³³ Ku far wuri ké gel daba, ku lab wuri koseh ké gel ȳhna ké nun dabari, nzukri ké yo bil sam koseh-awri, i mb̄h ziŋ niri pi. ³⁴ I yih tul mgbalri. Nzukri nah fe ziŋna woiri kara i ya bayu ke law rihna. I tu-tu, i yo ke fe ziŋna a kpakpaŋu ké na ba ŋḡh.

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 40.6-8. †† Bayay na bil Mbeta Deutéronome 17.6 ‡ Bayay na bil Mbeta Deutéronome 32.36.

³⁵ Mí kanjaw le Ngerzah ké h̄j na nah yo t̄aw ye ke selmun, í poŋ ya. Selmun ké nun ye ra ba fe ziŋna a luki gaŋ.
³⁶ Mi bah kan bayu ké aŋay le i yo tul s̄uhlaw ra ya. I s̄uh law dale, i bay m̄gba fe ké Ngerzah wahbayu. Fe ké Ngerzah yih ra i poŋ ya. ³⁷ *Toŋ nd̄j kan̄to h̄j ni a ye ké-e yo gina ra bay ké kaŋ. Ke ta geŋ sal sal ya†.* ³⁸ *Nzuk ké nḡaŋ sal in ziŋ ni ba z̄áh ye le, s̄aw ɔkna nzuku ba law mbew ké d̄or sal in ya, mí nzuk el ke mun ma fal le, law Miyori rih tul nzuku ya††.* ³⁹ Nah ta ba nzukri ké yo el ke mun ma fal bay zi-u ya. Wara le nah ba nzukri ké law wah te sa tul Ngermbay ké-e ȳa na, mí nah ziŋ paŋmun a foyu.

11 Kanlaw ba fe ké ten munbay suki ké law wah yo geŋu, ba fe ké s̄ok tehbay feri ké nah ko ke nun ya.
² Nzuk a lews̄ari, law woyri ké te sa tul Ngerzah mí te-teh bay woyri. ³ Bay law wah ké te sa tul Ngerzah mí nah ȳa bahri, ke titilu s̄a fe mbew ta-a, mí Ngerzah bah bay lek keni feri ḡbam ɔh ke gelu gelu h̄j fe-uri t̄ih.
⁴ Bay law Abel ‡ ké te sa tul Ngerzah mí ke dim Ngerzah ke fe puhna ké nd̄oh mba nunu a Kayin. Fe puhna-aw † te-teh bay ye bahri se, ke yo mbew ziŋ Ngerzah. Ngerzah gaŋ mí te-teh bay sal in ké-e nḡaŋ ziŋ Abel bay tul dimna ye. Ke hu-hu kara fe puhna ye yo bah bay báy.
⁵ Bay law Hanok †† ké te sa tul Ngerzah mí Ngerzah mbi ni ke nun ma t̄aw ye, hul i ni ya. Nzukri ziŋ hul ye ya bay fe le, Ngerzah mbi ni ke nun. Dara ké mbi ni ra le, ku te-teh bay ye bahri, ke rih law Ngerzah mbamba. ⁶ Mí law wo te sa tul Ngerzah ya le, mu mah rih law Ngerzah ya pi bayu ké nzukri ké si t̄aw Ngerzah mah bay kú tu bahri, ke yo ri, ke ba nzuk-h̄j kpaŋnd̄ok h̄j nzukri ké nzah ni †††.
⁷ Bay law Nuwe ††† ké te sa tul Ngerzah mí ke lah nzak Ngerzah bay mbih ké yo gina ké nzuk ko b̄ok mbew ya. Ke d̄iŋ tul h̄j Ngerzah, mí ke bar vul tul mbih ȳa keni nzuk kerpuh yeri. Vul tul mbih-aw s̄ok kanlaw ye mí ke ten keni suya nzuk tukalari h̄j salbay hul m̄gba tul woyri. A ye ba, ke t̄ih ba gun-ȳa fe baah Ngerzah ké ba sal in ké nḡaŋ ni ziŋ Ngerzah bay law ye ké te sa tul Ngerzah.
⁸ Bay law Abaraham § ké te sa tul Ngerzah mí ke lah nzak Ngerzah, ke ur t̄or ma tusiba ké Ngerzah lek bay ké kab ri. T̄orna ye-aw ke tu tusiba a suŋ mí ke sí ma mari ya báy. ⁹ Bay law ye ké te sa tul Ngerzah mí ke kab ba nzuk a gi-u ké tusiba ké Ngerzah wahbay h̄j ni ra. Ke na vul a p̄oru. Gun ye Isak †† ke gun zih ye Zakob ††† kara na vul a p̄oru pi, a woyri kú-u ba gun-ȳa fe wahbayu ziŋ ni. ¹⁰ Ke na vul a p̄oru bayu ké-e yo geŋ puh a ay ké diŋu kpu-kpuh. Ngerzah mí ba nzuk goso-u, ke ba nzuk mboh-u.
¹¹ Bay law Sara ké te sa tul Ngerzah mí ké-e ba tuh, ke k̄p̄o-k̄p̄ok̄o kara ke ziŋ ful-mbuŋ gun kand̄ok ké-e ko nzuk wahbay ra ba nzuk yo tul bay ye ††. ¹² S̄awu mí ké tul nzuk mbew ké mun ye k̄p̄ok̄o mah hul ra, ke mbuŋ gun ba m̄ihri. S̄aw ye nḡj eŋ nḡjina gunw̄uy nunmbamri, nḡjina-u mah k̄jina ya eŋ nḡjina sik̄okre bel mbih kan̄.
¹³ Nzukri ké kan law sa tul Ngerzah-aw ḡbam woyri ku hu dan ȳa fe wahbay ra. Ku duh tul ko fe-u ba d̄ih-u. Wahbayu lab h̄j niri ya báy kara ku m̄gba bayu nd̄ok sede ma law woyri, mí ku bahri se : « Nah ba gahruri, nah ba nzuk a gi-uri ké tusiba. » ¹⁴ Bay bahna nzukri ra s̄ok te-teh bahri se, ku yo yah s̄aw puh kabna a boru. ¹⁵ Mí ku ker ra si tul s̄aw puh kú-u t̄ih ké ri le, mahful él si ri bay yo ri. ¹⁶ Le ku taw s̄aw puh a k̄pakpaŋu s̄ok bahri, s̄aw puh z̄áh woyri Ngerzah ké nunmbam. S̄awu mí bay d̄ina kú-u d̄i Ngerzah ba z̄áh woyri, s̄uhru-u se Ngerzah ya. Ke lek puh geŋ niri da.
¹⁷ Bay law Abaraham ké te sa tul Ngerzah mí ke h̄j gun ye Isak ba fe puhna †††. H̄j gun ye ké mbew yaŋ ra ba fe ké leh law ye, a ye ké-e ȳa wahbayri nd̄ok sede ma law, ¹⁸ a ye ké Ngerzah bah h̄j ni bahri, *s̄aw m̄ihri ké mi wahbay h̄j mu ba Isak††.* ¹⁹ Abaraham bah ma law bahri se, ke i gun ye gaŋ kara Ngerzah yo ke huhrumun-tom ni. Le ke bay ten gun ye ra ke puh z̄áh. Fe labna Abaraham ra s̄ok ketina ké yo gina.
²⁰ Bay law Isak ké te sa tul Ngerzah mí ke lu m̄gbok̄o bay tul feri ké yo gina h̄j gun yeri Zakob ke Esaw ††.
²¹ Bay law Zakob ké te sa tul Ngerzah mí seh ké-e na nun hul ra ke lu m̄gbok̄o h̄j gun zih yeri ké Zezeb mbuŋ †††. Mí ke tuŋ kaŋ ye, ke d̄iŋ tulu dim Ngerzah †††.

²² Bay law Zezeb ké te sa tul Ngerzah mí nam ye yo ɔhna bale, ke bah bay sew ké gun Izarayelri bay t̄ih ke Ezibte. Ke bah h̄j niri bahri se, kú suk huhru ye t̄ih keni si ḡor ma tusiba ké Ngerzah wahbayu †††.

²³ Bay law bah Moyiz ke law mah ye ké te sa tul Ngerzah mí ku muŋ ni few say fal mbuŋna. Ku ko gun ra ba gun pol tehna, mí bolkusol ké *Faroŋ* mbay Ezibte h̄j bay i gun w̄orori ké ba m̄ihri gun Izarayelri-aw, h̄ekme-mba nzak bolkusolu se nzuk-mbuŋ Moyizri ya ¹⁸.

† Bayay na bil Mbeta Esaie 26.20. †† Bayay na bil Mbeta Habakkuk 2.3-4. ‡ Bay tu bay Abel, í k̄j Mbeta S̄aw fe 4.1-5 †† S̄aw nzak vbeh bahri, elle. Elle ba ra fe puhna mini kanlaw. Nzuk-s̄ob mbete mbi kerbay ké si ke fe puhna. †† Bay tu bay Hanok, í k̄j Mbeta S̄aw fe 5.21-24 Mbeta Zud̄ 1.14-15 ††† Í m̄gba bayay tuh ke Mbeta Matiye 7.7 ††† Bay Nuwe, í k̄j Mbeta S̄aw fe 6—9; 9.1-7 § Bay Abaraham na bil Mbeta S̄aw fe 12—25; 25.1-17 †† Bay Isak na bil Mbeta S̄aw fe 21—24 ††† Bay Zakob na bil Mbeta S̄aw fe 25—35 Mbeta S̄aw Fe (Genèse) mah-u 36 si kaŋ mah-u 49 gel k̄jina 33. †† Bay lah bay Sara, í k̄j Mbeta S̄aw fe 17.15-17 ††† Bay lah bay fe puhna Abaraham, í k̄j Mbeta S̄aw fe 22.2-14 †† Bayay na bil Mbeta S̄aw fe 21.12 †† Bay tu bay m̄gbok̄o ké Isak lu, í k̄j Mbeta S̄aw fe 27 ††† Bay tu bay m̄gbok̄o ké Zakob lu, í k̄j Mbeta S̄aw fe (Genèse) 48. ††† Bayay na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 49. ††† Bayay na bil Mbeta S̄aw fe (Genèse) 50.24-25. 18 Bayay na bil Mbeta Exode 2.1-10.

²⁴ Moyiz ra gun Faron a wyyu hɔl ni, ke hɔh el tɔh ba nzuk a luki. Mí bay law ye ké te sa tul Ngerzah, ke poŋ rin dɪna gun puh Faron. ²⁵ Ke sa sɔ tukala bil suya ké bay ka-kal ya. Ke hɔ tul ye bay ko seh ziŋ sɔwɔnzuk Ngerzah. A ɔw mí Moyiz ko su ké nun ye. ²⁶ Ke bahri se, fe-se sɔhru ké lab Ngermbay ba baw fe ziŋna ké ngj mba fe ziŋna tusiba Ezibte. Ke sɔb nun ye ma tul kpaŋndɔk ké yo gina. ²⁷ Bay law ye ké te sa tul Ngerzah mí ke tɔh ke Ezibte. Law fahna mbay Faron se ni hɔkme ya †. Law ye bar sɔw ba kpuh-u kandɔk ké-e yo ko nzuk ké nzukri ko ke nun ya. ²⁸ Bay law ye ké te sa tul Ngerzah mí suŋ ké Hul gi i gun polri ké Ezibte ra ke hɔ gun Izarayelri vbeh guy buma ††, mí ku nɔh semu ké nzak vulri gboh Hul rih kerpuh gun Izarayelri ‡. ²⁹ Bay law ye ke law gun Izarayelri ké te sa tul Ngerzah mí ku kal ké haŋsekle Mahmbih a Sɔh-u kandɔk nzukri ké si sina ké tusiba a hɔku, mí soze Ezibteri dih fal woyri bale, mbih kal niri ndyy ††.

³⁰ Bay law Zozuwe ke law gun Izarayelri ké te sa tul Ngerzah mí ku si sina doŋ fal mahol puh Zeriko bɔk mbew nam mbew kɔh nam toŋndɔk say bale, mahol ké doŋ puh-aw dir wuruk ††.

³¹ Rahab wyy nunpuki ké Zeriko-aw, ke yɔ gun Izarayelri ké gi hekre puh bay lab ngermu ra ndɔk sede. Bay law ye ké te sa tul Ngerzah mí seh ké mahol dir kú-u i nzuk-kpuh tulri ké Zeriko ra, ku i ni ya.

³² Bay fe mí-i bah-u báy le ? Bay mí ndazi bay nzuk a boruri le, sɔwseh mah ya, kandɔk bay Zedeyoŋ, Barak, Samsoŋ, Zefte dara mí bay David ke Samuyel ke gun nzak pihna Ngerzahri. ³³ Bay law woyri ké te sa tul Ngerzah mí ku haw ngermu tul puh lakna a boruri, ku si siŋ sina ké hɔ sal in Ngerzah lab pihna, ku yɔ fe wahbayri, ku tuh nzak mbakiri, ³⁴ ku rim hɔrɔ ké se bilam bilam, ku tɔh ke hul mahwyy, ku ziŋ ngerna bil tɔhma woyri, ku tɔh ba nzuk goso ngermu, ku nɔh soze sɔwɔnzuk a boruri. ³⁵ Wyyri ké nzuk woyri hu le, hul woyri el kab ke nun.

Nzuk-kan law a boruri, ku dur niri mah hul kara ku hɔ nzukri ten niri ke bil koseh-aw ya. Pɔymun a foyu ra su mba kabna woyri ké tukala. ³⁶ Nzuk a boruri báy ku sak niri gbaw gbaw, ku vboŋ niri, ku ngɔh niri, ku mbih niri ké vul mgbal. ³⁷ Nzuk a boruri báy ku vbuk niri ke kasaw i niri, ku kuŋ niri ke haŋsekle, ku i niri ke mahwyy. Nzuk a boruri fe ké mah hɔ niri kab tukala ta mba, mí ku ndoh hɔko sami ya le, hɔko guy ba gar, bay koseh ké nzuk tukalari lab niri. ³⁸ Nzukri-aw, tukala mah kabna woyri ya, ku hɔma ma gini ma sɔ bil lawkɔr, tul kasaw, tah kasaw ke hohri ké tusiba pi. ³⁹ Gbam woyri-aw law woyri ké te sa tul Ngerzah mí te-teh bay woyri. Suki ké Ngerzah wahbayu ra ku yɔ ke sew kabna woyri ya, ⁴⁰ bayu ké Ngerzah lek suki a ndɔh mbamba-u pol sɔ bay tul wah, mí suki-aw ké-e lek bay tul gun yeri ta lab ɔh poŋ na ya †††.

12 A wah ké daba nzuk-kan law a lewsari ba ngj-u yo doŋ na gbuk gbuk, ku ba nzuk-teh bay dale, a wah ké nah poŋ sukari gbam ké yih na vbu siba, ké nah doŋ fe suya-u ké kahra na vbu siba, náh du-duka ke ngermu ké na pol wah-ay ke sɔhlaw wara. ² Nah ko kona wori wori ya, nun wah na kɔh tul Zezu ké-e ba nzuk sɔw kanlaw, ké a ye ke si keni kɔh gbɔh-u. Ke ko kona siŋriŋ tul law rihna ké yo geŋ ni, mí ke sɔh law, ke ko sɔhru hul ké tul kpuh vbatay ba fe ya. Anɔy ba, ke kab bel arɔgaw Ngerzah ba ndɔk lakna ye. ³ Í ker bay si tul sɔhlaw ye rɔkɔ mun woiri bá voh hɔ í tɔh. Ke sɔh law ké ndɔk nzuk suyari ké lek bay ndih ni. ⁴ Bil ngermu woiri ke Suya ra i ber gɔw kɔh hul ya báy. ⁵ Mí hewna ké Gaŋ tul feri riw bah hɔ wuri gunri i ye-yeke, ke bahri : *Gun bi, mi ndar mu le, mú ko ndarna-u ba kɔk fe ya. Mi zɔm mu le, mú tɔh mun wo ya,* ⁶ bayu ké Gaŋ tul feri riw ndar nzukri ké-e sa niri, ke zɔr nzukri ké-e tu niri ba gun yeri ke ndeh^{†††} bay hɔ í hɔh ba suki. Le í sɔh law ge. Ngerzah mbi wuri ba gun ye. Uwa, gun a suŋ gaŋ mí bah ye ndar ni ya lo ? ⁸ I ba gun yeri le, ke yo ndar wuri. Vɔana toh tul woiri ya dale, i ba gun ndjw mbana, i ba gun ye ya.

⁹ Nah yo wuri ke bah-mbuŋ nari bof bof ké tusiba-ay. Ku ndar na mí nah hɔk niri wa, bah wah ké hɔ tem wah ɔ-ɔkna ba, nah ta diŋ tul hɔ ni ya le ? ¹⁰ A woyri-aw ku ndar na nam ndj kaŋto mah ke kerbay woyri kú-u ko su-su, mí Ngerzah ba, ndar na bay suki wah hɔ law wah pu mah ke law ye.

¹¹ Ndarnari gbam ké ziŋ gunri ta ba fe law rihna ya. Le ba fe-sɔh law, mí falu bale, el gi ke deŋ ba lehna-u. Nzukri ké ruh mun woyri ké fal ndarna-aw, kpaŋndɔku ba yó ke Ngerzah ba zɔh woyri. ¹² Sɔwu mí *ndɔk woiri ké hu yɔh ra í el hɔ ndɔku ngerna, nzaktuh woiri ké si sina gburuk gburuk ra í el hɔ nzaktuh-u ngerna*[§]. ¹³ Í lek mah-ful bá mah hani bay hɔ bɔk nzuk kpereri bá fikri ya. Le bɔku bá el kpuh ma^{§†}.

¹⁴ Í ruh mun bay hɔ deŋ bá yo sakra woiri ke nzukri gbam, í ruh mun bay hɔ law woiri bá pu ba nunu a Ngerzah pi. Kaŋ ya le i bay ta ko nun Gaŋ tul feri riw ya. ¹⁵ Í ruŋ ke mun woiri rɔkɔ lawsuki Ngerzah bá poh wuri. Ko-ko í hɔ sɔw fe a zuŋu ké ba pom bá yo sakra woiri bay hɔ law daba nzukri bá sih keni. ¹⁶ Ko-ko nzuk mbew ké sakra woiri bá lab nunpuki mini bá ko bay Ngerzah ba kɔk fe kandɔk Esaw ké kom ngerna gun pol ye bay fe sɔna bil

† Bayay na bil Mbete Exode 2.11-15. †† Bay tu bay Hul ké gi i gun polri ké Ezibte ra mí Ngerzah hɔ gun Izarayelri vbeh guy buma hɔ Hul kal tul woyri ra, í kɔ bil Mbete Tɔh riŋri 1.23 bay lah bay tɔhmbih-i guy buma ké lab ke sewu-aw. ‡ Bayay na bil Mbete Exode 12.21-30.

†† Bayay na bil Mbete Exode 14. ††† Bayay na bil Mbete Josué mah-u 5 gel kɔna 13 si kɔh mah-u 6 gel kɔna 25. †††† Í mɔba gel kɔna-ay tuh ke Mbete Ten sɔwɔnbay 6.10-11 †††† Bayay na bil Mbete Proverbs 3.11-12. § Bayay na bil Mbete Esaie 35.3. §† Bayay na bil Mbete Proverbs 4.26.

ye †. 17 Bay Esaw ra, a woiri i tu-tu. Bol falu-aw ke el yih bay mgbɔkɔ ké Ngerzah lu kɔ tul bah ye ra, mí ke zinj mgbɔkɔ-u ké tɔw bah ye ya, Ngerzah poŋ ni kan kala. Ke el goŋ law vohna ké tɔw bah ye ke mbihnun kara fe mbew ké-e zinj ta-a ††.

18 Í ruh mun bayu ké ta ba kasaw Sinay mí i gi bɔku ya. Nzuk a lewsɔri ke sew Moyiz gi bɔk kasaw Sinay, kasaw ké nzuk ko-ko, ké hɔɔ se bilam bilam, ké gel sih nduŋ, ké tirima ba zir, ké kuna a bawu ku, ké baw tɔw mgbe, ké kusol Ngerzah mgbe. 19 Nzukri ké lah tiri kusolaw ku vuh bahri, kusolu bá bah bay a boru hɔ niri mba, 20 bayu ké bakbayay kal ngerna woyri ka-kal, kasaw ké nzuk ko-ko ra mí nzuk bá za ya. Nzuk ké za le, ku vbuk ni ke kasaw i ni, nay kara kaŋ pi. 21 Fe kona ké yo kalna-aw se hɛkme mbamba, mí Moyiz bahri : *Law bi lu-lu, mun bi to-to*‡.

22 Mí a woiri ba, í ruh mun bay fe le, i gi tul kasaw Siyoŋ, i gi puh kabna Ngerzah Ngɔhɔnzuk. Puh-u ba Zurusalem a nunmbam, i gi puh ké dɔba tem nzak pihhari yo lab mun rihna tɔhmbih, tul woyri kal fe kɔna sɔɔ sɔɔ boh gel sɔɔ sɔɔ boh (1.000.000) ka-kal mí el ka-kal ra báy. 23 I gi puh ké sɔw in Ngermbay yo ri, a woyri ku ba gun polri. Riŋ woyri vbeh na nunmbam vbe-vbeh. I gi tɔw Ngerzah nzuk-kun salbay tul feri gbam, i gi puh ké nzuk a lewsɔri yo ri, a woyri ku tu Ngerzah ba záh woyri ke sew kabna woyri ké tukala, 24 i gi tɔw Zezu nzuk-yo haŋsekle nzukri ke Ngerzah bay sal in a foyu, i gi gel yona Ngerzah ké sem Zezu mɔh kɔ ri †† mí yo bah bay ba teh-u kal sem Abel ka-kal.

25 Í ko tul woiri ger rɔkɔ í saŋ ni a ye nzuk ké yo bah bay hɔ wuri. Nzukri a sew Moyiz ké sa lah bakbay Ngerzah ké tusiba-ay ya ra ku tɔh bil vbɔna ya pi. A wah nzukri ké sew sal in a foyu-ay ba, nah sɔb fal hɔ Ngerzah nzuk nunmbam le, lab ani mí nah tɔh bil vbɔna báy le wo ? 26 A ye ra kusol ye laŋ tusiba yik yik ke sewu-aw. Anɔy ba, ke el wahbay bahri se, *mi lán tusiba kaŋto ya, wara le nunmbam pi mi lán bɔk mbew báy*‡‡. 27 *Lán bɔk mbew báy* ra yo sɔk téh feri ké mah kab kpatara ya bay zi-u poŋ fe a ɔyri ké mah laŋna ya yo. 28 Kandɔk ké nah yɔ wuri puh lakna Ngerzah ké bay yo kpatara dale, náh el ke tumbɔl hɔ Ngerzah, náh dim ni keni ba sam fe puhna ké-e yo yɔ ke law rihna, náh dim ni ke hɛkna pi ke law tona pi, 29 bayu ké Ngerzah wah ra ba hɔɔ ké se fe kpɔkɔ kpɔkɔ †††.

13 Law in bá yo sakra woiri. 2 Í yɛkre mgba gahruri ya. Bayu ké nzuk a haniri mgba tem nzak pihhari gahrudan tu-u.

3 Í ker bay si tul nzukri ké na vul mgbal eŋ kandɔk a woiri kara i na vul mgbal zinj niri pi. A woyri ra, nzukri yo lab niri koseh, í ker si tul woyri kandɔk a woiri kara i yo zinj niri ba mun mbew pi.

4 Yɔ hani wɔy ke wɔro ba fe ké mah hɛkna. Hih nam woyri ta ba fe ké rɔbɔ ke ɛm ya bayu ké nzuk-lab nunpukiri ke nzuk-mbi wɔy mbaŋ woyri, Ngerzah bay kun salbay kɔ tul woyri.

5 Káb tukala woiri na bay daka lari ya, ba fe ké law woiri rih wuri tul fe ké i yo keni bayu ké-e bahri : *Mi ta yɛkre mu ya pi, mi ta poŋ mu tul mun wo ya pi*‡‡‡. 6 Kaŋ mí nah bah nzak wah ba teh-u bahri, *Gaŋ tul feri riw ba nzuk-so mi. Mi ta lab hɛkme ya. Nzuk pimatul bay lab fe mí zinj mi lo ?*

7 Mi dum law woiri si tul nzukri ké nda pol woiri, ku sɔk wuri bay Ngerzah. Siŋ sina woyri ke kabna woyri kɔh tɔr nam woyri, i ko ba teh-u, í ndɔl kanlaw woyri-aw. 8 Ngermbay Zezu ra sɔ-sɔbna ya, ke yo ri kelew, guri kara pi. Ke yo ri sew ke sew ba ngɔh.

9 Í poŋ ful hɔ fe firma a kalari boɔ boɔ bá kɔkɔ wuri par par ya bayu ké su-su bay hɔ lawsuki Ngerzah bá ngɔh law woiri ma. Ta ba fe sɔna mí ngɔh na zinj Ngerzah ya. Kerbay fe sɔna ké nzukri yo tulu tɔh niri suk ya. 10 A wah ké ngernzuk kani wah ba Zezu, nah yo wuri ke fe sɔna ké gel fe puhna nunu a wah ké nunmbam. Nzuk kaniri ké yo lab pihna vul kani Ngerzah a tusiba ra ku ta ke ful-sɔ fe ké gel fe puhna wah ya §, 11 bayu ké nam ké gun Izarayelri si ke sem fe hɔlnari bay lu salbay ké tul woyri le, ngernzuk kani yɔ sem fe hɔlnari si keni gel yona Ngerzah bɔk mbew bil mbihmbam mbew, mí ku nzuh mun nayuri hɔ se hɔɔ kpɔkɔ kpɔkɔ ké fal puh Zurusalem ††. 12 Sɔwɔ mí Zezu kara ko seh ké fal puh-u-aw hɔ law nzuk yeri pu ke sem ye. 13 Dale náh tɔh wuri ma tɔw ye ké fal puh si yɔ fe-se sɔhru ké zinj ni ††† kan tul wah pi, 14 bayu ké puh wah ké bay yo kpatara ta tusiba ya, wara le puh a nunmbam ké yo gina mí nah yo tawu. 15 Náh kal wuri ké tɔw Zezu kpatara ke fe puhna hɔ Ngerzah. Fe puhna ra ba pirna, sɔk bahri, nzak wah yo bah ketina ye. 16 Dale í yɛkre láb suki ya, í yɛkre mbɔh haniri ke law in ya, bayu ké sam fe puhna a kandɔkaw mí Ngerzah yɔ ke law rihna yɔ-yɔ.

17 Í yɔ bay nzukri ké nda pol woiri, í te suk ma tɔw woyri bayu ké ku kab keh ke nzakbɔk bay tul woiri. Ku bay kɔ fal pihna woyri hɔ Ngerzah. Kaŋ mí í hɔ kú lab pihna-aw ke law rihna dan sɔ sel bilu. Ku sɔ sel le, ta tɔh suk nzuk mbew ya. 18 Í goŋ Ngerzah bay tul wah bayu ké nah tu bahri, law wah te-teh, nah yih si siŋ sina a suki bil feri gbam. 19 Mi hew wuri le, el hew ra báy, í goŋ Ngerzah tul bi bay mí zinj ful él si tɔw woiri ba gah-u.

† Bayay na bil Mbeta Sɔw fe 25.30-34 †† Bayay na bil Mbeta Sɔw fe 27.34-41 ‡ Bayay na bil Mbeta Exode 19.16-22. †† Bay gel yona Ngerzah ké sem Zezu mɔh kɔ ri, í kɔ Mbeta Ebereri 9.21-22; 10.19-22 †† Mbeta Aggée 2.6 ke Mbeta Ten sɔwɔy 6.12-13; 16.18 ††† Bayu na bil Mbeta Deutéronome 4.24. ††† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 118.6. § Í mgba Mbeta Ebereri 9.8-10 ††† Bayu na bil Mbeta Lévitique 16.27. ††† Bay lah bay fe-se sɔhru ké zinj Zezu, í kɔ Mbeta Galadri 3.13

²⁰⁻²¹ Ngerzah nzuk s̄aw deŋ ké-e ten nzuk-hɔl sami a ngeru ké sakra hulri, a ye Gaŋ wah Zezu, ké-e ten ni bay sem ye ké nḡah sal in sew ke sew ba nḡoh, ké-e yo kal ké t̄aw Ngermbay Zezu yo lab pihna ké t̄aw wah ké ndoh ké nun ye Ngerzah, bá nger ndok woiri bay í lab fe sukiri gbam bo í lab fe ké-e yih, riŋ dína ba nzuku a ye sew ke sew, gelu munu.

²² Kandokaw mí ȳjn biri, mi yo hew wuri, í ik law tul bayri ké mi hew wuri keni-aw bayu ké mi vbeh bay ba pehu h̄j wuri ya.

²³ Mi yih bay i tu bahri, ȳjn wahri Timote ra ku sel ni da. Ke k̄ah t̄aw bi ba gah-u le, nah sí ke hani bay ko wuri.

²⁴ Í vah s̄aw nzuk Ngerzahri ke nzukri ké nda pol woiri, gbam í vah niri. Ȳjn wahri ké Itali vah wuri. ²⁵ Mi vah wuri ke lawsuki ké yo ziŋ wuri gbam.

Mbeta Zak

1 Soko yjn bi, gun Izarayelri ké s̄aw wah vba ba boh falu sede. A bi Zak mgbal Ngerzah, mgbal Gaŋ wah Ngermbay Zezu, mi vah wuri, a woiri ké i gbaka haniri ké tusibari bođ bođ.

² Yjn biri, í el ke tumbɔl bay fe-leh lawri bođ bođ ké zinj wuri. ³ I tu wuri bahri se, fe-leh law woiri yo vbo kanlaw woiri kandɔk lari mí lu vbjri-u ma fal el poŋ munu. Pihna fe-leh law hj i ber gjw tul ketina bay Ngermbay.

⁴ Dale í hj ber gjw ra bá hj law woiri ndȳy hj í nger ba nzuk pirmatul, í na ba gun Ngerzah a ketina. Fe labna suki mbew ta poh wuri ya.

⁵ Gelke r̄yna poh nzuk mbew ké sakra woiri dale, ké vbi r̄yna-u ké t̄aw Ngerzah ké yo hj nzukri gbam par par ke law mbew dan zomna le, ke bay hj nzuku r̄yna. ⁶ Mí nzuku bá vbi ke law mbew. Law ye bá *tehre* ya. Nzuk ké fah bay ra na kandɔk ngoro ké na tul mbih, ké kuna kɔkɔ ma gini ma s̄a. ⁷ Nzuk a kandɔkaw bá lu kerbay-zinj fe a hani ké t̄aw Gaŋ tul feri riw ma fal. ⁸ Sam law nzuk a kaŋaw kehr gel sede tehre ni bil siŋ sina ye.

⁹ Yjn bil Ngermbay a āy ké ba k̄ohko bá zay mun bay riŋ d̄ina ye ké mgbe ké nunmbam. ¹⁰ Mí yjn ké ba nzuk vana ba, bá zay mun bay ngerna ye ké ta-a bay fe le, ke ról kandɔk funa kpuh kaŋ. ¹¹ Seh t̄jh, gel za-zaŋ, gayri r̄jh s̄ɔɔɔ, funa kpuhri rol k̄y síba rāb rāb, mí ndohna-u ta mba. Kaŋ pi mí nzuk vana bay rol ké bil gel sina ye.

¹² Pol tehna Ngerzah teh tul nzuk a āy ké ber gjw tul ketina bay Ngermbay ké bil fe-leh lawri mí t̄jh ke bilu ba suki bay fe le, ɔkna ké-e zinj bay na ba gay mbay ké Gaŋ wah lek geŋ nzukri ké sa ni. ¹³ Mí nzuk ké yo bil fe-leh law le, ko-ko ké bahri se : « Ngerzah mí pih fe-leh law bi-ay. » Daka-lab suya ta bil law Ngerzah ya dara mí Ngerzah ta ndoh law nzuk ke bay hj nzuku rih bil suya ya pi. ¹⁴ A ge ge le fe-leh law ye ur ke daka fe ké na bil law ye mí yo rah ni, yo mgbá ni. ¹⁵ Bol falu ké daka fe tukala-u bu p̄ahra, gun ké-e s̄eru ba suya, mí m̄jhri suya ra nger dale, mbuŋ hul.

¹⁶ Yjn biri, gun sanari, í hj law woiri bá r̄ɔk wuri ya, ¹⁷ fe hjna a suki ke fe puhna a kpakpaŋu gbam der ke nunmbam ké t̄aw baah Ngerzah nzuk s̄aw gel tehna. A ye ke s̄ɔb kandɔk siŋ sina fe-teh gelri ké nunmbam ya, ke s̄ɔb kandɔk tem ké s̄ɔb ke gelri bođ bođ ya. ¹⁸ M̄jhri ké baah Ngerzah mbuŋ gun yeri keni ba bay a ketina kandɔk ké-e lek kaŋ. Ke hj nah t̄jh ba gun pol, fe a boruri gbam ké-e lab ba toŋnafal. ¹⁹ Í ker si tul bayay, yjn biri, gun sanari : A ge ge le bá lah bay a ketina hj bayu guh law ye ba gah-u, ké mbi bay ba gah-u ya †, law ye bá zaŋ ba gah-u ya, ²⁰ bayu ké law zaŋna nzuk pirmatul ra ta lab pihna hj nzuk tu Ngerzah ba záh ye ya. ²¹ S̄awu mí í poŋ fe labnari ké sih law woiri ke sam suyari bođ bođ gbam ma fal. Ke siŋ sina law a voh-u, í el mgbá bay a ketina ké Ngerzah ruh bil law woiri ra ndɔk sede, bayu mah ya wuri ma-mah.

²² Dale í mgbá bayu, í yo tulu. I lah bay Ngerzah dan mgbá bayu le, i r̄ɔk mun woiri kaŋto bay fe le, ²³ nzuk ké lah bay kaŋto, mí ke yo tulu ya le, ke na kandɔk nzuk ké ko tem ye ké bil fe-ko tem. ²⁴ Ke ko tem ye, ke t̄ɔr dale, ke ȳkre tem ye ké-e ko ra keđ. Kaŋ mí ba nzuk ké lah bay Ngerzah mí ȳkre. ²⁵ Nzuk ké hekre ba dih-u bil bolkusol ké sel nzuk se-sel, mí ke yo tulu ba kpuh-u, ke ȳkre ya le, pol tehna Ngerzah teh tul sam nzuk a kandɔkaw. Feri gbam ké-e yih labu bay t̄jh suk ††.

²⁶ Gelke nzuk d̄i mun ye ba nzuk *mison̄*, mí ke baŋ lagambal kan nzak ye ya le, ke r̄ɔk tul ye kaŋto. Pihna Ngerzah ye-aw ba kuna. ²⁷ Mí pihna mison̄ ké ba teh-u ké ndoh mah nun baah Ngerzah mí na-ay : mgbá s̄aw gun sehleri ke w̄y sehri bil koseh woyri pi, k̄ɔr mun bay fe labna tukalari ké sih law nzuk pi.

2 Yjn biri, kéhr nzukri bay riŋ d̄ina woyri bá ta-a, law woiri bá na ba mbew ke Gaŋ wah Ngermbay Zezu, a ye nzuk riŋ d̄ina ké lu nun nzuk ya ‡. ² Gelke nzuk riŋ d̄ina ké baŋ barmandɔk lari l̄ɔr kan ndɔk ye, ke ndoh gar lari rih sakra woiri ké bil vul mison̄, mí k̄ohko ké gar ye ḡoh z̄ari z̄ari ba, rih pi dale, ³ i ko kona ma tul nzuk ké ndoh gar lari ra, i bah hj ni bahri : « A woiri, í gi ma pol. Gel kabna a suki yo ri-ay. » K̄ohko ba, i el bah hj ni bahri : « A wo le, mú yo síba ma fal s̄a » mini « Mú kab tusiba ké bel b̄ɔk bi-ay. » ⁴ Kaŋaw wa, i kehr nzukri kehr, kaŋ ya le wo ? I lab mun woiri ba nzuk-kehr nzukri, kerbay woiri ba a pipiri-u, kaŋ ya le ? ⁵ Í lah wuri, yjn biri, gun sanari. K̄ohkori ra wa, Ngerzah lu niri ké haŋsekle nzuk tusibari hj kanlaw woyri ngj-ngj ba fe zinjna, ku ba gun-ya fe baah ké-e wahbay hj nzukri ké sa ni, kaŋ ya le †† ? ⁶ Mí a woiri ba, i ko k̄ohkori ba nzukri ké na k̄ɔk

† Í mgbá Mbeta Zak 3.1-12

†† Í mgbá Mbeta Luk 6.20

†† Í mgbá Mbeta Siŋ 1

‡ Í mgbá Mbeta Filipiri 2.5-11

kaŋ. Nzuk fe ziŋnari-aw wa, ba a woyri mí ku ik tul woiri ma síba, ku kɔkɔ wuri si gel-kuŋ salbay, kaŋ ya le wo ?

⁷ Ku yo beb riŋ Ngermbay a suki ké ku dí kan tul woiri ra, kaŋ ya le wo ?

⁸ Gelke mu yo tul bayay ké mba tul bayri gbam bil bolkusol Ngerzah ba mbay : « Mu sá nzuk mbaŋ wo eŋ mun wo kaŋ » le, su-su. ⁹ Mí i kehr nzukri kehr le, i lab suya. Bolkusolaw lab bay kan tul woiri goh wuri ba nzuk-mba nzak Ngerzah, ¹⁰ bayu ké nzuk ké yo tul bolkusol Ngerzah gbam, mí bɔk ye be tul bay mbew le, salbay-mba bolkusol riw mgba tul ye da †, ¹¹ bayu ké a ye ké-e hí bolkusol bahri, *mú mbi wuy nzuk mbaŋ wo ya*, a ye mí ke el bah ra báy bahri, *mú i hul ya pi*. Mu lab nunpuki ya, mí mu i hul dale, mu tih ba nzuk-mba nzak bolkusol munu. ¹² Kaŋ dale í bah bay, í lab fe ké mah hí bolkusol bá sel wuri sel, ¹³ bayu ké salbay ké Gaŋ tul feri riw kuŋ ké tul nzuk a ay ké sa lab law in ziŋ mbaŋ ye ya yo ba kpuh-u ††. Láb law in mí ba fe-haw ngermu ké gel-kuŋ salbay.

¹⁴ Yjñ biri, gelke nzuk bahri, ke kan law tul Ngermbay, mí pihna kanlaw ye ta-a ra wa, bay bahna ye-aw tih suk gaŋ le ? Sam kanlaw a kandɔkaw mah ya ni gaŋ ley ? ¹⁵ Gelke yjñ wah a wuy mini a wɔro-u ta ke gar ya, fe sɔna ké mah gel daka ye poh ni nam ke nam, ¹⁶ mí nzuk ké sakra woiri ɔm nun ye, mí ke bah hí niri bahri : « Í si ba suki, í kab ba suki, daka kara bá i wuri ya, » dan so niri ra wa, bay ye-aw tih suk gaŋ le ? ¹⁷ Kanlaw na kaŋ pi. Kanlaw ta ke pihna ké falu ya le, na kpɔk mah hani ke hul.

¹⁸ Mí nzuk bay el ke bay bahri : « A ye-aw ke kan law tul Ngermbay, a bi le, pihna bi yo ri. » Mú sɔk mi kanlaw wo ké pihna ta falu ya. A bi mi sɔk mu pihna labna biri ké sɔwu ur ke kanlaw ba. ¹⁹ Mu mgba bahri, Ngerzah mbew, deb ye ta-a. Su-su. Záh tukalari kara tu kaŋ pi, mí mun woyri to kpak kpak ba hekme. ²⁰ Kɔk nzuk, mu yih bay mí sɔk mu ba teh-u bahri, kanlaw ké pihna labna-u ta-a ra na kpɔk ley ? ²¹ Í ko zih wahri Abaraham ra. Ngerzah ko ni ba gun ye bay pihna labna ye, kaŋ ya le ? Ke gi ke gun ye *Isak* kan gel fe puhna bay i ni hí Ngerzah kandɔk ké-e vbi ‡. ²² Mú ko kanlaw ye si sina ke pihna labna ye mbɔk, mí pihna ye mí ba sɔw fe ké mbar nzak kanlaw ye tub tub. ²³ Kaŋ mí bolkusol Ngerzah lab yo gelu. *Abaraham kan law sa tul Ngerzah, mí Ngerzah ko ni ba gun ye gaŋ ba*, mí ke dí ni ba yah. ²⁴ I ko bahri, sɔwbay ké Ngerzah ko nzuk ba gun ye ra ba pihna ké tih ke law nzuku ké tu Ngerzah ba záh ye, sɔwu ta ba nzak ké bah bay kanlaw ndikpo ya. ²⁵ Kaŋ pi mí Rahab wuy-lab nunpuki, sɔwbay ké Ngerzah ko ni ba gun ye ba pihna labna ye-ay. Gun Izarayelri gi hekre gel ké tusiba sɔw nzuk yeri bay ruh ngermu ké ri, mí ke mgba niri gahru. Ke el hí niri ku yahra ke mahful a nzɔŋ gel, mí ku tɔr fe woyri ††. ²⁶ Kandɔkaw mí kanlaw ké pihna labna-u ta-a ra na kpɔk mah hani ke mun dan tem ba hul.

3 Yjñ biri, daba woiri bá tih ba nzuk-sɔk bay Ngerzah ya bay fe le, i tu bahri se, salbay kú-u bay kuŋ kú tul wah nzuk-sɔk bay Ngerzahri bay kpuh mba salbay nzuk a boruri mba-mba. ² A wah gbam, bɔk wah yo be bay bolkusolri boɔ boɔ kpatara. Nzak nzuk ba gel be bɔk ye ya le, nzuku ba nzuk pimatul ké eŋ Ngerzah gaŋ. Ke tu baŋ lagambal kan nzak ye mgba keni tul ye tu. ³ Gelke nah baŋ lagambal ndoh haw deŋe hí deŋe si gel a ay ké nah yih dale, mun ye gbam si pi. ⁴ Í ko kumbon ke hɔhna ye gbam. Kuna a bawu yo sɔkɔ mun kumbon ndur ndur, mí nzuk hehre-u yo hehre ke kpuh a hɔh ya-u. ⁵ Kaŋ pi mí rim ba fe a mah gelu ké mun, mí rimu yo gar bay tul fe a lukiri.

Í ko hɔkɔ a mah gelu ndj mí mah nzuh baw. ⁶ Rim ba hɔkɔ, ba sɔw mgbɔkɔ tukala-ay. Rim deh puh ba suki ké mun wah mí sih gel kabna wah birim. Rimu yo nzuh gel sina wah par par. Sɔw hɔkɔ ké rim wah nzuh keni gelri ur ke záh tukala. ⁷ Feri ké Ngerzah lab, ba ra nay kpahri, gundoyri, fe kuhru ke selhanri, nzuyri, gbamaw na ndɔk nzuk pimatul. Fe a ay ké mba nzuk pimatul ta-a. ⁸ Mí nzuk ké mah mba rim ye ta-a. Rim la-laŋ kpatara ba sɔna. Rimu mbah ke pom-i hul. ⁹ Rim ra nah yo pir keni baah Ngerzah *Gaŋ tul feri riw* mí nah yo mgba keni nazi kú tul nzukri ké Ngerzah lab niri eŋ ni.

¹⁰ Rim a mbew yanjaw mí pir Ngerzah pi, mgba nazi kú tul nzukri pi-aw ba, yjñ biri, fe-u bá lab kaŋ ya. ¹¹ Mbih-law lu mbih a rih-u ke a nuŋu pi ley ? ¹² Yjñ biri, kpuh nzɔy ta leh mbuhru ya. Pukru kara leh nzɔy ya. Lɔkɔ mbih ké nuŋ ba tom ta lu mbih a rih-u ya.

¹³ A ge ké sakra woiri-aw mí rɔ-rɔ le ? A ge mí tu goso suki le ? Fe labna ye bá sɔk pihna ke siŋ sina suki ké-e si keni sina law a voh-u ké sɔw ba rɔna. ¹⁴ Mí law woiri mbah ke sere, law woiri nzek bay tul fe dale, í nda giri ya, í kuŋ bay kú nzak ketina ya. ¹⁵ Sam rɔna a kaŋaw ba fe nunmbam ya, mí ba fe tukala, ba fe nay, ba fe záh ¹⁶ bayu ké gel a ay ké sere yo ri, nzék law bay tul fe yo ri le, beb gel ke fe labna a kɔkuri boɔ boɔ yo ri pi. ¹⁷ Mí rɔna ké ur ke nunmbam te-teh dara mí ba deŋ, yo lah hani ke nzukri, yo ke suk-lah bay, yo mbar fe labna gbam ke law in ke suki ké mjhri-u leh suki. Rɔna-u lu nun nzuk ya, mɔh ketina ya pi. ¹⁸ Mjhi sal in ké Ngerzah ngɔh ziŋ nzukri ba záh woyri, ké ruh bil deŋ le, leh lehna hí nzukri ké pihna woyri ba deŋ.

4 Fál suŋ mí ngermuri ur keni ké sakra woiri le ? Ba-balari kara ur ke suŋ le ? Sɔwu ba sɔy feri ké yo ruh ké mun woiri. ² Law woiri tasay fe, mí i ziŋ ya. Law woiri sɔh bay tul feri, sere mbah law woiri, mí i ziŋ fe-uri ya.

† *Í mgba Mbeta Galadri 3.10 22.1-14* †† *Bayay na bil Mbeta Josué 2.*

†† *Í mgba Mbeta Matiye 18.21-35*

‡ *Bayay na bil Mbeta Sɔw fe*

I toj bal haniri, i toj i haniri. I zinj ya bay fe le, i goj Ngerzah ya. ³ Mí gelke i goj ni kara i zinj ya bay gojna woiri ké teh ya. I vbi ni bay í sɔ ma bil woiri kaŋto.

⁴ A woiri i dih fal záh a boru kandɔk wɔy ké tɔh si mbi wɔro a boru. I tu wuri ya le wo ? Mgbá yàh ke tukala ba ruh ngermu ke Ngerzah. Nzuk a sunj sunj ké mgbá yàh ke tukala le, ba nzukbaa Ngerzah munu. ⁵ Uwa. I ker bahri se, bay ké na bil mbete ba fe gel garu ley ? Mbeta-u bahri, Ngerzah ké hɔ Tem ye deh puh bil law wah ra, mahkeh ye ta-a. Ke kab puh-u ke hɛk ye. ⁶ Lawsuki a boru ké Ngerzah lab zinj na yo ri mí ngɔ mbamba ra báy. Sɔwu mí mbete ye bahri, *Ngerzah yo ik tul nzuk-hɔh tulri ma síba, nzuk-dɔh tulri ba, ke yo lab lawsuki zinj niri*[†].

⁷ Kaŋaw mí í hɛk wuri Ngerzah, í ber gjw ruh ngermu zinj mbay záh tukala ba. Le ke bay duk ké tɔw woiri. ⁸ Í si tɔw Ngerzah, ke bay nzoh nun woiri. Í wɔk ndɔk woiri nzuk suyari. Nzuk law seferi, í hɔ law woiri bá teh. ⁹ Í lab mun woiri ba seh, í vbɔ haŋ woiri zaɔ zaɔ, í vuh rew ke mbihnun mgbɔk mgbɔk. Sakna woiri bá tɔh ba mbihnun. Law rihna woiri bá tɔh ba sɔhru ngɔy ngɔy ma. ¹⁰ Í dɔh wuri tul ké nun Gaŋ tul feri riw, ke bay ɔr tul woiri.

¹¹ Yɔn biri, í beb riŋ haniri ya. Nzuk ké mbi riŋ mbaŋ ye bah keni bay suya mini ke lab bay kan tul mbaŋ ye le, ke mbi bay Ngerzah bah keni bay gɔr gɔr, ke lab mun ye ba nzuk-kun salbay tul bolkusol Ngerzah munu. Nzuk ké kun salbay tul bolkusol le, ba gun-hɛk bolkusol ya, mí ke lab mun ye ba nzuk-kun salbay bolkusol. ¹² Mbay tul bolkusol mí ba nzuk-kun salbay mbew yaŋ. A ye mí ke mah yà nzuk ke ndɔk hul mini zi nzuk. Dale a wo mu ba ge mí mu lab bay kan tul nzuk mbaŋ wo lo ?

¹³ Í te wuri suk, a woiri ké i bah bay bahri : « Guri gaŋ, ta-a le, pele pele nah tɔr si gel a boru. Nah káb ri mbihmbam mbew, nah dám fe yehna kari kari, nah zinj mbihlari-u. » ¹⁴ Kabna woiri ké tusiba-ay bay na ani le, i tu ya, bayu ké kabna woiri na kandɔk gel derna ké der, ndɔ le, el fah. ¹⁵ Su-su bay bahri : « Gaŋ tul feri riw yih, mí ke hɔ nah kab báy le, nah láb fe kandɔkay kandɔkay. » ¹⁶ Wara mí i yo vbɔ haŋ ndagiri ke bay bahna woiri-aw. Sam vbɔ haŋ a kandɔkaw ba fe a pipiri-u. ¹⁷ Kaŋ dale nzuk a ay ké tu suki ké-e mah labu, mí ke lab ya le, salbay suya na tul ye.

5 A woiri nzuk vɔnari, í te wuri suk. Í vuh mun, í vuh rew bay koseh ké tɔh tul woiri-ay. ² Fe zinjna woiri pu-pun. Gar woiri ké kɔ vul, sɔniri sɔ-sɔ. ³ Lari lɔr woiri ke lari woiri ko gay. Bebna-u-aw ba fe tehbay tul woiri mí bay ruklu wuri kandɔk hɔɔ ké ruklu sɔw kpuh kaŋ, a woiri ké i mbɔh fe zinjna woiri bil sew a ɔh tɔru-ay.

⁴ Í ko lari pihna ké i gɔbɔrɔ nzuk-lab pihna waka woiri. Tiri-u mgbe wɔɔk wɔɔk hɔ Gaŋ tul gaŋri lah. Vuhna nzuk-vbeh naŋ woiri toh suk ye Gaŋ tul feri riw. ⁵ I kab bil bela ké tukala-ay. Fe ké rih law woiri, i la-lab. I hol mun woiri hɔh taɔ taɔ geŋ nam-vbeh nday ^{††}. ⁶ I kun salbay kan tul nzuk mbaŋ woiri ké ta ke bay zinj wuri ya. A ye ké-e kpuh tul zinj wuri ya kara i i ni.

⁷ Kaŋaw ba, yɔn biri, í ik law bil koseh woiri ge, í geŋ gina Gaŋ tul feri riw. Í ko nzuk pay. Ke yo baŋ law te tul fe pay waka ye ur ke mbam dɔh kɔh sar mbam tul nzak kew. ⁸ A woiri kara í ik law kaŋ pi, í sɔ law bay fe le, gina Gaŋ tul feri riw dɔh ya. ⁹ Yɔn biri, í ngɔhru bay ke riŋ haniri ya rɔkɔ í zinj bay. Í ko nzuk-kun salbay yo nzak vul da.

¹⁰ Yɔn biri, í ker bay tul gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔri. Ku bah nzak pihna ke riŋ Gaŋ tul feri riw, ku koseh mbamba, mí ku ik law ké tulu. ¹¹ Í ko, nah dɔ nzukri ké ber gjw tul Gaŋ tul feri riw ba gun pol tehnari. I lah fe ké lab Zɔb † lewsɔ lah. Ke ber gjw, ke el fal ya, mí Gaŋ tul feri riw hɔ fe-u ɔh ba suki bay fe le, lawsuki ke law in ba mun Gaŋ tul feri riw.

¹² Fe-uri gbam yo pol woiri da. Le yɔn biri, nzak woiri bá tɔh ke fe hahna ya. Í hah mbam ya, í mgbá tusiba hah keni fe ya. Fe a sunj sunj kara í hah keni fe ya. Nzak woiri bá na ba mbew yaŋ. Nzak woiri bahri, « yɔh » mini « ɔ-ɔ » dale, í yo tulu rɔkɔ salbay bá mgbá wuri. ¹³ Nzuk mbew ké sakra woiri yo bil koseh le, ké goj Ngerzah. Law nzuk a boru rih ni le, ké dɔ siŋ-pir Ngerzah. ¹⁴ Ké sakra woiri, nzuk a hani na sena le, ké dɔ ngernzuk vul misonri, kú goj Ngerzah bay tul ye, kú suh num ke riŋ Gaŋ tul feri riw kɔ tul ye. ¹⁵ Gojna nzuk ké law ye yo mbew ke Ngerzah bay yà nzuk sena-u. Gaŋ tul feri riw bay ɔr ni yo síba. Salbay sena-u kara ke lú ké tul ye ma fal pi. ¹⁶ Kaŋ dale nzak woiri bá ten ketina woiri hɔ haniri. Í goj wuri Ngerzah bay tul haniri pi hɔ í zinj mun gahna. Vuhna nzuk ké tu Ngerzah ba záh ye yo lab pihna. ¹⁷ Eli a lewsɔ ^{‡†} ba nzuk pimatul kandɔk a wah kaŋ, mí ke goj Ngerzah ke law mbew bay mbam bá to ya, mí mbam to ya ra gaŋ ba, lab mbihmbam say ke few tɔtɔklɔ. ¹⁸ Ke el goj ni ra báy, mí mbam to hɔ fe payri nger ké tusiba. ¹⁹⁻²⁰ Yɔn biri, gelke nzuk a hani reh ful, mí nzuk a boru el zinj ni gi le, í tu wuri ba teh-u, nzuk ké ten nzuk ké vbol mahful el gi bil ketina ra, ke yà mun nzuku ke ndɔk hul. Sɔhru si ma pol ya.

† Bayay na bil Mbeta Proverbs 3.34. †† Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a haniri bahri, NAM-VBEH NDAY ba nam ké nzukri i fe hɔlna, mí nzukuri kerbay tul kɔhkori ya. Ku sɔ ma bil ke hɛk. Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a boruri ba, bahri, namu ba nam-kun salbay a luki ké yo gina. ‡ Bay tu bay Zɔb, í kɔ mbete Zɔb. ‡† ELI ba gun nzak pihna Ngerzah a lewsɔ. Bay tu bay Eli le, í kɔ Mbeta 1 Rois mah-u 17 si kɔh Mbeta 2 Rois mah-u 2.

Mbeta Piyer a titilu

1 A bi Piyer gun nzak pihna Ngermbay Zezu, mi vbeh mbete-ay hj wuri a woiri ké riŋ Ngermbay kan tul woiri, ké i zikri el kab ba nzuk a gi-uri ké tusiba Poŋ, Galad, Kapados, Azi, Bitini. ²I ba saŋnzuk Ngerzah ké kab ba nzuk a gi-uri kandak ké Bah wah Ngerzah tu bayu pol sa. Tempuki teh wuri ba nunu a Ngerzah bay í lah nzak ye, mí sem Ngermbay Zezu ngah wuri ziŋ ni. Lawsuki ke deŋ bá seh ma pol pol hj wuri.

³⁻⁴Nah el ke tumbal hj Ngerzah bay mgbako ye, a ye ké-e ba bah Ngermbay Zezu Gaŋ wah. Tumbal law in a lu-ki ké-e mgba ziŋ na, ke mbuŋ na gi rih bil okna. Mbuŋna wah a foyu ra kal ke ful tihna Ngermbay Zezu ke puh záh ke paŋmun a foyu. Okna ra ba fe baah ké nah yo geŋu. Fe Baah-aw ra ta sih ya, ta ko gay ya, seh kara ta mbi ngerna-u ya pi. Baah yo kor geŋ wuri ké nunmbam. ⁵A woiri ké Ngerzah ko kona ma tul woiri ke huhrun bay law woiri ké te sa tul ye hj i yo ke okna ba suki. Yona woiri ké lek da-aw bay ten mun sew a oh tɔru.

⁶Law woiri rih wuri rih bay tulu. Mí aŋay ba, sam fe-leh lawri bof bof ké se law dok dok yo ziŋ wuri. ⁷Fe-leh lawri-aw bay hj ketina law woiri ké i te sa tul Ngermbay ra bá nduy. Ndunya-aw mba ndunya lari lor kú-u vbo ke hɔɔ bay lu vbjri-u poŋ munu. Lari lor ba fe a kpakpaŋu mí bay zi-u. Law woiri ké i te sa tul Ngermbay ba, nger mba lari lor mba-mba, mí su bay hj fe-leh law bá ziŋ wuri dara pirna, dimna, riŋ dina bay mgbe-u ke seh ké Ngermbay Zezu bay ten mun ké nun nzukri. ⁸A ye ké i ko ni ke nun ya kara i sa ni, ké i ko ni aŋay ya báy kara law woiri te sa tul ye, mí i zay mun ke sam law rihna ké nzuk mah bah bayu ya, ké mah riŋ dina Ngerzah. ⁹I yo mgba okna ke paŋmun a foyu ra ba fe gama kanlaw woiri ké na sa tul Ngerzah.

¹⁰Bay kab ke paŋmun a foyu ra, gun nzak pihna Ngerzah a lewsari faŋ saŋwu. Bay lawsuki ké Ngerzah lab ziŋ wuri-ay, Tempuki baŋ bayu lewsa ndoh bil law woyri, mí ku fakla bayu daka daka. ¹¹Tem Ngermbay ndoh bay bil law woyri lewsa te-teh bay koseh ké bay ziŋ ni ke bay riŋ dina ye ké gi doro-u, mí ku fakla bay tu ani mí fe-u bay kalu ke saŋseh a suŋ. ¹²Ngerzah ten saŋwbayay hj niri tu bahri, nzak pihna kú-u bah-aw, bayu ta ba bay woyri nzuk a lewsari ya. Le ba bay woiri nzuk a guri-ay. Mí aŋay le Tem lawpuki ké ur ke nunmbam gi te-teh bayu ke nzak nzukri ké ka-kah-u hj wuri i lah. Nun tem nzak pihhari kara pu pih bay tu saŋwbayay.

¹³Kandak ké bayu guh law woiri da, ké i mgba tul woiri da, í baŋ law woiri te sa tul lawsuki a ay ké ten mun ke gina Ngermbay Zezu. ¹⁴Lewsa kerbay woiri ra-rah, i yo dih fal fe labna daka fe tukalari, mí aŋay i ba gun Ngerzahri bay lah nzak ye, í dih fal daka fe-uri mba. ¹⁵Baah Ngerzah nzuk lawpuki tu riŋ hj wuri ba gun yeri. A woiri kara í si siŋ sina nzuk lawpukiri. ¹⁶Bay fe le mbete Ngerzah bahri : *Í na ba gun lawpuki kandak ké mi ba nzuk lawpukir.*

¹⁷A ye ké i dí ni « Baah », ke lu nun gun yeri ya. Ke yo ndar gun a suŋ suŋ mah ke fe labna ye, fe labna ye dale, í hek ni ke siŋ sina woiri ké tukala-ay ké ba gel gahru woiri. ¹⁸Bay fe le i tu wuri tu, ta ba lari a kpakpaŋuri ké bay be-beb kandak lari lor mini lari a boru mí soh tul woiri bil kok fe labna saŋ woiri ya. ¹⁹Le sem Ngermbay ké ba sem fe puhna ké nge-ngere mí soh tul woiri. Ke ba gun sami a suki ké ndoh mah nun Ngerzah, mí Ngerzah ya-ya. ²⁰⁻²¹A ye ra, Ngerzah tu ni kandakaw dara mí nunmbam ke tusiba lab báy. Sew a oh tɔru-ay, ke ten mun bay suki woiri ké i yo mbew ke Ngerzah bay riŋ Ngermbay. A ye ké Ngerzah ten ni ké sakra hulri hj riŋ dina ye mgbe mí law woiri te sa tul Ngerzah. Kerbay kab ke paŋmun a foyu kara i yo geŋ ké taŋ Ngerzah pi.

²²Kandak ké i ya ketina mí law woiri el pu mah nun Ngerzah bay í mbi law sana dan foh dale, í sa haniri law mbew kpatara. ²³Mjiri-mbuŋ wuri ba nzuk pirmatul a foyu ra, hu hul kandak mjiri mbuŋna woiri a pol ya. Mun mjiri-u ké mbuŋ wuri ba bay Ngerzah ké yo ke okna ba ngoh kpatara ^{††}. ²⁴Saŋwu mí ku vbeh lewsa bahri se :

Nzuk pirmatulri gbam na kandak gay fe.

Ndohna woyri na kandak funa fe.

Gay fe rjɔ sɔɔɔ,

Funa fe ba, rol.

²⁵Mí bay Gaŋ tul feri riw na ba ngoh[‡].

Bay ké mbuŋ wuri ra ba baysuki ké i lah.

[†] Bayay na bil Mbeta Lévitique 19.2 ke gel kina a boruri ba ngj-u pi. ^{††} Su bay mgba gel kina-ay tuh ke Mbeta Zah 1.1 Mbeta Zak 1.18

[‡] Bayay na bil Mbeta Esaie 40.6-8.

2¹⁻² Kandɔk ké i poŋ sam fe labna suyari boɔ boɔ gbam kandɔk nzak rɔkna, múh ketina, láb law sɔhna, mbi riŋ mbaŋ woiri dale, í na ɔka bay a ketina ba pam nzona woiri kandɔk gun nzak pamri ké na ɔka nzo pam kaŋ. Le i húh keni ba nzuk pimatulri ké bay ziŋ pɔymun a foyu ké ɔ-ɔkna ba ngɔh, ³ a woiri ké *i leh ke nzak rim woiri, i tu bahri, Gaŋ tul feri riw su-su*[†], ⁴ mí i gi wuri ké tɔw ye, a ye ke ba *kasaw ké ɔ-ɔkna, mí nzukri poŋ kan kpah. Ngerzah ba, mbi ba kasaw a kpakpaŋu mah mboh vul ye*^{††}.

⁵ A woiri kara i ba kasaw ké ɔ-ɔkna pi. I yo kaŋ tul hani ba vul Tempuki, saŋ záh woiri mbew. I ba nzuk kani Ngerzah bay í mbi mun woiri ké ba gel yona Tempuki ra hí Ngerzah. I ba fe puhna ké rih law Ngerzah rih bay tumbɔl Ngermbay Zezu [‡]. ⁶ Bay fe le mbete Ngerzah mbúh tul bayu bahri :

Mú ko, mi mbi kasaw kan ké Siyoŋ^{††}.

Kasaw ra ba mah kasaw-mboh diŋ vul a kpakpaŋu.

Nzuk ké kan law sa tul kasawu le, sɔhru ta se ni ya gaŋ.

⁷ A woiri ké i kan law sa tul ye le kasawu ndɔh ké nun woiri ndɔ-ndɔh.

Nzukri ké saŋ kasawaw ba,

kasawu mí el tɔh ba mah kasaw-mboh diŋ vulu,

kasaw ké nzuk-mboh vul kani Ngerzahri poŋ kan kpah ra,

⁸ *ba kasaw-be bɔk,*

ba kasaw lihna^{††},

a woyri kú-u kan law tul bay Ngerzah ya.

A ɔw mí lek bay tul woyri. ⁹ A woiri ba, *Ngerzah lu wuri ba saŋ ye, i ba saŋkani ké riŋ dina mbay dí tul woiri, law woiri pu ba saŋ Ngerzah, i ba saŋwnzuk ké-e ko kona ma tul woiri*^{†††} bay hí suki ye bá ten mun ké sakra woiri hí nzukri ko a ye ké-e dí wuri tɔh ke tirim si rih gel teha ye ké teh gberere. ¹⁰ A woiri, *lewsá i ta ba saŋ Ngerzah ya, mí aŋay, i ba saŋwnzuk ye. A woiri ra, lewsá law in Ngerzah diŋ ziŋ wuri dí-díh, mí aŋay, ke mgba in ziŋ wuri*^{†††}.

¹¹⁻¹² Gun sanari, mi yo hew wuri, a woiri ké i ba nzuk a gi-uri, ké i ba gahruri ké tukala-ay, í poŋ fal tasáŋ fe labna tukalari ké yo ruh ngermu ziŋ wuri ma fal bay hí saŋwnzuk a ɔruri bá ko siŋ sina woiri a suki. Mí ku yo ra mbi riŋ woiri ba nzuk-lab saŋari kara ku hekri fe labna suki woiri le, ku píri riŋ Ngerzah ke nam gina ye.

Mahful-dim nzukri bay hí riŋ Ngerzah mgbe

¹³ Í hek wuri ngernzuk tusibari bay riŋ Gaŋ tul feri riw kandɔk mbay tusiba ke riŋ dina ye, ¹⁴ guvener-ri kú-u ba gun nzak pihna Gaŋ tul feri riw kara pi. Ku yo kuŋ salbay tul nzuk-lab suyari, ku yo píri nzuk-lab sukiri. ¹⁵ Kaŋ mí Ngerzah yih bay í lab suki rim keni kɔk bay bahna kpɔk nzukri. ¹⁶ I ba gun puh lakna Ngerzah bay mbi riŋ dina gun puh-aw lab keni fe rɔɔ rɔɔ ya. Le i ba mgbal Ngerzah.

¹⁷ Dale í dim wuri nzukri gbam : í mgba yɔŋri bil Ngermbay ma law, í hek wuri Ngerzah, í dim wuri mbay tusiba woiri pi. ¹⁸ A woiri mgbalri, í diŋ tul hí bahgaŋ woiri. Í hek bahgaŋ a sukiri ké sa wuri kaŋto ya, mí bahgaŋri ké yo kpuh ziŋ wuri kara pi. ¹⁹ Ku lab wuri koseh, mí i sɔh law bilu bay law woiri ké te-teh ké pol Ngerzah le, ba lawsuki Ngerzah munu. ²⁰ Gelke ku vbá wuri bay tul kpuhna woiri, mí i sɔh law wa, pírna fe mí yo ri le ? I ko seh bayu ké i lab suki, mí i sɔh law bilu le, a ɔw mí ba lawsuki ké i ziŋ ké tɔw Ngerzah munu.

²¹ Saŋwu mí ba riŋ dina woiri. Bay fe le Ngermbay ke mun ye gaŋ ko seh bay tul woiri, mí ke sɔk wuri mahful koseh ye bay í mbi ziŋ ni [§].

²² *A ye ra, suya ta tɔw ye ya,*

nzak rɔkna tɔh ké haw ye ya pi.

²³ *A ye ra, ku far ni, mí ke el ke farna ya,*

ku lab ni koseh, mí ke el ke bay a se-u ya.

Le ke poŋ mun ye hí Nzuk-kuŋ salbay a ketina.

²⁴ *A ye ra, ke hí nazi hul ké mgba tul wah bay suya wah ta ni ye, ke hu soh bol wah ké tul kpuh bay hí a wah ké suya wah hu poŋ na-aw náh ka-kabna mbew ke Ngerzah ba záh wah. Bay ye bah kandɔkay : Vbáŋari ké hí mun ye te butuk butuk ba nɔk mí gah wuri,* ²⁵ *ké i zi wuri kandɔk samiri, mí aŋay, i el wuri gi tɔw nzuk-hɔl sami, a ye nzuk-ko tul woiri*^{††}.

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 34.9. †† Mahbayu na bil Mbeta Esaie 28.16 ke Mbeta Siŋ (Psaumes) 118.22,23. ‡ Bay vul kani ké Ngermbay yo mboh-u, í kí Mbeta Efezeri 2.20, Mbeta Záh 14.1-2, Mbeta Matiye 16.18 †† Siyoŋba tul kasaw kú-u mboh ri vul kani Ngerzah. ††† Bayay na bil Mbeta Esaie 28.16 ke Mbeta Siŋ (Psaumes) 118.22. ††† Piyer yo mbi bay ké Ngerzah bah si tul gun Izarayelri lewsá mí tuh ke nzukri ké kan law sa tul Ngermbay. Í kí Mbeta Esaie 43.20-21 ke Mbeta Exode 19.6 bay lah-u. †††† Mahbayu na bil Mbeta Osée 2.25. § Bayay si mah hani ke gel kína Mbeta Matiye 16.24-26 §† Bayuri ké gel kína 22-25 na bil Mbeta Esaie 53.4-9 ke Mbeta Ézéchiel 34.11-13.

3 ¹⁻² Kandɔkaw mí wuyri kara bá hek wah woyri, mí wɔronzuk a hani-uri ké kan law tul bay Ngerzah ya yo ri le, siŋ sina woiri wuyri mí bay hɔ wah woiri sɔb kerbay woyri. I bah bay ya kara ku ko siŋ sina woiri a teh-u, ku ko diŋ tul woiri, a ɔw mí bay hɔ wah woiri sɔb kerbay woyri. ³ Ndɔhna woiri bá na ba fe-mbar mun a fál kala ya. Mgbá tul, zaw suk lari lɔr, gar lari bá na ba fe ndɔhna woiri ya. ⁴ Ndɔhna woiri bá ur ke bil law ma, kandɔk law ké voh lɔm, law ké garbay ya, lawu ba fe Tempuki, lawu mí na kpatara. A ɔw mí ba fe a kpakpanu ké tɔw Ngerzah. ⁵ Kaŋ pi mí wuy a lewsɔri ké yo tul bay Ngerzah, ké law woyri te tul ye, fe-mbar mun woyri ba hek wah woyri. ⁶ Kandɔk Sara wuy a lewsɔ, ke hek wah ye Abaraham, ke di ni ba gaŋ ye. A woiri kara i ba mɔhri ye bay fe labna a suki dan hekme ké nun woiri.

⁷ Kandɔkaw mí wɔrori kara kabna woiri ke wuy woiri, í lah hani mah ke tuna Ngermbay. I tu wuri bahri, nger-na wuy woiri mah ziŋ wuri ya. Í hek niri. A woyri-aw ku ba gun-yɔ fe baah ziŋ wuri, lawsuki ké ba ɔkna yo ziŋ niri pi. Í lab kaŋ bay ɔkɔ í gboh Ngerzah lám goŋna woiri.

⁸ Dh tɔru bale gbam woiri, lekbay woiri bay na ba mbew ke law mbew, i bay mgba in ziŋ haniri, i bay ker seh haniri, i bay diŋ tul hɔ gunri mah ke ngereri. ⁹ Mbɔl suya le i bay puh ke suya ya, i bay el ke fe farna hɔ nzuk ké far wuri ya, mí i bay el ke mgbɔkɔ bay fe le, sɔw bay dina woiri ba baah ké yo hɔ mgbɔkɔ ye kɔ tul woiri,

¹⁰⁻¹² bayu ké mbete Ngerzah sɔk bahri :

*Nzuk a suŋ suŋ ké yih kab ba suki ke law rihna le,
rim ye bá lal ke bay a suya-u ya,
ké ɔkɔ nzukri ke nzak pɔna ya,
ké sɔb fal hɔ suya, ké lab suki ma.
Ke nger-na ye gbam, ké yah deŋ
bay fe le, nun Gaŋ tul feri riw te sa tul nzuk-yo tul bay ye.
Suk ye na ngah yo lah vuhna woyri,
mí nzakpol Gaŋ tul feri riw haw mbid mbid tul nzuk-lab suyari†.*

¹³ Ké i riŋ siŋw yo lab suki, a ge wara mí mah lab wuri suya le wo ? ¹⁴ Mí koseh ziŋ wuri bayu ké i tu Ngerzah ba záh woiri kara pol tehna yo ziŋ wuri. Le hekme nzuk-lab wuri koseh-aw bá se wuri ya, kerbay woiri bá zuku ya.

¹⁵ Mí law woiri bá yo mbew yaŋ ke Ngermbay Gaŋ tul feri riw††. Í yo tul bɔk woiri bay yih nzak nzuk a suŋ suŋ ké vbi wuri bay suki ké i yo geŋu. ¹⁶ Wara le ke kusol a voh-u ke hekna ke law a teh-u woiri mí í yih nzak woyri. Sɔhru bay se nzukri ké mbi riŋ woiri di wuri ba nzuk-lab sɔnari, kú-u zɔm siŋ sina woiri a suki bil Ngermbay.

¹⁷ Gelke Ngerzah ko ra su-su bay í ko seh bay fe labna a suki le, kó seh bay fe labna a suki su mba kó seh bay fe labna a suya-u.

¹⁸ Bay fe le a ye Ngermbay ké salbay hul mgba tul ye ya ra,
ke mun ye gaŋ,

ke ko seh hul bɔk mbew bay tul nzuk pimatulri ké salbay hul mgba tul woyri.

Ke mgbur ful hɔ wuri i yo mbew ke Ngerzah.

Ke hu ba nzuk pimatul a sɔw som siba, mí ke el kab ba nzuk pimatul ké sɔwu ba Tem Ngerzah.

¹⁹ Ke Tem ye-aw ‡, ke si gel-mbih záhri, ke ka-kah hɔ niri. ²⁰ A woyri-aw, ku mba nzak Ngerzah sew ké Nuwe yo bar vul tul mbih. Ngerzah ba, ik law geŋ niri. Nzukri toŋndɔk sefe kaŋto mí rih bil vul tul mbih mí tɔh ke bil mbih yɔ mun woyri keni ††. ²¹ A ɔw ra ba tem fe ké sɔk bay woiri. Aŋay, tɔhna woiri ke bil batem yɔ wuri da. Batemaw ba tɔhna Ngermbay Zezu ké puh záh ke pɔymun a foyu. Sam batemu ta ba tɔh ke bil mbih ké wɔk dikma mun woiri ya. Mí ba law a teh-u ké i ngah mbew ke Ngerzah bay tɔhna Ngermbay ke puh záh. ²² A ye ké-e si nunmbam ba ndɔk lakna Ngerzah, mí sam záhri gbam, a tem nzak pihhari, a lák mbayri, a huhmunri, gbam woyri yo hek ni ba mbay.

4 Kandɔk Ngermbay ké ko seh ké mun ye ra, a woiri kara í lek mun woiri ke kerbay mbew yaŋ ziŋ ni. Bay fe le nzuk a ɔy ké tu koseh tu le gba ke suya da. ² Nzuku yo mbi mun ye rih bil fe labna daka sɔy fe tukala mba. Wara le ke yo mbi mun ye lab fe ké rih law Ngerzah ke tɔr nam ye ké tukala-ay. ³ Kabna woiri a pol ra i lab fe tukala ké rih law sɔwnzuk a boruri mí mah seeh. I yo dim záh a boruri, i yo kpuh tul keni ziŋ Ngerzah kandɔkay : láb fe si wɔɔk, láb fe ké voh daka haymun, mbáh bil ke yim, mbɔh hani gel yim nday, fáh hani ke nzó yim. ⁴ Fe labna-aw uh kandɔk yiŋna mbih ké vbɔ nzuk kaŋ. Mí ku ko aŋay i mbɔh ziŋ niri bilu mba le, na niri ba saŋ bahri, sɔna munu. Ku bal riŋ woiri keni. ⁵ Mí a woyri-aw ku bay kɔ fal fe labna suya woyri hɔ ni a ye ké-e yo tul bɔk bay kehr nzukri ké yo ke ɔkna ke nzuk a huluri. ⁶ Sɔwu mí ká-kah baysuki lák mbay Ngermbay mgbe hɔ nzuk a huluri gaŋ bay hɔ salbay hul ké mgba tul nzuk pimatulri ké sɔw woyri ba som siba hɔ ku hu kara ku él kab ba nzuk pimatulri ké sɔw ɔkna-u ba Tem Ngerzah.

† Bayay na bil Mbeta Siŋ (Psaumes) 34.12-16. †† Bayay na bil Mbeta Esaie 8.12-13. ‡ TEM YE-AW bah bay Tempuki. Tempuki ba Tem baah Ngerzah, ba Tem Ngermbay mbew yaŋ. †† Bay tu bay Nuwe, í kɔ wuri Mbeta Sɔw fe 6—9

⁷ Nam-ɔh tukala diɛ mba dale, í ker bay ke nun a teh-u, í mgba tul woiri dale, í goɛ keni Ngerzah. ⁸⁻⁹ Mí mahbayri gbam ba rɛh sjw sa hani law mbew, ba mgba haniri ba suki dan ngɔhru bay. Bay fe le *sá hani gboh sɔhru seh ma pol*.[†] ¹⁰ A ge ge le Ngerzah hɛ ni goso pihna ye goso pihna ye bay kú so keni haniri kandɔk gun-lab pihna a kpakpaɛuri ké mgba sɔw lawsukiri ké Ngerzah wal. ¹¹ Wara le nzuk bah bay le, ké bah bay ké Ngerzah baɛ ndoh nzak ye. Nzuk ké yo so nzukri, ké so nzukri ke huhrumun ké Ngerzah hɛ ni, bay hɛ fe labna woyri gbam bá el ke riɛ diɛna hɛ Ngerzah bay riɛ Ngermbay Zezu a ye ké riɛ diɛna ke ngerna ba nzuku a ye sew ke sew kpatara. Gelu munu.

¹² Gun sanari, koseh ké tɔk law woiri bá na wuri ba saɛ ya, bá mba kerbay woiri ya. ¹³ Wara le í lab law rihna kandɔk ké i mbɔh mbew ziɛ Ngermbay bil koseh ye. Koseh ké ziɛ Ngermbay ra ziɛ wuri pi, bay hɛ í zay mun ke law rihna a mbamba-u bay riɛ diɛna ye ké ten mun ké sakra woiri. ¹⁴ Ku far wuri bay riɛ Ngermbay ké kan tul woiri le, pol tehna yo ziɛ wuri bay fe le, Tem Ngerzah ké ba Tem riɛ diɛna kab ziɛ wuri. ¹⁵ Nzuk mbew ké sakra woiri bá ziɛ koseh bay í hul, bay rih riba, bay fe labna suya mini bay zó toh bil bay nzuk a boru ya pi. ¹⁶ Mí ke ziɛ koseh bay riɛ Ngermbay ké na tul ye le, ké lab sɔhru ya. Ké pir Ngerzah bay riɛ diɛna-aw ra ma. ¹⁷ Bay fe le sɔwseh-kurɛ salbay Ngerzah ti ke tul gun yeri. Mí titilu ke tul wah ra wa, kúɛ salbay ye tul nzukri ké to suybay nzak pihna a suki ye vbu kpaɛ ba, bay ɔh ani bá le ? ¹⁸ *Nzuk ké yo mbew ke Ngerzah, ké ziɛ ɔkna ye kpuh mbamba ra wa, nzuk-saɛ Ngerzah, a ye nzuk suya ba, zíɛ ɔkna ye bay na ani bá le*^{††} ?[‡] ¹⁹ Kandɔkaw mí sam kosehri ké Ngerzah yih, ké nzukri ko ra kú poɛ mun woyri ɔɔf ké ndɔk Nzuk-yo tul pihna ké-e lab ke titilu ɔɔɛ, kú toɛ lab suki keni.

5 ¹⁻² Dale a bi ngernzuk-ko tul sɔw in Ngermbay, nzuk-te-teh bay koseh Ngermbay, ké mi kab bil riɛ diɛna-u ké bay ten mun bá ra mi yo hew wuri bɔh-ko tul sɔw in Ngermbay ziɛ mi bahri, í kor wuri vbil sami Ngerzah ké-e baɛ kɔ ndɔk woiri. Í mgba sɔwu bayu kú-u sɔkrɔ diɛ woiri ya. Le í mgba sɔwu ke law rihna kandɔk ké Ngerzah yih. Í mgba sɔwu bay sɔ ma bil ya. Le law woiri bá rɛh sjw tulu. ³ Samiri ké-e kɔ ndɔk woiri ra, í lak mbay tul woyri ya. Le í si siɛ sina gun Ngerzah hɛ kú ndɔl ma. ⁴ Nam ké nzuk-hɔl sami a ngeru bay kɔh-u le, ke ndóh wuri gubatul riɛ diɛna ké ndɔyna-u el fal ya bay pir wuri keni. ⁵ A woiri tɔr sɔw in Ngermbay ké toɛ ba, í hɛk ngernzukri-aw. A woiri gbam í diɛ tul hɛ haniri. Diɛ tul mí ba gar ndohna woiri bay fe le, *Ngerzah yo ik tul nzuk-hɔh tulri ma síba. Nzuk-diɛ tulri ba, ke yo lab lawsuki ziɛ niri*[‡].

⁶ Kaɛ dale í diɛ wuri tul hɛ Ngerzah ké huh ngerna ndɔk ye, ke ɔr tul woiri gelke sɔwseh-u kɔh. ⁷ Kerbay woiri gbam í poɛ ma tul ye bay fe le, bay woiri ko ni ye. ⁸ Í yo tul bɔk woiri ke nun a teh-u bay fe le, mbay záh tukala, ke yo sek wuri bay lab wuri bay. Ke ba mbaki. Ke yo vuh hɔrma keni yo yah nzuk bay kuhru-u. ⁹ Mí í ber gɔw gboh ni, í yo ba kpuh-u bay law woiri ké te sa tul Ngerzah. I tu wuri tu, koseh a kandɔkawri yo ziɛ yɛnri bil Ngermbay ké tukala gbam pi. ¹⁰ Fal koseh sɔwseh ndɛ ra, Ngerzah Nzuk sɔw lawsuki a ye ké-e di wuri gi kab bil riɛ diɛna ye ké mgbe kpatara, a ye ké-e di wuri bay riɛ Ngermbay ké kan tul woiri, a ye gaɛ mí ke él lek wuri ba nzuk pimatul a foyu hɛ í bar sɔw, í nger, í yo ba kpuh-u. ¹¹ Lák mbay ba nzuku a ye sew ke sew. *Gelu munu.*

¹² Gun mbete ké mi pih hɛ wuri-ay, ndɔk Silas mí vbeh, a ye ké mi ko ni ba yɛn bil Ngermbay ké yo tul bay Ngermbay. Mi yo te-teh bay koseh ké ziɛ sɔw in Ngermbay hew wuri keni bahri se, a ɔw ba lawsuki Ngerzah a ketina munu, í yo tulu ba kpuh-u. ¹³ Bɔh diɛna woiri gun Ngerzahri ké kab ba nzuk a gi-uri ké *Babilon*, ku vah wuri dara mí gun bi Marki pi. ¹⁴ Í vah haniri ke law sana ba yɛnri. Mi vah wuri ke deɛ, gbam woiri ké i yo ziɛ Ngermbay.

† *Bayay na bil Mbeta Proverbs 10.12.* †† *Bayay na bil Mbeta Proverbs 11.31.* ‡ *Bayay na bil Mbeta Proverbs 3.34.*

Mbeta Piyer a sede-u

1 A bi Simu Piyer mi ba mgbal Ngermbay Zezu, mi ba gun nzak pihna ye, mi vbeh mbete-ay h̄j wuri. Kanlaw tul Ngermbay ké i ȳa mbew z̄iŋ na mí su mah hani pi, bay sal in ké nḡaḥ na z̄iŋ Ngerzah wah ke Ngermbay Zezu nzuk-ȳa na. ² Tú Ngerzah ke Zezu a ye Gaḥ wah, tú niri ra bá h̄j lawsuki ke deḥ seh ma pol pol h̄j wuri.

³ Kandɔk ké feri gbam ké si ke ngerna Ngerzah mb̄ȳh ba nzuku a wah le, ngerna ye ké-e h̄j na ra yo gi ke ɔkna, yo h̄j siŋ sina wah si mbew ke Ngerzah bay tuna ké nah tu ni, a ye ké-e di na ke riŋ dina ke goso suki nunu a ye.

⁴ Bay tul riŋ dina ke goso suki ye-aw mí nah z̄iŋ wahbayri ké Ngerzah wahbay h̄j na. Wahbayuri ndɔ-ndɔh pi nge-nger pi dale, s̄aw m̄jhri woiri s̄ɔb ba s̄aw m̄jhri Ngerzah bay tul wahbayuri ké nah z̄iŋ. Wahbay ra ten wuri bil s̄aw m̄jhri woiri a som siba ké ba mun a puŋu ke tas̄ay fe tukala. ⁵ Kaḥ mí í ta mun woiri dík,

í so kanlaw tul Ngermbay ke goso suki,

í so goso suki ke fe tuna bay a ketina,

⁶ í so fe tuna bay a ketina ke mgbá mun,

í so mgbá mun ke s̄yhlaw,

í so s̄yhlaw ke siŋ sina ké si mbew ke Ngerzah,

⁷ í so siŋ sina ké si mbew ke Ngerzah ke mgbá in,

í so mgbá in ke law sana.

⁸ Gelke feri-ay mgba law woiri mí seh ma pol pol, i ta kab gɔr ya, i ta na ba kpuh a h̄oku ya pi wara le, tuna ké i tu Gaḥ wah Ngermbay Zezu ra mí i vba gbah gbah bilu. ⁹ Mí nzuk ké feri-ay poh ni le, ke ba r̄aw, ke ko gel diŋ ya. Suya ye ké lu pol s̄a ra ke ȳekre bayu kpuđ. ¹⁰ S̄awu mí ȳj̄n biri í ta mun woiri dík h̄j bay dina ké Ngerzah di wuri ba s̄aw ye ra bá nḡaḥ kparaŋ kparaŋ. I yo tul láb feri-aw ra le, ɔk woiri ta lo ya, ¹¹ bayu ké mahful ké h̄j nzuk rih bil lák mbay Gaḥ wah Ngermbay Zezu ké na ba nḡoh ra, a ye ke ȳa na ke ndɔk hul mí ke bay ndar mahfulu k̄y ndɔk woiri ke law mbew.

¹² S̄awu mí-i mbi tul bi bay dum law woiri kpatara ké tul feri-aw. I tu-tu da, i yo ba kpuh-u nḡjw nḡjw ké tul ketina ké yo ri da-ay. ¹³ Ké mi kab tukala-ay báy ra, mi ko bahri, kabna bi yo gelu gaḥ bay mí ndukru h̄ɔrɔ ké law woiri h̄j wuri í ker bay tul feri-aw. ¹⁴ Bay fe le nam ké kerp̄uh bi bay t̄j̄h ba kaŋpele toŋ diŋ mba kandɔk ké Gaḥ wah Ngermbay Zezu s̄ɔk mi. ¹⁵ Mi yo ta mun bi dík bay h̄j fal t̄ɔrna bi ke tukala-ay le, s̄awsehri gbam, kerbay woiri bay dum law woiri tul feri-aw.

¹⁶ Bayu ké bay ngerna Gaḥ wah Ngermbay Zezu ke bay gina ye ké nah bah h̄j wuri i lah ra ta ba tuku kú-u tuk ke goso-u goso-u mí nah diŋ falu ya. Le nah ko ni ke ngerna Mbay ye ke nun wah gbak gbak. ¹⁷ Ke ȳa pirna ke riŋ dina ké t̄aw baah Ngerzah. Kusol ur ké nzak Nzuk riŋ dina-aw mgbe ké tul ye bahri : « Gun bi mí na-ay. Ke ba gun sana bi. Ke rih law bi mbamba. » ¹⁸ Kusol ké ur ke nunbamaw ra a wah gaḥ kara nah la-lah. Nah yo z̄iŋ ni ké tul kasaw ké su yona Ngerzah. ¹⁹ Dara mí nah yo ke bay ké s̄ɔ-s̄ɔbna ya. Bay ra Tempuki h̄j gun nzak pihna Ngerzahri bah-u. I h̄j tul woiri bilu le, bay t̄j̄h suk h̄j wuri kandɔk lampe ké teh gel bil tirima si k̄aḥ tipele kaḥ, teh gel kandɔk roh pele ké t̄j̄h bil law woiri. ²⁰⁻²¹ Tul bayay i tu-tu : bay mbew ké Tempuki h̄j ku-u vbeh bil mbete Ngerzah ra ur ke kerbay nzuk pimatul ya, ta ba bay ké ndazi-u m̄y-m̄ȳh ya. Wara le ba a ye Tempuki mí ke baḥ bayu ndoh nzak nzukri h̄j ku bah nzak pihna Ngerzah.

2 Lews̄a gun nzak pihna Ngerzah a fohri yo ri ké sakra gun Izarayelri. Mí nzuk-s̄ɔk mbete Ngerzah a fohri kara bay yo ri ké sakra woiri pi. Ku s̄ɔk bay a belu ké si ke nzukri ma zina. Ku maḥ keni bay tul Nzuk s̄aw fe, a ye ké-e soh tul woyri. Nzak woyri yo maḥ niri ma zina ba gah-u. ² Nzukri ba nḡj-u bay diŋ fal woyri bil pihna fe labna wɔrɔk woyri, mí bay tul woyri ra mahful sina a ketina t̄j̄h ba fe sakna nzukri. ³ Ku lek bay ḡɔbrɔ fe z̄iŋna woiri ke bay a belu woyri-aw bay d̄aka-z̄iŋ fe woyri. Salbay zina woyri ké k̄y tul woyri lews̄a ra salbayu kab ndur ya pi, kab kpuđ ya pi.

⁴ Na kandɔk tem nzak pihhari ké lab sua lews̄a ra Ngerzah p̄ɔr tul woyri ya. Wara le ke nḡaḥ niri mbih bil tirim yo k̄ɔr niri geŋ nam-kun salbay,

⁵ na kandɔk tukala a pol ké-e kɔr ya ra. Wara le ke beb tukala ke nzukuri bil fe labna-saŋ ni-aw, mí Nuwe ba, yo mbew ke Ngerzah, ke ba mbay ka-kah bay gina mahmbih ké ya gel ray ray, Ngerzah kɔr ni ke nzuk kerpuh yeri ké toŋndɔk say,

⁶ na kandɔk *Sɔɔm* ke Gɔmɔr puhri ké-e nzuh ke hɔrɔ se kpɔkɔk kpɔkɔk na ba fe sɔkna hj nzukri ké ndoh mun woyri bil fe labnari ké saŋ Ngerzah, ⁷ mí *Loɔ* ba, tu Ngerzah ba záh ye, rew mbaŋ law ye bay tul nzuk puh-uri-aw, ku lab fe gak bil siŋ sina a pipiri-u woyri. ⁸ Ngerzah ten ni bilu bayu ké law Loɔ ké te-teh ra ruklu ni ru-ruklu a ye ké-e yo mbew ke Ngerzah ra. Ké-e deh puh ké haŋsekle nzukri-aw, nam ke nam nun ye yo ko fe labna-poŋ bay Ngerzah-aw pi, suk ye yo lah-u pi.

⁹ Kaŋ dale nzukri ké siŋ sina woyri si mbew ke Ngerzah, Gaŋ tul feri riw tu ten niri bil feri ké leh law woyri tu-tu, mí nzukri ké saŋ ni ba, ke tu ŋgah niri kɔr geŋ nam-kun salbay tu-tu.

¹⁰ Wara le nzuk-sɔk mbete Ngerzah a fohri ra, ku dih fal daka feri ké haymun woyri tasayu mí fe-uri rɔbɔ niri, ku kpehr nzuk ké Gaŋ tul feri riw hj ni ŋgerna. Ku ko kona bakaka bakaka el huɔ tul keni, ku mbi riŋ nzuk riŋ di-nari ké nunmbam ke tusiba, mí ku bah keni suya. ¹¹ Tem nzak pihna Ngerzahri ba, ku mba nzuk-sɔk mbete a fohri ra ke ŋgerna ke huhumun mba-mba, mí ku mbi riŋ *Gaŋ tul feri riw* kun keni salbay tul nzuk fohri ra ya.

¹² Mí nzukri-aw, ku eŋ nay ké ta ke kerbay ya. Kandɔk saŋ mɔhri nay kú-u mba bay i-u, saŋ mɔhri woyri kara bay ɔh-u. Ku yo mbi riŋ feri kú-u tu bayu ya. Saŋ mɔhri woyri ké bay pu-puŋaw, ku ɔ-ɔh. ¹³ Ku yo lab nzukri suya, kpaŋndɔku bay el ziŋ niri. Láɔ fe-se sɔhru ke se-seh, ku yo ko ba fe-zay mun woyri, ba bela woyri. Ku yo mba vana bil nzak rɔkna woyri mí sɔhru woyri rɔbɔ mun woyri. Ku yo mbyh ndɔk ké nzak fe sɔna ziŋ wuri. ¹⁴ Nun woyri ko kona kak kak yo lab keni nunpuki, ku toŋ lab suya-aw. Ku yo rah nzuk ké kerbay ye te-tehre hj ni ke rih bil ndaw woyri. Ku ba nzuk goso daka fe ziŋna. Nazi yo ta niri.

¹⁵ Ku sak tul woyri wered poŋ mahful a ketina, mí ku vbol. Ku toŋ mbi mahful dih fal Balam a lewsa gun Bozor a ye ké-e tasay yah lari ke pihna a pipiri-u. ¹⁶ Mí nay ye zɔm ni si tul mbá nzak Ngerzah ye. Bamnde ye ra mbi kusol nzuk pimatul ba saŋ mí zɔm keni Balam gun nzak pihna Ngerzah ra bil fe labna *dahdjhze* ye †.

¹⁷ Nzuk-sɔk mbete Ngerzah a fohri-aw ku ba lɔk ké lu mbih mba, ku ba dikmambam ké kuna faɔ kal keni. Tiri-ma ké sih nduŋ yo geŋ niri. ¹⁸ Kusol woyri bah bay rɔb rɔb mí ba kuna, ku yo rah keni nzukri rih bil ndaw hj ku lab suya daka haymun. Ku yo rah nzukri ké tɔh ke bil mahful a vbolu aŋay báy hj ku el rih bilu. ¹⁹ Nzuk-sɔk mbete Ngerzah a fohri-aw ndaw woyri ba wahbay selna mun hj nzukri, mí a woyri gaŋ kara ku ba mgbal fe tukalari ké bay be-beb, bayu ké nzuk poŋ mun ye hj saŋ fe tukala ŋger mba ni le, nzuku ba mgbal fe-u gaŋ. ²⁰ Bay tuna ké nzuk tu Gaŋ wah ké ba nzuk-ya na a ye Ngermbay Zezu, nzuku tɔh ke bil dikma tukala ké sih law ye ra da, mí falu ke el poŋ mun ye rih bilu báy le, ke baseh mba a pol mba-mba. ²¹ Bayu ké nzuk ké tu Ngerzah ba záh ye ya mí su mba nzuk ké tu Ngerzah ba záh ye dara mí el sɔb fal hj ni. Ke poŋ bay sal in ké Ngerzah bah hj ni. ²² Gambay kú-u bah lewsa ra toh tul sam nzuk a kandɔkawri : *Gay sam mí el lak samna ye*††, mí kɔsɔŋ kú-u soh ni mbih el buklu mun bil bɔbɔde.

3 Gun sanari, mbete a sede-u mí-i vbeh hj wuri-ay. Kerbay a teh-u ké yo law woiri da-ay mi yo ndukru hɔrɔ-u ke mbete-uri. ² Mbeteri ké mi vbeh ra bay dum law woiri tul bayri ké gun nzak pihna Ngerzah a ketinari bah lewsa ke bay Gaŋ tul feri riw nzuk-ya na a ye ké-e pih gun nzak pihna yeri keni. ³ Tul bayay i tu-tu : ké bil nam a ɔh tɔruri ra nzuk-sa-saknari bay tɔh-u. Sakna woyri si mbew ke law woyri kú-u dih fal daka feri ké haymun woyri tasayu. ⁴ Ku bahri : « Wahbay gina ye ra wa bay na ani munu le ? Ziihri poŋ tukala lewsa, mí fe hani sɔb ya. Gel na kandɔk a titilu ke sew-lab nunmbam ke tusiba. » ⁵ Mí a bi Piyer ba, mi bahri, ku hj bayay guh law woyri ya ba saŋna. Ngerzah bah bay mí hj tusiba tɔh ke bil mbih ba gel a hɔku, ke kehr mbih a fál síba ba nunmbam. ⁶ Ke bay ye pi mí lewsa ke hj tukala a sewaw zi ké bil mahmbih. ⁷ Bay ye kara yo mbek nunmbam ke tusiba a sewaw bay zi bil hɔrɔ. Ke yo kɔru geŋ nam ké-e kehr nzukri gel sede : nzuk yeri ke nzukri ké ndoh mun woyri bil suya ba zina woyri ba. ⁸ Dale bayay bá zi ké law woiri ya, gun sanari, ké *taw Gaŋ tul feri riw ra nam mbew mah ke sew sɔd sɔd boh (1.000), mí sew sɔd sɔd boh ba, mah ke nam mbew*‡. ⁹ Wahbay ké Gaŋ tul feri riw wah ra, ke jh sal sal ya. Nzuk a haniri ko bahri, ke jh mbamba mí ke yo ik law bay tul woiri, ke sa hj nzuk mbew bá zi ya wara le, ke yih bay nzukri gbam bá mbi law woyri ké tul suya woyri ma fal el gi taw ye.

¹⁰ Mí nam Gaŋ tul feri riw ra, Gaŋ tul feri riw bay tɔh-u kandɔk nzuk riba. Namaw ra nunmbam bay mgbe gbururu kal keni, saŋ fe tukalari bay se hɔrɔ bilam bilam el zikri. Le tusiba ke feri gbam ké yo bilu, ketina woyri bay tɔh-u ke seh nam-kehr nzukri-aw ra. ¹¹ Kandɔkaw feri gbam bay zi-zikri, kaŋaw mí mah bay í na ba nzuk pimatul ké si siŋ sina mah nun Ngerzah, ké si mbew ke Ngerzah. ¹² I yo taw gina nam Ngerzah mí ke siŋ sina-aw i yo takra hj namu bá gi gah. Namu-aw nunmbam bay lu hɔrɔ el zikri, saŋ fe tukalari bay saŋ mbem ke zaŋna hɔrɔ-aw. ¹³ Dale nah yo geŋ nunmbam a foyu ke tusiba a foyu kandɔk ké Ngerzah wahbayu, ba gel ké ketina

† Bay tu bay Balam, í kj Mbeta Nombres 22-24. †† Bayay na bil Mbeta Proverbs 26.11. ‡ Bayay na bil Mbeta Sirj (Psaumes) 90.4.

Ngerzah yo te-teh bay sal in ye. ¹⁴ Sɔwu mí gun sanari ké i yo geŋ namu-aw le, í ta mun woiri bay hj Ngerzah bá tu wuri ba nzukri ké ndɔh mah nun ye ba suki le, ké tu wuri ke deŋ. ¹⁵ Mí í ko bahri, ík law Gaŋ wah sal sal ra ba fe ké hj wuri i tɔh ke ndɔk hul. A ye maŋlaw wahri Pɔl kara ke vbeh wahbay Ngerzah-aw hj wuri ke rɔna ké Ngerzah hj ni pi. ¹⁶ Kaŋ pi mí ke yo vbeh bayawri bil mbete yeri gbam. Gel fe vbehna a haniri, lah-u se-se, mí nzukri ké tih ke láh bay Ngerzah ya mini nzukri ké kanlaw woyri te-tehre, ku yo piŋna bayuri kandɔk kú-u yo labu ke fe vbehna mbete Ngerzah a boruri mí si ziŋ niri ma zina. ¹⁷ Kaŋ dale a woiri gun sanari, kandɔk ké i lah bayri-ay pol la-lah ra, í kɔr tul woiri rɔkɔ í mgbá bɔh sina ziŋ nzuk-poŋ bay Ngerzahri-aw, rɔkɔ í poŋ bayri ké yo hj wuri ber gjw. ¹⁸ Wara le lawsuki Gaŋ wah ke tuna ké i tu ni a ye nzuk-yɔ na Ngermbay Zezu, í nger ké bilu. Riŋ dɔna ba nzuku a ye sew a aŋay kɔh nam a ɔy ké bay na ba ngɔh. Gelu munu.

Gun Mbetete Z̄ah a titilu

1 Bay a ̄y ké yo ke titilu †, ké nah lah ke suk wah la-lah, ké nah ko ke nun wah ko-ko, ké nah he-hekre, ké nah za ke nd̄ok wah, mí nah vbeh bayu hj wuri. Bay ra ba s̄aw ɔkna. ² ɔkna-u ten mun t̄jh ké nun nzukri. Nah ko-ko, mí nah te-teh bayu hj wuri i lah bay ɔkna-u ké na sew ke sew ba nḡoh. ɔkna ra na t̄aw baah mí ten mun t̄jh ké nun wah. ³ ɔkna-u ké nah ko, ké nah lah, mí nah yo el keni hj wuri i lah dale, bay hj a woiri kara í gi mb̄uh z̄iŋ na ba nzuk ké mbew yaŋ. Mb̄uhna wah ké mbew yo z̄iŋ baah pi z̄iŋ gun ye Ngermbay Zezu pi.

⁴ Bayuri mí nah vbeh bay hj law rihna wah bá mbah nzeŋ nzeŋ. ⁵ Nzak pihna ké nah lah ké t̄aw ye ra, mí nah el bah bayu hj wuri i lah bahri se, mun Ngerzah ba gel tehna. Tirima ndj ta mun ye ya. ⁶ Gelke nah bahri, nah mb̄uh mbew z̄iŋ Ngerzah, mí nah si sina bil tirima le, nah kuŋ bay. Siŋ sina a ketina-u, nah si ya. ⁷ Nah si sina bil gel tehna kand̄ok a ye ké-e yo bil gel tehna-u dale, nah mb̄uh ba nzuk ké mbew pi, mí sem gun ye Zezu yo hj law wah pu kp̄ah kp̄ah, suya mbew zel ri ya.

⁸ Gelke nah bahri, salbay suya ta tul wah ya le, nah reh ful ke mun wah. Bay a ketina ta t̄aw wah ya. ⁹ Mí gelke nah ɔk ketina bay suya wah le, a ye ké-e d̄or sal in ya, ké-e yo tul sal in ké-e nḡah z̄iŋ na ba z̄ah wah ra, ke bay lu salbay suya ké tul wah. Ke él hj law wah pu kp̄ah kp̄ah, suya-poŋ Ngerzah wah zel lawu ya.

¹⁰ Gelke nah bahri, nah lab suya ya le, nah kuŋ bay ky nzak ye. Bay ye ta t̄aw wah ya.

2 Gun biri bil Ngermbay, bayri-aw mí-i vbeh hj wuri bay r̄ok í lab suya. Nzuk mbew ké sakra woiri lab ra suya le, nzuk-yih tul wah yo t̄aw baah. Nzuku ba Ngermbay Zezu ké nḡah sal in hj Ngerzah ba z̄ah wah. ² Ke poŋ mun ye ba fe puhna lu keni salbay suya ké tul wah. Ke poŋ mun ye bay tul suya wah kaŋto ya wara le, ke poŋ mun ye bay sel feri gbam ké Ngerzah lab ké nunmbam ke tusiba pi. ³ Kand̄okaw mí nah tu bahri se, gelke nah yo tul bolkusol yeri ra le, nah tu ni tu.

⁴ Nzuk ké yo bahri, ke tu ni, mí bolkusol yeri ra, ke yo tulu ya le, nzuku ba nzuk nzak r̄okna. Ketina ta t̄aw ye ya. ⁵ Nzuk a ̄y ké yo tul bolkusol ye ra bale, law sana Ngerzah yo law nzuku gaŋ, ba law sana Ngerzah a ketina. Kaŋ da ra mí nah tu bahri se, nah yo mbew z̄iŋ ni. ⁶ Nzuk ké yo bahri, ke yo mbew z̄iŋ ni le, ké mbi siŋ sina ké a ye ke si.

⁷ Gun sanari, ta ba bolkusol a foyu mí-i yo vbeh hj wuri-ay ya. Wara le ba t̄aw bolkusol ké i yo keni ke titilu d̄ay. Bolkusol ra ba bolkusol a t̄awu. Bolkusolu ba bay ké i lah da. ⁸ Mí-i el vbeh bolkusolu hj wuri ba a foyu báyay, bayu ba ketina ké t̄aw ye, ba ketina ké t̄aw woiri kara pi. Bayu bahri, tirima yo kalna. Gel tehna a kpakpaŋu ba, yo teh gel da wara.

⁹ Nzuk ké yo bahri, ke yo bil gel tehna, mí ke f̄uy nzuk mbaŋ ye le, nzuku yo bil tirima kaŋ aŋay báy. ¹⁰ Nzuk ké yo sa nzuk mbaŋ ye le, ke ka-kabna ké gel tehna. Ndaw lihna ta t̄aw ye ya. ¹¹ Mí nzuk ké yo saŋ nzuk mbaŋ ye bale, ke yo bil tirima. Ke si sina bil tirima. Ke tu f̄al suŋ mí ke yo si ma mari ya bay fe le, tirima raŋ nun ye na nduŋ.

¹² Mi yo vbeh bayay hj wuri a woiri gunri bahri, suya woiri lu ke tul woiri bay tul riŋ dina ye.

¹³ Mi yo vbeh bayay hj wuri a woiri baahri bahri, i tu ni ké-e yo ke titilu tu-tu.

Mi yo vbeh bayay hj wuri a woiri sekeri bahri, i haw ngermu ké tul ye mbay z̄ah law a pipiri-u.

¹⁴ Mi vbeh bayaw hj wuri a woiri gunri bahri se, i tu baah tu-tu.

Mi vbeh bayaw hj wuri a woiri baahri bahri se, i tu ni ké-e yo ke titilu tu-tu.

Mi vbeh bayaw hj wuri a woiri sekeri bahri se, huhrumun woiri yo ri. Bay Ngerzah ra z̄iŋ kabna ké law woiri. I haw ngermu ké tul ye mbay z̄ah law a pipiri-u ra.

¹⁵ Í hj law woiri bá tas̄ay tukala ya. Fe tukalari kara law woiri bá te tulu ya pi. Gelke law nzuk yih bay tukala le, law sana baah ta ke nzuku ya. ¹⁶ Bay fe le fe tukalari mbew mbew gbam kand̄ok d̄aka haymun, nun a pu tul feri, ndagiri tul fe tukala, gbamaw ur ké t̄aw baah ya. Wara le s̄awu ba tukala. ¹⁷ Kand̄okaw mí tukala yo kalna ke d̄a-ka fe-uri pi, mí nzuk a ̄y ké yo hj tul ye bay lab fe ké Ngerzah yih dale, nzuku ka-kabna a sew ke sew.

¹⁸ Gunayri, sew a ɔh t̄oru yo ri da. Kand̄ok ké i lah bahri, nzukbaa Ngermbay yo gina, mí aŋay daba nzukbaari t̄jh da. S̄awu mí nah tu bahri se, sew a ɔh t̄oru yo ri da. ¹⁹ Ku t̄jh ke sakra wah, mí ku ba nzuk wah ya. Ku ba ra

† Í m̄gba Mbetete Z̄ah 1.1-5,14 Mbetete S̄aw fe 1

nzuk wah le, ku yó z̄iŋ na gaŋ. Wara le t̄j̄hna woyri ten mun h̄j̄ nzukri ko bayay bahri, nzukri gbam ta ba nzuk wah ya. ²⁰ A woiri ba, zezele fe Nzuk lawpuki zel wuri ba fe ye, mí i tu ketina gbam.

²¹ Bayaw ké mi vbeh ra, mi vbeh bay s̄ok wuri ketina-u ya, wara le mi vbeh bay fe le, i tu ketina ra tu-tu gaŋ. Mi vbeh bay fe le, kuŋbay mbew ké t̄j̄h ké t̄aw ketina ta-a. ²² A ge mí ba nzuk-kuŋ bay le ? Nzuk-kuŋ bay maŋ bay tul Zezu bahri, ta ba a ye Ngermbay ra ya. Nzuku ra ba nzukbaa Ngermbay. Nzuku maŋ bay tul baah ke tul gun ye sede mbok. ²³ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké maŋ bay tul gun ye le, baah ta ba bah nzuku ya pi. Nzuk bah ketina bay gun ye dale, baah ba bah nzuku pi.

²⁴ A woiri le bay ké i lah ke titilu ra í h̄j̄ bá kab z̄iŋ wuri. Gelke bay ké i lah ke titilu-aw kab z̄iŋ wuri le, kabna woiri kara yo mbew z̄iŋ gun pi z̄iŋ baah pi. ²⁵ Mí wahbay ké-e wah z̄iŋ na-ay ra ba okna ké na sew ke sew ba ngoh †.

²⁶ Kandokaw mí-i vbeh bayawri h̄j̄ wuri bay tul nzukri ké yo r̄ah tul ketina h̄j̄ wuri. ²⁷ A woiri le zezele fe ké zel wuri ba fe ye ra i ya-ya, mí i kab keni. I ta ke daka bay h̄j̄ nzuk bá firma wuri bay a boru bof ya. Wara le i tu ketina kandok zezele fe ye ké zel wuri mí yo firma wuri ketina fi-firma. Kuŋbay ta ri ya. Í kab keni. ²⁸ Dale gunri, í kab keni bay nam ké-e tén mun ye le, selmun yo ri. S̄uhru ta se nun wah ke nam gina ye ya. ²⁹ I tu bahri, ke yo tul sal in ké-e nḡah z̄iŋ na ba saŋ ye ra le, i el tu bahri, nzuk a suŋ suŋ gbam ké tu ni ba záh woyri ra, saŋ m̄buŋna woyri ur ké t̄aw ye.

3 I ko wuri sam law sana ké baah lab z̄iŋ na mí h̄j̄ riŋ dina wah dí ba *gun Ngerzah*, mí nah ba gun Ngerzah gaŋ. Saŋwu mí tukala tu na ya bay fe le, ku tu ni ya. ² Gun sanari, nah ba gun Ngerzah gaŋ da. Mun wah bay na ani báy le, munu ten ba teh-u ya báy, mí nah tu-tu, seh ké-e tén mun ye le, nah éŋ ni bay fe le, nah bay ko ni ba teh-u.

³ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké baŋ law te tul ye kaŋ le, law nzuku yo pu ba puki kandok a ye ké-e ba nzuk lawpuki kaŋ. ⁴ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké h̄j̄ tul ye bay lab suya le, ke saŋ bolkusol Ngerzah. Láb suya ba saŋ bolkusol Ngerzah. ⁵ I tu bahri se, a ye ké-e ten mun ye ké-e t̄j̄h nun nzukri ra ke gi bay i tul suyari. Mí suya mbew ko ni ya. ⁶ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké kab mbew z̄iŋ ni lab suya ya. Nzuk a suŋ suŋ gbam ké yo lab suya le, ke ko ni ya pi, ke tu ni ya pi.

⁷ Gunayri, í h̄j̄ nzuk mbew bá r̄ah tul ketina h̄j̄ wuri ya. Nzuk ké yo tul sal in ké Ngerzah nḡah z̄iŋ ni le, nzuku tu Ngerzah ba záh ye kandok a ye ké-e nḡah sal in z̄iŋ nzuku ba saŋ ye kaŋ. ⁸ Nzuk ké h̄j̄ tul ye bay lab suya le, saŋ nzuku ba *diyabolo* a ye mbay záh tukala bay fe le, ke titilu sa pihna diyabolo ba lab suya. Saŋ bayu mí gun Ngerzah ten mun ye t̄j̄h ké nun nzukri, ke gi bay i pihna diyabolo ††. ⁹ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké saŋ m̄jhri-mbuŋ ni ba Ngerzah le, ke h̄j̄ tul ye bay lab suya ya bay fe le, m̄jhri Ngerzah na sem ye. Mahful rih bil suya kara ta-a bay fe le, saŋ m̄jhri m̄buŋna ye ba Ngerzah. ¹⁰ Kaŋaw míkehrna ké sakra gun Ngerzahri ke gun mbay záh tukalari te-teh. Nzuk a suŋ suŋ gbam ké saŋ Ngerzah le, saŋ ye ta ba Ngerzah ya. Nzuku sa bay nzuk m̄baŋ ye ya pi.

¹¹ Bayu s̄ok bahri se, nzak pihna-ay ké i lah ke titilu d̄ay ra na bay náh sa wuri haniri. ¹² Nzak pihna-u si bof ke fe labna Kayin. Ke ba gun mbay záh law a pipiri-u. Ke i ȳj̄n ye. Bay fe mí ke i ȳj̄n ye le ? Bay fe le pihna ye si-sih. Pihna ȳj̄n ye ba, si ke sal in ké Ngerzah nḡah z̄iŋ ni ba záh ye.

¹³ Gelke tukala f̄uy wuri ȳj̄n biri bil Ngermbay le, f̄uy-na-u bá na wuri ba saŋ ya. ¹⁴ Nah tu bahri se, nah t̄j̄h ke ndok hul gi rih bil okna bay fe le, nah yo sa nzuk m̄baŋ wah. Nzuk sa bay nzuk m̄baŋ ye ya le, nzuku kab ké ndok hul kob báy. ¹⁵ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké f̄uy nzuk m̄baŋ ye le, ba nzuk-i hul, mí i tu bahri se, okna ké na sew ke sew ra ta z̄iŋ kabna ke nzuk-i hul mbew ya.

¹⁶ Kaŋaw mí nah tu law sana bay fe le, a ye ké-e poŋ mun ye h̄j̄ hul bay tul wah, a wah kara mbol na tul wah bay náh poŋ mun wah h̄j̄ hul bay tul nzuk m̄baŋ wahri kaŋ pi. ¹⁷ Gelke nzuk yo ke fe ké ndok ye, mí ke ko fe zok-lb z̄iŋ nzuk m̄baŋ ye, mí ke um nun ye kan ri ra wa, law sana Ngerzah kab ke nzuku gaŋ le wo ? ¹⁸ Gunayri, nah sa wuri hani ke nzak ya, ke laŋna rim ya. Wara le náh sa wuri haniri ke ndok pi ke law a ketina pi. ¹⁹ Kandokaw mí nah bay tu bahri se, saŋ wah t̄j̄h ke bil ketina, nah bay teh bay ketina-u h̄j̄ law wah bá tu ké pol ye pi. ²⁰ Bay fe le law wah yo ra nzah bay le, Ngerzah nger mba law wah ra mba-mba, mí ke tu feri riw.

²¹ Gun sanari, law wah nzah bay ya le, nah yo ke selmun ké pol Ngerzah. ²² Fe a suŋ suŋ ké nah vbi ni le, nah z̄iŋ ké t̄aw ye bay fe le, nah yo tul bolkusol ye, mí nah yo h̄j̄ tul bay lab feri ké rih law ye. ²³ Bolkusol ye-ay na bay náh kan law tul riŋ dina gun ye Ngermbay Zezu ‡, bay a wah kara náh sa haniri kandok ké-e pih bolkusol h̄j̄ na-aw. ²⁴ Nzuk ké yo tul bolkusol yeri le, nzuku kab z̄iŋ ni. A ye kara ke kab mbew z̄iŋ nzuku pi. Kaŋaw mí nah tu bahri se, ke kab z̄iŋ na. Tem ye ké-e h̄j̄ na mí ba saŋ kabna wah z̄iŋ ni.

† Í m̄gba Mbeta Z̄ah 17.3

†† Í m̄gba Mbeta Ten saŋwabay 12.10

‡ Í m̄gba Mbeta Siŋ 2.7

4 Gun sanari, nzuk bah bay bahri, Tem s̄ok ni le, í ȳa bayu ba bay a Tem Ngerzah ya. Wara le í leh bayu, í ko. Temu ba Tem Ngerzah mini ba z̄ah a boru mí ndoh bayu bil law nzuku le ? Bay fe le gun nzak pihna a fohri ba ngj-u yo tukala. ² Kanjaw mí i tu tem ké ba Tem Ngerzah. Nzuk a suŋ suŋ gbam ké tem hj ni bah ketina bahri, Ngermbay ba Zezu ké gi ba nzuk pimatul le, tem ké yo z̄iŋ nzuku ba Tem Ngerzah gaŋ. ³ Nzuk a suŋ suŋ gbam ké tem hj nzuku bah nzak ye bahri, Ngermbay ta ba a ye Zezu ya bale, tem ké yo z̄iŋ nzuku ta ba Tem Ngerzah ya. Temu ba tem nzukbaa Ngermbay munu. A ye ra i lah bahri se, tem nzukbaa Ngermbay yo gina, aŋay kara ke yo tukala da.

⁴ A woiri gunri ba, s̄aw woiri ba Ngerzah. I haw ngermu ké tul nzukbaa Ngermbayri-aw ha-haw bay fe le, a ye ké-e yo z̄iŋ wuri ra ke nger mba tul a ye-aw ké yo z̄iŋ nzuk tukalari. ⁵ A woyri-aw, s̄aw woyri ba tukala, s̄aw bayu mí nzak woyri yo bah bay fe tukala. Tukala kara lah nzak woyri pi. ⁶ A wahri le s̄aw wah ba Ngerzah. Nzukay ké tu Ngerzah le, lah na lah. Nzukay ké s̄aw ye ba Ngerzah ya le, lah na ya. Kanjaw mí nah tu keni tem ké yo z̄iŋ nzuk. Temu ba Tem a ketina mini temu ba z̄ah a kuŋbay kara, nah tu-tu.

⁷ Gun sanari, náh sa wuri haniri bay fe le, law sana ur ké t̄aw Ngerzah. Nzuk a suŋ suŋ gbam ké sa nzuk mbaŋ ye le, s̄aw m̄j̄hri m̄buŋna ye ba Ngerzah. Ke tu Ngerzah tu-tu. ⁸ Nzuk ké sa nzuk mbaŋ ye ya le, b̄ok mbew ye gel-tu Ngerzah ya bay fe le, law sana ba mun Ngerzah. ⁹ Kanjaw mí law sana Ngerzah ten mun ké mun wahri bay fe le, ke pih gun ye ké mbew yaŋ gi tukala hj nah yo ke ɔkna bay tul gunu.

¹⁰ Kanjaw mí ba law sana bay fe le, law sana ti ke tul wah ya. Wara le a ye mí ke sa na. Ke pih gun ye ba fe puh-na lu keni salbay suya ké tul wah. ¹¹ Gun sanari, kand̄ok ké Ngerzah sa na ba wa, a wah kara mb̄olu na tul wah bay náh sa wuri haniri kaŋ pi ya le ? ¹² Nzuk ké ko Ngerzah ke nun ta-a, mí gelke nah sa wuri haniri le, ke kab mbew z̄iŋ na, law sana ye ȳa gel gbam ké mun wahri. ¹³ Kanjaw mí nah tu bahri, nah kab z̄iŋ ni. A ye kara ke kab z̄iŋ na bay fe le, Tem ye mí ke hj na. ¹⁴ Mí nah ko-ko ra gaŋ. Nah te-teh bayu pi bahri, baah pih gun ye gi ba nzuk-ȳa feri gbam ké Ngerzah lab ké nunmbam ke tusíba. ¹⁵ Gelke nzuk bah ketina bahri, gun Ngerzah ba a ye Zezu † le, Ngerzah kab mbew ke nzuku, nzuku kara kab mbew ke Ngerzah pi. ¹⁶ A wah kara nah tu-tu, mí nah kan law wah sa tul law sana ké Ngerzah k̄u tul wah. Law sana-u ba mun Ngerzah. Kabna nzuk bil law sana ra le, nzuku kab mbew ke Ngerzah, Ngerzah kara kab z̄iŋ ni.

¹⁷ Kand̄okaw mí law sana ra ȳa gel gbam z̄iŋ na mí hj yo ke selmun ke seh-kuŋ salbay bay fe le, nah na kand̄ok a ye ké tukala. ¹⁸ H̄ekme ta m̄b̄uh hani ke law sana ya. Wara le law sana ké mah ke law sana Ngerzah yo n̄j̄ h̄ekme ma fal bay fe le, h̄ekme ba fe ké lab nzuk se-se bay tul fe ké to tul ye. H̄ekme lab nzuk le, nzuku h̄uh ke law sana ya. ¹⁹ A wah le nah sa nzuk mbaŋ wah bay fe le, a ye Ngerzah ke sa na ke titilu.

²⁰ Gelke nzuk bah : « Mi sa Ngerzah. »

Mí nzuku f̄uy nzuk mbaŋ ye le, ke ba nzuk nzak r̄okna. Kand̄ok ké-e f̄uy mbaŋ ye ké-e ko ke nun ra wa, ani mí Ngerzah ké-e ko ni ke nun ya ba, ke sa ni lo ? ²¹ Bolkusol ké-e pih hj na ra, ke pih bay hj nzuk ké sa Ngerzah le, bá sa nzuk mbaŋ ye pi.

5 Nzuk a suŋ suŋ gbam ké law ye te sa tul bayay bahri, Ngermbay ba a ye Zezu le, s̄aw m̄j̄hri-m̄buŋ ni ba Ngerzah. Nzuk a suŋ suŋ gbam ké sa bah gun le, sa s̄aw ye pi. ² Nah tu bahri, nah sa gun Ngerzahri kand̄okay le, nah sa Ngerzah, nah yo tul bolkusol yeri. ³⁻⁴ Fe-u mí ba law sana Ngerzah mí na bay náh yo tul bolkusol yeri. Bolkusol yeri kara yih ba sukna ké tul wah ya bay fe le, nzuk a suŋ suŋ gbam ké m̄buŋ m̄buŋna a s̄aw m̄j̄hri Ngerzah le, haw ngermu tul tukala. A fe mí haw ngermu tul tukala le ? Kanlaw ké nah kan sa tul Ngermbay Zezu mí haw ngermu.

⁵ A ge mí haw ngermu tul tukala le ? Sa ba nzuk ké kan law tul bayay bahri, gun Ngerzah ba a ye Zezu.

⁶ Ngermbay t̄j̄h ba nzuk pimatul f̄al a mbih pi, f̄al a sem pi mí ba a ye Zezu ††. Ke t̄j̄h ké mbih yaŋ ya. Wara le ke t̄j̄h ke bil mbih pi, ke bil sem pi. Tempuki mí te-teh bayu bay fe le, Temu ba Tem a Ketina. ⁷⁻⁸ Tempuki, mbih, sem, feri ké sayaw gbam te-teh bay ye hj na. Tehbay feri ké sayaw t̄j̄h mbew yaŋ.

⁹ Nzuk pimatul te-teh bay le, nzukri yo ȳa-u. Tehbay Ngerzah nger mba tehbay nzuk pimatulri mba-mba. Ngerzah te-teh bay gun ye Zezu kand̄okay : ¹⁰ Nzuk ké kan law ye tul gun Ngerzah le, nzuku tu tehbayu tu-tu. Nzuk ké ȳa tehbay Ngerzah ya le, nzuku kuŋ bay k̄u nzak Ngerzah bay fe le, ke ȳa tehbay Ngerzah ké-e te-teh bayu si tul gun ye ra ya, mí ke tu tehbayu ya pi. ¹¹ Tehbay ké Ngerzah teh hj na mí na-ay mí yo bahri se, ke hj na ɔkna a ké na sew ke sew ba nḡoh. S̄aw ɔkna-ay na t̄aw gun ye. ¹² Gun ye yo z̄iŋ nzuk le, nzuku yo ke ɔkna ra. Gun Ngerzah yo z̄iŋ nzuk ya le, nzuku ta ke ɔkna ya.

† Í m̄gba Mbete Siŋ 2.7

†† Bay mbih ra, nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a haniri bahri, mbih ba mbih-u ké t̄j̄h ke nam m̄buŋna nzuku. Karaŋri di ba p̄ahra ndoy. Nzuk goso fe tuna mbete Ngerzah a boruri bahri, mbih ba mbih batem. Nzuk a boruri báy bahri, mbih ra ba mbih ké t̄j̄h ke seh hul ye (Mbete Z̄ah 19.34-35)

Gun mbete 1 Z̄ah 4.2

¹³ Kandɔkaw mí-i vbeh bayu hj wuri bay í tu bahri se, ɔkna ké na sew ke sew ba ngɔh ra, i yo wuri keni a woiri ké i kan law woiri sa tul riŋ d̄ina gun Ngerzah. ¹⁴ Bay fe ké hj nah mbi bay ke selmun ké pol ye mí na-ay : gelke nah vbi fe ké si ke law ye le, ke lah na lah. ¹⁵ Gelke nah tu bahri, ke lah vbibay wah lah le, nah tu bahri se, ke yih nzak wah da. ¹⁶ Nzuk mbew ko ra nzuk mban̄ ye yo lab sam suya ké mah si ziŋ ni ma hul ya le, nzuku bá vbi Ngerzah bay ɔkna nzuk mban̄ ye-aw. Ke lách ni bay hj nzukri ké yo bil suya ké mah hul ya ra bá ziŋ ɔkna. Sam suya ké bay si ziŋ nzuk ma hul yo ri †. Bay vbi Ngerzah bay nzuk ké lab sam suya a kandɔkaw le, mi bah bayu ya. ¹⁷ Saŋna a ani ani-u gbam ké nzuk saŋ Ngerzah ba záh ye le, ba suya munu. Mí sam suya ké mah si ziŋ nzuk ma hul ya ra yo ri. ¹⁸ Nah tu bahri, nzuk a suŋ suŋ gbam ké mbuŋ mbuŋna a saŋ mjhri Ngerzah le, lab suya ya. Gun a saŋ mjhri Ngerzah yo ko kona ma tul woyri. Záh law a pipiri-u a ye mbay záh tukala ta za niri ya. ¹⁹ Nah tu bahri, saŋ wah ba Ngerzah. Nzuk a boruri gbam ba, na ndɔk záh law a pipiri-u ra. ²⁰ Nah tu bahri se, gun Ngerzah yo ri, mí ke mgbur nun wah hj nah tu ni a ye ké-e ba ketina. Nah yo mbew ziŋ ni a ye ké-e ba ketina, nah yo mbew ziŋ gun ye Ngermbay Zezu. A ye ra, ke ba Ngerzah a ketina, ke ba saŋ ɔkna ké na sew ke sew ba ngɔh. ²¹ Gunri, í ko tul woiri ger bay záh a boruri. Ku ba záh a kɔkuri.

† Sam hul ba sede. Hul a mbew ba hul a haymun. Hul a sede-u ba kehr hani nzuku ke Ngerzah. Nzuku ta ziŋ p̄ay mun a foyu kara ya pi. ɔkna ye ta-a. Í mgba Mbete 1 Kɔrenteri 5.3-5 Mbete Ten saŋwbay 20.12-14

Gun Mbeté Zàh a sedef-u

¹ Mbaywuy †, a bi ngerzok, mi vah mu, a wo ké Ngerzah lu mu ba saw ye. A wo ke gun wori, mi vah wuri ke law sana a ketina ké mi sa wuri keni. Ta ba a bi ke hek mí-i sa wuri ya. Wara le nzukri riw ké tu ketina tu ra sa wuri pi. ² Nah sa haniri bay tul ketina ké kab zih nari. Ketina-ay bay yo zih na sew ke sew ba ngoh. ³ Lawsuki, law in, den bay yo zih na bil ketina wara le bil law sana pi. Feri ké sayaw tih ké taz baah Ngerzah pi, tih ké taz Ngermbay Zezu a ye gun baah pi.

⁴ Mi zay mun bi ked ked bay fe le, gun wori ké mi zih, ku lah bolkusol baah, mí ku si keni sina a ketina. ⁵ Dale mi yo goh mu mbaywuy, nah sa hani. Gorna ké mi vbeh hj mu-ay ta ba bolkusol a foyu ya wara le, bolkusolu ra nah yo keni ke titilu day. ⁶ Law sana ra na bay nah si wuri sina mah ke bolkusol yeri. Bolkusol ké i lah ke titilu ra na bay hj bo í si wuri sina ké bilu. ⁷ Nah sa hani bay fe le, daba nzukri ké yo rah tul ketina bof mí yo tukala. Nzak woyri may bay tul Ngermbay Zezu bahri se, Ngermbay gi ya. Zezu-aw ba nzuk pimatul kanfo. Nzuk ra rah tul ketina hj nzukri, nzuku ra ba nzukbaa Ngermbay munu. ⁸ Í ko tul woiri ger bay bo í zi pihhari ké nah lab ya wara le, í zih kpanndok woiri ndekle ndekle ma. ⁹ Nzuk a suh suh gbam ké kal si pol mí kab bil fe firma ké si tul Ngermbay ra ya le, Ngerzah tu ni ya. Nzuk ké kab bil fe firma-u le, a ye mí ke yo ke baah ke gun mbok.

¹⁰⁻¹¹ Gelke nzuk gi taz woiri, mí fe firma ké-e firma wuri si ke fe firma-ay ya le, í ya ni ma taz woiri ya. Nzak woiri kara bá vah ni ya pi. Bayu ké nzuk vah ni le, nzuku mbuh mbew bil fe labna ye yo lab pihna hj zah law a pipiri-u munu.

¹² Bay a boruri ba ngi-u ké mah vbehna yo ri, mí mi sa mbi bik bay vbeh ku bil mbete ya. Wara le mi taw bay si taz woiri, nah lu mberem nzak ke nzak bay hj law wahri bá rih tul haniri ked ked. ¹³ Yih wo a wuyu ké Ngerzah lu ni ba saw ye, gun yeri vah mu.

† Nzuk goso fe tuna mbete a haniri bahri, MBAYWUY ba wuyuzok ya. Ku bahri, mbaywuy ba nzuk-kan law tul Ngermbayri kú-u mbuh hani ké gel mbew. Ku di ba eglise ke nzak faranse. Nzuk-vbeh mbete-ay di niri kandok kú-u mbuh mbuhna ba wuyuzok. Rih wuyuzok ba Mbaywuy. Gun yeri ba nzuk-kan law tul Ngermbayri. Kandokaw mí nzuk-vbeh mbete-ay pih hj nzuk-kan law tul Ngermbayri bay kú lah ké gel-mbuh hani woyri.

Gun Mbete Z̄ah a sayu

¹ Gayus, a bi ngernzuk mi vah mu ke law sana a ketina ké mi sa mu keni. ² Gun sana, mi yo goŋ Ngerzah tul bayri bođ bođ gbam bay tul wo, ké h̄j fe labna ké mu mbi bay labu bá t̄j̄h suk, ké h̄j kuna bá ku mun wo ba suki kand̄k kuna ké ku law wo na ba suki. ³ Mi yo goŋ ni kaŋ bayu ké mun bi rih mi keđ keđ. Ȳj̄n wahri bil Ngermbay gi lu lakna bay ketina wo. Sina wo ké bil ketina si ke lakna bay ra gaŋ. ⁴ Láh bay a boru ké rih law bi kal tul lakna bayay ta-a. Láh bay siŋ sina a ketina gun biri mí rih mi rih.

⁵ Gun sana, láb law mbew ba fe labna wo. Mu yo mgba in ziŋ ȳj̄n wahri bil Ngermbay wara le, ȳj̄n a ɔyri ké mu tu niri ya kara mu mgba in ziŋ niri pi. ⁶⁻⁷ Ku gi lu lakna bay law sana wo ké nun s̄aw in Ngermbay ké gel-mb̄uh hani woyri. Le su-su bay mú so gb̄oɔ ȳj̄nri-aw, mú pih niri ma pol mah ke riŋ d̄ina Ngerzah bayu kú-u t̄j̄h ke riŋ d̄ina ye. Ku ȳa sona ké nd̄k s̄awnzuk a boruri ya. ⁸ A wah dale mb̄ol na tul wah bay so nd̄k ȳj̄n a kand̄kawri bay h̄j a wah kara nah t̄j̄h ba b̄oh pihna bil ketina ziŋ niri.

⁹ Mi vbeh mbete a hani pih si ma t̄aw s̄aw in Ngermbay ké gel-mb̄uh hani woyri, mí Diyotereb nah mbete ra kpak el saŋ na. Ke ko mun ye ba mbay tul woyri. ¹⁰ S̄aw bayu mí k̄ahna bi le, mi túŋ nd̄k tul fe labna yeri. Ke yo mbi riŋ wah bah keni bay a pipiri-uri v̄ah. Fe labna-aw kara mah ni ya, mí ke saŋ ȳj̄n wahri gun nzak pihhari dara mí ke gb̄oh nzuk-kan law tul Ngermbay a boruri ȳa niri, mí ke el n̄j̄h nzuk-kan lawri-aw k̄y kala gel-mb̄uh hani woiri.

¹¹ Gun sana, mú nd̄l fe labna a suya-aw ya. Mú lab suki ma. Nzuk ké h̄j tul ye bay lab suki le, s̄aw ye ba Ngerzah. Nzuk ké h̄j tul ye bay lab suya le, ke tu Ngerzah b̄ok mbew ya.

¹² Demtere ba, ȳj̄nri gbam lu lakna bay ye lu. Mun ketina kara lu lakna bay ye pi. A wah kara nah lu lakna bay ye pi. Mu tu bahri se, lakna bay ké nah lu-aw ba ketina.

¹³ Bay a boruri ba nḡj̄-u mí-i yo keni bay vbeh k̄y mbete-ay, wara le vbéh bayuri ke bik le, mi sa-a. ¹⁴ Mi taw bay ko mu aŋay ba gah-u, náh lu mberem nzak ke nzak. ¹⁵ Mi vbar mu ke đeŋ. Ȳah wahri ké gini vah mu. Mú vah ȳah wahri ké s̄a. Mú vah niri mbew mbew gbam h̄j na.

Mbeta Zud

¹ A bi Zud mi ba yjn Zak, mi ba mgbal Ngermbay Zezu. Mi vbeh mbete-ay hj wuri a woiri nzukri ké riñ baah Ngerzah ke riñ Ngermbay Zezu kan tul woiri. I ba gun sana Ngerzah, mí Ngermbay yo kcr wuri ba nzuku a ye. ² Law in ke deñ ke law sana bá seh ma pol pol hj wuri.

³ Gun sanari, mi ta mun bi dik yo vbeh bay tñna wahri bil salbay hul hj wuri le, tul bi zañ lóð bay mí vbeh mbete-ay hj wuri bay hew wuri hj bo í ruh ngermu bay kcr ketina kanlaw wah tul Ngermbay. Ngerzah kú bay kanlawaw ra bck mbew ké ndck wah sawnzuk ye. ⁴ Bayu ké nzuk a haniri lom mun woyri rih sakra saw nzuk Ngerzahri. Sam nzuk-sañ Ngerzahri-aw ra, lewsá ku vbeh bay salbay hul ké bay mgba tul woyri. A woyri-aw ku scb lawsuki Ngerzah ba fe-lab daka haymun si keni wcrck dara mí ku el may riñ Nzuk saw fe ké ba Gañ wah Ngermbay Zezu.

⁵ Mi mbi tul bi bay dum law woiri tul bayri ké i tu ba teh-u pol sa ra. Bol fal ké Gañ tul feri riw ten gun Izarayel-ri ke bil mgbal ké Ezibte bale, ngjna woyri sa kan law tul ye ya, mí ke el poñ niri hj ku zi. ⁶ Bay a boru ké i tu mí na-ay : tem nzak pihna Ngerzahri a woyri kú-u sa yo gel-lak mbay woyri ya kú-u poñ gel yona woyri, Gañ tul feri riw ngah niri kú bil tirim wum geñ nam-kun salbay a luki. ⁷ Ra báy nzukri ké Sckm ke Gcmcr ke nzuk puh a beluri † kara salbay ké kuñ kú tul woyri ke hcrk ké ri-rimna ya ra el na ba fe scakna hj na anay pi. A woyri-aw ku na ke haniri vah el poñ saw yá hani wuy ke wro.

⁸ Kandckaw mí nzukri ké lom mun woyri rih sakra woiri-aw ra lck woyri mí ku dih falu. Ku rckck mun ke ckck kerbay lck woyri-aw, ku scb fal hj Gañ woyri, ku beb riñ nzuk riñ dinari ké tusiba ke nunmbam. ⁹ Ngertem nzak pihna Ngerzah a ye Misel ba, sew ké Moyiz hu, Misel ra yo fah bay ke mbay záh tukala si tul hul Moyiz, mí ke kuñ salbay kú tul záh tukala ra dan farna. Le ke bahri : « Gañ tul feri riw bá zcm mu. » ¹⁰ Nzukri ké rih sakra woiri-aw fe kú-u tu ya, ku yo beb riñu, mí fe tuna woyri en kerbay nay ba fe tuna ké si ke fe labna haymun. Fe kú-u tu ra yo si ziñ niri ma bebna. ¹¹ Kúy, koseh ba nzuku a nzukri-aw bay fe le, ku mbi siñ sina Kayin ††. Ku ndoh mun woyri ycd bil daka lari, mí ku reh ful keni kandck Balam ‡. Ku zi kandck a ye Kcre †† bay kpúh tul woyri. ¹² A woyri-aw mí ku ba ndaw ké gel fe suna law in bil Ngermbay, ku yo mbuh ziñ wuri yah lakna bay sù bil woyri dan hckme. Ku ba dikmambam ké kuna fah kal keni yeñ. Ku ba kpuh ké hcrk zo. Ku hu hul bck sede, ku le-lehna ya, ku lih ke sawu ckckck. ¹³ Ku en mahmbih ké su gbuksu gbuksu sam kufuru kú nzak ckh. Kan pi mí ku sam lck fe labna sùhru woyri kú pol woyri. Ku ba gunwuy nunmbamri ké yo hçrma poñ gel yona woyri, mí tirima ké na nduñ wum lek lewsá kan bay tul gunwuy nunmbamri-aw ††.

¹⁴ Bay nzukri ké rih sakra woiri ra, a ye Hanok zih a toñndck sayu ké dih fal Adam bah bay tul woyri pol sa. Ngerzah ndoh bay bil law ye hj ni bahri : « Í ko Gañ tul feri riw yo gina ke saw nzuk yeri. Tul woyri kal fe kina scd scd boh gel scd scd boh (1.000.000) ka-kal mí el ka-kal ra báy. ¹⁵ Ke gi bay kuñ salbay tul nzukri gbam. Ke gi bay ten saw fe labna nzuk suyari gbam bay fe labna-sañ Ngerzah woyri-aw gbam kú-u sañ ni keni. Ke gi bay tuñ nzuk-sañ Ngerzahri-aw bay ckck bayri gbam kú-u dir kú tul ye. » Ba bay ké Hanok bah munu. ¹⁶ Nzukri-aw ba nzuk-sùh bayri. Ku yo vuh mun woyri bay fe ké ziñ niri, siñ sina woyri mbi mahful daka haymun woyri. Nzak woyri bah bay fe a lukiri hj nzukri ko kona yjm ma tul woyri bay ziñ keni fe.

¹⁷ Mí a woiri gun sanari ba, í ker wuri bay si tul bayri ké gun nzak pihhari bah hj na ra a woyri ké Gañ wah Ngermbay Zezu pih niri. ¹⁸ Ku bah hj na bahri, sew a çh tcru-ay, nzukri ké yo sak bay Ngerzah bay yo ri. Siñ sina woyri mbi mahful law-sañ Ngerzah ké lab niri. ¹⁹ Nzukri-aw yo gi ke kéhr hani, ku ba nzuk tukulari, ku ta ke Tem Ngerzah ya.

²⁰ A woiri gun sanari ba, i yo huh bil kanlaw woiri ké te-teh, Tempuki ké kab bil law woiri mí i yo bah bay keni ziñ Ngerzah, ²¹ í mgba mun woiri bil law sana Ngerzah geñ keni law in Gañ wah Ngermbay Zezu bay ckna ké na ba ngch. ²² Nzuk a ayri ké law woyri te-tehre le, í lab law in ziñ niri. ²³ Nzuk a ayri ké hcrk yih bay se niri, í nah niri

† Bay tu bay NZUKRI KÉ SCKM KE GCMCR KE NZUK PUH A BELURI, í kú Mbeta Saw fe 19.1-29 †† Í mgba Mbeta Saw fe 4 Gun mbete 1 Záh 3.12 ‡ Bay Balam na bil Mbeta Nombres 22-24 ke 31.16 ke Mbeta 2 Piyer 2.15-16 Mbeta Ten sawbay 2.14-15

†† Bay Kcre na bil Mbeta Nombres 16. ††† Í mgba Mbeta Matije 25.41

yiw ten niri. Nzuk a ɔyri ké fe tukala yo law woyri, í lab law in ziŋ niri, í hek tul woiri, í ko † gar woyri ké fe tukala rɔbɔ ba fe ɛm.

²⁴ A ye ké ngerna ye mah kɔr bɔk woiri yo ba kpuh-u hɔ i yo pol ye ba teh-u ké bil riŋ dɪna ye ke mun rihna,

²⁵ a ye Ngerzah mbew yaŋ mí ba nzuk riŋ dɪna a luki, ngerna mbay, huhrumun ke lák mbay, a ye nzuk-yɔ na tumbɔl Gaŋ wah Ngermbay Zezu sew a lewsɔ, sew a aŋay, sewri gbam ba ngɔh kpatara.

Gelu munu.

† FE ɛM ba fe ké fɔh tul nzuk zir zir.

Mbeta Ten sawbay

1 Mbeta-ay yo ten sawbay Ngermbay Zezu. Ngerzah h̄j Ngermbay ten saw fe a m̄uh-uri ké zah le, bay labu h̄j gun yeri ko. Ku ba gun-lab pihna yeri. Fe-uri bay kalu gaŋ. Ke pih tem nzak pihna ye si s̄ok fe saŋri-aw h̄j Z̄ah, gun-lab pihna ye, ke ko ké bil ɓɓ. ² Z̄ah te-teh Bay Ngerzah ké Ngermbay Zezu ten, ke bah bay feri gbam ké-e ko. ³ Nzukri ké yo k̄j bayay ké mi ȳa ké t̄aw Ngermbay, nzukri ké yo lah bayu mí si keni siŋ sina le, pol tehna yo ziŋ niri bayu ké sew ké fe-uri bay k̄ah ra diŋ mba-ay.

⁴⁶ A bi Z̄ah, mi vbeh mbete-ay h̄j saw in Ngermbay ké puhri toŋndok say ké tusiba Azi.

A ye, ke yo ri lews̄a, ke yo ri aŋay, ke yo gina pi,
Tem ye kehr ba toŋndok say mí yo pol arŋaw mbay,
Ngermbay Zezu, a ye nzuk-ten tehbay, ke yo tul bay a ketina, ke ba gun pol ké t̄j dekrekrek ké sakra hulri, ke ba Mbay tul mbayri ké tusiba,
s̄aw lawsuki ke deŋ ur ké t̄aw woyri sayaw na bay woiri.

A ye, ke sa na, ke lu salbay hul ké tul wah ke sem ye,
ke h̄j na, nah t̄j ba puh lakna ye,
ke h̄j na, nah ba nzuk kani bah ye Ngerzah,
riŋ d̄ina ke ŋgerna ba nzuku a ye sew ke sew. *Gelu munu.*

7 Í ko ! Ke yo gina bil dikmambam †, mí nzukri gbam bay ko ni,
nzukri ké tuŋ gari ye bay ko ni pi ††.
Dale sawnzuk tukalari gbam bay vb̄a mun woyri zad zad vuh keni rew bay tul ye. *Ketina, gelu munu.*

8 « A bi, mi ba saw fe, mi ba tul fe ‡. »

Kaŋ mí Ngerzah, Gaŋ tul feri riw, Nzuk huhrumun a luki bah. A ye ké-e yo ri aŋay, ke yo ri lews̄a, ke yo gina.

⁹ Fe ké kal mí na-ay : A bi Z̄ah, ȳjn woiri bil Zezu ké mi ba b̄oh gun puh lakna Ngermbay ziŋ wuri, mi ko seh kandok a woiri, mi ber ḡjw kandok a woiri pi, mí ku m̄gba mi gi bu tusiba Padmos ké mahmbih doŋ ri, bayu ké mi yo tul Bay Ngerzah ké Zezu ten.

¹⁰⁻¹¹ Nam a hani mbew ba nam Gaŋ tul feri riw, Tem ye m̄gba tem bi si gel yona ye. Mi lah kusol mgbe ké fal bi kandok tiri baw t̄jw bahri : « Fe ké mu yo ko-u, mú vbeh bayu k̄y bil mbete. Mú pih si h̄j saw in Ngermbay ké puhri toŋndok sayay : Efeze, Simir, Pergama, Tiyatir, Sarde, Filadelfi, Lawdisi. »

¹² Mí-i s̄ob nun bi bay ko nzuk ké bah bay ziŋ mi ra le, mi ko lampe lari ɓr toŋndok say ††. ¹³ Ké haŋsekle lamperi-aw, nzuk yo ri. Ke eŋ *gun nzuk pirmatu*††. Mah gar nzuku peh k̄ah diŋ b̄ok ye ba gar nzuk kani. Sal lari ɓr a ah-u kpebre ŋḡah haŋ ye. ¹⁴ Pirmatul ye fu kub kub pu kal puna hum ka-kal. Nun ye su nd̄aw nd̄aw kandok h̄ok. ¹⁵ B̄ok ye nd̄uy kandok lari ké yo siŋ bil h̄ok vul tiw kaŋ. Kusol ye mgbe kandok tiri mbih ké nzok gb̄oh gb̄oh. ¹⁶ Ke m̄gba gunw̄uy nunmbam toŋndok say ké ndok lakna ye. Mahw̄uy ké oh f̄al sede mb̄ah mb̄ah t̄j ke haw ye. Nza-kpol ye ke nun ye gbam ba, su nzar nzar kandok seh kaŋ.

¹⁷ Mi ko ni kaŋ bale, mi lih gbirik ké pol b̄ok ye kandok hul, mí ke baŋ ndok lakna ye kan tul bi bahri : « Mú lab h̄ekme ya. A bi Mi yo ri, mi ti fe, mi ɔh fe †††. ¹⁸ Mi ba Nḡohnzuk. Mi hu da. Mú ko, mi el yo ke ɔkna ba ŋḡoh. Lakele puh hulri na ndok bi, mi ŋger mba hul. ¹⁹ Kaŋ dale mú vbeh fe ké mu ko, feri ké yo labu ke feri ké bay

† Í k̄j bay Mbeta Fe labna Tempuki 1.9

bay NZUKRI KÉ TUŋ GARI YE, í m̄gba Mbeta Z̄ah 19.37

‡ Alfabe saw nzak (gerek) titil ke alfa, ɔh ke omega. S̄awu mí gerek bahri, mi ba alfa, mi ba omega, s̄ok bahri, mi ba saw fe, mi ba tul fe. Bah kandokkaw mah hani ke bahri, mi ba A, mi ba Z. †† Bay lah bay LAMPE LARI ɓR, í k̄j Mbeta Exode 25.31-37. Gel yona sam lampe a kandokkaw na bil gel kani Ngerzah. Í m̄gba Mbeta Matiye 5.14-16

††† Bay lah bay MI TI FE, MI ɔH FE, í m̄gba Mbeta Esaie 41.4 ke 44.6 ke 48.12. Miyori bah kaŋ ké tul ye.

††† Bay lah bay MI TI FE, MI ɔH FE, í m̄gba Mbeta Esaie 41.4 ke 44.6 ke 48.12. Miyori bah kaŋ ké tul ye.

labu ké fal pi. ²⁰ Sawbay gunwuy nunmbam toɗndɔk say ké ndɔk lakna bi ke lampe toɗndɔk say ra mí na-ay : Gunwuy nunmbam toɗndɔk say ba tem nzak pihhari ké yo fal saw in Ngermbay ké puhri toɗndɔk say. Lamperi ba, ba saw in Ngermbay ké puhri toɗndɔk say pi. »

Nzak pihna bay hij saw nzuk Ngermbayri ké Efeze

2 Mú vbeh nzak pihna-ay hij tem nzak pihna ké yo fal saw in Ngermbay ké Efeze kandɔkay : « Nzuk ké mgbah bayay bahri, ² mi tu fe labna woiri tu-tu. Tɔhma woiri ke sɔhlaw woiri, mi tu-tu. Mi tu bahri, i ik law tul nzuk-mbi fe labna tukalari ya. I fah nzukri ké dí mun woyri ba gun nzak pihna biri, mí i tu niri ba nzuk kuɗbayri kaɗto. ³ I ber gɗw, i sɔh law bil koseh bay riɗ bi ké kan tul woiri, mí i tɔh ya. ⁴ Mí keni-aw kara, mi yo ke bay ziɗ wuri bay fe le, law sana woiri a aɗay mah hani ke law sana woiri a titilu mba. ⁵ Í dum law woiri ké tul law sana a titilu. Dale í sɔb siɗ sina woiri, í el mbi suki woiri a titiluri ké tɔh ke law sana. Gelke i el mbi law sana a titilu ra ya le, mi gí tɔw woiri. Mi lóh lampe woiri ké gel kan-na-u.

⁶ Mí fuyina woiri ké i yo fuy keni saw fe labna nzuk-dih fal Nikolari † mah pirna. I fuy kandɔk a bi ké mi yo fuy kaɗ. ⁷ Nzuk a suɗ suɗ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk Ngermbayri. A ge ge ké haw ngermu le, mi hij ni ke lák lehna kpuh ɔkna ké na tɔw Ngerzah. »

Nzak pihna bay hij saw nzuk Ngermbayri ké Simir

⁸ Mú vbeh nzak pihna-ay hij tem nzak pihna ké yo fal saw in Ngermbay ké Simir kandɔkay : « Nzuk ké ti fe, ké ɔh fe, ke hu da, mí ke el yo ke ɔkna ba ngɔh ra bah bayay bahri, ⁹ mi tu koseh woiri tu-tu. Mi tu wuri ba nzuk sehri tu-tu pi, mí ketina le, i ba nzuk fe ziɗhari. Mi tu nani ké zibri lab ke riɗ woiri ké i mbi mahful bi tu-tu. A woyri ku dí mun woyri ba saw Izarayel nzuk biri, mí ku ba saw vul *misoɗ* mbay záh tukala, nzukbaa. ¹⁰ Í lab hɛkme ya, kosehri bay ziɗ wuri. Í lah, záh tukala bay sek wuri. Ke mgbá nzuk woiri a haniri kɔ vul mgbal bay leh law woiri keni. I kó seh nam boh. Mí ba ra hul kara, í kan law woiri na sa tul bi. ɔkna ké i ziɗu ba gay mbay ké i bay ndoh-u. ¹¹ Nzuk a suɗ suɗ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk Ngermbayri. A ge ge ké haw ngermu le, hul a sede-u ta i ni ya wum ††. »

Nzak pihna bay hij saw nzuk Ngermbayri ké Pergama

¹² Mú vbeh nzak pihna-ay hij tem nzak pihna ké yo fal saw in Ngermbay ké Pergama kandɔkay : « Nzuk ké yo ke mahwuy ké oh mbɔh mbɔh fál sede ra bah bayay bahri, ¹³ mi tu puh ké i kab ri-aw tu-tu. Puh-u, bohro mbay záh tukala yo ri. Sew Antipa nzuk-teh bay bi, ké-e yo fal ngaɗ bi, ku i ni ké puh woiri, gel yona mbay záh tukala. Mí a woiri ba, i yo tul riɗ bi vbaɗ. Law woiri maɗ bay tul bi ya. ¹⁴ Mí keni-aw kara, mi yo ke bay a hani ziɗ wuri bay fe le, ké sakra woiri-aw, nzuk a haniri yo ri. Ku dih fal fe sɔkna Balam a lewsá ‡. A ye Balam, ke hew mbay Balak hɔl ndaw ké pol gun Izarayelri hij ku sɔ fe sɔna kú-u puh hij záhri ba, mí ku lab nunpuki. ¹⁵ Kaɗ pi mí, ké sakra woiri kara, nzuk a haniri mbɔh ke Nikolari mbi nzak fe sɔkna Balam ra dih fal woyri kandɔkaw pi. ¹⁶ Dale í poɗ fe sɔknari-aw ra ma sɔ. I poɗ ya le, mi gí ba gah-u ké tɔw woiri. Mi láb ngermu ziɗ wuri ke mahwuy ké tɔh ke haw bi-ay. ¹⁷ Nzuk a suɗ suɗ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk Ngermbayri. A ge ge ké haw ngermu le, mi hól ni ke huru *man*†† a muh-u ké ur ke nunmbam. Mi hij ni kasaw a puki kpaɗ kpaɗ ké na roɗa roɗa. Ké tul kasawu, riɗ ye a foyu vbeh kan ri, mí nzuk tú riɗu, ta-a. Sa ba nzuk ké ya kasawaw mí tu. »

Nzak pihna bay hij saw nzuk Ngermbayri ké Tiyatir

¹⁸ Mú vbeh nzak pihna-ay hij tem nzak pihna ké yo fal saw in Ngermbay ké Tiyatir kandɔkay : « Gun Ngerzah ké nun ye su ndaw ndaw kandɔk hɔɔ, ké bɔk ye nduy kandɔk lari ké sɔh bil hɔɔ vul tiw ra bah bayay bahri, ¹⁹ mi tu fe labna woiri, law sana woiri, kanlaw woiri ké na sa tul bi, sona ké i so nzukri ke riɗ bi, bér gɗw woiri, mi tu-tu. Mi tu fe labna woiri a aɗay mba fe labna a titilu mba-mba. ²⁰ Mí keni-aw kara, mi yo ke bay ziɗ wuri bay fe le, kpatara i yo poɗ Zezabel sɔk fe ké law ye yih ke riɗ Ngerzah. Wuyu dí mun ye ba gun nzak pihna Ngerzah, mí fe sɔkna ye yo rɔk gun biri hij ku lab nunpuki, ku sɔ fe sɔna kú-u puh hij záhri. ²¹ Mi geɗ ni nam mah fe bay ké mbi law ye ké tul fe labna nunpuki ke riɗ záhri ma fal, el gi tɔw bi, mí ke sa-a. ²² Í ko. Mi yo vbɔ ni kan hih nunpuki ye. Vbɔna-aw ba nger sena bay tul ye ke nzukri ké lab nunpuki ziɗ ni, gelku-u sa lu law woyri ké tul fe labna woyri-aw el dih fal bi ya. ²³ Mi dúh gun yeri mburuk mburuk. Kaɗ dale saw nzuk Ngermbayri gbam bay tu ba

† Bay lah bay Nikolari ma pol, í kɗ Mbeta Ten sawbay 2.14-15 †† Bay lah bay HUL A SEDE-U, í kɗ Mbeta Ten sawbay 20.14

‡ Bay lah bay BALAM, í kɗ Mbeta Nombres 25.1,2 ke 31.15,16. †† Bay tu bay HURU MAN, í kɗ Mbeta Exode 16.

teh-u bahri, Mi yo ri. Mi yo hekre kerbay nzukri ke law woyri. Mi h́ a ge ge le, kpaṅndɔk ye bay mah ke fe labna ye, fe labna ye. ²⁴ Mí a woiri, tɔr gun biri ké Tiyatir, ké i kab ba dem, i sa dih fal fe sɔkna Zezabel ké nzukri dí ba ryna labi ra ya. I sa i labi záh tukala ra ya. Kandɔk ké i sa dih fal Zezabel ya, mi bán bay a boru kan tul woiri ya. ²⁵ Sa ba bay ké i ya ra, í mgbá ba kpuh-u mah kàh namu ké mi ten mun bi. ²⁶⁻²⁸ Nzuk ké haw ṅgermu, ké yo tul fe labna bi ba kpuh-u kàh ɔh tɔru le, mi h́ ni ṅgerna-lak mbay tul sawnzuk a boruri kandɔk Bah bi h́ mi ṅgerna-u kaṅ pi. Ke háh niri kandɔk nzuk fe hɔlna ke kàw lari mbay ye. Ke vbár niri kandɔk iri kaṅ. Mi h́ ni roh pele † pi. ²⁹ Nzuk ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk ṅgermbayri. »

Nzak pihna bay h́ saw nzuk ṅgermbayri ké Sarde

3 Mú vbeh nzak pihna-ay h́ tem nzak pihna ké yo fal saw in ṅgermbay ké Sarde kandɔkay : « Nzuk ké Tem ṅgerzahkehr ba toṅndɔk say yo ziṅ ni, ké-e mgbá gunwuy nunmbamri toṅndɔk say ké ndɔk ye ra bah bayay bahri, mi tu pihna woiri tu-tu. Riṅ dína woiri mgbé-mgbé. Nzukri pir wuri bahri, “i yo ke ɔkna”, mí a bi ba, mi bahri, i ba hul ††. ² Fe labna woiri mah nun ṅgerzah bi ya dih. Í tom, í ger tɔr fe labnari ké toṅ díh ya bay hunaziṅ Nzuk saw ɔkna rɔkɔ tɔru bá hu wum. ³ Í dum law woiri ani mí i lah, ani mí i ya. Í hek bayu, í poṅ fe labna woiri, í el mbi fe labna bi. Ta-a le, mi t́h tul woiri kpur kandɔk riba kaṅ. I tú sawseh ké mi t́h tul woiri ya.

⁴ Mí nzuk riṅ dína a kpakpaṅuri ndj yo ri ké Sarde. Ku mbi fe labna a sih gar ya. Le ku ndóh gar a puki si keni sina ziṅ mi bay fe le, ku ma-mah. ⁵ Nzuk ké haw ṅgermu, ke ndóh gar a puki. Riṅ ye na bil mbete riṅ nzukri ké yo ke ɔkna. Mi ta lu riṅ nzuku ya, mi sɔk teh riṅ ye ké pol bah bi, ké pol tem nzak pihna yeri bahri, ke ba nzuk bi gaṅ. ⁶ Nzuk a suṅ suṅ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk ṅgermbayri. »

Nzak pihna bay h́ saw nzuk ṅgermbayri ké Filadelfi

⁷ Mú vbeh nzak pihna-ay h́ tem nzak pihna ké yo fal saw in ṅgermbay ké Filadelfi kandɔkay : « A ye ké deb ye ta-a, ke ba Ketina, ke mgbá lakele ké David mbay a luki yo keni, ke mgbur le, nzuk ké mah tuh-u ta-a, mí ke tuh-u le, nzuk ké mah mgburu ta-a pi, ke bah bayay bahri, ⁸ mi tu fe labna woiri tu-tu. Í ko. Mi mgbur ful h́ wuri mgbu-mgbur, nzuk ké mah tuh-u kan tul woiri ta-a bay fe le, ṅgerna woiri ṅgji ya kara, i yo tul bay bi, mí i maṅ riṅ bi ya. ⁹⁻¹⁰ Í ko, mi h́ nzuk vul misonṅ mbay záh tukalari, ku gí taw woiri. A woyri ku ba zibri ké dí mun woyri ba sawnzuk ṅgerzah wara le, ba kuṅbay. Ku húk pol woiri dale, ku tú bahri, a bi mi sa wuri sa-sa bay fe le, i mgbá bay sɔhlaw bi ma law woiri. A bi kara, mi mgbá wuri ba suki bil koseh ké bay gi leh law nzuk tukalari. ¹¹ Mi yo gina ba gah-u, í mgbá fe ké i yo keni ba kpuh-u rɔkɔ nzuk bá nah kpaṅndɔk woiri. ¹² Nzuk ké haw ṅgermu, mi láb ni ba kpuh-tuhru mahful vul kani ṅgerzah. Ke ta loh ké ri si kala ya. Mi vbéh riṅ ṅgerzah bi kan tul ye pi, mi vbéh riṅ bi a foyu kan tul ye pi, Zurusalem a foyu kara, mi vbéh riṅu kan tul ye pi. Puh-u ba puh ṅgerzah ké der ké nunmbam. ¹³ Nzuk a suṅ suṅ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk ṅgermbayri. »

Nzak pihna bay h́ saw nzuk ṅgermbayri ké Lawdisi

¹⁴ Mú vbeh nzak pihna-ay h́ tem nzak pihna ké yo fal saw in ṅgermbay ké Lawdisi kandɔkay : « A ye ké-e ba nzuk-bal tul bay, ké riṅ ye ba Gelu Munu, ke ba nzuk-teh bay, ke ba nzuk-yo tul bay, ke ba Ketina, ke ba saw feri gbam ké ṅgerzah lab, ke bah bayay bahri, ¹⁵ mi tu fe labna woiri tu-tu. I ba mbih nzona ké voh ya, i ba mbih zaṅna ya pi, mí mah bay í mbi mbew. ¹⁶ Mí i yo haṅsekle. Ké i zaṅ ya, i voh ya, le mi zóh wuri pur ké haw bi kú kpaṅ. ¹⁷ Bay fe le, i bahri, i ba nzuk fe ziṅna, i t́h baw nzuk da, fe mbew ké poh wuri ta-a, mí i tu ya. I ba nzuk seh. Ko wuri saṅ law mbem. I ba kòhko, I ba raw. Mun woiri na ndikpo. ¹⁸ Le mi yo hew wuri bahri se, í yeh lari lɔr a vbo ke hɔrɔ ké taw bi bay í t́h ba nzuk fe ziṅna, í yeh gar a puki bay pɔr sɔhru mun woiri keni, í yeh sawkpuh nun bay í el ko gel. ¹⁹ A bi ra, nzuk a ay ké mi sa ni sa-sa, mi zom ni, mi ndar ni. Kaṅ dale í mbi law woiri ké tul kerbay woiri, í h́ law woiri riṅ sɔw tul bi. ²⁰ Í lah. Mi yo vbá nzak vul woiri. Nzuk ké lah kusol bi, mí ke mgbur ful le, mi ríh si taw ye, mi sú fe ziṅ ni, a ye kara, ke sú fe ziṅ mi pi ‡. ²¹ Nzuk ké haw ṅgermu, mi h́ ni kab bel bi ké tul arṅgaw mbay bi kandɔk a bi ké mi haw ṅgermu, mi el kab bel Bah bi ké tul arṅgaw mbay ye ziṅ ni. ²² Nzuk a suṅ suṅ ké yo ke suk-lah bay le, ké lah bay ké Tempuki yo sɔk saw nzuk ṅgermbayri. »

Fe ké lab ké gel kani ṅgerzah

4 Falu le, mi ko mahful nunmbam t́h nun bi na ṅgah, mí kusol ké mi lah pol ké mgbé kandɔk tiw a bawu ra, bah bay h́ mi bahri : « Mú hil gi. Mi sɔk mu feri ké bay labu ké fal gaṅ. »

† Roh pele ba gunwuy nunmbam ké nzukri ko ke tipele. Gun karaṅri a guri-ay dí ba wuy few. Karaṅ a boruri báy dí ba ropele. †† Í ḱ Mbeta Galadri 3.1-4

‡ Bay tu bay t́hmbih-ay, í ḱ Mbeta Luk 12.35-37

² Sa gelaw mí, Tempuki mgbam mi hil si síba. Arngaw mbay lek ba suki ké nunmbam tñh nun bi. Nzuk-kab tul arngaw mbay ra yo ri. ³ Nzuk-kab tul arngaw ra, mun ye nduy mber mber kandok nduyina kasaw zaspe ke sardi kanj. Ngaburmandi teh yerere kandok tehna kasaw emerod kanj, vbeh donj arngaw mbay ra gbuk †.

⁴ Arngaw bon sede falu niñ donj arngaw mbay ra. Ngerzukurri bon sede falu niñ kab tulu ††. Ku ndoh gay mbay a puki. Gubatul woyri ba lari lbr.

⁵ Sakna mbam tñh, nduhna mbam ke pomna mbam mgbe ké arngaw mbay ra. Ké fál pol arngaw mbay ba, lampe tonjndok say mgbe hɔɔ ba Tem Ngerzah ké kehr ba gel tonjndok say. ⁶ Ké fál pol arngaw mbay ra ba, gel na tɔy tɔy kandok mahmbih ké eñ kristal ver a puki ‡.

Ké fál bilu dih ya ke arngaw mbay ra, sam fe ɔknari niñ donj ri. Fál pol woyri ke fal woyri mbah nzuturu ba nun. ⁷ Sam fe ɔkna a titilu eñ mbaki, a sede-u eñ gun bahnday. Sam fe ɔkna a sayu, fál nun ye eñ nzuk pirmatul, a niñu eñ ngín ké yo tul zona. ⁸ Gbam woyri ku yo ke tɔy tɔɔkɔkɔ tɔɔkɔkɔ. Nunri mbah tɔyri-aw nzuturu bilu ke falu gbmam. Kpatara suñ ke seh, ku yo di siñ kandokay :

Nzuk lawpuki, Nzuk lawpuki, Nzuk lawpuki,
Ngerzah, *Gay tul feri riw*, Nzuk huhrumun a luki,
A ye, ke yo ri lewsa, ke yo ri anjay, ke yo gina pi.

⁹⁻¹⁰ Gelke sam fe ɔknari ké niñ ra el ke tumbɔl dim Ngɔhɔnzuk ké kab tul arngaw mbay sew ke sew ra, ku pir ni, ku loñ riñ dina ye dale, ngerzukurri ké bon sede falu niñ ra guɔ síba ké pol ye ké-e kab tul arngaw mbay ra. Ku dim Ngɔhɔnzuk ké yo ri sew ke sew, mí ku lu gubatul woyri kɔ síba ké pol arngaw ra bahri se :

¹¹ Gay tul feri riw, Ngerzah wah, mu ma-mah.
Riñ wo mbew yañ mgbe-mgbe mí yo ke ngerna, mah pirna,
bay fe le, a wo mú-u lab feri gbmam.
Mu hñ niri ku tñh, ba law sana wo,
ku yo gay ba.

Bay mbete ké gun sami mbew yañ mí mah mgburu

5 Mi ko mbete ké ndok lakna Nzuk-kab tul arngaw mbay ra. Bilu ke falu mbah ke fe vbehna, mí ku rñh mbete-u deñ deñ ke mbaka fal hani fal hani gel tonjndok say. ² Mi ko ngertem nzak pihna. Ke ka-kah belej belej bahri : « A ge mí mah nzohlo mbaka-ayri el mgbur mbete-u le ? »

³ Mí nzuk hani ké nunmbam, ké tusiba, ké puh záhri kara mah mgbur mbete-u ya, mah ko bilu ya. ⁴ Mi vuh rew dororo dororo bay fe le, nzuk a hani mbew ké mah mgbur mbete-u ta-a, ké mah ko bilu kara ta-a pi. ⁵ Mí nzuk mbew ké sakra ngereri ké bon sede falu niñ ra, bah hñ mi bahri : « Zañ, mú vuh ya. Mú ko. Gun zih David mbay a luki ††, a ye mbaki saw Zuda ††, ke ba gada wara, mí ke mah nzohlo mbaka-awri, ke mah mgbur mbete-u. »

⁶ Bale mi ko ba gun sami ké yo arngaw mbay ra. Ke yo hansekle sam fe ɔknari ké niñ ra ke ngerzukurri ké bon sede falu niñ ra. Mun ye na kandok fe puhna kú-u vbeh, tñw ye ba tonjndok say, nun ye ba tonjndok say pi, mí ba Tempuki Ngerzah ké kehr ba gel tonjndok say ké-e pih si tusiba gbmam.

⁷ Mí gun sami ra gi ya mbete ké ndok lakna Nzuk-kab tul arngaw. ⁸ Ke ya mbete ra bale, sam fe ɔknari ké niñaw ke ngerzukurri ké bon sede falu niñ ra guɔ síba ké pol gun sami ra. Ku mgbam nzaña sal, ku mgbam ngoro lari lbr ké hɔɔ rekna kpuh mí suh duh duk duk. Suh hɔɔ-u fñ Ngerzah buy buy ba goña sawnzuk ye. ⁹ Mí ku ten siñ pirna a foyu, mí ku di kandokay :

« A wo ke heñ wo, mí mu mah ya mbete ra,
mu mah nzohlo mbaka-uri pi,
bay fe le, ku vbeh mu,
mí sem wo uh puh mbɔl hul ké tul nzukri mí el niri hñ Ngerzah ba nzuk yeri,
mu lu niri ké sakra sawkaniri, nzak bay bahinari, sawnzuk Izarayel pi, sawnzuk a boruri, gbmam pi.

¹⁰ Mu lab niri na ba puh lakna Ngerzah wah,
mu lab niri ba nzuk kani Ngerzah pi,

† *Í mgbam Mbeta Ézéchiél 1.25-28 tuh ke gel kɔna-ay.* †† *BON SEDE FALU NIÑ ba boh falu sede gel sede (12 x 2 = 24). Boh falu sede ba suy fe kɔna gunri ké Zakob Izarayel mbut. Ku ba sawnzuk Ngerzah. Í kɔ Mbeta Nombres 2 bay tu bahri, Ngerzah hñ gun Izarayelri ké boh falu sede donj vul kani ye a pruu. Kanj pi mí gun nzak pihna Ngermbayri lab boh falu sede. Í mgbam Mbeta Matiye 19.28*

‡ *KRISTAL ba sam ver a puki ké lari-u nger mba lari ver a boruri.* †† *Bay tu bay saw DAVID MBAY A LUKI, í kɔ Mbeta Esaie 11.1, 10. †† Bay tu bay MBAKI SAW ZUDA, í kɔ Mbeta Saw fe (Genèse) 49.9-10.*

mí ku él lak mbay ké tusiba. »

¹¹ Mí mi ko daba tem nzak pihhari don arngaw mbay ra ke sam fe cknari ké niñ ke ngernzukri ké bon sede falu niñ pi. Tul woyri kal fe kina scđ scđ boh gel scđ scđ boh (1.000.000) ka-kal mí el ka-kal ra báy. Mi lah tiri woyri.

¹² Ku di siñ gbaw gbaw bahri :

« Gunsami kú-u vbeh ra, a ye mbew yañ mí mah ngerna, fe ziñna, ryna, huhrumun, pirna, riñ dina, dimna, gbam ma-mah. »

¹³ Bale feri gbam ké Ngerzah lab ké nunmbam, ké tusiba, ké puh záhri, ké mahmbih, feri-aw gbam, mi lah niri, ku di siñ bahri :

« Mgbokó, pirna, riñ dina, lák mbay ba nzuku a Nzuk-kab tul arngaw mbay ke gun sami sew ke sew ba nggh. »

¹⁴ Gelke sam fe cknari ké niñ ra yih « Gelu munu », ngernzukri ké bon sede falu niñ ba, guñ siba dim ni.

Bay nzohlo mbaka mbew kah tctckb ké rñh mbete gun sami

6 Mi ko gun sami ra nzohlo mbaka a titilu bale, mi lah kusol mbew mgbe ké sakra sam fe cknari ké niñ ra kpañ kandak pomna mbam bahri : « Tjñ ! » ² Mí mi ko deñe a puki tjñ nun bi. Nzuk-kab tulu mgba kpuhgoh, ku hj ni gubatul-haw ngermu, mí ke tñr si haw ngermu le, ke el haw ngermu ra báy.

³ Ke nzohlo mbaka a sede-u bale, mi lah kusol sam fe ckna a sede-u bahri : « Tjñ ! » ⁴ Mí deñe a boru tjñ ba sjñ-u mbaw mbaw, ku hj baw mahwuy hj nzuk-kab tulu, mí ke tñr si lu deñe ké tusiba ma fal hj nzukri bá i haniri báy.

⁵ Ke nzohlo mbaka a sayu bale, mi lah kusol sam fe ckna a sayu bahri : « Tjñ ! » Mí mi ko deñe a piri-u tjñ. Nzuk-kab tulu mgba ngoro-leh fe ké ndok ye. ⁶ Mi lah kusol ur ké sakra sam fe cknari ké niñ ra bah hj nzuk-kab tul deñe ra bahri : « Suy lari ngoro nañ mbew hil mah lari pihna nam mbew. Suy lari ngoro moke say hil mah lari pihna nam mbew, mí num ke yim viyeh ba, suy lari-u bá scđ ya. »

⁷ Ke nzohlo mbaka a niñu bale, mi lah kusol sam fe ckna a niñu bahri : « Tjñ ! » ⁸ Mí mi ko deñe a ké pu hoh tjñ. Nzuk-kab tulu, riñ ye ba Hul, mí nzuk a boru dih fal ye, riñ ye ba Puhzáh. Nzuk-kab tul deñe ra ziñ ngerna-i nzuk tusiba mbew mbew ké hansekle nzukri niñ niñ ke mahwuy ke daka ke sena ke nay kpahri.

⁹ Ke nzohlo mbaka a ndibi-u bale, mi ko nzukri. Mi ko niri yo huh *gel kani* Ngerzah, sem woyri kú ri. Nzuk tukalari vbeh niri bayu kú-u yo tul bay Ngerzah, ketina woyri te-teh bay ye. ¹⁰ Nzukri kú-u i ra vbñ nzak ba mgbe-u bahri : « Gañ tul feri riw, a wo nzuk lawpuki, mu ba Ketina. Nam a suñ mú-u kuñ salbay kan tul nzuk tukalari ra le ? Nam a suñ mú-u dal baa hul wah-ay ra le ? »

¹¹ Ku ndoh a ge ge le, mah gar a puki puki. Ke el bah hj niri bahri, kú geñ tób báy, hj tñr boh pihna woyri, a woyri yñ woyri ké bay ziñ hul kandak a woyri, kú i niri oh.

¹² Ke nzohlo mbaka a tctckb-u bale, mi ko tusiba gbam lañ yik yik, seh scđ sih ndiñ ndiñ, few ba, sjñ dororo kandak sem, ¹³ gunwuy nunmbamri gay rab rab kú tusiba kandak lehna nzuy ké gay bay kuna a bawu ké lañ kpuh-u. ¹⁴ Nunmbam zi kandak kpcbró kú-u kah. Tusibari ké yo hansekle mahmbih gbam loh ke gel yona woyri, kasaw a gañuri kara loh pi. ¹⁵ Mbayri ké tusiba, nzuk riñ dinari, ngernzuk sozeri, nzuk fe ziñnari, nzuk huhrumunri, mgbalri ke nzuk a garuri, nzuk tukalari gbam, mñh mun woyri bil hoh kasawri ke huh tah kasawri.

¹⁶⁻¹⁷ Ku bah hj kasawri ke hereñri : « Í mñh na ké nun Nzuk-kab tul arngaw. Í gay kú tul wah. Í mñh na bay law fahna gun sami pi, bay fe le baw nam law fahna woyri ké bay toh tul nzuk tukalari kah da. A ge mí mah yo pol woyri báy le wo ? »

7 Mí-i el ko tem nzak pihhari niñ pi. Ku yo ké tjw tusiba niñ gbam. Ku gboh kuna bá ku ké tusiba ya, bá ku ké tul mahmbih ya, bá ku ké tul kpuhri ya. ² Mi ko tem nzak pihna a boru ur ké fál tjñ seh. Ke mgba fe bay vbeh zezele fe Ngerzah Ngohnzuk. Ke vbñ nzak beleñ hj tem nzak pihhari ké niñ ra, a woyri kú-u ziñ ngerna-beb tusiba pi, ngerna-gbur mahmbih pi. ³ Ke bahri : « Í beb tusiba ya, í gbur mahmbih ya, í haw kpuhri ya. Náh vbeh zezele Ngerzah wah kú nzakpol gun yeri pol dara báy. »

⁴ Mi lah ngjna nzukri ké tem nzak pihna vbeh zezele kú nzakpol woyri ra, lab scđ scđ boh gel boh falu sede ba gel boh falu sede (12.000 x 12 = 144.000) ké mñhri gun Izarayelri-ay gbam :

⁵⁻⁸ Scđ scđ boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndok Zuda,
scđ scđ boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndok Ruben,
scđ scđ boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndok Gad,
scđ scđ boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndok Aser,

sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Naɓtali,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Manase,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Simiyon,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Levi,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Isakar,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Zabulon,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Zezeb,
 sɔd sɔd boh gel boh falu sede (12.000) ké fál nzak ndɔk Benzameh †.

A woyri-ay mí zih zezele fe Ngerzah kan nzakpol woyri. ⁹ Kaŋ mí-i el ko ŋgɔna nzukri-aw ba daba hɔko hɔko ké mah kɔna ya tɔh nun bi. A woyri-aw ku ur ké haŋsekle sawnzuk Izarayel ke sawnzuk a boruri ke sawkaniri ke nzak bay bahari boɔ boɔ gbam. Ku yo pol arɔgaw mbay ke pol gun sami. Ku ndoh mah gar a puki. Ku mɔba gay ké ndɔk woyri gbiri gbiri. ¹⁰ Ku vbɔ nzak ma sɔba beleŋ beleŋ bahri : « Saw-yɔ nzuk ba nzuku a Ngerzah wah a ye ké kab tul arɔgaw mbay, saw-yɔ nzuk ba nzuku a gun sami mbew yaŋ. »

¹¹⁻¹² Tem nzak pihhari gbam doŋ arɔgaw ra ke ŋgernzukri ké bon sede falu niŋ ke sam fe ɔknari ké niŋ ra, ku guɔ sɔba gbɔy ké pol Ngerzah. Ku mbɔh nzak zih daba nzukri-aw bahri : « Gelu munu. Mgbɔkɔ, riŋ dina, rɔna, tumbɔl, pirna, ŋgerna, huhrumun ba nzuku a Ngerzah sew ke sew ba ŋgɔh, gelu gaŋ. »

¹³ Mí ŋgernzuk mbew ké sakra ŋgernzukri ké bon sede falu niŋ ra gi vbi mi bahri se : « Nzukri ké ndoh mah gar a puki da-aw, ku ba geri ? Ku ur ke fál suŋ ? »

¹⁴ Mi yih nzak ye bahri : « Ngerznuk, a woiri mí i tu. »

Ke sɔk mi bahri : « A woyri-aw, ku sɔh law bil koseh tukala a mbamba-u, mí ku tɔh bilu ba suki. Sem gun sami ké ba fe puhna, mí ku wɔk mah gar woyri keni pu kpɔh kpɔh. »

¹⁵ Sawu mí ku yo pol arɔgaw Ngerzah yo dim ni suŋ ke seh bil gel yona ye. Nzuk-kab tul arɔgaw ra, yɔ niri kab huh bohro ye. ¹⁶⁻¹⁷ Daka ke kɔkmbih ta i niri mba. Zaŋna seh ke gel zaŋna ta zih niri mba pi bay fe le, gun sami ké yo haŋsekle arɔgaw ra ba nzuk-hɔl niri, ke nda pol woyri maŋ niri si nzo mbihlaw ɔkna. Ngerzah ba, tak mbi-hnun gbam ké nun woyri.

Bay nzohlo mbaka a toŋndɔk sayu

8 Gunsami nzohlo mbaka a toŋndɔk sayu dale, gel tuk kelek ké nunmbam lab gun sawseh bon say. ² Mi ko tem nzak pihhari toŋndɔk say yo pol Ngerzah tɔh nun bi. Ku hi niri baw tɔw ulna ba toŋndɔk say. ³ Tem nzak pihna a boru gi yo ké gel kani Ngerzah. Ke mɔba ŋgoro lari lɔr bay nzuh rekna kpuh. Ku mbɔh rekna kpuh ba ŋgi-u mbah bil ŋgoro ye bay ké nzuh mí mbɔh ke goŋnari ké sawnzuk Ngerzah goŋ si ma gel kani ké na pol arɔgaw mbay ra. ⁴ Suh rekna kpuh ké ndɔk tem nzak pihna ra duh mí hil si pol Ngerzah mí mbɔh ke goŋnari ké sawnzuk ye goŋ. ⁵ Tem nzak pihna el fah hɔkɔ ra báy ké gel kani mbah ŋgoro lari lɔr ra tuɔ tuɔ, ke vbu toh tusiba bale, mbam sak yela yela, mbam pom kpɔy kpɔy, mbam nduh rik rik, tusiba laŋ yik yik. ⁶ Mí tem nzak pihhari ké toŋndɔk say, ké mɔba baw tɔw toŋndɔk say ra, lek mun woyri bay ulu.

Úl baw tɔw a niŋuri

⁷ Mí tem nzak pihna a titulu ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, saŋi ke hɔkɔ zukru ke sem gaŋ kɔ tusiba, mí haŋsekle gel tusibari say say, mbew mbew lu hɔkɔ se kum kum. Haŋsekle kpuhri say say, mbew mbew lu hɔkɔ se kum kum. Suy a pɔ-u gbam lu hɔkɔ se kum kum pi.

⁸ Tem nzak pihna a sede-u ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, fe eŋ hani ke kasaw a gaŋu ké mɔbe hɔkɔ toh ma bil mahmbih, mí mahmbihri gbam ké tusiba haŋsekle mahmbih say say, mbew mbew sɔb sɔh dororo dororo ba sem. ⁹ Feri gbam bil mahmbih, haŋsekle feru say say, mbew mbew hu. Haŋsekle kumbon, a bawuri ke a gunuri gbam, say say, mbew mbew riŋ.

¹⁰⁻¹¹ Tem nzak pihna a sayu ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, baw gunwɔy nunmbam ké mɔbe hɔkɔ bilam bilam toh ke nunmbam. Riŋ gunwɔy nunmbam ra ba Zuŋna. Ke toh bu bil mbihlawri ke nduhri, mí haŋsekle mbih say say, mbew mbew sɔb zuŋ mbak mbak. Nzukri hu mburuk mburuk bay mbih ké sɔb ba pom.

¹² Tem nzak pihna a niŋu ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, seh, few, gunwɔy nunmbamri zi ŋgerna-teh gel woyri ndj-ndj. Ngerna-teh gel woyri kehr gel say say, mbew mbew zi. Kaŋ mí ŋgerna-teh gel ke se-seh ke suŋ el

† Su-su bay tu bahri, Zezu saw ye ba Zuda. Mgbɔkɔ Zuda na bil Mbeta Saw fe (Genèse) 49.8-12. Í kɔ Mbeta Saw fe (Genèse) 49.2-28 bay lah bay mgbɔkɔ ké Zakob Izarayel lu kɔ tul gun yeri ké boh falu sede. Su bay kɔ bay Dan bil Mbeta Saw fe (Genèse) 49.16-18 pi. Gun zih yeri ta bil kɔna-ay ya. Tɔh riŋ Dan sɔk bahri, lab bay.

fal. ¹³ Dale mi ko ngiŋ yo haŋma ké síba. Mi lah ngiŋ ra vuh ba mgbe-u bahri : « Kúy ! Kúy ! Kúy ! Seh ké tɔr tem nzak pihna a sayuri-aw ul baw tɔw woyri le, koseh a luki bay ziŋ nzuk tukalari. »

Úl baw tɔw a ndibi-u ke a tɔtɔkɔ-u

9 Tem nzak pihna a ndibi-u ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, mi ko gunwuy nunmbam ké tusiba. Ke to-toh. Lakele nzak lɔkɔ a diŋ-u sɔrara na ndɔk ye. ² Gunwuy nunmbam ra mgbur nzak lɔkɔ-aw, mí suh hɔrɔ duh ké ri duk duk kandɔk suh hɔrɔ baw † kaŋ, nunmbam ke seh el sih nduŋ. ³ Zehleri tɔh ké bil suh hɔrɔ ra ya tusiba lib lib. Ku ziŋ ngerna-ndo fe kandɔk nday kaŋ. ⁴ Ku sɔk niri bahri, kú beb suyri ya, fe payri ya, kpuhri ya pi. Wara le, nzukri ké dan zezele Ngerzah ké nzakpol woyri, mí kú lab niri koseh. ⁵ Ku hɔ zehleri ra ful í nzukri ya. Le ku hɔ niri ku lab nzukri koseh mah few ndibi. Ndona woyri-aw se mah hani ke ndona nday kaŋ. ⁶ Ké bil few ndibi-aw, nzukri yih hul, mí ziŋ ya. Ku tásol bay hu-u, mí hul ba, duk ba diŋ-u ké tɔw woyri.

⁷ Mun zehleri ra ba mun deŋe ku-u mbar ke fe ngermuri kaŋ. Gubatul-haw ngermu nduy ké tul woyri kandɔk lari lɔr. Fál nun woyri eŋ nun nzuk. ⁸ Pirmatul woyri sa kandɔk pirmatul wuynzuk. Sel woyri eŋ sel mbaki. ⁹ Haŋ woyri yo ke ngaŋ lari yéŋ mun woyri. Tiri tɔw woyri mgbe giriri giriri eŋ tiri daba deŋeri ké takra bay si ma ngermu kaŋ. ¹⁰ Nzak saw woyri na seŋed kandɔk saw nday. Saw woyri-aw mí ba ngerna woyri, ku lab nzukri koseh keni few ndibi. ¹¹ Ku yo ke mbay tul woyri, a ye tem nzak pihna lɔkɔ a diŋ-u sɔrara ra. Riŋ ye ke nzak ebere ba Abadoŋ, ke nzak gerek ba, ba Apoliyoŋ, sɔk bahri, bebna. ¹² Koseh a titilu le, kal da, mí tɔr kosehri toŋ sede yo gina báy.

¹³ Tem nzak pihna a tɔtɔkɔ-u ul baw tɔw ye gbururu gbururu bale, mi lah kusol mgbe ké tɔw gelri niŋ ké tɔh ke gel kú-u mboh ke lari lɔr ba gel-nzuh rekna kpuh ké pol Ngerzah. ¹⁴ Kusol ra sɔk tem nzak pihna a tɔtɔkɔ-u ké mgba baw tɔw ra bahri : « Mú sel tem nzak pihhari ké niŋ kú-u mbih niri sa mahmbih Efarad. »

¹⁵ Bale ku sel tem nzak pihhari ké niŋ kú-u mbih niri ra geŋ sawseh-u, namu, fewu ke mbihmbamu bay hɔ kú i nzukri. Haŋsekle nzukri say say le, ku i nzuk mbew mbew.

¹⁶ Soze-kab tul deŋeri yo ri. Ku sɔk mi ngiŋa woyri ba miliyoŋ sɔd sɔd sede (200.000.000), mí-i lah. ¹⁷ Mi ko deŋeri tɔh nun bi, mi el ko nzuk-kab tuluri pi. Haŋ woyri yo ke ngaŋ-yeŋ mun woyri mí siŋ wuh kandɔk hɔrɔ, pu hoh kandɔk suh hɔrɔ, siŋ ba mun gbahla kandɔk kasaw-lu hɔrɔ. Tul deŋeri ba, eŋ hani ke tul mbaki. Hɔrɔ, suh hɔrɔ, som kasaw-lu hɔrɔ tɔh wulam wulam ké haw woyri ba vbɔna say. ¹⁸ Vbɔna ké tɔh ke haw deŋeri ba say ra mí i nzukri. Haŋsekle nzukri say say le, nzuk mbew mbew hu. ¹⁹ Ngerna deŋeri-aw na bil haw woyri ke saw woyri. Saw woyri eŋ hani ke soy, mí ku lab nzukri koseh keni. ²⁰ Mí nzuk a boruri ké vbɔnari-aw i niri ya ra, ku sa mbi law woyri ké tul záh woyri ma fal ya. Ku toŋ dim záh woyri mgbum. Ku dim fe záh woyri kú-u mboh ke lari lɔr, ke lari a puki, ke lari a siŋ-u mini ku dim fe záh woyri kú-u fel ke kpuh, ke kasaw. Mí fe záh woyri-aw ko kona ya, lah bay ya, si sina ya pi. ²¹ Nzukri-aw, ku sa poŋ i haniri ya, lab sawkpuh ya, ku sa poŋ lab nunpuki ya, ku sa poŋ riŋa ya pi.

10 Mí-i el ko ngertem nzak pihna a boru der ké nunmbam. Dikmambam kahra ni ba gar. Ngaburmandi vbeh doŋ tul ye gbuk, nun ye su kandɔk seh. Bɔk ye eŋ hani ke hɔrɔ. ² Ke mgba gun mbete a mgburu ké ndɔk ye. Bɔk ye a lakna nda mahmbih. A kperu ba, nda tusiba. ³ Mí ke vbɔ nzak ba mgbe-u kandɔk pomna mbaki. Ké-e vbɔ nzakaw le, pomna mbam toŋndɔk say mí yih nzak ye. ⁴ Ku bah bay bale, mi lek mun bi bay vbeh bay woyri, mí-i lah kusol ur ké nunmbam bah bay hɔ mi bahri : « Mú kɔr bay pomna mbamri ké toŋndɔk sayaw ma law wo. Mú vbeh bayu ya. »

⁵ Mí tem nzak pihna ké mi ko ni nda tul mahmbih ke tusiba ra ɔr ndɔk lakna ye ma nunmbam. ⁶ Ke hah fe ky tul ye ke riŋ Ngɔhznuk, a ye ké lab nunmbam ke feri ké bilu, tusiba ke feri ké bilu, mahmbih ke feri ké bilu, gbam. Ke hah fe bahri : « Geŋ nam a boru ta mba. ⁷ Sew ké tem nzak pihna a toŋndɔk sayu bay ul baw tɔw ye le, suki Ngerzah ké na law ye bay lab ɔh kandɔk ké Tempuki baŋ bayu ndoh nzak mgbal yeri ra. »

⁸ Mí kusol ké ur ke nunmbam ra bah bay a boru hɔ mi báy bahri : « Mú si ya gun mbete a mgburu ké na ndɔk tem nzak pihna ké nda mahmbih ke tusiba ra. »

⁹ Mi si tɔw tem nzak pihna ra. Mi goŋ ni, ké hɔ mi mbete ra. Ke bah hɔ mi bahri : « Mú ya. Mú sɔ, bay se bil wo se, mí ké nzak wo ba, bay rih mgbeleh kandɔk zuhru ké mu lak. »

¹⁰ Mi ya gun mbete ké ndɔk tem nzak pihna ra. Mi sɔ gbam, mí rih nzak bi kandɔk zuhru, bil bi se mi se gaŋ ba. ¹¹ Ku bah hɔ mi bahri : « Mú ka-kah bayu bay daba sawnzuk Izarayelri, sawnzuk a boruri, nzak bay bahhari ke mbayri pi. »

11 Mí ku hɔ mi kawkpuh-leh fe. Ku sɔk mi bahri, mí ur síba, mí leh gel yona Ngerzah ké bil vul kani ye ke gel kani ye pi. Mí kɔ saw nzuk yeri ké yo dim ni ké ri. ² Mí bil ila a fál kala vul kani Ngerzah le, mí poŋ ma fal.

† Suh hɔrɔ baw ta ba baw a kpuh ya. Baw ba gel ké nzuk kuŋ bay nay kpahri. Ku nzuh nam mbew mí suh hɔrɔ tɔh dororo dororo.

Mí leh ya bayu ké gelu ku poŋ h̄j s̄awnzuk a boruri, ku ndákla puh a luki ké law Ngerzah te tulu mah few bon niŋ falu sede †. ³ Mi el lah kusol bahri se : « Mi píh nzuk-teh bay biri sede. Ku báh bay ké mi baŋ kan nzak woyri bil namri-aw, nam s̄ođ s̄ođ boh falu sede ke bon t̄ođk̄l̄ođ (1.260). Gar ndohna woyri ba sal kú-u kaŋ kand̄k gar seh gun nzak pihna a lews̄ari ††. »

⁴ Nzuk-teh bayri ké sede ra, ku ba kpuh olivehri sede, ku ba lamperi sede ké mgbe h̄ođ ke num kpuh oliveh ké yo pol Ngermbay tusiba ‡. ⁵ Gelke nzukbaa yih beb niri le, h̄ođ t̄j̄h ké haw woyri i niri. Kaŋ mí nzuk yih beb niri le, nzuku ziŋ hul keni. ⁶ Nam-s̄ođ bay woyri-aw, ku yo ke ngerna-gboh mbam bá to ya ††. Ngerna woyri mah s̄ođ mbih ba sem, mah vb̄a tukala ke fe saŋri bođ bođ kand̄k kú-u yih ‡. ⁷ Kú ɔh pihna-te-teh bayaw dara mí fe mgbam a hani bay t̄j̄h ké bil b̄ođ a d̄ih-u s̄arara ra bay ruh ngermu ziŋ niri. Ke mbá niri, ke í niri. ⁸ Mí hul woyri bay k̄y mahful mgbon puh a luki-aw, gel kú-u bar Ngermbay woyri ké ri. Ku d̄i sam puh-aw ke riŋ S̄ođm ya le, ke riŋ Ezibte. ⁹ Nzukri ké sakra s̄awnzuk Izarayelri, s̄awkaniri, nzak bay bahnari, s̄awnzuk a boruri bođ bođ gbmam bay ko hul woyri-aw mah nam say ke ndj. Ku h̄j ful h̄j nzuk bá ḡođ hulri-aw ya. ¹⁰ Nzuk tukalari lab mun ri-hna d̄ik d̄ik bay hul woyri-aw, ku lab ȳj̄hna, ku h̄j fe h̄j haniri bay fe le, gun nzak pihhari ké sede-aw lab nzuk tukalari koseh mbamba. ¹¹ Fal nam say ke ndj-aw mí ɔkna Tem Ngerzah gi rih mun woyri. Ku ur yo tul b̄ođ woyri ke nun bale, h̄ekme a bawu se nzukri gbmam ké ko niri. ¹² Ku lah kusol d̄i fe ba mgbe-u ké nunmbam bahri : « Í hil wuri ma gini. »

Bale ku hil ke d̄ikmambam si nunmbam. Nzukbaa woyri yo ko-u. ¹³ Ke s̄awseh-u-aw, tusiba laŋ yik yik. Ké haŋsekle vulri boh boh ké puh a luki-aw le, vul mbew mbew dir wuruk wuruk. Nzukri s̄ođ s̄ođ boh gel toŋnd̄k say (7.000) ziŋ bebna. T̄ođ nzukri ké toŋ ba, h̄ekme se niri, mí ku pir riŋ Ngerzah, nzuk nunmbam ke nzak woyri.

¹⁴ Koseh a sede-u kal da, mí zah le, koseh a sayu yo gina báy.

Úl baw t̄j̄w a toŋnd̄k sayu

¹⁵ Tem nzak pihna a toŋnd̄k sayu ul baw t̄j̄w ye gbururu gbururu bale, kusolri mgbe gbaw ké nunmbam bahri : « Lák mbay Gaŋ wah ke Ngermbay ye ké tul feri gbmam t̄j̄w da. Ke lák mbay ba nḡođ kpatara. »

¹⁶ Mí ngernzukri ké bon sede falu niŋ kú-u kab tul arŋgaw woyri ké pol Ngerzah ra guđ ke nzaklaw pol ye.

¹⁷ Ku m̄b̄ȳh nzak pir Ngerzah bahri :

« Nah el ke tumb̄ođ h̄j mu Ngerzah, Gaŋ tul feri riw, Nzuk h̄uh̄rumun a luki,
a wo ké mu yo ri lews̄a, ké mu yo ri aŋay,
mu ten ngerna wo a luki, mí mu el lek lák mbay wo wara.

¹⁸ Law s̄awnzuk a boruri f̄ah niri tuh tuh keni ké tul wo,
mí law f̄ahna wo ur da.

S̄awseh kúŋ salbay tul hulri †† k̄ah da.

S̄awseh wál kpaŋnd̄k h̄j gun nzak pihna wori, a woyri mgbal wori k̄ah da.

S̄awseh-wal kpaŋnd̄k h̄j s̄awnzuk wo, ku h̄ek riŋ wo, gunri ke ngereri k̄ah da.

S̄awseh-beb nzukri ké beb tusiba k̄ah da. »

¹⁹ Wara mí mahful gel yona Ngerzah ké bil vul kani ye ké nunmbam mgbur ngah h̄j nzukri bá ko sanduku ké sem †† gun sami m̄j̄h k̄y tulu. Semu ba sem-nḡah sal in ziŋ nzuk yeri. Mbam sak yela yela, mbam nduh gbururu gbururu, mbam pom k̄p̄ay k̄p̄ay, tusiba laŋ yik yik, s̄ari a baw bawuri ḡay b̄ođk̄l̄ođ b̄ođk̄l̄ođ.

12 Fe saŋ a luki t̄j̄h ké nunmbam. W̄ȳynzuk t̄j̄h. Seh p̄ođ ni ba gar, few na huh b̄ođ ye, gunw̄ȳy nunmbamri boh falu sede kahra tul ye ba gubatul. ² Ke yo ke bil. Mí nam-kab peŋe, ke vuh rew bay gun ké yo se ni.

³ Mí fe saŋ a boru t̄j̄h ké nunmbam ra báy. Baw fe mgbam a ngeru ba s̄j̄h-u mb̄aw mb̄aw t̄j̄h. Riŋu ba dragon. Tul ye ba toŋnd̄k say, t̄j̄w ye ba boh. Tul mbew le, gubatul mbay doŋri doŋri. ⁴ Ke yo ke baw s̄aw. Haŋsekle gunw̄ȳy nunmbamri say say le, s̄aw ye mbi gunw̄ȳy nunmbam mbew mbew vbu tusiba. Mí ke yo pol w̄ȳy ké kab peŋe ra. Ke geŋ gun bá t̄j̄h le, ké mgba t̄j̄h ȳođk̄. ⁵ Ke m̄buŋ gun ba gun w̄ođonzuk ké bay lak mbay tul

† Bay lah bay gel k̄j̄na 2 ke 3 le, su-su bay ker bay fe k̄j̄na zibri. Gel k̄j̄na 2, t̄ođk̄l̄ođ gel toŋnd̄k say lab BON NIŋ FALU SEDE (6 x 7 = 42). Gel k̄j̄na 3, nah k̄j̄ nam 1.260 mah hani ke few 42. Few mbew yo ke nam 30 le, 6 x 7 x 30 = 1.260. Mah hani ke sew say ke ndj pi. †† Bay lah bay GAR NDOHNA WOYRI BA SAL KÚ-U KAŋ KAND̄K GAR SEH GUN NZAK PIHNA A LEWS̄ARI, í k̄j̄ gun bay ké na diŋ Mbeta Matiye 3.4 ‡ Bay lah bay kpuh oliveh ke lamperi bil vul kani Ngerzah ra, í k̄j̄ Mbeta Zacharie 4.1-14. Num ké lamperi-aw mgbe h̄ođ keni ba num oliveh. Bayu na bil Mbeta Exode 27.20. †† Fe labna nzuk-teh bayri eŋ fe labna Eli ra. Bay tu bay Eli, gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a-aw, í k̄j̄ Mbeta 1 Rois 1.17 ke Mbeta Zak 5.17

‡‡ Fe labna nzuk-teh bayri eŋ fe labna Moyiz, gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a. Í k̄j̄ Mbeta Exode 7.14-25 bay tu bay fe labna Moyizaw. Bol falu, í k̄j̄ Mbeta Marki 9.2-13 ††† Kerbay si tul hulri bođ bođ. Nzuk a haniri bahri se, hulri ba nzukri ké hu. Zezu ba, bahri, hulri ba nzukri ké sa kan law tul ye ya. Ku kab ke nun kara ku ba hulri. Mú k̄j̄ Mbeta Matiye 8.22 ††† Lews̄a, Ngerzah h̄j̄ Moyiz bar SANDUKU kú-u mbek ri kasaw ké Ngerzah vbeh bolkusol kan ri. Bolkusol ra ba sal in ké Ngerzah nḡah ziŋ gun Izarayelri ba z̄ah woyri. Tul sanduku ba gel-m̄j̄h sem sami. Sanduku ra na bil vul kani ké f̄al a bilu ba gel yona Ngerzah. Mú k̄j̄ Mbeta Exode 25.1-22 bay tu bayu.

sawnzukri gbam kandok nzuk-hol sami. Ke hah niri ke kaw lari mbay ye †. Mi ku to gun ra nzem tor keni ma tay Ngerzah kab ma arngaw mbay ye. 6 Wuy ba, duk ma lawkor, gel ke Ngerzah lek bay ku hol ni ke ri nam sod sod boh falu sede ke bon totokl (1.260) ††.

7 Mi ngermu ur ke nunmbam. Misel, ngertem nzak pihna Ngerzah ‡ ke tem nzak pihna yeri, ku ruh ngermu ke dragon ra. A ye ke tem nzak pihna yeri ba, ku ruh ngermu ke Misel. 8 Ngerna dragon mah ya dale, gel yona woyri ke nunmbam ra ta mba. 9 Mi ku vbu baw dragon ra ma kala. A ye mi ke ba soy a lewsa ke yo rok nzuk tukalari gbam. Ku di ni ke nzak ebere ba satan (sok bahri, nzukbaa), nzak gerek ba, *diyabolo* (sok bahri, nzuk-sek nzukri). Ku vbuk niri kavbaw ke tusiba, a ye ke tem nzak pihna yeri gbam ††. 10 Bale mi lah kusol mgbe beler ke nunmbam bahri :

« Sawseh ke Ngerzah lek bay ya nzukri ke ndok zah ra kah da.

Lak mbay Ngerzah ke huhrumun ye ke ngerna Ngermbay ye, sawseh-u kah da,
bay fe le, nzuk-sek yin wahri ke pol Ngerzah, a ye ke-e yo sek niri suj ke seh gbam,
ku vbu ni ke nunmbam ma kala wum.

11 Mi yin wahri sawnzuk Ngermbayri ke tusiba mba tul ye bay tumbol sem gun sami,
ku mba tul ye bay tehbay sal in Ngermbay ku-u bah.
Ku ker bay okna woyri ya,
hul zinj niri kara, ba i niri mgbum.

12 Dale nunmbam mu lab mun rihna
a woiri gun hondal Ngerzahri, i lab mun rihna.
Kuy ! Kuy ! Koseh ba nzuku a tukala ke mahmbih ke dih sarara ra,
bay fe le, mbay zah tukala der ma tay woiri. Law ye nzek ni ndob ndob.
Ke tu-tu, nam ye tonj ndj kanjo wara. »

13 Dragon tu bahri, ku vbu ni ke tusiba bale, ke dih fal wuy ke mbut gun wronzuk ra. 14 Mi ku hj wuy ra tay sede enj tay baw ngin kanj hj ke zo keni ke tay soy ra ba dih-u si bil lawkor ma gel ke Ngerzah lek bay tul ye. Ke hol ni ke ri mah sew say ke ndj ††. 15 Bale soy sam mbih ke bil ye kandok hawna mbih kanj, uh fal wuy ra bay ba kal ni. 16 Mi tusiba so wuy ra. Tusiba te bekeke nzo mbih ke dragon sam ra gbam. 17 Law dragon fah ni tuh tuh tul wuy ra. Bale ke el si ruh ngermu ke tor mihri yeri †††, a woyri ku-u yo hek bolkusol Ngerzah, ku-u yo te-teh bay sal in Zezu.

18 Mi dragon gi yo tul sikokre bel mahmbih a dih-u ra dale,
13 mi ko fe mgbam tij ke bil mahmbih ra. Ke yo ke tij ba boh, tul ba, ba tonjndok say. Tijw mbew mbew le, fe gama mbay donri donri. Tul mbew mbew le, fe vbehna-beb rinj Ngerzah na ri, na ri. 2 Fe mgbam ke mi ko, mun ye ba hani ke mun wahra. Fuhrundok ye sa ba fe se hekme, haw ye ba hani ke haw mbaki. Dragon mbi ni ba ngermbay tukala, mi ke hj ni arngaw-lak mbay, ke el hj ni lak mbay ke huhrumun a luki. 3 Tul fe mgbam mbew ke sakra tul yeri-aw le, koronok na solu enj sol ku-u vbeh i-i. Nzuk tukalari gbam ko ni ba fe sanj, mi ku dih fal fe mgbam ra. 4 Ku dim dragon bayu ke-e hj fe mgbam ngerna. Ku mbi sinj di dim keni fe mgbam bahri :

« Fe mgbam, mu ba nzuk rinj wo,
nzuk a boru ke na ko ko, ta-a.
A ge mi mah ruh ngermu zinj mu le ? »

5 Fe mgbam zinj ful beb rinj Ngerzah. Ke zinj ful lab fe ke ngerna ye-aw mah few bon ninj falu sede. 6 Ke ah haw mbi rinj Ngerzah, ke beb rinj ye, ke far gel yona ye ke gun hondal yeri ke nunmbam ††. 7 Ke zinj ful-haw ngermu tul saw nzuk Ngerzahri. Ke zinj ful-lak mbay tul sawkaniri, nzak bay bahari, sawnzuk Izarayel ke sawnzuk a boruri, gbam. 8 Nzuk tukalari gbam dim ni a woyri nzukri ke rinj woyri ta bil mbete okna gun sami ya, gun sami ku-u vbeh ba fe puhna ke titilu day ra.

9 Nzuk ke yo ke suk-lah bay le, ke lah bayay : 10 Nzuk ke vul mgbal lek bay tul ye le, ku mbih ni ganj. Nzuk ke hul mahwuy lek bay tul ye le, ku i ni ganj. Sawu mi su-su bay gun Ngerzahri, i sush law, i kan law tul Ngerzah ma.

† Bayay na bil Mbeta Sinj 2.9 †† Bay 1.260 si mah hani ke fe kina ke Mbeta Ten sawbay 11.3 ‡ Bay lah bay MISL, i kj Mbeta Daniel 10.13. Misel ba ngertem nzak pihna. Ke ko tul sawnzuk Ngerzah, gun Izarayelri. Nzuk goso fe tuna a haniri bahri, dragon mi ba ngertem nzak pihna a luki ke yih leh tul ke Ngerzah. †† Nzuk-sob mbete Ngerzah ke nzak kara di rinj diyabolo mini satan ba mbay zah tukala. Tem nzak pihna yeri ba, ba zah tukalari. ††† Sew say ke ndj yo ke nam 1.260. Bayu si mah hani ke fe kina ke mah-u 11 gel kina 3 ke mah-u 12 gel kina 6. ††† I mgba Mbeta Saw fe 3.15 ††† Bay lah bay gunri ke kab hondal Ngerzah, i kj Mbeta Efezeri 2.6

¹¹ Mi ko fe mgbam a sede-u t̄h ke tusiba. Ke enj gun sami mí yo ke t̄jw sede. Kusol ye enj kusol dragon. ¹² Ke z̄iŋ ngerna mbay ké t̄aw fe mgbam a titilu ra, mí ke lab feri gbm ke riŋ mbay ye ra. Ke h̄j tukala ke nzuk tukalari gbm dim fe mgbam a titilu, a ye ké n̄k sol ye nze ra. ¹³ Fe mgbam a sede-u ra lab fe saŋ a bawu bawuri ké nun nzukri gbm ko. Ke h̄j h̄r̄w ké nunmbam kara der gi nzuh gel ké tusiba pi †. ¹⁴ Ke r̄k nzuk tukalari ke fe saŋri. Ke lab fe saŋri-aw ke riŋ fe mgbam a titilu ké mahw̄y vbeh sol ye, mí ke el kab ke nun ra. Ke h̄j nzukri mboh fe tem z̄áh enj fe mgbam a titilu ra dim ni keni pi.

¹⁵ Fe mgbam a sede-u ra z̄iŋ ful ul ɔkna k̄y bil fe tem z̄áh kú-u mboh ra h̄j fe-u bah bay. Fe tem z̄áh kú-u mboh ra h̄j ku i nzuk a ɔyri ké sa dim ni ye ya. ¹⁶ Fe mgbam a sede-u hah nzuk tukalari h̄j ku vbeh zezele fe mgbam a titilu kan nd̄k lakna ya le, nzakpol woyri : ngereri ke gunri, nzuk fe z̄iŋnari ke k̄h̄k̄ori, mgbalri ke nzuk a garuri. ¹⁷ Nzuk ta yah lari ya, ta yeh fe ya pi, sa ba nzuk a ɔyri-ay ké yo ke zezele riŋ fe mgbam ra mini suy fe k̄jna riŋ ye mí bay z̄iŋ ful-yah lari, bay z̄iŋ ful-yeh fe. ¹⁸ R̄ȳna mí na-ay : Nzuk ké yo ke kerbay le, ké ten saw suy fe k̄jna fe mgbamay. Suy fe k̄jna-aw ba suy fe k̄jna nzuk pimatul. Suy fe k̄jna-u ba s̄d̄ s̄d̄ t̄ɔk̄l̄k̄l̄ ke bon t̄ɔk̄l̄k̄l̄ falu t̄ɔk̄l̄k̄l̄ (666) ††.

Kúŋ salbay a luki

14 Mi ko gun sami ba, t̄h nun bi ke nzuk yeri. Ku yo tul kasaw Siȳŋ ‡. Tul nzuk yeri lab s̄d̄ s̄d̄ boh gel s̄d̄ ke bon niŋ falu niŋ (144.000). Riŋ gun sami ke riŋ bah ye mb̄k na nzakpol woyri. ² Mi lah tiri fe ur ke nunmbam mgbe kand̄k mgbena mbih ké nz̄k gb̄h gb̄h, kand̄k tiri mbam ké pom k̄p̄y k̄p̄y. Tiri fe ké mi lah ra loŋ kand̄k daba nzaŋa sal ké nzukri haŋ kaŋ. ³ Ku yo di siŋ ba a foyu ké pol ar̄ngaw mbay, ké pol sam fe ɔknari ké niŋ, ké pol ngerznukri ké bon sede falu niŋ †. Nzuk a boruri ke fe a boruri mah tu siŋu ya, sa ba nzukri ké s̄d̄ s̄d̄ boh gel s̄d̄ ke bon niŋ falu niŋ ké mb̄l nazi hul puh ké tul woyri mí ȳ niri bil fe labna tukala mí mah tu siŋu. ⁴ A woyri-aw, ku k̄r mun woyri, ku na ke w̄yri ya ††. Ku mbi mun woyri yo dih fal gun sami si gelri gbm ké-e maŋ niri si ri. A woyri-aw, mb̄l nazi hul woyri puh da mí ȳ niri ké sakra nzuk tukalari. Ku ba tul fe puhna h̄j Ngerzah ke gun sami. ⁵ Kuŋbay t̄h ké nzak woyri ya, bay kara ta tul woyri ya.

⁶ Mi ko tem nzak pihna mbew yo h̄arma síba kand̄k gundoy ké haŋsekle nunmbam ke tusiba. Ke yo ka-kah baysuki ké na ba nḡh h̄j saw gun Izarayelri, sawnzuk a boruri, sawkaniri, nzak bay bahnari, nzuk tusibari gbm. ⁷ Ke bah bay ba mgbe-u beleŋ bahri : « Í h̄k̄ wuri Ngerzah, í dim riŋ dina ye bay fe le, sawseh-kuŋ salbay ye a luki k̄h̄ da. Í dim wuri nzuk ké lab nunmbam ke tusiba ke mahmbih a luki ke gun mbihri pi. »

⁸ Tem nzak pihna a sede-u dih fal a titilu ra, ke bahri : « Ke di-dir ! Ke di-dir ! Babilon puh a luki, vul ye dir wuruk wuruk gbm. A ye ké law ye se-se, ke h̄j sawnzuk a boruri nzo yim tamgbay ††† ye. »

⁹⁻¹⁰ Tem nzak pihna a sayu dih fal a sede-uri ra, ke bah bay ba mgbe-u bahri : « A ge ge ké dim fe mgbam ke fe tem z̄áh ye ké nzukri mboh h̄j ni, kú-u ȳ zezele fe ye kan nzakpol mini nd̄k woyri le, law Ngerzah se-se. Ngerzah fer yim ye k̄y bil ngoro, ke h̄j nzukuri nzo yimu ba haŋ f̄ahna ye. Yimu ȳ-ȳj̄, zukru ke mbih ya ††. Mí ku kó seh bil h̄r̄w, bil som kasaw-lu h̄r̄w ké pol tem nzak pihna Ngerzahri, ké pol gun sami. ¹¹ Suh h̄r̄w koseh woyri d̄uh tururu tururu kpatara ba nḡh. Kaŋ mí nzukri ké dim fe mgbam ke fe tem z̄áh ye ké nzukri mboh, kú-u ȳ zezele riŋ ye ra, ɔk mun ta t̄aw woyri ya, suŋ ke seh. »

¹² Sawu mí su-su bay gun Ngerzahri, í ber wuri ḡjw kpatara, a woiri ké i h̄k̄ bolkusol Ngerzah h̄k̄, ké i kan law sa tul Zezu.

¹³ Mí mi lah kusol ur ké nunmbam bah bay h̄j mi bahri, mí vbeh bayay : « Aŋay le, nzukri ké hu bay tul riŋ Gaŋ tul feri riw ra, pol tehna yo z̄iŋ niri. »

Tempuki yih nzak ye bahri : « Gelu munu. T̄ahma koseh woyri bay lu-u, bayu ké suki woyri ta zi ya. »

¹⁴ Mi ko gel bale, mi ko dikmambam a puki. Nzuk ké enj Gun nzuk pimatul mí kab tulu. Gubatul lari l̄r na tul ye. Ke mgba ngaseŋna a oh-u ké nd̄k ye. ¹⁵ Tem nzak pihna a boru t̄h ké gel yona Ngerzah. Ke vb̄a nzak beleŋ h̄j nzuk-kab tul dikmambam ra bahri : « Í pih ke ngaseŋna woiri bá si seŋ fe pay bay fe le, few-seŋ fe pay ra k̄h̄ da. Fe pay ké tusiba nger mah seŋna da. »

† Fe labna fe mgbam a sede-u-ay nd̄l fe labna Eli gun nzak pihna Ngerzah a lews̄a, bay r̄k keni nzukri. Í k̄j Mbeta 1 Rois 18.36-38 bay tu bay Eli dara mí i k̄j gun bay ké na diŋ Mbeta Ten sawbay 11.6 †† Dum law tul fe k̄jna zibri : Toŋnd̄k say s̄k bay feri ké Ngerzah lab ɔh ke gelu. T̄ɔk̄l̄k̄l̄ ba, el fal, mah toŋnd̄k say ya mí to-toŋ bay k̄h̄-u. Kand̄k Mbeta Ten sawbay 4.8

‡ Í k̄j Mbeta Siŋ 2.6; 110.2-3, Mbeta Galadri 4.26

†† Dum

law : Titil bay sam fe ɔknari ké niŋ ke ngerznukri ké bon sede falu niŋ na Mbeta Ten sawbay 4.4-6 †† Ku na ke w̄yri ya ba lawbay. Í k̄j Mbeta 1 K̄renteri 6.9-11

Mbeta 2 K̄renteri 11.2, Mbeta Efezeri 5.25-27

††† Yim tamgbay ba lawbay. Láb nunpuki ta ba daka haymun kaŋto ya. Nzuk lab nunpuki le, z̄áh yo falu yo h̄j nzuku dim z̄áh ke fe labna nzuku. Í k̄j Mbeta Ten sawbay 2.20-21, Mbeta 1 K̄renteri 6.13-20

††† Í k̄j Mbeta Matiye 26.39

¹⁶ Mí nzuk-kaɓ tul dikmambam ra ndar ngaseɲna ye kal tul tusiɓa bale, tusiɓa gbam seɲ gaɲ ba.

¹⁷ Tem nzak pihna a boru tɲh ke gel yona Ngerzah ké nunmbam. A ye, ke mgba wuy a oh-u. ¹⁸ Tem nzak pihna a boru báy tɲh ke gel kani Ngerzah. A ye, ke ba mbay tul hɔɔ gel kani. Ke bah bay ba mgbe-u hj tem nzak pihna a mgba wuy ra bahri : « Mú pih ke wuy wo bá si vbeh lehna kpuh viyeh ké tusiɓa. Lehna-u sɲh mah vbehna. »

¹⁹ Tem nzak pihna ndar wuy ye kal tul tusiɓa vbeh keni lehna kpuh viyeh ra kɔ bil baw gel-hah mbih-u nzuku a law sena Ngerzah. ²⁰ Ku ndakla † lehna kpuh-u hah mbih-u ké kala Zurusalem, puh a luki ††. Mbih-u uh ba sem mí fɔh yá gel mah kah nzak deɲe. Pehna-u lab bon niɲ, ahna-u ba, lab bon niɲ. Gbam lab sɔd sɔd boh falu tɔtɔk-lɔ (1.600) ‡.

15 Mí mi ko baw fe saɲ a boru ké na nzukri yer ké nunmbam. Tem nzak pihhari toɲndɔk say, ku yo ke fe vbɔna toɲndɔk say. Fe vbɔna-uri ba saru bay fe le, law sena Ngerzah gba ké ri. ² Mi ko mahmbih ké teh yerere, hɔɔ mí mgbe bilu. Mi ko nzukri ké poɲ fe mgbam hj lak mbay tul woyri ya, ku dim fe tem záh ye ya, ku yá suy fe kɲa riɲ ye ya. Ku yo tul mahmbih ra, ku mgba nzaɲa Ngerzah ké ndɔk woyri gbiri gbiri. ³⁻⁴ Ku mbi siɲ gun sami ké Moyiz, gun-lab pihna Ngerzah a lewsá ten, ku dí kandɔkay :

Ngerzah, Gaɲ tul feri riw,

fe labna wo ndɔh mbamba,

fe labna wo ba fe saɲ.

Ngerzah, Nzuk huhrumun a luki,

fe labna wo si ke gelu gelu ba ketina.

Ngerzah, Mbay tul sawnzukri,

a ge gaɲ mí bay hɛk mu ya le wo ?

A ge gaɲ mí bay saɲ dim riɲ Gaɲ tul feri riw le wo ?

Nzuk lawpuki, deb wo ta-a,

sawnzukri gbam bay gi pol wo,

ku dí mu.

Bay fe le ketina wo ten mun yo gel a teh-u.

⁵ Falu mi el ko gel yona Ngerzah ké nunmbam mgbur, gel-kan sanduku-kɔ fe vbehna-ngah sal in †† tɲh nun bi. ⁶ Mí tem nzak pihna ké toɲndɔk say kú-u yo ke fe vbɔna toɲndɔk say ra tɲh ké gel yona Ngerzah. Ku ndoh gar a puki kɔh kɔh ké nduy ver ver. Sal lari lɔr ba, ngah haɲ woyri. ⁷ Nzuk mbew ké sakra sam fe ɔknari niɲ ra hj tem nzak pihhari toɲndɔk sayaw ngoro lari lɔr toɲndɔk say ké law sena Ngerzah Ngɔhɲzuk mbah ri, a ye, ke yo ri sew ke sew. ⁸ Bale suh hɔɔ yá gel yona Ngerzah kɔri kɔri. Saw suh-u ur ke riɲ dina Ngerzah, ur ke huhrumun ye. Nzuk ta rih ri ya † kɔpuru mah ké fe vbɔna tem nzak pihhari ké toɲndɔk sayaw bá kal ɔh.

16 Mí mi lah kusol mgbe ké gel yona Ngerzah bah bay hj tem nzak pihhari ké toɲndɔk sayaw ra bahri : « Í si fer wuri yim ké na bil ngoro ké toɲndɔk sayaw kɔ tusiɓa. Yimu ba law sena Ngerzah hj nzukri bá nzo. »

² Tem nzak pihna a titilu si fer yim ké na bil ngoro ye bale, nɔk day ké se mbamba lab nzukri ké yá zezele fe mgbam, kú-u dim fe tem záh ye.

³ Tem nzak pihna a sede-u si fer yim ké na bil ngoro ye kɔ mahmbih bale, mbih sɔb ndiɲ kandɔk sem mun hul. Feri gbam ké yo ke ɔkna bil mahmbih ra ziɲ hul.

⁴ Tem nzak pihna a sayu si fer yim ké na bil ngoro ye kɔ mbih a uh-uri ke lawri bale, mbih-uri sɔb ba sem.

⁵⁻⁶ Mi lah tem nzak pihna ké ba mbay tul mbihri bah bay bahri : « A wo ké mu yo ri lewsá, mu yo ri aɲay, nzuk lawpuki, mu ba nzuk a ketina. Kúɲ salbay wo-ay yo gelu bay fe le, nzuk tukalari fer sem gun wori ke sem gun nzak pihna wori, mí mu hj niri ku nzo sem mah ke fe labna woyri. »

⁷ Bale mi lah kusol ur ké gel kani Ngerzah bahri : « Gelu munu. Ngerzah, Gaɲ tul feri riw, Nzuk huhrumun a luki, kúɲ salbay wo si ke gelu gelu ba ketina. »

† Ke sewu-aw, nzukri vbeh lehna kpuh viyeh kɔ bil fe kú-u mboh ba ah-u, gaɲ ndj. Ku guh bɔk mbew tɲh falu. Ku ndakla lehna kpuh-aw kandɔk nzuk ndakla hum bil kees. Mbih-u uh kɔ bil kuh a hani dara mí ku lab keni yim. Ku bay ndakla nzuk tukalari kandɔk nzuk tukalari ndakla puh Ngerzah. Í mgba Mbeta Ten sawbay 14.9; 11.2

Mbeta Ebereri 13.12

†† Bay lah bay fe ké kal KALA ZURUSALEM, PUH A LUKI, Í KJ

‡ Léh salful sɔd sɔd boh falu tɔtɔk-lɔ (1.600) mah hani ke kilome-

tre sɔd sɔd say (300). Bon niɲ (boh gel niɲ) gel bon niɲ (boh gel niɲ) mah hani ke sɔd sɔd boh falu tɔtɔk-lɔ ((4 x 10) x (4 x 10) = 1.600). Dum law tul fe kɲa zibri. Niɲ mah hani ke fál riɲ seh, fál tɲh seh, fál bel bil seh a lakna ke a kperu, sɔk bahri, tusiɓa gbam. Nzuk ké toɲ ta-a.

†† Fe vbehna bolkusol ké Ngerzah vbeh kan tul kasawri sede ngah keni sal in ziɲ gun Izarayelri ba záh woyri kɔ bil sanduku. Sanduku ra kan bil vul kani Ngerzah. Í kɲ Mbeta Exode 20.1-17 bay tu bayuri. Í kɲ Mbeta Exode 37.1-9 ke 40.20-21 bay tu bahri, fe vbehna bolkusol lab bay kan tul nzukri ké dɔr sal in ra, bolkusol Ngerzah. Lewsá nzuk kaniri yo mɲh sem guy mini sem sami tul sanduku-kɔ fe vbehna bolkusol ra mbihmbam ke mbihmbam dara mí sem Zezu gi lu bay ké tul nzukri. †† Bay tu bay suh ké gboh nzukri rih gel yona Ngerzah, í kɲ Mbeta Exode 40.34-35 ke Mbeta 1 Rois 8.11.

⁸ Tem nzak pihna a niŋu si fer yim ké na bil ŋgoro ye kɔ nūseh, mí seh zaŋ ba hɔɔ tɔk nzukri. ⁹ Hɔɔ seh ra tɔk nzukri se-se, mí ku fah Ŋgerzah a ye mbay tul fe vbɔnari-aw. Ku kab ke kerbay woyri, ku sa dim riŋ Ŋgerzah ya gak.

¹⁰ Tem nzak pihna a ndibi-u si fer yim ké na bil ŋgoro ye kɔ bohro mbay fe mgbam bale, puh lakna ye gbam sih nduŋ ba tirim. Nzukri sɔ rim woyri nɔk nɔk bay koseh ké ziŋ niri. ¹¹ Ku fah Ŋgerzah nzuk nunmbam bay koseh woyri ke bay nɔk dɔy ké lab niri, mí ku sa mbi law woyri ké tul saw fe labna woyri ma fal ya.

¹² Tem nzak pihna a tɔtɔkɔ-u si fer yim ké na bil ŋgoro ye kɔ mahmbih Efarad. Mbih-u uŋ, gel hɔk, poŋ ful kalna mbayri a fál tɔh seh.

¹³ Mi ko záh a suya-uri say ba hani ke gɛh, yo tɔh ké haw dragon † ke haw fe mgbam a titilu ke haw fe mgbam a sede-u, a ye ké-e lab mun ye ba gun nzak pihna Ŋgerzah mí ba gun nzak pihna fe mgbam a titilu. ¹⁴ A woyri-aw, ku ba záh tukalari. Ku yo fal fe saŋri ké yo rɔk nzukri keni. Ku si tɔw mbay tukalari gbam mí mbɔh niri geŋ nam ŋgermu a luki ké Ŋgerzah Nzuk hūrumun a luki lek.

¹⁵ Gaŋ tul feri riw bahri : « Í ko, mi tɔh tul woiri kandɔk nzuk riba, mí pol teha ba nzuku a woiri ké i yo tul bɔk woiri, ké i rɔ ke saw gar †† woiri rɔkó í si mun ndikpo le, ku ko sɔhru woiri. »

¹⁶ Záhri ra mbɔh mbayri ké gel a hani kú-u di ke nzak ebere ba Kasaw Megedo.

¹⁷ Tem nzak pihna a toŋndɔk sayu si fer yim ké na bil ŋgoro ye kɔ tukala gel-lak mbay mbay záh tukala ‡ bale, kusol a mgebe-u ur ke gel yona Ŋgerzah ké arŋgaw ye bahri : « Lab ɔh da ‡†. »

¹⁸ Bale mbam sak yela yela, mbam nduh gbururu gbururu, mbam pom kpɔy kpɔy, tusiba laŋ yik yik ke ŋger-na. Sam laŋna tusiba-aw, nzuk pimatul ko bɔk mbew ya báy. ¹⁹ Puh a luki kú-u di ke riŋ Babilon, sak gel say. Puh sawnzukri gbam, vuluri dir wuruk wuruk. Ŋgerzah sor baw Babilon mbɔl. Law ye se ni mgbuk mgbuk, ke hɔ Babilon nzo yim haŋ fahna ye a ŋgeru. ²⁰ Tusibari ké yo haŋsekle mahmbih zi. Kasawri kara, zɔrma pi. ²¹ Saŋri a hɔh-uri gɔy bɔrɔk bɔrɔk ké nunmbam vbuk nzukri. Yihna saŋri mbew mah hani ke yihna gbaŋ tɔb hum mbew, mí nzukri fah Ŋgerzah bay fe vbɔna saŋri-aw bay fe le, vbukna-u ŋger mbamba.

Tem nzak pihna yo sɔk bay kuŋ salbay

17 Tem nzak pihna mbew ké sakra tem nzak pihhari ké toŋndɔk say kú-u mgbam ŋgoro toŋndɔk say ra, ke tɔh nun bi. Ke bah hɔ mi bahri : « Mú gi ma gini. Mi sɔk mu saw salbay ké mgbam Babilon puh a luki, ke ba wɔy nunpuki ké lak mbay tul mahmbihri. ² Mbayri ké tusiba lab nunpuki ziŋ ni. Nzuk tukalari ba, nzo yim tamgbay ye mbah bil woyri, mí ku lab nunpuki keni ziŋ ni. »

³ Tempuki mgbam mi hɔ tem nzak pihna maŋ mi si lawkɔr bale, mi ko wɔy ra kab tul fe mgbam ké ba sɔh-u dororo, tul ye toŋndɔk say, tɔw ye boh, ke yo suk wɔy ra. Fe vbeha-fah Ŋgerzah mbah mun ye. ⁴ Mí wɔy ra ndoh gar lari mbay ké sɔh dororo mí zel hola hola. Ke mbar mun ye ke fe gamari : lari lɔr-ri, kasaw lari a ŋgeruri, zawri. Ke mgbam ŋgoro lari lɔr ké ndɔk ye, mí bilu mbah ke fe ramri pi, ke lɔɔ nunpuki ye pi. ⁵ Riŋ vbeh na nzakpol ye, tɔh riŋu sɔk kandɔkay : « Babilon puh a luki, wɔy nunpuki, wɔy saw fe ram nzuk tukalari. »

⁶ Mi ko mun wɔy ra laŋ kandɔk nzuk-ta yim bay fe nzona ye. Ke nzo sem sawnzuk Ŋgerzah ke sem nzukri ké te-teh bay Zezu pi, mí el ta ni ba yim kaŋ. Fe saŋaw na mi yer.

⁷ Bale tem nzak pihna bah hɔ mi bahri : « A fe mí na mu yer le ? »

Ke el bahri : « Mi tén sawbay wɔyaw ke sawbay fe mgbam ké yo ke tul toŋndɔk say ke tɔw boh, ké suk wɔyaw ra hɔ mú lah.

⁸ Fe mgbam ké mu ko ni-aw, ke yo ri lewsa, mí aŋay ba, ke ta-a. Mí ke él tɔh ke bil lɔkɔ a diŋ-u saŋara ra bay kal si ziŋ bebna dale, nzuk tukalari bay kab yer. A woyri-aw, ur ke sew-laŋ nunmbam ke tusiba, riŋ woyri ta bil mbete ɔkna ya. Mbeta-u, ku vbeh riŋ nzukri ké yo ke ɔkna, mí nzuk tukalari ra, ku bay kab yer bay fe le, ku ko fe mgbam ké yo ri lewsa, aŋay, ke ta-a, mí ke él gi yo pol nzukri.

⁹ Sawu mí su-su bay í rɔ ke kerbay woiri. Fe mgbam ké tul ye toŋndɔk say ra ba kasaw a gaŋuri toŋndɔk say ké wɔy ra kab ri. Ku ba mbayri toŋndɔk say. ¹⁰ Mbay a ndibi-uri sew lak mbay woyri kal da. A tɔtɔkɔ-u yo ri, a toŋndɔk sayu gi ya báy, mí ke gi kara, ke ta diŋ sew ya. ¹¹ Fe mgbam ké yo ri lewsa, aŋay, ke ta-a ra, mí ke ba mbay a toŋndɔk sede-u. Ku kɔ tul ye ké haŋsekle mbay a toŋndɔk sayuri, mí ke yo kal ma gel bebna.

¹² Tɔwri boh ké mu ko-aw ba mbayri boh. Ku ta ke puh lakna ya báy, mí fe mgbam hɔ niri ŋger-na-lak mbay ziŋ ni mah sawseh ndj ‡. ¹³ Riw woyri, kerbay woyri mbew. Ku mbi ŋger-na-lak mbay woyri ke riŋ diŋa woyri yo lab keni pihna hɔ fe mgbam ra. ¹⁴ Ku rúh ŋgermu ke gun sami, mí gun sami bay mba tul woyri bay fe le, ke ba Mbay

† Bay dragon na bil Mbeta Ten sawbay 12.3 †† Bay gar ba lawbay. Í kɔ Mbeta Ten sawbay 3.3-5; 7.9,13-15 Mbeta Matiyé 22.1-14 ‡ Gel-lak mbay mbay záh tukala ba nzuk tukalari ké diŋ fal ye. Bay gel-lak mbay mbay záh tukala si mah hani ke bay ké na bil Mbeta Efezeri 2.1-2 ‡† Í mgbam Mbeta Záh 19.30, Mbeta Saw fe 2.1-3 ‡‡ Saw nzak vbeh ba sawseh mbew, mí nzuk-sɔb mbete vbeh sawseh ndj bay hɔ karanri bá lah ba gah-u.

tul mbayri, Gaŋ tul gaŋri. Nzukri ké Ngerzah tu riŋ woyri, ké-e lu niri ba sawnzuk ye, ku yo fal ngaŋ gun sami bay haw ngermu ziŋ ni pi †. »

¹⁵ Mí tem nzak pihna ra el bah h̄j mi bahri : « Mahmbihri ké mu ko w̄y nunpuki lak mbay tulu-aw ba daba nzukri bod bod : sawnzuk Izarayelri ke sawnzuk a boruri ke nzak bay bahnari. ¹⁶ T̄jwri boh ké mu ko ke fe mg-bam, ku bay f̄y Babilon̄ w̄y nunpuki-aw f̄y-f̄y. Ku náh fe yeri gbam, ku p̄n̄ ni mun ndikpo, ku s̄y mun hay ye s̄y, ku nzúh ni ke h̄r̄k̄ k̄p̄k̄k̄ k̄p̄k̄k̄. ¹⁷ Ngerzah mí baŋ kerbay kan bil law woyri h̄j kú lab fe ké law ye yih, kú lab ke law mbew, kú mbi ngerna-lak mbay woyri lab keni pihna h̄j fe mgbam bay h̄j bay Ngerzah bá lab ɔh. ¹⁸ W̄y ké mu ko ni-aw, a ye mí ke ba baw puh a luki ké yo lak mbay tul mbay tukalari. »

18 Bale mi el ko tem nzak pihna a boru der ké nunmbam. Ke yo ke huhrumun ké nger mbamba. Tehna mun ye teh gel gberere ké tusiba. ² Mí ke vb̄a nzak ke ngere beler̄ :

« Ke di-dir, ke di-dir,
Babilon̄, puh riŋ d̄ina.
 Mu t̄jh ba gel kabna záh tukalari,
 kaŋpele ké záh a pipiri-uri yo ri,
 gel yona gundoy a suya-uri ††,
 gbam ké mah nun Ngerzah ya. »

³ Bay fe le sawnzuk tukalari gbam nzo yim tamgbay Babilon̄. Mbay tusibari lab nunpuki ziŋ ni. Nzuk-yah lariri ziŋ fe h̄r̄k̄k̄ ke ngerna-s̄y tukala ye si w̄r̄k̄k̄. ⁴⁵ Mí mi lah kusol a boru ké nunmbam bahri :

« Saw̄ nzuk biri, í t̄jh wuri poŋ ni,
 r̄k̄k̄ í m̄gba b̄h̄ sina ziŋ ni bil suya yeri,
 r̄k̄k̄ fe vb̄ana yeri bá toh tul woiri
 bay fe le, suya yeri k̄y tul hani, k̄y tul hani, k̄y tul hani gaŋ k̄h̄ nunmbam,
 mí Ngerzah dum law ye si tul bolkusol ké Babilon̄ bebaw. »

⁶ « Í lab ni mah ke † fe labna ké-e lab nzukri ††.
 Í dal baa mah ke s̄ana ye.

Í zuku yim a ȳj̄u mbah ngoro ye mah ke ȳj̄na yim ye ké-e h̄j nzukri nzo.

⁷ Kand̄k̄ ké-e vb̄a haŋ bay riŋ d̄ina ye, kand̄k̄ ké-e kab bil bela,
 kaŋ pi mí í dal baa-u h̄j ni bay ké vb̄a mun zađ zađ, bay ké buklu mun vuh keni rew mgb̄k̄k̄ mgb̄k̄k̄,
 a ye Babilon̄ ké-e bahri se :

*“A bi mí-i ba mbay w̄y.
 Mi ta ba w̄y kaŋpele ya.
 Mbihnun ta mbaŋ law bi ya.”*

⁸ Saw̄wú mí fe vb̄anari-ay lek bay tul ye,
 hul, mbihnun, đaka, bay toh tul ye nam mbew.
 H̄r̄k̄ bay se ni k̄p̄k̄k̄ k̄p̄k̄k̄. »

« Ngerzah, Gaŋ tul feri riw, mu ba nzuk ké bay kuŋ salbay tul Babilon̄, mu ba nzuk huhrumun. »

⁹ Mí mbay tusibari ké lab nunpuki ziŋ ni, kú-u s̄y tukala w̄r̄k̄k̄ ziŋ ni-aw, ku dúh tul bay ko suh h̄r̄k̄-nzuh ni le, ku v̄uh rew godí godí, ku vb̄a mun zađ zađ bay tul ye. ¹⁰ H̄k̄me koseh ye-aw mbaŋ law woyri, mí ku yo ba d̄ih-u dale, ku vuh mun bahri :

« Kúy ! Kúy !
 Babilon̄ woo, maaah,
 puh riŋ d̄ina, puh a ngere-u, i ! »

« Babilon̄, sawseh mbew yaŋ mí salbay tul wo kuŋ. »

¹¹ Nzuk-yah lariri vuh rew, ku vb̄a mun zađ zađ bay fe le, nzuk mbew ké bay yeh sukna woyri ta-a :

† Í m̄gba Mbete Siŋ 110.2-3 †† Bay tu bay sam gundoy a suŋri ké bolkusol Ngerzah hah s̄y-u le, í k̄j Mbete Lévitique 11.13-19. ‡ Saw̄ nzak vbeh bahri, b̄k̄k̄ sede. Nzuk lab suya, mú-u si dal baa suya-u le, suya ra t̄jh ba sede. Saw̄wú mí nzak karaŋ s̄b̄ ba MAH ke. †† Í k̄j Mbete Ten sawbay 17.16-17

¹²⁻¹³ fe yehna ké ba fe gama kandɔk lari lɔr, lari a puki, kasaw lari a ngeruri, zawri,
fe yehna gar lariri kandɔk gar mbay a sɔh-u hola hola, gar a sɔh-u dororo, gar ké na fɔnak fɔnak, ké ta-taɲ,
fe yehna fe vulri kandɔk kpuh a feluri, sel mbaliri, kpuh a fɔ buy buyri, lari a sɔh-uri, lari a garuri, kasaw a
feluri,
fe yehna fe-kar gahayri boɔ boɔ,
fe yehna rekna kpuhri ké bari-u fɔ buy buy,
fe yehna fe nzona ke fe sɔna kandɔk yim, num, som, naɲ,
fe yehna fe hɔlnari kandɔk nday, sami, deɲe,
fe yehna a boru kandɔk sared-fɔh suknari dara mí
mun nzukri ke tem nzukuri, ku yeh ba mgbal pi.

¹⁴ « Babilon, fe ziɲnari ké law wo te sa sa ri zi-zi.
Num fe ziɲna wo ke fe gama wori duk ba dih-u ké taw wo.
Fe-uri sa mun wo wum wara. »

¹⁵ Nzuk-yah lariri ké ziɲ lari ké taw Babilonaw, hekme koseh ye mbarɲ law woyri, mí ku yo ba dih-u. Ku vuh rew
mgbɔkɔ mgbɔkɔ, ku vbɔ mun zad zad. ¹⁶ Ku vuh mun woyri bahri :

« Kúy ! Kúy !
Babilon puh riɲ dina woo, maaah, i !
Gar wo na fɔnak fɔnak,
gar mbay wo a sɔh-u hola hola, a sɔh-u dororo.
Mu mbar mun wo ke lari lɔr-ri ke kasaw lari a ngeruri ke zawri ké hɔ mun wo nduy ver ver. »

¹⁷ « Babilon, sawseh mbew yaɲ mí baw fe ziɲna wo zi poɲ mu zolom. »

Nzuk a suɲ suɲ ké hɔrma tul mahmbih, nzuk kumbon-suk fe yehnari, nzuk-hehre kumbonuri, nzuk-dih fal lu-
muri, ku yo ba dih-u. ¹⁸ Ku duh tul ko suh hɔrɔ ké tɔh dororo dororo bale, ku kazi bay bahri :

« Babilon, puh riɲ dina,
puh a boru ké na ko-ko ta-a. »

¹⁹ Ku buklu mun woyri ke som siba. Ku vuh rew, ku vbɔ mun zad zad bahri :

« Kúy ! Kúy !
Babilon puh riɲ dina woo, maaah, i !
Mu hɔl nzuk-hɔrma tul mahmbihri ke fe ziɲna wo,
ku sɔ bil woyri si wɔrɔk. »

« Babilon, sawseh mbew yaɲ mí mu kab ndɔk zolom. »

²⁰ « A wo nunmbam, mú lab mun rihna.

A woiri, sawnzuk Ngerzah, gun nzak pihna Ngermbayri ke gun nzak pihna Ngerzahri, í zay mun woiri zakra za-
kra.

Ngerzah ko suya ké Babilon lab ziɲ wuri, mí ke dal baa-u da. »

²¹ Bale ngertem nzak pihna deɲ baw kasaw-naɲ fe biɔ vbu toh mahmbih bivbiw. Ke bahri :

« Kaɲ pi mí Babilon, puh riɲ dina bay toh bivbiw.
Nzuk ta ko nun wo mba wum.
²²⁻²⁴ Háɲ nzaɲa, dí siɲ, úl tɔw ke úl baw tɔw ta mgbe ké puh wo mba,
nzuk goso pihnari mbew ta puh wo mba,
tiri fe naɲna ta mgbe ké puh wo mba,
lampe ta teh ké puh wo mba,
siɲ mun rihna-yɔ hani sekeri ke tiklari ta mgbe ké puh wo mba,
bay fe le, nzuk riɲ dinari ké tusiba mí ba nzukri ké yah lari ké puh wo,

bay fe le, sawkpuh wo rah sawnzuk tukalari hij nun woyri pu pih,
 mí sem nzukri gbam kú-u i niri bay riñ Ngermbay, sem gun nzak pihna Ngerzahri ke sem sawnzuk Ngerzah
 fer ky puh wo †. »

19 Bale mi lah suhbay daba nzukri mgbe gbaw ké nunmbam, ku di siñ bahri :

« Náh dim wuri Miyori,

saw-yá nzukri, saw riñ dina, saw huhrumun, gbam ba nzuku a Ngerzah wah

² bay fe le, kúñ salbay ye ba ketina,

kúñ salbay ye-ay si gelu gañ.

Ke kuñ salbay tul Babilon puh a luki,

Babilon ba a ye wuy nunpuki,

ke beb tusiba ke nunpuki ye beb,

mí Ngerzah dal baa gun-laḅ pihna yeri ké-e i. »

³ Ku yih siñ bahri :

« Náh dim wuri Miyori.

Hɔɔ ké se puh a luki-aw suh-u duh sew ke sew. »

⁴ Ngernzukri ké bon sede falu niñ ke sam fe ɔknari ké niñ, ku guḅ siba, ku pir Ngerzah nzuk-kaḅ tul arɔgaw
 mbay, ku yih siñ bahri :

« Gelu munu.

Náh dim wuri Miyori. »

⁵ Mí kusol mgbe ké arɔgaw mbay ra bahri :

« Í pir wuri Ngerzah wah, a woiri gun-laḅ pihna yeri, gunri ke ngereri,

a woiri gbam ké i yo hek ni, nah pir wuri Ngerzah wah. »

⁶⁻⁷ Bale mi lah kusolri mgbe gbaw kandɔk tiri mbih ké nzɔk gbɔh gbɔh ké tul kasaw, kandɔk nduhna mbam ké
 mgbe gbururu gbururu. Ku yih siñ bahri :

« Náh dim wuri Miyori bay fe le,

puh lakna Gañ tul feri riw ten mun da,

a ye ké-e ba Ngerzah, Nzuk huhrumun a luki.

Náh zay wuri mun wah,

nah laḅ wuri mun rihna,

nah loñ wuri riñ ye,

bay fe le nam-yá wuy gun sami kàh da.

Wuy mbana ye lek mun da.

⁸ Wuy mbana yá gar a foyu ké tañ fɔnak fɔnak, ké nduy mgbelek mgbelek. »

Gar a tañu ra ba ketina sawnzuk Ngerzah.

⁹ Tem nzak pihna sɔk mi bahri, mí vbeh mbete kandɔkay : « Pol teha yo ziñ nzukri kú-u di niri gi gel tɔhmbih-
 yá wuy gun sami. »

Ke bah ra báy bahri : « Ketina bay Ngerzah munu. »

¹⁰ Bale mi guḅ siba ké pol tem nzak pihna ra yo dim ni, mí ke bak mi bahri, mí dim ni ya. A ye ke ba bɔh pihna
 bi ke yɔn biri kú-u yo te-teh bay Zezu. Mí dim Ngerzah ma, bayu ké Tempuki yo fal tehbay Zezu ké gun nzak pih-
 nari bah.

Gbuh lák mbay fe mgbam ke gun nzak pihna ye

¹¹ Mi ko nunmbam na ngah, mí deñe a puki tɔh nun bi. Nzuk-kaḅ tulu, riñ dina ye ba Ketina, riñ dina ye ba
 Ndɔk-dɔr sal in ya. Ke yo kuñ salbay ke gelu gelu, ke ruh ngermu pi. ¹² Nzuk-kaḅ tul deñe ra, nun ye su ndaw
 ndaw kandɔk hɔɔ kañ. Daba kasaw lari a nduyuri suh donj gubatul mbay ye. Fe vbehna riñ ye na ri, mí nzuk-tu
 riñu ta-a, sa ba a ye ke hek ye mí ke tu. ¹³ Nzuk-kaḅ tul deñe ra ndoh mah gar ké ndoh bil sem, riñ dina ye ba
Bay Ngerzah ¹⁴ Nzuk ngermuri ké nunmbam, ku ndoh mah gar a foyu ké pu kpañ kpañ, ké tañ fɔnak fɔnak. Ku
 kaḅ tul deñe a pukiri, mí ku dih fal nzuk-kaḅ tul deñe ††. ¹⁵ Nzuk-kaḅ tul deñe ra ndakla lehna kpuh viyeh hañ

† Bayay na bil Mbeta Jérémie 25.10. †† Í mgba Mbeta Siñ 110

mbih a sjh dororo ba yim. Yimu ba law sena Ngerzah Nzuk huhrumun a luki ké-e rj̄h siw tulu. Mahw̄y a oh-u mb̄gh mb̄gh t̄jh ke haw ye. Ke tú̄j keni sawnzuk tukalari. Ke háh niri ke k̄aw lari ye kand̄k nzuk-h̄ol sami kāj. ¹⁶ Rīj vbeh kan mah gar ye pi, kan tul mah-hul ye pi kand̄kay : *Mbay tul mbayri, Gāj tul gājri.*

¹⁷ Mi el ko tem nzak pihna ké nunmbam yo bil seh. Ke vb̄a nzak belēj di gundoyri ké zo síba bahri : « Gi wuri s̄y fe s̄yna baw t̄jhmbih Ngerzah ! ¹⁸ Gi wuri lak hul mbayri, hul ngernzuk kumandahri, hul nzuk ngermuri, hul dējeri ke nzuk-kab tuluri, í lak hulawri gbam, mgbalri ke nzuk a garuri, nzuk a lukiri ke nzuk a gunuri. »

¹⁹ Mi el ko fe mgbam ra ke mbay tusibari ke soze woyri, ku mb̄ȳh bay ruh ngermu ke nzuk-kab tul dēje ke nzuk ngermu yeri. ²⁰ Nzuk-kab tul dēje mgba fe mgbam a titilu mbih ni ba mgbal ke fe mgbam a sede-u, a ye gun nzak pihna fe mgbam a titilu. Lews̄a gun nzak pihna foh-aw lab fe sājri ke rīj fe mgbam a titilu. Ke r̄ok keni nzukri ké ȳa zezele fe mgbam a titilu, kú-u yo dim fe tem ye. Mí nzuk-kab tul dēje ra vbuk niri sede mb̄k ke nun ma gel baw h̄ōk ké som kasaw-lu h̄ōk mgbe ri. ²¹ Ke tūj t̄r nzuk a boruri i ke mahw̄y ké t̄jh ke haw ye, mí gundoyri lak huluri mbah bil woyri tub tub.

20 Mi ko tem nzak pihna der ke nunmbam ke baw sen ké nd̄k ye. Ke mgba lakele nzak l̄ok a dīh-u sārara. ² Ke mgba dragon, a ye soy a lews̄a kú-u tu ni ba *diyabolo* (s̄ok bahri, nzuk-sek nzukri) mini satan (s̄ok bahri, nzukbaa). Ke nḡāh ni mah sew s̄ōd s̄ōd boh (1.000) †. ³ Ke mgba dragon ra vbu bil l̄ok a dīh-u sārara. Ke dar nzaku, ke r̄j̄h ke mbaka bay hj̄ dragon bá r̄ok sawnzuk tukalari mba sew s̄ōd s̄ōd boh ch dara mí ku s̄el ni bay sawseh nd̄j. ⁴ Mi ko ar̄ngawri. Nzuk-kun̄j salbayri kab tulu. Ku ȳa ngerna-kun̄j salbay. Ku ba nzukri kú-u kun̄j tul woyri bayu kú-u te-teh bay Zezu, kú-u yo tul bay Ngerzah. A woyri ku dim fe mgbam a titilu ya, ku dim fe tem ye ya pi, ku ȳa zezele fe mgbam ra kan nzakpol woyri ya, kan nd̄k woyri ya pi, mí ku el kab ke pāymun a foyu, ku yo lak mbay zīj Ngermbay sew s̄ōd s̄ōd boh ra ††. ⁵ A āw mí ba t̄jh ke puh záh a titilu. Ké bil sew s̄ōd s̄ōd boh-aw, t̄r hul a boruri ba, ku zīj pāymun a foyu ya. ⁶ Pol tehna ba nzuku a nzukri ké t̄jh ke pāymun a foyu ke titilu-ay. Ku ba nzukri ké saw woyri ba Ngerzah. Wara mí ku na ba nzuk kani Ngerzah ke nzuk kani Ngermbay, mí ku yo lak mbay zīj Ngermbay sew s̄ōd s̄ōd boh-aw. Hul a sede-u ta dī rīj woyri ya.

Bay gb̄ȳh l̄ák mbay satan ke bay nunmbam ke tusiba a foyu

⁷ Sew s̄ōd s̄ōd boh kal dale, ku tén satan, mbay záh tukala, bil mgbal ye. ⁸ Ke t̄jh si r̄ok sawnzuk tukalari ké tusiba gbam, mb̄ȳh niri mbew ke Ḡok mbay Maḡok ‡. Ke mb̄ȳh niri bay lab ngermu. Tul woyri nḡj kand̄k sik̄kre bel mahmbih kāj. ⁹ Ku t̄jh pah pah ȳa tusiba gbam. Ku dó̄j puh a luki ké law Ngerzah te sa tulu, ku dó̄j gel nam saw nzuk yeri, mí h̄ōk bay toh būb ké nunmbam gi duh niri mburuk mburuk.

¹⁰ Mí ku vbu diyabolo, a ye mbay záh tukala ké r̄ok sawnzukri ra, ma gel baw h̄ōk ké som kasaw-lu h̄ōk mgbe h̄ōk ké ri. Ke dīh fal fe mgbam a titilu ke gun nzak pihna foh fe mgbam. Gbam woyri ku kó seh ké ri sew ke sew sūj ke seh, sūj ke seh ††.

¹¹ Mi ko baw ar̄ngaw a puki, mi ko nzuk-kab tulu pi, mí tusiba ke nunmbam zi w̄ȳm ké pol ye. Bolu kara ta mba. ¹² Mi el ko hulri, ngereri ke gunri, ku yo pol ar̄ngaw ra. Nzuk-kab tul ar̄ngaw mbay mgbur mbete-uri. Mbeta a boru ké mbew kara ke mgbur pi, ba mbete rīj nzukri ké yo ke okna. Ke mgba fe labna hulri tuh ke fe vbehna ké na bil mbeteri, mí ke kun̄j salbay tul woyri keni. ¹³ Mahmbih pōj hulri t̄jh, Hul ke Puhzáh pōj hulri t̄jh, hul a sūj sūj le, ke kun̄j salbay tul ye, tul ye mah ke fe labna ye, fe labna ye. ¹⁴ Bale ku f̄ah Hul ke Puhzáh mb̄k vbu kivbiw ma gel baw h̄ōk. Gel baw h̄ōk ra mí ba hul a sede-u ††. ¹⁵ Nzukri ké yo ke okna rīj woyri na bil mbete a mbewu-aw, mí nzuk a sūj sūj ké rīj ye ta bil mbete-u ya le, ku vbu ni ma gel baw h̄ōk.

21 Mí mi ko nunmbam ba a foyu ke tusiba ba a foyu. Nunmbam a titilu ke tusiba a titilu kal da. Mahmbih ba, ta mba †††. ² Mi ko Zurusalem ba a foyu t̄jh ké nunmbam. Puh-u ba puh a luki ké law Ngerzah te sa sa ri, yo dērna ké t̄aw Ngerzah. Puh-u ba gun w̄ȳy tikla kú-u mbar mun ye nd̄ch gēj mbana ye kāj. ³ Mí-i lah baw kusol mgbe ké ar̄ngaw Mbay bahri : « Í ko gel yona Ngerzah na sakra nzuk pirmatulri da. Ke káb zīj niri, ku ba saw ye. Ngerzah ke mun ye gāj mí bay yo zīj niri. ⁴ Ke ták mbihnun woyri gbam. Hul bay ta mba. Rew hul bay ta mba, vb̄a mun bay ta-a, koseh bay ta-a pi. Fe a polri gbam kal da. »

⁵ Mbay ké kab tul ar̄ngaw ra bahri : « Í ko, mi yo lab feri gbam ba a foyu. »
Ke bahri se : « Mú vbeh kand̄kay : Bayri-ay yo gelu ba ketina. »

† Nzuk a haniri bahri, 1.000 s̄ok bay mbihmbam 1.000. Nzuk a boruri bahri, 1.000 s̄ok bay 10 x 10 x 10. Ké t̄aw zibri, fe k̄jna 10 x 10 x 10 s̄ok bahri, sew kal ch. Í k̄j Mbeta Saw fe 10

†† Mbeta Efezeri 2.1-10 s̄ok bay nzukri ké pōj dīh fal záh tukala el kan law sa tul Ngermbay mí ba nzukri ké yo ke ngerna-lak mbay zīj ni. ‡ Ḡok mbay Maḡok ba nzukbaa sawnzuk Ngerzah. Í k̄j Mbeta Ézéchiel 38.2-9 bay tu bay Ḡok mbay Maḡok. †† Í k̄j Mbeta Matiye 25.41

‡‡ Í k̄j Mbeta 1 K̄renteri 15.26

⁶ Ke bahri : « Gbam lab ch da. A bi, mi ba saw fe, mi ba tul fe, mi ti fe, mi ch fe. A ge ge ké kómbih i ni le, a bi gan mí-i hí ni ké nzo mbih ké lu ké law ba mbih okna. Mi hí ni ndikpo. ⁷ Nzuk ké haw ngermu, ke yá fe baah. A bi, mi ná ba Ngerzah ye, nzuku ba, ke ná ba gun bi. ⁸ Mí nzuk law hekmeri, nzukri ké pon mi, nzukri ké lab feri ké fah mun bi zir zir, nzuk-i hulri, nzuk-lab nunpukiri, nzuk sawkpuhri, nzuk-dim záhri, nzuk-kun bayri gbam, fe zina woyri ba gel baw hwo ké som kasaw-lu hwo mgbe ké ri. » (Sok bahri, hul a bok sede-u.)

Bay ten sawbay vul kani

⁹ Tem nzak pihna mbew ké sakra tem nzak pihnari tonndok say kú-u mgba ngoro tonndok say ba sar fe vana tonndok say ra, gi bah hí mi bahri : « Mú gi, mi sok mu wuy mbana ké ba wuy gun sami ra. »

¹⁰ Tempuki mgba mi hí tem nzak pihna man mi si tul kasaw ké gan zenlenlen, mí ke sok mi Zurusalem, puh a luki ké law Ngerzah te sa sa ri, yo derna ke nunmbam ké taw Ngerzah ra. ¹¹ Puh-u nduy ver ver mah rin dina Ngerzah. Puh-u teh yerere kandok kasaw ké lari-u nge-nger ké rinu ba zaspé ké teh yerere en kristal ver a puki. ¹² Baw ila a ganu don puh-u. Nzakfuluri ba boh falu sede. Tem nzak pihnari boh falu sede yo nzakfuluri. Rin saw gun Izarayelri ké boh falu sede † vbeh kan nzakfuluri ††. ¹³ Nzakful say na fál tih seh, say na fál bel bil seh a kperu, say na fál bel bil seh a lakna, say na fál rin seh. ¹⁴ Kasaw din ila-u ba boh falu sede. Rin gun nzak pihna gun sami ké boh falu sede vbeh kan tul kasawuri ‡. ¹⁵ Tem nzak pihna ké bah bay hí mi ra mgba kaw lari lor bay leh puh ke nzakfulri ke ila gbam. ¹⁶ Bel bil puh-u nin riw mah hani, sok bahri, pehna-u ke ahna-u mah hani. Tem nzak pihna ra leh puh ke kaw lari ye ba boh falu sede gel sod sod boh gel boh (12.000). Pehna-u ke ahna-u ke ganu-u gbam mah hani ††. ¹⁷ Tem nzak pihna ra leh ila ke pehna tulndok nzuk pimatul ba boh falu sede gel boh falu sede (12 x 12 = 144). ¹⁸ Ila-u ba kasaw zaspé, puh-u ba, ba lari lor a teh yerere kandok kristal ver a puki. ¹⁹⁻²⁰ Kasaw din ila-u zel ba ndoh-u ke sam kasawri bod bod ké lari-u nge-nger. Kasaw a titulu ba zaspé, a sede-u ba safir, a sayu ba agad, a ninu ba emero, a ndibi-u ba sardonik, a tokok-u ba sardi, a tonndok sayu ba krisolid, a tonndok sede-u ba beril, a tonndok mbewu ba topa, a boh-u ba krisopa, a boh falu mbewu ba tukuwa, a boh falu sede-u ba, ba amitid. ²¹ Nzakfuluri ké boh falu sede-aw ba perle ††† boh falu sede. Ke perle mbew mí nzakfulri boh falu sede tih keni. Mahful mgbon kaw puh ba, ba lari lor a teh yerere kandok kristal ver a puki.

²² Mi ko vul kani ké bil puh-aw ya. A ye Ngerzah Gan tul feri riw Nzuk hulumun a luki ke gun sami mbok mí ba vul kani-u. ²³ Puh-u ta ke daka hí seh mini few bá teh gel ké ri ya, bayu ké rin dina Ngerzah mí yo teh gel ké ri. Saw gel teha-u ba gun sami. ²⁴ Sawnzuk tusibari yo hama bil gel teha ye. Mbay tusibari gbam bay gi ke fe zina woyri ké ri. ²⁵ Nzakfulri ké puh-u ta tu-tuhna ya bayu ké sun sih puh-u ya. ²⁶ Mí sawnzukri gi ke rin dina woyri ke pirna woyri bay roh puh-u. ²⁷ Fe a pipiri-u ta rih ri ya. Nzuk-lab feri ké fah mun Ngerzah zir zir ke nzuk-kun bayri ta rih ri ya wum. Sa ba nzukri ké rin woyri vbeh na bil mbete gun sami-hi okna mí bay rih ké ri.

22 Tem nzak pihna ra el sok mi nduh mbih okna. Mbih-u teh yerere kandok kristal ver a puki mí saw uhna-u ur ké arngaw Ngerzah ke gun sami. ² Mbih-u uh ke mahful hansekle puh. Hansekle-u, kpuh okna yo ri †††. Kpuh-u yo leh bok boh falu sede Few mbew le, leh bok mbew mbew. Gayuri ba sawkpuh-gah sawnzuk tusibari. ³ Nazi ta mba. Arngaw Ngerzah ke gun sami yo bil puh-u. Gun yeri ba nzuk kani, ku yo dim ni. ⁴ Ku yo ko nun ye †††. Rin ye ba, vbeh na nzakpol woyri. ⁵ Kandokaw mí sun ta mba, nzuk ké na daka gel teha lampe mini suna seh ta-a bay fe le, Gan tul feri riw, a ye Ngerzah mí teh gel tul woyri. Gun yeri yo lak mбай sew ke sew.

⁶ Ke bah hí mi bahri : « Bayri-ay ba ketina yo gelu. »
Gan tul feri riw, a ye Ngerzah ké Tem ye ban bay ndoh bil law gun nzak pihna yeri, ke pih tem nzak pihna ye si sok gun-lab pihna yeri bay feri ké zah le bay labu. ⁷ Ke bahri : « Mú ko, mi yo gina ba gah-u. Pol teha ba nzuku a nzuk ké yo tul bayri ké Tempuki bah ku bil mbete-ay. »

⁸ A bi Zah, mi lah bay feri-ay, mi ko fe-uri. Bol falu ké mi lah, ké mi ko feri-ay ra, mi gub siba ké pol tem nzak pihna ké sok mi feri-ay, mi yo dim ni. ⁹ Mí ke bak mi bahri, mí dim ni ya. Mí dim Ngerzah ma. A ye, ke ba boh pihna bi ke yin biri, boh pihna gun nzak pihna Ngerzahri ke nzukri ké yo tul bayri ké na bil mbete-ay. ¹⁰⁻¹¹ Ke bahri se, mí muih bayri ké Tempuki sok mi ké na bil mbete-ay ya. Sew fe-uri dih ya-ay bay hí bo nzuk-pon ketina bá lab

† Bay tu bay gun Izarayelri ké boh falu sede le, í kú Mbete Saw fe 35.16-18,22b-26 †† Bay tu bahri, ila-ay bah bay tul nzukri, í kú Mbete Efezeri 2.20-22, Mbete 1 Piyer 2.5 ‡ Mjiri Zakob Izarayel mbut ba boh falu sede. Levi ba rin gun Zakob a mbewu. Ngerzah lu gun zih Leviri ba nzukri ké lab pihna ké gel kani ye, mí ngernzuk fe puhna ban kasawri ba boh falu sede hak nzaklaw ye. Kasawri ké boh falu sede ra le sok bay rin gunri ké boh falu sede ké Zakob Izarayel mbut. Kan mí ngernzuk fe puhna si keni yo pol Ngerzah ke rin gun Izarayelri. Í mgba Mbete Exode 28.17-21 tuh ke gel kina-ay bay lah bay kasawri. Mí ké gelay, kasaw boh falu sede-uri ba gun nzak pihna Ngermbay ké boh falu sede. †† Gel a ay ké Ngerzah yo hansekle saw nzuk yeri, bel bil geluri mah hani. Bay lah bay vul kani Ngerzah ké Salomon bay a luki mboh, í kú Mbete 1 Rois 6.20. Puh ké law Ngerzah te sa sa ri, pehna-u, ahna-u, ganu-u mah hani pi. ††† PERLE, ku zin ké mun ndjk-pahra. Perle na roha roha. Lari-u nger mbamba pi. ††† Bay lah bay КРУИ ОКНА, í kú Mbete Saw fe 2.9 ††† Zah bah bay ko Ngerzah nun ke nun bil Gun mbete 1 Zah 3.2

foh ye báy, nzuk-mbi fe labna tukala bá si ke fe labna tukala báy, nzuk-yo tul ketina bá yo tul bay a ketina báy, nzuk-mbi mun ye hj Ngerzah bá mgbá mun ye báy.

¹² « Mú ko, mi yo gina ba gah-u,
mí kpaṅndɔk nzukri na tɔw bi-ay bay mí wal.

A ge ge le bay ya mah ke fe labna ye, fe labna ye.

¹³ A bi gaṅ, mi ba saw fe, mi ba tul fe, mi ti fe, mi ɔh fe, mi ba mbay-nda pol, mi yo gbɔh-u pi.

¹⁴⁻¹⁵ Pol tehna ba nzuku a nzukri ké wɔk gar woyri †. Ku zih ful rih puh ke nzakfulri, ku lɔk lehna kpuh ɔkna.

Mí a woyri nzuk sawkpuhri, nzuk-lab nunpukiri, nzuk-i hulri, nzuk-dim záhri, nzukri ké fe-rih law woyri ba kuṅbay, fe labna woyri ba foh, sam gáy a kandɔkawri gbam, ku yó kala.

¹⁶ A bi Zezu, mí-i pih tem nzak pihna bi si te-teh bay feri-ay hj wuri bay saw in Ngermbay ké gel mbɔh hani woyri bod bod. Mi ba saw David mbay a luki, mi ba mɔhri ye pi, mi ba roh pele †† ké ndɔ-ndɔy. »

¹⁷ Tempuki ke wɔy mbana gun sami bahri : « Gi ! »

Nzuk-lah bay mbete-ay bá bahri : « Gi ! »

« Nzuk ké ɔkmbih i ni le, ké gi ké nzo mbih law ké lu ba mbih ɔkna, ndikpo. »

¹⁸ Mi yo te-teh bayay hj wuri, nzuk a sun sun ké lah sawbayri ké Tempuki ten na bil mbete-ay, mí a ge ge ké baṅ bay a boru dɔb ri le, Ngerzah bay el ke fe vbɔnari ké na bil mbete-ay kɔ tul ye. ¹⁹ Mí nzuk lu bay ké na bil mbete-ten sawbay Tempuki-ay ma fal le, Ngerzah bay lu ni ké gel-lak lehna kpuh ɔkna ma fal pi. Ke ta rih puh Ngerzah ké mbete-ay vbeh bayu ra ya.

²⁰ Nzuk-teh bayri-ay bahri :

« Kaṅ gaṅ, mi yo gina ba gah-u. »

« *Gelu munu, Zezu Gaṅ tul feri riw, mú gi ge.* »

²¹ Mi vah wuri gbam ke lawsuki Zezu Gaṅ tul feri riw ké yo zih wuri.

† Í kj Mbeta Ten sawbay 7.14 bay tehna.

wɔk GAR teh kaɔ kaɔ bil sem gun sami. †† Roh pele tɔh dale, nzukri tu bahri, gel toṅ dih mba